ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ALİ ŞİR NEVÂYÎ
BEDÂYİ'U'L-VASAṬ

[İnceleme-Metin-Dizin]

DOKTORA TEZİ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman
Prof.Dr. Mustafa CANPOLAT

Hazırlayan
Kaya TÜRKAY

Ankara, 1988

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Ali Şir Nevâyî, XV. yüzyıl Çağatay edebiyatında başlı başına önemli bir yer tutmakla kalmamış, bütün Türk edebiyatlarını da etkilemiş büyük bir şairdir. Otuzu aşkın çeşitli konulardaki eserleri bütün Türk ülkelerinde yüzyıllarca çoğaltılarak zevkle okunmuştur. Türkiye, Asya ve Avrupa kitaplıklarında bulunan eserlerinin, özellikle divanlarının oldukça çok sayıdaki nüshaları bunun açık bir kanıtıdır.

Nevâyî, herkesin hor gördüğü, Farsça karşısında yetersiz bulduğu Türkçe ile yüksek bir edebiyat dili kurabilmiş, bu bakımdan da Türk edebiyatlarında, özellikle Anadolu'da gelişen klasik Türk şiirinde yeni bir çığır açmıştır.

Öz dili Türkçeyi bilinçli ve ustalıkla işleyerek bu yolda güzel örnekler verebilmiş Nevâyî gibi seçkin bir şairin her eseri, Türkçe araştırmaları için kuşkusuz önemlidir. Ancak, divanlarının bütün eserleri içindeki yeri daha önemli ve özeldir. Çünkü bir şairin kişiliğini divanındaki şiirlerden anlayabiliriz. Öte yandan divan, şairin gerek dili kullanma, gerekse söyleme sanatı yönünden yeteneğini ortaya koyan baş kaynaktır.

Bu bakımdan Nevâyî'nin divanları üzerine şimdiye değin yalnız bir çalışmanın yapılmış olması (Günay Alpay, bkz. Kaynakça) düşündürücü olduğu gibi, büyük bir eksikliği de göstermektedir. János Eckmann ile A.Sırrı Levend'in yayımladıkları divanlardan seçme şiirler ise bu yönden de yeterli bulunamaz.

Nevâyî'nin üçüncü divanı "Bedâyi'u'l-vasaṭ" ı konu alan bu doktora çalışması, yukarıda sözü edilen boşluğu gidermek yolunda yürütülen araştırmalara katkıda bulunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Tezin metni kurulurken üçü İstanbul'da Topkapı (R), Süleymaniye(F), Ayasofya(A) kitaplıklarında, biri Paris'te Bibliothègue Nationale'de(P) bulunan yazmalarla Özbekistan'da kiril harfleriyle yayınlanan nüsha(T) üzerinde çalışılmıştır. Hâmid Süleyman'ın düzenlediği Hazâyinül-Maâniy(Taşkent, 1959) de bu nüshaların arasına katılabilirdi. Ancak bu karşılaştırmalı bilimsel metni elde edemedik.

Metnimizde Topkapı/Revan(R) nüshası temel alınmış, bu nüsha ile ötekiler arasındaki değişikler her sayfada dipnot olarak değil, ayrı bir bölümde "Notlar" başlığı altında topluca verilmiştir.

Giriş bölümünde,"Bedāyiᶜu'l-vasaṭ"ın üzerinde çalışılan nüshaları ile, Türkiye ve yabancı ülkelerdeki öteki nüshaları tanıtılmıştır. Kullanılan nüshalarda görülen yazım özellikleri, metin kurulurken tutulan yol da ana çizgileriyle bu bölümde açıklanmıştır. Burada Nevâyî'nin yaşamı, kişiliği, sanatı gibi konular üzerinde durmak gereği duyulmamıştır. A.Sırrı Levend'in Ali Şir Nevaî adlı araştırmasının birinci cildinde bu konularda geniş bilgi vardır.

Tezimizde metne dayanan bir dilbilgisi incelemesi yapmak gerekli görülmemiştir. Çünkü metnimizde karşılaşılan dilbilgisi özelliklerinin/verilerinin yayımlanan Çağatayca metinlerdeki biçimlere göre bir değişikliği yoktur. Öte yandan János Eckmann'ın Çağatayca dilbilgisi üzerine yayımladığı incelemeler (bunlar için Kaynakça'ya bakınız) bu konudaki gereksinimi yeterince karşılayabilmektedir.

Dizin bölümü, metinde geçen bütün söz öğelerini yapı ve anlam yönünden açıklayan geniş bir sözlük olarak düzenlenmiştir. Burada yalnız Türkçe değil; Arapça, Farsça ad ve sıfat tamlamalarına da yer verilmiştir. Özel adlar ile ayet, dua, hadis, sure gibi dini deyimleri ise ayrı dizinlerde açıklamak uygun görülmüştür.

Bu tezi hazırlarken beni sürekli destekleyen değerli hocam Prof.Dr. Hasibe Mazıoğlu'nu, yaptığı büyük katkılardan dolayı danışman hocam Prof.Dr. Mustafa Canpolat'ı saygıyla anıyorum. Metnin kuruluşunda yer yer düştüğüm açmazlarda ilgisini esirgemeyen Prof.Dr. İsmail Ünver'e teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, Dr. Sema Barutçu, öğrencilerim Aysun Akyol, Kemal Sılay; Türk Dil Kurumu Kitaplık görevlileri Şenay Yemişçi ile Nesrin İnce de bu çalışmaya katkıda bulundular. Onların yardımlarını da sevgiyle anmadan geçemiyorum.

Ankara, 1988

KISALTMALAR

A	:	Bayazıt/Ayasofya nüshası
A.	:	Arapça
a.g.e.	:	Adı geçen eser
a.g.y.	:	Adı geçen yazı
bkz.	:	Bakınız
c.	:	Cilt
Çev.	:	Çeviren
DTCFD	:	Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi
F	:	Süleymaniye/Fatih nüshası
F.	:	Farsça
Haz.	:	Hazırlayan
HSBBD	:	Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi
krş.	:	Karşılaştırın
M.	:	Moğolca
P	:	Paris nüshası
R	:	Topkapı/Revan nüshası
s.	:	Sayfa
Süry.	:	Süryanice
T3	:	Taşkent nüshası(yayını)
TD	:	Türk Dili dergisi
TDAY	:	Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
TDED	:	Türk Dili ve Edebiyatı dergisi
TDK	:	Türk Dil Kurumu
TKAE	:	Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü
TM	:	Türkiyat Mecmuası
TTK	:	Türk Tarih Kurumu
TÜD	:	Türkoloji dergisi
vb.	:	ve başkaları, ve benzerleri

GİRİŞ

1. Nevâyî'nin Türkçe Divanları

Nevâyî'nin yirmi beş yaşına değin yazdığı şiirleri toplayan ilk divanı başkalarınca düzenlenmiştir. Bu divanın güzel bir yazma nüshası Leningrad'da Devlet Genel Kitaplığında 564 numarada saklanmaktadır. Nüshayı ünlü hattat Sultan Ali b. Muhammed Meşhedî 870(=M.1465/66) tarihinde yazmıştır. Özbek bilgini Hâmid Süleyman bu yazmanın "İlk Devân" adıyla tıpkıbasımını yayımlamıştır (Taşkent, 1968).

Divanda 391 gazel, 1 müstezad, 1 muhammes, 41 rubaî vardır.

Nevâyî, lirik şiirlerini ilk kez 1469-1476 arasında Sultan Hüseyin Baykara'ya sunmak üzere derlemiş, divana "Bedāyiʿu'l-bidāye" adını koymuştur. Bu divanın 885(=M.1480) tarihini taşıyan eldeki en eski nüshası Bibliothèque Nationale 'de Suppl. turc 746 numarada bulunmaktadır (Blochet, Cat. mss. turcs, II, s.51).

Şair, 1486'da[1] eski ve yeni şiirlerinden bir divan daha düzenlemiştir. "Nevādirü'n-nihāye "adındaki bu divanın tek nüshası Taşkent'te Özbekistan Fenler Akademisi Doğu Bilimleri Enstitüsünde 1995 numarada korunmaktadır. İçinde 628 gazel, 3 müstezad, 3 terciʿi bend, 5 kıt'a, 46 rubaî, 6 muamma, 1 lugaz ve 1 tuyug bulunuyor.[2]

---

[1] *A.Sırrı Levend, divanın hangi tarihte yazıldığının bilinmediğini söylüyor (Ali Şir Nevaî, l.c. s.60). Hâmid Süleyman ise 1480'de yazıldığını bildirmektedir (Nevâiy AsarlariningMenba'ları ve Neşri Hakıda, Alişer Nevâiy, Asarlar, Uz. SSR FA Neşriyatı, Tl, s.38, Taşkent 1963-1965). Eckmann'a göre ise bu tarih 1486'dır(Nevaî'nin İlk Divanları Üzerine, TDAY-Belleten(1970) s.255).*

[2] *Daha geniş bilgi için bkz. Eckmann, J. a.g.y., s. 253-255.*

Nevâyî bu divanından sonra uzun bir süre şiir yazmamıştır. Arada bir karaladığı matla ve beyitleri ileride şiirleştirmek için bir yanda toplamakla yetinmiştir.

Bu arada Hüseyin Baykara şaire, iki divan daha düzenleyip Emir Ḫusrev gibi yaşamının dört çağında yazdığı şiirleri dört ayrı divanda toplamasını salık vermiştir. Bu öneriyi yerinde bulan Nevâyî ,bir yana bıraktığı matla ve beyitler üzerinde çalışarak yeni şiirler yazmaya koyulmuştur. Bu sıralarda 50-60 yaşları arasında bulunan şair, bu son şiirlerle ayrı iki divan düzenlemek yerine, bütün şiirlerini harmanlayarak hepsini dörde ayırmıştır. Böylece düzenlediği dört divana "Hazâinü'l maânī" adını vermiştir.

Nevāyī "Hazāinü'l-maānī" için de bir dibace yazmıştır. Ölümünden bir yıl önce (905/M= 1500) yazdığı bu dibaceden[3] öğrendiğimize göre şiirlerini dört divana bölerken çocukluk, gençlik, olgunluk ve yaşlılık çağlarını göz önüne alarak onları şöyle adlandırmıştır:

Ġarāʾibü'ṣ-ṣıġār (8-20 yaşları arasında yazdığı şiirler)
Nevādirü'ş-şebāb (20-35 yaşları arasında yazdığı şiirler)
Bedāyiᶜu'l-vasaṭ (35-45 yaşları arasında yazdığı şiirler)
Fevāyidü'l-kiber (45-60 yaşları arasında yazdığı şiirler)

Ancak bu bölme bir kesinlik taşımıyor. Daha önce de söylediğimiz gibi Nevâyî,son şiirleriyle ilk iki divandaki şiirlerini harmanlayarak bu ayırmayı yapmıştır. Bu nedenle son şiirlerinden kimileri ilk divanına girebileceği gibi, ilk divanında yer alan kimi şiirleri de son divanına düşebilmiştir.[4]

"Bedāyiᶜu'l-vasaṭ" bu ayırmada.Nevâyî'nin olgunluk çağı şiirlerini toplayan üçüncü divandır.

---

[3] *Nuruosmaniye Kütüphanesinde 3999 numarada kayıtlı nüshadaki Şerḥu'l-ḥamāse adlı eserin sayfa kenarındadır (v.21b-29a).*

[4] *Daha geniş bilgi için bkz. Eckmann, J. a.g.y., s.255.*

2. Bedāyiᶜu'l-vasaṭ

a. İçeriği

Nevāyī, yaşamının son yıllarında yazdığı dibacede[5] divanlarını düzenlerken gözettiği ilkeleri anlatmış, onların içerikleri, adları üzerine aydınlatıcı bilgiler vermiştir. Bu dibacede üçüncü divanına neden "Bedāyiᶜu'l-vasaṭ" adını koyduğunu şöyle açıklıyor: "ve üçünci dīvānnı kim vasaṭü'l-ḥayāt mey-ḫāneside ᶜışḳ bile şevḳ peymānesidin yüzlengen bedāiᶜ neşāṭlar keyfiyyetin yazılıp irdi. Bedāyiᶜu'l-vasaṭ at ḳoyuldı".

Gerçekten de bu divanda yer alan şiirlerin çoğu, orta yaşın isteklerine sevinçle, coşkuyla yönelmişliğin mutluluğunu sergiliyor. Başka bir deyişle, dostlukların, sevgilerin, içki meclislerinin, kısacası dünya güzelliklerinin Nevāyī'ye özgü incelikle ve ustalıkla dile getirildiği bu şiirlerde güzel, dolu geçen bir orta yaşın keyfini, zevklerini buluyoruz.

Öte yandan, bu divan olgun bir devlet adamı, ulusunu düşünen gerçek bir aydın olarak Nevāyī'nin yaşama anlayışını, kaygılarını, tecrübelerini yansıtması bakımından da önemlidir. Bu bağlamda, "Bedāyiᶜu'l-vasaṭ" ta günlük yaşayışın sıkıntılarından ahlaki değerlere, türlü toplum katlarındaki insan tiplerine değin değişik konuları işleyen şiirler/beyitler de yer almıştır. Sırası gelmişken, bu divanın belki de dört divan karşılaştırılarak yapılacak bir metin incelemesiyle iyice ortaya çıkabilecek bir özelliğini de bir dilci gözüyle söylemeden geçemiyoruz. Yukarıda yüzeyden belirtmeye çalışılan niteliklerinden daha önemlisi, "Bedāyiᶜu'l-vasaṭ" Nevāyī'nin gerek dil, gerekse söyleyiş bakımından şairliğinin olgunluğa, ustalığa eriştiğini sezdiren şiirleri toplamış bir divan.

"Bedāyiᶜu'l-vasaṭ" ta temel aldığımız Revan nüshasına (R) göre 650 gazel, 1 müstezad, 2 muhammes, 2 müseddes, 1 terci -i bend, 1 kaside (Sultan Hüseyin Baykara'ya) 59 kıt'a, 10 lugaz, 13 tuyug bulunmaktadır.

---

[5] *bkz. dip not 5.*

Divanda her harfe ait gazellerin başında tevhit, münacat, na't ya da tasavvufî bir gazel yer almakta, lirik şiirlerin içinde yer yer didaktik şiirler de bulunmaktadır.

Öteki divanlarında olduğu gibi bu divanda da 28 harfle yetinilmemiş پ, چ, ژ, لا harflerinde de gazel yazılmıştır.

Nevâyî, "Bedāyi'u'l-vasaṭ"ta da her harfte gazellerin başına ayrı ayrı başlıklar koymuştur: elif ḥarfiniñ āfetleriniñ ibtidāsı, bī ḥarfiniñ belālarınıñ bidāyeti ... gibi.[6]

Her gazelin başında "ve min ṭevāli'i esrāvihi" "ve lehu 'aleyhi'r-raḥme" gibi başlıklar bulunmaktadır.[7]

b. Nüsnaları

1. Karşılaştırılan nüshalar

A. Külliyatlar

a. Topkapı/Revan nüshası (R)

Topkapı Sarayı kütüphanesi Revan bölümünde 808 numarada saklanan bu nüsha, Nevâyî külliyatlari içinde en güzelidir.

Çok güzel bir talik yazıyla âbadi kâğıda dört sütun üzerine yazılmıştır. Varak sayısı 802, her sayfadaki satır sayısı 25'tir. 1b ile 2a'da iki minyatür vardır. Külliyatta bulunan eserlerin başlıkları tezhiplidir. Sayfa kenarları mavi ve yaldız çizgilerle çerçeveli, mısra araları cedvellidir.

Koyu kahverengi meşinle kaplı yaldız kabartma çiçekler, şekiller ve yer yer serpme mavi minelerle süslü cildinin eni boyu 32,1 x 23.5 cm'dir.

---

[6] *Sonraki başlıklar için, Gazeliyyāt bölümü harf başlıklarına bakınız.*

[7] *A.Sırrı Levend, bu başlıkların Nevaî'nin ölümünden sonra konulduğunda şüphe olmadığı görüşündedir. bkz. a.g.e. I.C. s.68.*

Nüshayı ünlü hattat Sultan Ali İbn Muhammed Meşhedî'nin öğrencilerinden Derviş Muhammed Tâkî 910(=M. 1504/05) tarihinde yazmıştır.[8] "Bedāyi'u'l-vasaṭ" bu külliyatın 540b-596b varakları arasında bulunmaktadır. İçindekiler: 550 gazel (540b-591b), 1 müstezad (591b), 2 muhammes (591b-592a), 2 müseddes (592a-592b), 1 terci'i bend (592b-593a), 1 kaside (Sultan Hüseyin Baykara'ya 593a-594a), 59 kıt'a(594a-595b), 10 lugaz(595b-596a), 13 tuyug (596a-596b).[9]

Yazılış tarihinin eskiliği, ünlü bir hattatın yazmış olması ve her bakımdan güzel bir yazma özelliği taşıması nedeniyle bu nüsha çalışmamızda"asıl nüsha" olarak alınmıştır.

Başı : İy nev-bahār-ı'ārıżıñg ṣubḥıġa cān-perver hevā
Andın gülü bülbül tapıp yüz berg birle miñg nevā

Sonu : Nice didim ol ṣanemġa barmaġın
Ḳılmadı ol terk āḫir barmaġın
Munça kim ḫod-rāylıġ körküzdi ol
'Aḳl ḥayret ḳıldı tişlep barmaġın

b. Süleymaniye / Fatih nüshası (F)

Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih bölümünde 4056 numarada kayıtlı bulunan bu nüsha, nesih kırması yazıyla dört sütun üzerine yazılmıştır. Varak sayısı 778, her sayfadaki satır sayısı 29'dur(bazı sayfalarda değişiktir).

Eser başlıkları tezhiplidir. Tezhiplerin ortasında altın hitabe içinde beyaz yazıyla eserlerin adı vardır. Konu başlıkları cedvel içinde kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Gazel başları ortada siyah ve yaldız çizgili çerçeveyle ayrılmış, ancak başlık olarak bir şey yazılmamıştır. Sayfa kenarları mavi, siyah ve yaldız çizgilerle çerçeveli, araları cedvellidir. Siyah meşinle kaplanmış yaldız çizgilerle çerçeveli cildin eni boyu 36x24 cm'dir.

---

[8] *A.Sırrı Levend,Türkiye Kitaplıklarındaki Nevaî Yazmaları başlıklı yazısında (TDAY-Belleten 1958 , s.130) bu tarihi 901 olarak vermiştir. Hâmid Süleyman ise 910 tarihinde yazıldığını bildiriyor(a.g.y.,s.29).*

[9] *A.Sırrı Levend,gazellerin sayısını 638, kıt'aları da 58 olarak vermiştir.(a.g.y., s.136).*

Yazarı, yazılış tārihi ve yeri belirtilmemiştir.

"Bedāyi'u'l-vasaṭ" bu nüshanın 529b-583b varakları arasında bulunmaktadır. İçindekiler: 647 gazel (529b-579a), 1 müstezat (579a), 2 muhammes (579a-579b), 2 müsemmen (579b-580a), 1 terci'-i bend (580b), 1 kaside (Sultan Hüseyin Baykara'ya 580 b-581b), 58 kıt'a (518b-583a), 10 lugaz (583b), 13 tuyug (538b).

Nüshanın başı ve sonu Revan nüshasındaki gibidir (bkz.s.x).

c. Paris nüshası (P)

Paris Bibliothèque Nationale Suppl. No 316-317 numarada kayıtlı bulunan bu nüsha iki cilttir. Nestalik yazıyla dört sütun üzerine yazılmıştır. Nüshayı ünlü hattatlardan Ali Hicranî 933 (=M 1526) tarihinde Heret'ta kaleme almıştır. Yazmada 8 minyatür vardır.[10]

"Bedāyi'u'l-vasaṭ" bu külliyatın 138b-202a varakları arasında bulunuyor.[11]

İçindekiler: 635 gazel (139b-196b), 1 müstezat(196b), 2 muhammes(196b-197a), 2 müseddes(197a-197b), 1 terci'-i bend(197b-198a), 1 kaside(Sultan Hüseyin Baykara'ya 198a-199a), 58 kıt'a (199a-201b), 10 lugaz (201b-202a),13 tuyug (202a).

Bu nüshada, Revan nüshasının "ا" harfi gazellerinden 2, "ع" harfi gazellerinden de 1 gazel eksiktir (metinde 177,178,303 numaralı gazeller). Nüshanın başı ve sonu Revan nüshasındaki gibidir.

ç. Taşkent nüshası (T)

Alişer Nevāyi, Asarlar, onbeş tāmlik, Tahrir heyeti: Aybek Gāfur Gulam, Vâhid Zāhidov, Aziz Kayumov, Hâmid Süleyman, Parsa Şemsiev, Hâdi Zarif, Remz Babacan, Uzbekistan SSR Fenler Akademiyası Neşriyatı, Taşkent 1963-1965.

[10] *Blochet,E., Cataloque des Manuscrits Turcs de la Bibliothèque Nationale II,Paris 1933, s.308-311.*

[11] *Nüsha 138b'den yazılmaya başlanmış, ancak bu yaprak kirlendiği için 139b'den yeniden başlanmıştır. Bu nedenle,metin karşılaştırmasında nüshanın başı 139b olarak alınmıştır.*

Kiril alfabesiyle 15 cilt olarak yayımlanan bu eser, özenle düzenlenmiştir. Vâhid Zâhidov'un Ülmes Halk Dehâsı başlıklı önsöz niteliğindeki yazısı ile (s. 5-26) Hâmid Süleyman'ın Nevâîy Asarlarining Menba'ları ve Neşri Hakında başlığını taşıyan geniş incelemesi (s. 27-47) yayının giriş bölümünü oluşturuyor.

Bu yayının 3. cildi "Bedāyi'u'l-vasaṭ" a ayrılmıştır. İçindekiler: 359 gazel, 1 müstezad, 1 muhammes, 1 müseddes, 1 terci'-i bend, 1 kaside (Sultan Hüseyin Baykara'ya), 19 kıt'a 13 tuyug.

Taşkent yayınındaki şiirler öteki nüshalara göre oldukça eksiktir. Özellikle gazellerde yarı yarıya diyebileceğimiz bu eksiklik, yayının Nevâyî'nin şiirlerini yeni kuşaklara tanıtmak, dil ve edebiyat öğretimine kaynak metin vermek amacıyla düzenlendiği izlenimini veriyor. Nitekim bu amaç, giriş bölümünde kısaca belirtilmektedir.

Bu eksikliğine ve bilimsel niteliklerden uzak olmasına karşılık yayımı asıl metnimizle karşılaştırmamızın nedeni, Nevâyî'nin sağlığında kaleme alınmış yazmalardan da yararlanılarak düzenlenmiş titiz bir çalışma özelliği taşımasıdır. Ayrıca Çağatayca metin yayınlarında sıkça görülen imla, sesbilgisi, biçimbilgisi sorunları üzerine Özbek araştırmacılarının tutumunu göstermesi bakımından da karşılaştırmaya değer bulunmuştur.

B. Ayrı Divan

Ayasofya nüshası (A)

Bayazıt Kütüphanesi, Ayasofya bölümünde 3980 numarada bulunan bu nüsha güzel bir talik yazıyla âbadi kâğıda iki sütün üzerine yazılmıştır. Sayfaları baştan aşağı tezhipli kenarları yaldız ve mavi çizgilerle çerçevelidir. Gazel başlıkları da çerçeveli ve tezhiplidir. Varak sayısı 182, her sayfadaki satır sayısı 17'dir.

Vişne çürüğü meşinle kaplı ve süslü olan cildinin eni boyu 25x18.4 cm.dir. Nüshayı Mahmut Katip 957(=M.1550) tarihinde Herat'ta yazmıştır.

İçindekiler: 635 gazel (1b-167a), 1 müstezad (167a-167b), 2 muhammes (167b-170a), 1 terciʿi bend (170a-172a), 1 kaside(S.Hüseyini Baykara'ya 172a-175a), 57 kıt'a (175a-180a), 8 lugaz (180a-181a), 12 tuyug (181a-182a).

Başı: İy nev-bahār-ı ʿārıżıñg ṣubḥuġa cān-perver hevā
Andın gül ü bülbül tapıp yüz berg birle miñg nevā

Sonu: Niçe didim ol ṣanemġa barmaġın
Ḳılmadı ol terk āḫir barmaġın
Munça kim ḫod-rāylıġ körgüzdi ol
ʿAḳl ḥayret ḳıldı tişlep barmaġın

2. Öteki Nüshalar

A. Külliyat nüshaları

a. Londra nüshası

Royal Asiatic Society kitaplığında bulunuyor. Nestalik yazıyla, 4 sütun üzerine yazılmıştır. Sayfaları tezhiplidir. Yazmada 5 minyatür vardır. Yazarı, yazıldığı yer ve tarihi belirtilmemiştir. XVI. yy. ortasında kaleme alındığı sanılıyor. Nüsha sonradan ciltlenirken sayfa numaraları değişmiştir.

Yazmayı, L.S. Greenshields 1934 tarihinde armağan etmiştir.[12]

"Bedāyiʿu'l-vasaṭ" bu nüshanın 424b-482a varakları arasındadır.

b. Leningrad nüshası

Gosudarstvenneya Publiçnaya Biblioteka İm. M.E. Saltıkova-Sçedrina, Hanikov kolleksiyonu 55. numarada bulunmaktadır.

Güzel talik yazıyla ince sarımtırak kâğıda dört sütun üzerine yazılmıştır. Varak sayısı 552'dir. Cildinin eni boyu 33x22 cm.dir.

---

[12] *Bulletin of the School of Oriental and African Studies, University of London, 1948 s. XII, bölüm 3-4, s. 536-537.*

Yazarı, yazıldığı yer belirtilmemiştir. 904(=M. 1498/99) tarihini taşıyor.

"Bedāyiᶜu'l-vasaṭ" bu nüshanın 236a-293b varakları arasında bulunuyor. Şiirlerin yer aldıkları varaklar ise şöyle: Gazeller 236a-287a, müstezad ve muhammes 288b, müseddes 289a, terciᶜi bend 289b, kaside 290a-290b, kıt'alar 291a-292b, lugazlar 292b-293b, tuyuglar 293b.[13]

B. Külliyat-ı Devavin

a. İstanbul Üniversitesi nüshası

İstanbul Universitesi Kütaphanesi,Türkçe yazmalar bölümünde 5452 numarada bulunmaktadır. Nüshada dört divan ayrı ayrı sırayla birbirini izliyor. İri talik yazıyla kalın âbadi kâğıda yazılmıştır. Varak sayısı 493, her sayfadaki satır sayısı metinde 21, sayfa kenarlarında 281'dir.

Sayfaları tezhipli, gazel başlıkları yaldız çerçevelidir.

Çiçeklerle süslü ipekli kumanla kaplanmış lake cildinin eni boyu 48.6x27 cm.'dir.

Yazarı ve nerede yazıldığı belli değildir. Nüsha 1232 (=M1817) tarihini taşımaktadır.

"Bedāyiᶜu'l-vasaṭ" bu nüshanın 183b-268a varakları arasında bulunmaktadır.

İçindekiler: 663 gazel (183b-260a), 1 müstezad(260a), 2 muhammes(260b), 2 müseddes(261b), 1 terciᶜi bend (261b-262a), 1 mesnevi (Seyyit Hasan'a şikayet mektubu 262a-264a), 89 kıt'a (264b-268a). Lugazlar ve tuyuglar yoktur. Yazılış tarihi bakımından oldukça yeni bir nüshadır.

b. Konya nüshası

Konya Genel Kütüphanesinde 6623 numarada bulunuyor. İçinde, Garāi'bü'ṣ-ṣıġār, Nevādirü'ş-şebāb, Fevāᶜidü'l-kiber olduğu yazılmışsa da nüshada dört divan vardır. Divanlarda gazeller tam değildir. Varakalar yerine sayfalar numaralandırılmıştır.

[13] Volin, L.S., *Leningrad Kitaplıklarındaki Nevaî Yazmaları Hakkında*. Çev.: Resime Uygun, TDAY-Belleten(1955), s.100.

Talik yazıyla venedik aharlı kâğıda yazılmıştır. Sayfa sayısı 509, her sayfada satır sayısı 15'tir.

Nüsha tezhiplidir. Sayfa kenarları siyah ve yaldız çizgilerle çerçeveli, mısra araları ve gazel başlıkları ise cedvellidir.

Cildinin eni boyu 28.2x17.2 cm'dir. Yazarı, tarihi, yazıldığı yer belli değildir.

"Bedāyiᶜu'l-vasaṭ"bu nüshanın 166-255 sayfaları arasındadır.

İçindekiler: 135 gazel 166-237, 1 müstezad 237-238, 1 muhammes (238-239), 2 müseddes (239-243), terciᶜi bend (243-247) 9 kıt'a (248-250), 10 lugaz (250-253),8 tuyug (253-255).

Çok eksik bir nüshadır.

C. Ayrı divanlar

a. Agâh Sırrı Levend nüshası

Talik yazıyla venedik kâğıda 2 sütun üzerine yazılmıştır. Varak sayısı 168, her sayfada satır sayısı 15'tir.

Sayfa kenarları mavi, siyah, yeşil ve yaldız çizgilerle çerçevelidir. Mısra araları ile gazel başlıkları cedvellidir. Ancak bu başlıklar boş bırakılmıştır.

Yeşil, kırmızı ve sarı çiçeklerle kabartmalı olan kırmızı meşin ile kaplı cildinin eni boyu 25x17.2 cm'dir.

Yazarı, yazıldığı yer ve tarihi yoktur.

İçindekiler: 541 gazel (1b-152a), 1 müstezad (153a), 2 muhammes(153b-154a), 2 müseddes(154b-156b), 1 terciᶜi bend (156b-158b), 52 kıt'a (161-b-167a), 9 lugaz 167a-168a),5 tuyug (168b).

Bu nüsha, Agâh Sırrı Levend kitaplarının olabileceği kitaplıklarda (Erzurum, Atatürk Üniversitesi Kitaplığı, TDK Kitaplığı, TTK Kitaplığı vb.) bulunamamıştır. Ancak, oldukça eksik olan bu yazmanın ele geçmemiş olmasını çalışmamız için önemli bir kayıp saymıyoruz.

b. Bayazıt nüshası

Bayazıt Umumî Kütüphanesinde 5691 numarada kayıtlı bu nüsha "Bedāyi'u'l- vasaṭ" değildir. Ne var ki Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu'nda da bu adla tanıtılmıştır (s.55). Nüshada 1194 gazel bulunması, dört divandan seçme şiirleri ya da dört divandaki şiirleri karışıkça toplayan bir yazma olduğunu gösteriyor. Nitekim ikki barmag birle tutkum la'ling ol ruḫsār ara / İyle kim bülbül tutar gül yafrağın minḳār ara beytiyle başlayan birinci gazel "Bedāi'u'l vasaṭ"ta yoktur. Ol peri-peyker ki ḥayrān bolmış ins ü cān anga/ kim ki ḥayrān imes min tilbe min ḥayrān anga beytiyle başlayan üçüncü gazel de Nevādir ü'ş-şebāb'ta yer almıştır.

Nüshanın varak sayısı 325'tir. Nefis talik yazıyla ābadi kâğıda yazılmıştır. Yazanı Âlimüd'din b. şeyh Ahmet'tir. 961(=M. 1554) tarihinde Aksiket'te yazılmıştır.

Nevâyî eserlerinin Leningrad, Taşkent, İstanbul, Londra, Paris, Bakû, Erivan, Tiflis, Alma-ata... kitaplıklarındaki yazmaları 2500'den çoktur.[14] Bunların önemli bir bölümünü külliyat-ı devavin (4 divan bir arada) ve divan yazmaları oluşturmaktadır. Leningrad ve Taşkent kitaplıklarındaki yazmalar ise, XV-XVI. yüzyılda çoğu Herat'ta yazılmış olmaları bakımından önem taşıyor. Leningrad'daki Nevâyî yazmalarının sayısı Taşkent'tekilerden epeyce azdır (Leningrad'da 77, Taşkent'te ise 200'e yakın) ancak şair ile aynı dönemde veya ona yakın zamanlarda yaşayan hattatların yazdığı nüshalar Leningrad'da daha çoktur. Bu sebeble Leningrad'da XV-XVI. yüzyıllar arasında Nevâyî'nin hemen bütün eserleri vardır. Oysa Taşkent'te yalnız divan, Hamse ve Mecālisü'n-nefāis gibi önemli eserleri vardır.[15]

İster bu çalışma isterse başkaları için olsun, Leningrad kitaplıklarındaki Nevâyî yazmalarından yararlanma olanağımızın olmadığını söylemeye gerek yok. Ancak bu yazmaları tanıtan ayrıntılı katalogların da elimizde bulunmaması, bu olanaksızlığı yaratan önemli bir eksikliktir.

---

[14] *Süleyman, Hâmid, a.g.y., s.31.*

[15] *Volin, S.L. a.g.y. s.100.*

Bu nedenle çalışmamız, A.Sırrı Levend'in gösterdiği yazmaların çerçevesinde kalarak yürütülmüştür.[16]

c. Nüshaların Yazım Özellikleri

1. Uygur yazım düzeninin sürdürüldüğü Çağatayca metinlerde görülen şu özellikler bu nüshalarda da bulunmaktadır:

a. Türkçe kelimelerin her ünlüsü gösterilmektedir: ایاغیدا ayağıda, ایورولوبان ivrülüben, کوزلاریمنی közlerimni توفراققا tofrakka یاشورون yaşurun vb.

b. Kalın ünlülü Türkçe kelimelerdeki "t" ve "s" ünsüzleri "ط" ve "ص" ile değil, "ت" ve "س" ile yazılmaktadır: سیق sık, سو su, توفراغ tofrağ, تولا tola, توز toz vb.

c. Farsçada kullanılan "پ", "چ" harflerinden yararlanılmıştır. چون کیم çün kim, ایچره içre کوپ köp, کوژ küj, اوچون üçün vb.

ç. Geniz n'si için "ڭ" kullanılmaktadır: بولسانڭ bolsang, ایلانڭ iyleng, قاشینڭ kaşıng, اوزونڭ özüng vb.

d. Eklerin birleşik ya da ayrı yazıldığı üzerine bir kural söylenemez. Nüshalarda bu oldukça karışıktır. قانیمغه kanımga, قولومغه kolumga, اوتقه otka, اوپمککا öpmekke, بدن دا bedende, کونکولده köngülde, قول دین koldın, اوتیدین otıdın, ایت لار itler, داغلار dağlar, بیل مو bil mü, قالغایمو kalgay mu, ایماس تور imestür, یوقتورور yok turur, عاشقلیغ ʿāşıklıg, اولماکلیک ölmeklik vb.

e. Nüshalarda görülen Çağataycaya özgü yazım özelliklerinden biri de Arapça kelimelerde "a" ünlüsünden sonra gelen hemze (ء) yerine "ی" kullanılmasıdır: ʿacāyib عجایب (A. عجائب), dāyim دایم (A. دائم), māyil مایل (A. مائل) vb.

---

[16] *Bu bölümde tanıtılan yazmalar üzerine ayrıntılı bilgi için bkz. Levend, Agâh Sırrı, a.g.y.*

Bunların dışında karşılaştırdığımız "Bedāyi'u'l-vasaṭ" nüshalarında ilgi çeken yazım özelliklerini şöylece özetleyebiliriz:

1. min sözüyle kurulan Farsça tamlamalarda birinci kelimenin sonundaki kesre için "ی" kullanılmıştır: min-i dīvāne مینی دیوانه 258/7, min-i ḥayrān مینی حیران 303/6, min-i mecnūn مینی مجنون 8/5, min-i 'uryān مینی عریان 35/8 vb.

2. R nüshasında kelimelerin noktaları bir arada/ortak gösterilmiştir. بیم bim, فتنه fitne, دیب dip, بیان beyān, قتل katl, لبینك lebing vb. Öteki nüshalarda bu özellik daha çok şu kelimelerde görülüyor: بیر bir, بیرله birle, هیچ hiç, ایچره içre, نیچه niçe كیبی kibi .

3. "he" (ه ,ـه) ile biten kelimelere soyutluk ya da birlik "ye" si getirildiğinde "ی" yerine "ء" (hemze) kullanılıyor: āvāreī (آوارۀ) 52/3, çāreī (چارۀ) 13/1, yārei (یارۀ) 131/4, zerreī (ذرۀ) 462/5 vb.

4. Nüshalarda eklerin ayrı ya da bitişik yazımı çok karışıktır. Ancak R nüshasında ayrı olan kimi eklerin öteki nüshalarda bitişik yazıldığını görüyoruz:

R : عالم غه 'ālemġa A,F: عالمغه 29/2
R : اصماق قه asmakka A,F,P: اصماققه 42/3
R : قول دین koldın A,F,P: قولدین 25/6
R : اوپماك كا öpmekke A,F,P: اوپماككا 59/4

5. Kelime ya da ek sonundaki "a" sesi kimi kez "ا", kimi kezde "ه" ile yazılmıştır: اللیده ~ اللیدا allıda, بارجه ~ بارجا barça, جانیم غه ~ جانیم غا cānımġa, ایچره ~ ایچرا içre, كوچسه ~ كوچسا köçse, اوزره ~ اوزرا üzre, یانه ~ یانا yana, ینكلیغ ~ یانكلیغ yanġlıġ vb.

6. -da/-de,-ta/-te bulunma durumu eki genellikle "ا" ile yazılmıştır:

انda انرا anda 26/1, باشیمدا başımda 21/7, ایشتا işte 225/6, قایغودا kayġuda 27/5, سانیدا sanıda 25/7, توشتا tüşte 27/1 vb.

7. -p ulaç eki bütün nüshalarda "ب" ile yazılmıştır: اسيب asıp 258/2, بيلبب bilip 359/5, كوروب körüp 12/2, اولوب ölüp, 21/2, سالیب salıp 404/2 vb.

8. Addan sıfat ve soyut adlar kuran -lıġ/-lıḳ eki nüshalarda hem "ġ" lı hem de "ḳ" li biçimiyle yazılmıştır. Ancak A ve F nüshalarında bu ekteki "ḳ" sesinin genellikle korunduğu görülmektedir:

عاشق ليغ ~ عاشق ليق ʿāşıḳlıġ ~ʿāşıḳlıḳ 15/2, آزادليغ ~ آزادليق āzādlıġ ~ āzādlıḳ 17/6, قارا ليغ ~ قارا ليق ḳaralıġ ~ ḳaralıḳ 94/6, ساقى ليغ ~ ساقى ليق sāḳīlıġ ~ sāḳīlıḳ 235/9, اوتلوغ ~ اوتلوق otluġ ~ otluḳ 300/5 vb.

9. Nüshalarda "ç" sesinin yazımında da karışıklık vardır. Bu ses kimi yerde "ج" ile kimi yerde de "چ" ile gösterilmektedir:

بارجه ~ بارچه barça 18/5, جونكيم ~ چونكيم çünkim 14/3, كرجه ~ كرچه gerçi 12/1, اوجراديم ~ اوچراديم uçardım 12/2 vb.

10. Kelime sonlarındaki "ġ" ve "ḳ" seslerinin yazımı üzerine de bir kural söylenemez. Aynı kelimeler bir yerde "ġ" lı başka bir yerde de "ḳ" lı yazılabilmiştir. Ancak A ve F nüshalarında ötekilere göre son ses "ḳ" lar korunmuştur:

اجيغ ~ اجيق (F) açıġ ~ açıḳ 254/2, بولماغ ~ بولماق (F) bolmaġ ~ bolmaḳ 39/4, بوزوغ ~ بوزوق (A) buzuġ ~ buzuḳ 141/7, ماموغ ~ ماموق (A) mamuġ ~ mamuḳ 28/3, تاووغ ~ تاووق (F) tavuġ ~ tavuḳ 42/7 vb.

11. Nüshalarda-da/-de, -dın/-din durum ekleriyle -dur cevher fiili ekinin yazımı ünsüz uyumu bakımından karışıktır. Bu eklerin sert ünsüzlerden sonra -ta/-te, -tın/-tin, -tur biçiminde yazıldığını A,F nüshalarında öteki nüshalara göre daha sık görmekteyiz:

R ارتوقدور artuḳdur : F ارتوقتور artuḳtur 73/3, R ايرولوقدور ayruluḳdur : A,F ايرولوقتور ayruluktur 226/7, R ديمككدا dimekde : F ديمكتا dimekte 245/2 vb.

Ne var ki şu örnekler de bunun tersini gösteriyor: R باشتين baştın : F باشدين başdın 226/4, R كيليبتور kiliptür : F كيليب دور kilipdür 261/7, R اولوستين ulustın: F اولوسدين ulusdın 278/5 vb.

12. R ve P nüshalarında sıkça, A'da ise yer yer "س" harfinin altına üç nokta konmuştur:

سنگا sanga, تپسا tapsa, بولسا bolsa vb.

13. F nüshasında kimi kez kelimelerde noktalar tam değildir:

ٮحر bahr, لىك lik, تحىل tahayyül vb.

14. R ve P nüshalarının tersine A ve F nüshalarında şedde (ّ) işareti gösterilmemiştir:

R,P همّتی دین : A,F همتی دین himmetidin 32/6, R,P شدّت : A,F شدت şiddet 47/3, R,P ایتّی : A,F ایتی itti 34/1 vb.

15. دیک "dik" edatı bütün nüshalarda kimi yerde ayrı kimi yerde birleşik yazılmıştır: مینديك min dik 127/4, الیف دیک elif dik 20/1 قوش دیک kuş dik 52/1, سینینکدیک sining dik 326/4, اوچورگاندیک üçürgen dik 150/2 vb.

16. Özbekistan yayınında (T nüshası) öteki nüshalara göre (bizim metnimize göre de) şu farklar dikkat çekiyor:

a. İyle (ایله), biyle (بیله), su (سو) kelimeleri öyle, böyle, suv biçiminde okunmuştur.

b. Kelime başı "ای" sesi "i" ile değil kapalı e (ė) ile karşılanmıştır. ای ėy, ایدی ėdi, ایل ėl, ایر ėr, ایتی ėtti vb.

c. -p ulaç eki -b olarak okunmuştur: barıb, bolub, körüp, yığlab vb.

ç. ķa/-ke, -ķalı/-keli, -ķan/-ken, -ķay/-key ekleri, tonsuz ünsüzle biten kelimelerden sonra gelmiş olsa bile -ġa/-ge, -ġalı/-geli, -ġan/-gen -ġay/-gey biçimleriyle yazılmıştır. işge, otġa, kuçġan, içgeli, iltgey vb.

d. -ban/-ben, -man/-men ekleri hep kalın ünlülü biçimleriyle kullanılmıştır: isteban, tüşüban, bilman, tileman vb.

e. Arapça, Farsça birleşik adlar, sıfatlar bitişik yazılmış, ekler çizgi (-) ile ayrılmamıştır: bīnevālıġ (s.14), nāgeh (s.15), ġamgīn (s.20), cānperver (s.7), lālerubhlar (s.25) meleksīmā (s.73)vb.

f. دیک dik edatı hep bitişik yazılmıştır: ḳabaḳdik (s.13), itgendik (s.16), rengidik (s.27), tilbelerdik (s.25) vb.

g. ki, kim, durur, turur da bir önceki kelimelere bitişik yazılmıştır: fiġānkim (s.13), körkim (s.18), kilibturur (s.26), salmaydurur (s.27), yoḳturur (s.67) vb.

ğ. min, sin kişi zamirleri bitişik yazılmıştır: alġaymin (s.24), ḳılmıssin (s.19), sorarsin (s.19), tüşüptürmin (s.67) vb.

h. Kimi Arapça, Farsça kelimeler Özbekçedeki biçimleriyle/telafuzlarıyla verilmiştir. dilrebā (s.109), gerān (s.19), muḥabbet (s.15), maḥkemlıġ (s.25), resvā (s.44) vb.

i. Metinde, noktalama işaretleri kullanılmıştır:

Hecr def'in çün ṭabīb-i ʿışḳdın sordum, didi:
Kim irür yā vaṣl, yā cān terki ḳılmaḳ yā ḳadeḥ

2. Metin Kurulurken İzlenen Yol

Gerek yazılış tarihinin eskiliği (H.901) gerekse ünlü bir hattatın elinden çıkmış çok güzel bir yazma olması nedeniyle metnimize Revan nüshasını (R) temel aldık. Paris nüshasının da (P) yazılış tarihi eskidir (H.933). Yazarı Ali Hicranî tanınmış hattatlardan biridir. Aynı yerde (Herat) iki seçkin hattatın yirmi yıl arayla yazdıkları bu iki güzel nüsha arasında pek fark yoktur. Buna karşılık sağlam bir metin kurmak amacıyla karşılaştırmayı yararlı gördük.

Fatih nüshası (F) ise, R ve P'ye göre yer yer farklar göstermektedir. Ayrıca eklerin yazımında ünsüz uyumunun gözetilmiş olması bakımından da yeni bir nüsha olduğu söylenebilir. Ayasofya nüshası (A) ise R nüshasından elli yıl sonra yazılmıştır (H. 957). Kimi farklarda R ile, kimilerinde de F ile birleşen karışık bir yazımı vardır. A da eklerin yazımında yer yer ünsüz uyumu göstermesi yönünden F'ye yaklaşan bir nüshadır. Taşkent nüshası/yayını (T), R ve P nüshalarından çok

A ve F nüshalarıyla bağdaşmakta yer yer gösterdiği farkla bu nüshalarla birleşmektedir.

Nüshalardaki bu karışık durumu göz önünde tutarak karşılaştırmamızda A,F,T nüshaları aynı farkı gösterse bile,metne R ve P nüshalarındaki biçimi almayı daha sağlıklı bulduk. Ancak anlam bakımından R ve P'ye göre daha uygun düşen A,F ya da T'deki bir farkı da yeğlemekten çekinmedik. Bunlar Notlar'da altları çizilerek belirtilmiştir.

Metni kurarken yazım ve çevriyazı bakımından gözetilen ilkeler şunlardır:

1. Çağatayca metinlerde kelimelerin ilk hecelerindeki "و" ların hangi yuvarlak ünlüyü gösterdiği kesinlik kazanmamıştır. Bu ünlü "o" ya da "u"; "ö" ya da "ü" olabilir. Bu sorun metin yayınlarında değişik biçimler ortaya koymaktadır. Sözgelimi tümen "onbin" kelimesini Besim Atalay tümen (Abuşka lûgati veya Çağatay Sözlüğü, s. 214). Clauson tümen (Sanglax, s.52). Vámbéry tömen (Čagataische Sprachstudien, s. 266), Kúnos tuman (Sejx Süleyman Efendi's Čagatay-Osmanisches Wörterbuch s. 196). Borovkov tuman (Badā'i-al-luġat s.169) biçiminde okumuşlardır.

Yine yorun "parça, yama, bölük" kelimesini,Besim Atalay yurun (s.412), Vámbéry yürün (s. 353), Clausom yorun (s. 79), Borovkov yurun (s. 261), Kúnos yurun (s. 110) biçiminde göstermişlerdir.

Yukarıdakilere bozuġ ∿ buzuġ "bozuk, virane", ḳoyı ∿ ḳoyu ∿ ḳuyı "alt, aşağı" ḳöymek ∿ küymek "yanmak", öküş ∿ üküş "çok", söñgek ∿ süñgek "kemik", oy ∿ uy ∿ öy ∿ üy "ev" örneklerini de katabiliriz.

Metinimizi kurarken, bu tür kelimelerde Türkiye'deki Çağatayca metin yayınlarında verilen biçimlere bağlı kalınmıştır.

2. Adlardan soyut adlar, sıfatlar yapan -lıġ/-lıḳ, -luġ/-luḳ; -lig/-lik, -lüg/-lük ekinin son sesine göre (ġ,ḳ;g,k) yazımı karışıklık göstermektedir. Ekin -lıġ/-lıḳ -luġ/-luḳ kalın ünlülü biçimleri asıl nüshada görüldüğü gibi yazılmıştır. -lig/-lik, -lüg/-lük ince ünlülü biçimleri içinse "k" sesini korumak amacıyla -lik/-lük yazımı seçilmiştir. Ölmeklik 15/1, tiriglik 80/7, özlük 27/6, yigitlik 48/6 vb.

3. -ġa/-ḳa, -ġalı/-ḳalı, -ġan/-ḳan, -ġay/-ḳay, -ġuçı/-ḳuçı, -ġusı/-ḳusı eklerinin bu kalın ünlülü biçimleri asıl nüshadaki gibi alınmıştır.

İnce ünlülü biçimleri ise eklendikleri kelimenin son ünsüzünün tonlu ya da tonsuz oluşuna bakılarak yazılmıştır: çikkeli 274/6, içkençe 460/8, içküçi 195/8, ilge 9/3, itken 81/1, kilgey 645/7, kökke 347/1, körgünçe 618/7, tüşkeçe 466/5 vb.

4. Son sesleri "ḳ" "ġ" olan kelimeler asıl nüshada yazıldığı gibi alınmıştır. Bu sesin "k" ya da "g" olabileceği kelimelerde ise "k" li yazım yeğlenmiştir: جوجوك çüçük 106/5, ايريك irik 107/5, اولماك ölmek 87/5, تينك tink 286/5, ييتيك yitik 329/2 vb. Bu özellikte kelimelerden bir bölümü ise, ülkemizdeki metin yayınlarında kabul edilen biçimleriyle "g" li olarak verilmiştir:

بيليك bilig 660/10, ايليك ilig 42/2, اولوك ölüg 268/2, تيريك tirig 258/5 vb.

5. -p ulaç eki "ب" ile yazıldığı halde "p" ile gösterilmiştir. اجيب açıp 360/3, جيكيب çikip 249/3, ايستاب istep 124/6, قاليب kalıp 37/5, كويوب köyüp 302/4 تارقاتيب tarḳatıp 451/3, يوب yup 473/1 vb.

6. -ça/-çe,-ġaç/-geç, -ḳaç/-keç, -ġuça/-güçe, -ḳuça/-küçe, ġuçı/-güçi, -ḳuçı/-küçi, ġunça/-günçe, -ḳunça/-künçe gibi eklerdeki "چ" sesi çok yerde "ج" ile gösterilmesine karşılık metnimizde "ç" ile karşılanmıştır:

ايتكوجي دين itküçidin 43/3, قيلغاج kılġaç 319/2, كيين جه kiyinçe 61/4, مينجه minçe 8/5 vb.

7. Kişi zamirleri ayrı yazılmıştır: aytur sin 25/6, cüdā sin 5/1, itkey siz 217/5, olup min 14/3, töker min 27/2 vb.

8. Nüshalarda ayrı gösterilmiş olan ekler metnimizde birleşik yazılmıştır: تن دا tende 15/4, جانيم غا cānımġa 30/4, كونكول دين köngüldin 16/2, غريب ليغ ġarīblıġ 177/3, اولماك ليك ölmeklik 15/1, سين سيز sinsiz 944/5, ايت لار itler 175/6 vb.

Bu bağlamda -tur(< turur) eki de birleşik yazılmıştır: اشپتور aşıptur 144/1, امكاندور imkāndur 214/5, اوتونیدور otunıdur 136/2 vb.

9. Asıl nüshada(R) -da/-de, -ta/-te, -dın/-din, -tın/-tin; -luğ/-luḳ, -lıḳ/-lik eklerinin yazımı ünsüzlerin uyumu bakımından karışıktır: دیمك دین ~ دیمك تین dimekdin(9/1) ~ dimektin (662/1), تیره لیغ ~ تیره لیك tirelığ (654/9) ~ tirelik (550/1, توشدا ~ توشتا tüşde (509/6) ~ tüşte 27/1 vb.

Bu tür yazımlar bir kurala bağlanarak düzeltilmemiş, görüldüğü gibi alınmıştır.

10. Birleşik verilmelerine karşın ayrı yazılması gereken ek ve edatlar ayrı yazılmıştır:

انینكدیك anıñg dik 175/8, مینكدیك min dik 187/2, سینكدیك sin dik 215/4, قیلغایمو kılğay mu 422/10, اولنوع ol nev 512/8, همول hem ol 427/5, اولدم ol dem 356/5, اولكیم ol kim 415/5, یاشتورور yaş turur 415/5 vb.

11. Arapça; Farsça kelimeler asıl biçimleri gözetilerek alınmıştır. cevān, ercmend, erğavān, fidā, furḳat, hecr, şikāf, vidā vb.

12. Farsçadan gelen خسرو، خورشید، خوب، چون، چو gibi kelimeleri bizdeki kullanılan biçimleriyle almak uygun görülmüştür: çü, çün, ḫūb, ḫurşīd, ḫusrev vb.

13. Birleşik Arapça, Farsça ad ve sıfatlar araya çizgi (-) koyularak yazılmıştır. Buna bağlı olarak, türetilmiş kelimelerdeki ekler ve ön ekler de çizgi (-) koyularak belirtilmiştir: bi-nevā 205/7, cefā-kār 11/1, dil-ḫaste 605/7, gül-gūn 223/1, lā-mekān 524/5 nā-peydā 240/6, serv-ḳad 374/1, şīve-fiğān 577/1 vb.

ĠAZELİYYĀT

ELİF ḪARFİNİN͡G ĀFETLERİNİN͡G İBTİDĀSI

1

R540b İy nev-bahār-ı ʿārızın͡g ṣubḥıġa cān-perver hevā
A1b Andın gül ü bülbül tapıp yüz berg birle min͡g nevā
F528b
P13 Ṭūbī vü şāḫ-ı sidredur kūyüng giyāhı nige kim
T3/7 ʿUşşāḳ eşk ü āhıdın her dem tapar su vü hevā

A2a 3 Zehr-i firāḳın͡gdın ḳayuʿāşıḳ ki boldı telh-kām
Nūş-ı viṣālin͡g yitmeseʿĪsī an͡ga tapmas devā

Çün ḳāżıyü'l-ḥācāt sin da'vī-i mihrin͡g ḳılġalı
Derd ü firāḳ endūhıdın kiltürmişem ikki güvā

A2b Ḳılmay ḳabūl īcādnın͡g imkānı yoḳ son͡gra yana
Maḳbūlini red iylemek luṭfun͡gdın olġay mu revā

6 Zāhid kön͡gülnin͡g ḫalvetin maṭlūb-ı ġayrıdın arıt
Sin seyr ḳılsan͡g ḳıl kirek kön͡glünge bolsa inzivā

Disen͡g Nevāyī cān ara maḥbūb bolġay cilve-ger
Evvel kön͡gül közgüsidin maḥv iyle naḳş-ı mā-sivā

--.-/--.-/--.-/--.-

2

Ni ṣun'un͡gdınʿacab yüz min͡g cihān bolmaḳ yana peydā
Ni mülkün͡ge ḫalel yüz min͡g cihān dik bolsa nā-peydā

Ni bī-pāyān celāl u kibriyādur kim tefāvüt yoḳ
Eger yüz min͡g cihān dik bolsa nā-peydā veyā peydā

3 Ezel hem sin ebed hem sin ni evvel birle āḫir kim
An͡ga yoḳ ibtidā peydā mun͡ga yoḳ intihā peydā

İrāden͡g birle taḳdīrin͡gdin olġay ikki kevn içre
Eger bolsa fenā ẓāhir ü ger bolsa beḳā peydā

Felek hem ʿāciz aḫter hem zebūn seyr ü sükūn içre
Ki sindindür ni bolsa encüm ü eflāk ara peydā

6 Bahāne ümmehāt oldı vü ābā yoḳsa ṣunʿun͡gdın
Ata birle anaġa ni ata vü ni ana peydā

Niçe kim baḥr ile kān bolsa sindin terbiyet tapmay
İmestür mümkin olmaḳ dürr üla'l-i bī-bahā peydā

Çü baḥr-ı raḥmetin͡g mevc ursa peydā bolmaġay ḫasça
Niçe cürm ehlidin kim bolsa yüz kūh-i ḫaṭā peydā

9 Nevāyīnin͡g tilin şükrün͡gġa gūyā iyle kim bolġay
An͡ga ḥamdin͡g gül-istānıda her dem yüz nevā peydā

.---/.---/.---/.---

3

İy ḳılıp luṭfu ʿaṭā birle ulus kāmı revā
İy vücūd u ʿadem ikkisi vücūdun͡gġa güvā

Sin salıp nev'-i beşer ḫayli mizācı ara ża'f
Sindin eflāk-i tıbā'ıda ḳavī barça ḳuvā

3 Aferīnīş-i sehide bir imes yüz min͡gdin
Mahrekim çikti felek burcıda zer-beft livā

A3a Yitmese gerd-i rehiñ kuḥlī bolup Rūḥu'llāha
ʿĀciz iyler çağı ḫuffāş-ʿamāsıġa devā

Luṭfuñ allıda kirip ravżaġa ehl-i ʿiṣyān
Ḳahrıñ olġanda tüşüp dilġa ehl-i taḳvā

6 Şarḳdın ġarbnı bir dem barıp ehl-i ṭalebiñ
Kim bolup himmet ayağı bile ol ḳadem revā

Gül-şen-i vaṣlıñġa her ḳuş ki hevā körgüzdi
Yitmedi līk eger yitti ḳılıp irdi hevā

Ẕātıñġa ġayrnı kimse niçük itkey teşbīh
Mā-sivā'llāh çü sivā kildi vü ol ẕāt sivā

9 Ya Rāb ol berk naṣīb it ki Nevāyī tapḳay
Bağ-ı tevḥīd gül ü bülbüli dik berg ü nevā

..--/..--/..--/..-

4

İy cemāliñ cilvesi mir'āt-ı ins ü cān ara
Līk olup ol cilve kāmil maẓhar-ı insān ara

Tapmaġan bolsa lebiñgniñ şerbetidin çāşnī
Bes bu ni cān-baḫşlıġdur çeşme-i ḥayvān ara

3 Nigeʿālem örtedi ḥüsnüñ otıdın lemʿaī
Tüşmegen bolsa cemāl-i Yūsuf-ı Kenʿān ara

Tüşmegen bolsa ḳuyaşıñdın ḳulıġa pertevi
Bes ni beyżā irdi ceyb-i Mūsī-i ʿImrān ara

İsmeyin luṭfuñ riyāzıdın çemen sarı nesīm
Gülge bülbül ḳayda vālih boldı bu būstān ara

6 Feyż eger almas vücudūñg gül-sitānı ʿıṭrıdın
Şemmeī naḳş-ı vücūd imkān imes imkān ara

Tartıban salġıl Nevāyīni kerem deryāsıġa
Kim boluptur ġarḳa baḥr-ı bāde-i ʿıṣyān ara

-.--/-.--/-.--/-.-

5

P140a Yā Rab olġan çaġda cānım cism-i vīrāndın cüdā
Ol bolup mundın cüdā sin bolmaġıl andın cüdā

Cün cüdā bolsam min-i ġam-nāk yoḳ u barıdın
Ni ġamım sin bolmasañg min zār-ı ḥayrāndın cüdā

A3b 3 Naḳd-i cān çıḳḳanda īmān gevherin köñglümge sal
İylegil cāndın cüdā līk itme īmāndın cüdā

Ḫānümāndın ayırıp ḳılġanda zindān içre ḥabs
Ḳılma luṭfuñg min alaḫan u alamandın cüdā

Ḥaşr ġavġāsı ara ʿāṣīlıġımġa raḥm ḳıl
Luṭf ile ilgim tutup ḳıl ehl-i ʿıṣyāndın cüdā

6 Gerçi oldum kāfir-i ʿışḳ ehl-i ʿıṣyān içre ḳat
Ol zamān kim bolġusı kāfir müsülmāndın cüdā

R541a İlge maḫlaṣ isteseñg yitti tamuġnı iyle kül
F529a İyleben bir şuʿle bu āh-ı dıraḫşāndın cüdā

Cennet istep iylegenlerni ʿibādet ḳılmaġıl
Kevs̱er ü ṭūbī vü ḳaṣr u ḥūr u Rıżvāndın cüdā

9 Barçadın ayru Nevāyīġa ḳılıp vaṣlın͡g naṣīb
Ḳılmaġıl yā Rab anı mundın munı andın cüdā

-.--/-.--/-.--/-.-

6

İy gül-şen-i ruḫsārın͡g olup dehrġa ārā
Ruḫsār üze saçın͡g gül üze ʿanber-i sārā

Güng itti Mesīḥānı vü tār itti ḳuyaşnı
Ol nuṭḳ-ı dil-ārām ile ol ḥüsn-i dil-ārā

3 Gīsū vü yüzün͡g sünbülī vü berg-i gülidin
Dīvāne min ü şīfte leyle'n ve nehārā

Ol yirde ki raḫşın͡g ḳılıban cilve-i pervāz
Uçmaḳḳa melek ḳuşlarıġa anda ni yārā

Zaḥm ildin olup ẓāhir ü sindin barı merhem
İl ʿunf ʿıyān iylep ü sin barça müdārā

6 La'lin͡gġa yitip ḫāre egerçi uşatıpdur
Çün anda yitip laʿl bolup ḳadrde ḫārā

Bildi çü ḥadīs̱in͡gni ṣaḥīḥ imdi Nevāyī
Mesken cü tiler bolsa ni Baṭḥā ni Buḫārā

--./.--./.--./.--

7

İy san͡ga muḳtedālıġ iki kevn ara
Ente ḫayrü'l-beşer ente ḫayrü'l-verā

A4a Kim ki fevḳa's-Süreyyā idi menzili
Tābiʿin̄g bolmaġaç kirdi taḥte's̱-s̱erā

3 Ẕātın̄ga faḫr itip yitmiş ikki ferīḳ
ʿĀrıżın̄g şemʿidin yarup ikki serā

Nefsin̄ge raḥmet-i Ḥaḳ bile iḳtirān
Mu'cizātın̄ġa siḥr ü füsūn iftirā

Ḥaşrġa tigrü mi'rācın̄g efsānesi
Ḫayl ḫayl-i melāyik ara mācerā

6 Hem refīḳın̄ġa ʿarş-ı berinde mekān
Hem Burāḳın̄ġa ḫuld-ı berinde çerā

Kim kes̱āfet bile ḳoydı yüz naʿtın̄ga
Ger ḳuyaş irdi kim boldı yüzi ḳara

Yā nebiyyallāh aḥvālime ḳıl naẓar
Cürm ü ʿıṣyān u ʿācizlıġım māterā

9 Tā anın̄g birle bolġay Nevāyī sinin̄g
Naʿt u ḥamdin̄g beyānıġa destān-serā

-.-/-.-/-.-/-.-

8

Ol ki ʿışḳ ehlini öltürmek irür ʿādet an̄ga
Cān kirek bolsa kön̄gül iylemegey raġbet an̄ga

Hecr mühlik ikenin mundaḳ eger bilsem idi
Tutmaġay irdim eger olsam idi ülfet an̄ga

3 Ol perī-ṣūretiġa tilbe kön̄gül boldı esīr
ʿIşḳ ara vāy ki yüzlendi ʿacab ṣūret an̄ga

Yüzi közni yarutur līk ḳuyaş tīre ḳılur
Bilür ol kim közi bar kim muñga yoḳ nisbet añga

Taş urarlar min-i mecnūnġa ki ḳarmış Ferhād
ʿIşḳ ara minçe ḳaçan irdi ikin şiddet añga

6 Öldi Mecnūn körüben dil-berin ü min körmey
Minçe yoḳ irdi ikin ölgenide ḥasret añga

Dīde pā-būsın ayaġıñgġa meger iltür eşk
Yoḳ ise munça yögürmekde nidür sürʿat añga

Min-i ser-geştede hicrān oḳıdın miñ yigen
Çerẖ-i gerdānġa müşābih körünür hey'et añga

A4b 9 Dehrniñ gül-şenidin būy-i vefā tutma ṭamaʿ
Kim şabā māşıṭası sipmedi bu nükhet añga

İy ḫoş ol rind ki muġ deyrini ḳıldı mesken
Yitse hem muġ-beçeler ʿışḳıda yüz āfet añga

İy köñgül ḳoyma Nevāyīni ki hūş-yār olġay
Köp yiter dik ise devrān ilidin miḥnet añga

..--/..--/..--/..-

9

Kilk irür cismim ki til bolmış dimekdin lāl añga
İçde pīç ü tābıġ nālemni añgla nāl añga

Ṣunʿ kilkidin yazıldı gūyī ol gūy-i ẕeḳan
Noḳṭalar yañglıġ zenāḫdānıñgda ikki ẖāl añga

3 Kākülüñg ilge cihānnı tīre ḳılġan devr irür
Her sarı zülfüñg iki yanıda tüşken dāl añga

Kūyide āvāre köñglüm ḫaste irmiş iy refīḳ
Luṭf itip maʿlūm ḳılsañg kim ni bolmış ḥāl añga

İy muṣavvir tapmasañg Mecnūn u Leylī çihresin
Dil-berimni bil muñga oḫşaş mini tims̱āl añga

6 Sāḳiyā köñglümni devrān ḳıldı köpdin köp melūl
Bolġalı fāriġ kirek bir cām-ı māl-ā-māl añga

İy Nevāyī kim ki ḳıldı hecr bī-dādın ḳabūl
Reh-ber-i ser-menzil-i vaṣl oldı bu iḳbāl añga

-.--/-.--/-.--/-.-

10

La'l-i lebiñg ki cānım irür mübtelā añga
Muḫliṣ dimen ki isterem olġay fidā añga

Hecriñg belāsıġa ni ʿilāc iylegey Mesīḥ
Rencīdür ol ki zehr yimekdür devā añga

P140b 3 Vaṣlıñg ḳuşı ki eşk ile āhımdın itti rem
Gūyā yaraşmadı bu su birle hevā añga

Meryem kibi ana idi toġḳanda ol Mesīḥ
Tersā imen disem ki kim irdi ata añga

Düşnāmım itse şād niçük bolmayın ki min
Andaḳ haḳīr min ki diy alman duʿā añga

A5a 6 Sāḳī meyi ki yār leb ü ʿārıżı kibi
Bolġay naẓar ḥarīmide reng ü ṣafā añga

Tā içsem anı ol yüz ü leb cilve iylese
Cān közgüside ref bolup mā-sivā añga

Ol kim zamān u ehlidin ister vefā vü mihr
Kim naḳş-ı mihr kördi muñga yā vefā añga

9 ʿAyb itmeñgiz Nevāyī eger bolsa bī-nevā
Ḳoydı mu devr-i çerḫ muḫālif nevā añga

--./-.-./.--./-.-

11

T3/8 Hecridin her niçe kim boldı köñgül zār mañga
Hīç raḥm itmedi ol şūḫ-ı cefā-kār mañga

Ġonçe diktür kim açarlar küç ile berglerin
Bolġalı hecride ḳanlıġ köñgül efgār mañga

R541b Āteşīn laʿl dik aḫker tökedürler her dem
F529b Lebi hecride iki dīde-i ḫūn-bār mañga

Zülfidin şiddet-i küfrüm irür ol ḥadġaça kim
Sübḥa tārıça irür rişte-i zünnār mañga

Yahşıraḳ ravża sevādıdın eger dest birür
Ol ḳuyaş kūyide bir sāye-i dīvār mañga

6 Çünki bu ḳubbe-i ḫażra ara cüz ḥādis̱e yoḳ
İy köñgül evli irür külbe-i ḫammār mañga

İy Nevāyī ni mey ü muṭrib ü ni ḥüsn ü ni ʿışḳ
Ḫān-ḳah terki irür añgla ki nā-çār mañga

..--/..--/..--/..-

12

T3/9 Lebleriñgdin gerçi ḳan yutmaḳ dem-ā-demdür mañga
Ger demī cām-ı viṣāliñ yitse ni ġamdur mañga

Pend işitmey körüp anı yüz belāġa uçradım
Közlerim çıḳsun ki yüz munça sezā kemdür mañga

3 Ḳāf-ı şevḳum şerḥini taḥrīr ḳıldım veh ni sūd
Kim añga irsāl üçün sīmurġ maḥremdür mañga

Yār kim mundaḳ nihāndur közdin ü min tilbe min
Kim digey kim fitne bolġan nesl-i ādemdür mañga

A5b Ḳara çırmap yaş töküp efġān ḳılur min ḥāme dik
İtkeli nālān köñgül bu nevʿ-i mātemdür mañga

6 Özge yüzge baḳma dip bir bir közümge basdı mühr
İnek inek her ḳara bir naḳş-ı ḫātemdür mañga

Dehr ara tüşken ḥavādiṡ otıdın māniʿ imes
Köz yaşımdın gerçi köz tüşkünçe bir nemdür mañga

Ṣāḳiyā cām-ı cihān-bīn tut ki andın keşf itey
Kim köp iş bu kār-geh vażʿıda mübhemdür mañga

9 Dilberi allıda Mecnūn naḳd-i cān ṣarf itmedi
İy Nevāyī ʿışḳ eṭvārı müsellemdür mañga

-.--/-.--/-.--/-.-

13

Tā siniñ dik ḳātil-i ḫūn-ḫārei bārdur mañga
Billāh er ölmekdin özge çārei bardur mañga

Nūş-ı cān her bāde kim aḥbāb ile nūş iylediñ
Gerçi hergiz dimediñ āvārei bardur mañga

3 Vaṣl iḳbāli demin heyhāt besdür bu şeref
Kim yıraḳtın devlet-i neẓẓārei bardur manga

Dip imiş her kimde bar zaḫmı atay merhem bir oḳ
Şükr irür kim her ser-i mū yārei bardur manga

Bardı ol ḫurşīd ü eşkim aḳtı veh ṭāli'körüng
Kim ni yanglıġ aḫter-i seyyārei bardur manga

6 Ṣabr saldım könglüme vaṣlıng tilep veh bat kilip
Ṭurfe kör kim şīşe içre ḫārei bardur manga

Dime köp iy nefs kim dünyā 'arūsın 'aḳd ḳıl
Öyde ba'żı dik sağın mekkārei bardur manga

Dīv urup 'ışḳ mecāzı içre mecnūn iylegen
Yāve dir bu kim perī-ruḫsārei bardur manga

9 İy Nevāyī köymekimni ḳılmağay sin men'eger
Cān ara bilseng ni āteş-pārei bardur manga

-.--/-.--/-.--/-.-

14

T3/10 Lebing sarı tā kim naẓardur manga
Yaş ornıda ḫūn-ı cigerdür manga

A6a Dime mindin ayrıl dağı 'ömr sür
Ki ol 'ömr ölümdin beterdür manga

3 Tügenler direm şeklidür zād üçün
'Adem sarı çün kim seferdür manga

Ḳılur 'ayb 'āşıḳlıġım barça ḫalḳ
Ulus 'aybı veh kim hünerdür manga

Ṭabībā yana ṣabrdın dime söz
Ki bu şerbetin͡gdin żarardur man͡ga

6 Dime meyni terk it ki sāḳī yüzi
Bu közgü ara cilve-gerdür man͡ga

Nevāyī ol ay hecride tün ü kün
Ḳatıḳ şām-ı tīre seherdür man͡ga

.--/.--/.--/.-

15

Cevr ü ẓulmün͡g gerçi ölmeklik nişānıdur man͡ga
Çünki sindindür ḥayāt-ı cāvidānīdür man͡ga

Ol perī-veş ʿışḳıdın nāṣiḥ mini menʿ itme kim
Tilbelik vaḳtı vü ʿāşıḳlıġ zamānıdur man͡ga

3 Tā oḳup min ʿışḳ ḥarfin ders ü tekrār u sebaḳ
Vāmıḳ u Ferhād u Mecnūn dāstānıdur man͡ga

Mużṭarib min çerḫ yan͡glıġ kim nücūm-ı tīredin
Tende her kün yüz tümen dāġ-ı nihānıdur man͡ga

Hīç renci ẓāhir olmay min ḫod öldüm iy ṭabīb
Līk bil kim ḳasd-ı cān itken fülānīdür man͡ga

6 İy ki dir sin ʿışḳ ara ölmek ziyāndur ʿömr sūd
Her ni sūdīdür san͡ga ni kim ziyānīdür man͡ga

P141a Körmişem vācib bekāsın rūşen andaḳ kim ḳuyaş
Tā ki imkān sāye yan͡glıġ közde fānidür man͡ga

Bu fenā deyrin bekāsız irkenin tā an͡gladım
İl sürūd-ı ʿişreti mātem figānıdur man͡ga

9 İy Nevāyī vāʿiẓ ü firdevs-i aʿlā ẕikri kim
Bāġ-ı ḫuld ol ḥūr-ı peyker āstānıdur mañga

-.--/-.--/-.--/-.-

16

A6b Ḳıldı yüz pāre köñgül bolġalı efgār sañga
Yüz köñgül birle mini ʿışḳ giriftār sañga

Yoḳ beden birle köñgüldin mañga yüz miḥnet ü derd
Kim boluptur beden efgār ü köñgül zār sañga

3 Ġam tüni ṣubḥ tiler sin köñgül ü zaḫmıñg köp
Vāḳıf ol kim demidin yitmesün āzār sañga

İy ki dir sin mañga ʿāşıḳ mu sin aḥvālime baḳ
Veh ki til birle niçük ḳılġa min iẓhār sañga

İy ki devrān ġamıdın yoḳ sañga bir laḥẓa emān
Bil ki ḫoş me'men irür külbe-i ḫammār sañga

6 Mey iç iy şeyḫ ki maṭlūb yüzi cilvesidin
Ḳılmadı menʿ be-cüz perde-i pindār sañga

Vaṣl kūyide Nevāyī turuban isteme yār
Müddeʿī barıda ol kūyde ni bar sañga

..--/..--/..--/..-

17

A7a Bahāne ḳatlimedür ʿışḳdın fesāne sañga
Ḳılurġa ḳatl ni ḥācet durur bahāne sañga

R542a Oḳı otunları içre sin ot sin iy köñglüm
Başaġları uçıdın her ṭaraf zebāne sañga

F530a 3 Ḳuruḳ tenim oḳ uçıdın körünmes iy çābük
Yaḳın kitür kirek irse süngek nişāne sanga

İḥāṭa iyleding iy baḥr-ı eşk yir küresin
ᶜAcab imestür eger yoḳ turur karāne sanga

Dem urma muġ-beçeler ᶜişvesidin iy zāhid
Vücūd naḳşın aḳızmay mey-i muġāne sanga

6 Zamāne terkini kām iyleben ḫalāṣ olġıl
Diseng ki salmasa nā-kāmlıġ zamāne sanga

Nevāyiyā ġamı cün cān u könglüng aldı ni sūd
Sürūd-ı dil-keş ile cān-fezā terāne sanga

.-.-/..--/.-.-/..-

18

T3/11 Miḥnet oḳıdın ḳabaḳ dik ḳalmışam efġān ara
Kim bu kün çābük-süvārım yoḳ turur meydān ara

A7b Tīrelikdin kūr itiptür közlerim her künki gerd
Kim bar irdi tūtiyā bu dide-i giryān ara

3 Sin ki meydān içre yoḳ sin peykerīdür cānı yoḳ
Her perī-peyker ki merkeb sikritür cevlān ara

Gerçi her şūḫī sürer meydānġa oḳ yanglıġ semend
Çün sining raḫşıng imes billāh oḳıdur cān ara

Tir aḳızġan eblaḳıng diktür sini kilgey mü dip
Her sarı tüşken közüm yüz ming dür-i ġalṭān ara

6 Ansız urmış ḫalḳa çābükler ni yanglıġ itmeyin
Kim körünmes ẕerre ḫurşīd olmasa devrān ara

Mihr dik ger tevsen-i gerdūnġa mingil kim sipihr
Pest iterde farḳ yoḳ ḫurşīd ile Keyvān ara

Ger ḳuyaş zengīn felek reftārlıġ raḫşıñġġa as
Kim tüzer ol zeng nevhiñ naġmesin efġān ara

9 İy Nevāyī kit bu meydāndın ger ol ḥūr olmasa
Billāh ölsem turmaġay min ravża -i Rıżvān ara

-.--/-.--/-.--/-.-

19

T3/12 Veh ki rüsvā min yana dīvāne vü ʿāḳil ara
Bü'lʿacab ḥālim bolup efsāne her maḥfil ara

Mużṭar irdim hecridin yār itken irmiş terk-i mihr
Müşkilīdür ʿışḳdın her dem mañga müşkil ara

3 ʿAḳl u ṣabr u hūş itip köñglümde ḳaldı dāġlar
Kārvān köçse ḳalur otlar yiri menzil ara

Oḳlarıñ müjġān kibi giryān közüm eṭrāfıda
Rāst bardur ol ḳamışlıḳ kim büter sāḥil ara

Kirpikiñ tüşken köñgül içre ḫayāliñ iy perī
Gūyiyā Yūsuf nüzūl itmiş çeh-i Bābil ara

6 Ḳulluġuñ dāġıdın ölsem istemen āzādlıḳ
Kim bu tamġadur nişānı müdbir ü muḳbil ara

Meskeniñ ister Nevāyī nesye cennet ehl-i zühd
Munça oḳ bolġay tefāvüt ʿālim ü cāhil ara

-.--/-.--/-.--/-.-

20

A8a İy elif dik rāst ḳaddin͡g ḥasreti cānlar ara
Cism içinde cān kibi sin barça sulṭānlar ara

Ḳuşḳa oḫşar kim tikendür āşiyānı tā kön͡gül
Tīr-i bārān-ı ġamın͡gdın ḳaldı peykānlar ara

3 Ġam tapar hecrin͡gde eşkim içre kön͡glüm pāresin
İş küni tapḳan kibi il ġāyibin ḳanlar ara

Çāk kön͡glüm ḫūblar kön͡gli ara taptı şikest
Veh bütün ḳalġay mu yaruḳ şīşe sindānlar ara

Dāġlar içre elifler zār cismim mülkide
Ġam sipāhıġa ḳılıçlar boldı ḳalḳanlar ara

6 İlge kūyün͡gdür mekān min ḳulnı ḳavmaḳlıġ nidür
Bülbül olsa zāġ hem bolur gül-istānlar ara

İste yırtuḳ jende kiygenlerde maʿnī maḥzenin
Kim bu yan͡glıġ genc olur ol nevʿ vīrānlar ara

Aṭlas-ı zer-beft ara nā-dān anın͡g dik hecv irür
Kim Ḫıtāyī ṣafḥada s̱ebt oldı efşānlar ara

9 Bu işikni çün tilep kildi Nevāyī Tin͡gridin
Ol sebebdin gūyiyā kim ḳaldı der-bānlar ara

-.--/-.--/-.--/-.-

21

Dime ki kirdi oḳı ḳatl vaḳtı ḳanım ara
Kim ol elif kibi kirdi ölerde cānım ara

Ölüp idim ġam-ı hecrin͡gde bolmasa irdi
Lebin͡g taḫayyüli cān cism-i nā-tüvānım ara

P141b Ger iylesem vaṭan ol kūy ara mini ḳavmanğ
Ki ʿışḳ şuʿlesi ot saldı ḫānümānım ara

Köz ü köñgül ḳurumış ni tökkey ayağıñgġa
Ki ḳalmamış dür ü la'l uşbu baḥr u kānım ara

ʿAcab yoḳ aḳsa irip mağz-ı üstüḫānım kim
Otun süñgekler irür şuʿle-i nihānım ara

6 Ṣabūḥī isteyü yitkeç seher açıldı işik
Bu fetḥ-i deyrde ötmes idi gümānım ara

Nevāyī isteme cüz yığlamaḳ ünümdin kim
Neşāṭ zemzemesi yoḳ turur fiġānım ara

.-.-/..--/.-.-/..-

22

A8b Siniñ dik büti yoḳ turur Çīn ara
Büt-i Çīn siniñ bendiñ āyīn ara

Meger āb-ı ḥayvānġa kirmiş Mesīḥ
Kelāmıñ leb-i la'l-i şīrīn ara

3 Gül-endāmlar içre iy gül-ʿiẕār
Ḳızıl gül kibi sin reyāḥīn ara

Ḳadiñ dik disem servni ḳılma ʿayb
Eger tüşmedi rāst taḫmīn ara

Firāḳ içre kim vaʿde ḳıldıñ viṣāl
ʿAcab luṭf ḳıldıñ ʿıyān kīn ara

6 Köñgülde sin olsañ tefāvüt nidür
Yolum bolsa ger küfr eger dīn ara

Nevāyī du'ā iyler ol ḥūr üçün
Melāyik meded iyleñ āmīn ara

.--/.--/.--/.-

23

T3/13 Bağır ḫūn-ābıdın ża'f oldı ġalib ḫaste cānımġa
Aġır irdi ġıẕā ʿavd itti zaḥmet nā-tüvānımġa

Lebiñ hecride cismin kānidin bir pāre la'līdür
Köñgül zaḫmıda yaḫşı baḳsalar her ḳaṭre ḳanımġa

3 ʿAdem dürci ki aġzıñ ḥoḳḳasıdur merhemi andın
Devādur ġonçe dik köñglümdeki dāġ-ı nihānımġa

R542b Sarıġ yüzümdin il yıġlar meger kim ölmekim yitti
Ki mundaḳ ḫāṣiyet ber-ʿaks boldı ża'ferānımġa

F530b Ṣalāḥım perdesi köydi ol otluġ yüz ḫayālidin
Figān kim aynı yād itmek żarar ḳıldı ketānımġa

6 Ol ay külbemġa kildi cāndur u ḫūn-āb ile āhım
Bu tartıġlar müretteb iylemiş min mihmānımġa

Ḳarār u ʿaḳl u hūşum ʿışḳıñ otı birle çörkendi
Semūm isti belā deştide azġan kārvānımġa

Zamān evrāḳı vü ʿışḳım idi Ferhād u Mecnūndın
Felek bir ikki faṣl itti iżāfet dāstānımġa

9 Nevāyī Zühre ʿūdın mātemim tutḳanda köydürdi
Felek sarı irişip barġan uçḳunlar figānımġa

.---/.---/.---/.---

24

A9a Otḳa salġıl servni ol ḳadd-i mevzūn bolmasa
T3/14 Yilge birgil gülni ol ruḫsār-ı gül-gūn bolmasa

Ṣarṣar-ı āhım iser ġam şāmı hicrān taġıġa
Yaḫşıdur tañ atḳuça bu taġ hāmūn bolmasa

3 Tilbelikdin veh ki her dem derdim efzūndur eger
Ol perī ʿışḳıda her dem derdim efzūn bolmasa

Ger köñgül ḳatl isteben sin vaʿde ḳıldıñ tañgla dip
Uşbu dem öltür bu iḥsān birle memnūn bolmasa

Ḫırḳa cinsin rehn üçün iy şeyḫ almas pīr-i deyr
Bāde birmes tā ki özlük cinsi merhūn bolmasa

6 Fānī ol vaṣl ister olsañ bī-nevālıġdın ni ġam
Bolmasun hergiz metāʿ-ı dünyī-i dūn bolmasa

İy Nevāyī tanma ger dir ol perī mecnūn sini
ʿĀşıḳ olġay mu perīġa ol ki mecnūn bolmasa

-.--/-.--/-.--/-.-

25

T3/15 Ḫāṭırım vīrānlıġın bilgey birev hicrānıda
Ol ki her sāʿat birevni yoḳlaġay vīrānıda

Añglaġay bī-kesligimni bir ḳuyaş ḳılġan gümān
Tiprenürde sāye hem tiprense nā-geh yanıda

3 Tīre şāmım şiddetin andın soruñ kim bolmaġay
Nūr bir şemʿ-i şeb-istāndın serā bustānıda

Külbem eyvānın felek yıḳḳannı sor ol zārdın
Kim enīsi yoḳ yıḳılġur külbe-i vīrānıda

Hecr Kenʿānıda şe'nimġa oḳur ṣabr āyetin
Ol ki hecr āyetleri nāzildür anıñ ṣānıda

6 İy ki aytur sin felek bī-dādıdın körmey sitem
Devr ayağın salmağıl ḳuldın felek devrānıda

Raḥm itip aḥbābġa gerdūn Nevāyī kördi ẓulm
Ḳoşmadı gūyā anı ehl-i maḥabbet sanıda

-.--/-.--/-. --/-.-

26

Dehr kim yār yoḳ mañga anda
Bar ise dağı yoḳ vefā anda

A9b Tāze dāğı durur közüm ḳandın
Kim boluptur nihān ḳara anda

3 İyle zindān durur firāḳ ki yoḳ
Min kibi kimse mübtelā anda

Zaḫmı köp köñglüm oldı ġam tağı
Lāleler her ṭaraf yara anda

Derdiñge cān u köñglüm oldı vaṭan
İstegen taptı munda yā anda

6 Ka'bedin deyr sarı çik mini kim
Rind olur kirse pārsā anda

Furḳat içre Nevāyī ol gülsiz
Bülbülīdür ki yoḳ nevā anda

..--/.-.-/..-

27

T3/16 Tüşte kördüm yārnı ḫandān raḳībin utruda
Reşkdin her laḥẓa tiş ḳırçıldatur min uyḳuda

Ol perī vaṣlı ara yādımġa kilse furḳatı
Tilbeler yañglıġ töker min eşk ʿayn-ı külgüde

P142a 3 Közgü cennet revzenidür kim temāşa ḳılġalı
Ḥūr kilmiş gūyiyā ʿaksiñ imestür közgüde

Yulduz itken dik ḳuyaş yaġdusıda itti ḳuyaş
ʿĀrżıñ ḫurşīdi çün ḳıldı ṭulūʿ ol yaġduda

Sāḳiyā bir cür'a tut şāyed ki yüzlengey neşāṭ
Nice bolġay hecrdin āzürde köñglüm ḳayġuda

6 Özlükümni eşk iltip özdin andaḳ yat min
Kim özümni tanıman ʿaksimni hem körsem suda

Çün Nevāyī yār sarı yüzlenür ḳayġu ḳalur
Sāye ḳalġan dik kiyin ḫurşīd bolġaç utruda

-.--/-.--/-.--/-.-

28

A10a Bihī rengi dik olmış derd-i hecriñgdin mañga simā
T3/17 Dimāġım içre her bir tuḫmı yañglıġ dāne-i sevdā

Mezellet tofragı sarıġ yüzümde bardur andak kim
Bihīde gerd olturġan mesellik tük bolur peydā

3 Akartıp ʿışk başımnı nihān boldı sarıġ cihrem
Mamuġ içre bihīni çırmaġan yanglıġ kişi ʿamdā

Yüzümde tīġ-ı hecring zahmı her sarı irür bī-vech
Bihīni tīġ ilen çün katʿ kılmak resm imes katʿā

Yüzüm tofraġdadur her dem kuruġan cism rencidin
Bihīge ser-nigūnlük şāhı zaʿfıdın bolur gūyā

6 Bu gül-şen içre bihbūd istegen dāyim bihī yanglıġ
Kiyip peşmīne tāʿatka kadin ham asramak evlā

Nevāyī ger kuyaş nārencidin bihrek körer tang yok
Bihī kim lutf kılmış mehd-i ʿulyā ismetü'd-dünyā

.---/.---/.---/.---

29

Cism-i bīmārıġa bar ol nergis-i şehlā belā
Cān-ı hūn-h̆ārıġa hem ol la'l-i rūh-efzā belā

Dehr içinde ʿāfiyet nitsün ki içkeç bir kadeh
Yaġdurur ʿālemġa ol şūh-ı kadeh-peymā belā

3 Ni belādur kim kutulmas min belādın bir nefes
Kim manga yitmes demī ol şūhdın illā belā

Vāy kim cānımġa köz ü kaş u hat u hālidin
Yā elemdür yā melālet yā şuʿūbet ya belā

Kasdıma ʿazm itti veh ölmekdin özge çāre ni
Kim irür hem cilve āfet hem kad-i raʿnā belā

6 Sivgeli ol şehni min munğluğ belā her dem yağar
Bar imiş bolmaḳ gedānıñg dilberi mirzā belā

Ol belāğa örgenip min iyle kim cānım çıḳar
Körmesem başımda bir sāʿat min-i şeydā belā

R543a Cām-ı mīnāyī iligdin ḳoyma bu devrānda kim
Yağdurur devr ehli üzre günbed-i mīnā belā

F531a 9 İy Nevāyī faḳr ara ḳıl mā-sivā'llāh def'i kim
Kildi sālik başığa dünyā vü māfīhā belā

-.--/-.--/-.--/-.-

30

A10b Tīğ-ı zehr-alūdıdın cismimde ser-tā-ser yara
T3/18 Çeşme-i zehri ğamıdın içmekimge her yara

N'iyley ölmey iy közi ḳātil ki yüz miñg yāredin
Cism-i efgārım üze mühlik durur ekser yara

3 İtleriñg mihmānım olsa tuʿme yārem ḳanıdur
Ḳātil olğaç ṭurfe kör kim boldı cān-perver yara

Ḳan barurdın gerçi cismim bāğığa bolmış ḫazān
Ṭurferaḳ kim ḳandın açmış yüz gül-i aḥmer yara

Yārega tañggan mamuğlardın bolup başımğa tāc
La'l ü yāḳūt iylemiş ol tācğa zīver yara

6 Yağmağan bolsa tenimğa tīr-i bārān-ı firāḳ
Bir bedende kimge bolğay bu ḳadar bāver yara

Yāre ger maḥbūbdın yüz munça yitse bāk imes
Çün yiter aḥbābdın iyler mini mużṭar yara

Disen͡g iy sāḳī bedel bolsun ḳadeḥ tut bī-ḥisāb
Kim töker ḳanımnı bī-ḥad kim irür bī-mer yara

9 İy Nevāyī ḳaysı bir yaren͡g on͡galġay san͡ga kim
Turġanı birle irür bu nā-tüvān peyker yara

-.--/-.--/-.--/-.-

31

T3/19 Gül ü gül-zār sinin͡g bāġ-ı cemālin͡gġa fidā
Serv ü şimşād daġı tāze nihālin͡gġa fidā

Bütüben mihr-i giyeh dānesi hem saçılsa
ʿArıżın͡g gül-şeni içre ḫaṭ u ḫālin͡gġa fidā

3 Yok minin͡g belki Ḫıżır birle Mesīḥā cānı
Çeşme-i nūş ara cān-baḫş zülālin͡gġa fidā

Yan͡gı ay belki tolun ay dimeyin belki ḳuyaş
Tolun ay u ḳuyaşın͡g üzre hilālin͡gġa fidā

İy kön͡gül vaşlı ḫayālini ḳılur sin dāyim
Ki minin͡g cān u cihānım bu ḫayālin͡gġa fidā

6 Tutun͡g iy rind-i ḫarābāt man͡ga sāġar kim
Rūḥ bāden͡gġa vü ten iski sifālin͡gġa fidā

Alla İy Nevāyī lebidin nükte sorar sin yüz cān
Biyle şīrīn söz ü cān-baḫş maḳālin͡gġa fidā

..--/..--/..--/..-

32

Mecnūn başını secdedin almas idi aṣlā
Ger leylī itinin͡g celīdin tapsa muṣallā

N'iyley ḳara nergisni başımġa urayın mu
Kim başıma āfet kitürür ol közi şehlā

Yazġanda yüzüñg muṣḥafını kātib-i taḳdīr
3 ʿIşḳ āyetini ḳıldı mininñg şānıma imlā

Ol muġ-beçe gūyā ki çıḳıptur yana ösrük
Yoḳsa ni üçün deyrde bar ilge ʿalālā

Dūzaḫnı eger ʿışḳ otı birle ḳızıturlar
Derd ehliga uçmaġdın irür bes tamuġ evlā

6 Maḳṣadnı yigitler ġam-ı ʿışḳı ara iste
Yāhūd ḳarılar himmetidin iyle tevellā

Vaṣlıġa yitişkünñg nice ṣaʿb irse Nevāyī
Ger ḳılsa kerem Tingri "tebārek ve teʿālā"

--./.--./.--./.--

33

P142b Derd-i hecrimġa ol ikki la'l-i ḫandāndur devā
T3/20 Kim olar ʿĪsī demi vü āb-ı ḥayvāndur devā

Ni devā ʿĪsī demin fehm iyle ni ḥayvān suyın
Hecr-i cānın alġan ilge vaṣl-ı cānāndur devā

3 ʿIşḳ ara żaʿfım devāsı şerbet irmes iy ḥakīm
Şerbet-i vaṣl itmeyin ḥāṣıl ni imkāndur devā

Hecr ara derdim devāsın yār müşkil dip imiş
Raḥm eger ḳılsa anınñg allıda āsāndur devā

Derddin ġam-gīn köñgülde ḫāne ḳılmış yüz mevād
İy ḳara köz defʿiga bir nīş-i müjgāndur devā

6 Zülfi zünnārıġa çırmanġan ʿiẕārın açtı yār
Zulmet-i küfr içre ilge nūr-ı īmāndur devā

Ger mininġ bī-dilligım derdi devāsın isteseng
İy Nevāyī bu marażġa könglüm alġandur devā

-.--/-.--/-.--/-.-

34

A11b T3/21 Gül-berg üze ḳılmış sin tā sebze-i ter peydā
Kün közgüside gūyā zeng itti eser peydā

La'ling ġamıdın suda gül yafraġı kilgen dik
Eşkimde kilür her dem pergendiciger peydā

3 Cismimdin aḳıp ḳanı peykānıʿıyān boldı
Şāḫ üzre bolur dāyim gül kitse s̱emer peydā

Cān riştesi dik irmes közlerge biling mer'ī
Çābüklük üçün ḳıldıng bāġlarġa kemer peydā

Ol zülf sevādıda öldüm yüzini körmey
Veh kim yoḳ idi mühlik şāmımġa seher peydā

6 Devrān ġamıdın könglüm maḳbūż irür iy sāḳī
Basṭı üçün itkey sin hem bāde meger peydā

Kilkide Nevāyīning cān şīresidür mużmer
Her neyde ḳaçan bolsun bu nevʿ şeker peydā

--./.---/--./.---

35

T3/22 Ḳılur ʿışḳ yüz miñ belā āşkārā
Velī barın iyler maña āşkārā

Belā kör ki aġyarġa körgüzür yār
Nihān mihr ü bizge cefā āşkārā

3 Didim ʿışḳnı āşkār itmey ammā
Yaşurdum min itti ḳażā āşkārā

N'itip min nihān asrayın aytıñ āḫir
Tiler bolsa derdim Ḫudā āşkārā

Cünūnum bu bolsa ġamım bolġusıdur
Nice kim yaşursam yana āşkārā

6 Ḳılur yüz cefā āşkārā vü bir hem
Vefā ḳılmas ol bi-vefā āşkārā

Yidim tīr-i bārān hecriñde miñ zaḫm
Ki boldı ni oḳ u ni ya āşkārā

Niçe bāde maḫfi çü fāş oldı ʿışḳım
Tut imdi ḳadeḥ sāḳiyā āşkārā

9 Ki tā mest olup ʿışḳ remzide tartay
Nevāyī kibi bir nevā āşkārā

.--/.--/.--/.--

36

R543b İy sañga ḳāmet-i dil-cū raʿnā
A12a Ṭavr u ṭarzıñ dağı asru raʿnā
F531b
T3/23 Peyker ü ḳaddiñga vālih min kim
Ol biri nāzük irür bu raʿnā

3 Ol perī uçḳusı ra‘nālıġdın
‘Ādemī munça bolur mu ra‘nā

Ḳāmeting nāzük ü ṭūbī nāzük
Serv ra‘nā vü tarangu ra‘nā

İy müsülmānlar öler min kim irür
Asru ol serv-i semen-bū ra‘nā

6 Bi-vefādur bu çemen köp bolmang
İy sepīdār ile nājū ra‘nā

Bil Nevāyī ki ġazālıngça imes
Çīn gül-istānıda āhū ra‘nā

..--/..--/..-

37

T3/24 Zihī la'ling meyidin cānġa yaġmā
Közüngnüng küfridin īmānġa yaġmā

Buzuġ könglümge tārācıngnı bes ḳıl
Kişi salmay durur vīrānġa yaġmā

3 Yüzüng köz merdümining nūrın aldı
Perī salġan kibi insānġa yaġmā

Bolur her şūḫ yaġmayı esīri
Çü ol çābük salur meydānġa yaġmā

‘Acab ḥayrān ḳalıp min kim ni alġay
Salıp ol köz min-i ḥayrānġa yaġmā

6 Yüzüñg körgüz mañga andın burun kim
Ḫazāndın yitkey ol bustānġa yaġmā

Közidin zülf eger tolġandı tañg yoḳ
Ki salmış Türk Hindistāñġa yaġmā

Cünūn deştide ni aḫz iylegen ʿışḳ
Bu kim salġay min-i ʿuryānġa yaġmā

A12b 9 Nevāyī anda çikti devr ayaġı
Ki saldı cām-ı mey devrānġa yaġmā

.---/.---/.--

38

Yār cevlān-gehidin kildi ṣabā
Peykerim tofraġını ḳıldı hebā

Yüz semendi ayaġıġa ḳoyarım
Mis̱l geh bergdür ü kāh-rübā

3 Bu ki köksümni ġamıñg ḳıldı şikāf
Ḫilḳatim köñglekini ḳıldı ḳabā

Boldı baġrım yarası iyle ʿafen
Ki şemīmidin irür bīm-i vebā

Başıma yaġsa ḳılıç ʿışḳıñgda
Bolmasun başım eger ḳılsam ibā

P143a 6 Veh ki cānım bile oynar ol ṭıfl
Şūḫluġ lāzimesi kiydi ṣabā

Niçe peşmīneġa urdum ki irür
İy Nevāyi bi-nehīm Āl-i ʿabā

..--/..--/..-

39

T3/25 İy yüzüñg gül-bergige āşüfte vü ḥayrān ṣabā
Tilbeler dik gül-şen-i kūyüñgde ser-gerdān ṣabā

Ḳopmaġı mümkin imestūr belki tiprenmekliki
Tapmasa cān-baḫş laʿliñg nüktesidin cān ṣabā

3 Sünbül-i zülfin eger āşüfte ḳılmaydur nidür
Kim şeb-istānġa iser her dem ʿabīr-efşān ṣabā

Pāre pāre cism ara āhım n'tip ḳalġay nihān
Bolmaġ imkān yoḳ ḫas u ḫāşāk ara pinhān ṣabā

Yārdın kildi ṣabā kiç kilmekin iylerge fāş
Köñglüm içre tīz ḳıldı şuʿle-i hicrān ṣabā

6 Nā-tüvānlar āhı ol gül kūyide her ṣubḥ-dem
İyledür kim gül-sitān içre iser her yan ṣabā

Ṣubḥ çün isti ṣabā içkil ḳadeḥ kim bolmaġuñg
Sin ü köp istürgüsi bu bāġ ara devrān ṣabā

Lāle-ruḫlar ʿaḥdınıñg muḥkemlıġı mümkin imes
S̱ābit olmaḳ laḥẓaī bir yirde ni imkān ṣabā

9 Tañg imes salsa Nevāyī āhı kūyüñgde ġırīv
Çün gül-istān seyride ẓāhir ḳılur efġān ṣabā

-.--/-.--/-.--/-.-

BĪ ḤARFİNİÑG BELĀLARINIÑG BİDĀYETİ

40

Ḥaḳ özin ḳıldı muḥib sin anı maḥbūb iy ḥabīb
Ol muḥibḳa sin kibi maḥbūb irür ḫūb iy ḥabīb

Rāġıb irdiñg ol muḥib vaşlıġa çün şām-ı ʿurūc
Taptıñg ol kim ḫāṭırıñgġa irdi merġūb iy ḥabīb

3 Bir ser-i mūʿālem ehli boġzıdın pervāyı yoḳ
İylegen özni siniñg ḥubbuñgġa mensūb iy ḥabīb

Ḅolsalar ehl-i maḥabbet her kişiniñg ṭālibi
Bizge sindür sin ikiʿālemde maṭlūb iy ḥabīb

Her kişi aḥbābıñg içre kim özin iyler ḥisāb
Birmeyin cān ol muḥibḳa ḳayda maḥsūb iy ḥabīb

6 Çün şefāʿat defteri sindin tutar min köz ni ġam
Her ḳolumġa birseler maḥşerde mektūb iy ḥabīb

Çün maḥabbet ehliġa ṭāʿat hünerdür raḥm ḳıl
Kim Nevāyī kildi ol ḫayl içre maʿyūb iy ḥabīb

-.--/-.--/-.--/-.-

41

A13a Yār gül-gūn ton yiñgin mü yüzge iyleptür ḥicāb
Yā yaşurmıştur ḳuyaş ruḫsārını gül-gūn seḥāb

Yoḳ kiʿışḳ ehliġaʿālemni ḳaranġu ḳılġalı
Ol şafaḳdın taptı ḫurşīd üzre gül-nārı niḳāb

3 Tā ḳızıl ton içre boldı cilve-ger māhım mininḡ
Mihr iter her tün şafaḳ ḫūn-ābı içre ıżṭırāb

Ḳan yaşım ʿaksi mü al itmiş felek mir'ātını
Kim boluptur laʿl-gūn aṭlasda sāyir aftāb

Tün kilip gül-reng ʿālemni gül-istān iyledinḡ
Bizge ḳısm iylep ḫazān-ı hecr ara ḫār-ı ʿaẕāb

6 Sāḳi-i gül çihre gül-gūn bāde bī-endāze tut
Kim bu gül-şen içredür ḫār-ı melālet bī-ḥisāb

İkki ʿālemde Nevāyī sürḫ-rūluġ istesenḡ
Hem nebī hem āl u ḥubbıġa dürüst it intisāb

-.--/-.--/-.--/-.-

42

Veh ki ol muġ-beçe her dem ki çiker bāde-i nāb
Ḳozġalur ʿarbedesidin bu kühen deyr ḥarāb

R544a Yaḳa çāk ü özi bī-bāk ü bilide zünnār
Bir iligide bıçaḳ bir ḳolıda cām-ı şarāb

F532a 3 Közi İslām ilininḡ cānın alurġa ḳātil
Zülfi taḳvī ilininḡ boġzıdın asmaḳḳa ṭınāb

Yüzide küfr ilininḡ şuʿlesidin yüz minḡ nūr
Saçıda din ḫalelidin tüşüben yüz minḡ tāb

Olturup deyr işiki allıda tofraḳ üzre
Dürd-i cāmı ki tamıp rūḥ tapıp ehl-i türāb

6 Cānlarıdın yup ilig barça ḫarābāt ehli
Özni ḳutḳarġalı her ḳaysıġa bir sarı şitāb

Biyle ḥāletde közi tüşti mañga vü külüben
Yüz tümen luṭf u kerem birle bu nev῾ itti ḫiṭāb

Kim eyā rind-i vefā-pīşe-i mihr endīşe
Kilip iç bir ḳadeḥ ü çikme ḫumār içre ῾aẕāb

A13b 9 Yögürüp tüştüm ayaġıġa vü tofraġ öptüm
Birdi mey ilgime ḥayvān suyı allıda sir-āb

Çiktim ü hūş yüzin körmedim andın soñgra
Tüşmişem kūy-i ḫarābāt içide mest ü ḥarāb

İy Nevāyī añga kim bar ise bu rāḥ-ı naṣīb
"Revvaha'llāhute'alā ve lehu ḥüsnü me'ab"

..--/..--/..--/..-

43

T3/26 Perī dik ol ki irür ḫūblar ara maḥcūb
Ḥicābsız u min oldur bu tilbege maṭlūb

Ḥayāsı birle ḥicābıġa gerçi vālih min
Ḳılıp turur mini allıda nāledin maḥcūb

3 Maḥabbet ehliġa nāz itküçidin irmiş ṣa῾b
Ṭarīḳ-ı ḥilm ü edeb ẓāhir itküçi maḥbūb

Çü ῾ışḳ ġālib irür iḥtiyāc imes leylī
Ḳılurġa ῾işve ki Mecnūnnı iylegey maġlūb

Kişi ki da῾vī-i ῾ışḳ içre özdin aldı ḥisāb
Bu müdde῾āda eger ölmegey imes maḥsūb

6 Fenā yolıda sebük-bār isteseng özni
Özingdin iyle burun özlüküng yükin meslūb

Nevāyī asru müeddebdür ol meh-i mekteb
Edeb ṭarīḳı bile yazġa sin anga mektūb

.-.-/..--/.-.-/..-

44

T3/27 Lebingdin ḫaste cān kim boldı bī-tāb
İmes bī-tāb anga irür şeker-ḫ̮āb

P143b Yaşımdın āb-rūyum bardı bildim
Ki revnaḳsız ḳılur altunnı sīm-āb

3 Ḳaşıng hecride her naʿli ki kiysem
Kilür peyveste cānā şekl-i miḥrāb

Ḳılıç bağı biling ḳuçḳan ḥaseddin
Közümge ejderīdür şekl-i ḳullāb

Közüm allıdadur laʿling ḫayāli
İmes kirpiklerim astıda ḫūn-āb

6 Firāḳ ilgi figān cān riştesidin
Çıḳarur tārdın andaḳ ki mıżrāb

A14a Felek başıngġa ḳaplap it tirisin
Sin anı cehldin dip kīş ü sincāb

ʿAcab yoḳ ādemīlıġnı unutsang
Özüngni biyle it çermide asrap

9 Nevāyī renc körme aġzın istep
Kim ol bir cevherīdür asru nā-yāb

.---/.---/.--

45

Şehd ara āgeşte gül-bergi durur ol ikki leb
Her söz añdın kim çıḳar şīrīn ise yoḳtur ʿacab

Cānım içre kirpiki nīşi tişük ḳılġan kibi
Bilgürür aġzı tebessüm iylegeç ol ikki leb

3 ʿIşḳını cān riştesi birle muḳayyed iyledim
İy ḫıred kit kim sini ḳayd itkeli yoḳtur sebeb

Ḫāk-sārın ol ḳuyaş yüzlük perī mecnūn dimiş
Tiñgri bizge āsmāndın nāzil itmiş bu laḳab

Kūyide maḳbūl ulus hecride bilmes köymekim
Dūzaḫ ehlidin ni āgeh ravżada ehl-i ṭarab

6 Taptı Leylī nāḳası Mecnūn fiġānıdın hevā
Mümkin irmes pūyedin teskīni anıñg iy ʿarab

Deyr ara her dem yıḳılma vecd itip iy şeyḫ kim
Pīr-i deyr allında müstaḥsen imes her bī-edeb

Köp açıġlanma eger bolsañg ulustın telḫ-kām
Olça ḳısmıñgdur ḳażādın kimge iyler sin ġażab

9 İy Nevāyī alma yār allıda yüz tofraġdın
Kim bu şerʿ içre maḥabbet secdesidür müsteḥab

-.--/-.--/-.--/-.--/-.-

46

T3/28 Bolmayın ḥüsn köñgül tapmadı ʿışḳ içre ṭarab
Añga ḥaḳdın ṭaleb-i ʿışḳ durur ḥüsn-i ṭaleb

Dehr bustānıda bir ḥüsn güli açılmas
Bülbül-i ʿışḳ eger bolsa nevāsız niʿacab

3 Āteşīn yüzge yitip ḳayda köñgül örtengey
Bolmasa zülf kemendi añga bu işte sebeb

A14b Telḫlıġ birle birür mü kişi şīrīn cānın
Nāz ile telḫ ḥadīs̱ iylemese şīrīn leb

Bir ḳuyaş meşʿalidin cānıma urʿışḳ otı
Yoḳ ise şemʿ-i ḥayātımnı öçürgil yā Rab

6 Sāḳiyā ʿışḳ otı ger yoḳ mey otın rūşen ḳıl
Ki kül olsun nefesi ḫār u ḫas u renc ü taʿab

Körgeç oḳ aḫter-i ḥüsn ölse Nevāyī tañg yoḳ
Kim ötüpʿömr ṭulūʿ itti bu ferruḫ kevkeb

..--/..--/..--/..-

47

A15a Cemālin iyle ulus közidin nihān yā Rab
T3/29 Nihān otumnı anıñg köñglige ʿıyān yā Rab

Ayaġı çünki yiter āstānı tofraġıġa
Başımnı iylegil ol ḫāk-i āstān yā Rab

3 Egerçi eymen imen bir zamān cefāsıdın
Çikerdin anı mañga birmegil emān yā Rab

Dimen ki lutfını cevrini dağı mindin ögün
Birev hayāliga ötkerme nā-gehān yā Rab

Zamān zamān çikiben ʿışkı otı şuʿlesini
Yarut köngülni ol ot tirle her zamān yā Rab

6 Egerçi iylemeseng yahşı yahşı körgüzgil
Mini anga niçe kim bar isem yaman yā Rab

Nevāyī āhını yitkür anga velī koyma
Anıng cemālide bu dūddın nişān yā Rab

.-.-/..--/.-.-/..-

48

R544b İy cemāling gül-şeni hūb u vişāling bağı hūb
F532b İlge lutfung hūb ise cānımga zulmüng dağı hūb
T3/30

Meydin ol ruhsāre gül gül bes mülāyimdür ki bar
Şāf su üzre ki bir bir tüşse gül yafrağı hūb

3 Laʿli könglüm hālini sorgaç tirildim hecr ara
Ni belā bar irmiş anıng laʿlining sormağı hūb

Dime buʿālemde ol ay hūb yā cennetde hūr
Körmemiş min andağın barı irür mundağı hūb

Mihriga kökte şafak hūb irmes andak kim manga
Māvi tirlik üzre ol aynıng kızıl şirdāğı hūb

A15b 6 Tut yigitlikni ganīmet kim karıgaç angladım
Kim yigitler ʿışkı bar irmiş yigitlik çağı hūb

Zāhidā sin bol riyā evci üze mesned-nişīn
Kim Nevāyīġa irür faḳr u fenā tofraġı ḫūb

-.--/-.--/-.--/-.-

49

T3/31 İy firāḳıñgdın mañga ġam rūzı vü miḥnet naṣīb
Āh kim hecriñgde öz şehrimde bolmış min ġarīb

Tā ġarīb irdim naṣībim ġam yimek irdi vü bes
Şehrim içre daġı ġam bolsa naṣībim yā naṣīb

3 Ġurbet içre ister irdim kiziben yār u diyār
Çünki taptım istemek ġurbet irür bī-ḥad ġarīb

Öz diyārımda buzuġ köñglüm ni yañglıġ toḳtasun
Kim irür bī-gāne hem aḥbāb mindin hem ḥabīb

Kim raḳībim bolsa bes kim yār iyler iltifāt
ʿĀlem ehlin saġınur min kim mañga bolmış raḳīb

6 Dehr ara iy kim didiñg iylep vefā kördüm cefā
Kim vefā ehli durur bu söz añga bardur ʿacīb

İy Nevāyī yār vaṣlıñg tapmasañg yoḳtur ʿacab
Nūş yoḳ līkin körer yüz nīş güldin ʿandelīb

-.--/-.--/-.--/-.-

50

P144a Yüzüñgde ḳara miñg irür bes acāyib
Ki ay devride ḥalḳa urmış kevākib

ʿAcab ṣafḥadur ʿārıżıng kim esirgep
Anı ḫaṭ bile ḳılmadı tīre kātib

3 Yüzüng allıda her nefes tutma közgü
Ḳuyaşnı ḳamer yapmaḳ irmes münāsib

İrür ṣūreting zībi andaḳ ki bolġay
Raḳam iylegen ṣūret öpmekke rāġıb

A16a Kişi ṣoḥbetidin ḳaç iy luʿbet-i Çīn
Ki luʿbetlering oḳ sanga bes muṣāḥib

6 Yigitler işi perde-derlığdur imdi
Boladur köngül perdeliklerga rāġıb

Nevāyī yigitlikni ḳoy çün ḳarıdıng
Ḳılıp tevbe bol zühd ü taḳvīġa ṭālib

.--/.--/.--/.--

51

T3/32 ʿIşḳıng iḫfāsıġa ni yanglıġ bolayın mürtekib
Kim bolur min her kişi atıngnı tutḳaç mużṭarib

İy ki dir sin barmasun ol yüz sarı könglüng ḳuşı
Kim körüptür şemʿdin pervāne bolġay müctenib

3 Körmegen müşgīn seḥāb içre pey-ā pey ṣāiʿḳa
Dūd-ı āhımdın dem-ā-dem şuʿleler kör mültehib

Geh közidin öltürüp gāhī lebidin cān birür
Şuḫluġdındur anga her dem bu rāy-ı munḳalib

Rindler iflāsdın ġam yoḳ tökülgen bādedin
ʿIyş iter siz çünki muġ deyriġa kirdi muḥtesib

6 İtleringe nisbetimni rāst ḳılsam kehf iti
Ādemīlarġa özin ḳılġan kibidür müntesib

Merkebing cevlānıda başın Nevāyī ḳıldı gūy
ʿIşḳ ara boldı ʿacab ser-geştelikke mürtekib

-.--/-.--/-.--/-.-

52

Köydi köngIüm şuʿle otluġ dāstānıdın tüşüp
Rāst ol ḳuş dik ki köygey ot fiġānıdın tüşüp

Baruram ʿuryān tüşüp ten zaḫmıdın nālān köngül
Ol ḳalender dik ki ḳalġay zeng yanıdın tüşüp

3 Kūyidin tüşken yıraḳ könglüm irür āvāreī
Kim irür dīvāne ayru ḫānümānıdın tüşüp

Tīġ-ı bī-dādıng bile barġan şehīd-i ʿışḳıng
Rüste-hīzi dehr ara her ḳaṭre ḳanıdın tüşüp

Ġonçesi rengīn bolup la'li meyidin iyle kim
Ot tutaşḳay ʿāşıḳı könglige cānıdın tüşüp

A16b 6 Rūḥ ʿiṣyān tofraġıdın evc tapmas iyle kim
Bir melek cürm iyleben ʿālī mekānıdın tüşüp

Ḫāli hecridin Nevāyī köngli aġrır iyle kim
Aġrıġay ilning ḳara dāġ-ı nihānıdın tüşüp

-.--/-.--/-.--/-.-

53

T3/33 ʿIşḳ nā-būd itti bizni vāle vü şeydā ḳılıp
Ḳatl üçün her laḥẓa mühlik bāʿis̱i peydā ḳılıp

İkkeli ġam tuḫmı ḫayl-i derd ü eşkim seylidin
İyleben vīrān çü kön͡glüm kişverin yaġmā ḳılıp

3 Hūş u ʿaḳl u nām u nengim şīşesin sındurġalı
Nāzenīn sīmīn-berim kön͡glin ḳażā ḫārā ḳılıp

ʿIşḳ kimni körmesün dip ādemīlıġdın nişān
Dil-berin anın͡g perī-peyker melek-sīmā ḳılıp

İbtidā iylep elifdin mühr iylep dāġdın
ʿIşḳ menşūrın cü devrān atıma inşā ḳılıp

6 Tapıban Ferhād ile Mecnūn ṭarīḳ-ı ʿāfiyet
ʿIşḳ bī-dādı ara yirde mini rüsvā ḳılıp

Sāḳiyā tut cām-ı rūḥ-efzā ki mühlik hecridin
Kim bolup maḥzūn ʿilācın sāġar-ı ṣahbā ḳılıp

İy ḫoş ol rind-i ḫarābātī ki mest olġan zamān
Dehrġa ḥükmin sürüp gerdūnġa istiġnā ḳılıp

9 ʿIşḳ-ı kāfir çün Nevāyī tilbeni dīn mülkidin
Ḫāric iylep māyil-i deyr-i muġ u tersā ḳılıp

-.--/-.--/-.--/-.-

54

Veh ni belā ikin kim ol çıḳtı semendin oynatıp
Ḳaşları yasını çikip ġamzesi oḳların atıp

Fitne ḳılurġa atlanıp gāh çapıp gehī yanıp
Her ṭarafı ki aylanıp özgeçe luʿb körsetip

3 Tizginip iyle kim ḳoyun aylanıp iyle kim tütün
Raḫşı salıp çü dupdurun ḫayl-i belānı oyġatıp

R545a İlge açıp ʿiẕārını gül kibi yüz bahārını
Derd ü firāḳ ḫārını kögrekim içre ornatıp

A17a ʿIşḳı çü ilge ot yaḳıp ikki közüm suyı aḳıp
Her sarı kim küle baḳıp derd ile bizni yıġlatıp

6 Muġ-beçe ʿışḳıda mini tizrek itti pīr-i deyr
Niçe ki mest taşladı kūyi başıda südretip

İtti Nevāyī āh ile nāle-i ʿömr-gāh ile
Çünki şeh ü sipāh ile seyrini ilge añlatıp

--.-/--.-/--.-/--.-

55

T3/34 Ol mini sürmekke her dem ḫançer-i hicrān çikip
Min ayaġıdın başım almay yolıda cān çikip

Ol içip il birle rūḥ-efzā ḳadeḥler āşkār
Min belā cāmıda zehr-i ġuṣṣanı pinhān çikip

3 Vaṣl ni mümkin ki tā ʿāşıḳ min ol ḳatlim üçün
Oḳ çikip ḳaş yasıġa min zaḫmdın peykān çikip

Min çikip köz ḳanıdın yüz üzre ḫaṭlar birge yüz
Nīldin ḫaṭ kim bināgūşı ara cānān çikip

Ẕikride āhım dem-ā-dem iyledür kim ehl-i zühd
Her zamān bir med oḳurda āyet-i Ḳur'ān çikip

6 Devr-i bezmide ni mey kim ḫalḳ nūş iylep mini
Ḳan yutarġa ol arada sāḳī-i devrān çikip

Ol perī barġaç Nevāyī deşt sarı ḳoydı yüz
Tilbeler yan͡glıġ yaḳasın çāk itip efġān çikip

-.--/-.--/-.--/-.-

56

P144b ʿIşḳın͡g otı içre her dem kül bolur min örtenip
T3/35 Geh gehī hem tilbe itler dik çıḳar min çörkenip

Tāblıġ gīsūsiġa çırmar min-i ser-geşteni
Körmedük ikki ḳoyun bir tār birle çırmanıp

3 Mest bolsam āstānın͡g bes man͡ga baş ḳoyġalı
Ni ḥadim kim tekye ḳılġay min tizin͡gni yastanıp

ʿIşḳdın köp maʿrifet ḫarc iyledi Mecnūn man͡ga
Bolmasa Mecnūn ḳılur mu ḫarc mindin örgenip

Min kim ü güstāḫ öpmek ilgin͡g iy sulṭān-ı ḥüsn
İtlerin͡gnin͡g çün kef-i pāyin öper min aymanıp

6 Yārdın bolmas cüdā cān͡ga belā bolġan kön͡gül
Ḳuş balası dik ki ayrılmas kiçikdin örgenip

A17b Hecr ara ser-geşte min andaḳ ki tā tutḳum ḳarār
İş sıḳılmaḳdur barıʿālem başımġa aylanıp

Bī-vefādur çün cihān gül-zārı iy kön͡glüm ḳuşı
Bolma bir gül vālihi bülbülġa nā-gāh ötkenip

9 Yārıġa barsa yüz iş bolsa Nevāyī terk itip
Līk ḳaytur vaḳtı her sāʿat bir işke köymenip

-.--/-.--/-.--/-.-

57

Ol perī kön͡glüm ḳuşın ṣayd itti zülfin dām itip
Yüzi birle ḫāli su vü dānesidin rām itip

Saldı ot kön͡glümge vü ārām tuttı ġayr ile
Şuʿle yan͡glıġ sūzlıġ kön͡glümni bī-ārām itip

3 Kāfiri kim dīnim aldı dağı kirdi ḳaṣr ara
Ḳalʿa-i Ḫaybergā kirdi ġāret-i İslām itip

Bezm ara min ölsem ol cān tapsa tan͡g yoḳ kim man͡ga
Tuttı zehr-i hecr özi nūş-ı ṭarab-āşām itip

İy kebūter çün demim örter melek bāl ü perin
Sindin olmas ʿışḳım otın yārġa peyġām itip

6 Ol ḳuyaş hecride iy sāḳī ṣafaḳ-gūn mey man͡ga
Tut leb-ā-leb līk devri çerḫ ẓarfın cām itip

Yaḫşı at bed-nāmlıġ birle çıḳarġıl ölgüçe
İy Nevāyī özni yaḫşı at bile bed-nām itip

-.--/-.--/-.--/-.-

58

İçsen͡giz mey suyıdın ʿişret öyin ābād itip
Cürʿaī hem ḳoyġa siz tofraḳḳa bizni yād itip

Sāz itiñg evvel ġamımdın nāġme kim bu aṣl irür
Öy ʿimāret iylemek ḫārā bile bünyād itip

3 Tā hevāyī min ol ay hecride andaḳ kim bulut
Taġḳa her dem yüzlenür min yaş töküp feryād itip

Vaʿde-i vaṣl itse ol şīrīn ṣanem ġam taġını
Ḳazġa min tırnaġlarımnı tīşe-i Ferhād itip

Ol ḳoyundur min fenā deştide kim boldımʿadem
Her ni barımnı başımdın çivürüp āzād itip

A18a 6 Her zamān köñglüm ḳatıḳ irmes dime iy sīm-ber
Yaşurun ḳalmas bilūr içre nihān pūlād itip

Vāḳıf ol kim dehr dihḳānı siniñg ḳaṣdıñgdadur
İsmin anıñg gül ḳılıp atın munuñg şimşād itip

Meyġa terġīb itmekiñg kāfī durur iy pīr-i deyr
Mundın özge işni n'iyler sin muñga irşād itip

9 İsteme laʿlin Nevāyī kim maraẓda imgetür
Ṭabʿını ṣıḥḥatlıġ il şerbet bile muʿtād itip

-.--/-.--/-.--/-.-

59

T3/36 Vefānı ḳıldı köp āzürde ol ay çün cefā iylep
ʿAdem deştide köñglümni vaṭan ḳılmış celā iylep

Vefā andaḳ ki ḳaçtı ol cefā gerdin eger min hem
Ḳaça alsam yanaʿışḳın heves ḳılmay ḫaṭā iylep

3 Dimen devrān ara yoḳtur vefā iylep vefā körgen
Ki yoḳtur miñ cefā tartıp ḳutulġan bir vefā iylep

Yıḳılġan ʿışḳ ara ṣıḥḥat ṭamaʿ kılma Mesīḥādın
Ki bu bīmārlıġdın kimse ḳopḳan yoḳ devā iylep

Sifāl-i faḳr al cān u cihān naḳddin birip gerçi
Kişi Cemşīd cāmın ṣatḳun almaydur bahā iylep

6 Ḳutulsañ bī-vefā-veşler ġamıdın iy köñgül şükr it
Yana çikme belā özni birevge āşnā iylep

Biziñ efsānemizdin nükte sormañ iy ḫıred ehli
Nidin kim bu cünūn faṣlı tükenmes mācerā iylep

Mañga yoḳ özgege barı vefā ḳılġannı ger tapsam
Başıġa ivrüley allıda cānımnı fidā iylep

9 Köñgül kim rūzgārımnı ḳarartıp boldı āvāre
Tapılsa kizdürey devrān ara yüzin ḳara iylep

Gedālarġa gehī luṭf it şehā bu şükr üçün kim Ḥaḳ
Sini luṭf iyleben şāh iyledi bizni gedā iylep

Nevāyī kimse yoḳ kim çerḫ ẓulmidin zebūn irmes
Nevā cāvid kimge birdi bizni bī-nevā iylep

.---/.---/.---/.---

60

A18b On çiker minʿışḳ ara bir nergis-i cādū körüp
T3/37 Baġlaġan it dik ki feryād iylegey āhū körüp

R545b Veh n'itip meşşāṭanı allıda körgey min ki yār
ʿAksidin ġayret ḳılur min ilgide közgü körüp

3 ʿĀrıż u ḫāling ḫayāl itkeç yitişti nāveking
Ḳıldı ol ḳuş meyl gūyā dāne birle su körüp

Çikti baş ḫaṭṭıng leb ü ḫāling ḳaşıda veh ni tang
Ger mülāyim bolsa ṭūṭī şekker ü hindū körüp

F533b Lebleri ḫandān bolur körgeç közümde yıġlamaḳ
Közlerim yıġlar leb-i cān-baḫşıda külgü körüp

6 Nāṣiḥā ni nevʿ mey-i cāmını aġzımdın alay
Kim içer min meyde sāḳī ʿārıżın utru körüp

Ger Nevāyī müfriṭ efġān itse cānā ḳılma ʿayb
Sin helāk itken köngül sökide yıġlar ögürüp

-.--/-.--/-.--/-.-

61

T3/38 Örtenür min könglige andın eṡer bolġay mu dip
Bolsa te'ṡīr anga ḥālimdin ḫaber bolġay mu dip

P145a Tilmürür min mungrayıp ol bī-vefāġa muttaṣıl
Bir hem andın derd-i ḥālimġa naẓar bolġay mu dip

3 Örtenür iy vāʿiẓ āhımnıng şerārıdın sipihr
Ni soray dūzaḫḳa mundaḳ bir şerer bolġay mu dip

Sürse meydān içre her çābük yögürmekdür işim
Kiyniçe ol çābük-i zerrīn kemer bolġay mu dip

Tilbelik kör kim ḳuçar min bāġ ara her servni
Birisi ol serv-ḳadd-i sīm-ber bolġay mu dip

6 Dehr bustānı ara sor bāġ-bāndın iy refīḳ
Cüz beliyyet mihr n̄āhliġa s̱emer bolġay mu dip

İy Nevāyī niçe kim ḳıldım gedālıġ sormadı
Yā Rab ol Mecnūn-ı zār-ı der-beder bolġay mu dip

-.--/-.--/-.--/-.-

62

A19a Ol perī ʿışḳıda yoḳ kim min-i dīvāne köyüp
T3/39 Yasaġanlar hem özin ʿāḳil ü ferzāne köyüp

ʿIşḳ otıdın kişi bir ḳatla köyüp bolsa ḫalāṣ
Çün yana ḳaytıban ol şuʿle sarı yana köyüp

3 ʿIşḳ köksümge çü ot saldı kön̄gül hem köydi
Cuġd hem örtenip ol otḳa ki vīrāne köyüp

Yüzidin örteniben talpınur allıda kön̄gül
Şemʿ ayaġıda urunġan kibi pervāne köyüp

İy ki sordun̄g ki ḳaçan köydi buzuġ kön̄glün̄g öyi
ʿĀrızın̄g berḳı çaḳılġanda bu kāşāne köyüp

6 Örtenip ʿaḳl u kön̄gül ʿışḳ çü iylep tuġyān
Anda kim berḳ tüşüp ʿākil ü dīvāne köyüp

Çün Nevāyī çikip ol ay ġamıdın şuʿle-i āh
Āşnā kül bolup ol otdın u bī-gāne köyüp

..--/..--/..--/..-

63

H̱ārlar bir gül ġamıdın kim köñgülde butraşıp
Her biri müjgānınıñg birzaḫmı içre ornaşıp

Yā Rab andın saʿbraḳ ḥālet bola alġay mu kim
İkki hem-dem bir biridin ayrılurlar yıġlaşıp

3 Buʿuḳūbetler telāfi hecr defʿolġaç budur
Kim ḳuçuşḳaylar alar bir birge nā-geh uçraşıp

İstegey mü ḥūr-i cennet yanıda kevs̱er suyın
Kim ki yārı birle bir kün bāde içti yandaşıp

Serv-ḳaddim ʿışḳıdın köp tolġanıp min körgeli
Bāġ ara kim çıḳtı serv ü ʿışḳ-ı bī-cān çırmaşıp

6 Ölse öldüm mü digey ol kim siver yārı bile
Ḳalsalar ḫalvet ara aġyār her yan tarḳaşıp

Sāḳiyā mey birle sal cānımġa andaḳ şuʿle kim
Renc ü miḥnet derdi çıḳḳaylar başımdın tolġaşıp

Ġam ḫazānıdın töker min eşkler tartıp ġırīv
Nev-bahār andaḳ ki yaġḳaylar bulutlar kökreşip

A19b 9 İy Nevāyī bī-vefā devr ehliġa indürme baş
Kim alar ḳaşıda baş indürgen il boynın ḳaşıp

-.--/-.--/-.--/-.-

64

T3/40 Köyseler Ferhād u Mecnūn ʿışkdın efsāne dip
Ẓāhir itmesler maṅa ol nükteni dīvāne dip

ʿIşḳ içinde muṅladım dip iy ki yıġlattıṅ mini
Cān fidaṅ iyley yana bir laḥẓa yıġlat yana dip

3 Bir yolı ʿışḳ ehliʿāri min ki ḳoymaslar mini
Cemʿara bir yolı ʿāḳl u hūşdın bī-gāne dip

Soṅġı uyḳum şiddetin naḳl itme rāvī zinhār
Kiltürür bolsaṅ aṅa uyḳu kiçe efsāne dip

Min hamūl min kim ḳavar Mecnūn dip imdi ṭıfllar
Kim tiler irdi uluġlar ʿāḳil ü ferzāne dip

6 Tüşti zülfi dāmıġa köṅlüm ḳuşı meyl iylegeç
Ol ṭaraf ruḫsārı közgüsin su ḥālin dāne dip

Taṅla barça yaḫşılar bolġusı kevs̱er devride
Min yamannı maḥrem itmeṅ sākin-i mey-ḫāne dip

N'iylep ol ṭāvus peykerni tiley külbemġa kim
Cuġd ḳonmas dem-be-dem yimrülgü dik dīvāne dip

9 Şāhlıġdın ʿār iter çünkim Nevāyī kirse mest
Deyr kūyige sürūd u naġme-i mestāne dip

-.--/-.--/-.--/-.-

65

Mey ḳuyaşı mu içimde oyaḳıp
Yā felek mihr otı kön͠glümde yaḳıp

Hecr ara vaṣlı daġı her işini
İtip aḥbāb u minin͠g eşkim aḳıp

3 Tilbelik ḫoştur eger südreseler
Zülfi zencīrini boynumġa taḳıp

Tüşüben yüz tümen il köz yaşı dik
Köz uçı birle çü her sarı baḳıp

Hecr taşı vü selāsil timüri
Tilbelik otını kön͠glümge çaḳıp

A20a 6 Mey baṭı deyrde uçmaḳ tileben
Mestler anda avuç bes ki ḳaḳıp

Dip ki merhem yaḳayın zaḫmın͠gġa
Ol ni kim dise Nevāyīġa yaḳıp

..--/..--/..-

66

Ḳātil közün͠g ki öltürür ilni baḳıp turup
Baḳmas man͠ga közüm niçe kim tursa tilmürüp

Her ḳatla it kibi tüşerem özge raḥnedin
Her laḥẓa çün mini çıḳarur kūyidin sürüp

3 Sınġan ḳadeḥ kibi ki aḳar her ṭaraf meyi
Ḳanlar aḳıp çü ġam taşı başımnı sındurup

R546a Her bir bolup bir aḫter-i naḫsi çü şām-ı hecr
Çün dūd-ı āhım uçḳunını kökke yitkürüp

ʿIşḳıñ baş ursa zār tenimdin imesʿacab
Ḫaşāk içinde şuʿleni bolġay mu yaşurup

6 Andaḳ laṭifdür teni kim içse cām-ı mey
Barur tenide ḳursaġıġa tigrü bilgürüp

Bülbül perin ni gülge savurdı bu bāġ ara
Dey ṣarṣarı anıñ daġı bergini savurup

P145b Devrān ilige kim ki vefā nūşı ʿarż itip
Ol hem muḳābilide cefā nīşi yitkürüp

F534a 9 Bu kim ḳavar cefā bile iy kāş kūyide
İtlerge ṭuʿme ḳılsa Nevāyīni öltürüp

--./-.-./.--./-.-

PĪ ḤARFİNİÑG PERĪ-VEŞLERİNİÑG PERVĀZI

67

Niçe kim köñgümde bar ol dil-rübānıñg yādı köp
Bar anıñg yād itmeki azraḳ velī bī-dādı köp

Leyli vü Şīrīn-veşimniñg ʿışḳ deşt ü tağıda
Minçe bir yoḳ gerçi bar Mecnūn ile Ferhādı köp

A20b 3 Ḫūblar vādīside tapılmas il köñgli ḳuşı
Ni üçün kim bar durur bu bīşeniñg ṣayyādı köp

Kirpikiñgge ḳatl taʿlimin ecel birmiş velīk
Özidin üstādraḳ itmiş anıñg üstādı köp

Şeyḫ ile ehl-i riyā vü deyr pīri birle rind
Kim fenā içre kirektür bizniñg irşādı köp

6 ʿÖmr ḳaṣrın niçe kün tutḳıl ġanīmet kim dirig
Ḫoş binādur pāy-dār irmes velī bünyādı köp

Devr ayağıdur ʿilācı kim ki devrān ehliniñg
Cevridin āzürde bolmış ḫāṭır-ı nā-şādı köp

Tarḳañg iy ʿuşşāḳ kim ṣayd itti bizni muġ-beçe
Deyr ara siz hem kiriñg küfr ehliniñg evlādı köp

9 Ṭıfllar oynar Nevāyī birle mecnūn dip meger
Ṭıfl ikende ol dağı bu ḳavm ile oynadı köp

-.--/-.--/-.--/-.-

68

T3/41 Cevr oḳın ḫākī tenimġa urma köp
Kökke bu tofraġnı savurma köp

ʿIşḳdın besdür mañga örtenme kim
Hecr berḳı birle hem köydürme köp

3 Yüzige iy köz çü yoḳ tāb-ı naẓar
Bes anıñg sarı baḳıp tilmürme köp

Nūş-ı laʿliñgdin eger cān istedim
Bu günāh üçün mini öltürme köp

6 Dāyimā resm-i maḥabbet bar imiş
Bizni uşbu cürm üçün yazġurma köp

Vaṣlġa çün yoḳ nihāyet cüz firāḳ
Bes vefā ehlin ḳaşıñgdın sürme köp

Hīç iş olmas ayru Ḫāliḳ emridin
İltica maḫlūḳḳa kiltürme köp

9 İy gedā çün şeyʾlillāh didiñg öt
İyleben ibrām baḳıp turma köp

Tut gedālıġnı Nevāyī muġtenem
Şāhlar allında baş indürme köp

-.--/-.--/-.-

TĪ ḤARFİNİN͡G TĀRĀC-GERLERİNİN͡G TEMĀŞĀSI

69

A21a Taḥt-ı cāhın͡g kişveri mülk-i Sikender boldı tut
Ḫıżr ʿömri hem bu mülk üzre müyesser boldı tut

Biyle mülk ü ʿömrdin son͡g cin ü ins ü vaḥş u ṭayr
Ḥükm ü emrin͡gġa Süleymān dik musaḫḫar boldı tut

3 Munça ḥaşmet tapmaġın͡gdın son͡gra bir ednā ḳulun͡g
Cāh ile miknetde Ḳārūnça tüvān-ger boldı tut

Pāye yitti zeynlıġ taḫtın͡gġa yitti çerḫ olup
Taḫt-pūşun͡g zīneti terṣīʿi aḫter boldı tut

Biyle taḫt üzre bolup başın͡g üze ḫurşīd tāc
Mundaḳ altun tāc üze bir ḥabs-i gevher boldı tut

6 Bezm-i ʿıyşın͡g bādesin kevs̱er diyin͡g yā selsebīl
Cām-ı Cem ol cān-fezā ṣahbāġa sāġar boldı tut

Her ni kim ẕikr oldı āḫir cün salıp kitkün͡g durur
Tink durur ger bolmadı tut barçanı ger boldı tut

ʿÖmrġa çün yoḳ vefā Tin͡gri niçe bu dehrçe
Yana ḫalḳ iylep san͡ga hükmi muḳarrer boldı tut

9 Çün barur sin evli ol kim yol yaraġın iylesen͡g
Ḳalıban eks̱er günāhın͡g daġı eks̱er boldı tut

Süst-himmetlıġ bile uçmaḳ ni mümkin iy ḥakīm
Ḥikmet evrāḳı iki ignin͡g üze bir boldı tut

Dip idin͡g sāḳī ki vaḳt olġaç tutay bir cām-ı mey
Devrdin mir'āt-ı evḳātım mükedder boldı tut

12 Ölse dip irdin͡g Nevāyī tirgüzey vaṣlım bile
Biltür ölgenler bile anı berāber boldı tut

-.--/-.--/-.--/-.-

70

T3/42 Tuttı kök fīrūze-gūn cāmını şingerfī bulut
Sāḳiyā nīlūferī cām içre gül-gūn bāde tut

Çeẖr devri cün melālet bāʿis̱idür niçe kün
Çeẖr dik cām-ı şafaḳ-gūn mey bile özni avut

3 Tapsa kündüz kün şuġlıdın żamīrin͡g tīrelik
Kiçe barı mey ḳuyaşıdın żamīrin͡gni yarut

A21b Çün unutḳun͡gdur sin ilni il sini barı çikip
ʿIyş cāmın bu unutmaġlarnı bir sāʿat unut

Nāṣiḥā çünʿömr öter ḳoy kim bolayʿişret bile
ʿIyş terkin kim buyurdun͡g öktedür bu nevʿ ögüt

P146a 6 Ger zülāl-i vaṣl iy sālik ḳılur sin ārzū
H̱āṭırın͡gnı ārzūlar otıdın evvel savut

İy Nevāyī çıḳtı çün rengīn bulut rengīn mey iç
Kim sin olmay ḳılġusı köp cilve bu rengīn bulut

-.--/-.--/-.--/-.-

71

Cān feraḥ taptı lebin͡g cevheri bolġaç an͡ga ḳūt
Allah Allāh ni müferriḥ bolur irmiş yāḳūt

Nāle menᶜin kılġay sin ẖātem-i laᶜl aġzıma ḳoy
Bu nigīn naḳşı bile ḳoyġıl anga mühr-i sükūt

3 Mey-i laᶜlin͡g ni ᶜacab bāde ki keyfiyetidin
Rūḥ-ı lā-yuᶜḳal u andın ẖıred olmış mebhūt

H̱ançerin͡g tīġıda yüz kördüm ü eşkim yaġdı
Yamġur irmes ᶜacab olġanda ḳuyaş menzili ḥūt

Ḥüsn mülki üze āyā ni perī irkin sin
Ki bolur ṣadḳa san͡ga çerẖ üze ẖayl-i melekūt

R546b 6 Özlüki bāḳi vü zāhid uradur lāf-ı vuṣūl
Fāni olmay kişi tapḳay mu bu maᶜniġa s̠ubūt

Cān helāk oldı Nevāyiġa vü ten zār u naḥīf
Ol ölügge yasamış uşbu sün͡gekdin tābūt

..--/..--/..--/..-

72

Veh ki laᶜlin͡g ḳıldı baġrım teh-beteh ḳan ᶜāḳıbet
Ḳaṭre ḳaṭre közdin ol ḳan boldı ġalṭān ᶜāḳıbet

F534b Bardın͡g u aġzımġa ḳoydun͡g mühr efġān çikme dip
Bu işin͡gnin͡g mühri boldı dāġ-ı hicrān ᶜāḳıbet

3 Furḳatın͡g tīġı buzuġ kön͡glümni yıḳtı āh kim
Seyl-i āfet birle yimrüldi bu vīrān ᶜāḳıbet

Köñglüme ḳaşıñg ḫayāli boldı tenvīn nūnı dik
İyle nūnġa noḳṭa boldı dāġ-ı pinhān ʿāḳıbet

A22a Ölmiş irdim ġam tüni laʿliñg ḫayāli birdi cān
Ẓulmetimde boldı peydā āb-ı ḥayvān ʿāḳıbet

6 Sāḳiyā cām iyle dāyir kim ġanīmetdür ḥayāt
Tutḳusıdur çün ecel kāsını devrān ʿāḳıbet

İy Nevāyī yār vaṣlı gerçi bes düşvār idi
Fāni olgaç biyle düşvār oldı āsān ʿāḳıbet

-.--/-.--/-.--/-. -

73

Közdin uçtı ol perī veh kim añga yitmekke bat
Kāş anıñg dik çıḳsa dir min ikki ignimdin ḳanat

Nāvekiñg köñglümde ger itti hem ol endāz ile
Anı tapmaḳ isteseñg cānā yana bir nāvek at

3 Kāş sinsiz ölsem irdi iy perī-veş ḳılma ṭaʿn
Kim min-i mecnūnġa artuḳdur ölümdin bu uyat

Sāḳiyā bī-ḫod min andaḳ kim ḳılur min kesb-i hūş
İmtiḥānġa dārū-yı bī-hūş eger cānımġa ḳat

Ḫān-ḳah şeyḫi uşattı sāġarım iy pīr-i deyr
Sin kerāmet körgüzüp raġmıġa tevbemni uşat

6 İy ten-i ḫākī ol ay allıda ḥükmi bir durur
Gerd dik çıḳ kökke yā tofraġ dik yolında yat

Bir direm kim ḳalb bolġay arzımas sin iy kön͡gül
Her niçe mihr ü vefā bāzārıda özün͡gni sat

Tilbeler yüz pāre kön͡gli dik yasaptur bālü per
Gerçi ġıybetde perīġa ḥācet irmestür ḳanat

9 Çün Nevāyī cānıġa āfet irür lūlī vü tişi
Saġınur gül-i beyābān körse Ḳon͡grat u Ḳıyat

-.--/-.--/-.--/-.

74

Başım çü gerd ü közüm kūr sinsiz olmadı bat
Ḳaşın͡gda baş köterip köz açarġa ḳoymas uyat

İrür melāyike-i raḥmet oḳların͡g cānġa
Melek tenide ʿacab yoḳ eger üç olsa ḳanat

3 Ḫıżır suyı ki irür ẓulmet içre tink mü bolur
Lebin͡g bile ki ḳuyaşdın çıḳardı āb-ı ḥayāt

A22b Ḥabīb ʿışḳı ara bu ki ölmedin͡g iy Ḫıżr
İçip ḥayāt suyı żāyiʿ iyledin͡g evḳāt

Ḳuyaşḳa kim ki yüzün͡g barıda ḳılur secde
Perestiş iylemek an͡gla ilāh alıda lāt

6 Kirip ḳuyaş kibi ḳoyma vücūd ġayrġa ṣubḥ
Ki kön͡glüm içre ḫavāṭırdur iyle ki ẕerrāt

Nevāyī öldi oḳun͡g ḥasretidin iy çābük
ʿİnāyet iyle bir oḳ sikritip anın͡g sarı at

.-.-/..--/.-.-/..-

75

T3/43 Ġamın͡g ḳatıġlıġın ḳılsam ḥikāyet
İşitse taş an͡ga iyler sirāyet

Kön͡gül ġam şāmıdın çıḳmaḳḳa boldı
Başaġlıġ nāvekin͡g şemʿ-i hidāyet

3 Ni nevʿallın͡gda şevḳumnı ḳılay şerḥ
Ki ḥüsnün͡g dik an͡ga yoḳtur nihāyet

Ḫayālin͡g kön͡glüm içre mużṭaribdür
Kim ol vīrāne ısıġdur beġāyet

Közün͡g ḳanımnı içmekke ni ḥaddim
İrür anı itin͡g içse kifāyet

6 Dime bir yol durur ʿışḳ içre iy şeyḫ
Ki munda muḫtelif kildi rivāyet

Nevāyī ḳanın ol köz birle töktün͡g
Tirig bol kim budur ʿayn-i ʿināyet

.---/.---/.--

76

Tenimni ḳılsa ġamzen͡g yüz cerāḥat
Yiter her zaḫmdın cānımġa rāḥat

Ḥalāvet tapmayın cānım lebin͡gdin
Salur zaḫmım ara tuz ol melāḥat

3 Cemālin͡g ṣubḥı açıp irdi yüz gül
Ḳuyaş sarġardı körgeç ol ṣabāḥat

Süpürdüm köz bile kūyüng fezāsın
Ki cānlar cilve-gāhidūr bu sāḥat

A23a Bolur ẓāhir lebingdin ḳatl iter çaġ
P146b Ölügni tirgüzür dik yüz faṣāḥat

6 Çü sindin ayru irmes yār nidür
Öyin istep cihān ḳılmak mesāḥat

Ḳabīḥ itti Nevāyī ḥaḳ cihānnı
İlidin tutmaġıl kör cüz ḳabāḥat

.---/.---/.--

77

Başıġa mey çıḳıban boldı ol sitem-ger mest
Yoḳ ehl-i ḥüsn ara bir iyle ḳātil-i ser-mest

Niçük ki serv-i nihāli nesīmdin igilür
Ḫırām vaḳtıda ol naḫl-i māh-peyker mest

3 Kebūter oynamaġıdın köngül ḳuşı bī-ḫod
Ḫurūş iter boluban iyle kim kebūter mest

Ni mest-i ʿarbede-ger sin ki çıḳsa bezmingdin
Buzar zamāneni bed-mestlıġ bile her mest

Lebing helāki eger bāde-nūş eger tapıp
Közüng ḫarābı eger hūşyār irür ger mest

6 Lebing ḫayālidin er mest min ni tang ki irür
Bu mey ḫayāli bile ʿālem ehli ekṯer mest

Nevāyī ösrük eger ḳılsa ʿarbede tañg yoḳ
Ki şeyn olur işi mecnūnnı ger ḳılurlar mest

.-.-/..--/.-.-/..-

78

T3/44 Yā Rab ol ay hüṣnining idrākin ilge mübhem it
Köz bile köñglümni ol sırr-ı ḫafīġa maḥrem it

Kūyi vü ḳadd ü lebi yādın mañga ḳılġıl füzūn
Cennet ü ṭūbī bile kevs̱er temennāsın kem it

R547a 3 Dide körmek istese anıñg yüzidin özge yüz
Ḳīrlar birle bu ikki s̱uḳbe cevfin muḥkem it

Ger köñgül vaṣlıdın özge vaṣl sözin istese
Ḳısm añga hicrān siyeh çalıda dāyim mātem it

Ḫāṭır-ı sevdāyı er ol zülfdin özge heves
Ḳılsa anı zülf dik āşüfte ḥāl ü derhem it

A23b 6 Rūḥ ol ḳad cilvesidin özge ḳılsa ārzū
Hecr otı içre añga dūzaḫ ʿaẕābın her dem it

Köñglüm oldı hecr otıdın rīş iy sāḳī mañga
Bāde-i kāfūr-gūn dürdidin alıp merhem it

F535a Yoḳ çü ʿālem bāġıda būy-i vefā iy pīr-i ʿışḳ
Cilve-geh bir cām ile köñglümge özge ʿālem it

9 ʿIşḳ cürmiġa Nevāyīni ḳavar sin iy perī
Ḳavma cevr ü zulm ḳıl dīvāne vü rüsvā hem it

-.--/-.--/-.--/-.-

79

T3/45 Ḥarf-i ʿışḳ oldı ezeldin ṣafḥa-i cānımda s̲ebt
Her ni andın özge barça levḥ-i nisyānımda s̲ebt

Didim iy kön͡glümge oḳ urġan nidür attın͡g digil
Didi baḳ kim iylemişler anı peykānımda s̲ebt

3 Ḳaysı şehler başı kaṣrın͡g devride barmış disem
Dir ki baḳḳıl kim irür ol ṭāḳ-ı eyvānımda s̲ebt

Bolsa tābiʿ Vāmıḳ u Mecnūn ni tan͡g kim iylemiş
ʿIşḳ ṭuġrasın ḳażā kilki minin͡g şānımda s̲ebt

ʿIşḳ evrāḳıda iy kim oḳudun͡g yüz min͡g belā
Yüz tümen ança irür evrāḳ-ı hicrānımda s̲ebt

6 Derd-i genci şerḥini iy kim tiler sin ḳılmışam
Ġuṣṣa nīşi nevki birle genc-i vīrānımda s̲ebt

Ni oḳur sin ḳıṣṣada Yaʿḳūb ḥüznin kim irür
Ança yüz bir ay ġamıdın beytü'l-aḥzānımda s̲ebt

Cüzv-i cüzvümni ayırıp kim perīşān iyledin͡g
Bardur anın͡g şerḥi eczā'-yı perīşānımda s̲ebt

9 ʿIşḳ tīġı yāresidin ölgenim tārīḥini
İy Nevāyī naẓm iylep iyle dīvānımda s̲ebt

-.--/-.--/-.--/-.-

80

Veh ki çıḳtı atlanıp ser-mest-i lā-yuʿaḳl yigit
Serv dik yildin at üzre her ṭaraf māyil yigit

Laʿli nūşı birle yüz yıl līk ölügge rūḥ-baḫş
Ġamze nīşidin Mesīḥ ü Ḫıżrġa ḳātil yigit

A24a 3 Tīġ-ı ḫūn-rīzi ecel dik ḳatl-i ʿām iylep velīk
Sorsa her cānib niçük kim ʿömr müstaʿcel yigit

Añlaman kim ḥūr mu irkin yā melek mü yā perī
Kim beşer cinside andaḳ körmedük ḥāṣıl yigit

Köñgli ḳatıḳlıḳdın ilni öltürür raḥm iylemes
Allah Allāh kim körüptür biyle sengīn-dil yigit

6 Zehr-çeşm ü tīġ-ı ḳātil ġamze-i ḫūn-rīz ile
Ḳılġuçı ilge tiriglik resmini müşkil yigit

Ġāret-i dīn ḳıldı vü kāfirlıġ irşād iyleben
Ehl-i küfr elfāẓı birle her zamān ḳāyil yigit

Ḳarıban ḳılma yigitler ṣoḥbetin her dem heves
Kim ḳarını istemes bezm ehliġa dāḫil yigit

9 İy Nevāyī nige bolduñ tilbe dip köp sorma kim
ʿAḳl u hūşum ḳalmadı çıḳḳaç bu lā-yuʿaḳl yigit

-.--/-.--/-.--/-.-

81

Veh ḳayan bardı buzuġ köñglümni zār itken yigit
Cevr tīġı birle köksümni figār itken yigit

ʿĀrıżın açḳanda köñglümni açıp gül gül velīk
Kirpikidin anda yüz miñ ḫarḫar itken yigit

3 Niçe köñglüm ṭāʿat u takvī kim iylep iḫtiyār
Cilve kılġaç mest anı bī-iḫtiyār itken yigit

Bizni ʿışḳ āyīnide rüsvā-yı ʿālem iyleben
ʿĀfiyet ehli ḳaşıda şerm-sār itken yigit

ʿIşḳ terkide ki yüz tedbīr itip köñglüm nihān
Defʿiġa yüz luʿb u efsūn āşkār itken yigit

6 Min ṣalāḥ u ʿāfiyet ʿışḳıñġda terk itken ḳarı
Sin cefā vü ẓulm ḳatlimġa şiʿār itken yigit

Tevbe iylep irdim iy zāhid n'itey tuttı manġa
Lāle-gūn mey bir ʿiẕārın lāle-zār itken yigit

Bil ki niʿacz ü niyāz āyīn ü resm itken ḳarı
Ḳalġusı ni nāz u istiġnā-diṣār itken yigit

P147a 9 Nāṣiḥā terk-i cünūn ḳılmas Nevāyī kilmeyin
ʿIşḳ deştide anı dīvāne-vār itken yigit

-.--/-.--/-.--/-.-

82

A24b ʿĀlem-i ʿışḳ içre derdiñġ ot turur hecriñġ hem ot
Derd-i hecriñġ sūzıdın köñglümde ʿālem ʿālem ot

Dāġ-ı ʿışḳıñġ iyledür kim ḫurḳatın öksütkeli
Yaḳsa bolġay üstige anıñġ niçük kim merhem ot

3 Ni ḥarāretdür mey-i ʿışḳıñġda tā kim içmişem
Kökke dūdumnı çiker köñglümge salıp her dem ot

Şuʿleī tüşmiş firāḳın͡gdın ḥazīn kön͡glümde kim
Eşkdin töktüm yiti deryā suyın bolmas kem ot

Veh ni mühlik ḥāl irür cānımġa laʿlin͡g hecride
Kim salur defʿiġa enfās-ı Mesīḥ ü Meryem ot

6 Bu kiçe vāḳıf bolun͡g öylerdin iy hem-sāyeler
Kim man͡ga tüşmiş firāḳ āteş-gehidin muḥkem ot

Hecr kön͡glüm kişverin bir ot bile köydürdi kim
Ḳıldı ʿışḳ ehliġa dūdıdın sevād-ı aʿẓam ot

Dehr bustānı ara sünbül bile gül dime kim
Çerḫ ẓulmi salmış anda dūd birle derhem ot

9 İy ḳuyaş n'iylep Nevāyī köymesün kim bar an͡ga
ʿIşḳın͡g ot ḥüsnün͡g hem ot luṭfun͡g hem ot ḳahrın͡g hem ot

-.--/-.--/-.--/-.-

83

T3/47 Yār bolmaḳ tan͡g imes min zār-ı rüsvā birle dōst
Kim perī gāhī bolur mecnūn-ı şeydā birle dōst

Laʿlini sivdüm közinin͡g ḳatlidin ḳayġurmaġum
Ni ġam ölmektin kişi bolsa Mesīḥa birle dōst

3 Bāde-peymā zāhid olsa düşmen irmestür ġamım
Min ki boldum bir ḥarīf-i bāde-peymā birle dōst

Zülfi sevdāsı bu sevdāyı başıda köp turur
Bolsa sevdā ehli tan͡g yoḳ ehl-i sevdā birle dōst

Sevr-ḳadlik gül-cebīnlik dōstnıñ hicrānıda
Bolmaġum ni gül bile ni serv-i raᶜnā birle dōst

6 Hecridin ᶜālem ḳaranġudur velī ġam yoḳ gehī
Cilve ḳılsa ol cemāl-i ᶜālem-ārā birle dōst

R547b Ḫıżr yüz mihr ile tutḳan cām-ı Cemdin yaḫşıraḳ
A25a Tutsa mey dürdini yüz tārāc u yaġmā birle dōst

Bolma dünyā-dōst ger ister iseñ āsūdelıġ
Līk her ni ḳılsalar bol ehl-i dünyā birle dōst

9 İy Nevāyī niçe düşmen bolsa yanma dōstdın
Çün sañga bolmıştur ol yüz miñ temennā birle dōst

-.--/-.--/-.--/-.-

84

F535b Çü ḳıldı cilve-ger ol şūḫ-ı nūş-leb ṣūret
Min-i żaᶜīfġa körgüzdi yüz ᶜacab ṣūret

Cemāli ṣūretini ṣafḥada körüp ayttım
Tüşüp cihānnı kizerge ḳılıp ṭaleb ṣūret

3 Ni nevᶜ sūretidin köz alay ki maᶜnīdin
Bolurġa ber ḫaber olmış mañga sebeb ṣūret

Neşāṭ-ı ṣūretidin tapḳa min didim veh kim
Müyesser olmayın ol birdi yüz ṭaᶜab ṣūret

Firāḳ endūhide sāḳiyā tut ḳadeḥ kim
Bu közgü içre mañga körgüzür ṭarab ṣūret

6 Ol ay cemāli ara zülfidin ʿacab ḳaldım
Ki ay arasıda ḳılmış ʿıyān ẕeneb ṣūret

Nevāyī-āsā derd ü fiġān ilen min kim
Bular durur maṅga ẕatī vü mükteseb ṣūret

.-.-/..--/.-.-/..-

85

T3/48 Kūyi gerdidin közümni evvel iy hem-dem yarut
Soṅgra merhem iyleben köksüm şikāfın daġı tut

Ger unuttı yār bu maḥzūnnı veh kim köṅglüme
Bar anı her dem saġındurmaḳ disem sin hem unut

3 Ḳadd ü ruḫsārıdın ayru dūd u otdur iy refīḳ
Dime serv ü gül bile her laḥẓa köṅglüṅni avut

Zehr-i hecriṅ birle çün yüz ḳatla ḳıldıṅ telḫ-kām
Nūş-ı laʿliṅ birle hem bir ḳatla aġzımnı çüçüt

Zülfi zencīri cünūnum çāresidür iy ḥakīm
ʿAḳldın mu irdi bu dīvāneġa birmek ögüt

A25b 6 Vaʿde-i vaṣl iyledi ol ay hemānā kilgüsi
Tīġ-ı hecridin şikāf olġan köṅgül bu sözge büt

Asru vaḥşīdür miniṅ müşgīn ġazālım iy köṅgül
Çīn kiyiki gūyiyā birmiş aṅga toġḳanda süt

İy köṅgül devrān ilininġ terki tut yā her nefes
Baġrıṅġa bir ḫançer-i bī-dād yip ḫūn-ābe yut

9 ʿĀlem ehli dimeñgiz imdi Nevāyī kim mini
Bir ḳuyaş hecri hevāyī ḳılmış andaḳ kim bulut

-.--/-.--/-.--/-.-

86

T3/49 Bahār il gülge māyil bağrıma yüz ḫār her sāʿat
Yitip her ḫārıdın köñglümge miñg āzār her sāʿat

Bu aḳşam nā-tüvān köñglümdin iy aḥbāb oluñg vāḳıf
Ki ḥālidin barur żaʿf iylep ol bīmār her sāʿat

3 Bolur min iyle kim körgen zamān vīrān bolup köñgli
Başımda yığlağay hem yār u hem ağyār her sāʿat

İmes vīrānede her dem olar dik ḥāletim veh kim
Turuptur başıma yimrülgeli dīvār her sāʿat

Dem-ā-dem żaʿfım andındur ki müjgānıñg ḫayālidin
Cerāḥatlığ köñgülge sançılur bir ḫār her sāʿat

6 Cünūnum her dem efzūn bolsa iy nūş ehli tañg yoḳ kim
Közümge cilve iyler ol perī-ruḫsār her sāʿat

Mey-i laʿliñgğa ni keyfiyet irdi kim nesīmidin
Bolurlar mest ü bī-ḫod yüz tümen hūşyār her sāʿat

Bu bezm içre ni emn-i ʿıyş kim her devr ayağında
Yıḳar bir nā-tüvānnı günbed-i devvār her sāʿat

9 Fenā deyride ger mey vechi yoḳ bes ḫırḳa vü defter
Mini mey-ḫānedin südretme iy ḫammār her sāʿat

Eger başımġa yaġsa taş gerdūndın tañ irmes kim
Barur min ol perī kūyige Mecnūn-vār her sāᶜat

P147b Nevāyī tā cihān ehliġa sin vā-beste köñgrenme
Alar cevridin olsa ḫāṭırıñ efgār her sāᶜat

.---/.---/.---/.---

87

A26a Tenimġa birdi cān ol naḫl-ḳāmet
T3/50 Dime ḳāmet anı digil ḳıyāmet

Vefāġa meyl ḳılmas naḫl-i ḳaddiñ
Ki tapmış cevr ara köp istiḳāmet

3 Yüz açma gerçi tutḳay körse maᶜẕūr
Mini ᶜışḳıñda erbāb-ı melāmet

Ni ġam ger yüz miniñ dik ölse yā Rab
Ki bolsun ol Mesīḥā-dem selāmet

Ebed ᶜÖmriçe bar allıda ölmek
Buyurma iy naṣīḥat-gū nedāmet

6 Nidür iy şeyḫ uşatmaḳ sāġarımnı
Bütün ḳıl bar iseñ ehl-i kerāmet

Nevāyīni didiñ kūyümdin ötme
Selāmet bol diseñ iyley iḳāmet

.---/.---/.--

88

T3/51 İy ḳaşıñg fitne vü ol nergis-i şehlā āfet
Yoḳtur ol ikkide cüz fitne vü illā āfet

Ni ḳad ü ni köz ü ni ġamze ki her dem andın
Yā belādur mañga yā fitne durur yā āfet

3 Dime raᶜnā ḳad ile cilvesidin ḥālingni
Cilve cānımġa belā ol ḳad-i raᶜnā āfet

Mañga niᶜāfiyet olġay ki ḫayāl itsem irür
Yüzini yüz sarıdın cānıma peydā āfet

Munça āfet ki irür dehrde sindin tüşmiş
Yoḳsaᶜālemde burun yoḳ idi munça āfet

6 Sāḳiyā bāde ki taḳvī vü riyā āfetidin
Yaḫşıraḳ bolsa mañga sāġar u ṣahbā āfet

Veh ki kirpiklerining āfeti köñglümge kirip
Salmış ol külbe ara bu kiçe ġavġa āfet

Fāni olġıl tileseñg vaṣl ki bu yolda irür
Ḫırḳa vü defter ü tesbīḥ ü muṣallā āfet

A26b 9 Aṣl oldur ki ṣanemler sarı köz salmaġa sin
İy Nevāyī tileseñg körmemek illā āfet

..--/..--/..--/..-

S̱Ī ḤARFİNİÑG S̱EMĪN GEVHERLERİNİÑG S̱EMERESİ

89

Eger cihānġa felekdin ġamī bolur ḥādis̱
İrür bu ḫasteni ġam-nāk iylemek bāʿis̱

Meger öler küni Ferhād birle Mecnūnnıñg
Belā vü derdiġaʿışḳ iyledi mini vāris̱

R548a 3 Firāḳ ḫirmeni yıġdım viṣāl tuḫmın ikip
Zamāne mezraʿ ıda bar mu min kibi ḥāris̱

F536a ʿIyādetimdin ol ay ger ḳopar çıḳar cānım
Tirig min er bolur olʿömr bir zamān mākis̱

Ṭarīḳ-ı ʿışḳ u maḥabbet mañga vü Mecnūnġa
Anıñg dik oldı ki tapmas sipihr añga s̱ālis̱

6 Sin iste feyż fenā ehli güng ü lālidin
Ki ʿışḳ dersini bilmes mücādil ü bāḥis̱

İrür Nevāyī vü ʿışḳ içre miñg belā gūyā
Felek ḥavādis̱i barça añga bolur ḥādis̱

.-.-/..--/.-.-/..-

90

T3/52 Miniñg mecnūnluġumġa ışḳ u sevdā ger irür bāʿis̱
Velīkin bu ikige bir perī-peyker irür bāʿis̱

Dime bāʿis̱ nidür kim telpinür sin her kiçe tā ṣubḥ
Tikilgen kirpikiñgdin cānġa yüz nişter irür bāʿis̱

3 Kön͡gülde āteşīn laʿlin͡g ġamı ʿayb itme köysem kim
Tutaşmaḳḳa tenim ḥāşā ki ol aḫker irür bāʿis̱

Oḳun͡gdın per çıḳardım kūyün͡ge ḳılsam hevā tan͡g yoḳ
Ki uçmaḳ meyli kılmaḳḳa irür bu bāl ü per bāʿis̱

Firāḳın͡g bīmidin yüz ḳatla cān birgey idim līkin
Ḥayātımġa ümīd-i laʿl-i cān-perver irür bāʿis̱

6 Çü mindin yüz ivürdün͡g tan͡g imes başın͡gġa ivrülsem
Bu ser-gerdānlıġımġa gerdiş-i aḫter irür bāʿis̱

Eger rehn oldı tesbīḥ ü ridā mey-ḫānede iy şeyḫ
İçerge deyr pīri ilgidin sāġar irür bāʿis̱

A27a Fenā baḥrıġa çummaḳdın ġaraż ṭālibḳa vaṣl oldı
Ki ġavvāṣ ölmekige ġarḳ olup gevher irür bāʿis̱

9 Nevāyī cismining żaʿfıġa bāʿis̱ boldı bī-dillıḳ
Velī bī-dillıġın sorsan͡g an͡ga dil-ber irür bāʿis̱

.---/.---/.---/.---

91

Vaʿde-i vaṣlıdın itse ol sözi şīrīn ḥadīs̱
Gerçi yalġan aytur anı saġınur min çın ḥadīs̱

İstesem vaṣlını dir ġam taġı ḳaz tırnaġ ile
Biyle hergiz ḳılmadı Ferhād ile Şīrīn ḥadīs̱

3 Çünki her bir nükte dir sin saçılur yāḳūt u laʿl
Allah Allāh kim dip irkin bu ṣıfat rengīn ḥadīs̱

Bezm-i ʿıyşıda ḥadīs̱imni dimeñ iy dōstlar
Kim irür ġam mūcebi ni kim ḳılur ġam-gīn ḥadīs̱

Ger tekellümdin ölügni tirgüzürler ḫūblar
Barçasıġa meh-veşim gūyā ḳılur telḳīn ḥadīs̱

6 ʿIşḳ sırrın şerḥ ḳılmaḳdın çü ḳāṣırdur beyān
Pes kirek ʿāşıḳ dimekni ḳılmasa āyīn ḥadīs̱

Ders-i ʿışḳıñnı Nevāyī iyle dir ʿuşşāḳ ara
Kim digey ʿilm ehliġa Seyyid Cemālü'd-dīn ḥadīs̱

-.--/-.--/-.--/-.-

CİM ḤARFİNİNG CEMİLELERİNİNG CİLVESİ

92

İy cihān mülki ḫarācı sanga her gevher-i tāc
Mülk şāhı ḳoyuban der-gehinge tāc u ḫarāc

Tüzüben ʿadl köngül mülkini ābād itting
Mülk maʿmūr bolur ʿadlġa şeh birse revāc

3 Tingrige gevher-i ẕātıng idi külli maḳṣūd
Ṣunʿ deryāsın ezel ṣubḥı ḳılurdın mevvāc

İḥtiyāc iyleben iẓhār ḳuyaş rāmıngga
Ḫalḳ andaḳ ki ḳuyaş nūrıġa bolġaç muḥtāc

P148a Peykering tofraġıġa ḫayl-i melāyik ḥāmil
Taḫt-ı ʿızz ü şerefingga toḳuz eflāk devāc

6 Çün çıḳıp taḫt-ı ḫilāfet üze Ḥaḳdın boluban
Hüḳm-i gerden kişige mülkdin ümerā ḫarāc

A27b Biyle mer-dūd ḥadīs̱in nige ḳıldıng maḳbūl
Kim tenezzülġa bedel boldı sanga ol miʿrāc

Ni teġāfül idi kim iyle ʿadüv mekri bile
Ḫāk-sār itti sini mülkünge salıp tārāc

9 Rūzgārıng ḳara dip ẓulmet-i ʿıṣyān içre
Zār iding afv iligi tutmasa allıngga sirāc

İʿtirāż itme Nevāyī vü fużūl olma ki Ḥaḳ
Ḫalḳ itip sivdi yana derd birip ḳıldı ʿilāc

..--/..--/..--/..-

93

T3/53 Tilbe kön͡glüm pūyesiġa ʿanberin bendin͡g ʿīlāc
Ḫaste cānım żaʿfıġa laʿl-i şeker-ḫandın͡g ʿīlāc

Salıp irdi çāklar baġrımġa tīġın͡g her ṭaraf
Boldı müjgān oḳıdın her sarı peyvendin͡g ʿīlāc

3 Mühlik oldı şevḳ yā sür tīġ yā ḳıl cilve kim
Bu ikidin özge tapmas ārzū-mendin͡g ʿīlāc

Hecr ḳatlidin͡g mini tirgüzdi laʿli iy Mesīḥ
ʿĀciz irdin͡g sin nefes asra ger örgendin͡g ʿīlāc

Yüz ü laʿli hecridin bīmār olup min iy ḥakīm
ʿÖmr żāyiʿ ḳılma ḳılmas çünki gül-ḳandın͡g ʿīlāc

6 Derd-i hecri ṣaʿb irür kil iy ecel başımġa kim
Vaṣldın ayru imes maʿlūm mānendin͡g ʿīlāc

Kön͡glün͡g iy bülbül ki yüz pergend irür ger kilse gül
Berg bergidin tapar pergend pergendin͡g ʿīlāc

Mürşidi sin besʿacab iy ʿışḳ kim maṭlūbnın͡g
Vaṣlıdın hem istemes miḥnetḳa ḫursendin͡g ʿīlāc

9 Ol perī hicrānıda bolġan Nevāyī nāṣiḥī
İyley olġay mu cünūn maġlūbıġa pendin͡g ʿīlāc

-.--/-.-- /-.--/-.-

94

İy saçın āşüftesi yüz ḫayl-i sevdāyī mizāc
Körmedük zencīr hem sevdāġa bāʿiṡ hemʿilāc

Vaṣl işide asru nāzüklük tüşüptür iy köñgül
Kim irür hem nāzük ol gül-çihre hem nāzük mizāc

3 Derd-i hecrimʿarż ḳılsam dir ki ṣabr it vāy kim
Zehr ile mühlik marażġa körmedük hergizʿilāc

Tīġ tartıp tāc-verler başıġa çün çattı raḫş
Tendin uçtı veh ki her yan baş u baştın uçtı tāc

Ẓulmüñge bolsam zebūn yüz vech ile niʿayb kim
Sin ġanī sin miñ gedā sin şeh min ehl-i iḥtiyāc

6 Tüz boyuñ aḳ u ḳaralıġ dal u gül tündin irür
İyle oḳ kim ʿabnūs olġay añga peyvend-iʿāc

Kişver-iʿışḳ içre ẓālim şehdür ol sulṭān-ı ḥüsn
Kim köñgüller mülkidin cān naḳdini alur ḫarāc

ʿArş ḳandili kemān ḳıl şīşe dik ṣāfī köñgül
Urmaġıl dem kim tapar yildin ḫalel rūşen zücāc

9 Āhi mühlikdür Nevāyī köñgli zaḫmı islenip
İl öler tapsa hevāġa çünʿufūnet imtizāc

-.--/-.--/-.--/-.-

95

P548b İmes laʿlin͡g ḳatīli cānġa muḥtāc
A28a Közün͡gnün͡g kāfiri īmānġa muḥtāc
F536b
T3/54 Lebin͡g muḥtācıdur kön͡glüm niçük kim
Sikender çeşme-i ḥayvānġa muḥtāc

3 Çü meydān içre sürdün͡g bes bu āfet
İmes neẓẓāre ger cevlānġa muḥtāc

Tiler kön͡glüm özin ʿışḳın͡g şehīdi
Ki bar ol ġamze-i fettānġa muḥtāc

Ḳaçar kön͡glüm ḳuşı ten külbesidin
Egerçi cuġd irür vīrānġa muḥtāc

6 Yüzün͡g ḳurṣ-ı ḳamer muḥtāc an͡ga min
Gedā andaḳ ki bolġay nānġa muḥtāc

Fenā mey-ḫāneside ḳıl gedālıġ
Disen͡g kim bolmayın sulṭānġa muḥtāc

An͡ga muḥtācraḳ min min egerçi
İrür köp ger baḳar her yanġa muḥtāc

9 Nevāyī cānġa muḥtāc irmes ammā
İrür yüz cān bile cānānġa muḥtāc

.---/.---/.--

ÇİM ḤARFİNİÑ ÇĀBOKLERİNİÑ ÇİHRE-GÜŞĀLIĠI

96

T3/55 Közi ḳatl itti köñglüm içre zülfi mübtelā bolġaç
Ki ḳuş bismil üçündür beste-i dām-ı belā bolġaç

Yitip muñgluġ köñgül vaṣlıġa hiç öz ḥālini bilmes
ʿAcab irmes gedā özni itürse pād-şāh bolġaç

3 Ni sorduñ bir yolı nā-geh ḳararġan rūzgārımnı
Bu ḥāl oldı bir ay hicranıdın şāmım ḳara bolġaç

Ḳaçan bolduñ dimeñ bīgāne ʿaḳl u hūş u taḳvīdin
Munı sormaġ ni ḥācet ol perīġa āşnā bolġaç

Melāyik ḫayli cānıdın tola boldı felek cevfi
Cihānda ol perī vaṣlıġa cān naḳdi bahā bolġaç

6 Ulusḳa tīr-i bārān-ı beliyyet yaġdı ol aynıñ
Sipāh-i ḥüsn ara müjgānı nāvek ḳaşı ya bolġaç

Ḫacāletler kilür Ferhād u Mecnūn rūḥıġa her dem
Miniñ ʿışḳım sözidin ḫalḳ içinde mācerā bolġaç

A28b Zamān ehli vefāsızlıġ bile ger ḳıldılar ḳatlim
Feraḥ tapḳay meger rūḥum alar deʾbī vefā bolġaç

9 Çü kitti berg-i gül bülbül nevādın ḳaldı körgil kim
Nevāyī dik imiş ol daġı bī-berg ü nevā bolġaç

.---/.---/.---/.---

97

A29a Ṭurre merġūlin açıp ruḫsār-ı meh-sīmāġa saç
Tün sevād-ı ʿanberin mihr-i cihān-ārāġa saç

Serv-i gül-rūyum ḳılur gül-geşt-i gül-zār iy nesīm
Dem-be-dem sarıġ ḳızıl gül ol gül-i raʿnāġa saç

P148b 3 Yıġlama iy köz kim ol ay bolġusıdur mīhmān
Ger saçar sin yüz güher ol gevher-i yektāġa saç

Yārdur şemʿ-i şeb-istānım bu aḳşam iy sipihr
Aḫteriñgniñ dürlerin bu bezm-i mihr-āsāġa saç

Teşneġa bir feyż iy ebr-i kerem kim yoḳ asıġ
Ger sunı yüz ḳatla deryādın alıp deryāġa saç

6 Deyr ara dīn ehliniñ köñglige zülfi boldı ḳayd
Bü'l-ʿacab zünnārdur ol dil-ber-i tersāġa saç

Zühd ilin mey birle rüsvā iylediñ iy muġ-beçe
Cürʿaī hem n'itti raḥm iylep min-i rüsvāġa saç

Yok çü dünyāda vefā iy ṣarṣar-ı deşt-i fenā
Gerd-i nisyān savurup dünyā vü māfīhāġa saç

9 İy Nevāyī ʿömr-i cāvid iyler irseñ ārzū
Pes ḥayātıñ naḳdini ol laʿl-i ruḫ-efzāġa saç

-.--/-.--/-.--/-.-

98

T3/56 Tolġadı ṣabrım ḳolın ẓāhir ḳılıp dil-dār küç
Gerçi nāzükdür velīkin bar añga bisyār küç

ʿIşḳ öylerni yıḳar ʿāşıḳḳa kīn ḳılmak nidür
Mūr ḫaylıġa ḳaçan pīl iylemiş iẓhār küç

3 Ḳaş eger budur sinin͡g yayın͡gnı çikmek ṣaʿb irür
Kimse ilgige çü maḳdūr irmes ol miḳdār küç

Közlerin͡g bī-dādı cān birle kön͡gülge tan͡g imes
Niʿacab dīn ehliġa ger körgüzür küffār küç

A29b Żaʿf ara ol kūyidin südrer ḳolum tartıp raḳīb
Benddin ayırġu diktür ḳılsa nā-hencār küç

6 Sāḳiyā min ḫastedin bed-mestlıġ irmes ʿacab
Körgüzür köprek żaʿīf ilge mey-i ḫammār küç

ʿIşḳ ara andaḳ zebūndur min ki iylerler man͡ga
Hem gedā hem şāh küç hem yār u hem aġyār küç

Saġ ikende hecr ara küç birle özni asraram
Līk mey içkende iyler yıġlamaḳ bisyār küç

9 Küç bile öltürdi ol ẓālim Nevāyī ḫasteni
Niçe tarta alġay āḫir bir żaʿīf-i zār küç

-.--/-.--/-.--/-.-

99

Çıḳtı baġlap yana ol kāfir-i ḫūn-rīz ḳılıç
Mest her sarı sürer raḫşnı çikip tīz ḳılıç

Ḳılıcın kördüm ü cānımġa ṭarab yüzlendi
Ṭurfedür ḳan töküp olmaḳ ṭarab-engīz ḳılıç

3 Ḳaṭre ḳanlar ki tamar tīğıdın uçmaḳ gülidür
Ki şehīdin ḳılur ol vaʿdeġa ḫūn-rīz ḳılıç

Her ḳayan tīġ salur kön͡glüm asığlığdur an͡ga
Biyle ḳatl ehlide kim kördi dil-āvīz ḳılıç

Lemʿa-i tīğı dime berḳ çaḳılġan kibi kim
Gūyiyā kiskeli ilgidin iter ḫīz ḳılıç

6 ʿIşḳ ara ʿaczni körgil ki ölerge Ferhād
Ḫaṣm-ı fertūt tilin iyledi pervīz ḳılıç

Şeh Nevāyī tili dik tīġ ile köp mülk açtı
Tartmış açḳalı Baġdād ile Tebrīz ḳılıç

..--/..--/..--/..-

100

Çıḳtı cān ḳaşıma cānān kirgeç
Kim helāk olġan ikin cān kirgeç

Kilürün͡gge yasadım kön͡glüm öyin
Yasalur külbe çü mihmān kirgeç

3 Özni asrar min ü kön͡glüm çiker āh
Nā-geh ol serv-i ḫırāmān kirgeç

Āhdın şuʿle yitişken dik irür
Oḳıdın kön͡glüme peykān kirgeç

Yüz cünūn şuʿbesi iyler peydā
Ol perī kön͡glüme pinhān kirgeç

R549a 6 Dehr öyi içre iḳāmet tileme
F537a Çıḳmamaḳ anda ni imkān kirgeç

Barma kūyige Nevāyī ki ḳaçar
Yār sin tilbe-i ʿuryān kirgeç

..--/..--/..-

ḤĪ ḤARFİNİN͡G ḤARĀMĪLERİNİN͡G ḤÜSN-ĀRĀYLIĠI

101

Zihī teḳaddümün͡g ādemġa bes ḥadīs̱-i ṣaḥīḥ
Bu nükte "Küntü nebiyye'n" işāretide ṣarīḥ

Ezelde vaṣlın͡g u hecrin͡g meger naṣīb oldı
Ki cān taparnı Ḫıżır aldı cān birürni Mesīḥ

3 Sözin͡gni ḫān-ı nübüvvetḳa Tin͡gri tüz yasadı
Zihī kemāl-i melāḥat zihī kelām-ı melīḥ

A30a Çü sin çikip "ene efṣaḥ" terānesin ḳaçurup
Alar ki daʿvi ile söz asıp dip özni faṣīḥ

Dimek şerīʿat-ı beyżānı mihrge rāciḥ
Ḳuyaşnı ẕerreġa kılġan kibi durur tercīḥ

6 Yüzün͡g ṣabūḥ-ı ezel bādesidin andaḳ kim
Ni ṣubḥġa bu ṣabāḥat ni mihr munça ṣabīḥ

Nevāyi öldi nihān ʿışḳın͡g içre tirgüz anı
Niçe nihān tuta min iyledim ölüp taṣrīḥ

.-.-/..--/.-.-/..-

102

Bu kühen deyrde iç şām u ṣabāḥ
Rāḥat-ı rūḥ tiler bolsan͡g rāḥ

Çün ḳuyaş lālesi tan͡g gül-şenidin
Çıḳtı tut lāle mes̱ellik aḳdāḥ

3 An͡ga tigrü ki şeb-istān-ı sipihr
Tigürür rūḥ dimāġıġa riyāḥ

Yana ol vaḳtḳaça kim ḫurşīd
Kök beyābānıda bolġay seyyāḥ

Ḳoyma menʿdeyride cām ilgin͡gdin
Deyr pīri çü anı ḳıldı mubāḥ

6 Rūzgārın͡g buzuġ itken ise çerḫ
Sin kim ü iylemek anı ıṣlāḥ

Köp girih tüşti Nevāyī işige
Sin güşādı bir an͡ga yā fettāḥ

..--/..--/..-

103

T3/57 İy ḫaṭ u cān-baḫş laʿlin͡gdin nişān Ḫıżr u Mesīḥ
Belki bu ikki uyatıdın nihān Ḫıżr u Mesīḥ

P149a Ḫaṭ lebin͡g üzre lebin͡g yüz üzredür ḳılġan kibi
Āb-ı ḥayvān u ḳuyaş üzre mekān Ḫıżr u Mesīḥ

3 Ol yaşunġay ẓulmet içre bu felekdin inmegey
Körseler ḫaṭṭ u lebin͡gni nā-gehān Ḫıżr u Mesīḥ

Ger Mesīḥ ü Ḫıżr közdin ġāyib olmışlar ni tan͡g
Sebze vü āb-ı ḥayātın͡gdur hemān Ḫıżr u Mesīḥ

A30b Gūyiyā Rūḥu'l-ḳuds yaʿnī demin͡gdin yitti feyż
Kim mü'ebbed taptıʿömr ü birdi cān Ḫıżr u Mesīḥ

6 Yoḳ demiñ belki nesīm-i gül-şeniñ iyler ṣaḥīḥ
Bolsalar mühlik marażdın nā-tüvān Ḫıżr u Mesīḥ

Ḫaṭṭıdın la'liġa yittim la'lidin taptım ḥayāt
Ol ikev boldı maña iy ḫaste cān Ḫıżr u Mesīḥ

Sālik-i fānī teveccühdin tereddüd iylemes
Yitse ḫod maḥv-ı şühūd olġan zamān Ḫıżr u Mesīḥ

9 Deyr pīri ḳoldaban tirgüzdi meydin muġ-beçe
İy Nevāyī bu ikevni ḳıl gümān Ḫıżr u Mesīḥ

-.--/-.--/-.--/-.-

104

Bāde kiltür çün ḳuyaştın çikti maḫfī cām ṣubḥ
Kim irūr cām-ı neşāṭ içmekke ḫoş-hengām ṣubḥ

Āşkārā bāde-i gül-reng içmek ḫoş turur
Çün nihān iyler kevākib güllerin gül-fām ṣubḥ

3 Sīm-berler kim ṣabāḥat birle tutḳaylar ḳadeḥ
Ni belā ḫoştur ṭulū'itkende sīm-endām ṣubḥ

Sarġarıp eşkin töküp min dik yaḳa çāk iylemiş
Bir nihānī mihr ile tā boldı bī-ārām ṣubḥ

Veh ki ol ṣubḥ-ı 'izār u şām-ı zülf endūhıdın
Yıġlaram tā ṣubḥ şām efġān tüzüp tā şām ṣubḥ

6 Dehr gül-zārıda her tün çikkeli cām-ı ṣabūḥ
Yitkürür tañ bülbüli feryādıdın peyġām ṣubḥ

Ṣubḥ-ı vaṣl ümmīdidin öldi Nevāyī şām-ı hecr
An͡ga ni sūd özgelerge ḥāṣıl itse kām ṣubḥ

-.--/-.--/-.--/-.-

105

T3/58 İstemen mey bolsa ḫurşīd-i cihān-ārā ḳadeḥ
Tutmasa bezm içre ol şūh-ı ḳadeḥ-peymā ḳadeḥ

Yār çün tuttı ḳadeḥ içmen dimek bolmas velīk
Tā ni ḥāl olġum yana içkeç min-i şeydā ḳadeḥ

3 Hecr endūhıda az mey tutmas iy sāḳī mini
Bezm ehlidin tolaraḳ tut man͡ga ʿamdā ḳadeḥ

A31a Bir ḳuyaş hecridin andaḳ min ki içküm sıpḳarıp
Tutsalar salıp şafaḳ-gūn mey sipihr-āsā ḳadeḥ

Hecr defʿin çün ṭabīb-i ʿışḳdın sordum didi
Kim irür yā vaṣl yā cān terki ḳılmak yā ḳadeḥ

6 Bu fenā deyride ẓāhir boldı enfās-ı Mesīḥ
Kim içip tuttı man͡ga ol dil-ber-i tersā ḳadeḥ

Çün ḫumār ilgimni ḳıldı raʿşe cānā aġzıma
N'itti öz ilgin͡g bile tutsan͡g salıp ṣahbā ḳadeḥ

Su ḫumār ehli içerler ol hem olġandın żarūr
İçmegüm ḥayvān suyın iy Ḫıżr tapḳum tā ḳadeḥ

9 Çün ḫarābāt içre mest oldum içip iy mey-fürūş
Rindler birle salıp ġavġā min-i rüsvā ḳadeḥ

T3/59 Şaḥne bezmiġa ni ḥāṣıl ger kirip āşūb ile
Çikmesem şāhid bile muṭrib ḳılıp yaġmā ḳadeḥ

Çikseler tan͡gla tutup bāğ-ı Cihān ara sarı
Deyr ara tapıp ṣurāḥī iyleben peydā ḳadeḥ

12 Veh ni ḥāl olġay alarġa kim Nevāyīdür diben
Tanıban çarlap man͡ga luṭf iylese Mirzā ḳadeḥ

Ḫusrev-i Ġāzī ki cām-ı Cem an͡ga bolsun naṣīb
Tā ḳuyaşdın körgüzür bu ṭārem-i aʿlā ḳadeḥ

-.--/-.--/-.--/-.-

106

İy sinin͡g kūyün͡g ḥarīmi tofraġı yüz pāk-rūḥ
Salḳınıdın savrulup ol nev kim ḫāşāk rūḥ

Rūḥ eger yüz vech ile tofraġın͡g olsa niʿacab
Luṭf ara cismin͡g bile çün tink imes yüz pāk-rūḥ

F537b 3 Ḫilḳatım bāġıda ol gül ḥayf kim bardur man͡ga
Zār ten mecrūḥ cān maḥzūn kön͡gül ġam-nāk rūḥ

R549b Ol ḳuyaş ḳaṣrıġa meyl iyler tenimdin çıḳsa cān
Kimse ölgen dik ki bolġay ʿāzim-i eflāk rūḥ

Cān fidā olsun san͡ga vü rūḥ ṣadḳan͡g kim imes
Cān çüçük laʿlin͡g dik ü ḳaddin͡g kibi çālāk rūḥ

6 Mü'min ol ecsād ḥaşrıġa vü daʿvī ḳılma köp
Kim ʿaẕāb u niʿmetin tan͡gla ḳılur idrāk rūḥ

A31b Tīġ-ı ʿışḳıdın Nevāyīġa ni dehşet nige kim
Tilbedür cān u fidāyīdür köñgül bī-bāk rūḥ

-.--/-.--/-.--/-.-

HĪ HARFİNİNG HŪBLARINING HIRĀMI

107

Cefā tarīkıda andın irür cihānġa rüsūh
Ki kıldı mihr ü vefā resm ü rāyını mensūh

Cihānġa çünki vefā bolmasa ʿacab irmes
Ki bolsa ehl-i cihānġa dağı cefāġa rüsūh

3 Sağınma barça bi-şenʿ sözni ṭabʿ iter āşām
Bolur mukayyiʾ vü hāżım çü ikkisi maṭbūh

Kemāldin ni ki ötti yana tapar nokṣān
Ki köp yaşap kirer eṭfāl çirgesiġa şüyūh

Dūrüşt hūy kılur ilni çirk dünyālıġ
Niçük ki kılġay irik cemīʿ bolsa ʿużvda şūh

6 Çü sifle genc tapar mūceb-i helāki irür
Ki heyżadur müşük ilgige çün tüşer meslūh

Nevāyiyā tile fakr u riyā ilidin kaç
Ki ādemīler irür özge dağı özge müsūh

.-.-/..--/.-.-/..-

108

Kātilī kim anġa irmes kişi aṣlā güstāh
Toldı kanım ki bolup min min-i şeydā güstāh

İy köngül özni yasap mest tiler min her kün
İylesem laʿlidin öpmekni temennā güstāh

3 Bu muḥāl emr durur çünki taḫayyül birle
Ḳıla alman iki laʿlini temāşā güstāḫ

Pl 49b Min siyeh rūz kim ü vaṣl ki hergiz kündüz
Bola almas min anıñ kūyide peydā güstāḫ

Ḫaṭı girdige ni tañ urula ger almas Ḫıżr
Kim bu cü'retde imes günbed-i ḫażrā güstāḫ

6 Ol perī deşt-i ʿışḳıdın ite alman añga
Tilbelik birle hem özni min-i rüsvā güstāḫ

Ḫān-ḳāh içre tutup ṣavm su içmek bolmas
Bol ḫarābāti vü çik sāġar-ı ṣahbā güstāḫ

A32a Feyż-i ḳudsī tileseñ köñglüñge bolġay ẓāhir
Ehl-i bāṭın ḳaşıda söz dime aṣlā güstāḫ

9 iʿtidāl iste Nevāyī ki fenā deyri ara
Ol ki yol tapmadı yā kāhil irür yā güstāḫ

..--/..--/..--/..-

109

T3/60 Dil-rübālar ger köñgül almaḳdadurlar asru şūḫ
Līk dil-dārım irür bu şūḫlardın ayru şūḫ

Şūḫlardın baʿżı alsa cān u baʿżı birse cān
Sin ḳılur sin ikkisin veh sin kibi bolġay mu şūḫ

3 Şūḫluġdın her dem ol ṭıfl iyler özge nevʿnāz
Köñgli ister ni ḳılur ḫūbī ki bolsa ṭıfl u şūḫ

Geh kirer közdin köñgülge geh köñgüldin cān ara
Tutmasa ārām tañg yoḳ nāzenīn boldı çü şūḫ

Şūḫlar içre biri köñglüm alıptur vay kim
Diseler diy ḳaysı şūḫ almış diy alman kim bu şūḫ

6 Ger namāzım sehv bolsa her dem iy zāhid ni tañg
Kim irür māhım ki anıñg olturuptur utru şūḫ

İy Nevāyī bir zamān köñglüñg imes āsūde kāş
Köñglüñg alġan bolmaġay irdi bu yañglıġ asru şūḫ

-.--/-.--/-.--/-.-

110

Gerçi ol şīrīn-leb içken mey irür bisyār telḫ
Līk min içken mey-i hecrī yüz ança bar telḫ

Mey niçe telḫ olsa hicrān şerbeti dik telḫ imes
Zehr-i ḳātil añglaman bolġay mu ol miḳdār telḫ

3 Açıġ açıġ dem-be-dem şūrābım itmeñg ʿayb kim
Ḳıldı ʿıyşım hecr ile bir şūḫ-ı şīrīn-kār telḫ

Hecr zehri içkenimdin mü ikin āyā bu kim
Nabż sāḳıṭ bolmış u aġzım irür bisyār telḫ

N'iyley olmay kim ḥayātım şerbetin min tilbege
Ḳıldı hicrān zehri birle ol perī-ruḫsār telḫ

6 Köp çüçüklükdin açıġlıġ enfaʿ olmış ʿışḳ ara
Şerbet-i ʿaṭṭār irür şīrīn mey-i ḫammār telḫ

A32b Telḫ mey birle mini mest iyley sāḳī ki bar
Hecr araʿömrüm ger olsam laḥẓaī bisyār telḫ

Dīnim aḥvāliġa açıġ yıġlaram kim muġ-beçe
Nūş iter deyr içre her dem cām-ı muġ girdār telḫ

9 Yār şīrīn laʿlidin her laḥẓa iyler nūş-ḫand
ʿIşḳdın her dem Nevāyī gerçi yıġlar zār telḫ

-.--/-.--/-.--/-.-

III

Mini hevāsıda dīvāne iyledi ol şūḫ
Cünūn ü ʿışḳ ile efsāne iyledi ol şūḫ

Perī kibi çıḳıban hūş u ʿaḳl ġāret itip
Nihān olup mini dīvāne iyledi ol şūḫ

3 Uşattı şīşe vü cām u ḳadeḫni bezm içre
Oyun ṭarīḳını ṭıfl-āne iyledi ol şūḫ

Ḳulaḳ salıñ ki ḫarābāt içre ġavġādur
Meger ʿazīmet-i mey-ḫāne iyledi ol şūḫ

Ḳadeḫḳa ḫırḳam itip rehn veh ki sicimni
ḳumār iylegeli dāne iyledi ol şūḫ

6 Çü aldı oynaġalı naḳd-i hūş u ṣabrımnı
Yana tā bilmediler tā ni iyledi ol şūḫ

Ḳılıp Nevāyi-i āvāreni celā-yı **vaṭan**
Belā vü derdġa hem-ḫāne iyledi ol şūḫ

.-.-/..--/.-.-/..-

112

T3/61 Her nice kim san͡ga cefāda rüsūḫ
Min cefā-keşkedür vefāda rüsūḫ

Bend-i zülfün͡gni kim ki ḳılsa heves
An͡ga vācibdür ibtilāda rüsūḫ

3 Yüzi mirʾātın ārzū ḳılġan
Kirek itse ʿıyān ṣafāda rüsūḫ

F538a Sāḳiyā bir ḳadeḥ ki hicrāndın
Cān͡ġadur derd ile ʿanāda rüsūḫ

Ṣıdḳ ara pīr-i deyr rāsiḫdür
Līk zāhidḳadur riyāda rüsūḫ

R550a 6 Ḳılma ʿışḳ içre daʿvi er ḳılsan͡g
Ẓāhir itkil bu māceräda rüsūḫ

İy Nevāyī vuṣūl eger tilesen͡g
ʿIşḳ ara fāş ḳıl fenāda rüsūḫ

..--/.-.-/..-

113

Saçın͡g ki yur çaġıda bardı bir ṭaraf her şāḫ
Su içre sünbül-i terdür an͡ga mükerrer şāḫ

Dime ki sünbül-i ter kim suda irür ʿaḳsi
Ki suda sünbül-i ter körgüzür muʿanber şāḫ

3 Meger ki sünbülün͡ge çırmaşur taḫayyüli bar
Ki ẓāhir itti taraġ sandalı ser-ā-ser şāḫ

Çemende ḳılġusı gül-geşt gūyiyā ol sevr
Ki açtı sāye üçün her ṭaraf ṣanevber şāḫ

Yaşıl yin͡gin͡g ki sarıġ digledin köründi ni tan͡g
Ḫazān dıraḫtı bolur hem birer tā aḫżār şāḫ

A33a 6 Kerem ḳıl il nehibin͡g içre kirse kim ḫōştur
Çemende mīve daġı birse sāye-güster şāḫ

Nevāyī an͡gla yaḳīn kim ḥayāt riştesidür
Ḳolun͡gġa kirse anın͡g ʿaḳd-i zülfidin her şāḫ

.-.-/..--/.-.-/..-

DĀL ḤARFİNİN͡G DİL-ĀRĀMLARININ͡G DEVRĀNI

114

Ḳanı sinin͡g kibi maḥbūb-ı ʿāḳıbet Maḥmūd
Ki ẓıll-i ʿāṭıfetin͡g bolsun il üze maḥmūd

P150a Cemāl ara mütecellī yüzün͡gde pertev-i ẕāt
Kemāl ara mütelālā yüzün͡gde nūr-ı vücūd

3 Vücūdun͡g ikki cihān ḫilḳatıdın oldı murād
Niçük ki ẕātın͡g olup ikki kevndin maḳṣūd

Ni cūd irür ni vücūd ilge ẕātın͡g allında
San͡ga çü kildi müsellem vücūd birlen cūd

Nübüvvet evcide köp ṭāliʿ oldı kevkeb-i saʿd
Perī sin ay dik imes irdi āḫir mesʿūd

6 Çü sin müşāhede şāmı şuhūd ḳazġandın͡g
Kişi ni bildi ki şāhid kim irdi kim meşhūd

Nevāyi ölse güneh dūdı birle nāme siyāh
Ġamı yoḳ otdın irür çün şefāʿatin͡g mevʿūd

.-.-/..--/.-.-/..-

115

Ḫūblar bezmide cemʿ olmaḳḳa bar ol ay mücid
Ḥüsnin iẓhār iylemekke ister eṭrāfıda żıd

Ger cemāl ehli cefā bābıda bar ehl-i kemāl
Līk icād-ı cefā ḳılmaḳḳa sin sin müctehid

3 İrni şevkıda savuġ āh u ısıġ köñglümdin eşk
Gāh ḳan yañglıġ revān geh la'l yañglıġ müncemid

Ḳahr yā luṭf olça andın kilse minnet cānıma
Min kim oldum bolġalı münkir añga yā mu'teḳid

Āsitānıñg tekye-gāhımdur ki taḫt-ı cāh irür
Līk deryānıñg müdārāsıġa irmen müstenid

6 Dil-berim andaḳ ki kildi ḥüsn mülki içre ferd
Şükr kim min daġı ehl-i 'ışḳ ara min münferid

A33b 'Işḳ-ı kāmil gül-şeni içre gül-i ra'nā nidür
Bi'l-ḥaḳīḳa bolmasa ma'şūḳ u 'āşıḳ müttehid

Dōstluḳ kim ḳılsa düşmenlıġ tapardın dehr ara
Bolmamış gūyā maḥabbet ehli hergiz mün'aḳid

9 İsterem körgeç anı efġānlar iylep ölge min
Sāḳiyā bir cām ile bolġıl Nevāyīġa mümid

-.--/-.--/-.--/-.-

116

Özin şekker dise la'liñgġa mānend
Ḳılay tişlep anı pergend pergend

Lebiñg öpmekke ḥaddim yoḳ bolup min
Taḫayyül birle öpmeklikke ḫursend

3 Mini çün ol perī-veş tilberetti
Ni sūd iy nāṣiḥ imdi tilbege pend

Meger Tin͡grige ādem ḫilḳatıdın
Murād irdi sinin͡g dik ṭurfe ferzend

Lebin͡gnin͡g şekkeri iylep tebessüm
Gül-i ḫandān͡ga körgüzdi şeker-ḫand

6 Cihān raʿnāsıġa birme kön͡gül kim
An͡ga aldurmamış kön͡glin ḫıred-mend

Nevāyī n'iyleben sindin üzülgey
Çü taptın͡g rişte-i cānıġa peyvend

.---/.---/.--

117

Kön͡gülnin͡g ḫānümānını birdi berbād
Ġam-ı ʿışḳın͡g ki ḫānümānı ābād

Mini yād iylemekni çün unuttun͡g
Unutup gāhi n'itti iylesen͡g yād

3 Firāḳın͡g küncide tün kün irür min
Ġamın͡gdın şād u mindin hem ġamın͡g şād

San͡ga ṣayd olġalı ʿuryān bolup min
Ḳaçan yoldı tirigley ḳuşnı ṣayyād

Kön͡gül cins-i beşerdin asrap āḫir
Mini dīvāne ḳıldı bir perī-zād

A34a 6 Sin iç maḫṣūṣlar vaṣlıda mey kim
Mini hecr itti ḳan yutmaḳḳa muʿtād

Vefālıġ tüz bu gül-şen içre yoḳtur
Eger nesrīn ü gül yā serv ü şimşād

Ni şeyḫ-i ḫān-ḳāh meydān ḳılur men
Ki ḳılmış deyr pīri bizge irşād

9 Nevāyī yār feryādıñġa yitmes
Anıñ fāriġlıġıdın iyle feryād

.---/.---/.--

118

Yār vaṣlıdın üzüp irdim min-i şeydā ümīd
Şāḫ luṭfı ḳoymadı şeydā köñgülni nā-ümīd

Örter irdi hecr nevmīd irkenimde vāy kim
Şevḳ otı kül ḳılġu diktür bolġalı peydā ümīd

3 Bir naẓardın ger bolur cānım gehī āsūde bes
Mundın artuḳ vaṣlıdın yoḳtur maña ḳaṭʿā ümīd

Ḥayret iylerler miniñ ḥālim körüp ehl-i cünūn
ʿAḳldın veh ḳayda tutḳay min min-i rüsvā ümīd

Yoḳ ʿacab ger ādemīlıġdın çıḳıp dīvāne min
Çün maña bar ol perī-peyker melek-sīmā ümīd

F538b 6 Hecr nevmīd irkenimde örter ümmīdimde şevḳ
Veh ki yā nevmīdlıġ iyler helākim yā ümīd

Hem cefā hem cevr ümīdim bar durur hem luṭf u mihr
Her cihetdin yoḳ turur andın maña illā ümīd

R550b Hecr derdiġa devā bī-ḫodluġ irmiş sāḳiyā
Bu belā içre tutar min sāġar-ı ṣahbā ümīd

9 İy Nevāyī ġarḳ-ı baḥr-ı ḥayret olsam ni ʿacab
Min ki köz deryāsıdın tuttum dür-i yektā ümīd

-.--/-.--/-.--/-.-

119

T3/62 Dām-ı zülf ü dāne-i ḫālidin itse yār ṣayd
Yoḳ halāyıḳ kim melāyik bolġusı bisyār ṣayd

Ol közi ṣayyād eger cān ḳaṣdı iyler ṣaydḳa
Allıda ölgey bolup cān birle minnet-dār ṣayd

A34b 3 Allah Allāh ni belā ol ḥüsn irür merdüm-firīb
Kim anı körgeç bolur hem yār u hem aġyār ṣayd

Ṣayd-gehde ḳaçmas andın ṣayd kim cān birgeli
Sikrip ü oynap neşāṭ u ẕevḳ iter iẓhār ṣayd

Ṣayd-ı gül-reng aldı ḫirmen ḫirmen ol gül ḫirmeni
Lāle-zār-ı dehr ara kim kördi bu miḳdār ṣayd

P150b 6 Ḫoştur olsam itlerige ṭuʿme ni imkānı bar
Şāh fitrākige yitmek bir żaʿīf-i zār ṣayd

Her kişi nefs itlikidin iylese özni ḫalāṣ
Vaḥş ḫaylin iyler ol deşt üzre Mecnūn-vār ṣayd

Cām-ı zerrīn tut ki bolmas mihr körgüzmek bile
Kimsege zerrīn ġazāl-i çerḫ-i kec-reftār ṣayd

9 İy Nevāyī ger disen͡g min͡g ẓulm birle ölmeyin
Bī-vefālar mekri birle bolmaġıl zinhār ṣayd

-.--/-.--/-.--/-.-

120

T3/63 Bu ki her yandın kökertiptür yüzümni kāc-ı derd
Cism öyi ṭāḳını altun birle ḳıldım lāceverd

Mey yüzün͡gde güller açtı ḳılma feryādımnı menʿ
Bülbül efġānı ni tan͡g açıldı çün gül-şende verd

3 Bü'l-ʿacablıġlar durur ʿışḳ içre kim ẓāhir ḳılur
Mihr dik otluḳ kön͡güldin dey yili dik āh-ı serd

Ġam taşı ḫākī tenimdin her ṭaraf iltür ġubār
Başıma tofraġ savurmaġdın imes tigremde gerd

Ol ḳuyaş zülfi ḫamıdın çıḳsa āhım tolġanıp
Bir ḳoyun bil anı kim devri irür gerdūn-neverd

6 İy ki ister sin özün͡gni ferd ol ay ʿışḳıda
Evvel anın͡g ġayrı yādıdın özün͡gni iyle ferd

İy Nevāyī derdlıġ naẓmın͡gnı derd ehli bilür
Derdsiz daġı bolur anı oḳuġaç ehl-i derd

-.--/-.--/-.--/-.-

121

İy cemāliñg ḳaşıda lāl ḫıred
ʿIşḳıñg āşūbıġa pā-māl ḫıred

A35a Anda kim sin ḳılıban cilve-i ḥüsn
Hūş olup zāyıl ü bed-ḥāl ḫıred

3 ʿIşḳ mesḫ iyledi gerçi bar idi
ʿAlem eşkālige ḥallāl ḫıred

Çıḳmadı tüz yolıdın ʿışḳ ehli
Niçe kim iyledi iżlāl ḫıred

ʿAḳlġa ʿışḳ delīl olmasa kör
Ni ḳalur çünki kiter dāl ḫıred

6 İç mey-i ʿışḳ u Nevāyī mest ol
Kiltürür bolsa köp eşkāl ḫıred

..--/..--/..-

122

T3/64 İyle hicrān taşların yaġdurdı çerḫ-i tīz-gerd
Kim sipihr evciġaça ḫākī tenimdin çıḳtı gerd

Yār ile aḥbāb mindin ayru vü min barçadın
Yoḳ ʿacab ger barçanıñg derdiçe bolsa minde derd

3 Hecr taşıdın kökerdi peykerim yaḫūd bu reng
İyledi ʿuryān tenimni bes ki çiktim āh-ı serd

Keh-keşāndın çikme ṣaf encüm sipāhın şām-ı hecr
Min ölüp min iy felek ḥācet imes ḳılmaḳ neverd

Eşk ü āhımdın netīce boldı ḳanlıġ tāze dāġ
Kūyi ol su vü hevādın açılur bu nevʿverd

6 İy köñgül ger ḫod ḫazān faṣlı imes hicrān küni
Nige bāġ ehliġadur titretme vü ruḫsār zerd

Ḫalḳnıñ ḳaydı Nevāyīni perīşān iyledi
Kim ki cemʿiyyet tiler ḳılmaḳ kirektür özni ferd

-.--/-.--/-.--/-.-

123

T3/65 Ḳadiñ dip servni cān bolsa ḫursend
ʿAcab yalġandur ammā rāst-mānend

Şeker çün ḳıldı şīrīnlikni daʿvī
İşitkeç lebleriñ ḳıldı şeker-ḫand

3 Köñgül cānımġa yitmiş irdi yüz şükr
Ki ḳıldı itleriñ pergend pergend

A35b İti baġrım yigendin ölse iyleñ
Kisip baġrın kisük baġrımġa peyvend

Bu nevʿer zülfi sevdāsı alur hūş
İrür ṣaʿb iy ḥakīm olmaḳ ḫıred-mend

6 Ṭaleb yolında evvel fāni olġıl
Ki yoḳ bu yolda özlükdin aġır bend

Nevāyīga yana köp pend birme
Kil iy nāṣiḥ işit sin daġı bir pend

.---/.---/.--

124

ʿIşḳ özlük nefyi iyler zühd ile taḳvī ni sūd
Çün vücūduñ menfi boldı kibr ü istiġnā ni sūd

Sūd u sermāyeñgni çün nā-būd ḳıldı bir yolı
Sin bişürmek her zamān bir özgeçe sevdā ni sūd

3 Tilberep ildin çıḳıp yolında cān birdiñ velīk
Raḥm ḳılmas ol perī-peyker melek-sīmā ni sūd

ʿĀşıḳ olduñ vaṣlıdın sūd isteben ammā firāḳ
Ḳoymadı naḳş u vücūduñgdın eṡer peydā ni sūd

ʿIşḳ deryāsıġa sūd ümmīdidin kirdiñ velīk
Bolmadı āḫir naṣībiñ ol dür-i yektā ni sūd

6 Yār irür cān içre sin ġāfil velī istep anı
Kiçe kündüz yil kibi bolmaḳ cihān-peymā ni sūd

Sūd ḳıldı ol ki içti vaṣl bezmi içre mey
Bizge sāḳī tutmadı bir sāġar-ı ṣahbā ni sūd

İsteseñ faḳr orta ʿālem sūd ile sermāyesin
Köñglüñge tā ivrülür dünyā vü māfīhā ni sūd

F539a Tā Nevāyī ʿışḳ bāzārıda sevdāyī irür
Cüz ziyān ni taptı bir sermāye ol rüsvā ni sūd

-.--/-.--/-.--/-.-

125

R551a Gerçi yār itmedi hergiz min-i nā-şādnı yād
T3/66 Līk anın͡g yādı bile kön͡glüm irür her dem şād

Zülfidin sürdi kön͡güllerni közi ʿarbedesi
Dāmdın körmedi il ṣaydnı sürmek ṣayyād

A36a 3 Ḳāmetin͡g bendesidür serv velī ḫidmet ara
Körüben rāstlıġın anı ḳılıp sin āzād

Ḳatlime çıḳtı itek bilge urup tīġ çikip
Ḳan tigerdin ayap irkin itekin ol cellād

P151a Çünki Şīrīn közi bī-ḥad ḳaradur bes niçe mīl
Taşnı sürme nidin iyledi āyā Ferhād

6 Özgelerge içür iy sāḳi-i devrān mey-i vaṣl
Kim man͡ga zehr-i firāḳ içmek oluptur muʿtād

Munça feryād Nevāyīdin imes hecr tüni
Kim ḳılur her kiçe feryādıdın il hem feryād

..--/..--/..--/..-

126

Ruḫsārı cānibide ol ḫāl-i ʿanber-ālūd
Ot gūşeside gūyā ʿanber tüşüp ḳılur dūd

Baḥr-ı ġam içre eşkim kön͡glige raḥm saldı
Deryā müsāfiri min gerdūndın iylegen sūd

3 Bezm-i ġamıda şeh min sarıġ yüzümde ḳan yaş
Bu laʿl-reng bāde ol sāġar-ı zer-endūd

Köñglüm gedālıġ iyler aġzıñgnı gerçi tapmas
Yoḳ vaʿde birle anı ḳılsañg ni boldı ḫoşnūd

Kil kim yoluñgda tofraḳ başıñġga ṣadḳa bolsun
Hem cism-i derd-perver hem cān-ı renc-fersūd

6 Nā-būd u būd fikrin maḥv it żamīrdin kim
Ni būd ḳalġusıdur āḫir sañga ni nā-būd

Ser-ḫoş terāne-güster bolmış sin iy Nevāyī
Sāḳī sin imdi tut mey muṭrib sin imdi tüzʿūd

--./-.--/--./-.--

127

T3/67 Töş töşümdin düşmen ü yoḳ dōstdın katʿā ümīd
Ḳılma yā Rab dōstdın düşmenni min dik nā-ümīd

Uşbu mühlik varṭa içre gerçi ildin ḳalmamış
Hīç ümīdim ḳaṭʿ ḳılman dōstdın ammā ümīd

3 İyle girdāb-ı belā içre tüşüptür min ki bar
Niçe dir sin bīm ammā yoḳ turur ḳatʿā ümīd

Cān fidā ḳıldım mini nevmīd ḳıldı vaṣlıdın
Laʿlidin cān ister ilge yoḳ turur illā umīd

A36b Sāḳiyā mühlik ġamımġa ṣādlıġ imkānı yoḳ
Ni tutay sindin yana cām-ı neşāṭ-efzā ümīd

6 Yār vaṣlıdın vefā köz tutmasam ʿayb itme kim
ʿÖmr ü devletdin vefā tutmay durur dānā ümīd

Ni viṣāl ü ni ümīd-i vaṣl veh olmay n'itey
İy Nevāyī kāşki yā vaṣl bolsa yā ümīd

-.--/-.--/-.--/-.-

128

T3/68 Hem ayağıda ötük hem başıda destārı tünd
ʿĀşıḳ öltürmek üçün baştın ayağı barı tünd

Tündluġ menʿin ni nevʿ iyley anĝa kim özgeninĝ
Bir işi bar irse bar anınĝ barı eṭvārı tünd

3 Dehrni raḫşınĝ eger zīr ü ẕeber ister ni tanĝ
Kim irür hem oynamağı tünd ü hem reftārı tünd

Ol kişi her laḥẓa bilgey ölmekim keyfiyetin
Kim bolur her dem anĝa bir kāfir-i ḫūn-ḫārı tünd

İy ṣabā tünd irdi bed-mestim kiçe bustān ara
Ṣubḥ-dem uyḳuġa barmış ismegil ol sarı tünd

6 Deyr pīrin tünd eger ḳılmış ḫumār iy muġ-beçe
Cāmını ḳoyġıl tola anda mey-i ḫammārı tünd

İy Nevāyī dehr kāmı yoḳ ise tünd olmağıl
Anda yüz kām arzımas bir dem bolurġa barı tünd

-.--/-.--/-.--/-.-

ZĀL ḤARFİNİNG ZEVİ'L-ḤAYĀTLARINING ZŪ-FÜNŪNLUĠI
129

Cünūn def'iġa ḳıldım yüzde ḳan yaşın'ıyān ta'vīẕ
Ki yazġanda kirek şingerf birle za'ferān ta'vīẕ

Boluptur tāze ḳanlıġ dāġ u tırnaġ ḫaṭları birle
Tenim ol nev'kim körgen kişi ḳılġan gümān ta'vīẕ

3 Dime ta'vīẕ kim efsūn-ı sevdā irdi könglümge
Ki aştı şu'le-i'ışḳ u cünūn yazġan zamān ta'vīẕ

Manga yazıng du'ā kim ol perīni körge min nā-geh
Yazarlar çün perī közge'ıyān bolġan zamān ta'vīẕ

Cünūnumdın perī-rūyumġa hem sevdā eser ḳılsa
Bitidikler közi könglüm ḳuşıdın tökse ḳan ta'vīẕ

A37a 6 Mini'ışḳ iylemiş dīvāne iy rāḳī ni sūd itkey
Niçe ḳılsang beyān efsūn niçe ḳılsang 'ıyān ta'vīẕ

Nevāyī 'ışḳ esrārın yazıp boynıġa asıptur
Taṣavvur ḳılmaġay sin iy refīḳ-i mihr-bān ta'vīẕ

.---/.---/.---/.---

130

T3/69 Lebing ḥükmi irür ḳanımġa nāfiẕ
Dimey ḳanımġa kim cānımġa nāfiẕ

Ni kim kāfir közüng fermānı bolġay
İrür ol dīn ü īmānımġa nāfiẕ

3 İrür her ẓulm kim emr iylegün͡gdür
Oḳun͡g dik cism-i ʿuryānımġa nāfiẕ

Kön͡gül maḥkūm-ı emrin͡gdür ki ḥükmün͡g
İrür bu mülk-i vīrānımġa nāfiẕ

Şeh olsam bende min allında ḥāşā
Ki bolġay ḥükm cānānımġa nāfiẕ

6 Kön͡gül itti ki ẓulmün͡g bar idi ol
Alaḫan u alamanımġa nāfiẕ

Nevāyīni lebin͡g ḳatl itse tan͡g yoḳ
Ki anın͡g ḥükmidür ḳanımġa nāfiẕ

.---/.---/.--

131

İy lebin͡g bādesiġa rūḥ u revān içre nüfūẕ
Ḳaysı rūḥ u ni revān cevher-i cān içre nüfuẕ

Mey-i ʿışḳ iyle durur tīz ki içkenge ḳılur
Cüzv-i cüzvi ara her ḳaṭre-i ḳan içre nüfūẕ

3 Ḳoydı ölmekke kön͡gül cism ile cānım gūyā
Zehr-i hecr iyledi peydā vü nihān içre nüfūẕ

Dehr bāġıdın iser rāyiḥa-i ʿışḳ meger
İyledi āhım otı ṭabʿ-ı zamān içre nüfūẕ

Āteşīn nivçün irür laʿl ü müferriḥ yākūt
Bāde-i ʿışḳ eger ḳılmadı ḳan içre nüfūẕ

6 İçtiler köp mey ü fāş iylemedi ḳılġan dik
Min-i āvāre-i bī-nām u nişān içre nüfūẕ

R551b Ger Nevāyīġa irür rūḥ u revān mest ni tang
A37b Ki mey-i ʿışḳ ḳılur rūḥ u revān içre nüfūẕ
F339b
P151b ..--/..--/..--/..-

RĪ ḤARFİNİNG RAʿNĀLARINING RUSTE-ḪİZİ

132

Sipihr āsībidin sālim ḳutulmaġlıġ ni imkāndur
Ki mihri ṭaşt u tīġ u külgüsi berḳ-ı diraḫşāndur

Munung dik mihr körgeç şād olup külgen iy ġāfil
Bu yanglıġ külgü saldı mihr salġan asru nā-dāndur

3 Tingiz köngülde andaḳ mihrdin yüz şuʿledür peydā
Ḳaya baġrıda mundaḳ külgüdin ming deşne pinhāndur

Ḥicārıdın ḳayadur anga yüz ming tīġ ileʿāciz
Ḥicābıdın tingiz yüz ming köz ilen anga ḥayrāndur

Çikip ḳavs-i ḳuzaḥdın yā köngüller ḳaşdıġa anıng
Yaġın meddi ḫadeng ü ḳaṭre sular anda peykāndur

6 Bu ya birle anıng dik oḳnı yaġdurġaç ḫalāyıḳnıng
Ḥayātı ḳaşrıda her sarı ḳılmaḳ raḫne āsāndur

Ḥayat içre beḳā çün mümkin irmes nūḥ bolsun kim
Olar ḥāletde toġmay ölgen oġlı birle yek-sāndur

Beḳā ser-çeşmesi ẓulmetde dirler yoḳ ki ol ẓulmet
Sikender āhı otıdın yıġılġan dūd-ı ḥırmāndur

9 Nevāyī örteben özlük ḳadem bu yolġa ḳoy yaʿnī
Ki her hem-rāh kim bolġay tecerrüd māniʿi yandur

.---/.---/.---/.---

133

T3/70 Min ki hicrān deştiġa kirdim ḳoyun dik bī-ḳarār
Āh u vāveylā ki hem ser-geşte min hem ḫāk-sār

Sançılıp ʿuryān tenimġa her ṭaraf yüz ming tiken
Her tikenni köydürüp könglüm otıdın bir şerār

3 Ḳaydadur Mecnūn ki birgey pend ü çün fehm itmesem
Yıġlaġay ḥālimġa baġrı aġrıġandın zār zār

Yā ḳanı Ferhād kim ġam taġını tırnaġ ile
Ḳazġanımdın tīşe vü taġıdın olġay şerm-sār

Bilsem irdi bir zamānlıġ hecr derdi şiddetin
Yüz yıl olsa vaṣl devri ḳılmas irdim iḫtiyār

A38a 6 Dōstlar mihr ü maḥabbetning nihālin ikmengiz
Kim bolur irmiş anga endūh-ı hicrān berg ü bār

İy ṣabā kilmiş Nevāyī ḫaste cānıdın be-teng
İltiben yār itlerining allıda ḳılġıl niṡār

-.--/-.--/-.--/-.-

134

T3/71 Her kişi kim yir yüzinde bir sining dik māhı bar
Tang imes yir kökni ger tutḳunça eşk ü āhı bar

Ni ʿacab könglüm ʿadem kūyi sarı ʿazm iylese
Ḫāṣṣe kim aġzın ḫayāli dik aning hem-rāhı bar

3 Pāk ü āgeh bolsa könglüm ḫalḳ cevridin ni ġam
Yārning çün ṭabʿ-ı pāk ü ḫāṭır-ı āgāhnı bar

Yārnı köñglümde cān yañglıġ nihān iyler idim
ʿAybı köñglümniñg budur kim nāle-i cān-gāhı bar

ʿIşḳ kūyide ḳara tofraḳça yoḳ cān ḳıymeti
Yol yaraġın daġı tapmas ol ki māl u cāhı bar

6 Min kibi hicrānda cān birmekdin özge n'iylegey
Dil-berin dik kim ki bir bī-gāne-veş dil-ḫāhı bar

ʿIşḳ vādīsidin ayru kim irür mūr ejdehā
Körmedük şeh kim gedā allında şey'lillāhı bar

9 İy müsülmānlar irür köñglümde bir kāfir ġamı
Kim irür bāʿis̱ ki taḳvī cānibi ikrāhı bar

İy Nevāyī hecr bī-dād u cefāsıdın ni ġam
Her gedā kim Ḫusrev-i Ġāzī dik anıñg şāhı bar

-.--/-.--/-.--/-.-

135

Bu kim köñgülniñg ol aysız ni ṣaʿb ḥāleti bar
Ol añglaġay ki birev hecridin melāleti bar

Ḳoyı ki tüşmiş anıñg ẓulmi tīġıdın başım
Henūz tīġı yüzidin meger ḫacāleti bar

3 Ḳulaḳ düri vü yüzi ikki aḫter itti ḳırān
Kiʿālem içre besī fitneġa delāleti bar

Ṣabā diben ḫaber ol güldin ilni tirgüzdi
Mesīḥçe dise bolġay anıñg risāleti bar

A38b Köngülni zulm ile buzdung belī bolur ma'mūr
Şehī ki mülkide ihsān bile 'adāleti bar

6 Kadeh kuyaşı bile rūşen iyle hātırnı
Çü anglasang ki felek zulmidin dalāleti bar

Nevāyi istemes il 'ışkın anglagay bu kim
Öz özi birle cünūn ehli dik makāleti bar

.-.-/..--/.-.-/..-

136

Bu tīre-i kātil ki atı hecr tünidür
Āhım tütüni dime ki dāgım tütünidür

Cism içre yüzüng hecride ming derd hadengi
Gūyā köngül āteş-kedesining otunıdur

3 Süngekdin imes rişte-i cismimde bogunlar
Ol tārda rencim 'adedining tügünidür

Ol şūh semā'içre uçurmakka köngüldin
Hūş u hıred ü şabrnı āfet koyunıdur

Uyku kitürür sevādnı līk uyku ni algan
İlning közidin seyl-i sirişkimning ünidür

6 Oynay oynay tökse ol ay kanım imes tang
Kim barça bular çerh-i mülā'ib oyunıdur

Yüz yāre başımnı iti red kıldı Nevāyī
Bilmes ki süngeklerde barınıng bütünidür

--./.--./.--./.--

137

T3/72 Ol ḳuyaş kim köñglüm içre hecriniñ āzārıdur
Cānım alsa hem köñgül cān birle minnet-dārıdur

N'iylep ol ḳātildin olġay min ḫalāṣ iyʿışḳ kim
Cānım efgārı tenım bīmārı köñglüm zārıdur

3 Hecr oḳı peykānı zaḫmın min kibi bilmes kişi
Kim içim baştın ayaḳ ol nīşniñ efgārıdur

Hecr ara cānıñ alay dip kör ni bolġay cevri kım
Bu mañga ol şūhdın mihr ü vefā iẓhārıdur

P152a Ḳāf eger yüzdürʿadedde Ḳāf taġı miḥnetim
Şiddeti iʿdādiniñ yüzdin biri miḳdārıdur

A39a 6 Tilbe köñglüm istese Ferhād u Mecnūn ṣıḥḥatin
ʿĀḳıl il raġmı añga hūş u ḫıred ās̱ārıdur

Kir ḫarābāt içre iy zāhid tiler bolsañ bihişt
Kim mey-i kevs̱er zülāli külbe-i ḫammārıdur

Niʿacab gül-şen irür devrān ki dūd-ı āhdın
Sünbüli vü eşk ḳanı seylidin gül-zārıdur

R552a 9 Ger Nevāyī dik sözüñ fehm itmedim iy pārsā
F540a ʿAfv ḳıl bir dem ḫayālim bāde-nūşum sarıdur

-.--/-.--/-.--/-.-

138

T3/73 ʿIşḳdın veh kim maṅga her laḥẓa ḥāli yüzlenür
Kim buzulġan köṅglüme andın melāli yüzlenür

Yārġa özni taḫayyül birle maḫṣūṣ iyleben
Ol ḫuṣūṣiyyet ara her dem ḫayāli yüzlenür

3 Çün ḫayāl ilgige boldı nā-tüvān köṅglüm esīr
Başıġa her laḥẓa sevdā-yı muḥāli yüzlenür

Vaṣl sevdāsıdın ötkersem imes mümkin diben
Ḫāṭırı içre anıṅg hem iḥtimāli yüzlenür

Meh-veşimni sözge tartar min taḫayyül küncide
Her sözümge kim cevāb aytur su'ali yüzlenür

6 İstemen anıṅg ḫayālin dagı ḳılġay min melūl
Bes ḳılur min gerçi her dem ḳīl ü ḳāli yüzlenür

Vəṣlını anıṅg ḫayāli birle ḳılmas min bedel
Gerçi her sāʿat maṅga ṣāḥib-cemāli yüzlenür

Çıḳ bu gül-şendin ki pest ister başıṅgnı yir kibi
Anda her dem kim saṅga ser-keş nihāli yüzlenür

9 İy Nevāyī yār zülf ü ḳāmetidin bolġusı
Ger perīşān ḫāṭırıṅgga iʿtidāli yüzlenür

-.--/-.--/-.--/-.-

139

T3/74 Żaʿflıġ cismim ḳaçan nāzük biliñge çırmanur
Zülfüñ ikki tārı gūyā bir birige tolġanur

Ḳāmetiñge serv taḳlīd iyleben taptı şikest
Bu sezādur ger giyeh serv-i sehīġa ötkenür

A39b 3 Zülfüñe hem-serlıġ itmek özde tapmas niçe kim
Sünbül-i müşgīn ḳoyun dik öz özige aylanur

Vāḳıf irkin ʿışḳ otınıñ sūzıdın ḥüsn ehli kim
Şemʿeger pervāneni örter özi hem örtenür

Oynamaḳ birle salur devrānġa raḫşı ḳozġalan
Her ḳaçan kim bezmdin ol şūḫ ser-ḫoş atlanur

6 Bu çemende tartıban bülbül tañ atḳunça figān
ʿIşḳ dersin gūyiyā gül defteridin örgenür

Dime sarġardı Nevāyīniñ yüzi ʿışḳ içre kim
Biyle altunnı ḳılurġa pāy-māliñ ḳazġanur

-.--/-.--/-.--/-.-

140

Yārdın hicrān çiker ʿuşşāḳ-ı zār iy dōstlar
Nice tartay hecr çün yoḳ minde yār iy dōstlar

Yār ʿışḳın asraġıl pinhān u beyān [saʿy] itmeñgiz
Veh bu nevʿitküm bu işni āşkār iy dōstlar

3 İşve birle ger birev lāf-ı vefā vü ʿahd urar
İşve-gerler ʿahdıġa yoḳ iʿtibār iy dōstlar

İylemeng bī-keslikimni ta'n bir kün bar idi
Minde hem bir nāzenīn çābük-süvār iy dōstlar

Yārsız vīrānda ḳan yıġlar min āḫir siz ḳılıng
Yār birle geşt-i bāġ u lāle-zār iy dōstlar

6 Yārsız ifrāṭ ile ger yıġlasam ʿayb itmengiz
Kim irür bu iş manga bī-iḫtiyār iy dōstlar

Dōstluġ iylep tutung geh geh leb-ā-leb cām kim
Ḳaṣd-ı cān ḳılmış manga derd-i ḫumār iy dōstlar

Mey içing kim dehr ili içre köp istep tapmaduḳ
ʿAhd u peymānıda bolġan üstüvār iy dōstlar

9 Yārıngız vaṣlın ġanīmet iyleben şükr iylengiz
Kim Nevāyī boldı bī-keslikde zār iy dōstlar

-.--/-.--/-.--/-.-

141

Vaṣlıdın veh kim dem-ā-dem ilge cām-ı nūş-ı behr
Bizge sāġar sāġar ānıng furḳatı bezmide zehr

A40a Ol köz ü ḳaştın eger ḳozġalsa ʿālem tang imes
Kim biridür āfet-i devrān biri āşūb-ı dehr

3 Veh n'itip ṣabr u şikībim mülki vīrān bolmasun
İkki közdin Dicle vü Ceyḥun dik aḳıp ikki nehr

Ḫāṣlarġa luṭfung oldı ʿām yüz efġān ki min
ʿĀmdın sin kim mining cānımġa ḳıldıng ḫāṣ ḳahr

Atlanıp çıḳtı meger ol mest ẓālim kim yana
Tüşti ʿālem kişveriġa fitne vü ḳozġaldı şehr

6 Mihrdin yüz ḳılsa kim gerdūn ʿarūsı zāldür
Rüstem anı ʿaḳd ḳılsa naḳd-i cān birgüsi mehr

İy Nevāyī yār yādında melek maḥrem imes
Faḳr ādābı ara tecvīz ḳılma ẕikr-i cehr

-.--/- .--/-.--/-.-

142

T3/75 Veh ki ẓālim ʿışḳ cānımġa yana bī-dād iter
Ḳatl ümīdi birle ġam-gīn ḫāṭırımnı şād iter

Zühd ü taḳvī buzdı ābād iylemek birle mini
Şükr kim ʿışḳ u cünūn buzmaḳ bile ābād iter

3 Bezm-i ʿıyşı içre ġavġā iyledür kim taşḳarı
Kim ḳulaḳ salur eger dīvāneī feryād iter

Niçe tertīb iylesem ṣabr u ṣalāḥ evrāḳını
Ṣarṣar-ı ʿışḳ u cünūn yitkeç barın berbād iter

ʿIşḳ kūyide köngül ḥāli perīşānraḳ bolur
ʿĀfiyet mülkideki cemʿiyetin çün yād iter

6 Ol ḳuyaş hicrānıda bu ẕerre-i ser-geşteġa
ʿIşḳ ẓulmi bes imes kim çerḫ hem imdād iter

ʿIşḳ ara yalġuz miniñ ḥālim körüp her dem sipihr
Vāmıḳ u Ferhād u Mecnūn ḥālin istişhād iter

Veh n'itip iy ḫān-ḳah şeyḫi tutay zühd ü riyā
Deyr pīri çün manġa faḳr u fenā irşād iter

P152b 9 İy Nevāyī anı bil āzāde ʿālem ehlidin
Kim özin ʿālem ili ġavġāsıdın āzād iter

-.--/-.--/-.--/-.-

143

A40b Leb ki ḫandān ḳılıban ḳaş u közin oynatadur
T3/76 Oynay oynay min-i bī-çāreni ḳan yıġlatadur

Körgeç ol aynı yaḳındur ki fiġānlar ḳılġay
Līk bī-ḫodluġ ile könglüm özin toḳtatadur

3 Tartmaḳ mümkin imes oḳını könglümdin kim
Yana oḳ her nefes anıng yanıġa ornatadur

Baḫtım oyġanmas egerçi fezaʿ im derd ehlin
Ölüm uyḳusıġa barġanlar ise oyġatadur

Közüm eşkin bu cihetdin dise bolġay ḫūn-āb
Kim bu su aḳsa baġır hem anga ḳanın ḳatadur

6 Şabr u ārām sipāhın niçe kim yıġsam ʿışḳ
Geh anı sınduradur gāh munı butratadur

R552b Ġarażım bu ki ḥabībimġa ḳul olġay Yūsuf
F540b Ḥüsn bāzārıda her niçe ki özin satadur

Oḫşamaydur mining allımda egerçi dihḳān
Serv-i gül-rūyuma serv ü gülini oḫşatadur

9 ʿIşḳ anı kiltüredür ḫaste Nevāyī ṭarafı
Nāvek-i ġamzeni ol şūḫ ḳayan kim atadur

..--/..--/..--/..-

144

Çıḳıpʿışḳ otı köksüm çākidin başımdın aşıptur
Bu iskirgen yıġaçḳa öz içidin ot tutaşıptur

Cünūn ehliġa ol ay tār-ı zülfi ārzūsıdın
Besī her rişte-i sevdā ki bir birge ulaşıptur

3 Ḳamer yüzinde müşt ü kācdın kördüm eser her yan
Hemānā ol ḳuyaş bed-mest bolġanda talaşıptur

Köñgül çākige ġam tuḫmın ḫaṭıñg fikri tola ḳılmış
Ẓahīre kör ki ḫayl-i mūr mesken içre taşıptur

Ṣabā meşşāṭası luṭf iyleben gül-gūn tonın kiydür
Ki raʿnā serviġa gül-bergdin ḫilʿat yaraşıptur

6 Felekniñg perdesin rengīn bu kim ḳıldı şafaḳ gül-reng
Meger kim yir yüzidin köz yaşım ḫūn-ābı taşıptur

A41a Mini Mecnūn tenin tırnaġlarınıñg zaḫmıdın körgen
Digey Leylī iti her yan ḳutuz cismimni ḳaşıptur

Köñgül kim asru tevsen irdi zühd āyīnide körgil
Ki ʿışḳıñg rāyiżidin ni zebūnlar dik yavaşıptur

9 Nevāyī Türklerniñg terki tutsaʿayb ḳılmañg kim
Añga bir Türkmen-i meh-veş ġamı muḥkem dolaşıptur

.---/.---/.---/.---

145

T3/77 Kim ki ʿālem bāġıda bir serv-i gül-ruḫsārı bar
Bāġ seyridin ferāġı serv ü güldinʿārı bar

Mey bile gülni n'iter divānei kim köñglide
Bir perī-veş laʿlidin mey ḥüsnidin gül-zārı bar

3 Gül nesīmi ʿıṭrıdın mümkin imes tapmaḳ ʿilāc
Kim ki bir gül-çihre ḫār-ı hecridin āzārı bar

Cān yitip aġzımġa ölgüm bir nefes Tiñgri üçün
İy Mesīḥim kıl biri iy müddeʿī sin narı bar

Közlerige ḫār-ı miḥnetdür gül ol kim gül çaġı
Gül-cebīnler közleri yañglıġ iki bīmārı bar

6 Dime bülbül ẓulmiġa gül baġlamış bil gūyiyā
Çerḫ ẓulmidin anıñg hem baġlaġan zünnārı bar

Ḳaldı ḫurremlıġ felekdin taşḳarı kör iy refīḳ
Kim ḳażā naḳḳāşınıñg ni gerdiş-i pergārı bar

Faḳr yolında aġırraḳ yük irür vā-besteliġ
İy köñgül terk-i taʿalluḳ iyleben ol sarı bar

9 İy Nevāyī özni maḳbūl iyleseñg tofraġ bol
Kim irür merdūd ol kim başıda pindārı bar

-.--/-.--/-.--/-.-

146

Ṭurreng ki tābı yüzde otumġa vesīledür
Ol şem' şu'lesi ara müşgīn fetīledür

Alsa közüng ḥıyel bile könglümni 'ayb imes
Bar ol füsūn-geri ki işi mekr ü ḥīledür

3 Eşheblering ki rişteġa tartıldı dehr ara
Salmaḳḳa rüste-ḫīz 'acāyib ṭavīledür

A41b Leylī ḳabīlesi otı ḳandın körünse şām
Mecnūnnı köydürür bu ni otluḳ ḳabīledür

Kirseng fenā ṭarīḳıġa dīvāne-vār kir
Ol vechdin ki 'aḳl bu yolda 'aḳīledür

6 İy kim cihān selīṭasını iyleding nikāḥ
Bilgil ki ḫaṣm-küşdür egerçi cemīledür

La'lingġa cānın itse Nevāyī fidā ni tang
Andın alurġa kām bu işler vesīledür

--./-.-./.--./-.-

147

Benefşe 'ıṭrı bile il ṭarabnı yād itedür
Ḳadeḥ kitür ki igip ḳadni ḫayr-bād itedür

Çemen ṣaḥīfeside sebze dime kim gerdūn
Ṭarab sözini yaşıl ḫaṭ bile sevād itedür

3 Kişi ki ġonçe ara jāle körse 'işretdin
Ḥabīb aġzıda külmekni i'tiḳād itedür

Ṣabūḥ mey çikip altun piyālede nergiz
Közining uykusıġa mūceb-i güşād itedür

Ḫoş ol ki lāle kibi la'l cām ara meyni
Ziyāde ḳoymaḳ ile 'işretin ziyād itedür

6 Zamāne bā'iṣ-i ġamdur zamāni ehl-i ḫıred
Ḳadeḥ küçi bile ġam-gīn ḳöngülni şād itedür

Piyāle devrini ḫoş tut ki cüz nedāmet imes
Anga netīce ki devrānġa i'timād itedür

Ni kilse allınga tut sehl kim cefā körgey
Birev ki dehr-i 'anādın körüp 'inād itedür

9 Anıng murādı murādım durur egerçi murād
Anga budur ki Nevāyīni nā-murād itedür

.-.-/..--/.-.-/..-

148

P153a Ġamzeng ol şayyād kim gül-şen ara ārāmı bar
T3/78 Ḫāl birle zülfdin hem dānesi hem dāmı bar

Ḫaṭṭınıng nev-reste cennet sebzesi dik ḫāleti
Ḳaddining nev-res nihāli 'ömr dik endāmı bar

A42a 3 Serv üze gül bütmedi hergiz ḳanı ol şūḫ kim
Serv-i ra'nā dik ḳad üzre 'āriż-ı gül-fāmı bar

Pāre pāre baġrım üzre tınmasa tang yoḳ köngül
Şu'lening aḫker üze bir dem ḳaçan ārāmı bar

Vaṣl ṣubḥın tā ebed köz tutmasun ʿuşşāḳ ara
Kim ki hicrānım tüni dik bir ḳaranġu şāmı bar

6 Ḳatl ḳılsa yoḳ ʿacab dīn ehlini kāfir közüñg
Munça İslām alıban ildin ḳaçan İslāmı bar

Ṣubḥ içerge bāde rengi iyle kim tāc-ı ḫurūs
Ġaflet ehliġa ḫurūs efġānıdın peyġāmı bar

Şükrler ḳıldıñg mañga baḳıp birev kim yārıdın
Künde bir ḳatla naẓar salġunça çaġlıġ kāmı bar

9 İtleriñg sınġan sifālidin Nevāyī içse dürd
Ol durur Cemşīd ü ilginde cihān-bīn cāmı bar

-.--/-.--/-.--/-.-

149

T3/79 Ol ki salġay şuʿle aʿżāsıda otluġ āhlar
Ḳayda bilgey köymekin zer-beft kiygen şāhlar

Baġrıdın ḳan tamġuçı ʿuşşāḳ zaḫmın bilmegey
Tīġıdın ḳan tamġuçı bī-raḥm ʿālī cāhlar

R553a 3 Şiddetim Ferhād ḳılġay fehm yoḳ Pervīz kim
F541a Derdni ḫākīler añglar yoḳ felek der-gāhlar

Cān u köñglüm kirdiler ġam deştiġa güm bolġalı
Min hem ittim ʿazm çün ʿazm ittiler hem-rāhlar

Bolsalar āgeh ki bir ġam-gīnni hicrān öltürür
Fikr iter ḥālimġa hicrān derdidin āgāhlar

6 Veh ni bilgey hecr zencīride dil-ḫāhım nidür
Ḥalḳa urġan bezm'ıyşı devride dil-ḫāhlar

İy Nevāyī şāhlarġa çün gedālar fikri yoḳ
İltkil hem Tiñri der-gāhıġa şey'lillāhlar

-.--/-.--/-.--/-.-

150

Ḥaṭṭı tā baş çikti köñglin mey bile ḫoş-ḥāl iter
Ḥüsn-i ḫaṭ istep yüz evrāḳın hemānā al iter

A42b Līkin ol otnı ayaġ birle öçürgen dik basıp
Ḫaṭṭınıñg ḫayli yüziniñg şu'lesi pā-māl iter

3 Ḫaṭ çıḳardı ol perī yüzige yoḳ kim ignige
Veh bu ni bir devr ki andın ilni fāriġ-bāl iter

Ḫaṭ imes kim ḳıldı ḥüsni kişverin zīr ü zeber
Kim bu yañglıġ yüzni'ışḳ evrāḳıdın timsāl iter

Ḥüsn-i ḫaṭdın sebz-pūş olmaḳḳa nā-rāzī idim
Kör ni ḥāl olġay ki ol kisvetni imdi şāl iter

6 Ḥüsn-i ẓāhirdin ni ḥāṣıl iy ḫoş ol kim her nefes
Şāhid-i ma'nī yüzidin özni feraḫ-fāl iter

Tā sevād-ı ḫaṭṭını körmiş Nevāyī ża'fdın
Cismini kilk anda miḥnet oḳlarıdın nāl iter

-.--/-.--/-.--/-.-

151

T3/80 Şām-ı hicrānım ara cism-i cū nālim çırmaşur
Zülfi sevdāsıda andaḳ kim ḫayālim çırmaşur

ʿIşḳ dersi içre sorsam nükte sevdā ehlidin
Ṭurresi tābıġa çün yitsem su'ālim çırmaşur

3 Çırmaşay dip zülfiġa yüz pīç urar min her kiçe
Çün dimāġ içre bu sevdā-yı muḥālim çırmaşur

Min ḳoyun miṡli imen ser-geşte sevdā deştide
Belki taḳlīdimni iylep dip miṡālim çırmaşur

Zülfi vü ḳaddini kör iy bāġ-bān köp dime kim
ʿIşḳ-ı bī-cānım bile raʿnā nihālim çırmaşur

6 Müşkil er ḳalġay eṡer mihr ü maḥabbet ehlidin
Biyle kim ol ḫaylġa bu çerḫ-i ẓālim çırmaşur

İy Nevāyī köñglüm ister zülfi tārın zülfi dik
Her dem ol sevdāyi-i āşüfte ḥālim çırmaşur

-.--/-.--/-.--/-.-

152

T3/81 Ölmesem bu kiçe renc ü derd-i ġavġāsı nidür
İtleriñgniñg hem başım üzreʿalālāsı nidür

Hecr şāmı tīrelik birle min-i dīvāneni
Çün helāk itti yana başında sevdāsı nidür

A43a 3 Ġam tüni cānım ʿuḳūbetler bile ger almasa
Ornıdın tiprenmey encümniñg temāşāsı nidür

Cism öyi vīrān bolup ṣabr u ḳarār u ʿaḳl u hūş
Ḳalmadı bir imdi ḫayl-i ʿışḳ yaġmāsı nidür

Tilbe kön͡glüm ittin͡g ü cānımnı berbād iyledin͡g
Yana kildin͡g iy melāmet deşti rüsvāsı nidür

6 Ḫilḳatımnı ʿışḳ nā-būd itti vü çikmes ilig
İmdi bilmen kim anın͡g āyā temennāsı nidür

Ṣavt u ḥarf içre çü sıġmas ʿışḳ sırrı iy faḳīh
Ḳīl ü ḳāl ehlinin͡g ança lā vü illāsı nidür

Çün ezelde her ni ḳısmet boldı körmey çāre yoḳ
Ḫalḳ öz kāmın özi dikdin tevellāsı nidür

9 İy Nevāyī ʿışḳ ara çün yoḳtur imkān-ı viṣāl
Tilbe kön͡glün͡g ḫāṭırıda munça rüsvāsı nidür

-.--/-.--/-.--/-.-

153

Her ḳaçan kim ḫāṭırımġa ol köz ü ḳaş ivrülür
Hem ḳaşımġa çīn tüşer hem közüme yaş ivrülür

Ol ay atḳan taşnı köksümge saldım çākidin
Sürtsem her yan ilig köksümge ol taş ivrülür

3 Sin nihān min żaʿf birle vehmdin öltürdi reşk
Gül-şen-i kūyide kim bād-ı ṣabā fāş ivrülür

İy cūnūn erbābı ser-gerdānlıġım efsānesin
Gūş ḳılman͡g kim işitkendin anı baş ivrülür

Bes uluk tā'atdur ol büt sūretin kılmak nazar
Çün anıng nakşın körüp hātırga nakkāş ivrülür

6 Kil ki bu deyr-i kühen vaż'ıga hayrāndur besī
Kim tün anda sīm-gūn yüz nakş-ı huffāş ivrülür

P153b Nakd-i cān birle Nevāyī 'azm iter mey-hāneğa
Her kaçan kim kön̄glige ol şūh-ı kallāş ivrülür

-.--/-.--/-.--/-.-

154

Şikenc-i turresidin kim girih yazılmaydur
Benefşeī durur ammā henūz açılmaydur

Közüng cefā ara andak durur ki bilmes özin
Ġarīb ösrük irür kim özini bilmeydür

A43b 3 Çü hūr hüsnin iter vaşf hāzin-i cennet
Sining cemālinge gūyā nezāre kılmaydur

Demim buhārı bulutıda derd kācidin
Közümge hīç nefes yok ki ot çakılmaydur

İrür melek ara 'ışkım sözi tutung ma'zūr
Ki bu fesāne henūz il ara yayılmaydur

6 Tekebbür iyleme dihkān di kim bu gül-şende
Kaçan güli açılıptur ki ol saçılmaydur

İrür Nevāyi-i bī-dil ki halknıng köngli
Tapıldı līk anıng āvāresi tapılmaydur

.-.-/..--/.-.-/..-

155

Bu kiçe şemʿü ṣubḥ yaḳa çāk ḳıldılar
Gūyā ki ölmekimni firāḳıñgda bildiler

ʿIşḳım ẓuhūrı Vāmıḳ u Mecnūnġa urdı ḫaṭ
Gerʿışḳ defteride burunraḳ bitildiler

3 Kūyide ittiler yana cān u ḫıred ḳaçıp
Her ḳatla kim köp istep alarnı tapıldılar

ʿUşşāḳ hecri çāhıdın olġan zamān ḫalāṣ
Kūyide mūr ḫayli meṣellik yayıldılar

Tevḥīd nükteside ḫamūş oldı pīr-i deyr
Cemʿi ki şerḥ ḳıldılar anı yañgıldılar

6 Şehdür gedā-yı mey-kede yoḳ yoḳ ġalaṭ didim
Şehni gedālar anda ḳaçan közge ıldılar

R553b Tüz ḳoy Nevāyiyā ayaġıñg ʿışḳ kūyide
F541b Kim anda eşk suyıdın il köp tayıldılar

--./-.-./.--./-.-

156

T3/82 On sekiz miñg ʿālem āşūbı eger başındadur
Ni ʿacab çün serv-i nāzım on sekiz yaşındadur

Dîse bolġay kim yana hem on sekiz yıl ḥüsni bar
On sekiz yaşında munça fitne kim başındadur

3 On sekiz yıl dime yüz seksen yıl olsa ol durur
Ḥüsn şāhı bu belālar kim köz ü ḳaşındadır

A44a Ḥayret itmen ḥüsni naḳşıdaḳi her ḥayret ki bar
Barçası Īzid teʿālā ṣunʿı naḳḳāşındadur

Ten anga sīm ü içinde taş mużmer könglidin
ʿAḳlġa yüz ḥayret ol aynıng iç ü taşındadur

6 Mey kitür iy muġ ki yüz ḥayret ara ḳalmış Mesīḥ
Büʾl-ʿacablar kim bu iski deyr ḫuffāşındadur

Tā Nevāyī tökti ol yüz furḳatıdın baḥr-ı eşk
Her ḳaçan baḳsang ḳuyaş ʿaḳsi anıng yaşındadur

-.--/-.--/-.--/-.-

157

T3/83 Nice tartay vaṣl üçün min zār-ı maḥzūn intiẓār
Veh ki közdin tökti seyl-āb-ı ciger-gūn intiẓār

Didi kim ol ayġa köp müştāḳ sin yā muntaẓır
İştiyāḳım bī-nihāyet andın efzūn intiẓār

3 İl müşevveşdür sini közlerde andaḳ kim vuḥūş
Deşt ara tartar zamān Leylīġa Mecnūn intiẓār

Yā ḳuyaşımnı kitür başımġa yāḫud cānım al
Köp manga yitkürme iy bī-mihr gerdūn intiẓār

İy seḥāb-ı hecr ḳılma ṣubḥ-ı ʿömrüm tīre kim
Ol ḳuyaştın ayru tartıp min uzun tün intiẓār

6 Başıma bir ḳatla kil ger ḫod irür öltürgeli
Öldi tartardın çü bu zār-ı ciger-ḫūn intiẓār

ʿIşḳ şehri muntaẓırdurlar Nevāyī katlıġa
Ol ikige tartḳan dik taġ u hāmūn intiẓār

-.--/-.--/-.--/-.-

158

A44b Dōstlar min tilbe aḥvālıġa yıġlang zār zār
Kim saladur geh geh ot könglümge tüşken ḫārḫār

İstemes bolsa ṣabā bir bir köngül cemʿiylemek
Nige zülfüngni perīşānlıġdın iyler tār tār

3 Sin ḳuyaş birle münāsib sin oyunda ḫūblar
İkki ikki çünki kirgeyler ataşıp yār yār

Ḳorḳaram kim bolmaġay āzürde nāzük ḳāmeting
İgninge ḳoş ḳoş ki salmış caʿd-ı ʿanber-bār bār

Ḥalḳa ḥalḳa boynuma salmış ṭınāb-ı zülfüni
Cürm-i ʿışḳımġa meger ḥükm iyledi dil-dār dār

6 ʿIşḳ irür andaḳ mürebbī kim ḳılur yitkeç eser
Bülbül olġay açsa yüz bir serv-i gül-ruḫsār sār

İy Nevāyī boldı ol büt kāfir-i āteş-perest
Niʿacab veh veh ger ursa cānınġa zünnār nār

-.--/-.--/-.--/-.-

159

Ol ni raʿnā ḳāmet ü ruḫsār-ı ferruḫ-fāldür
Kim ḫavāṣ idrākidin lāl ü ḫıred bī-ḥāldür

Cān ölerdin daġı ġamzeñ öltürirdin toymadı
Allah Allāh ol ni maḳtūl ü bu ni ḳattāldür

3 ʿAḳl-ı perī kim melek ḫaylıġa irdi muḳtedā
Ol perī ʿışḳı ara bāzīçe-i eṭfāldür

Ḥūr u ṭūbī kilmese allıñġa irmesʿayb kim
Ni bu hem ḳaddiñ durur ni ol sañga tims̱āldür

Çün neşīmen ḳıldı ḫüsnüñ bāġıda köñlüm ḳuşı
Özge gül-şenġa ḳılurdın meyl fāriġ-bāldür

A45a 6 Veh ki çıḳtı şeh-süvārım sikritip meydānġa mest
Ta ni dīnler naḳdi raḫşı allıda pā-māldür

Bes mañga munça şeref kim birge min nisbet añga
Ḥālime andın eger idbār eger iḳbāldür

Kir ḫarābāt içre iy hem dem ki devrān ehlidin
Renc-i gūnā-gūn devāsı cām-ı māl-ā-māldür

P154a 9 Didiñ öltürgüm Nevāyīni vü iyler sin ḥiyel
Ol ḫod öldi intiẓār içre bu ni ihmāldür

-.--/-.--/-.--/-.-

160

T3/84 Yana bu aḳşam buzuġ köñlüm besi bed-ḥāldür
Ten buzuġ zindānıda cān hem ḫarāb-aḥvāldür

Rūzgārım tīrelikdin zülfü ḫāliñ hecride
Rūzgār-ı ḫıyre-küş ruḫsārı üzre ḫāldür

3 Ḫter-i idbārım anıñ barça naḫsiyyet bile
Ṭāli'imniñ evci üzre kevkeb-i iḳbāldür

Pīr-i 'aḳlım kim maña men-i cünūn iyler idi
Bir perī-veş kūyide bāzīçe-i eṭfāldür

Nā-tüvān cismim cünūn deştide kim bolmış ḫayāl
Dime Mecnūn cismidin kim rūḥıdın timṣāldür

6 Cennet-i kūyiñde ten sāyir durur köñlüm itip
Şükr ol uçmaġda cismim imdi fāriġ-bāldür

Köñlüm aldı 'ışḳ u itti 'aḳl u ṣabr u dīn bu dem
Ol buzuġ mülk içre ẓālim şehġa istiḳlāldür

Bī-vefālar ot vefā ehli irür tofraġ kim
Çerḫdin ol ser-keş oldı bu daġı pā-māldür

9 İy Nevāyī yār derdi hecride ölmekdür iş
Çün tirilgüñ yoḳ turur isterge ni ihmāldür

-.--/-.--/-.--/-.-

161

T3/85 Tüşümge kirdi cennet içre ḥūr u ṭūbi vü kevṣer
Meger kūyide tapḳum 'arıż u ḳadd ü lebidin ber

Min ittim 'ışḳ terkin hem ol itti vaṣlıdın va'de
Ni andındur maña yāver ni mindindür aña bāver

A45b 3 Yüzi közgüge ḫaṭṭı yüzge zīnet birdi kim körmiş
Ḳamerġa ṣubḥıdın revnaḳ ḳuyaşḳa şāmdın zīver

Yüzinde ḫūy mudur yā man͡glayıda ḳaṭre veh körgil
Ki güldin mü aḳar şebnem ḳuyaştın mu tamar aḫter

Lebide nuṭḳ u nuṭḳıda letāfet kör ki ni yan͡glıġ
Sudur yāḳūt ara müdġam ḥayāt ol su ara mużmer

6 Yüzinde pertev ü ol pertev içre la'lini kör kim
Ot üzre şuʿle körgüzdi velīkin şuʿlede aḫker

Ḫumār-ı hecr ü derd-i ʿışḳdın mużṭar min iy sāḳī
Kerem iylep otumġa su ḳoy ammā cānıma āẕer

Zamāndın ehl nā-ehl-i zamāndın istegen iḥsān
Yanar otdın tiler su kim çıḳarġay ḫāredin gevher

R554a 9 Tiler Leylīni Mecnūn dil-berin miskīn Nevāyī veh
F542a Kirek bülbülġa gül dīvāneġa yārı perī-peyker

.---/.---/.---/.---

162

T3/86 Veh ki min bī-dilġa ni ol nā-müsülmāndın ḫaber
Ol müsülmān kim ḫaberġa bardı ni andın ḫaber

Ḳāṣıd u cānānedin yoḳ kim ḫabersiz min bu kün
Kim ni ḳāṣıddın ni cānān belki ni cāndın ḫaber

3 Yoḳ man͡ga andın ḫaber dāyim sorup aḥvālini
Ḳayda bir sormay an͡ga min zār-ı ḥayrāndın ḫaber

Mest-i nāz ol nā-tüvān min kim kitürgey iltkey
Yā an͡ga mindin ḫaber yāḫud man͡ga andın ḫaber

Veh ni kün bolġay ki ol ġāyib seferdin kildi dip
İsteben mindin sivinçi yitse her yandın ḫaber

6 Hecr egerçi cāndın itti bī-ḫaber ḳaş olġa min
Bī-ḫodi kim bolmaġay cānımġa hicrāndın ḫaber

Devr ayaġın sāḳiyā andaḳ tola tut kim mañga
Ḳalmaġay ni ehl-i devrāndın ni devrāndın ḫaber

İy ḫoş ol kim kildi andaḳ mest ü bardı mest kim
Tapmadı mutlaḳ ni kilgendin ni barġandın ḫaber

9 İy Nevāyī kim sorar bolsa min-i dīvāneni
Deşt üze sorġay meger ġūl-i beyābāndın ḫaber

-.--/-.--/-.--/-.-

163

T3/87 İy felek hicrān ġamıdın ḫāṭırım nā-şād irür
Ġayr-ı vaṣl er salṭanat birseñ mañga bī-dād irür

Bes niçe mücrimġa bir cellād-ı ġamzeñ ḫaylidin
Bir yazuġluġ zār köñglümge niçe cellād irür

3 Nāz ile gülşenġa çün kirdiñ nihāl-i ḳaddiñge
Bende bolġan serv-i nāz u sevseni āzād irür

Dem-be-dem yitmeydür irse ʿışḳ ẓulmi köñglüme
Her dem ol maẓlūm-ı miḥnet-keşke ni feryād irür

Niçe yıġsam ṣabr evrāḳı vü ṭāʿat ḫirmenin
Ṣarṣar-ı ʿışḳıñ yitişkeç ser-be-ser berbād irür

6 Nūṣ itip cām-ı fenā ḳoysam riyā ʿayb itme kim
Deyr pīridin mañga iy şeyḫ bu irşād irür

Derd mülki ġam sipāhı ġuṣṣa naḳdin ʿarż itip
İy Nevāyī ʿışḳ ilige ʿarż istiʿdād irür

-.--/-.--/-.--/-.-

164

Āhım ġamıñgda günbed-i aḫżarnı köydürür
Her uçḳunı felekde bir aḫterni köydürür

Āteş-kede otıda semender tapar ḥayāt
Köñglüm otı velīk semenderni köydürür

3 Tā ḳāmetiñgġa ni üçün oḫşattı bāġ-bān
Āhım semūmı serv ü ṣanevberni köydürür

Bir ot durur tenimde ki anıñg ḥarāreti
Köñglekni kül ḳılur daġı bisterni köydürür

Dirler ki aġız ot dise köymes velī bu āh
Çün s̱ebt bolsa ḫāme vü defterni köydürür

6 Laʿliñg ḫayāli köñglüme ot saldı veh körüñg
Ni tīz irür bu bāde ki sāġarnı köydürür

Sāḳī ġam içre oldı Nevāyī piyāle tut
Kim ġuṣṣalardın uşbu ot eks̱erni köydürür

--./-.-./.--./-.-

165

T3/88 Köñglüm otın ẓāhir itsem barça ʿālem örtenür
Şuʿlesin ger tartsam toḳḳuz felek hem örtenür

Mamuġ üzre yayıban kāfūr ḳoymañ dāġıma
Kim mamuġ dağı tutaşur hem bu merhem örtenür

P154b 3 Ger gamıñ sūzānıdın köyer köñgül irmes ʿacab
Her köñgül içre ki tüşti şuʿle-i ġam örtenür

ʿAyb imes her laḥẓa āhım şuʿle çikse kim köñgül
Bir yüzi otluḳ firāḳı içre her dem örtenür

ʿIşḳıñ otı uçḳunıdın cismim andaḳ köydi kim
Berḳ ḫāşāk içre tüşse bu ṣıfat kem örtenür

6 Ḳaynaban köz çeşmesidin eşk cismim örtedi
Yitse cūşān su ḳayuʿuẓv üzre muḥkem örtenür

İy Nevāyī köñglüm otı üzre su ḳoy bādedin
Kim köñgül ol otḳa yitmes bolsa bu nem örtenür

-.--/-.--/-.--/-.-

166

T3/89 Zülfüñ açılıp ʿārıż-ı dil-cū bile oynar
Hindū-beçeī şūḫ durur su bile oynar

Ol şūḫ köñgül levhin itip tīre nefesdin
Bir ṭıfldur el-ḳıṣṣa ki közgü bile oynar

3 Oynay oynay bağladı uyḳumnı füsūndın
Tā ġamzesi ol nergis-i cādū bile oynar

Tan͡g yoḳ ki közün͡g bolsa kön͡gül birle mülāʿib
Mecnūn͡ga ʿacab yoḳ eger āhū bile oynar

Bir lūli-i bāzī-ger irür çember içinde
Ḥālin͡g ki uşol ḫalḳa-i gīsū bile oynar

6 Zāhid bile nefs itse temesḫūr ni ʿacab kim
İt ṣayd ḳılur vaḳtda tülkü bile oynar

Muġ deyride mest olsa Nevāyīni körün͡g kim
Bir alma kibi günbed-i mīnū bile oynar

--./.--./.--./.--

167

A46a Tilep yüzün͡gni kön͡gül hecrdin ferāġ ister
Karanġu tünde kişi kim niçük ferāġ ister

Bihişt barıda dūzaḫ sarı ḳılur āheng
Ḥabīb kūyi turup ol ki geşt-i bāġ ister

3 Ṣalāḫ kön͡glekini yırtıp āh otın yarutup
Kön͡gül firāḳım ara köksüm üzre dāġ ister

Saçın͡gnı isleben āşüfte min zihī sevdā
Birev ki müşgdin āsāyiş-i dimāġ ister

Ḥayāt bādesidin neşe dağı ḥayf an͡ga
Ki leblerin͡g meyi devride özni saġ ister

6 Be-naḳd-i cennet aradur birev ki deyr içide
Mey içse muġ-beçeler ilgidin ayaġ ister

Ḳoyuñg Nevāyī-i bī-dilni ḳılsa kūyige ʿazm
Ki köñgli itmiş anıñg iylemek sürāġ ister

.-.-/..--/.-.-/..-

168

Ni tañg oḳı ki bu vīrān köñgülge rāġıbdur
Ḳuruġ nihāl buzuġ bāġ ara münāsibdür

Sirişk ḳaṭreleri tīre külbem içre meger
Belā sipihri ara naḥs-veş kevākibdür

R554b 3 Ḳaşıñgdaġı girih ol yüzni körgeli ḳoymas
Cemāl mülkiġe sulṭān ol u bu ḥācibdür

Köñgül öyi çü şanemlerdin oldı büt-ḫāne
Meger ki ʿışḳ bu büt-ḫāne içre rāhibdür

Ṭalebde şīven ü ġavġā irür miniñg ʿaybım
Yoḳ irse barça ulus ḫūblarġa ṭālibdür

F542b 6 Ni iḫtiyār ulus barı bizge mundaḳ kim
Nücūm-i luʿbeti birle felek mülāʿibdür

Nevāyi itti vü kūyide kimse dimedi kim
Bu kūy itleri içre birisi ġāyibdür

.-.-/..--/.-.-/..-

169

T3/90 Fāriġ ü āzāde bilmes mübtelālardın ḫaber
Şāh köñglide ḳaçan bolġay gedālardın ḫaber

Hecr vādīsinde kim tapḳay min-i āvāreni
Dem-be-dem sorġan meger derd ü belālardın ḫaber

3 Ol vefāsız aldı köñglümni vü yüz körgüzmedi
İstesem anı sorar min bī-vefālardın ḫaber

Ġonçe dik ḳanlıġ köñgül kim boldı ol gül kūyide
İy ṣabā tut gāh gāhī ol aralardın ḫaber

Çün ḫaber yoḳtur ḳararġan rūzgārımdın mañga
Ḳayda tutḳay min közi ḳaşı ḳaralardın ḫaber

6 Ol ki mest ü bī-ḫaber dir ʿışḳ cāmıdın mini
Gūyiyā kim añglamaydur pārsālardın ḫaber

Tut Nevāyī ḥālidin gāhī ḫaber kimʿayb imes
Ger nevāziş ehli tutsa bī-nevālardın ḫaber

-.--/-.--/-.--/-.-

170

A46b Şām-ı hicrān ṣubḥı dik baġrımnı çāk itti sipihr
Ṣubḥġa yitkünçe cānımnı helāk itti sipihr

Ṣubḥ dik bir çāk yoḳ köñglümni belkim ġonçe dik
ʿIşḳ-ı mühlik tīġi birle çāk çāk itti sipihr

3 Ġam tüni her kevkebin kim cilve-ger ḳıldı mini
Meh-veşim hicrānıdın endūh-nāk itti sipihr

Gerçi köydürdi mini ḫoştur ki köñglüm közgüsin
Ġayr naḳşıdın hem ol kül birle pāk iṭti sipihr

Tā belā taşını yaġdurdı mañga ʿışḳ ilgidin
Diyeyin kim ḫāk-sār itti ki ḫāk itti sipihr

6 Şükr kim cānımnı hem muḥtāc ḳıldı ẓulmiġa
Ḳātilimni niçe kim bī-vehm ü bāk itti sipihr

Ġam ẕaḫīre ḳoyġalı irdi meger ʿışḳ ehliġa
Kim Nevāyī köñglini yüz miñg meġāk itti sipihr

-.--/-.--/-.--/-.-

171

T3/91 Kiçe köymek resmini pervāne mindin örgenür
Şemʿ köydürmek işide meh-veşimġa ötkenür

Ol perī hecrinde min dīvāne çiksem otluḳ āh
İy melek ger bolmasañg vāḳıf ḳanatıñg çörkenür

3 Encüm irmes ḳatreler kök saḳfıda iyler ʿıyān
Dūd-ı āhım kim felek ṭāḳıġa her tün çırmanur

Salṭanat taḫtı üze yatḳan uyumas reşkdin
Körse başımnı ki her tün āstānıñg yastanur

P155a Baḫtım uyḳudın köz açmas yoḳsa çün çiksem fiġān
Soñggı uyḳu mesti bolġanlar ol ündin oyġanur

6 Öz özümge tolġanur min ḳadd ü zülfin yād itip
Servġa gül-şende sünbül şāhı çün kim tolġanur

Dīv-veşlerdin ḳaçıp tuttı Nevāyī bādiye
Bu cihetdin tigreside deşt-i vaḥşī aylanur

-.--/-.--/-.--/-.-

172

A47a Közde su köñgül ara otnı körer sin āḫir
T3/92 Yana aḥvālin alarnıñ ni sorar sin āḫir

Rişte-i vaṣl ile bir zaḫmını tik raḥm iylep
Hecr tīġi niçe bağrımġa urar sin āḫir

3 Ol ay āşüftelerin iyler imiş dil-cūluḳ
Munda iy şīfte köñglüm ni turar sin āḫir

Tüşte hecrini körüp min saña şerḫin aytay
İy ḥakīm anı eger ʿaks yorar sin āḫir

Tīr-i bārān ki atar çerḫ-i muḳavves besdür
Niçe kaş yasını ḳaṣdımġa ḳurar sin āḫir

6 Mezraʿ-ı dehr ara saç luṭf ile iḥsān tuḫmı
Her ni ikseñ anı oḳ çünki orar sin āḫir

Ger Nevāyīġa devādur ünüñ iy yār iti
Hardıñ irkin ki tañ atḳunça hürer sin āḫir

..--/..--/..--/..-

173

T3/93 Ḳaṣrınıñg her küngüri üzre belā taşı mudur
Yoḳsa bāṭıl ʿışḳ daʿvī kılġan il başı mudur

Ġam tüni bilmem şafaḳdur ya felek mir'ātıda
ʿAks körgüzgen közümniñg laʿl-gūn yaşı mudur

3 Kāfirī mü ḳatl iyler Kaʿbe ṭāḳı içre mest
Yoḳsa ol ḫūn-rīzniñg ösrük közü ḳaşı mudur

Bir hümāyūn ḳuş kiçe sadḳañg bolur iy muġ-beçe
Ḳāf ʿanḳāsı mudur yā deyr ḫuffāşı mudur

Bāğ-bān kim serv üzre iylemiş peyvend gül
Serv boyluġ gül-ruḫumdur yoḳsa boydaşı mudur

6 İlgide cām u körer mey içreʿālem ḥālini
Yā Rab ol Cemşīd ya mey-ḫāne ḳallāşı mudur

Tañglaġı kevs̱er üçün dir sin bu kün mey içmegil
Tiktur iy zāhid Nevāyī sin kibi nāşī müdür

-.--/-.--/-.--/-.-

174

A47b Kiçe her kevkeb körüngeç yādıma āhım kilür
T3/94 Ay çü ṭāliʿboldı mihr-i ʿālem-ārāyım kilür

Zühd ü taḳvī butraşıp kim bu kiçe mey içkeli
Beytü'l-aḥzānımġa şūḫ-ı bāde-peymāyım kilür

3 Bu sarıġ yüz rengini körmes ki ḳılġay köñgli raḥm
Bes ki yüzge ḳanlıġ eşk-i çihre-ālāyım kilür

Veh ni hicrāndur bu kim iyley disem ẕikr-i viṣāl
Dem-be-dem aġzımġa āh-ı miḥnet-efzāyım kilür

Şeyḫ ibrīḳ ü ridāsın çün körer min yādıma
Deyr ara peymāne birle bāde-pālāyım kilür

6 ʿĀzim-i deşt-i fenā boldum kilür Mecnūn daġı
Ger ḳadem tīz urman andındur ki hem-pāyım kilür

Közler ü cān u köñülde menzil it ārāste
İy Nevāyī kim bu kün maḥbūb-ı ḫod-rāyım kilür

-.--/-.--/-.--/-.-

175

R555a Muẓṭarib köñlüm ara ol yüz ḫayāli aylanur
Mevcluġ suda ḳuyaş ʿaksi niçük kim çayḳanur

Tā ʿiẕārı cilve iyler cilve-gerdür zülfi hem
Mihr tā iyler taḥarrük sāye daġı tiprenür

3 Çün ulusḳa ʿışḳı ot saldı ʿacab yoḳ köymekim
Pīşeġa çün tüşti her yan şuʿle ḫas hem örtenür

İgme ḳad birle min-i ser-geştedür min muẓṭarib
Tā ki çevgān ʿazmiġa bildim ki ol şūḫ atlanur

Şūḫluġ resmin añga taḳlīd iterler ḫūblar
Sikrimekte iyle kim uçḳun çaḳınġa ötkenür

6 İyley almas ʿārıżıñgdın özge yan köñlüm hevā
Ḳuş özin meşʿalġa çün urdı ḳanatı çörkenür

Sāḳiyā bir mey ki ġam şāmı ḫumār-ı hecridin
Bir perīşān tüş körüp bu ḫaste her dem siskenür

F543a Kim ki cān iylep fidā kazġansa dehr ehliġa dōst
Añglaġıl iy dōst kim ol düşmen cān ḳazġanur

A48a 9 İy ḫoş ol kim başınıñg astıdadur dil-ber ḳolı
Kim Nevāyī kiçeler barı öz ilgin yastanur

-.--/-.--/-.--/-.-

176

T3/95 Mey Lebiñgġa yitse cānımġa ḥarāret yitkürür
Ot eger ʿĪsī demi birle yarur kim köydürür

Derd-i hicrān mindedür kimʿömr ötüp körmen yüzin
Vaṣl-ı kāmildür bu kim Leylīġa Mecnūn tilmürür

3 Her ḳolumnı tāze ḳanlıġ dāġ ile üzgen itiñg
Ol kişi diktür ki gül birle yıġaçnı sındurur

Kiltürür köz bāġıdın eşkim baġır pergālesin
Būstāndın iyle kim gül yafraġın su kiltürür

Yir yüzin baḥr itti eşkim iy ki aytur sin mini
Taġlar üzre nidin ehl-i cünūn yañglıġ yörür

6 Oyġay irdim közni tırnaġ birle bilsem irdi kim
Bir naẓardın başıma munça belālar kiltürür

Sāḳiyā sāġarnı aylandur ki her sāʿat ḫumār
Żaʿfdın başımnı sāġar devri dik aylandurur

Ḳoy tereddüd kim fenā deyriġa kirsen͡g muġ-beçe
İkki sāġar birle kön͡glün͡gni özi dik tındurur

9 İy Nevāyī ʿālem ehlidin ḳıraḳ tut zinhār
Kim mülāḳatı alarnın͡g köp melālet kiltürür

-.--/-.--/-.--/-.-

177

Bizge cihān bāġıdın ol serv-i gül-endām yiter
Ol çü yiter sāye-i serv ü mey-i gül-fām yiter

Bezm bu nevʿ boldı ise nuḳl ḥadīs̱in dime kim
Ġonçe bile nergisidin şekker ü bādām yiter

3 Din ulusı ḳatli üçün küfr ili ḥācet imes
İy felek iş budur evvel āfet-i İslām yiter

Her nefes iy ʿışḳ anın͡g derdi oḳın kön͡glüme yaḳ
Bolsa bu merhem anın͡g renciġa ol ārām yiter

Nūş-ı viṣālin͡g bile aḥbābnı ḳıl kām-revā
Kim man͡ga derdin͡g meyi ḫūn-ābesidin kām yiter

6 Taġ kibi tart ḳanāʿat iteki içre ayaġ
Devr-i felekdin san͡ga bir ḳurṣ eger şām yiter

Ötti köp eyyām Nevāyīġa işin͡g fitne idi
Munça oḳ olġay sitem iy fitne-i eyyām yiter

-.--/-.--/-.--/-.-

178

Yārı birle bāde içken nūş-ı cāndur kim içer
Yārsız nūş itse rengīn bāde ḳandur kim içer

Her kişi kim bezmide sāḳī irür nūşin lebi
Cevridin ger ḳan içer la'l-i revāndur kim içer

3 Ḫıżr'ömri vü Sikender mülki tapḳan yārsız
Āb-ı ḥayvān içre zehr-i bī-gümāndur kim içer

Hecr ara bī-ḫod bolay dip köñglüm ister cām-ı mey
Dimeñgiz kim sāḳi ol nā-mihr-bāndur kim içer

İy ṣabā ġavġā durur bāġ içre vü maḥrūm min
Gūyiyā maḥremleri birle fülāndur kim içer

6 Ḫān-ḳāh [da] bāde içken eymen irmes şeyḫdin
Kim fenā deyridedür dārü'l-emāndur kim içer

İy Nevāyī her dem er ḳan içse köñglüm ḳılma'ayb
Bāde-i la'lidin ol aynıñg nişāndur kim içer

-.--/-.--/-.--/-.-

179

P155b Min ü ġarīblıġ u hecr ü bī-nevālıġlar
Diyār u yār firāḳıġa mübtelālıġlar

Şikīb ü ṣabr ile bīgānelıġlar iylep köp
Belā vü derd bile bī-ḥad āşnālıġlar

3 Ni közgü tutmaḳ irür dem-be-dem ki ḥācet imes
Siniñg cemāliñge bu nev' ḫod-nümālıġlar

Sini köñgül bile cān kişveride şāh iylep
Ḫayāl birle ḳılur min ʿacab gedālıġlar

A49a Ḳadeḥ kitür ki niçe dehr ilige körgüzseñ
Vefā netīce imes ġayr bī-vefālıġlar

6 Ṣalāḥ ṣūretide yüz fesād u vāḳıf yār
Başımġa tā ni kitürgey bu bī-ḥayālıġlar

Nevāyi imdi ki muġ deyri içre sin ḳadeḥ iç
Ki köp savuġ körünür munda pārsālıġlar

.-.-/..--/.-.-/..-

180

Asılmamış ḳulağındın yüz üzre gevherler
Ki ayrılıptur ol ot şuʿlesidin aḫkerler

Atıñ ayağını öpmekke naʿl ü mīḫ irmes
Sipihr raḫşıdın imiş hilāl ü aḫterler

3 Yüzüñde ḫūy imes āb-ı ḥayāt ḳaṭresidin
Ḳuyaş cemāliġa ṣunʿ ilgi taḳtı zīverler

Başağlarıñ uçı irmes ki çıḳtı cismimdin
Çıḳarmışam uçuban yitkeli sañga perler

ʿİẕār ṣafḥasıda ḫūblar ḫaṭı dime kim
Tüzetti ʿışḳ mini öltürürge muḥżırlar

6 Bahār faṣlıda maḫmūr bolma deştḳa çıḳ
Ki lāle tuttı besī laʿl-reng sāġarlar

Nevāyi alduruban köñglüni eger tapmas
Birev durur ki ḳulıdur cihānda dil-berler

.-.-/..--/.-.-/..-

181

T3/98 Ḫāl u ḫaṭṭıdın ki her birniñg bir özge ḥāli bar
Ḫaṭ yüzinde noḳṭa dik müşgīn ḫaṭ üzre ḫāli bar

Çerḫ üze zerrīn ġazāl oldı ṣafaḳdın cilve-ger
Yā miniñg müşgīn ġazālımnıñg ḥarīr-i alı bar

R555b 3 Baḥr-ı eşkim içre kim tapmas żarar köz merdümi
Gūyiyā kirpik ney-istānıdın anıñg salı bar

Gerçi hindū bolsa mesken iylegey ḫurşīd üze
Ḫāl dik ol kim cemāliñgdin hümāyūn fālı bar

Ni üçün ölmey ki il ḳatliġa iylep ihtimām
Ḳātilimniñg çün mañga nevbet yiter ihmāli bar

6 Ḳan ile deryā metā‘ın n'iylesün ol kimse kim
Deyr ara la‘l-i revāndın cām-ı māl-ā-mālı bar

Özni mest ister ḫarābāt içre vecd ü ḥāl ile
Ger Nevāyīniñg bu dem ders içre ḳīl ü ḳāli bar

-.--/-.--/-.--/-.-

182

T3/99 Kāfirī kim sin kibi ruḫsār-ı āteş-nāki bar
Ot salurdın kişver-i İslām ara ni bāki bar

ʿIşḳ otı kön̂glüm yarutmaḳ istese yoḳtur ʿacab
Kim çürük bolġan sün̂geklerdin ḳuruḳ ḫāşāki bar

3 Kön̂glekim çākin tikerge meyl ḳıldın̂ iy refīḳ
Bilmedin̂ gūyā ki kön̂glek içre köksüm çāki bar

Ḳaṭre ḳaṭre eşk ü defʿa defʿa āhım dūdıdın
ʿIşḳ mülkinin̂ ʿacāyib encüm ü éflāki bar

A49b Sal yan̂gı ay zevraḳıġa aṭlasın̂ iy çerḫ kim
Āhdın bu şām eşkim baḥrının̂ külāki bar

6 İy ki dirsin pāk ḫüsnüm dik cemāl ehlide yoḳ
Min kibi ʿışḳ ehlinin̂ hem ḳaydaʿışḳ-ı pāki bar

İy Nevāyī ḳoyma başım şūḫlar gūy itkeli
Kim anı asmaḳḳa bolsun çābüküm fitrāki bar

-.--/-.--/-.--/-.-

183

T3/100 Her gedāyī kim cihānda bir muvāfıḳ yārı bar
Ḫıżrʿömri vü Sikender ḥaşmetidin ʿārı bar

F543b Kim ki ol bir kön̂gli sivgen naḫl ḳaddin ber yidi
Allah Allāhʿömridin ni baḫt-ı ber-ḫūrdārı bar

3 Bilse kön̂glüm ḥāletin şāyed ki kilgey sorġalı
Ol ki kön̂gli içre bir bed-ḫūydın āzārı bar

Közlerdin kiçe tan͡g atḳunça uyḳum yoḳ turur
Kiçe n'iyler anda uyḳu kim iki bīmārı bar

P156a Şuʿleliġ yüz pāre kön͡glüm ḫayl-i müjgānın͡g ara
Āteşīn güldür ki eṭrāfıda ḥadsiz ḫārı bar

6 İstesen͡g devrān cefāsıdın ḳutulmak iy refīḳ
Ḫān-ḳāh terkin ḳılıp mey-ḫāne kūyi sarı bar

Hīç yan͡glıġ tapmasan͡g deyr içre mey almaḳḳa vech
Rehn üçün bolsun Nevāyī ḫırḳa vü destārı bar

-.--/-.--/-.--/-.-

184

İkki gül vaḳtıdur u ikki ḳuyaş devrānıdur
Kim kön͡gülde ol ikiʿārıż ġam-ı hicrānıdur

Tā leṭāfetdin lebin͡g şevḳı tüşüptür cān ara
Gūyiyā kim ol mun͡ga tendür bu anın͡g cānıdur

3 Közde her sarı ḳızıl regler dime kim merdümin
Ġamzen͡g urdı zaḫmlar her yan yögürgen ḳanıdur

Mülṭefit bol ḫāletim şerḥiġa kim bu dāstān
Şehr ara her kūyinin͡g başıda il destānıdur

Her ḳoyun ġam deşti içre körse Leylī sağınur
Kim ḫas u tofraġ ara Mecnūn ser-gerdānıdur

6 Ol ki tā mümkin durur körmiş felekdin iʿtibār
Bes meẕellet hem kirek köz tutsa tā imkānıdur

A50a Asrangız özni Nevāyī şu'le-i efgānıdın
Kim bu akşam furkatı āşūbınıng ṭuġyānıdur

-.--/-.--/-.--/-.-

185

T3/101 Lūlī-veşimdin ayru ki kabrimde lāledür
Ol oynaġan kibi yıġaç üzre piyāledür

Gül-zār ara mu lūlī iter lu'b tolġanıp
Ya gül kibi 'izārıda müşgīn külāledür

3 Ol ṭurfe çihre dāyireninģ çenberi ara
Ḫurşīd devreside anıng dik ki hāledür

Ṭabl u nefīr ma'rekesi içre dimengiz
Kim 'ışkıda ulus işi feryād u nāledür

Bar mu oyun harāretidin çihreside tir
Yā ravża gül-sitānıda her sarı jāledür

6 Gül-şende ġonçedür dime kim çerḫ çırmaġan
Bülbül ġıẕāsı her sarı kanlıġ nevāledür

Pinhān u āşkār Nevāyīdin olmaġı
Gāhī cefā kılıp yana gāhī uyaladur

--./-.-./.--./-.-

186

T3/102 Serv üze gül bütmese ḳad üzre ruḫsārı nidür
Cān eger şīrīn imes la'l-i şeker-bārı nidür

Nāme-i hecrim kebūter perlerin ger örtemes
Ol ḳara ḫaṭlar ḳanatı üzre her sarı nidür

3 'Ārıż u zülfüñgde köñglüm kāfir-i 'ışḳ olmasa
Pes anıñg bir sarı büt bir sarı zünnārı nidür

Rişte-i zülfiġa baġlıġdur köñgül ol şūḫnıñg
Ṭıfl kuş südrer kibi her sarı reftārı nidür

'Işḳ deştide körüngen yirde tutmış irdi ot
Bildim anda otdur andın bilmedim nārı nidür

6 Sebz-i ḫaṭlar vaṣlı ḥālā muġtenemdür iy köñgül
Kim bilür kim iḳtiżā-yı çerḫ-i zengārı nidür

Ger itiñg diptür Nevāyī ḳılmadı mihmānlıġım
Kiçe tişlep tişlep alġan cism-i efgārı nidür

-.--/-.--/-.--/-.-

187

A50b Min kibi pervāne 'ışḳ otıda bī-ārāmdur
T3/103 Kim anı hem örtegen bir serv-i sīm-endāmdur

Kām ile İslāmsız ölmek müsülmānlar ni tañg
Min dik ol kim ḳātili bir kāfir-i ḫod-kāmdur

3 Tün ü kün aḳ u ḳara sin n'iyleyin min kim mañga
Ārzū bir laḥẓa sebz ü 'ārıż-ı gül-fāmdur

Ḫāl ü zülfün̂g ṣaydı bolmaḳḳa meger hem cān ḳuşı
Kim anın̂g dik ḳuşḳa lāyıḳ dāne birle dāmdur

ʿIyşdındur anda nergis dik ol alġay behre kim
Allıda biş ḳurṣ-ı kāfūr içre altun cāmdur

6 Çün zamān ehli zamāne rengi tutmaḳdur żarūr
Dehr-i nā-fercām üçün il ḥāli nā-fercāmdur

İy Nevāyī çün zamāne ehlide yoḳtur vefā
Her ni kim yoḳtur ṭamaʿ tutsan̂g ḫayāl-i ḫāmdur

-.--/-.--/-.--/-.-

188

Ŗ556a Perī-veşi didiler perde-i ḥicābdadur
Körerge tilbe kön̂gül anı ıżṭırābdadur

İti üçün tiler işkey ṭınāb ol çābük
Ki ilge rişte-i cān barça pīç ü tābdadur

3 Hem ol ṭınāb ni tan̂g çikse it kibi mini hem
Minin̂g çü rişte-i cānım hem ol ṭınābdadur

Ḫırām vaḳtıda ol genc-i ḥüsn irür ġāfil
Ki iştiyāḳı ni çaġlıġ min-i ḫarābdadur

Man̂ga vefā ḳılur irsen̂g ṣitāb ḳıl iyʿömr
Nidin kiʿömr digen bī-vefā ṣitābdadur

6 Fesāne her kişi ol ḥüsndin didi līkin
Cemāli şāhidi maḳṣūdının̂g niḳābdadur

Ḥisāb iyleme ʿömrüñgni kim niçe ötmiş
Ki ʿömr ġaflet ile ötse ni ḥisābdadur

Perī vü yār Nevāyīġa ḳıldılar cilve
Bu birge rāġıb u ol birdin ictinābdadur

.-.-/..--/.-.-/..-

189

A51a Külbemge bes ki gerdūn ġam taşı yaġduruptur
Ṣabrım öyi dik ol hem yimrülgeli turuptur

Ni lāledür ni jāle kim ʿömr öyin buzarġa
Kök raʿdlar ḳazanın taġ üstidin ḳuruptur

3 Furḳat tüni imes kim hicrānda köygen ilniñg
Köygen külini devrān gerdūnġa savuruptur

Min āh oḳı vü gerdūn ẓulm oḳı yaġdururda
Kim ol oḳın urar ni bu oḳın aşıruptur

Gerdūn ḳuyaşnı örtep kim yirge kömdi gūyā
Kim mihr cürmi birle bu nevʿ yazġuruptur

P156b 6 Sāḳī ḳadeḥ suyıdın şuʿlemni pest ḳıl kim
Bu kār-gehde ḥayret cānımnı köydürüptür

Sıñgan sifāl ara mey içsem ni tañg ki gerdūn
Ġam taşıdın neşāṭım cāmını sındıruptur

Muġ deyri vü mey ü büt ḫoş vaḳt ol ki köñglin
Meydin çü mest oluptur bir bütḳa aldıruptur

9 Dünyādın öt Nevāyī āsāyiş ister irseñg
Kim şuġl her niçe köp yüz ança ġam türüptür

--./-.--/--./-.--

190

F544a Yolıda kāş mini pāre pāre kılġaylar
T3/104 Ki ḫalḳ hālime bir bir neẓāre ḳılġaylar

Bu ḥāletimni körüp barı ʿışḳ esīrleri
Vefāsız ilni siverdin kenāre ḳılġaylar

3 Vaṣiyyetim bu ki köñglümni körgeç oḳ aḥbāb
Tutup yüzini hem ol laḥẓa ḳara ḳılġaylar

Bu derd ile ki öler min maraż çü ẓāhir imes
Ṭabībler bu belāġa ni çāre ḳılġaylar

Tamuġnı ravża saġınġaylar ehl-i ḥaşr ol kün
Ki tilbe köñglüm otın āşkāre ḳılġaylar

6 Mey iç ki añglamaġaylar bu deyrdin remzī
Ger ehl-i zühd yüz il istiḫāre ḳılġaylar

A51b Ṣabā digil ki Nevāyīġa tartsunlar ḫaṭ
Alar ki ehl-i vefānı şümāre ḳılġaylar

.-.-/..--/.-.-/..-

191

T3/105 Ḫālī hicrānıda köngl̃üm derdi bī-endāzedür
Dāġdın bar̃gaç ḳara teşvīşi anıñg tāzedür

Tüşte Yūsuf hey'etin kördüm ḥabībim yādıdın
Gūyi ol ḳālıb bu rūḥ-ı maḥż üçün endāzedür

3 Zaḫmım aġzı bütmesidin uyḳum uçmış iy refīḳ
Gūyiyā bu özge uyḳu kiltürür ḫamyāzedür

Ġamzesi cellādıda ḥālin köñgülniñg bilmedim
İy ṣabā Tiñgri üçün kūyide ni āvāzedür

Laʿli vaṣfın yazmışam cān ṣafḥasıdın defteri
Her ṭaraf cān riştesi birle añga şīrāzedür

6 Zaḫmıdın köp ḳan aḳıp yāḫud cünūndındur bu kim
Ol perī kūyide her dem tilbe köñglüm azadur

İtleri ḳut itsün öltürgeç Nevāyī ḳanını
Barça ger her ḳaṭre bir cennet gülige ġāzedür

Vāḳıf ol kim bīşe-i cehl içre cismiñg hücresi
Nefs ṣayyādı hevā ṣaydın tutarġa gāzedür

-.--/-.--/-.--/-.-

192

T3/106 Lāle-gūn tün içre yā Rab ol ġazāl-i Çīn irür
Yā közümniñg merdümi ḳan yaş ile rengīn irür

Bilmen āyā kim şafaḳ içre ikin zerrīn ġazāl
Lāle-gūn tün içre yāḫud ol ġazāl-i Çīn irür

3 İylemiş gül-deste bend-i ṣunʿ ton u cismidin
Ṣanʿatı kim erġavān bergi ara nesrīn irür

Ḳad müdür bu ya irür şingerf ile yazġan elif
Bil mü yā tārı ki laʿl içre añga teskīn irür

Köñglüm içre saldı ol tün ʿaksi yāḫud boldı ḳan
Ḫalḳ köñglin ḳan iterge veh bu ni āyīn irür

6 Bir ḳadeḥ gül-gūn mey iy sāḳī tola tut kim köñgül
Ol büt-i gül-gūn ḳaba bī-dādıdın ġam-gīn irür

A52a İy Nevāyī ḳatl üçün ger ḫod ḳızıl ton kiydi yār
Besdür ol ton rengini muḥtāc-ı ḳatl ü kīn irür

Dime taġ u lāle dehr içre ecel ḳaplanı bil
Kim kiyikler ḳanıdın baştın ayaġ rengīn irür

-.--/-.--/-.--/-.-

193

Bardı ol kim sindin ayrılġay köñgül tā cānı bar
Cevrüñge ḳoydum köñgül ḳıl ança kim imkānı bar

İy Mesīḥim min ḳatīl-i ʿışḳ min tirgüz mini
Bir nefes didim ḳabūl it kim nefesniñ cānı bar

3 Nāvekiñ yitkeç iki nāv açtı eşkim suyıdın
Gūyi ol nāvekniñ ikki nāvlıġ peykānı bar

Ḫāzin-i cennet sin ü uçmaġ gili besdür mañga
Bu ki her yan tīġınıñ cismimde tamġan ḳanı bar

Yarsa köksümni figān ẓāhir ḳılur cān riştesi
Köñglek olsa çāk üzülgen tārnıñ efgānı bar

6 Cān ḳuşı uçḳaç tüzetti cism öyin seyl-i fenā
İy hümāyūn-fāl uşol cuġdī ki bir vīrānı bar

Şeyḫ ü pīr bādām u ḳan yutmaḳ ki pīr-i deyriñ
Naḳl ile meydin fenā ehliġa köp iḥsānı bar

Dehr ṣūḥı mekrige birme köñgül yol berkin it
Sin kibi her gūşede nivçün ki yüz mihmānı bar

9 Laʿli hecrinde Nevāyī ḳanı ḳaynar dimeñgiz
Yañgı mey dik rūḥıdur kim nāle-i pinhānı bar

-.--/-.--/-.--/-.-

194

T3/107 Āteşīn gül-bergidin ḫilʿat ki cānānımdadur
Ḫilʿat irmes ol bir otdur kim miniñ cānımdadur

R556b Āteşīn laʿli durur kim anda mużmer boldı cān
Āteşīn gül-bergidin ḫilʿat ki cānānımdadur

3 Cān ḳuşı ḫūn-ābıdın tutmış melāḥat naḫli reng
Yā libās-ı lāle-gūn serv-i ḫırāmānımdadur

Ḳatl bīmidür teraḥḥumnıñ daġı ümmīdi bar
Bu libās-ı al kim ol nā-müsülmānımdadur

Vaṣl şāmı köymegen pervāne şāyed ḳalmaġay
Bu şafaḳ-gūn ḥulle kim şemʿ-i şeb-istānımdadur

A52b 6 Tutmasun gül ṣoḥbetidin serv özin köp serfirāz
İy ṣabā kim ol tonı gül-gūn minin͡g yanımdadur

Sāḳiyā gül-reng mey salıp kitür peymāne kim
Zühd bīmidin ḫalel ʿışḳ içre peymānımdadur

İy Nevāyī isteme cān bülbülin her gülde kim
Ol tonı gül-gūn lebi gül-berg ḫandānımdadur

-.--/-.--/-.--/-.-

195

P157a Ḥayāt bāġıda tā serv ü lāle bolġusıdur
T3/108 Minin͡g mümidd-i ḥayātım piyāle bolġusıdur

Ṣurāḥi olġusıdur man͡ga sīm-ten maḥbūb
Başıda ḳıl an͡ga müşgīn külāle bolġusıdur

3 Ḥayāt gül-şeni muġ külbesi vü muġ-beçenin͡g
Yüzi vü ḳaddi man͡ga serv ü lāle bolġusıdur

Ni ʿayb bezmim içinde ḥazīn fiġān ki sürūd
An͡ga ki ḳan yutar elbette nāle bolġusıdur

Ḳadeḥ ki ḥālime ḳan yıġlar imdi āhımdın
Sirişki ḳaṭresi gül-reng jāle bolġusıdur

6 Ḳaçan mey içre yüzün͡g ʿaksi tüşse iy sāḳī
Piyāle devri uṣol ayġa hāle bolġusıdur

Didin͡g fenā ni durur muḫtaṣar diyin ölmek
Ki şerḥini tilesen͡g yüz risāle bolġusıdur

Nevāyi isteme kevs̱er meyini zühd bile
Ki bāde içküçi ilge ḥavāle bolġusıdur

.-.-/..--/.-.-/..-

196

Yüzi gül-çihre sāḳīniñg ṭarab ḥükmiġa ṭuġrādur
Yüzinde mey güli ol yārlıġ üzre al tamġadur

Leb-i laʿli helāki min egerçi cān-fezālıġda
Mesīḥā birle ol gūyā ölüg birle Mesīḥādur

3 Demim dūdı ḫıred ehlin ḳılur her laḥẓa sevdāyī
Dimāġımda körüñg ol zülf-i müşgīdin ni sevdādur

Sinānın köksüme tā tikti ol çābük bu ḫam ḳadim
Hemānā ġam sipāhı ḳalbide ol oḳ üçün yadur

A53a Lebiñg ʿaksi közüm şūrābesi baḥrıda gūyā kim
Çüçük sudur ki eṭrāfıda anıñg telḫ deryādur

6 Cihānnı çün közümge hecr şāmı iylemiş tīre
Ni sūd andın mañga kim vaṣl ṣubḥı ʿālem-ārādur

Başım ḳuş āşiyānı ten cünūn tārācıdın ʿuryān
Ni tañg yaşlar yögürmek her ṭarafdın kim temāşādur

F544b Fidāsı naḳd-i İslāmım ki muġ deyridaġı sāḳī
Ulus ḳanın tökerdin vehm ḳılmas gerçi tersādur

9 Nevāyī deyr pīri gūyiyā kim şehr şeyḫiġa
Fenā cāmın içürdi kim ḫarābāt içre ġavġādur

.---/.---/.---/.---

197

Kön̄gül öyige ġam u ġuṣṣa seylidin ni ḳuṣūr
Ki bāde lāyı bile ḳılmışam anı maʿmūr

Birevni mümkin imes tīre iylemek ḳayġu
Ki salmış olġay an̄ga cām-ı bāde lemʿası nūr

3 Ḫoş ol meyi ki imestür ṣafā vü levn içre
Tamuġ otı bile cennet suyıġa ol maḳdūr

Disem bu ot kül iter ġuṣṣa ḫirmenin niʿacab
Disem bu sūr tüzetür fikr ḳaṣrını ni ḳuṣūr

Cihān ġamı vü üzüm bādesi gümān ḳılman̄g
Ki żāhir ehliġa bu maʿnī itti biyle ẓuhūr

6 Velīk ehl-i ḥaḳīḳatde mey irür vaḥdet
Ġam uşbu keṡret irür kim ḳılur kön̄gülge ḫuṭūr

İçilse sāḳi-i tevfīḳ ilgidin ol mey
Kön̄gül bu ġamdın imes şübhe kim bolur mehcūr

Man̄ga bu mey bile bir cām kiltür iy sāḳī
Ki kön̄glüm ol ġam ara bolmış asru köp rencūr

9 Melāmet ehliġa iy pīr-i deyr ayaġ tutsan̄g
Bu nevʿ ḳoyma Nevāyīni bir yolı mestūr

.-.-/..--/.-.-/..-

198

T3/109 Viṣāl ehli siz ü cām-ı murād u kām-rānlıġlar
Biz ü ġam künci vü ḫūn-āb-ı hecr ü nā-tüvānlıġlar

Tenimde her ṭaraf ḳanlıġ yara gūyā ki ḳıldı ʿışḳ
Ḳıṣāṣım ḥükmini kim tuttılar tigremni ḳanlıġlar

A53b 3 İrür Ferhād ü Mecnūn ḫānümānı tağ ile vādī
Ḫalāṣ itmiş mini ol ḳayddın bī-ḫānümānlıġlar

Besī diḳḳat idi köñglümde ḳılġaç ol perī cilve
Cünūn birle mübeddel boldı barça ḫurde-dānlıġlar

Es̱er yoḳ köñglide ol şūḫnıñg nām u nişānımdın
Netīce ʿaks birdi bizge bī-nām u nişānlıġlar

6 Min öldüm mihrdin yüz min dik olsa yoḳ anıñg raḥmı
Bolur irmiş birevge munça hem nā-mihr -bānlıġlar

Kühen pīri yoluñgda öldi bir hem baḳmadıñg yā Rab
Ki ötkey ḫayr birle bu ġurūr u nev-cüvānlıġlar

Yana zühdüm ṭarīḳın ʿafv ḳıl iy pīr-i deyr āḫir
Ki sindin yaḫşılıġdur niçe biz ḳılsaḳ yamanlıġlar

9 Nevāyīni dip irmiş sin ki mindin özgeni sivmiş
Kem olmas Allah Allāh sindin uşbu bed-gümānlıġlar

.---/.---/.---/.---

ZĪ ḤARFİNİN͡G ZEVĀLLERİNİN͡G ZĪNETİ

199

Zamāne bāġı ki gül-bergidür neşāṭ-engīz
Ni berg-i gül ki tutaşmış tikenge şuʿle-tīz

Teemmül it körüben reng reng güllerini
Ki açtı ḳatlıġa bülbülnin͡g uşbu reng-āmīz

3 Çü nūş-i vaṣl ara zehr-i hecr izilmiştür
Anın͡g bu şerbetidin evli iylemek perhīz

Ni berg-i gül ki an͡ga şehd ḳıldı āgeşte
Ṣanemler irni kibi ḳıldı anı şūr-engīz

Zamāne ehliġa ot salġalı irür her tün
Sipihr kim ḳılur encüm şerārıdın gül-rīz

6 Egerçi tīġ-ı cefāsı ḳatīlidür Ferhād
Bu tīġ-i ḳātilidin hem ḳutulmadı Pervīz

Fenā yolıġa ḳadem ḳoy başın͡gnı avuçlap
Ki yoḳ bu yolda kişige bu nevʿdest-āvīz

R557a Murādı ṣubḥ-ı viṣālin͡gni tīre ḳılmaḳ irür
Ki hecr şāmın iter müşg-pāş uʿanber-bīz

9 Nevāyi istese ter-dāmen ildin olmaḳ ferd
Figāndın ot saçıban berḳ yan͡glıġ itkey ḫīz

.-.-/..--/.-.-/..-

200

A54a İstegenler bizni şahrā-yı belāda isteñgiz
T3/110 Vādī-i hicrān ile deşt-i ġınāda isteñgiz

P157b Vāmıķ u Ferhād u Mecnūn dikler ol vādī ara
Bolsalar peydā mini hem ol arada isteñgiz

3 Yüz alarnıñg ʿışķıça derd ü belā vü ġuşşaġa
Ṭālib il başımġa kilgen māceräda isteñgiz

İy ki ister siz sevādü'l-vechi fid-dāreyndin
Bā-ḫaber bolmaķ mini yüzi ķarada isteñgiz

Köñglüm ol zülf içredür zinhār ʿışķım şerḥini
İstemeñg min tilbede ol mübtelāda isteñgiz

6 Noķṭa yañglıġ kim vefā üzre ķılur kātib raķam
ʿIşķ otınıñg dāġını ehl-i vefāda isteñgiz

Aġzı şevķıdın Nevāyī itti anı ister il
Yā ʿadem deştide yā mülk-i fenāda isteñgiz

-.--/-.--/-.--/-.-

201

Cānıma ķaşd iyler ü bar iyle kim cānım ʿazīz
Min añga ḫār u mañga ol māh-ı Kenʿānım ʿazīz

Ķan yutar min laʿli gül-bergige isse tañg yili
Tañg imes iy dōstlar bolsa mañga cāmım ʿazīz

3 Kildi köñglümge ḫayāli cān u köñglüm naķdini
İyledim īsār kim bar irdi mihmānım ʿazīz

Körgeç ok ʻuşşāk ara cānımġa sürdi tīġ-ı katl
İl ara bu ḫār kulnı kıldı sulṭānım ʻazīz

Gerçi ḫār itting mini deyr-i fenā ehli ara
Bol müsülmānlar ara iy nā-müsülmānım ʻazīz

6 Bāde-i laʻling üçün ʻazm-i ḫarābāt itkeli
Rindler içre irür kadrim biyik şānım ʻazīz

Dime her sāʻat Nevāyīġa ki terk it ʻışkını
Kim manga bī-ḥad irür ol könglüm alġanım ʻazīz

-.--/-.--/-.--/-.-

202

A54b Ger olmasam idi ol ayġa āşnā hergiz
T3/111 Başımġa yaġmas idi çerḫdin belā hergiz

Ṭarīk-ı ʻışk ara bī-ʻitidāl isem yok ʻayb
Nidin ki tüşmemiş irdi manga bu iş hergiz

3 Cefāsıdın dime kim ʻışkı terkini tutkıl
Bu iş bolur mu vefā ehlidin revā hergiz

Belā-yı ʻışkıġa min mübtelā vü istemegey
Kutulmak iyle belādın bu mübtelā hergiz

Devā çü mümkin imes ʻışk derdiġa veh kim
ʻİlāc tapmadı bu derd-i bī-devā hergiz

6 Yayıldı Vāmık u Ferhād ʻışkı yok idi līk
Mining işim kibi her yan bu mācerā hergiz

Köñgülni dehrdin āşüfte ḳılma kim ḫoştur
Ki tīre bolmasa cām-ı cihān-nümā hergiz

Sañga zamān ilidin ẏitse köp cefā munı di
Ki kim körüp idi bu ḫayldin vefā hergiz

9 Ni kilse ḫoş tut özüñgni ki ḫalḳ köñgli üçün
Raḳam ḥak iylemedi kātib-i ḳażā hergiz

F545a Diseñg ki ḫām-ṭama birle bolmayın rencūr
Viṣāl iyleme ʿışḳ içre müddeʿā hergiz

Nevāyī isteme köp ʿışḳ ara nevā nige kim
Bu bāġ bülbüliġa yitmedi nevā hergiz

.-.-/..--/.-.-/..-

203

T3/112 Ötüñg ʿişret ehli ki biz zārlar biz
Tümen miñg belāġa giriftārlar biz

Köñgülni ḳılıp yüz yara ʿışḳ oḳı
Teraḥḥum ḳılıñg kim dil-efgārlar biz

3 Tiler biz şifā bir Mesīḥā nefesdin
Ki bu köhne deyr içre bīmārlar biz

Yarutḳay diben közni bir saʿd-kevkeb
Her aḳşam tañg atḳunça bīdārlar biz

A55a Sebük-rūḥ sāḳī fenā cāmı tutḳıl
Ki özlük yükidin girān-bārlar biz

6 Müyesser ise dōstnıñg vaṣlı bir dem
Birip ikki ʿālem ḫırīdārlar biz

Nevāyī kibi içkeli ʿışḳ cāmın
Ḫarābāt kūyide ḫammārlar biz

.--/.--/.--/.--

204

Maʿāẕa'llāh siz iy ʿışḳ u maḥabbet ni belādur siz
Ki köñglümdin alıp ṣabr u şikīb otlar saladur siz

Sini kūr iylep iy köz iy köñgül salsam sini otḳa
Muḥiḳ min kim mañga siz bāʿis̱-i derd ü belādur siz

3 Ger aḥbāb itseler gül-geşt iy cān u köñgül barmañg
Nidin kim ṣiz birev hecri ġamıda mübtelādur siz

Naṣīḥat ehli öltürmeñg dem-ā-demʿışḳ u derd ehlin
Dimey bī-derd siz billāh ki derd-i bī-devādur siz

İşiñgiz cān u dīn almaḳdur iy muġ deyri eṭfāli
Eger küffār-ı Ḫayber siz ü ger Türk-i Ḫıṭādur siz

6 Mini bir cām ile özlük ḫumārıdın ḫalāṣ iyleñg
Gürūh-ı rindler kim sākin-i deyr-i fenādur siz

Tenaʿum ehli vü bezm-i viṣāl iy derd ü hecr ehli
Nevāyīdin siz ayrılmañg ki zār u bī-nevādur siz

.---/.---/.---/.---

205

Ni'ayb'ışḳda bu mūr-ı mübtelā'āciz
Ki 'ışḳ eger bu durur bolġay ejdehā 'āciz

Refīḳler başıma yıġlaşurlar oldı meger
Ṭabīb ḳılġalı bu derdime devā 'āciz

3 Riyāġa 'acz kitürsem tañgırġama iy şeyḫ
Ol işte çün yaratıptur mini Ḫudā 'āciz

Nice ki tevsen ü tünd irse ḫalḳ köñgli bolur
Çü boldı 'ışḳ u maḥabbetḳa mübtelā 'āciz

Firāḳ ilgide 'āciz min iy köñgül ni 'acab
Kişini iylese miñg miḥnet ü belā 'āciz

A55b 6 Cemāl mülkide sin ḥüsn şāhı min muñgluġ
Şeh itse raḥm ni tañg çün irür gedā 'āciz

Nevāyi er ḳıla almas gedālıġ itkil raḥm
Ki boldı bir yolı ol zār-ı bī-nevā 'āciz

.-.-/..--/.-.-/..-

206

R557b Tökti ḳanımnı miniñg sarı çü açtı yār köz
P158a Tökmeyin ḳan n'iylesün ol ḳātil ü ḫūn-ḫār köz
T3/113

Köz ü köñglümdin belālarġa yoluḳtum kāşkī
İtse bī-sāmān köñgül kūr olsa yıġlap zār köz

3 Tīġ-ı hecriñg birle urma ançа kim körsün sini
Her ni ḳılsañg ḳıl çü taptı devlet-i dīdār köz

Veh niler bolġay yana tüşse közüm ol közge kim
Ol biri ḫūn-rīz közdür bu biri ḫūn-bār köz

Köz ü köñglüñge diseñg ol yitkeç āfet yitmesün
Saʿy itip toḫtat köñgülni asraġıl zinhār köz

6 Köz uçıdın vaʿde-i vaṣl iylep ammā aldı cān
Gūyiyā bāzī birip cān aldı ol ʿayyār köz

Bir yüz açıp çāk itip köñglümni közge urdı nīş
Boldı bu iştin köñgül memnūn u minnet-dār köz

İsteseñg kim sürme-i maḳṣūd ile köz yaruġay
Sürme-gūn tünlerde hicrān şāmı tut bīdār köz

9 İy Nevāyī tūtiyā-yı vaṣlġa ḳābil bolur
Ġam yime ger bolsa hicrān ḫārıdın efgār köz

-.--/-.--/-.--/-.-

207

T3/114 ʿIşḳ cürmiġa mini iy dōstlar yazġurmañgız
Bī-gūneh min ḫod köyer min siz daġı köydürmeñgiz

Her zamān çün yaġdurur bi-dād oḳın cānımġa dōst
Siz daġı taʿn u melāmet taşını yaġdurmañgız

3 Min ḫod öldüm yaşurup ʿışḳın ger imdi sorsa yār
Ḥāletimni siz ni bilgenni diñgiz yaşurmañgız

Sormañg iy ʿuşşāḳ mindin n'iyledi dip ʿışḳ ara
Ger ḳıla alur siz evveldin köñgül aldurmañgız

A56a ʿIşḳ āteş-gāhıda kül bolmışam iy dōstlar
Kökke her sāʿat külümni siz dağı savurmañgız

6 Çünki ʿışḳ āşūbıdın her dem işim ölmek durur
Siz hem iy ehl-i naṣīḥat taʿn ile öldürmeñgiz

ʿIşḳ ʿālemdin sürüp saldı Nevāyī dik mini
Kūyige iy eşk ḫayli siz hem andın sürmeñgiz

-.--/-.--/-.--/-.-

208

Köksümni tīġ-ı miḥnet ile yāre iyleñgiz
Tartıp özüñg köñgülni vü yüz pāre iyleñgiz

Her pāresini köydürüben kül ḳılıp saçıp
Her ẕerresini bir sarı āvāre iyleñgiz

3 Ol küldin iyleben felek āhım şerāresin
Her cānibide kevkeb-i seyyāre iyleñgiz

Her nevʿ mümkin olsa anı fāni iyleben
Bī-dādıdın bu şīftega çāre iyleñgiz

Ol şūḫ ʿışḳın istegen il salmañgız naẓar
Anıñg sarı ki köñglüme neẓẓāre iyleñgiz

6 Çerḫ oldı zāl-i ḥīle ger anıñg ṭarīḳi mekr
Tecrīd ili ṭalāḳ bu mekkāre iyleñgiz

Āvāre köñgli kilse Nevāyīniñg azıban
İy ḫayl-i dūd-ı āh yüzin ḳara iyleñgiz

--./-.-./.--./-.-

209

T3/115 Kişi körmey durur ʿışḳ içre zārī min kibi hergiz
Ġam-ı hicrānda bī-ṣabr u ḳarārī min kibi hergiz

Ḫadeng-i ġamze vü āşüfte zülfüñgdin yoḳ irkendür
Dil-efgārī perīşān rūzgārī min kibi hergiz

3 Diseñg uşşāḳnıñg ḫākī teni üzre sürey merkeb
Köp istep tapmaġundur ḫāk-sārī min kibi hergiz

Siniñg dik süst peymān dehr ara hergiz yoḳ irkendür
Vefāġa hem yoḳ irmiş üstüvārī min kibi hergiz

Cefā-gerlikde yoḳ irmiş siniñg dik dirge yoḳ ḥaddim
Yoḳ irkendür cefā-keşlikde bārī min kibi hergiz

A56b 6 Didim kim dehr bāġıda yoḳ irmiş min kibi bülbül
F545b Didi kim bar mu irmiş gül-ʿiẕārī min kibi hergiz

Meger kim yār sāḳī bolsa defʿolġay ki yitmeydür
Kişige vaṣl cāmıdın ḫumārī min kibi hergiz

Firāḳı cevride nevmīd hem yoḳ min kibi gerçi
Yoḳ irdi vaṣlıdın ümmīd-vārī min kibi hergiz

9 Nevāyī dime kim hicrānıda ṣabr iḫtiyār itkil
Bu işte yoḳ imiş bī-iḫtiyārī min kibi hergiz

.---/.---/.---/.---

210

Vaṣl ümīdidin başımġa yārnı kiltürdüñgüz
ʿĀḳıbet yüz hecr taşı başıma yaġdurduñguz

Sındı başım kāsesi andaḳ ki köñglüm şīşesi
Muḥtesib dik ʿişretim esbābını sındurduñguz

3 Yüz tamuġça otnı ḥācet irdi iy hecr ü firāḳ
Kim yaḳarda imgenip ḫas dik tenim köydürdüñgüz

Tınmaġur aġyār ẓāhir iyleben köp ıżṭırāb
Hecr ara ḳatlim üçün mindin köñgül tıñgdurduñguz

Meyġa efyūn salıp iy derd ü belā sāḳīleri
Ṭurfe bu kim mest bolduñg dip mini yazġurduñguz

6 Çün vefā yoḳ dehr gül-zārıda iy tañg ḳuşları
Sehvdür kim bī- s̱emer eşcārıda olturduñguz

Sizge hem iy ʿişret ehli ḳalmaġay cāvīd vaṣl
Bu ki ẓulm iylep Nevāyīni aradın sürdüñgüz

-.--/-.--/-.--/-.-

211

Yoḳ ḥadim ḳoymaḳḳa anıñg raḫşı toynaġıġa yüz
Bes durur ger sürte alsam yolı tofraġıġa yüz

Tonuñga yüz sürte ger alman çemende her şecer
Oḫşasa ḳaddiñgġa sürtey barça yafraġıġa yüz

3 Raḫşınıñg dāġıġa mümkin bolmasa yüz sürterim
Sürteyin cismimde ʿışḳı otınıñg dāġıġa yüz

Kūyide yol tapmasam dūzaḫ sarı bārġança bar
Kām u āsāyiş üçün ḳoymak İrem bāġıga yüz

A57a Dōstlar ḳatlıġa andaḳ kildi ol sulṭān-ı ḥüsn
Kim selāṭīn ḳoymaġaylar ḳatl üçün yaġıġa yüz

P158b 6 ʿIşḳıdın Ferhād ile Mecnūnça min ḳoymaġ bile
Geh cünūn deştiġa kām u geh belā taġıġa yüz

İy Nevāyī vaṣl āsān irdi vü hicrān ḳatıḳ
Kör ki āsānlıġ tilep ḳoydum ḳatıḳ rāġıġa yüz

Yoḳ ḫadim ḳoymaḳḳa anıñ raḫşı toynaġıġa yüz
Bes durur ger sürte alsam yolı tofraġıġa yüz

-.--/-.--/-.--/-.-

212

T3/116 Köz ü köñglümge tā boldı ʿıyān ol zülf birlen yüz
Közümdin uyḳu uçtı tün köñgüldin ṣabr hem kündüz

R558a Yögürmekdin sirişkim hecr şāmı yüzde ḫaṭlardur
Ṭulūʿ itkeç yögürmek ʿādet irmiş ġam tüni yulduz

3 Ḫayāliñ birle min yā bāde-i ʿışḳıñ bile ser-ḫoş
İmes min ʿışḳıñ iḳbālidin iy cān bir nefes yalġuz

Yañgı ay battı nergis itti ber-bād oldı serv ü gül
Teāl-Allāh ni ḳaş u köz ikin yā Rab ni ḳadd ü yüz

Tañg irmes sāye dik allıñgda serv-i rāst baş ḳoysa
Tüşer çün her kişiniñ ḳaddi tüzdür sāyesi hem tüz

6 Çemende serv ü gülniñg ʿişvesi köñglümge yaḳmaydur
Fidā cānım sañga ḳaddiñgġa birgil cilve yüz körgüz

Kilür min ḫān-ḳahdın deyr sarı bezm tüz iy muġ
Muġāne tut sürūd iy muṭrib ü iy muġ-beçe mey süz

Çü muġ deyride ẕikrim dōst atı boldı iy sāḳī
Mañga oḳ tut ḳadeḥni ger irür toḳsan u ger toḳḳuz

9 Ṣanemler ḫüsnidin maḳṣūd yār irmiş Nevāyīġa
Eger Barlas eger Tarḫan eger Erlat eger Sulduz

.---/.---/.---/.---

213

Ḳaçan bolġay mañga vaṣlında imkān-ı ṭarab hergiz
Ḫayālinde çü iyley almadım terk-i edeb hergiz

Egerçi ḫalḳ cān tapmış lebi āb-ı ḥayātıdıñg
Mañga cüz hecr zehri birmedi ol nūş-leb hergiz

3 Viṣāl ehli siz ü ʿişret kim anıñg ẕevḳını bilmes
Birev kim körmedi ʿömride cüz renc ü taʿab hergiz

A57b Ṭabībā köñglüm otın ḳılsa efzūn şerbetiñg tañg yoḳ
Su birle şuʿle ṭabʿıdın kiter mü tāb u teb hergiz

Çü Leylī ḳıldı Mecnūn köñglining ser-menzilin ḫalvet
Ni sūd er ḳoymasa ḥay gerdide anı ʿarab hergiz

6 Yalınsam öltürür ḳılsam niyāz āġāz-ı nāz iyler
Kişi körgen mü irkin biyle ḫūbī bü'l-ʿacab hergiz

Ḳaçan rūşen köñgülni nefs otı dūdı ḳılur tīre
Nübüvvet şem'ini ni nev' öçürgey bu leheb hergiz

Niçe kim sa'y birle tapmasa maṭlūbını sālik
Kirek kim cānıdın kem bolmasa renc-i ṭaleb hergiz

9 Nevāyīdin kişi 'āşıḳlıḳ atın maḥv ite almas
Ḳaçan kitkey kişi selb iylemek birle ta'ab hergiz

.---/.---/.---/.---

214

İmdi ġamı yoḳ saldı çü köñglüm ara miñg sūz
Āhım otıdın öçse hem ol şem'-i dil-fürūz

Köñglüm yarasın tikti velīkin oḳı birle
Cānımġa elif dik durur ol nāvek-i dil-dūz

3 Vaṣlı ara kördüm tink imiş boyı vü saçı
Tün kün tink iken ẓāhir olur boldı çü nev-rūz

'Işḳ iyledi rüsvā mini imdi başıñg al kit
Yüz ḫaclet ile iy ḫıred-i maṣlaḥat-āmūz

Cānım öyide ança ġamıñg naḳdini yıġdım
Kim boldı köñgül maḫzeni bu cān-ı ġam-endūz

6 Her ṣubḥ añga kim ṭāli' olur bāde ḳuyaşı
Ḫoş baḫt-ı hümāyūn bile ḫoş ṭāli'-fīrūz

Dirler ki Nevāyī mü ikin deşt-i fenāda
Çün ṣarṣar-ı hicrān savurur her sarıdın tuz

--./.--./.--./.--

215

İy yüzüñg bāğı nesīmide hevā-yı nev-rūz
La'l-i tācıñg bolup ol bāğda būstān-efrūz

Zülf ü ruḫsār ile kāmımġa mini tigürseñg
Her tünüñg ḳadr oluban her künüñg olsun nev-rūz

A58a 3 Köñglüm ol lu'bet īligide giriftār olmuş
Ḳuşnı ol nev'ki lu'b ehli ḳılur dest-āmūz

Derd-i hecriñgde köyer köñglüm ü öz ḥālimġa
Kişisizlikdin özümdür min özümge dil-sūz

Dehr zāliġa köñgül birme ki Rüstemlerni
Mekr ile iyledi 'āciz bu sitem-kāre 'acūz

6 Kök cefāsıdın irür ḫ̌āb-gehiñg buz tofraġ
Bolsa astıñgda sipihr eşhebi yañglıġ kök buz

İy Nevāyī sin ü ḫıred bile Cāmī ṭavrı
San'at u rengni ḳoy sözde kirek derd ile sūz

..--/..--/..--/..-

216

T3/117 Dōstlar maḥrem dip ilge rāz ifşā ḳılman͡gız
Başın͡gızġa yüz belā küç birle peydā ḳılman͡gız

F546a Fāş ḳılman͡g rāz çün kim asray almay ḳıldın͡gız
Özgelerdin asramak bārī temennā ḳılman͡gız

3 ʿIşḳ esrārıġa til maḥrem imestür zinhār
Kim kön͡güldin tilge anı āşkārā ḳılman͡gız

Çün kön͡güldür ḳalb ü til ġammāz maḫfī rāznı
Cān harīmidin bu ikkige hüveydā ḳılman͡gız

Çün kön͡gül til birle maḥrem bolmadı ḥācet imes
Aytmaḳ kim ilge andın nükte imlā ḳılman͡gız

6 Sehv itip çün rāz dürrin saçsan͡gız nādim bolup
Āhnın͡g dūdın seḥāb u közni deryā ḳılman͡gız

Çāk çāk iylep kön͡gülni tilni iylep yüz tilim
Taşlap itlerge alarnın͡g yādı ḳatʿā ḳılman͡gız

Minde hicrān derdi vü yoḳ ṣabr bārī dōstlar
Çārei ger ḳılsan͡gız cüz cām-ı ṣaḥbā ḳılman͡gız

9 Çün Nevāyī ʿışḳ rāzın asray almay ḳıldı fāş
Atını rāz ehli tumārıda inşā ḳılman͡gız

-.--/-.--/-.--/-.-

217

T3/118 Nāzenīnler bi-nevālarġa teraḥḥum iyleñgiz
Luṭf eger yoḳtur ġażab birle tekellüm iyleñgiz

A58b Geh biyik geh pest giryān körseñgiz ʿuşşāḳnı
P159a Fāş külmes siz nihān bārī tebessüm iyleñgiz

3 Hecr ẓulmidin ḳatıḳ ḥālimni iy cān u köñgül
Bildiñgiz yār allıda barıp taẓallüm iyleñgiz

İy belā vü derd otlar ḫod salıp siz cānıma
Līk siz hem geh geh ol otdın tevehhüm iyleñgiz

Ḳan eger yutsam ḳararıp aḫterim iy ḫaṭṭ u ḫāl
Siz mey-i laʿli bile bārī tenaʿum iyleñgiz

6 Biz fenā tofraġı bolduḳ deyr ara iy ehl-i zühd
Ḫān-ḳah ṣaḥnıda siz baḥs̱-i teḳaddüm iyleñgiz

İy muġannīler Nevāyī mest idi küç oyġanur
Anı oyġatmaḳḳa bir dil-keş terennüm iyleñgiz

-.--/-.--/-.--/-.-

218

T3/119 Mini bir nāme birle dil-berim yād itmedi hergiz
Ḳulın ḳayġudın ol ḫaṭ birle āzād itmedi hergiz

R558b Sirişkim seyli yıḳmay ḳoymadı ḫod-ṣabr bünyādın
Buzuġ köñglümde ṭarḥ-ı vaṣl bünyād itmedi hergiz

3 Belālar taġını hecriñgde tırnaġım bile ḳazdım
Min itken işni ʿāşıḳlıḳda Ferhād itmedi hergiz

Firāḳ eyyāmıda köp nef‘yitkürdi bu kim kön͡glüm
Özin ol ṣūḫnın͡g vaṣlıġa mu‘tād itmedi hergiz

Ni tan͡g dīvāne kön͡glüm itlerige ṭa‘n ḳılmaḳ kim
Yabān yüz derd ü miḥnet taşı feryād itmedi hergiz

6 İrür‘ışḳ allıda cānım fidā ḳılsam henūz az kim
Ol aydın özgeni ḳatlimġa cellād itmedi hergiz

Ni tan͡g iy muġ-beçe‘ışḳın͡gda mest olsam ki pīr-i deyr
Bu ikki işdin özge bizge irşād itmedi hergiz

Eger buzdı Nevāyī kön͡glini ol bī-vefā tan͡g yoḳ
Vefā ehli öyin çün‘ışḳ ābād itmedi hergiz

.---/.---/.---/.---

219

T3/120 Bar anın͡g dik kim kirek ol köz ü ḳaş u ḳadd ü yüz
Allah Allāh kim körüptür ḥüsn bu yan͡glıġ töküz

A59a Zülfün͡g igrilik ḳadin͡g tüzlükdedürler iyle kim
Sünbül irmes munça igri serv irmes ança tüz

3 Sin irür sin ḥüsn şāhı mihr-i sāyir tāciri
Kim çikiptür allın͡ga eflāk cinsidin toḳuz

Hecr ża‘fıdın ki cān bir rişteġa baġlıġ durur
Cānġa raḥm it iy ecel bu rişteni hem tartıp üz

Niçe kön͡glüm kişveridin ṣabr ṭarḥın buzġa sin
Bir daġı bu ḫıṭṭadın ẓulm ü sitem ṭarḥını buz

6 Köz ayağıngğa yiter ümmīdi birlendür bu kim
Allınğa yüz katla her sā'at koyar min yirge yüz

Sākiyā devrān işide yok turur cüz tīrelik
Def'iğa iylerge dāyir devr ayağın bāde süz

Fakr kūyi tofrağı kim oldur iksīr-i hayāt
Cān birip köz yaruturça alsanğ almış sin ucuz

9 İy kalender-veş muğannī ger Nevāyī könglini
İsteseng her lahza bī-hāl iylemek tüzgil kopuz

-.--/-.--/-.--/-.-

220

T3/121 İy muğannī çün nihān rāzım bilür sin sāz tüz
Tartıban munglug nevā sāzıng bile āvāz tüz

Nevha āhengi tüzüp āğāz kıl mahzūn sürūd
Ol sürūd içre hazīn könglümge mahfī rāz tüz

3 Tüzme āğāz iyleben Ferhād u Mecnūn kıssasın
Diseng il köysün mining derdim kılıp āğāz tüz

İsteseng kim nağmeng içre köp halāyık ölmegey
Ol ikevdin köp velī mindin terāne az tüz

Ger mining hālim diseng tüz barça destān-ı niyāz
Dil-berimdin nağme-sāz itseng sürūd-ı nāz tüz

6 Çün bu gül-şende nişīmen kılğalı koymas hazān
Gül firākı savtın iy bülbül kılıp pervāz tüz

Bezm ara örter Nevāyīni nihān munglug sürūd
İy muġannī çün nihān rāzım bilür sin sāz tüz

-.--/-.--/-.--/-.-

221

A59b Barma kim bir dem özümni bile alman sinsiz
Kil ki bir laḥẓa taḥammül ḳıla alman sinsiz

Çıḳma könglümdin öler vaḳt kim ol ʿizzetde
Cān u ten kişveridin ayrıla alman sinsiz

3 Bāde bezmide neşāṭım tileseng sāḳī bol
Ki mey-i kevs̱er içip açıla alman sinsiz

Mey-i ʿışḳıng bile bī-ḫod min eger hūş manga
İsteseng kil biri kim ayıla alman sinsiz

Gül ü bülbül dik atım sinsiz imes il tilide
Şükr kim sözde dağı aytıla alman sinsiz

6 Ni ġam āvārelıġım cānım ara çün sin sin
İstegen ilge dağı tā bile alman sinsiz

Çün Nevāyī sini körmes nefesi bilmes özin
Barma kim bir dem özümni bile alman sinsiz

..--/..--/..--/..-

JĪ ḤARFİNİNG JÜLĪDE-MŪYLARINING JENDE-PŪŞLIĠI

222

T3/122 Yigitlikide ḳılur ḳadni bī-nevālar küj
Meger ki fāḳa yükidin bolur gedālar küj

Ni rāst ḳad bile maġrūr siz yigitler kim
Sipihr iyler ol oḳlarnı miṡl-i yalar küj

3 Heves ḳarılıġ itip gūyiyā ki iylerler
Köngül kemīni üçün ḳadni dil-rübālar küj

Ni şūḫ tüz ḳad ile cilve ḳıldı kim ḳıldı
Ġam u belā yükidin ḳadni pārsālar küj

ʿAṣā tutup niʿilāc iylegey gedā ki bolur
Çü vaḳtı yitti felek ḳadr-i pād-şālar küj

F546b 6 Alar ki küj ḳadim birle hezl iterler ḥayf
Ki bolmaġum durur ol dem ki bolġay alar küj

Nevāyi itti yigitlik meger vefāsızlıġ
Ki ḳıldılar ḳarıban ḳadni bī-nevālar küj

.-.-/..--/.-.-/..-

SİN HARFİNİNG SEMEN-BERLERİNİNG SEVDĀSI

223

A60a Devrān güli vü gül-şeni ḫārıġa arzımas
P159b Ġül-gūn meyi belā-yı ḫumārıġa arzımas

Ming yıl kişi cihān ilige ḳılsa şāhlıġ
Bir dem alar ihānet ü ʿārıġa arzımas

3 Manḳalġa ʿūd u ṣandal eger iyleseng otun
Bir laḥẓa dūdı birle şerārıġa arzımas

Āfāḳ mülki fetḥi üçün tartmaḳ sipeh
Bil kim sipāh gerd ü ġubārıġa arzımas

Yüz ḳarn ʿālem ehli ara iylemek neşāṭ
Bir dem alar nifāḳ u niḳārıġa arzımas

6 Yıllar ḥabīb vaṣlı müyesser ise gehī
Meyli raḳīb-i cānibi barıġa arzımas

Kirgil fenā yolıġa Nevāyī ki dehr-i dūn
Bu ʿömr-i bī-s̱ebāt u medārıġa arzımas

--./-.-./.--./-.-

224

T3/123 İy ḳuyaş dik ʿālem ara ḥüsnünge ḥayrān ulus
Ẕerre yanglıġ ol ḳuyaş devride ser-gerdān ulus

İyle rüsvā min ki barsam her ṭaraf bī-iḫtiyār
Tartar īnek kildi ol dīvāne dip efġān ulus

3 Cilve-gāh-i ḥüsnide bir dem temâşā isterem
N'itti bir dem bolsa ʿālem deştidin pinhān ulus

Dūzaẖ otıdın ulus Tingrige iltürler penāh
Ni üçün kim körmemişler şuʿle-i hicrān ulus

Hecridin yüz şaʿb ḥālet içre min irmes ʿacab
Ger temâşāġa ḳılurlar başıma ṭuġyān ulus

R559a 6 Ger ulus iẓhār-ı ʿışḳ iylerler ammā çikse tīġ
Min ḳalur min tīġı astıda ḳaçıp her yan ulus

Tīr-i bārān kim ġamıng ḳıldı tükenmes ḳarnlar
Tirseler anda başaḳ tirgen kibi peykān ulus

Çün felek cevfin ḳażā ḳılmış ḥavādiṡ ḥoḳḳası
Biyle yirdin fitnedin ḳaçmaḳ zihī nā-dān ulus

A60b 9 Ger ulus ʿahd u vefâsıda Nevāyī öldi līk
Yok turur bu ʿahd ara ḳılmaḳ vefā imkān ulus

-.--/-.--/-.--/-.-

225

Her niyāz itsem ʿıyān cüz nāz āyīn iylemes
Niçe açıġ yıġlasam bir lebni şīrīn iylemes

İstese her kimni öltürmek üçün cellād-ı hecr
Veh ki mindin özgeni ol ġamze taʿyīn iylemes

3 Kimge kim bir ʿārıż u ruẖsār u ẖaṭṭ u zülfining
Şevḳı bolsa ẖāṭırı meyl-i reyāḥīn iylemes

Cilve kim ḳanlıġ köñgülde iyler ol ḳad birle yüz
Ṣāḥet-i gül-zār ara şimşād u nesrīn iylemes

Eşk ötkünçe yüzümdin kehrübā rengi tutar
Sunı hergiz zaʿferān bu nevʿrengīn iylemes

6 Veh ni ḥālettür ki ol ḥüsn iylese her kimni şād
ʿIşḳ mindin özgeni bu işte gam-gīn iylemes

İy Nevāyī süzdi kim devrānı gerdūn dik ḳażā
Cüz bu dürr-i kevkeb-āyīn birle tezyīn iylemes

-.--/-.--/-.--/-.-

226

Yoḳ demī kim furḳatı cānımġa bi-dād iylemes
Ġayrnı şād itkeli köñglümni nā-şād iylemes

Ölmekimni bilmeyin gūyā dir irmiş ol perī
Kim niçe tündür ki ol dīvāne feryād iylemes

3 Olça baġrımġa ḳılur ġam-nīşidin hicrān ġamı
Taġnıñg baġrıġa mītīn birle Ferhād iylemes

Saldı köñglüm otıġa peykānların hecr iyʿacab
Kim miniñg ḳatlimġa baştın tīġ-ı pūlād iylemes

Ḳaysı bir demdür ki salman ṣabr evrāḳıġa köz
Kim barın āhım yili bir demde berbād iylemes

6 Bī-vefālar raġmıġa sivdüm perīni iy köñgül
Kim vefā iẓhārı cins-i ādemī-zād iylemes

ʿĀḳıbet çün ayruluḳdur ol kişi iyler ġalaṭ
Kim viṣāl içre özin hicrānġa mutād iylemes

A61a Muġ-beçe ḳurbānı bolsaḳ yoḳ ʿacab kim pīr-i deyr
Bizge āyīn-i fenādın özge irşād iylemes

9 İy Nevāyī bolma anıñg yādıdın ġāfil demī
Sin kim öldüñg digeli kim ol mini yād iylemes

-.--/-.--/-.--/-.-

227

T3/124 Yoḳ mañga ḥad iylemek başıñgġa ivrülmek heves
İtleriñg başıġa ivrülmek müyesser bolsa bes

Çün ḥadim yoḳ itkeli cevr ü cefāsın iltimās
Ḳayda mümkin iylemek mihr ü vefāsın mültemes

3 İy Mesīḥim çün öler min bir vaṣiyet iylegüm
H̱alḳdın maẖfī ḳulaḳ aġzımġa ḳoyġıl bir nefes

Kiçeler hecriñgde feryādım öter eflākdin
Meh-veşim feryād kim bolmas mañga feryād-res

Gül müdür ḳoyġan ḳafes üstide iy bülbül sañga
Yāẖud efġānıñg otıdın mu tutaşıptur ḳafes

6 Gül-şen-i ʿışḳ iyle ʿālī-şān irür kim anda bar
Sidre şāẖı birle ṭūbī bir iki ẖāşāk u ẖas

Ger Nevāyī yārnıñg vaṣlın temennā ḳılsa bar
İyle kim bolġay gedā köñglide şāh olmaḳ heves

-.--/-.--/-.--/-.-

228

T3/125 Mañga sağınma kim ol dil-rübā irür mūnis
Ki derd-i hecride yüz miñg belā irür mūnis

Niyāz u'aczidin er ölse dem-be-dem ni'acab
Gedā-veşī ki añga pād-şā irür mūnis

3 Çü'ışk bādiyesi kildi deşt-i istiğnā
Şeh oldı zār añga ger gedā irür mūnis

Vefāsız anlasa öz'ömri ok gümān kıldıñg
Añga ki'ömride bir bī-vefā irür mūnis

Hayāl boldı tenim ża'fdın tenāsüb üçün
Bu dem ki yār hayāli mañga irür mūnis

P160a 6 Bu deşt kat'ıda hem-rāh irür kadem urmay
Añga ki sākin-i deyr-i fenā irür mūnis

A61b Nevāyi üns ki bülbül bile tutar tañg yok
Bu bī-nevāġa ger ol bī-nevā irür mūnis

.-.-/..--/.-.-/..-

229

Bir aynı tilep haste köñgül zār mu irmes
Hecri ġamıdın yüz tümen efgār mu irmes

Sormasdın añga katl tiler yok ise köñglüm
'Āşık mu imes bī-kes ü bīmār mu irmes

3 'Işkıda sitemler bile ölsem ni'acab yār
Kātil mü imes şūh u sitem-kār mu irmes

F547a Dīnim başıġa titrer isem tañ imes ol köz
Kāfir mü imes mest ü dil-āzār mu irmes

Çün sürdi semendin nige öldüñ dime ol şūẖ
Ser-ẖoş mu imes çābük ü ʿayyār mu irmes

6 Ger dehrʿarūsıġa didim birme köñgül bak̡
Muḥtāle mü pür ḥīle mü mekkār mu irmes

Ger bolsa ẖerāşīde Nevāyī üni tañ yok̡
Bir gül ġamıdın köñlide yüz ẖār mu irmes

--./.--./.--./.--

230

İylegen k̡add ü yüzüñ barında serv ü gül heves
Dehr bustānıda andak̡ bolmaġay bir bü'l-heves

Nāzenīn k̡addiñ nihāli birle ruḥsārıñ gülin
Körgeli ni serv k̡ıldım ārzū ni gül heves

3 Serv-i nāzım başıda tā kördi müşgīn kākülin
Şemʿ iyleptür muʿanber dūdıdın kākül heves

Kördi tā serv-i k̡ad ü gül dik yüzüñni bāġ-bān
Gül-şen içre k̡ılmadı şimşād ile sünbül heves

Külli vü cüzvī yok̡ u barım sañga boldı fidā
Sin kirek bolsañ mañga yok̡ imdi cüzv ü kül heves

6 Şām-ı ṣavm iftārıġa iy şeyẖ şerbetni n'itey
İylesem bir şūẖ ilgidin ṣabūḥī mül heves

İyledi bir ḫāl-i hindū rūzgārımnı ḳara
İy Nevāyī tanğ yoḳ itsem Hind ile Kābil heves

-.--/-.--/-.--/-.-

231

R559b Kimge kim bolsa naṣīb ol āfet-i cān dik enīs
A62a Bī-bahā bolġay ḳaşında māh-ı Kenᶜān dik enīs
T3/126

Ḳayda bu gül-şende üns olġay manğa kim isterem
ᶜĀrıż-ı gül ḳāmeti serv-i ḫırāmān dik enīs

3 Kāfirī kim naḳd-i dīnim aldı vü yaşurdı yüz
Tapmaġum yüz saᶜy ile ol nā-müsülmān dik enīs

Üns tutḳaç vaᶜde-i vaṣl itti vü ḳıldı ḫilāf
Hiç kimge bolmasun olᶜahdi yalġan dik enīs

Ol perī min tilbe birle üns eger tutmas ni tanğ
Deşt ara Mecnūnġa bes ġūl-i beyābān dik enīs

6 Niᶜacab devrān ara āşūb tüşmek her zamān
Min ki ister bolsam ol āşūb-ı devrān dik enīs

Ḳılġay insāniyet er köz merdümiġa tutsa üns
İy Nevāyī yaḫşıdur insānġa insān dik enīs

-.--/-.--/-.--/-.-

232

Ḳılsa bolġay mihrni yüzinde yaşunġan ḳıyas
Cilve ḳılġan çaġda ol ḫurşīd-i kāfūrī libās

Yok köngül sultānı hıfzıga kim ol ay yolıda
Uykusız közler tang atkunça tutar her kiçe pās

3 Ol kuyaş çıkmay salur çerh üzre yüz tarh-ı cefā
Veh bar irmiş hüsn şāhı ni belā ʿālī esās

Pāy-būsung vaʿdesiga cān alıp dir sin manga
Hācetingni iltimās it veh ni hācet iltimās

Kirpikimdin rīş bolgay dip tahayyül içre hem
Közni kılman berg-i gül yanglıg tabanıngga mümās

6 İy viṣāl ehli siz ü ikbāl teşrīfi ki çerh
Tikti kaddimga mining idbār tārıdın libās

Halkdın nevmīdlıg yitkürdi rāhat könglüme
İy Nevāyī bildim ihda'r-rāhateyn irkenni yas

-.--/-.--/-.--/-.-

233

A62b Min kim ü mihr ü vefā zulm u ʿitāb iylese bes
Cevrni lutfça cānımga hisāb iylese bes

Kayda ol had manga kim lutfıdın ābād olsam
Zulm ile kişver-i cānımnı harāb iylese bes

3 İmen ol it ki rikābın tamaʿ itsem öpmek
Katl üçün zülfini boynumga tınāb iylese bes

Ol kuyaşça yüzige nūr anga tört nikāb
Yitti gerdūnça cemāliga nikāb iylese bes

Mińg belā-keşni ḳılıp ḳatl güneh ḳazġandı
Mini tirgüzgüçe ʿömride s̱evāb iylese bes

6 Min kim ü laʿli ümīdi ki ḫayāl içre gedā
Şeh bile meyl-i neşāṭ mey-i nāb iylese bes

Çerḫ ẓulm itse Nevāyī tilemes dād andın
ʿAzm-i dergāh-ı şeh-i ʿarş-cenāb iylese bes

..--/..--/..--/..-

234

T3/127 İyle bolmış nā-tüvān köńglümge cānān birle üns
Kim bedenġa hergiz andaḳ bolmaġay cān birle üns

Köńglüme kirgeç enīsim boldı tutḳan mu ikin
Bir zamānda hīç kim bu nevʿ mihmān birle üns

3 Ādemīlerdin çü köp vaḥşetḳa ḳaldım isterem
Tutmaḳ ilni terk itip vaḥş-ı beyābān birle üns

Közdin uçḳuńg üns tut bir dem bu şeydā birle kim
Yoḳ ʿacab tutsa perī Mecnūn-ı ḥayrān birle üns

Laʿl-i cān-baḫşıńgġa meʾnūs olsa ruḫsārıńg ni tańg
Kim Mesīḥāġa bolur ḫurşīd-i raḫşān birle üns

6 Deyr ara bolmış enīsim pīr-i deyr ü muġ-beçe
Tutmışam ḥālā bir ikki nā-müsülmān birle üns

Nā-tüvān köńglüńge mūnis kimni ister sin dimeńg
Kim min-i şeydāġa yoḳ cüz köńglüm alġan birle üns

P160b Dehr bāġı gülleride yoḳ vefā iy ʿandelīb
Zīrek irsen͠g tutmaġıl bu ṭurfe bustān birle üns

A63a 9 Çün iti min itleri ḫāyli bile ḫūy itmişem
İy Nevāyī niʿacab ḥayvānġa ḥayvān birle üns

-.--/-.--/-.--/-.-

235

T3/128 Ger man͠ga bar irse ol dil-dār-ı zībā birle üns
Ol muḥiḳdür tutmasa min zār-ı rüsvā birle üns

ʿĀlem ehli müttefiḳdürler mini öltürgeli
Tā tutup min ol cemāl-i ʿālem-ārā birle üns

3 Laʿli me'nūsum durur öltürse öltürsün közi
Ni gamī cellāddın tutḳan Mesīḥā birle üns

Min kim ü ol ḫūblar şāhı bile ülfet meger
Vaḥş tutḳay deşt ara Mecnūn-ı şeydā birle üns

Tolġanıp zülfün͠g bu mecnūnġa ni ser-keşlik ḳılur
Çünki sevdā ehliġa bar ehl-i sevdā birle üns

6 İy müsülmānlar çü bir kāfir esīri min ni tan͠g
Bar ise kön͠glümge zünnār u çelīpā birle üns

Serv-i nāzım kilgeli sarıġ ḳızıl bolmış man͠ga
Hem gül-i raʿnā bile hem serv-i raʿnā birle üns

Ger disen͡g dünyāda her dem yüz beliyyet körmeyin
İy kön͡gül zinhār tutma ehl-i dünyā birle üns

9 İy Nevāyī ger disen͡g sāḳīlıġ itsün muġ-beçe
Tut kirip muġ deyri içre cām-ı ṣahbā birle üns

-.--/-.--/-.--/-.-

236

T3/129 Yoḳ tamaʿ aġyārdın ger düşmen irmes yār bes
Yārdın nūş istemen nīş urmasa aġyār bes

F547b Vaṣl-ı bāġıdın dimen͡g kim müddeʿī gül tirmesün
Tirse tirsün urmasa baġrımġa yüz min͡g ḫār bes

3 Kimge ḳıldım bir vefā kim körmedim yüz min͡g cefā
İy kön͡gül ger ḫod hevesdür ʿışḳ bu miḳdār bes

Bolmasa aġzımda mey yāḫūd köz ol güldin ḳızıl
Āh-ı āteş-nāk birle dīde-i ḫūn-bār bes

Ḳaṣdıma çikme helākin͡g tīġını köp iy sipihr
Kim ol aynın͡g tīġ-ı ẓulmidin kön͡gül efġār bes

A63b 6 Dehr bustānıda gül-gūn ḫāne ḳılsan͡g ārzū
Bāde-i gül-reng ḳoyġan külbe-i ḫammār bes

İy Nevāyī sözde maʿnī yoḳ turur maʿnīde söz
Dürr-i maʿnī ister olsan iylegil güftār bes

-.--/-.--/-.--/-.-

237

T3/130 Ġamıñgdın iy perī dīvāne bolmas
Kişi kim hūş tapķaç yana bolmas

Cemāliñ şemᶜiġa köñglüm ķuşı dik
Melāyik ḫayli hem pervāne bolmas

3 Añġa yoķᶜışķ birle āşnālıġ
Kiᶜaķl u hūşdın bīgāne bolmas

R560a Kişige vaṣl iķbāli ni mümkin
Eger hicrān ara merd-āne bolmas

Kirekmes mey eger ḫod cān baġışlar
Mañġa sāķī eger cānāne bolmas

6 Ḫıred muġ deyri sarı istemeñ kim
Bu yoldaᶜāķil ü ferzāne bolmas

Nevāyīġa buzuķ bülbülġa gül-şen
Ki ḥüzn üᶜıyş ili hem-ḫāne bolmas

.---/.---/.--

238

T3/131 Mini min istegen öz ṣoḥbetiġa erc-mend itmes
Mini ister kişiniñ ṣoḥbetin köñglüm pesend itmes

Ni behre tapķa min andın ki mindin istegey behre
Çü ol kim behreī andın tiler min behre-mend itmes

N'itey ḥūr u perī bezmin ki ḳatlim yā ḥayātımġa
ʿIyān ol zehr-i çeşm iylep nihān bu nūş-ḫand itmes

Kirekmes ay ile kün şekli kim ḥüsn ü melāḥatdin
İçim ol çāk çāk itmes tenim bu bend bend itmes

Kirek öz çābük-i ḳātil-veş-i Mecnūn-şiʿārım kim
Buzuġ kön͡glümdin özge yirge cevlān-ı semend itmes

Kön͡gül öz çerḫ zālidin firībin yime kim āḫir
Ecel ser-riştesidin özge boynun͡gġa kemend itmes

A64a Ol ay otluġ yüzin açsa Nevāyī tigmesün dip köz
Maḥabbet tuḫmıdın özge ol ot üzre sipend itmes

.---/.---/.---/.---

239

Lebin͡gdin ayru baġır laḫt laḫt ḳan mu imes
Bu ḳan naẓar yolıdın dem-be-dem revān mu imes

Yüzün͡gni perdede disem perī tan͡gırġamaġıl
Mini mü ḳılmadı mecnūn özi nihān mu imes

Cihān u cān ḥaẕer itse niʿayb ġamzen͡gdin
Belā-yı cān mu imes āfet-i cihān mu imes

Kön͡gülge kūyün͡g ara raḥm nivçün iylemedin͡g
Ġarīb tilbe mü yā zār-ı nā-tüvān mu imes

Niʿayb laʿl-i lebin͡g ḥasretide cān birsem
Ḥayāt çeşmesi yā ʿömr-i cāvidān mu imes

6 Ḳadeḫni yaḫşı tola iylemes sin iy sāḳī
Ḫumār miḥnetidin ḥāletim yaman mu imes

Ḳadem Nevāyi-i maḥzūn başıġa ḳoymas yār
Ġubār-ı reh mü imes ḫāk-i āstān mu imes

.-.-/..--/.-.-/..-

240

T3/132 ʿĀlem içre maṅga ol ḥūr-i melek-sīmā bes
Ol ḳaçan bolsa müyesser ḳadeḥ-i ṣahbā bes

Ger şeb-istan içide ḥācet ise şemʿile nuḳl
Hem uşol māh-ı cebīn ü leb-i şekker-ḫā bes

3 Naḳd-i cān birsem ü laʿl-i lebidin ḳut alsam
ʿÖmr bāzārıda min ḫasteġa bu sevdā bes

Kimge bu dest biriptür ki saṅga birgey dest
İyle bu fikr-i muḥālātnı iy şeydā bes

Ger budur ḥādis̱e-i devr ḫarābāt içre
Ḫırḳa-i çāk bile dürd-i ḳadeḥ-pālā bes

P161a 6 Ḥaşmet ehli ḫaz u ḫārāda yaşunsun ki maṅga
Nā-tüvān cism-i fenā gerdide nā-peydā bes

İy Nevāyī yiteriṅg yārġa irmes mümkin
Ḳılmasaṅg köṅglüṅg ara ġayr-ı ḫayālin tā bes

..--/..--/..--/..-

241

A64b Birev anıng leb-i cān-bahşıdın nişān birmes
Ki her kişi ki kılur istimā'cān birmes

'Adem tarīkıġa tüştüm tilep anıng aġzın
Sorup manga kişi ol rāzdın nişān birmes

3 Ebed hayātı kibi vaslıġa yitişkünçe
Firāk mehlekesi içre'ömr emān birmes

Lebingdin oldı tenim rişte vü tabīb-i hıred
'İlācın itkeli şerbet baġırġa kan birmes

Ġanīmet angla köz ü könglüm eşk ile kanın
Ki munça inçü vü la'l ilige bahr u kān birmes

6 Zamāne kıldı mini gāh mest ü geh mahmūr
Ki bir zamān mey eger birse bir zamān birmes

Nevāyiyā ġamı cānım alurda sa'y itti
Saġındı kim tilegeç uşbu nā-tüvān birmes

.-.-/..--/.-.-/..-

ŞİN ḪARFİNİNG ŞŪḪLARINING ŞEMĀYİLİ

242

Zihī atıng bile ḫayl-i melāyik içre ḫurūş
Felek sanga yangı ay naʿli birle ḥalḳa be-gūş

Gehī ki fikret-i ẕātıngnı ʿaḳl-ı kül iylep
Burungı cāmda ḥayret anı ḳılıp bī-hūş

3 Sipihr cāmıda ḳahrıng merāretidin zehr
Ḳuyaş żamīride mihring ḥarāretidin cūş

Hem itti nāfe-i müşgüng ḳamerni müşg-i devāc
Hem itti gül-şen-i luṭfung şafaḳnı gül-gūn-pūş

Ni ḳahrıng otıdın eymen faḳīh-i ṣāyim-i dehr
Ni raḥmetingdin nevmīd rind-i dürdī-nūş

6 Nevā-yi ham dinge bülbül tili bolup gūyā
Velīk ḥayret-i vaṣfıngda ġonçe aġzı ḫamūş

Nevāyī özni satar ḳulluġung bile yüz şükr
Ki ḫod-fürūş imestür yoḳ irse zühd-fürūş

.-.-/..--/.-.-/..-

243

A65a Kil ki hicrānıng min-i maḥzūnnı bed-ḥāl iylemiş
Yüz tümen derd ü belā ḫayliġa pā-māl iylemiş

ʿĀrıżıngdın özge yüz körmekdin iylep közni kūr
Derd-i ʿışḳıng ilge ayturdın tilim lāl iylemiş

3 Hem başımnı gerd ile menkūb-i hicrān iyleben
Hem tenimni taş ile mecrūḥ-ı eṭfāl iylemiş

F548a Sin gül-i raʿnā firāḳıdın sarıġ çihremni eşk
Ḳaṭre ḳaṭre ḳan ile tım tım tamıp al iylemiş

Hāṭırım āzürde iylep yār ile aġyārdın
Yār u aġyārımnı mindin fāriġü'l-bāl iylemiş

6 Furḳatıñġdın ölmegen bolsam imes mindin güneh
Çerḫ anı kāmım körüp saʿyide ihmāl iylemiş

Tüşkenim Mecnūn bile Ferhād ayaġıġa körüp
Ki tenimni "nūn" ḳılıp gāhī ḳadim "dāl" iylemiş

İy köñgül dīn ehli zerḳıdın melūl olsañġ sipihr
Deyr pīrin biyle müşkillerge ḥallāl iylemiş

9 Hecr ara mest ol Nevāyī kim feraḥ kesbige ʿışḳ
Meyni yāḳūt-ı müẕāb u laʿl-i seyyāl iylemiş

-.--/-.--/-.--/-.-

244

R560b Ḳaysı ʿişret mīvesi naḫl-i ḥayātım ḳıldı fāş
T3/133 Kim perī-veş ṭıfllar yaġdurġay ol yan munça taş

ʿĀlem içre ol ḳuyaş ẓāhir velī mindin nihān
İy ʿibādet ehli ḳoysam tañġ imes ʿālemġa baş

3 Aḳ uḳar otaġası çābük-süvārım başıda
İyle kim ḫaṭṭ-ı şuʿāʿi iylegey ẓāhir ḳuyaş

Ġam tüni ser-geşte başım hem sipihridür müdīr
Anda kevkeb ẓāhir olġan yüz üze her ḳaṭre yaş

Köz anı körgeç köñgül sivdi bu iş bolġan zamān
Közlerim kūr ü köñgül nā-būd bolġay irdi kāş

6 Ger diseñ ḳatıḳ belāġa ḳalmaġay sin çerḫdin
ʿĀlem ehli birle yumşaġlıġ bile ḳılġıl maʿāş

A65b Çün Nevāyī öldi itler derd-perver cismini
Ṭuʿme ḳılmaḳ yoḳ ki red iylerde iylerler telāş

-.--/-.--/-.--/-.-

245

Evc-i ḥüsn üzre yüzüñ ḫurşīd-i ferruḫ-fāl imiş
Ḫāliñ ol hindū-yi muḳbil kevkeb-i iḳbāl imiş

Didim aytay ḥüsni vaṣfı birle ʿışḳım ḫurḳatin
Bilmedim kim til bular vaṣfın dimekde lāl imiş

3 Ḥüsn-i ḫaṭdın per çıḳarıp uçmaġı irmiş sezā
ʿIşḳ ile derd ehlidin ḫūbī ki fāriġ-bāl imiş

Menʿ-i ʿışḳ iyler idim köñglümge kördüm ḥālini
Şiddet-i şevḳ ıżṭırābıdın besī bed-ḥāl imiş

Köz yumup açḳunça yüz ḳan iyler irmiş ġamzesi
Min yaman baḫtıġa yitkende işi ihmāl imiş

6 Ol perī-veş ṣūretin sızġaç muṣavvir anladım
Kim ḫıredni iylegen dīvāne bu timsāl imiş

Ḫān-ḳah şeyḫi ḳaşıda ḳaldı mübhem köp işim
Biyle müşkillerge pīr-i mey-kede ḥallāl imiş

Sāḳiyā cām-ı viṣāliñ nūşıdın tirgüz mini
Kim ḫumār-ı sāġar-ı hicrān ᶜacab ḳattāl imiş

9 Ger Nevāyī pīrlerga mürşid irdi kirgeli
ᶜIşḳ u sevdā kūyige bāziçe-i eṭfāl imiş

-.--/-.--/-.--/-.-

246

Şemᶜ uçını almaḳ üçün iy meh-veş-i ferrāş
Pervāne ḳanatlarıdın it sufre-i minḳāş

Yoḳ yoḳ ki yüzüñ şemᶜiġa pervānedür encüm
Kim bir bir alar şām-ı viṣāliñde bolur fāş

3 Ay şemᶜiġa minḳāş münāsib yañı aydur
Andaḳ ki yüzüñ şemᶜiġa minḳāşıdür ol ḳaş

P161b Başımdur ayaġıñġa fidā her ni kirek ḳıl
Tutmaḳḳa münāsibdür eger ister iseñ taş

Ol ay eger ilgige süpürgü alur iy çerḫ
Ḫurşīd şuāᶜı ḫaṭıdın ḳılsañ anı kāş

A66a 6 Her tün çü felek bār-gehi vaṣfı nigūndür
Gerdūn közi gūyā bu cihetdin tökedür yaş

Köñli öyidin ṣabr metāᶜını süpürdi
Bī-çāre Nevāyī kim irür dil-beri ferrāş

--./.--./.--./.--

247

Min gedāğa her kiçe kūyi sarı barmakdur iş
Ṭuʿme salmak itke vü der-bānğa yalbarmakdur iş

Kan bolup itken köngülni isteyü ol ravżada
Ġonçeler ḫaylini gül-bünlerde aḫtarmakdur iş

3 Ol sarı barurda cān birle köngülni reşkdin
Her birisin yüz bahāne birle kaytarmakdur iş

Tīre külbemde ḫayālīga melālet vehmidin
Nā-tüvān cismimni her yandın tutup yarmakdur iş

Tüşse ilgimge iti ez bes niyāz u mihrdin
Anı min mecnūn kulıdın ilge kutkarmakdur iş

6 Mey ṭağarın tut disem sākī tecenme kim sanğa
İş anı tutmak velīkin bizge sıpkarmakdur iş

Tilberep her dem bolur ġāyib Nevāyī niçe kim
Bizge anı ʿakl kūyi sarı başkarmakdur iş

-.--/-.--/-.--/-.-

248

T3/134 Ah kim ol şūḫ irür hem māh-veş hem şāh-veş
Belki hem kuldur anğa yüz şāḫ-veş ming māh-veş

Ger kuyaş irmes yüzüng nivçün neşāṭım mezraʿın
Tābıdın iylep kuruġ rengini kıldı kāh-veş

3 Könglüm alıp bu durur maksud anğa kim örtegey
Bu kim özni dil-sitānım körgüzür dil-ḫ̌āh-veş

Vaṣl ara özni ḫayāl iylep neşāṭım bardur
Sāyil andaḳ kim yasaġay özni ehl-i cāh-veş

İy ḳuyaş āhım ni tang ʿālemġa salsa rüste-ḫīz
Her demim gerdūnġa çünkim şuʿle tartar āh-veş

6 Özdin āgeh irmen āgāhī kirek ser-vaḳtıma
Tā ol āgeh devletidin bolġa min āgāh-veş

İy Nevāyī ger hidāyet yitse yolġa kirge min
Gerçi muġ deyride ḥālā bar isem gümrāh-veş

-.--/-.--/-.--/-.-

249

T3/135 Bezm-i vaṣl içre manga tuttı ḳadeḥ ol meh-veş
Bāde ḫoş bezm ḫoş ol ikkisidin sāḳī ḫoş

Bir bir āfāḳ ilin öltürdi ni bir bir ming ming
Allah Allāh ni belā ḳātil imiş ol meh-veş

3 Laʿli könglümni çikip ġamzesi ḳanım içti
Niçe kim bu biri ḫūn-ḫˇār irür ol dil-keş

Tevsen-i çerḫ üze gūyā ki felekdür sāyir
Şeh-süvārım çü ḳılur cilve minip kök ebreş

Lebi ḥayvān suyıdın ger mini kıldı fāriġ
Niʿacab bāde irür ḫār u ḳılur defʿ-i ʿāteş

6 Ḥüsn çün cilve ḳılur aḳ u ḳarada yoḳ farḳ
Kişige kilse belā ḫˇāh Ḫıṭā ḫˇāh Ḥabeş

Serv-i nāzım ḳaşıda ḳıldı Nevāyī ṭūbī
Lems kim ṣuʿret-i ḫaṭṭı oḳudum anı lemeş

..--/..--/..--/..-

250

Ḳadinğ nihāli ki bāġ-ı ḥayāt ṭarfını tutmış
Meger ki Ḫıżr u Mesīḥā su vü hevāsıda bütmiş

F548b Köñgülni gevher-i ʿışḳıñg ki rūşen iyledi gerdūn
Meger bu öyni dürr-i şeb-çerāġ birle yarutmış

3 Köñgülni ḳan yaş u gāhī yüzüm bile avutur min
Sarıḳ ḳızıl bile andaḳ ki ḫalḳ ṭıflın avutmış

R561a Didinğ ki hecr ara bir ʿışḳ sūz u ṭābıġa teskīn
Kişi tamuġda ḳaçan köñglininğ otını savutmış

Köñgülge her niçe ṣabr u ḳarār pendi birür min
Birini vāy ki bışḳarmayın birini unutmış

6 Ümīd naḫlini eşkim bile ni tāze ḳılay kim
Semūm-ı hecr anı kül iylemiş dimey ki ḳurutmış

Nevāyī imgek ile dime terk-i ʿışḳım itiptür
Ḳaçan żamīri öyi gerdiġa bu işni yavutmış

.---/.---/.---/.---

251

A67a Ni kim ḳılur körünür ol büt-i sitem-ger ḫoş
Çü nāz u ʿişve bile bezmdin çıḳar ser-ḫoş

Yüzüñgde ḫoş körünür cām-ı laʿliñg ol yañglıġ
Ki tāze gül-şen ara laʿl-reng sāġar ḫoş

3 Ḳamerniñg ikki yanıda Süheyl ü Zühre kibi
Körünür ikki ḳulaġıñgda dürr ü gevher ḫoş

Közüñg kiʿārıż üze yattı ḫoş köründi ki bar
Ġazāle yatmaḳ üçün lāle bergi bister ḫoş

Ni nevʿcins-i beşer ṣoḥbetini ḫoş körgey
Birevge bolsa perī-zād-ı ḥūr-peyker ḫoş

6 Min ü cemālin anıñg bir körerge birmek cān
Eger bu nā-ḫoş irür ehl-i devr ara ger ḫoş

Nevāyiyā sañga ger yārdın ġarażdur yār
Cefā vü luṭfını körseñg kirek berāber ḫoş

.-.-/..--/.-.-/..-

252

T3/136 Yüz ü iñgide munça leṭāfet bolur irmiş
Ḳaş u közide munça hem āfet bolur irmiş

Ḥüsnidin anıñg ḥūr itip ḳaçtı perī hem
Bir ādemide munça leṭāfet bolur irmiş

3 Māhım yüzini çünki ḳuyaş kördi tutuldı
Munça felekī ilde keṣāfet bolur irmiş

La'ling meyiga çeşme-i ḥayvānnı ḳılıp żam
Ösrükrek irür munça şarāfet bolur irmiş

Cevr itkenide ölmes idim ger anga songra
Bilsem idi kim luṭf-ı iżāfet bolur irmiş

P162a 6 Kirgende belā deştiga fikr itkey idim ger
Yüzdin biri bilsem ki maḫāfet bolur irmiş

Diptür ki Nevāyī sözining bendesidür min
Bu luṭf ile ol şehde ẓarāfet bolur irmiş

--./.--./.--./.--

253

A67b İy muşavvir luṭf itip yazġıl mini cānānga töş
T3/137 İyle kim tüşkey yüzi bu dīde-i ḥayrānga töş

Yüzi bolsun yüzüme töş ḳaddi hem töş ḳaddime
Lik cān-perver leb-i la'lini ṭarḥ it cānga töş

3 Rū-be-rū her 'użvı her 'użvumga töş dik tüşmedik
Yüzi közgüsi velī bu dūdluġ efġānga töş

Köksini köksümge töş sızġıl dimen kim tüşmegey
Nāzenin cismi anıng baġrımdaġı peykānga töş

Allah Allāh tilbelik saldı ḫayālāt-ı muḥāl
Könglüme yoḳsa ni lāyıḳdur gedā sulṭānga töş

6 Ḳaysı yan kim itlerin ṭarḥ iylegüngdür bezm ara
Sız mini tofraḳḳa yüz ḳoyġan velī ol yanga töş

Çikti çün her kimseni bir işke töş kilk-i ḳażā
Āh kim bu tilbeni ḳıldı raḳam hicrānġa töş

ʿIyş cāmın tutmanġ iy devr-i ṭarab sāḳīleri
Bizge kim çerẖ itti bizni miḥnet-i devrānġa töş

9 İy Nevāyī tilbe könġlüm zār tenġa kilmedi
Tā ki il Mecnūnnı bir körsetseler vīrānġa töş

-.--/-.--/-.--/-.-

254

Çikip cān riştesin çābük-süvārım kim kemend itmiş
Könġül ṣaydın hemānā ol kemendi birle bend itmiş

Firāḳ içre ecel zehrin tut iy sāḳī ki ʿışḳ andaḳ
Açıġ şerbetni bu ḳatıḳ marażġa sūd-mend itmiş

3 Tökülmek ḳanınġız kūyide ʿuşşāḳ ārzū ḳılmanġ
Ki tīġ-ı ʿışḳ bu devletḳa bizni erc-mend itmiş

Bol āhımdın felekke yitsenġ āẖir ʿışḳ-ı Mecnūn kim
Bu yil imdād ile ol şuʿleni andaḳ bülend itmiş

Bu hem ẖoştur ki mānīʿ bolġay il neẓẓāre iylerge
Bu kim meydānıda ẖākī tenim gerd-i semend itmiş

6 Anı kim sivdüm ü yüz minġ belāġa uçradım yoḳ kim
Manġa yalġuz ki yüz minġ min kibi bī-dilġa pend itmiş

A68a Siyāset iylerem müjgān sinānı birle mundaḳ kim
Közüm ol yüzge güstāẖ-āne baḳıp behre-mend itmiş

Rıżā bir kim ḳażāġa yoḳ tefavüt kimse yüz ḳatla
Ni kilse allıġa ḫūrsend yāḫūd bed-pesend itmiş

9 Nevāyī terk-i zühd ü ᶜilm ḳıldı tā ki dil-dārı
İçip mey tün ü kün ḫod-rāylıġ birle levend itmiş

.---/.---/.---/.---

255

Niçe kim ḳatl bile nāz irür yārġa iş
Ölmek ü ᶜarż-ı niyāz oldı min-i zārġa iş

Ḫaste köñglüm tilese vaṣl şifāsın niᶜacab
Ġayr-ı ṣıḥḥat ni heves bolġusı bīmārġa iş

3 Bend-i zülfide tiler köñglüm özin muḥkemraḳ
Gerçi maḫlaṣ ṭalebi boldı giriftārġa iş

Ḳanı tolġan niçe dīn ehlin esīr itti közi
Boldı peydā yana ol kāfir-i ḫūn-ḫārġa iş

Merhem öziġa köñgül zaḫmını tırmar ol şūḫ
Dōstlar ṣaᶜb tüşüptür bu dil-efgārġa iş

6 Olturur ötken ü ḳalġan başaġı köñglümde
İy felek ḳatlim irür s̱ābit ü seyyārġa iş

Cüz vefā ehliġa ser-geştelik itmek āyīn
Gūyiyā ḳısmet imes günbed-i devvārġa iş

ᶜĀlem ehlide çü yoḳ yār ki mihr olġay işi
Sin ḳıyās iyle ki ni bolġusı aġyārġa iş

9 İy Nevāyī özünge ʿālem işin āsān tut
Ger diseng tartmasun il bile düşvārġa iş

..--/..--/..--/..-

256

T3/138 Ol ay gerʿaynı ösrükliktin uyḳu meyliġa yatmış
Velī bir köz yumup açḳunça yüz ming fitne oyġatmış

Viṣāling beyʿide sūd itmiş ol tācir ki Yūsuf dik
Eger ming bendesi bolsa barın bu vech üçün satmış

R561b 3 Tola gevher ʿaḳīking ḥoḳḳasıdın baḥr-ı eşkim kör
Ki kök encüm bile dürluḳ ṣadef dik ḳaʿrıġa yatmış

A68b Saçıng sevdāsıdın ḫayl-i melek mecnūn-veş olmış bil
Meger kim ʿālem-i ervāḥġa ʿıṭrını butratmış

Çemende naḳş-bend-i nāmiye köp serv ü gül naḳşın
Çıḳarmış ḳaysı birni serv-i gül-rūyumġa oḫşatmış

6 Oḳıdın per çıḳarmış min ki ol Türk-i ḫadeng-efgen
Ḳayan kim ġamzesining nāvekin çikmiş manga atmış

Ḳadeḥdin cān tapıp min gūyiyā kim nūş-leb sāḳī
Anı memzūc iterde āb-ı ḥayvāndın anga ḳatmış

F549a Zamān ehli zamāne rengi birle bī-vefādurlar
Zamāne ehliġa gūyā zamān öz fiʿlin örgetmiş

9 Nevāyī ḫastelıġdın dem urarġa ḳuvveti yoḳtur
Anı gūyā vefāsızlar cefāsı asru imgetmiş

.---/.---/.---/.---

257

T3/139 İy cemālingning hayāli hāṭır-ı vīrānda naḳş
Şemsedin ḳalġan eser yangılıġ buzuġ eyvānda naḳş

Tigdi bir nāvek ki sehmidin ölüp irdim velīk
Yangı cān taptım anıng atın körüp peykānda naḳş

3 Kiçe ol gül furḳatıdın kündüz eṭfāl ilgidin
Ḫār u ḫāre zaḫmını kör bu ten-i ʿuryānda naḳş

ʿĀrıżın naḳşı ki çıḳmas tīre könglümdin demī
Ḳıldılar gūyā ki Yūsuf ṣūretin zindānda naḳş

İy muṣavvir sızmaġıl Mecnūn u Leylī ṣūretin
Bes min ü yārım ḥadīs̱i ṣafḥa-i devrānda naḳş

6 Naḳş sudın çün bolur zāyil ʿacabdur kim irür
Yıġlaġan sayı ḫayāling dīde-i giryānda naḳş

Dehr ilidin ger vefā ḳıldıng ṭamaʿ iy sāde-dil
İsteding emrī ki tutmas ḥayyiz-i imkānda naḳş

P162b Ḳıldı köp dīvānnı il naḳş u nigār ammā imes
İyle kim ḳıldım nigārım vaṣfını dīvānda naḳş

9 Baġlamas naḳş ol ki bolġay sindin özge yār üçün
Bezm-i derd içre Nevāyī baġlasa hicrānda naḳş

-.--/-.--/-.--/-.-

258

A69a Şafaḳ cinsin ḳuyaş zer-riştesidin çarḳap ḳılmış
Şafaḳ-gūn ḳılġalı mihr ehlininğ eşkin sebeb ḳılmış

Sanğa taḳlīd ḳılmış gül ki asıp kūze boynıdın
Tiken üstige anı turġuzup gerdūn edeb ḳılmış

3 Felek cevfi tola zehr olsa munça ḳatl imes mümkin
Ki enfās-ı Mesīḥ āyīn bile ol nūş-leb ḳılmış

Zamānda bü'l-ʿacab āsībler salmış felek tā kim
Bu yanğlıġ ol zamān āşūbı ṭavrın bü'l-ʿacab ḳılmış

Niʿömr olġay manğa kim mest-i bī-bākim mini nā-geh
Tirig körgende öltürmiş ü ger ölsem ġażab ḳılmış

6 Cemāl evrāḳıda her nükte bar ol yüzde ẓāhirdür
Meger ṣafḥanı devrān barıdın müntaḫab ḳılmış
/bu

Min-i dīvāneġa yüz şekve bar öz ḳavm ü ḫaylimdin
Ki Mecnūnġa ni türlük ẓulm kim ḳılmış ʿarab ḳılmış

Sin anı istemekdin tınmaġıl bir laḥẓa kim sālik
Eger maṭlūb tapmış andın irmiş kim ṭaleb ḳılmış

9 Viṣāl ehli siz üʿıyş u ferāġat kim Nevāyīġa
Ezel ḳassāmı ruzīʿışḳ ara renc ü taʿab ḳılmış

.---/.---/.---/.---

259

T3/140 Mañga nā-mihr-bān yār özgelerge mihr-bān irmiş
Miniñg cānım alıp ağyārğa ārām-ı cān irmiş

Ten üzre imdi fehm ittim ʿadedsiz tāze dāğımnı
Ki her bir bir kararğan şām-ı hecrimdin nişān irmiş

3 Buzulğan köñglüm etrāfındağı zahm içre nāvekler
Beliyyet kuşları vü zahm alarğa āşiyān irmiş

Rakībi sındurup köñglin ü min yığlap añga līkin
Su kiltürmek hemān u kūze sındurmak hemān irmiş

Beliyyet deştide zārī körüp Mecnūn sağınğanlar
Köñgül atlığ biziñg āvāre-i bi-hānümān irmiş

6 Hayāliñg hayli köñglüm deştide çün kıldılar menzil
Her ot yakkan yir ol menzilde bir dāğ-ı nihān irmiş

Zamān āşūbıdın köñglümge yüz şiddet yiter irdi
Çü fehm ittim añga bāʿis ol āşūb-ı zamān irmiş

A69b Egerçi min yaman min yahşıdur kim muʿterifdür min
Özin yahşı taşavvur iylegen mindin yaman irmiş

9 Nevāyī nazmını kördüm kuyaş levhiğa sebt itken
Buyurğan anıʿālī-kadr şāh-ı hurde-dān irmiş

.---/.---/.---/.---

260

Lebiñg bu ḫasteġa nivçün tekellüm itmedi iş
Ki bir sökünç bile ḥāṣıl itse yüz alḳış

Atar hemīşe ḳaşı yayı birle ġamze oḳın
Egerçi bolmas oḳ atmaḳ yoḳ irse yada kiriş

3 Başaġlarıñg mu ikin baġrım içre ya ḳaldı
İtiñg çü ṭuʿme üçün anda muḥkem iyledi tiş

Ṭarīḳ-ı ʿışḳ ara kāmil durur köñgül niʿacab
Kemāl tapmaḳ itip işni ʿışḳ ile verziş

Żaʿīf cismni tā tīġı yardı nālān min
Niçe ki çıḳmas üni gerçi çāk bolsa ḳamış

6 Çiker gül allıda bülbül fiġān meger bildi
Ki ötse vaṣl-ı bahārı ḫazān-ı furḳat imiş

Nevāyi asra nihān ʿışḳ nüktesin zinhār
Ki ʿışḳ piri mañga yaşurun bu nükte dimiş

.-.-/..--/.-.-/..-

261

T3/141 Mañga bar ol ṣanem-i raʿnā ḫoş
Körünür özge ṣanemler nā-ḫoş

Yalġuz anı siverem kim mañga bar
Ol ḫoş özge kişi yoḳ aṣlā ḫoş

3 Ḫalḳ nā-ḫoşluġıdın ḳayda ġamım
Bar ise ol ṣanem-i zībā ḫoş

Yüzünge yüz koyayın hat ara kim
Sebzede kildi gül-i ra'nā hoş

Kiçe hicrānıda mey tartar idim
Kildi ol gül-ruh-ı meh-sīmā hoş

6 Minde yüz bīm ki tutkaç alıban
Çikti ol şūh-ı kadeh-peymā hoş

A70a Deyr ara özni Nevāyī hoş tut
Çün kiliptür sanga ol tersā hoş

..--/..--/..-

262

R562a Nivçün yüzinde kahr ile çīn zāhir iylemiş
Hurşīd çeşmeside kişi mevc körmemiş

Vaslıng sözing işitkeç iter könglüm ıztırāb
Sağınmağıl anı ki firākıngda toktamış

3 La'lingni istemem ki ağızdın çıkarga min
Bir haste dik ki cānını ağızda asramış

Boldum helāk çün bilige bağladı kemer
Katlimga gūyiyā bilin ol şūh bağlamış

Bīmārlığda cān itige kılmışam nisār
Kūyi sarı kilip ki süngekimni südremiş

6 Sākī kitür kadeh ki çü ğam iylemiş hücūm
Bütitmeyin köngüldin alar barça butramış

Yüz pāre kōn͡glini ki Nevāyī yıġıp idi
Ol şūḫ kirmiş ü yana barını ḳozġamış

--./-.-./.--./-.-

263

T3/142 Ni ḫam ḳaşlar durur kim ḥasreti ḳaddimni ya ḳılmış
Ni kirpikler oḳı kim rūzgārımnı ḳara ḳılmış

F549b Ni pīç ü tābı ḥadsiz dām-ı zülf irkin ki açılġaç
Dimey kön͡glüm ḳuşı kim iyle yüzni mübtelā ḳılmış

3 Ni közlerdür ki almış köz yumup açḳunça kön͡glümni
Ḳılıp her gūşede bīmār u ḳısmī yüz belā ḳılmış

P163a Niᶜārıż lālesidür kim kön͡gülni ḳan itip derdi
Tügen ḳoyġan bile defᶜiġa ol ḳannın͡g devā ḳılmış

Ni nāzük ḫūy irür kim iylemiş utruda yüz düşnām
Gedāyī kim anın͡g zülf ü köz ü ḳaddin duᶜā ḳılmış

6 Birev kim cennet ü dūzaḫ sözin şerḥ iylemiş gūyā
Kināyet vechi birle vaṣl u hicrānnı edā ḳılmış

ᶜAcab körᶜışḳ ara kim mūr iterge ejdehālarnı
Füsūndın mūr-ḫaṭlar ḳaydı zülfin ejdehā ḳılmış

A70b Ḳażādındur man͡ga ᶜışḳ oynamaḳ iy nāṣiḥ-i nā-dān
Körüp sin mü kişi hergiz ki taġyīr-i ḳażā ḳılmış

9 Nevāyī dik ḫalāṣım yoḳ idi ol ġamze küfridin
Ḫuṣūṣā zülfi zünnārı daġı boynumġa taḳılmış

.---/.---/.---/.---

264

T3/143 Leṭāfetde yüzün͡g hem gül imiş hem gül-sitān irmiş
Ḥalāvetde lebin͡g hem cān u hem ārām-ı cān irmiş

Bu maᶜnīdin ki dāyim çün nihāndur ol perī közdin
İşi cān u kön͡güllde örtemek dāġ-ı nihān irmiş

3 İti baġrımnı yir çaġda ayaġı ḳanġa bulgandı
Közüm bāġıda gül anın͡g tabanıdın nişān irmiş

Şererler birle āhım dūdını ṣaḥrā-yı ᶜışḳ içre
Kişi körse gümān ḳılġay min͡g otluġ kārvān irmiş

Çemende her sarı ḳıldım gül-i raᶜnā gümān ol ẖod
Sarıġ gül cāmıda gül-gūn sirişkim birle ḳan irmiş

6 Saġındım kūyide her kiçe itler nālesi līkin
Niçük kim tilbe itᶜuşşāḳ kön͡glidin fiġān irmiş

Töküp mey muḥtesib min yıġladım līkin ol ösrükke
Su kiltürmek hemān u kūze sındurmaḳ hemān irmiş

Fenā deyri ki gerdūn ḥıṣnıdın muḥkem durur bildim
Ki gerdūn ẓulmidin faḳr ehliġa dārü'l-emān irmiş

9 Nevāyīni didim ᶜışḳ içre sāmānī tapıp irkin
Velī kördüm hem ol dīvāne-i bī-ẖānümān irmiş

.---/.---/.---/.---

265

ᶜIşḳ köñglümge salıp derd anı ḳan itmiş
Al kisvet bile kāfirni müsülmān itmiş

Közleriñ şūḫluġıdın ki il irdi giryān
Anı bir şūḫ közi ᶜişvesi giryān itmiş

3 İmdi aḥvālime şāyed ki içiñ köygey kim
Şereri köñglüñ ara ᶜışḳ otı pinhān itmiş

Bilge sin tīġ-ı firāḳıñ bile köksüm çākin
İmdi kim hecr sañga çāk-i girībān itmiş

A71a Ḫār-ı hicrān teniñge çün tigilür añglaġa sin
Olça cānımġa miniñ ḫancer-i hicrān itmiş

6 Sinçe kimdür baḳıban közgüge ᶜāşıḳlıḳ ḳıl
Köñglüñ er çāşni-i ᶜışḳ ile ṭuġyān itmiş

İy Nevāyī meger āhıñ anı tutmış ki kiçe
Niçe kim sin çikiben āh ol efġān itmiş

..--/..--/..--/..-

266

T3/144 Sipti tün müşgige sīm-i sūdedin kāfūr ḳış
ᶜIyş üçün aḳ u ḳaranı iyledi mesrūr ḳış

Gerçi Hindistānda ḳar olmas velī aḳ raḫtını
Yaydı Hindistān kibi bu tünde nā-maḳdūr ḳış

3 Ger irür reng ehli ẓulmānī velīkin ḳar ile
Ḳıldı tün zengīsini ehl-i ṣafā vü nūr ḳış

Bāde aḳ öy içre içmek resm irür ḳış bolġalı
Ḥaḳ yüziñ aḳ iylesün kim ḳoydı ḫoş destūr ḳış

Bezmni otdın ḳızıttı bezm ehlin bādedin
Sehv imiş kim boldı savuġluḳ bile meşhūr ḳış

6 Kış imiş mey bā'isi ẕātı bürüdetdin birev
Zühd itip savuḳḳa ger toñsa irür ma'ẕūr ḳış

Öyi vīrānlarġa ḳatıḳdur velī bil muġtenem
Bolsa külbeñ mey bile esbābıdın ma'mūr ḳış

Mülk-i Cem ister iseñ elbette çik cām-ı ṣabāḥ
Kiçeki meydin sini ṣubḥ iylese maḫmūr ḳış

9 İy Nevāyī dūzaḫ irmiş gerd ile ıssıġ bulut
Ḳar u muz birle savuġdın bar ise mehcūr ḳış

-.--/-.--/-.--/-.-

267

T3/145 Hūşı yoḳ köñlüm cünūn deştide bir şeydā imiş
Kim anıñ ḳaşında Mecnūn asru köp dānā imiş

Tuttı sarıġ lāleler ruḫsārı eşkim birle reng
Dime iy ra'nā-yı gül-ruḫ kim gül-i ra'nā imiş

3 Bir bir āhım dūdınıñ medd ü sevādın körgen il
Zülfi hecrinde sagınġaylar ki bir yeldā imiş

A71b Tilbe köñlüm ḥālini bilmek temennā iyledim
Yıllar irmiş kim cünūn deştide nā-peydā imiş

Didim isley ʿanberin zülfüñgni al başım ʿivāż
Didi kim sin tilbe başında ʿacab sevdā imiş

6 İy ġanī ʿuşşāḳdın müstaġni olduñ bilmediñ
Kim fenā ehliġa sulṭānlıġdın istiġnā imiş

Añglamas irdim Nevāyī ḥālin ol ay kūyide
Her kiçe tā ṣubḥ işi feryād u vāveylā imiş

-.--/-.--/-.--/-.-

268

R562b Cevzā künidin daġı ol çihre cemīl irmiş
Yeldā tünidin daġı ol zülf ṭavīl irmiş

Her ḳatre köñgül ḳanı cān birdi ölüg tenġa
Ḫāṣiyyetini sorduḳ laʿlingġa ḳatīl irmiş

3 Gül-zār ara nīlūfer açıldı gümān ittim
Ḫāl ornıġa her yüzde bir ḳaṭre-i nīl irmiş

Hicrān tüni defʿolġaç bildim ki yüz açıp sin
Ḫurşīd vücūdıġa tañ nūrı delīl irmiş

Āvāre köñgül istep cān tendin alur ʿışḳıñ
Ol tilbege kim itmiş gūyā bu kefīl irmiş

6 Āyīn-i ḳanaʿat tut ʿizzet tiler irseñ kim
İrmiş ṭamaʿ ehlidin her kim ki ẕelīl irmiş

Köñglini Nevāyiniñ alsañ naẓar iylep kör
Kim derd ile dāġ içre ḥāli ni ḳabīl irmiş

--./.---/--./.---

269

P163b Ṣūretin͡gdür iyle kön͡glüm beytü'l-aḥzānıda naḳş
T3/146 Kim perī tims̱āli şehnin͡g ḳaṣrı eyvānıda naḳş

An͡ga yandaşmaḳ minin͡g ḥaddim yoḳ iy ṣūret-nigār
Çiksen͡g anın͡g naḳşını ḳılma mini yanıda naḳş

3 Gūy ḳılġanda başımnı yuḳtı her yanıġa ḳan
Laʿli vü şingerf ile saġınma çevġānıda naḳş

Cism-i ʿuryānım ki köp talpındı taġ u deşt ara
H̬ār u h̬ārādın temāşā iyle her yanıda naḳş

A72a Zār kön͡glüm yā muṣavvir boldı yā ṣūret-perest
Her ṭaraf kim ṣuretin͡gni ḳıldı vīrānıda naḳş

F550a 6 Zühd ara yoḳ cüz melālet nige kim kilk-i ḳażā
ʿIyş ṭarḥın ḳıldı cām-ı bāde devrānıda naḳş

Ol perī kim hecridin öldi Nevāyī iy refīḳ
Ṣūretin ḳıldurġa sin zinhār dīvānıda naḳş

-.--/-.--/-.--/-.-

270

T3/147 Serv-i raʿnā ḳaddidin raʿnā ḳadin͡g çālāk imiş
Āteşīn güldin gül-i ruh̬sārın͡g āteş-nāk imiş

Ol ki aytur kön͡glekin͡g ol gül ġamıdın çāk imes
An͡glamaydur bī-ġam-ı ġāfil ki köksüm çāk imiş

3 Bezmdin ösrük çıḳıp tökti ulusnın͡g ḳanını
Ehl-i dīn ḳaçın͡g kim ol kāfir ʿacab bī-bāk imiş

ᶜIşḳım otın ṣāḫa-i ṭūbī urup pest istegen
Bilmediñ ol şāḫ bu ot allıda ḫāşāk imiş

Tüşte Mecnūnnı ḥazīn ü zār kördüm añladım
Kim bir ay hecridin ol hem min kibi ġam-nāk imiş

6 Bir ḳuyaş hecri mini ḥālimġa ḳoymas ẕerreī
Dimeñgiz bu işke bāᶜis̱ encüm ü eflāk imiş

Vāᶜiẓ aytur ḥūr ümīdi birle ol ay terkin it
İy Nevāyī kör ki ol pür-gū ni bī-idrāk imiş

-.--/-.--/-.--/-.-

ṢĀD ḤARFİNİNG ṢANEMLERİNİNG ṢİTİ

271

Bir kişi özni ḳılur ehl-i fenā bezmide ḫāṣ
Kim ḳılur özlüki birle özidin özni ḫalāṣ

Derd ü ġam ḫāṣlarıdın min ü ölmekdür işim
Bolur irmiş ġam ile derdġa bu nev' ḫavāṣ

3 Bolmayın ġarḳ-ı fenā istemegil gevher-i vaṣl
Dür tapılmas kişi tā baḥrda bolmas ġavvāṣ

Ḳılmay ol zühre-cebīn bezmde bir devr-i semā'
Ni üçün boldı ikin şīfte köngl üm raḳḳāṣ

Min ki köz ḳanın aḳızdım aḳızur hecr dāġı
Ḳanım ol ḳan üçün inek ḳılıp iẓhār-ı ḳıṣāṣ

A72b 6 Fetḥ ṭālibġa yitişmes eger irmes muḫlīṣ
Kim uṣol fātiḥanıng lāzimesidür iḫlāṣ

Feyż-i'ām ister iseng iyle Nevāyī özni
Bu fenā deyri ara muġ-beçeler bezmiġa ḫāṣ

..--/..--/..--/..-

272

İy köngül ẓāhir itip 'ışḳıng otı dāġıġa ḥırṣ
Bülbül ol nev' ki gül-şen güli yafraġıġa ḥırṣ

İyle kim kūr gedā kuḥl-i baṣīret tilegey
Közüme raḫşıng ayaġı izi tofraġıġa ḥırṣ

3 Boldı Ferhād ile Mecnūnça köñgül mundak kim
Körgüzür deşt-i cünūn birle belā tağıġa hırs

Yār bī-dilleriġa kayda köñgül birsün kim
İş aña boldı ulustın köñgül almağıġa hırs

Ger harīs olsam anıñ kūyi tavāfıġa ni'ayb
Bolur il tab'ıda firdevs-i cenān bāġıġa hırs

6 Dehr ara mest ile hūş-yār tama' zārı durur
Nige kim ġālib irür ösrük ile sağıġa hırs

Kulluğı dāġıdın āzādelıġ ikbāli tapar
Ni'acab bolsa Nevāyīde ġamıñ dāġıġa hırs

..--/..--/..--/..-

273

T3/148 Ger itti'ışkını ehl-i cihān üçün tahsīs
Velīk hecrini bu nā-tüvān üçün tahsīs

Visāl'ıyşını mahsūslarġa kıldı rakam
Niçük ki hecr ġamın min yaman üçün tahsīs

3 Dimeñ ki katliġa mahsūs min ki iyleptür
Kılıçı kismekide imtihān üçün tahsīs

Çü bāġ irür vatanıñ şād-mān bol iy bülbül
Ki ġamġadur min-i bī-hānümān üçün tahsīs

Başımnı tofraġ it iy müdde'ī vü taşlamağıl
Ki anı kılmışam ol āstān üçün tahsīs

6 Egerçi dehr ilide mihr yoḳ sipihr itmiş
Bu işni ol meh-i nā-mihr-bān üçün taḫṣīṣ

A73a Ḫoş ol ki yār Nevāyīni ḳılmayın meẕkūr
Didi cefānı ḳılıp min fülān üçün taḫṣīṣ

.-.-/..--/.-.-/..-

274

T3/149 İy dāġ-ı miḥnetiñġa min-i mübtelāġa ḥırṣ
Ol nev‘ kim direm sarı bolġay gedāġa ḥırṣ

Hecride vaṣlın isteben iyler min ıżṭırāb
Körgüzgen il kibi maraż içre devāġa ḥırṣ

3 Min devr-i rūzgār ḳaralıġın isterem
Ḳatlimġa tañ yoḳ ol közi ḳaşı ḳaraġa ḥırṣ

Maḥrūm min viṣālidin uşbu imiş es̱er
Her kim ki ẓāhir iylese bir müdde‘āġa ḥırṣ

Eṭfāl ġonçe üzgeli ança ḥarīṣ imes
Kim bar köñgüller alġalı ol dil-rübāġa ḥırṣ

R563a 6 Min çikkeli cefāsını ḥırṣ iylerem ‘ıyān
Ni tañ eger ol iylese ẓāhir cefaġa ḥırṣ

Sālikke hīç meẕheb ara ḥırṣ ḫūb imes
İllā bu iski deyrde cām-ı fenāġa ḥırṣ

Maḥrūmluḳ ḥarīṣḳa āyīn irür velīk
Vaṣlı işide kirmeyin ötmes araġa ḥırṣ

9 Derd ü ġamın köp isteyü boldı Nevāyīġa
Munça kirekmes irdi bizing̃ bī-nevāġa ḥırṣ

--./-.-./.--./-.-

275

P164a İrür ʿışḳıng̃ min-i maḥzūnġa maḫṣūṣ
T3/150 Ki Leylī derdidür Mecnūnġa maḫṣūṣ

Ḳoyung̃ iy serv ü sevsen cilve kim bar
Bu iş ol ḳāmet-i mevzūnġa maḫṣūṣ

3 Körüp mest iylemek lāfın ḳoy iy meh
Ki bu bar ol leb-i mey-gūnġa maḫṣūṣ

Ḳoy iy ay tünni yarutmaġnı kim bar
Bu iş ol ḥüsn-i rūz-efzūnġa maḫṣūṣ

Közüm girdābı cismimni çumurdı
İmes bu Dicle vü Ceyḥūnġa maḫṣūṣ

6 Manġa bī-mihr sin sin hem felek hem
Bu iş bar ay ile gerdūnġa maḫṣūṣ

Nevāyī āteşīn gül ġonçesi dik
İrür köymek sini dil-ḫūnġa maḫṣūṣ

.---/.---/.--

ŻĀD ḤARFİNİNG ŻAMĪRĀN-BŪYLARINING ŻIYĀSI

276

Feyż-i taḳvīde çü yoḳ bil kim irür iy murtāż
Mebde'-i feyż köp ü mey-kede pīri feyyāż

Bāṭın u ẓāhiring aḥvālini kör kim ḳılmış
Żāyi' ol birni ḫavāṭır bu birisin aġrāż

3 Pīr nuṭḳı kiterür 'ucb u riyā birle ḥased
'Īsī oldı çü mu'ālic n'iter itmey emrāż

Ferd bol dünyi vü 'uḳbīdin eger vaṣl kirek
İstegen yārnı kevneyndin itsün i'rāż

Ḳırġavul ḳarda yaşunġan kibidür 'ayblarıng
İlge bes ẓāhir egerçi sin iter sin iġmāż

A73b 6 Közüng allında ḫaṭıng müşgi çü kāfūr oldı
F550b Kör anı ger közünge kirmedi irse bu beyāż

Kim ki illāllāh ile köngl ige iter peyvend
Nefy lāsı durur ildin kisilürge miḳrāż

Ḳılma könglümni su'al ehli kedū keçkūli
Salma bir ẓarfḳa yüz nev' muḫālif aġrāż

9 Dōst yādı tirig asrar çü Nevāyī könglin
Gayr ẕikri bile dāyim nige bolġay mimrāż

..--/..--/..--/..-

277

T3/151 Vaṣlıġa cān ister ol ḥūr-i melek-sīmā ʿivaż
Munça bilmes kim añga yüz cān imes aṣlā ʿivaż

Ol perī pā-būsın iyler vaʿde veh kim tapmaġum
Bolsa yüz miñg cān min-i dīvāne-i şeydā ʿivaż

3 Cān lebiġa birdim ü yitkürse besdür ḳaṭreī
Laʿli tiggen meydin ol ṣūḫ-ı ḳadeḥ-peymā ʿivaż

Tūbi vü kevs̱er sañga iy vāʿiẓ ü bolsun mañga
Ol leb-i gūyā bile ol ḳāmet-i raʿnā ʿivaż

Rişte-i dīnimni üzdi līk besdür ḳılsa luṭf
Rişte-i zünnārıdın ol meh-veş-i tersā ʿivaż

6 Ġāfil olma yārdın kim bir nefeslıġ yādıġa
Sālik allında imes dünyā vü māfihā ʿivaż

Yolıda ölseñg Nevāyī yitküre alur sañga
Yüz tümen cān raḫşı gerdidin biziñg mīrzā ʿivaż

-.--/-.--/-.--/-.-

278

Ḳılġan irmiş nā-tüvān serv-i revānımnı maraż
Ẓār olar min kim ḳılıptur zār cānımnı maraż

Çün tapar āzār cānānım marażdın yoḳ ʿacab
İylese āzürde cān-ı nā-tüvānımnı maraż

3 Ger marażnıñg lāzımı derd oldı bilmen iy köñgül
Derd-mend itkey mü āyā dil-sitānımnı maraż

Ṣadḳası iyleng min-i merdūdnı iy dōstlar
Kim żaᶜīf itmiş ulustın tanlaġanımnı maraż

A74a Derdlıġ köñglüm helākin isterem kim kūyide
Yıḳmış ol āvāre-i bi-hānümānımnı maraż

6 Yüz tümen min dik kühen-pīr olsa anıñg ṣadḳası
Ḳılmasun āzürde yā Rab nev-cüvānımnı maraż

Tā marīż olmış nigārım ḳan töker giryān közüm
İy Nevāyī diy alur min tökti ḳanımnı maraż

-.--/-.--/-.--/-.-

279

T3/152 İy ḳuyaş vaṣfın dimektin māh-ı ruḫsārıñg ġaraż
Āb-ı ḥayvān ẕikridin laᶜl-i şeker-bārıñg ġaraż

Ol ki diptürler beden bustānıda rūḥ u revān
Ehl-i maᶜnī allıda ḳad birle reftārıñg ġaraż

3 Cilve-ger kevs̱er zülālide ḳuyaşnıñg lemᶜası
Közgü içre çihre ᶜaksidin nümū-dārıñg ġaraż

Seyl mevcidin raḳīb-i ḫāne-perdāzıñg murād
Ebr seyridin semend-i berḳ girdārıñg ġaraż

İy köñgül Ferhād taġı birle mītin zaḫmıdın
Derd ü miḫnet şiddetidin cism-i efgārıñg ġaraż

6 Ol ḳuyaşḳa iy felek her ẕerreni zār itmekiñg
Ẕerre-i maḳṣūd yoḳ cüz bizge āzārıñg ġaraż

İy Nevāyī ʿömr bābıda vefāsızlıḳ sözi
Kim bolur meẕkūr irür şūḫ-ı cefā-kārıñ ġaraż

-.--/-.--/-.--/-.-

ṬĪ ḤARFİNİÑG ṬANNĀZLARINIÑG ṬARĀVETİ

280

Deyr pīri ḫidmetide ḳılsa her ḫammār şarṭ
Kim bilin dest iylegey evvel irür zünnār şarṭ

Şarṭ ḳıldım kim vefāsızlarnı imdi sivmeyin
ʿIşḳ zūr itkeç velī bāṭıl bolur bisyār şarṭ

3 Tevbe ḳılmaḳ ister irseñ ḳılma daʿvī āşkār
Tiñrige tapşur özüñni ḳılmaġıl iẓhār şarṭ

ʿIşḳnı cebbārlar fehm iylemesler nige kim
Bardur anda cān-rīş ü ḫāṭır-ı efgār şarṭ

Bolmaġıl āzürde vü āzürde ḳılma kimseni
Faḳr āyīnide nivçün kim imes āzār şarṭ

A74b 6 Şarṭ ile daʿvī fenā içre imes şarṭ-ı edeb
Bī-edebliğdındur itse şeyḫ-i daʿvī-dār şarṭ

Sālik irseñ işke meşġūl ol velī dem urmaġıl
Kim bu yolda şarṭ irür girdār imes güftār şarṭ

R563b İster irseñ Tiñrini bütlerni sındur kim irür
P164b Uşbu yolda dünyī vü ʿuḳbidin istiġfār şarṭ

9 İy Nevāyī çerḫdin cüz igrilik köz tutma kim
Ḥācet irmes ḳılmaḳ anı çerḫ-i kec-reftār şarṭ

-.--/-.--/-.--/-.-

281

Gül üze ʿanber yayıldı ẓāhir itkeç yār ḫaṭ
ʿĀrıż-ı gül-nār üze kim kördi ʿanber-bār ḫaṭ

Ḫaṭṭını kördik leb üzre ger zümürrüd ḫaṭ kişi
Körmedi laʿl üzre yā şingerf üze zengār ḫaṭ

3 Dime kim ḫaṭ yazmadıñ hecrimde kim iltür kişi
Yoḳ turur līkin yatur hücremde yüz ṭūmār ḫaṭ

Ol perī ḳaṣrıda ḫāmem nevkidin āh oḳ kilür
Āh oḳı birle yazar ḥaletde Mecnūn-vār ḫaṭ

Cānıma hicrān eger ḫaṭ almamış ni vechdin
Eşk-i gül-gūndin ʿıyān ḳılmış sarıġ ruḫsār ḫaṭ

6 Ol ḳuyaştın ayru sarıġ çihrem usṭurlāb dik
Körgüzür tırnaġ ile bī-ḥad raḳam bisyār ḫaṭ

Cām-ı Cem devride şevket ehliniñ tārīḫidür
Kim ʿıyān iylep turur ol sāġar-ı zer-kār ḫaṭ

Devr-i gerdūn seyridin tüzlük tevaḳḳuʿ ḳılma kim
Mümkin irmes müstaḳīm itmek raḳam pergār ḫaṭ

9 Yār ḫaṭṭıdın Nevāyī ḫaste köñgli żaʿf iter
Żaʿfḳa mūcib bolur çün köp oḳur bīmār ḫaṭ

-.--/-.--/-.--/-.-

282

T3/153 Hat çıkardıng kılma hüsn ü nāz ara imdi ġalat
Kim yana bī-dād kılmay dip yüzüng körgüzdi hat

Koy ki māvī yaġlıġıngnı yüzdin almay bir zamān
Ni üçün kim hoş körünür zer-varak üzre şamat

A75a 3 Bakmadı hālimġa ġayr-ı nāzdın ösrük közüng
Niçe kim allında yalbardım yakardım her nemat

Hāme dik gerçi kurup min katl üçün şık kılġalı
Köksüm ol şūh istemeydür tīġ kim ister mıkat

Asru bī-endām irür tūbī vü şimşād asru pest
Kāmetingdür muʿtedil min tālib-i hadd-i vasat

6 Şām-ı hecrimġa eger yok şubh hoştur intikām
Kim felek boldı firākım taġı allında sakat

İy Nevāyī ol perīdin ādemīlıġ körmeding
Ol ki saġındıng perīni ādemī kıldıng ġalat

-.--/-.--/-.--/-.-

283

F551a Yüz ü laʿlingdin tapar her lahza köngüm inbisāt
T3/154 İyle kim hātırġa yüzlengey gül ü müldin neşāt

ʿĀrızıngnı ay disem yokʿayb çün körgüzmeding
İy kuyaş çihrengni aç kim yahşı iyley ihtiyāt

3 İylesem zāhir anıng mihrin mahal-i reşk imes
Zerreġa ni bolġusı hurşīd birle ihtilāt

Dil-berā bezming bisāṭı nā-tüvān ʿuşşāḳdın
Çün toluptur ġāfil olma kim imes ḫāli bisāṭ

Hecridin yitmek viṣāl içre ni mümkin ṣabrsız
Kim tamuġdın ötti uçmaġ sarı ḳaṭʿ itmey ṣırāṭ

6 Baġlama könglüngni bu menzilga nivçün kim irür
Bir yangı mihmān yiri her laḥẓa bu iski ribāṭ

İy Nevāyī dehr ara ni kilse bolġıl münbasiṭ
Gerçi lez̠z̠etsiz bolur küç birle ḳılmaḳ inbisāṭ

-.--/-.--/-.--/-.-

ẒĪ ḤARFİNİN͡G ẒARĪFLERİNİN͡G ẒUHŪRİ

284

T3/155 İyle ḳıldım defter-i ʿışḳın͡gda her destānı ḥıfẓ
Kim ḳılur eṭfāl sūre sūre-i Ḳur'ānnı ḥıfẓ

Tilbelikdin gerçi yoḳtur ḫāṭırımda hīç ḥarf
Līk bes ḫūb itmişem efsāne-i hicrānnı ḥıfẓ

3 ʿĀrıż u kūyün͡gni vaṣf iylerni ḳılġan ārzū
İylemek evlī bahār-istān bile bustānnı ḥıfẓ

A75b Yüz belāġa uçrasa cānım ġamıdın ġam yimen
Her beliyyetdin kirek Ḥaḳ iylese cānānnı ḥıfẓ

Yār dirler iylemiş külbemġa kilmek iḫtiyār
Veh ki iyley almaġum bī-iḫtiyār efġānnı ḥıfẓ

6 Şām-ı zülfi ḳaydı vü mihr-i ʿiẕārın körgeli
İylemiş min sūre-i"ve'l-leyl" "ve'r-raḥmān" nı ḥıfẓ

İy Nevāyī ʿışḳ eṭvārını ḥıfẓ iyley digen
Barça işni terk itip ḳılsun bizin͡g dīvānnı ḥıfẓ

-.--/-.--/-.--/-.-

285

İy ölügni tirgüzür çaġda sürüp dür-bār lafẓ
Dem-be-dem ẓāhir ḳılıp nuṭḳun͡g Mesīḥ-ās̱ār lafẓ

Ḳaddin͡g ol naḫli ki bārı gevher-i elfaẓ irür
Allah Allāh ni ḳad-i raʿnā vü gevher-bār lafẓ

3 La'li her lafẓıda ma'nī köp turur yoḳ ṭıfl dik
Pür edā-yı ma'ni iylerde digey bisyār lafẓ

'Ārıżıñg vaṣfıda köp sorsam ḳuyaş lafẓıñg ni tañg
'Acz ise ma'nī edāsıda tapar tekrār lafẓ

Hecr ara andaḳ tapıptur nāledin boġzum ḫırāş
Kim bolur derd-i dilim aytur zamān efgār lafẓ

6 Bī-melāḥat ḫūb kim dībā kiyer bar iyle kim
Ma'ni olġay çāşnīsizlik añga pergār lafẓ

İy Nevāyī köñglüñge birseñg ṣafā yār allıda
Fāş olur sırrıñg ni ḥācet iylemek iẓhār lafẓ

-.--/-.--/-.--/-.-

286

T3/156 Tañg imestür tāb-ı 'ışḳıñgdın köñgül ger tapsa ḥaẓ
Ni'acab ot şu'lesi birle semender tapsa ḥaẓ

Ḫaste köñglüm bir lebiñg ḳandıdın iy āb-ı ḥayāt
Taptı ḥaẓ şerbet içip n'itti mükerrer tapsa ḥaẓ

3 Cām-ı la'liñgdin köñgül maḥẓūẓ boldı veh ni tañg
Tüşse maḫmūr ilgige bu nev' sāġar tapsa ḥaẓ

Tün kün ol bī-bāk mey içkendin er ġam-gīn isem
Bāk yoḳ meydin kirek kim ol sitem-ger tapsa ḥaẓ

A76a Min yutup ḳan yıġlaram la'liñg içip sāġar küler
Tink ḳadeḥ içken kirek irdi berāber tapsa ḥaẓ

P165a 6 ʿIşḳ-ı kāmil kör ki yüz mi͡ng zühd birle bādedin
Gūyiyā min ḥaẓ tapar min ol semen-ber tapsa ḥaẓ

Niʿacab ehl-i ḫıred ḫoş-dil Nevāyī naẓmıdın
Cevherī tapḳanda ta͡ng yoḳ yaḫşı gevher tapsa ḥaẓ

-.--/-.--/-.--/-.-

287

R564a Kö͡ngül ki ʿışḳını cān içre iyledi maḥfūẓ
Ni bes ġarīb mekān içre iyledi maḥfūẓ

Niçük ki rūḥ u revān tendedür nihān ʿışḳı͡ng
Körü͡ng ki rūḥ u revān içre iyledi maḥfūẓ

3 Yüzi vü aġzıda asrap kö͡ngül bile cānnı
Nefesde daġı gümān içre iyledi maḥfūẓ

Yaşurdı daġını ḳanlıġ kö͡ngülde veh kör kim
Tügenni lāle-sitān içre iyledi maḥfūẓ

Lebide asradı cānımnı ʿışḳ-ı cān-fersāy
Ḳuruttı ḳanın u ḳan içre iyledi maḥfūẓ

6 Nevāyī öldi fiġāndın bu ṭurferaḳ ki anı͡ng
Çü cānın aldı fiġān içre iyledi maḥfūẓ

.-.-/..--/.-.-/..-

ʿAYN ḤARFİNİNG ʿAYYĀRLARINING ʿALĀMETİ

288

Ḥaḳdın ʿazīzlik tileseng ildin üz ṭamaʿ
Kim ḫalḳnıng eʿazzi didi "ʿazze men ḳanaʿ "

Mezmūndur ḳanāʿatıdın kāniʿ itse faḫr
Ṭāmiʿ ḫıṣālıdın kişi ni iylegey ṭamaʿ

3 Kim ṭuʿme tapmas itkeli ifṭār u rūzedür
İrmes veraʿ bir açḳa ġıẕā bezlidür veraʿ

Mātem özüngge tut ki öler sin günāh ile
Bī-cürm ṭıflıng ölgenige ni durur cezaʿ

Bir derd-mend könglide körseng vecaʿ anga
Ger könglüng ağrımas ol imes bu durur vecaʿ

A76b 6 Nefs olsa tābiʿ ing kişi sin yoḳsa bolmaġung
Hergiz kişi bolup sanga yüz ming kişi tebaʿ

Ḳaḳḳıl Nevāyi uşbu işikni lecāc ile
Kim ṣābit oldı faḳrda mażmūn-ı "men ḳaraʿ "

--./-.-./.--./-.-

289

Ol ki iyler min ġam-ı hecrinde cān birlen vidāʿ
Kāş cān dik iylese bu nā-tüvān birlen vidāʿ

Ger cihān u cān bile ḳılmaḳ vidāʿ āsān irür
Līk bes müşkildür ol cān u cihān birlen vidāʿ

3 Ger vidāʿ itsem zamān u yüz ming āşūbı bile
N'iylep itkey min ol āşūb-ı zamān birlen vidāʿ

Ḫānümānımġa vidāʿ ittim ġamıdın veh anga
Kim diy alġay kim ḳıl ol bi-ḫānümān birlen vidāʿ

Min ölüp ol yaḫşılar sulṭānınıng hicrānıda
Ol tapıp cān iylegende min yaman birlen vidāʿ

6 İyledim köp mihr-bān birle vidāʿu ölmedim
Veh öler min ḳılsam ol nā-mihr-bān birlen vidāʿ

Dehr bustānıġa maġrūr olma köp iy bāġ-bān
Āḫir itküng çün gül ü serv-i revān birlen vidāʿ

Ger vidāʿıng vaḳtı ölsem barıp özdin niʿacab
Kim irür köp ṣaʿb sin dik dil-sitān birlen vidāʿ

9 İy Nevāyī ḫayr-bādı vaḳtı ḫalvet iste kim
İylegüng āşūb u feryād u fiġān birlen vidāʿ

-.--/-.--/-.--/-.-

290

T3/157 Ḳılur ḳayġu köngʼlümge ol nāzenīn cemʿ
Cerāḥatḳa andaḳ ki bolġay cibin cemʿ

F551b Lebingde ḥalāvet bolur müfriṭ andaḳ
Ki gül yafraġıda bolur engübīn cemʿ

3 Yıġar ḳatl üçün ilni ol kāfir ammā
Duʿāsıġa bolur anıng ehl-i dīn cemʿ

İşi deşt üze ġayr rüsvālıġ irmes
Niçe bolsa kūyün͡gde ḫalvet-nişīn cemʿ

A77a Tenin͡gçe imes kön͡glekin͡g içre ḳılsa
Kişi ḥulle içre gül ü yāsemīn cemʿ

6 Yüzün͡g devride zülf ü meşşāṭalar kör
Ki gül ḫirmenide irür ḫūşe-çīn cemʿ

Giriftārlar iyledür zülfün͡g içre
Ki hicrān tüni bolsa ḫayl-i ḫazīn cemʿ

Sözün͡g nāme-ber ḳuş yıġar iylegen dik
Nebī nüktesin Cebra'īl-i emīn cemʿ

9 Nevāyī ḫayāli ni maḫzen ki yoḳtur
Besī baḥr ara ança dürr-i s̱emīn cemʿ

.--/.--/.--/.--

291

Min͡g cevr ile birev ki ḳılur ʿışḳdın rücūʿ
Ḳılmaġ rücūʿdur iş ara ḳılmayın şürūʿ

Birgende pīr-i deyr mey ilgimge dip idi
Allımġa her ni muġ-beçelerdin tapar vuḳūʿ

3 Ḳutḳarġay irdi küfrdin olsa Ḥaḳ allıda
Büt secdeside munça ki min iyledim ḫuşūʿ

ʿIşḳ irmiş aṣl-ı ʿilm fenā ders-gāhıda
Ehl-i uṣūl her ni ki dir ser-be-ser fürūʿ

242

İyler h̲umār-ı ṣāmıda yüz tīrelikni defʿ
Sāġar ḳuyaşı ḳıldı çü köp çerh̲idin ṭulūʿ

6 ʿIşḳ içre sürh̲-rū bola aman͡g çü sipmesen͡g
Ruḫsār-ı zaʿferānı üze lāle-gūn dumūʿ

Gerʿışḳdın rücūʿNevāyī ḳılur idi
İmdi rücūʿḳılġanıdın iyledi rücūʿ

--./-.-./.--./-.-

292

Ol perī her dem ḳılur mecnūnların ṣād özge nevʿ
Līk iter min tilbege her laḥẓa bī-dād özge nevʿ

Yārnı min körmey öldüm ol körüp hem ölmedi
ʿIşḳ ara min bar min özge nevʿü Ferhād özge nevʿ

P165b 3 Z̲ikr iter bezm içre luṭf u mihr ileʿāşıḳların
Līk min bed-rūz rüsvānı ḳılur yād özge nevʿ

A77b ʿIşḳ ara özni man͡ga oḫşatma iy bülbül ki bar
Laḥn u āhın͡g özge nevʿü āh u feryād özge nevʿ

Şeyh̲ ü telḳīn-i riyā kim sālik-i deyr-i fenā
Bizge ḳılmış derd üʿışḳ āyīnin irşād özge nevʿ

6 Siz çikin͡g nūş-ı viṣāl iy ehl-iʿıyş u nāz kim
Biz bolup biz zehr-i hecr içmekke muʿtād özge nevʿ

Kön͡gli dik sürme Nevāyīni ki ḳılmaġlıġ irür
Ḳuşnı āzād özge nevʿü ḳulnı āzād özge nevʿ

-.--/-.--/-.--/-.-

293

T3/158 Ol ḳuyaştın taptı bu aḳşam bizin̄g kāşāne şemʿ
Ḳılmasun bu öyni dūdıdın ḳaranġu yana şemʿ

Bend ayaġıda lekendin başıda saç dūdıdın
Ol perī hecrinde min dikdür meger dīvāne şemʿ

3 Yol şeb-istān içre tapmas her kiçe kiltürmese
Ol ḳuyaş dīvān-ı ḥüsnidin niçe pervāne şemʿ

R564b İste gāhī bizni daġı iy meh-i ḫer-geh-nişīn
Kim bolur fānūs ara pervāneġa hem-ḫāne şemʿ

Nāle ḳılmas til çikip kim uyḳu istep yārġa
Ser-güẕeştidin kiçe dir gūyiyā efsāne şemʿ

6 N'itti bir kün yarusa sindin yıḳılġan külbemiz
Çün tapar ay pertevīdin dāyimā vīrāne şemʿ

Tan̄g imestür her biri ger bolsa dürr-i şeb-çerāġ
ʿĀrıżın̄g hecride tökse eşkidin her dāne şemʿ

Bu şeb-istān içre kildi farḳıġa tīġ üzre tīġ
Başı üzre çünki ḳoydı tāc-ı zer şāhāne şemʿ

9 İy Nevāyī örtegil cān u kön̄gül pervānesin
Kim bu aḳşam ʿārıżıdın iyledi cānāne şemʿ

-.--/-.--/-.--/-.-

294

T3/159 İstemes sin ẖāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı ḥayrānıngnı cemʿ
Yoḳsa nivçün ḳılmadıng zülf-i perīşānıngnı cemʿ

ʿIşḳıng otıġa köngül içre didim teskīn birey
Bu ki ḳıldım zār cismim içre peykānıngnı cemʿ

A78a 3 Asramaḳḳa yir iki közdin münāsib tapmadım
Arıtıp yüzni ki ḳıldım gerd-i meydānıngnı cemʿ

Yaẖşı irdi iy köngül ḳatling ẖod anıng tīġıdın
İtlerige birseler kāş iyleben ḳanıngnı cemʿ

Ol perī mecnūnlarıġa ṣadyek olġay iy ḳuyaş
Çünki ḳılsang ẕerre-i bī-ḥadd u pāyānıngnı cemʿ

6 Ger tebessüm vaḳtıda körseng lebin iy bāġ-bān
Yilge birgey sin ḳılıp gül-berg-i ẖandānıngnı cemʿ

İy Nevāyī naẓmıng il könglin perīşān iyledi
Ḳıldıng il köngli üçün gūyā ki dīvānıngnı cemʿ

-.--/-.--/-.--/-.-

ĠAYN ḤARFİNİÑG ĠAZĀLELERĪNİÑG ĠAVĠĀSI

295

T3/160 Ol ay rūşen ḳılur közlerni mihr-i ḫāverī yañglıġ
N'itip dīvāne bolmay kim ḳaçar mindin perī yañglıġ

Sa'ādetlıġ birev kim ġam tüni naḥsiyyeti def'in
Ḳılurġa çıḳsa allıdın cemāliñg Müşteri yañglıġ

3 Niçük tekrārıda tā ṣubḥ bülbül dik nevā çikmey
Yüzüñg kim sebze-i ḫaṭdın irür gül defteri yañglıġ

Cebīniñgdür mü kim ikki mu'anber ṭāḳ-ı kīnidin
Çıḳıptur yarımı ṣubḥ-ı sa'ādet aḫteri yañglıġ

Ni yañglıġ ṭurfe ḳuş sin veh ki ṭāvus u tez̠erv irmes
Cemāliñgçe niçük cilveñgni di kebg-i derī yañglıġ

6 Ol otluġ çihre devrinde mu'anber zülf irür her yan
Tecellī berḳıdın köygen melāyik şeh-perī yañglıġ

Ḫoşā deyr-i fenā kim muġ-beçe eṭrāfıdın çıḳḳay
Ḳılurda nakd-i dīn tārāc Ḫayber kāfiri yañglıġ

Kişi hicrānda olmay vaṣl atın tutmaḳ irür andaḳ
Ki ġāfil ravża tüş körgey riyā ten perveri yañglıġ

9 Nevāyī'ıyş üçün deyr ü riyāżet çikkeli Ka'be
Ger ister sin ikki işke yir yoḳtur Herī yañglıġ

.---/.---/.---/.---

296

T3/161 Kildi yār u bolmas allıda müyyesser fāşlıġ
Ol ḳuyaştın taptuḳ āḫir manṣıb-ı ḫuffāşlıġ

A78b Añglamas bülbül içim peykānların kim gül imes
Nāvek-āsā tiz müjgānlıġ muḳavves ḳaşlıġ

3 Közdür ol ṭıfl ornı vü ister yögürmek eşk ile
Gūyiyā kim bar añga bu işke bāʿiṡ yaşlıġ

ʿIşḳ deştide yaġar āvāreler başıġa taş
Bu ciḥetdin bolmış ol ṣaḥrā hemānā taşlıġ

ʿĀrıżıñ naḳşıda Çīn ṣūret-geri boldı zebūn
Çın budur kim kilk-i ṣunʿ itmiş anı naḳḳaşlıġ

6 Ṣūḫ mey-nūşumġa Ḳārūn genci töksem ḳadri yoḳ
Bizni mey-ḫāne gedāyı kıldı ol ḳallāşlıġ

F552a Başlarıdın kiçtilerʿışḳ ehli hicrān deştide
Vāmıḳ u Ferhād ile Mecnūn Nevāyī başlıġ

-.--/-.--/-.--/-.-

297

Yaraḳandın mañga ger bar ise ruḫsār sarıġ
Ṭurfe körgil ki irür dīde-i ḫūn-bār sarıġ

Köz ki ḳan yaş aḳıban bolmasa sarıġlıġı defʿ
Rengi gūyā ki sarıġ lāle kibi bar sarıġ

3 Ḫilʿatin dime sarıġ reng ki ruḫsār u közüm
İyledi āyine-gūn tonıda iẓhār sarıġ

Yaraḳan defʿi sarıġ cins ḳılur ṭurfe közüñ
Kim bolur tigse yüzüm tonıġa bisyār sarıġ

Özge ṣufret manġa yüz ḳoydı yoḳ irse tanġ imes
Zaʿferān rengiçe un bar ise bīmār sarıġ

6 Min kibi ṣubḥ u ḳuyaṣʿāşıḳınġ olmış nige kim
Ṣıdḳ u mihr ehli yüzi bolsa nümū-dār sarıġ

P166a Ḫas kibi bolsa Nevāyīġa sarıġ yüz külme
Körgüzür gülni daġı bāġda gül-zār sarıġ

..--/..--/..--/..-

298

T3/162 Ança yār elṭāfıdın her kün yiter şermendelıġ
Kim irür kim her birige yüz yıl itsem bendelıġ

Hem cünūn hem ḫastelıġ kūyüngde çün yıḳtı mini
Ser-bülend olmaḳdın artuḳdur manġa efgendelıġ

A79a 3 Ẕulmünġ idbārı ara tofraġ ile tink bolġanım
Yaḫşıraḳ kim özgelerninġ luṭfıdın ferḫundelıġ

Ḳadd ü aġzınġ hecride gül-şenġa meyl itmen ki yoḳ
Serv dil-keş cilvelıġ yā ġonçe şekker-ḫandelıġ

Ni firişte pāklikde ḥüsnünġe kildi şebīh
Ni perīġa ādemīlıġda sanġa mānendelıġ

6 ʿIşḳ kūyininġ gedāyı min ki anda tink durur
Şāh ise zer-beftlıġ yā sāyil olsa jendelıġ

Dime minsiz olmadınġ vaṣlımda köp yir öpmegil
Kim ḳoyı salmış Nevāyī başın ol şermendelıġ

-.--/-.--/-.--/-.-

299

T3/163 Bil anı deyrde mest-i müdām min yan͡glıġ
Ki mey gedālıġ iter ṣubḥ u şām min yan͡glıġ

Birevni rind-i ḫarābāt an͡gla kim bolġay
Bir ilgide kedū vü birde cām min yan͡glıġ

3 An͡ga ḥelāl mey ü ʿışḳ deyr ara bil kim
Özige zühdni ḳılmış ḥarām min yan͡glıġ

Be-naḳd-i cennet ara nūş iter mey-i kevs̱er
An͡ga ki mey-kede bolmış maḳām min yan͡glıġ

Ḥayāt ṣāfını nā-kāmdın birev içkey
Ki deyr dürdi bile tapsa kām min yan͡glıġ

6 ʿAbīr-i cennet isin iylemes besend ol kim
Muʿaṭṭar iylese meydin meşām min yan͡glıġ

Yaman imes idi Mecnūnda ʿışḳ ṭavrı velīk
Sömürse mey bolur irdi tamām min yan͡glıġ

Birev ki cān birip ildin vefā ṭamaʿ tuttı
Bişürdi kön͡glide sevdā-yı ḫām min yan͡glıġ

9 Nevāyi özlükidin tındı ol ki deyr içre
Uşattı şīşe-i nāmūs u nām min yan͡glıġ

.-.-/..--/.-.-/..-

300

Şūḫ çerāġçı yaḳıban ḥüsnidin çerāġ
Meşʿal fetīlesi bile köksümge ḳaydı dāġ

A79b Bezm ehlin örṭemekke yaḳar kiçe ẓulm otın
Ol bezmini yarutḳalı irmestür ol çerāġ

3 Köñglümdedür fetīle imes meşʿal içre kim
Ol şūẖ ot salıp ḳoyar anıñg otıġa yaġ

Boldı ḳuruḳ yıġaç kibi cism ü başımda ot
Tā bolġay aña meşʿaleniñg çerẖidin ferāġ

Meşʿalni ḳāş tutmasa otluġ yüzni yiter
Ger seyr iterge ḳoysa şeb-istān sarı ayaġ

6 Ni tañg közin ki şemʿi hidāyet yarutmasa
H̲abṭ olġan ilge meşʿale dūdı bile dimāġ

ʿUşşāḳ bezmi meşʿali bes āh şuʿlesi
Ġam şāmı sürme meşʿaleçi her sarı soraġ

--./-.-./.--./-.-

301

T3/164 Közüñg ki küfr ile yüz dīnġa saldı vīrānlıġ
H̲udāy üçün ti anı yoḳ mudur müsülmānlıġ

Ḳading ki cilve üze cilve körgüzür her dem
ʿAcab imes maña ḥayrānlıġ üzre ḥayrānlıġ

3 Lebiñgni sorsam imes tañg ki tökti ḳanımnı
Sorarlar anı ki bolġay birev bile ḳanlıġ

Dimiş sin öltüreyin ʿışḳ ehlin iylep cemʿ
Meger bilip sin alar içre köp perīşānlıġ

Ni ḥükm iyler iseñ iyle ḥüsn mülkide kim
Sañga müsellem irür ḫūblarġa sulṭānlıġ

6 Cünūnnı terk itiben ʿākil ol didi zāhid
Bolur imiş beni Ādemġa munça nā-dānlıġ

Didiñ Nevāyi eger vaṣl tapsa öltüreyin
Firāḳıñ içre gümān iylediñ anı cānlıġ

.-.-/..--/.-.-/..-

302

Allah Allāh zühd ü taḳvīʿazmiġa birmes ferāġ
İski meydin iski ḫırḳam üzre yañġı yañġı dāġ

Tilberep itken köñgülni közleriñdin isterem
İylerem āvāre Mecnūnnı kiyiklerdin sürāġ

3 Sebze-i cennet bile ḫaṭṭıñ ara iy ḥūr-veş
Ança ẓāhirdür tefāvüt kim çigin birle ḳıyaġ

Ġam tüni mühlik durur sūz u güdāz ehliġa kim
Tañġaça āḫir bolur miñ dik köyüp yıġlap çerāġ

Kūy-i aṣfarı sarı gül bāġıdur iy bāġ-bān
Ün çikip bülbül ki tink ḳılmış dimāġın bile bāġ

6 Ösrük ü dīvāne çıḳtıñʿām itip bī-dādnı
Luṭf-ı bī-ḥad körgüzür sin bolġa sin yā Rab ki saġ

Köçti ṣabrım ḫayli gūyā kim tenim ṣaḥrāsıdın
Dāġlar otlar yiridür naʿllar barı oçaġ

Sāḳiyā devrān ġamı mühlik durur tut bāde kim
Bir zamān cān ḳayġusıdın tapsun āsāyiş dimāġ

9 Ḳāf-ı ʿışḳ üzre Nevāyī gül-cebīnlerni tiler
Derd iḳbālidin olmıştur anga dāġ üzre dāġ

-.--/-.--/-.--/-.-

303

İy lebing ḫāşiyeti çeşme-i ḥayvān yanglıġ
Ḳoyı vü yuḳḳarıġı ḫāli bile cān yanglıġ

Ayaġımnıng ḳalemi żaʿfdın andaḳ ki ḳalem
Ḳata ḳalġan tiri devride ḳalem-dān yanglıġ

A80a 3 Nūn-ı tenvīn kibi ḫam hecride nā-būd tenim
Dāġ-ı pinhānım anga noḳṭa-i pinhān yanglıġ

Ḳaddi cevşen ara köngülümde anıng dik kim oḳ
Çerkesi doluġa ol oḳ üze peykān yanglıġ

F552b Ādem ornıġa perīʿāşıḳı boldum kim ol
Ādemīsizliġ ara bolmaġay insān yanlıġ

6 Yüzi nezzāresi ḥayrānlıġı öltürdi mini
Her naẓardın kim ölüptür min-i ḥayrān yanglıġ

Ḳoyma bu menzil ü meskenge köngül kim zinhār
Anga yol ötküçi dik özni vü mihmān yanglıġ

Cāhnıng zībiġa kim ḥüsn tiler bildik kim
Zīneti kilmedi cāh ehliġa iḥsān yanglıġ

9 Şeyḫ-i deyr ʿışḳını terk it san͡gaʿaḳl örgeteyin
İy Nevāyī kişi bolġay mu bu nā-dān yan͡glıġ

..--/..--/..--/..-

304

Kön͡gül ḳuşıġa saçın͡g tārı ḥalḳa mū yan͡glıġ
Arada ḫāl ü yüzün͡g dāne birle su yan͡glıġ

Bihişt tofraġı gerçi muʿaṭṭar itse dimāġ
Muʿaṭṭar itmegüsi köz bu ḫāk-kū yan͡glıġ

3 Ḳaçan ki dōstlarım ʿışḳ menʿin iylerler
Közümge her biridür ḳan töker ādüv yan͡glıġ

Yitişse ger melek-i ḳatl ḥūr şekli bile
Naẓarġa kilmegey ol şūḫ-ı tünd-ḫū yan͡glıġ

P166b Kön͡gülge perde-der oldun͡g an͡ga çü rişte-i ʿışḳ
Çikildi her ṭarafıdın irür rüfū yan͡glıġ

6 Sebū-keş olġalı deyr içre mest muġ-beçeler
Çıḳarlar ignime öyʿazmiġa sebū yan͡glıġ

Dimen͡g ṣalāḥ sözin ʿışḳdın din͡g iy aḥbāb
Ki hīç nükte imes ḫoş bu güft ü gū yan͡glıġ

Saġınma Vāmıḳ u Ferhādnı Nevāyī dik
Ki ʿışḳ esirleri irmes irdi bu yan͡glıġ

.-.-/..--/.-.-/..-

FĪ ḤARFİNİÑ FİTNELERİNİÑ FOSŪNI

305

Deşt-i fenā ki mūrça yoḳ şīrlerge ṣāf
Gerçi maḫūf yir durur it'azm ü lā-tuḥaf

Ger şīrdür ki mūrça yoḳtur ḥisāb aña
Kim körmedi közi bu yaban gerdidin şeref

3 Özni köñgül ṣaḥīfesidin maḥv ḳılmaġan
Tapmas vuḳūf nükte-i esrār-ı "men'aref"

Ṭab'ıñġa faḳr nüktesi ger zāde bolmasa
Bolġan nidür ḫalīfe-i devrān sañga ḫalef

Ger saçsa ol ḫalīfe sözidin dür-i s̱emīn
Dür her niçe s̱emīn ise bī-ḳadrdur ṣadef

6 Baḥr-ı fenāda ġavṭa ṣadef-vār urmasañ
Sindin yitişmegey dür-i maḳṣūd her ṭaraf

Sāḳī ḫarāb-ı cām-ı ḫarābāt-ı 'ışḳ min
Tutḳıl ḳadeḥ muġanni itip sāz çeng ü def

Tā neşe yitse köñglüme ol bāde z̲evḳıdın
Genc-i ḫayāldin saça min her ṭaraf tuḥaf

9 Şāyed Nevāyi iylegey ol tuḥfeler bile
Tertīb-i naẓm-ı menḳabet-i şaḥnetü'n-Necef

--./-.-./.--./-.-

306

A80b Hecridin her dem ḳılur bu ḫāṭır-ı efġān ḫavf
Ẓāhir itken dik ölümdin her zamān bīmār ḫavf

İy ki kāmıñ dōst vaṣlıdın irür tapmaḳ ḥayāt
Ḳatl tīġı sürse düşmen ḳılmaġıl zīnhār ḫavf

3 Vaṣl bustānıda ger eymen imes min iy refīḳ
N'iyleyin kim ḫār-ı hicrāndın içimde bar ḫavf

Hecr ṣāmıdur maḫūf u ḳātil iy meh-veş ni tañ
İyle mühlik tīre tünde iylesem iẓhār ḫavf

Niçe kim dūzaḫdın olsa ḫavf maḥşer ehliġa
Minde hecriñ şuʿlesidindür yüz ol miḳdār ḫavf

6 Salmas özlük naḳdin özdin tutmaġıl deşt-i fenā
Ki aġır yüklükke bu yolda yiter bisyār ḫavf

İy Nevāyī hūşuñ olsa közleridin ḫavf irür
Ol ṣıfat kim mestlerdin iylegey hūş-yār ḫavf

-.--/-.--/-.--/-.-

307

T3/165 Āh kim köñlüm buzuldı tapmayın cānān vuḳūf
Mülk vīrān boldı ḥāṣıl ḳılmayın sulṭān vuḳūf

Cānnı kāmımdur ʿadem küncide pinhān iylemek
Aġzı remziġa ki ḥāṣıl ḳılmışam pinhān vuḳūf

3 Vaṣl ara hicrān yaşurdı ʿışḳ köñlüm ḳatliġa
Miz-bān zehr izdi suġa tapmayın mihmān vuḳūf

Tilbe köñglüm ġāfil andın kim ulusġa vaṣl irür
Leyli itti'ıyş u Mecnūn tapmadı çendān vuḳūf

Aġzı remzide eger yol tapmadım irmes 'acab
Ġayb sırrıġa ni tañ il tapmasa āsān vuḳūf

6 'Işḳım aḥvālıġa muṭlaḳ vāḳıf irmestür ḫıred
Ḳayda tapḳay ehl-i ma'nī ḥālidin nā-dān vuḳūf

La'li hūşum zāyil itti tapmadı köñglüm ḫaber
Veh ki mey aḥvālidin ösrükke ni imkān vuḳūf

Vaṣl ümidi birle hecrin ḳılmış irdim iḫtiyār
Ḳatldin köñglümge evvel birmedi hicrān vuḳūf

A81a 9 İy Nevāyī bu ki devrāndın yüz āfetdür sañga
İrmes irkin tapmayın ol āfet-i devrān vuḳūf

-.--/-.--/-.--/-.-

308

'Işḳ tābıdın olup min min-i bīmār żaʻīf
Tāb köp körse anıñ dik ki bolur tār ża'īf

Vaṣlıda ivrülüben başıġa dir min kim öley
Veh ki bolmış min anıñ hecride bisyār żaʻīf

3 Żaʻf ara zārlıġ āzürde ḳılur köñglümni
Tapar āzār bili çünki bolur zār żaʻīf

Ḫastelıġ bar ise yıllar kişi ma'lūm irmes
Min kibi körgüze alġay mu nümū-dār żaʻīf

Bolmış on yılġı ölügdin man͡ga żaʿf efzūnraḳ
Veh ki cānlıġ kişi kim kördi bu miḳdār żaʿīf

6 Żaʿfdın şeyḫ ḳütulġun͡g didi terk itsen͡g ʿışḳ
Pir-i deyr allıda bu ḳulı anın͡g bar żaʿīf

Żaʿf ara ḳılma Nevāyīġa sitem iy ay kim
Biyle iyleptür anı çerḫ-i sitem-kār żaʿīf

..--/..--/..--/..-

309

P167a Ḳātil közün͡g eṭrāfıda müjġān çikiptür iyle ṣaf
Kim ḳatl iter hengāmede ḳılġay hücūm il her ṭaraf

Ay kün ata birle ana ferzend sin bolsan͡g ni tan͡g
Kim sin s̱emīn dür sin velīk ol ikki andaḳ kim ṣadef

3 Ġam ẓulmetide isteyü laʿl-i lebin͡g kördüm velīk
Ḥayvān suyın tapsam ni ġam ger bolsa hemʿömrüm telef

Vaṣlın͡gġa mühlik hecrdin didim müşerref bolġa min
Līkin sinin͡g ʿışḳın͡g ara ölsem irür ol hem şeref

Cān naḳdini avuçlaban kilmiş idim vaṣlın͡g tiley
Mühlik firāḳ ol naḳdni aldı urup ilgimge kef

6 Ger bī-baṣarlıġ ʿaynıdın nergis közün͡gdin lāf urar
Ehl-i naẓar an͡glar kim ol hem kūr irür hem bed-ʿalef

İy muṭrib-i zühre-cebīn bu naġme kim çiktin͡g ḥazīn
Kemdür celācil ger nücūm olsa san͡ga ḫurşīd def

F553a Bolmas nikāb açsañ dağı çün hall-i sırr-ı lev-keşf
A81b Tālibġa nidür iylemek tahsīl-i genc-i "men'aref"

9 Ol nāvek-efgen kılmasa köksin Nevāyīniñ nişān
Tañ yok çü iyleptür añga hurşīdni gerdūn hedef

--.-/--.-/--.-/--.-

310

T3/166 Ger tenimde zāhir olmış dāġ-ı hicrān her taraf
Cānda hod yüz ança bardur dāġ-ı pinhān her taraf

'Işk sahrāsıda bar min sāyir andak kim koyun
Dime ser-gerdān kizer Mecnūn-ı hayrān her taraf

3 Kūyige pinhān barıp zahmım ni yañglıġ yaşuray
Kim kayan barsam yaralardın barur kan her taraf

Köksüm içre tüşti bir hār-ı haşek ya'ni köñgül
Tā ki andın çıkkalı bir nevk-i müjgān her taraf

Hinduyīdür bü'l-'acab bāzī-ger ol köz devride
Hind ili ehli temāşā hayl-i müjgān her taraf

6 Tāze bolsun ol bahār-ı hüsn kim ansız közüm
Dür-feşān olmış niçük kim ebr-i nisān her taraf

Her taraf meydān ara yüz fitne tüşti rahm itip
Tevseniñgni çapmaġıl kılġanda cevlān her taraf

Deyr içinde n'itti tirgüzseñ mini iy muġ-beçe
Devr-i cāmıñgdın tamar çün ab-ı hayvān her taraf

9 Çün Nevāyī dik hevāyī boldum ol ay hecridin
Niʿacab yil dik yüz ursam tartıp efġān her ṭaraf

-.--/-.--/-.--/-.-

ḲĀF ḤARFİNİN͡G ḲIYĀMETLERİNİN͡G ḲIRĀNI

311

T3/167 Çerḫ derd ehliġa her dem yaġdurur gerd-i firāḳ
Öt revānraḳ kim ḫaṭarlıḳtur besī bu iski ṭāḳ

Ejderīdür ḥalḳa urġan pīse kevkeb ḫālidin
Cüz ecel zehrini kām andın tapa almas meẕāḳ

3 Hażm iter fikrin hem itkil farż itey nānın͡g üçün
Ḳıldı çerḫ encümni dāne ay u künni yarġuçaḳ

Çerḫ bir öydür işi her dem anın͡g bolmaḳ nigūn
Tüşmegen yaḫşı iḳāmet mundaḳ öyde ittifāḳ

A82a Ṣunʿ baḥrıdın ḥabābī an͡glaġıl kök günbedin
Sīm-gūn günbeddin olmas iylemek anı vis̱āḳ

6 İstesen͡g biş kün ferāġat gerçi kābinʿömr irür
Dehr zālin tört meẕheb birle ḳılġıl üç ṭalāḳ

İl nifāḳın körmeyin disen͡g Nevāyī fānī ol
Çünki sin çıḳsan͡g aradın kimge ḳılġaylar nifāḳ

-.--/-.--/-.--/-.-

312

T3/168 Yār kilse bes maḥaldür kim içim ḳan itti şevḳ
Ṣabr u ārāmım ḳılıp berbād tuġyān itti şevḳ

Az u köp her ni didi ḳāṣıd viṣālin͡g müjdesin
Ṣabrım az u ıżṭırābımnı ferāvān itti şevḳ

3 Şevḳ hicrāndın beter āşūb saldı köñglüme
Köñglüm āşūbını ḳoy kim ġāret-i cān itti şevḳ

Niʿacab kiçrek müyesser bolsa ölsem iy refīḳ
Biyle kim ümmīd-vār-ı vaṣl-ı cānān itti şevḳ

Hecr bolsun yā viṣāl ümmīdi çün mühlik durur
Bes ḥayāt u ḳatlini köñglümge yek-sān itti şevḳ

6 Ger cünūnumnuñ ḥad ü pāyānı yoḳtur yokʿacab
Kim köñgül bi-ḫodluġın bī-ḥadd ü pāyān itti şevḳ

İy Nevāyī hecr ẓulmin yād ḳılsam ḳılma ʿayb
Kim mañga bī-dād-ı nā-maḳdūr u imkān itti şevḳ

-.--/-.--/-.--/-.-

313

T3/169 Her kün ötken kiçedin āşüfte köñglüm zārraḳ
Her tün ötken kündin eşk-efşān közüm ḫūn-bārraḳ

Ölmekimni ḳılġıl āsānraḳ visālimdin ki bar
Furḳatıñdın laḥẓa laḥẓa ḥāletim düşvārraḳ

3 Şiddet-i ḥālimdür andaḳ kim eceldin cān irür
Her niçe başımġa batraḳ kilse minnet-dārraḳ

Ġam tüni ṭūl u sevādın köz bile köñglüm bilür
Kim alardın yoḳ idi muẓṭarraḳ u bīdārraḳ

Hecr deştin seyl-i eşkim ançe ḳazdı her ṭaraf
Kim bu ṣaḥrā taġlardın boldı nā-hem-vārraḳ

R565a 6 Min anıng ḥüsnini körsem yüz ḳuyaş miḳdārıça
A82b Ẕerredin min allıda yüz ḳatla bi-miḳdārraḳ

Niçe Leylī-veşraḳ ol ay cilve körgüzdi manga
Kördi min şeydānı hem ͑ışḳıngda Mecnūn-vārraḳ

Ka ͑be şeyhi vü riyādur deyr pirī vü fenā
İy Nevāyī dime mundın anı feyż-āsārraḳ

9 Derd-keşler içre mindin fāriġi ger yoḳ ni tang
Çün ḫarābāt içre yoḳ mindin kişi ḫumārraḳ

-.--/-.--/-.--/-.-

314

Tang imes ger yārdın bir dem bola alman yıraḳ
Kim niçe baḳsam yaḳınraḳdın körünür yaḫşıraḳ

Cānım içre yir tutup sin iyle kim ger laḥẓaī
Meyl körgüzseng köngül sarı helāk iyler firāḳ

3 Ger köngüldin nā-gehān köz cānibi ḳılsang hevā
Cān taḥammülsiz ḥavās içre sini iyler merāḳ

P167b Devre-i bezmingde körgüzmey özümni noḳṭa dik
Mużṭarib min saġınur min kim tüşüpdür min ḳıraḳ

Bolsa merdümluḳ bile mihmānım ol köz rūşeni
Köz ḳarasın gerd-bālişt iylemek ḳılġum yıraḳ

6 Aytıngız şeh nevbeti dārıġa kim kūs-i raḥīl
Çalġung āḫir salma bes devrānġa munça ṭumṭurāḳ

İy Nevāyī ṣūfi aytur söz hemīşe ḳurbdın
Bil ki vaḥdet sırrıdın bī-çāre tüşmiştür yıraḳ

-.--/-.--/-.--/-.-

315

İl derdi yārdın kem olur minde yār yoḳ
Köñglümde yüz tümen ġam u bir ġam-güsār yoḳ

Cān riştesini çırmadım oḳuñġa vāy kim
Tīġiñ baġırnı yardı vü tikmekke tār yoḳ

3 Dimeñ ġamıda yıġlama köp iḫtiyārsız
Bī-iḫtiyārlıḳda mañga iḫtiyār yoḳ

Tutsa ḳarar bir nefes allımda veh ni sūd
Kim ol nefes remīde köñgülge ḳarār yoḳ

Disem ki terk-i ʿışḳıñ itey bütme iy perī
Kim tilbeler ḥadīs̱iġa köp iʿtibār yoḳ

6 Çıḳ rūzgār ehlidin āsāyiş isteseñ
Kim munda ġayr-ı tefriḳa-i rūzgār yoḳ

Özni Nevāyi iyleme ösrük bu bezm ara
Kim dehr ʿıyşı bādeside cüz ḫumār yoḳ

--./-.-./.--./-.-

316

Oḳlarıñdın kim közüm hem rūşen olmış hem açuḳ
Meşʿalīdür kim boluptur kāvlamaḳ birle yaruḳ

İy ki boynumġa yazuḳ dip ḳatl tīġın sürmedin͡g
Sin ni ḳılsan͡g ḳıl minin͡g boynumġa bolsun ol yazuḳ

3 Man͡glayımdın kiltürür min közge secdem gerdini
Körgen ol bütni gümān iyler ki iyler min tapuḳ

F553b Daᶜvi-i mihrimġa mindin ikki tanuḳ isteme
Ḫalḳdın çün yaşurup min yoḳ man͡ga cüz bir tanuḳ

A83a Germ-rev eşk ü savuġ āh ittiler ᶜāciz mini
Veh ki ᶜışḳın͡gdın yüzümge kildi köp ısıġ savuḳ

6 İy ki ᶜazm ittin͡g ḥarem maṭlūb hem-rehdür san͡ga
Sin yıraḳ sin andın ammā ol san͡ga bī-ḥad yavuḳ

Deyrġa kirdi Nevāyī küfri ni pinhān ni fāş
Tevbe çün sındı içerge ni ṣurāḥī ni yatuḳ

-.--/-.--/-.--/-.-

317

T3/170 İy cemāl ü nāz u ᶜişven͡g bir biridin ḫūbraḳ
Ḳāmetin͡g merġūb u andın peykerin͡g merġūbraḳ

Minde bolsa min͡g hüner çün yārnın͡g merdūdı min
ᶜĀlem ehli içre yoḳ mindin kişi maᶜyūbraḳ

3 ᶜIşḳ ara Ferhād u Mecnūn daġı bī-ḫod irdiler
Kimse mindin ġālibā bu işte yoḳ maġlūbraḳ

Her ni ḳılsan͡g nā-tüvān kön͡glüm siver cāndın sini
Ḥaḳ yaratmaydur ikin sindin kişi maḥbūbraḳ

Ṭālib irseñ̄g ḳatlime cānā sañ̄ga cānım fidā
Ni sañ̄ga maṭlūbraḳ oldur mañ̄ga maṭlūbraḳ

6 Kim tiler deyr-i fenā ʿazmini üslūb iylegey
Özlükidin iş kirekmes köñ̄glige meslūbraḳ

Ger Nevāyī bar idi maḳbūlüñ̄g itkil raḥm kim
Andın imdi yoḳ turur ʿuşşāḳ ara menkūbraḳ

-.--/-.--/-.--/-.-

318

Mini iylep turur bir ḳātil-i peymān-şiken ʿāşıḳ
Ki tīġ-ı ẓulmidin olmış mininġ dik yüz tümen ʿāşıḳ

Sorar kim ʿāşıḳım sin mü muḳır bolsam helāk iyler
İrür bu ṭurfe kim yalġan diy alman kim imen ʿāşıḳ

3 Eger ʿışḳ itti virān ḫānümānım bāk imes nivçün
Ki çün ʿāzim fenā kūyigedür n'iyler vaṭan ʿāşıḳ

Ger ölsem ʿışḳ taġı tīġı zaḫmıdın yalañ̄g ġam yoḳ
Ki bes hem lālelerdin iylese ḳanlıġ kefen ʿāşıḳ

Ḳazıp ġam taġı taş astıda ölmek ni idi min dik
Ger irmes irdi bir Şīrīn ṣanemġa kūh-ken ʿāşıḳ

A83b 6 Viṣāl imkān imes tā bolsa özlüktin ser-i mūyı
Pes olġay farż kim ḳılġay fenā ṭavrını fen ʿāşıḳ

Nevāyī şād sin kim öltürür ʿuşşāḳın ammā kör
Ki sin diklerni dir mü barı ol sīmīn beden ʿāşıḳ

.---/.---/.---/.---

319

Salur dīnim öyige kāfirī her laḥẓa vīrānlıḳ
Müsülmānlar bu şehr içre meger yoḳtur müsülmānlıḳ

Cemāli cilve ḳılġaç n'iyler idrāk iyleyin ḥüsnin
Çü ḥayrānlıḳ üze artar maña her laḥẓa ḥayrānlıḳ

3 Leb-i laʿliñ irür āġuşte ḳanımdın ʿacab irmes
Anı tutsam kim ol mey-ḫāredür bu dem maña ḳanlıḳ

Köñül tā iyledi zülfüñ sevād-ı aʿẓamın mesken
Ḳararıp rūzgārı kördi yüz türlük perīşānlıḳ

Yaşurdum dāġ-ı ʿışḳıñ hecr otı cismimni köydürdi
Köñülni daġı çāk it ḳalmadı çün anda pinhānlıḳ

6 Lebiñdür cām-i Cemşīd ü yüzüñ mir'āt-ı İskender
Müsellemdür saña ḥüsn ü cemāl ehliġa sulṭānlıḳ

Eger yoḳ ādemīlıġ minde vü yārımda tañ irmes
Ki mecnūnda kişilik yā perīde bolmas insānlıḳ

Cihān bezmide mihmān sin iki üç sāġar içkeç ḳop
Ki müncer bolmaġay nā-geh melāletḳa bu mihmānlıḳ

9 Barı düşvārlıġlarnı özüñge iyleseñ āsān
Barur düşvārlıġlar daġı bolġay şāyed āsānlıḳ

Kil iy sāḳī mini bir cām ile ḳıl mest-i lā-yuʿaḳl
Ki dehr içre irürʿāḳil tirilmek maḥẓ-ı nā-dānlıḳ

11 Nevāyī çünki muġ deyride tuttı muġ-beçe sāġar
İçip mey kāfir-i ʿışḳ olmasañ körgüñ peşīmānlıḳ

.---/.---/.---/.---

320

Bāġ içre san͡ga saçtı gül aḳ u ḳızıl yafraḳ
Şeh başıġa andaḳ kim il aḳ u ḳızıl yafraḳ

P168a Ni barlıġ olġay kim her kiçe tan͡g atḳunça
Sin ʿıyş ile uyḳuda min renc bile oyġaḳ

A84a 3 Köz merdümi kūyün͡gnin͡g gerdin tileben bardı
Ḳanı ki aḳar anı ḳan tarttı veyā tofraḳ

Körgeç anı ḥayretdin ilgimni ki tişlep min
Barmaḳḳa batıptur tiş tilni kisiben tırnaḳ

Cān naḳdin ecel birle hecrin͡g iki bölmişler
Andaḳ ki tapıp sūdī ayırġay iki ortaḳ

6 Kūyüng kirek uçmaḳ yoḳ kim uçmaḳ u kūyün͡gde
Ol nevʿ tefāvütdür kim tamuġ ile uçmaḳ

Hem dehr beḳāsızdur hem ʿömr vefāsızdur
Ḫoştur nefesi özni aḥbāb ile ḫoş tutmaḳ

Yitmeklik irür müşkil maḳṣadḳa nidin kim bar
Köz ḫıyre vü tün tīre at aksaḳ u yol burtaḳ

9 Dipsin ki Nevāyīni kilgüm daġı öltürgüm
Ol öldi bu ḥasretdin kil Tin͡gri üçün batraḳ

--./.---/--./.---

321

Benefşeniñg nige bolmış dimāġı munça uluķ
Kim ol siniñg ḫaṭıñga hindūyī durur mayruķ

Melāḥat aġzıñga ger piste satsa kim alsun
Ki bār-ı ġaysīdür u şūre-püşt ü aġzı açuķ

3 Ķadiñg ķaşında niçük serv özin digey āzād
Ki sebz-reng ķoluñgdur anıñg ayaġı yaruķ

İrür çemende yüzüñgnüñg gedāyı aķ gül kim
Köründi barça yamaġlıġ çıbanı üzre mamuķ

Teniñgġa meske vü ķaddiñgġa naḫl oḫşaşmas
Ki budur asru semizlik oldur asru aruķ

6 Sin ebreş üzre velī gül yıġaç üze deste
Yol öz ayaġı bile barġay ol ki mindi soruķ

Ḫırāmī lāfıda her mākiyān ni di ki ni yir
Ni nevᶜ cilve-ger olġay tez̲erv birle tavuķ

Mey içseñg olmaġıl aķsum ki pīr-i deyr didi
Ki bu iş oldı biziñg deyr ara kemīne yazuķ

9 Ḫoş ol ki bezmde aylar taparda arġuştek
Şeh anda ṭanbūre çalıp Nevāyī dise ķoşuķ

.-.-/..--/.-.-/..-

322

A84b Salsa bir tutam üze çıkkanda ruhsārı açuk
Bir kuyaşdur tüşse her öy içre tünglükdin yaruk

Savuġ āhī kim çiker min germ olur akmakka eşk
Çeşmelerde su bolur ıssıġ hevā bolsa savuk

3 Tingri allında tanuk dime ki ötker kimseni
Minçe sivmes sin bu işke hod irür Tingri tanuk

Lebleringni kim uçuk tutmış hem ol hey'et bile
Aġzıng andak ġonçedür kim tüşmemiş andın kabuk

Dāġ örterge çıbanım iç ü taşı kalmadı
Baġladım merhem çıbandın kaldı ger iski mamuk

F554a 6 Ger yazuksız öltürür sin ġam yimen līkin ġamım
Munçadur kim bolmaġay nā-geh sanga andın yazuk

Yār dil-hāhın çü taptıng tink durur vaṣl u firāk
Hak rıżāsın çünki kazġandıng ni uçmak ni tamuk

Sākiyā mey tutkalı kopmak besī teklīf irür
Koy tekellüfni vü kop līkin manga oltur yavuk

9 Żaʿfı köplüktin Nevāyīning kim olmas nālesi
Ni münāfīdür figān bülbülġa bolmaġlık aruk

-.--/-.--/-.--/-.-

323

T3/174 Kön͡glüm bolur ġamın͡g tüni her laḥẓa ḳayġuluḳ
Çün şām boldı her nefes artar ḳaranġuluḳ

Ol köz ki ʿālem ehlidin almıştur uyḳunı
Baḫtım kibi niʿayb eger bolsa uyḳuluḳ

3 Ṣabr u ḳarār u ḥūsnı almaġlıġın͡g nidür
İy cān͡lar āfeti san͡ga cānımdur alġuluḳ

Deşt-i firāḳ içre tirig yoḳ çü vaḥş u ṭayr
Gūyā yili semūm u giyāhīdür aġuluḳ

Muġ kūyi ʿazmidin mini menʿ itme iy refīḳ
Bu yol irür çü ehl-i melāmetḳa barġuluḳ

6 Andın felekni ilmes ikin közge pīr-i deyr
Kim bu irür ḥaḳīr ü cenābı anın͡g uluḳ

A85a Tā ġamdadur Nevāyī an͡ga dehr tīredür
Ṣād an͡glamas ulusnı birev bolsa ḳayġuluḳ

--./-.-./.--./-.-

324

Her kişi kim ġayr-ı ʿışḳın͡g ḥarfi yazġay her varaḳ
İlgini iylep ḳalem başın ḳalem dik iyle şaḳ

Perde yapḳaç yüzge tuttı ḳan yaşım āfāḳnı
Mihr oyatḳanda ufuḳ sarı yayılġan dik şafaḳ

3 Gūyiyā ḫurşīd her sarı yögürtür kevkebin
Çünki sürʿat vaḳtı ol yüzdin tamar her yan ʿaraḳ

Veh ki eşkim jālesidin taptı āfet bir niçe
Ṣabr tuḫmın mezraʿ-ı cān içre kim ḳıldım nesaḳ

Bir bir üstide ḳoyup min furḳatıñdın niçe dāġ
ʿIşḳ ḫᵛānı içre ḳoyġan dik ṭabaḳ üzre ṭabaḳ

6 Nūş iter min bāde tā laʿliñ ḫayāli birle min
Ḳan yutar min tā ki bolġay tende cānımdın ramaḳ

Şeyḫ kevs̱er şerbeti min telḫ-i mey medḥin didim
Açıġı kilse ni tañ nivçün ki açıġ kildi ḥaḳ

Bāde vaṣfıñ ders eger dir irse bir mey-fürūş
Cām ḫaṭṭı devridin almaḳ münāsibdür sebaḳ

9 İsteme kevs̱er Nevāyī tap ferāgat bādedin
Kim irür ol muḫtelif līkin bu birdür müttefaḳ

-.--/-.--/-.--/-.-

KEF ḤARFİNİṄG ḲĀFİRLERİNİṄG KEMĀLİ

325

Diseṅg ki deşt-i fenā ehliġa bolay hem-tek
Ni dōst ġayrı ise barçasıġa silik itek

Ḳıl özlüküṅg kisekin pāy-māl birle ġubār
Yok irse balçıḳ olur fısḳ suyı birle kisek

3 Çü rūḥ ḫayliġa nefs ister olsa artuḳluḳ
Yitür ʿilācıġa taḳvī sipāhı birle kömek

P168b Yürekni sal dimegil ʿışḳ kūyiniṅg itige
Munı aṅga dise bolġay ki anda bolsa yürek

Ḫoş ol kiʿışḳ gül-istān u bāġıda yıḳılıp
Ölerde astıda ḫārā vü ḫāre bolsa töşek

A85b 6 Belā ġubārı vefā ehliġa yaġar gūyā
Sipihr çenberi pervīzidin oldı ilek

Gedā vü ḫırḳada köymek niçük ki pervāne
Yoḳ ülke ḥulle ara şāhid iyle kim köplek

Aṅga bu deyr-i fenā içre tuttı muġ-beçe mey
Ki tişni baġrıġa birkitmekini ḳıldı gezek

9 Nevāyi olsa ni taṅg bezm içinde batraḳ mest
Ki ġuṣṣa cāmını devrān aṅga tutar köprek

.-.-/..--/.-.-/..-

326

T3/175 Bu kiçe āhım irür devrānnı berhem urğu dik
Çerḫ gül-zārıdın encüm güllerin savurğu dik

R566a Sorğalı kildi ivürüng başığa ḳoldap mini
Kim imestür laḥẓaī başım üze olturğu dik

3 İy köngül dir sin ki yaşur ʿışḳını ni yaşuray
Kim irür cismim fenā tofrağıda yaşurğu dik

Sınsa könglüm niʿacab kim seng-i bārān-ı firāḳ
Boldı ḫamlığ cism öyin her sarıdın sındurğu dik

Hecr-i ẓulmiğa çıdar min ölgeli yoḳ anglasam
Kim irür ḳatlimğa ol cān u cihān ḳayğurğu dik

6 ʿIyş vaḳtın bil ğanīmet kim irür dem uşbu dem
Çerḫ irmes fevt bolğan vaḳtnı yandurğu dik

Sin köngül birseng Nevāyīğa gehī ming cevr ile
İrmes ol her dil-rübāğa könglini aldurğu dik

-.--/-.--/-.--/-.-

327

T3/176 Felek ẓarfı tola mey bolsa u tapsam anı ḫum dik
Çikey kim ḳaṭreler hem ḳalmağay cevfide encüm dik

Hevā-yi ʿışḳ berḳı gerçi muḥriḳdür velī irmes
Bu işte āteşīn laʿling ʿıyan ḳılğan tebessüm dik

3 Ḳuvanur min iting iski sifāli içre mey içsem
Ki Cem ḳılğan imestür cāmı birle ol tenaʿum dik

Helāk olġanda ḳılġan nevḥa ger te's̱īr iter līkin
İşit nālemni kim mühlik imestür bu terennüm dik

A86a Mesīḥā nüktesi ger cān birür irdi velī bilgil
Ki cān almaḳḳa irmes irdi ol şīrīn tekellüm dik

6 Çıḳıp ḳatlimġa özge sarı sürdi raḫşın ol ḳātil
Mañga yüzlenmemiş ʿömrümde vehmī ol tevehhüm dik

Ecel hecriñgde cānım aldı şefḳat iyleben ẓāhir
Kişi raḥm ehlidin körmeydür irkin bu teraḥḥum dik

Mey içre çünki sāḳī ʿaksi mühlikdür bu sāġarnı
Kişi kim içse ümmīd-i ḥayātıdın közin yumdik

9 Nevāyī hecr deştidin tenaʿum bisteri tapḳay
Bu vādide irik ḳum çün yanıda boldı ḳaḳum dik

.---/.---/.---/.---

328

Tīġ-ı ʿışḳındın köñgül her yan ağız dik boldı çāk
Bu ağızlardın ni tañg çiksem fiġān-ı derd-i çāk

Şerbet-i hicrān bile ḳatl iylediñg aḥbābnı
Kimse hergiz dōstlarnı zehr ile ḳılmas helāk

3 Cān ḳuşı örtenmesün dip yapma otluḳ çihre kim
Şemʿotın körgeç köyerdin iylemes pervāne bāk

Mihr dik yār ivrülür başıġa her ser-geşte kim
Ẕerre dik ḳılsa hevā-yı ʿışḳı içre özni pāk

ʿĀrıżın͡gdın yoḳ ʿacab tüşse kön͡gül zaḫmıġa ot
Mihrdin köprek bolur maḥrūr her bir kim meġāk

6 İstesen͡g yitkeç fenā yili san͡ga bolġay ʿurūc
Faḳr kūyide burun ḳılmaḳ kirek sin özni ḫāk

F554b İy Nevāyī yār eger kön͡glümge kirmek istedi
Zaḫmıma merhemçe bardur ḳılġanı köksümni çāk

-.--/-.--/-.--/-.-

329

Aġzı kim sözde Mesīḥā dik ḳılur ilni tirig
Bes uluḳ sözlük durur gerçi irür asru kiçik

Ḳadi ḳopḳaç serv eger tüşse ayaġın öpkeli
Yoḳ ʿacab kim pest olur sāye ḳuyaş bolġaç yitik

3 Hem uşol tofraġdın saçıp ḳurutun͡g nāmeni
Yazsan͡gız ol ayġa cismim tofraġ olġandın bitig

Tīġı zaḫmın baġlasa aḥbāb ġam yoḳ iy kön͡gül
Bir işik baġlansa ʿışḳ içre açılġay yüz işik

A86b Hecr taşın başıma miḥnet bile sin cismime
Ḳayda bilgey ʿışḳ an͡ga körgüzmegen ḳatıḳ irik

6 Uçḳıl iy bülbül bu gül-şendin nidin kim bir niçe
Gül vefāda künd irür cevr içredür ḫārı itik

Ger Nevāyī ḳatlıġa kilmeydür ol ösrük nige
Pes itek tartıp ḳılıç alıp şımalıptur ilig

-.--/-.--/-.--/-.-

330

T3/177 Ḫān-ı vaṣlıñgdın eger bolmas müyesser bir yimek
Hem ġanīmettür talaşmaḳ itleriñg birle süñgek

Ni libās-ı ʿāfiyet kiymek min-i mecnūnġa kim
Añglaman ger boynuma tüşse yaḳa yañglıġ itek

3 ʿIşḳ naḳdi kīsesiniñg ḫıfẓıġa bādame mühr
Ger tiler bolsañg münāsibtür bu çāk olġan yürek

Zülfdür yāhūd ʿiẕārı otıġa çırmaştı dūd
Yā bināgūşıġa töş börkige sancıptur küçek

Sürtken dik közini ser-pençesi naḳşıġa yüz
Köz yarutsam ilgidin pençemde bolsun ol bilek

6 ʿIşḳ eger bolsa hevā-yı nefsdin pāk iy köñgül
Yoḳ tefāvüt dil-beriñg ger bige bolsun ger mirek

Ḳaşı miḥrābıda vaṣlın istep iyler min duʿā
İy Nevāyī tañg yoḳ andaḳ ḳıblede mundaḳ tilek

-.--/-.--/-.--/-.-

331

Bes ki köksüm çāki tikken ignedin boldı töşük
Köñglekim çāki dik olmıştur velī andın çürük

P169a Cān-fezā laᶜling bile ḳātil közüng hicrānıda
İyle ḥālim bar ki bilmen kim tirig min yā ölüg

3 Ḫātem-i laᶜling eger aġzıma yitkeç tişlegüm
Mühr iterde mūm yapuşḳan kibi basḳaç üzük

Furḳatıngdın lāle diktür çāk çāk olġan köngül
Nige kim hem ḳan ara bolmış boyaġlıġ hem köyük

Āteşīn laᶜling eger cānımnı örter tang imes
Kim irür asru ısıġ ni kim irür asru çüçük

A87a 6 Dime deşt-i ᶜışḳ ara ming ḫayl-i ᶜışḳ ehli ḳanı
İtti bu pāyānı yoḳ ṣaḥrāda her yan bir sürük

İy Nevāyī faḳr yolıda burun özlükni sal
Kim bu yolda pūyeġa māniᶜdür ol artuḳsı yük

-.--/-.--/-.--/-.-

332

T3/178 İy ten-i ḫākī ḫadengingġa nişān bolġan kisek
Hem bu maᶜnīġa ḳuruḳ başım kisek üzre süngek

Bir yaḳanı ḳoymadıng ḳılmay itekke tigrü çāk
Raḫş tā sürdüng yaḳangnı sındurup sançıp itek

3 Ẓāhir iylerde yed-i beyżā ḳılur sin ilni ḳatl
Tīġ urarda ying şımalıp kimᶜıyān itseng bilek

Gül bile nā-merdüm il andaḳ ki üzgey ġonçeni
Yip iting yüz pāre baġrımnı ṭamaᶜ ḳıldı yürek

Rişte-i cān yan͡glıġ asray tüşse ilgimge demī
Çün ḫilāl ornıġa şīrīn laʿlin͡ge yitkey ipek

R566b 6 Hecr şāmı derd ü ġamnı başıma yaġdurġalı
Boldı encüm birle çerḫ-i çenberi gūyā ilek

Ol perī ʿışḳıda çün öldi Nevāyī an͡glan͡gız
Kim mücennindür isi ḳabrıġa bütse her çiçek

-.--/-.--/-.--/-.-

333

Ot urdı cānıma çün açtı laʿl-i āteşnāk
Ḥayāt çeşmesidin veh ki cānım oldı helāk

Żaʿīf cismim otıdın cihānnı köydürdün͡g
Uluġ ot urmaḳ üçün örtedin͡g meger ḫāşāk

3 Didin͡g kön͡gül otı dūdın çıḳarma āh bile
Eger çın irse sözün͡g nige köksüm ittin͡g çāk

Neẓāre ḫāyilidür dūd-ı āh u ḳaṭre-i eşk
Figān ki māniʿ-i kāmımdur encüm ü eflāk

Kön͡gül şikāfi dime anda ṣabr defni üçün
Ki hecr ḳātili öltürdi ḳazdı ʿışḳ meġāk

6 Çü mest oldum ise mey bile yun͡guz bedenim
Tan͡gın͡g uşalġan naʿşım bilige rişte-i tāk

A87b Nevāyi istese lūlī-veşiʿacab irmes
Bu vech ile ki vefā terki ittiler etrāk

.-.-/..--/.-.-/..-

334

Mini ki muġ-beçe deyr içre iylegey ösrük
Ni tañ közümge ḳuyaş bolsa ẕerredin öksük

Sözümni yār işitmey yüzümni çörgedi āh
Bu vechdindür ol ay allıda yüzüm çürgük

3 Firāḳı oḳıdın olmış töşük töşük baġrım
Bu ṭurferaḳ ki bir oḳdın durur her ikki töşük

Ġamıda türlük türlük belaġa uçrap min
Ki her birisi mini köydürür niçe türlük

Tenimde regler üzüldi firāḳ şiddetidin
Niçük ki rişte çü bolġay ipek ton olsa çürük

6 Tutay cihānda Süleymān sini veyā Cemşīd
Ni muña cām vefā iyledi ni aña üzük

Nevāyi örtedi şīrīn ḥadīs̱iñ il köñlin
Niçük ki köydürür içni çü şerbet oldı çüçük

.-.-/..--/.-.-/..-

335

T3/179 Gül-şen içre yoḳtur ārāmım dil-ārāmım kirek
Serv ü gülni n'iyleyin serv-i gül-endāmım kirek

Ger perīler ḳuş kibi rem ḳılsalar min tilbedin
Ġam yoḳ ol şūḫ-ı perī-peyker miniñ rāmım kirek

3 ʿĀfiyet ḳūyide meh-veşlerġa yoḳtur nisbetim
Ol muḳāmir-şīve şūḫ-ı bāde-āşāmım kirek

Kaʿbede nā-kām ile dīn ehliġa yoḳ cüz nifāḳ
Deyr içinde kāfir-i bī-bāk ḫod-kāmım kirek

Gül bile sevsen kirekmestür manga iy bāġ-bān
Zülfi sünbül ʿıtrlıḳ ruḫsārı gül-fāmım kirek

6 İy ḫarābāt ehli rüsvā könglüm itmiş bu ṭaraf
Kilmişem tapıp soraġ ol rind-i bed-nāmım kirek

İy Nevāyī ḫān-ḳahda tapmadım cüz tefriḳa
Ḫum kibi mey-ḫānening küncide ārāmım kirek

-.--/-.--/-.--/-.-

336

A88a Aytman kim laʿl-i cān-baḫşıng irür cāndın çüçük
F555a Kim irür her ni ki yoḳ andın çüçük andın çüçük
T3/180

Niçe kim bolsun çüçük şīrīn tekellümler sözi
Līkin irmes ol kelām-ı şeker-efşāndın çüçük

3 Nūş-ı laʿlingdin manga çün zehr-i hecr oldı naṣīb
Ni asıġ ger bolsa ol artuġraḳ imkāndın çüçük

Ney okung bī-ḥad çüçüktür cānga gūyā çıḳmamış
Bir ḳamış mundaḳ şeker bütken ney-istāndın çüçük

Nāveking üzre başaḳ gūyā irür ḥabb-i nebāt
Kim köngül kāmı bolur ol şekl-i peykāndın çüçük

6 Sāḳiyā cāmımda izgil zehr kim her niçe ol
Bolsa açıġ bolġusıdur zehr-i hicrāndın çüçük

İy Nevāyī cān-fezā naẓmıñ lebi vaṣfıda bar
Şīre-i cāndın izilgen āb-ı ḥayvāndın çüçük

-.--/-.--/-.--/-.-

337

Servniñ sāyeside bāde-i gül-fām kirek
Boldı çün ikkisi bir serv-i gül-endām kirek

Kimge kim boldı bular kāfir irür dise maña
Ḥūr u ṭūbī bile kevs̱er meyidin kām kirek

3 Gerçi ruḫsārı irür ṣubḥ-ı dil-efrūz līkin
Vaṣl eyyāmı ḳara zülfi kibi şām kirek

P169b Ol ki Cemşīd digey özini Ḫurşīd kibi
Sāḳi ilgidin anıñ bezmi ara cām kirek

Közlerim dāne vü suyıġa kilür vaṣl ḳuşı
Līk tutmaḳḳa ol ay ṭurresidin dām kirek

6 Kaᶜbe ṭavfıda bes tefriḳadur bil ki özin
Cemᶜ isterge fenā deyride ārām kirek

Deyr pīriġa mürīd oldı Nevāyī nige kim
Şeyḫü'l İslām digen kimsege İslām kirek

..--/..--/..--/..-

338

A88b Pīl-i gevher-keş durur her yan seḥāb-ı pīl-reng
T3/181 Başıda çeñgek hilāl ü yanıda ḫurşīd zeng

Asru iẓhār-ı tecemmül ḳıldı sulṭān-ı bahār
Kim bu yañglıġ pīl yüz miñ cilve iyler bī-direng

3 İyledi nīsān zülāli yir yüzin āyīne-reng
Encüm ü kök ʿaksidür anda reyāḥīn ü öleng

Defʿa defʿa bir biri üzre bulut āfāḳ üzre
Gūyiyā kim tācirī tirdi ruḫūtın teng teng

Çeng üni birle mey iç körgüzdi çün ḳavs-i ḳuzaḫ
Devr ile endām-ı çeng ü levn ile evṭār-ı çeng

6 Biyle mevsimde kirektür ʿıyş bezmin tüzgeli
Hem zümürrüd-reng yir hem bāde-i yāḳūt-reng

Bu barı bir yan u ol bir yan ki içmek bāʿiṡi
Sāḳiyā bolġay bu devr içre be-ġayet şūḫ u şeng

Hem yigitlik hem bahār eyyāmını tut muġtenem
Bāde vü sāḳī üçün ḳılmaḳḳa terk-i nām u neng

9 İy Nevāyī dem bu demdür tut ġanīmet bāde iç
Özge bir demge yiter yitmeske çün vāḳıf imeñ

-.--/-.--/-.--/-.-

339

İylese muġ-beçe deyr içre mini mest-i meleng
Uşatay sāġar-ı nāmūs bile şīşe-i neng

R567a İy ḫoş ol kim ḳalıban zühd tonıdın ʿuryān
Deyr ara ṭıfllar oynatsa anı mest-i meleng

3 ʿIşḳ bezmiġa n'itip barmaġa min çünki mini
Tartadur ol sarı yüz tār bile naġme-i çeng

Mañga zāhid yana mey terkini ḳıl dip teklīf
Ḳılmaġay sin közüñge uçrasa ol sāḳi-i şeng

Ṣāf mey lemʿası vü sāḳi-i meh-veş ḥüsni
Tīre zāhidḳa es̱er ḳılmadı kim bar idi deng

6 ʿIşḳ-ı bī-bāk üze kim zühd ḫayālin ḳılsa
İrür andaḳ ki yigey bāde-i nāb üstide beng

Mey-kede ehliġa yüz ṭāḳ u turunb iy ṣūfī
Ḫān-ḳahda bola alġay mu Nevāyīġa direng

..--/..--/..--/..-

340

A89a Raḥmsız bolġan köñgül küffār-ı Ḫayber köñgli dik
Mümkin irmes bolmaḳ ol şūḫ-ı sitem-ger köñgli dik

Kisti eṭfāl-i ġamıñg köñglüm üze naʿl üzre naʿl
Ança kim boldı ḫazīn köñglüm ṣanevber köñgli dik

3 Köñglüm ol ḫaṭ şevḳıdın yüz zaḫmlıġ cism içre bar
Ot içindeʿanber itken dūd-ı mücmer köñgli dik

Niçe zaḫm itseñg ḳızıḳ köñglümni otdur ḳan imes
Ḥumreti kim anda ẓāhir bolsa aḫker köñgli dik

Gerçi Leylī maḥmilidin nāle köp çikkey derāy
Ṣavtı mühlik bolmaġay Mecnūn-ı muẓṭar köñgli dik

6 Müjde deyr ehli ki sāḳī ʿaksi irmiş cilve-ger
Her kişi birse ṣafā köñglige sāġar köñgli dik

Hecr tīġıdın Nevāyī ḳan u zaḫmıñ kör ki bar
Köñgli memlū cismi dik cismi ser-ā-ser köñgli dik

-.--/-.--/-.--/-.-

341

A91a Derd ü miḥnet taşın iy maḥzūn köñgül cānıġa ök
Her ni efzūn kilse andın cism-i vīrānımġa ök

Çün besī köptür çıḳıp cān cism öyi yimrülgeli
Yitse ḫirmen ḫirmen ol taşlarnı her yanımġa ök

3 ʿIşḳ otı aḫkerleri teskīn birür çün derdime
Yaḳḳalı merhem dik anı dāġ-ı pinhānımġa ök

Ḥüzn ü miḥnet yükleri köñglüm öyin ḳılmış tola
İy felek imdi alarnı beytü'l-aḥzānımġa ök

Yüz ü zülfi yādıdın meclis tüzer min iy refīḳ
Bāġdın güller tizip her yan şeb-istānımġa ök

6 Ḫān-ḳahda tīre min deyr-i fenā tofraġını
Hem süpür kirpik bile hem çeşm-i giryānımġa ök

Ġam bile endüh ġıẕāsıdın bolup min mümtelī
İy Nevāyī gūşelerde anı zindānımġa ök

-.--/-.--/-.--/-.-

342

Ṣubḫ-ı iḳbal ü saʿādet kildi ol ferḫūnde ing
Tang başıda muḫterik kevkeb dik anıng üzre ming

Serv kim tink tutmas öz ḳaddi bile her naḫlni
Iʿtidāl içre imestür serv-i ḳadding birle tink

3 Tā min-i ser-geşte çıḳtım deştdin her yan ḳoyun
Pūye iyler tınmayın nivçün ki tapmış bizni king

Könglek ornıġa yilek kiyding hemānā iy ḳuyaş
Kim yed-i beyżāġa māniʿ bolmaġay her sarı ming

Ġāret-i İslām u dīn yalġuz ḳılur sin gūyiyā
Biyle yaġmālarda yoḳ ḥācet ki bolġay kimse çeng

6 Bāde istep zühd terki iyledim alġay mu siz
Ḫırḳa vü seccāde rehn itsem ḫarābāt ehli deng

Dāġ u ḳan birle Nevāyī köngli boldı lāle kim
Bu teḳāżā iyler ol müşgīn ming ü gül-reng ing

-.--/-.--/-.--/-.-

343

A89b İy cefā pīşeng ü bī-dād işing cevr fening
T3/182 Her biri merhem-i rāḥat kibi köngliimge mining

Köp turur könglüm ara nīş meger ḳıldı nişān
Verziş iylerde anı ġamze-i nāvek-fügening

F555b 3 Ḫūblar ḫaṭlarıdın tīre durur çihreleri
Sin sin ol gül ki yüzüng gül-şenide yoḳ tikening

P170a Luṭf kör kim suda gül ʿaksi mes̱ellik körünür
Ḥulle nāzüklükidin her sarı nāzük bedeniñ

İy köñgül ġam yüziniñ közgüsidür sin gūyā
Közgüniñ ikki yüzi yañgı vü iski tügeniñ

6 Min dik iy lāle sini ḳılmadı ger ʿışḳ şehīd
Nige ġam dāġı ʿıyān iyledi ḳanlıġ kefeniñ

Devr endūhı mini ḳıldı helāk iy sāḳī
Şīşe ṣāfī yoḳ ise yoḳ mu ikin dürdi anıñ

Yoḳ turur ehl-i zamān ḳaṣrıda cüz naḳş-ı cefā
Çıḳma ger ḫod yıḳılur başıña beytü'l-ḥazeniñ

9 İy Nevāyī çü felek ṭāḳıdın āfet yaġadur
Çıḳma kim bolsa kirek mey-kede bāġ u çemeniñ

..--/..--/..--/..-

344

A91b Birev ki ḳondı kiçe özge yirde yārı anıñ
Közidin uyḳu uçarġa ni iḫtiyārı anıñ

Kişi ki dil-beri aġyār birle tuttı ḳarār
ʿAcab imestür eger bolmasa ḳarārı anıñ

3 Zamāne ḫūblarıdın vefā tamaʿ tutḳan
Ot istegey ki su ḳılġay ʿıyān şerārı anıñ

Vefāġa çünki cefādur ʿivāz ḫoş ol fāriġ
Ki ʿışḳ kişveriġa tüşmemiş güẕārı anıñ

Köngül hevāsı mini buzdı şükrdür anga kim
Tüzüldi ʿāfiyet evcide rūzgārı anıng

6 Ḥayāt gūl-şenidin ḳayda ber yigey könglüm
Ki ġam ḫazānıġa bolmış bedel bahārı anıng

Zamāne bāġıda naḫl-i vefā imes pür-sebz
Ki cevr jālesidin tüşti berg ü bārı anıng

Ḳuvanma devlet-i ḥüsnünġġa iy perī-veş kim
Zamāne devleti dik yoḳtur iʿtibārı anıng

9 Nevāyi itse fiġān ḫūblar tarıḳmang kim
Ni ḳalġusıdur özi ni fiġān-ı zārı anıng

.-.-/..--/.-.-/..-

345

A90a ʿĀşıḳ oldum pend birmeng çārem esbābın tüzüng
T3/183 ʿIşḳ zār itkenge ẓulm itmeng teraḥḥum körgüzüng

İy ki dir siz ʿışḳ ara ṣabrıng öyin ābād ḳıl
Mundaḳ itkünçe ḥayātım ḳaṣrı bünyādın buzung

3 Serv-i nāzım kim barur küz bāġıdın ḳılman ḳabūl
Ger anıng ornıda ṭūbī naḫlini olturġuzung

Ansızın iy dōstlar ni zehr ü ni āb-ı ḥayāt
Kim müsāvīdür manga ger öltürüng ger tirgüzüng

R567b Ger ecel turġuzmadı cismimni ol ay kūyide
Dōstlar naʿşımnı bārī anda bir dem turġuzung

6 Derd kiltürdüñg diben yazġurmañgız iy ehl-i ʿışḳ
Bāk yoḳ zühdüm ridāsı küncige salıp süzüñg

Çün Nevāyī köñglini ḳıldı girih bir tār-ı zülf
Dōstlar ser-rişte-i ümmīdni andın üzüñg

-.--/-.--/-.--/-.-

346

A91b Çün leṭāfet közgüsi bolmış ṣafā içre ol iñg
Ya Rāb āhım dūdı ẓāhir ḳılmasun ol iñgde miñg

İlgim otın defʿiter yiñg sunı bes kim iltürem
Āh menʿiga ilig yā eşkniñg defʿiga yiñg

3 Ḳāmetin birle leṭāfetde özin tink tutsa serv
Bardur ol yañglıġ ki bolġay serv birle sāye tink

Min belā çāhıda vü Mecnūn ferāġat deştide
Lāf-ı ʿışḳ ursaʿacab yoḳ kim tapıptur bizni king

Südreben iltür ḳażā ilgi mini mey-ḫāneġa
Mest bolmay çāre bar mu iy naṣīḥat ehli diñg

6 Türk-tāz iylep köñgül aldıñg eceldin buzma cān
Ḥiṣṣe ayırma añga nivçün ki irmes irdi cing

İy Nevāyī ger köñgül kitti melālet körme köp
Sin çü bī-dillikke ḳāyil sin irür ol tilbe tink

-.--/-.--/-.--/-.-

347

A92a Ḳoyun dik vaṣl deştidin ger iy Leylī mini sürdün͡g
T3/184 Digeç ser-geşte Mecnūnum başımnı kökke yitkürdün͡g

Satarlar deşt üze min tilbeni kim tutsa hindū dip
Tenimni hecr dūd u şuʿlesiġa bes ki köydürdün͡g

3 Hazīn kön͡glüm ḳuşının͡g perleri çörkendi ol kün kim
Buzuġ ten āşiyānın şuʿle-i hecrin͡gġa yandurdun͡g

N'itip naḫl-i ümīdimdin gül-i vaṣl ārzū iyley
Ki hecrin͡g ilgidin anı ḳon͡gardın͡g yoḳ ki sındurdun͡g

Başımġa kildi ġam tīġı belā taşı ecel zaḫmı
Kör iy hicrān-ı ẓālim kim niler başımġa kiltürdün͡g

6 Yasa iy deyr pīri bāde kim kilgüm kefāretḳā
İşittim kim mini iylep turur dip tevbe yazġurdun͡g

Bu gül-şen güllerinin͡g çün vefāsı yoḳtur iy bülbül
Ni açılġay tutay kim sin fiġānın͡g köktin aşurdun͡g

Nevāyī yol yıraḳ maḳṣūd nā-peydā ḳadem urġıl
Ki ḳaldın͡g kārvāndın ger tınarġa bir nefes turdun͡g

.---/.---/.---/.---

348

A90a Zihī ḳūt-ı ḥayātım hecr-i mühlik derdide yādın͡g
Eger luṭfun͡gġa lāyıḳ bolmasam yoḳtur mu bī-dādın͡g

Man͡ga lezzet sinin͡g ẕikrin͡g man͡ga ḳuvvet sinin͡g fikrin͡g
Man͡ga ʿişret sinin͡g vaṣlın͡g man͡ga ṭāʿat sinin͡g yādın͡g

3 Eger ḫurşīd-i raḫşān ārzū ḳılsam gül-rūyun͡g
Veger ṭūbī vü Rıżvān meyli itsem serv-i āzādın͡g

Bağır ḳanın leb-ā-leb iylegen āşām iki laʿlin͡g
Kön͡gül ṣaydın dem-ā-dem bismil itken ikki ṣayyādın͡g

Ulusnı tirgüzür ḳatl iylemektin āb-ı ḥayvānın͡g
Velīkin öltürür ḳatl iylemestin bizni cellādın͡g

6 Muḥiḳdür iy kön͡gül bu kim ol ay feryādın͡ga yitmes
Ki yalḳıptur nidin kim yitti köp ol ayğa feryādın͡g

Dimen dīvāne belkim dīv olup min ol perī-ruḫdın
Ni tan͡g iy şeyḫ ʿaks itsem taḫayyül barça irşādın͡g

A90b Uluskạ ṣāfī ʿişret tutup iy sāḳi-i devrān
Hemānā zehr-i miḥnetni minin͡g cānımğa asradın͡g

P170b 9 Nevāyī kaʿbe-i maḳṣūd sarı ger ḳadem ḳoysan͡g
Tecerrüd bes durur hem-rāhın͡g u bī-tūşelıġ zādın͡g

.---/.---/.---/.---

349

A90b Raḥm itip iy dōstlar mecrūḥ köksümni yarın͡g
T3/185 Ḳol yalan͡g iylep salıp her yan içimni aḫtarın͡g

Uçrasa yüzi ḳara kön͡glüm tutup tartıp urup
Otḳa salıp örteben cānımnı andın ḳutḳarın͡g

3 Kitken irse çāklik köksüm tikip vāḳıf bolup
Kilse bu cānib sinānlar birle sançıp ḳaytarın͡g

Çün öler min yārnı isten͡g başımġa kilmese
Baş yalan͡g iylep ḳoyup tofraġ üze yüz yalbarın͡g

F556a Kilse ayturdın aşuḳman͡g kim ferahdın olmayın
Nükte-dānlıġ birle ol sözni ḳaşımda ötkerin͡g

6 Başıma yitse çü ölgümdür niçe feryād itip
Bir nefes Tin͡gri üçün her ḳaysın͡gız bir yan barın͡g

Ger müyesser bolmasa bu iş Nevāyī ḫasteni
Ḳoldaban yā südreben mey-ḫāne sarı başḳarın͡g

-.--/-.--/-.--/-.-

350

T3/186 Hecridin közümge ʿālemni ḳaranġu iyledin͡g
ʿÖmrdin köz yumġanım ol tünde uyḳu iyledin͡g

Cān u kön͡glüm müddetī ser-geştedür kūyün͡g ara
Başların aylandururġa biyle cādū iyledin͡g

3 Ḥālime ḳalur taʿaccübdin il aġzı açılıp
Yoḳsa aḥvālim cihān ehliġa külgü iyledin͡g

Eşk sīm-ābı mudur hecrin͡gde ya köz aḳını
Ḥal ḳılıp közdin revān ol nevʿi kim su iyledin͡g

Ḳaldı mihmīzin͡gdin ay yüzünde iy çābük-nişān
Gūyiyā cevlān küni anı tepengü iyledin͡g

6 Şāhid-i devrānġa gūyā iy ṭarab meşşāṭası
Bādedin gül-gūne vü sāġarnı közgü iyledin͡g

Bu ki aytur sin zamān ehliġa yoḳ irmiş vefā
Anı maʿlūm iy Nevāyī bu zamān mu iyledin͡g

-.--/-.--/-.--/-.-

351

A92a Neyl tartıp ʿārıżın͡g ārāyişin fen iyledin͡g
Şuʿle-i gūgird birle şemʿ rūşen iyledin͡g

Servdin ẓāhir yoḳ irdi cüz niyāz iy serv-i nāz
Tā ḫırāmān cilve birle ʿazm-i gül-şen iyledin͡g

3 Hezl birle dōstluḳ iẓhārı iylep āh kim
Cümle-i ʿālem ilin cānımġa düşmen iyledin͡g

Dūd salmış başıma hicrān belā taşı meger
Cism öyinin͡g günbedi başını revzen iyledin͡g

Cüz şerermi dāne ḥāṣıl iylegey min çünki sin
Mezraʿ-ı cānım ara ot birle ḫirmen iyledin͡g

6 Çün ḳadeḥ birdin͡g leb-i ḫandān bile iy muġ-beçe
Cānġa laʿl-i āteşīnni şuʿle-efgen iyledin͡g

İy Nevāyī ḫırḳa zeylidin arıttın͡g dürd-i ḫum
Bizni bu deyr-i fenāda pāk-dāmen iyledin͡g

-.--/-.--/-.--/-.-

352

R568a Ayrıl iy żaʿf imdi māh-ı nā-tüvānımdın minin͡g
A92b Kim ḳıl endūh otını āzürde cānımdın minin͡g
T3/187

Çāk köksümdin tiking ağzımnı hem kim kiçeler
Her zamān siskenmegey bī-ḫod figānımdın mining

3 Ṣadḳa vācib bolsa iy köz ü köngül iyleng niṣār
Dür bile laᶜl allıġa bu baḥr u kānımdın mining

İy felek cilveng üçün iyley revānımnı fidā
Cilve-gerlik almaġıl serv-i revānımdın mining

Cismide her dem ḥarāret fehm ḳılsang iy ḳuyaş
Ġāfil olma cāndaġı sūz-ı nihānımdın mining

6 Sāḳiyā ger laᶜl-gūn mey tutsa bolmas yarġa
İtlerin sīr-āb ḳılġıl barı ḳanımdın mining

Ḫurde-i cānım nisārıng iy Nevāyī ger diseng
Ṣıḥḥat āyīn nükte şāh-ı ḫurde-dānımdın mining

-.--/-.--/-.--/-.-

353

T3/188 Ni bīm-i hecr durur kim nihāyeti yoḳ anıng
Viṣāl ümīdi kibi ḥadd u ġāyeti yoḳ anıng

Ni sūd ḫāreni ger ḳılsa berḳ-ı āhım mūm
Ki köngli içre şererçe sirāyeti yoḳ anıng

3 Egerçi şehdür ü ᶜuşşāḳ anıng raᶜiyyetidür
Velī raᶜiyyeti sarı riᶜāyeti yoḳ anıng

Ni ẓulmdür bu ki hecr itse ḳaṣd-ı cān nā-geh
Anġa mededdür ü bizge ḥimāyeti yoḳ anıŋ

Cefā vü cevri dem-ā-demdür iy köŋül dime kim
Esīr ü şīftelerġa ʿināyeti yoḳ anıŋ

6 Bu deyr ara birev āsūdedür ki muġ-beçedin
Ni kilse şükr iter ammā şikāyeti yoḳ anıŋ

Nevāyi ilgide ni ṣabr u ni ümīd-i viṣāl
Kişi ki bolmasa naḳdī kifāyeti yoḳ anıŋ

.-.-/..--/.-.-/..-

354

A93a Ḳılsa köksüm çāk tīġ-ı zehr-perverdi anın͡g
T3/189 Ḳoyman͡gız merhem ki öltürsün mini derdi anın͡g

Kūyi tofraġı ara öldüm dem urma iy Mesīḥ
Kim ḥayāt istep yüzümdin uçmasun gerdi anın͡g

3 Gül yüzün͡gdin ayru bāġıdur kön͡gül kim açılur
Hecr otı uçḳunlarıdın āteşīn verdi anın͡g

Āhım andaḳdur ki laʿlin͡g şevḳıdın bir ḳaṭre ḳan
Tökse köz yāḳūt dik baġlandurur berdi anın͡g

Biyle kim saldı semendin pūyeġa veh niʿacab
ʿĀlem içre salsa ot berḳ-ı cihān-gerdi anın͡g

6 Satma iy gül nāz köp baḳḳıl ḫazān bāġıġa kim
Bar imiş gül-reng bir kün çihre-i zerdi anın͡g

Bir Nevāyī kāmını yā cānın al iy ʿömr kim
Ẓulmni ilge fiġānı ḥaddin ötkerdi anın͡g

-.--/-.--/-.--/-.-

355

P171a Niʿacab serv-i sehīġa inmese başın͡g sinin͡g
T3/190 Kim imestür ḳadd ü raʿnālıḳda boydaşın͡g sinin͡g

Ger nihānī fitne taʿlīm iylemes bes ni üçün
Başını çikmiş bināgūşun͡gġaça ḳaşın͡g sinin͡g

3 Seng-bārān-ı ġamıñdın baş ni yañlıġ yaşuray
Kim saʿādet gevheridür başıma taşıñ siniñ

Āb-ı ḥayvān birle gūyā ḳıldı laʿli reng ḥal
Ṣūret içre çün lebiñġa yitti naḳḳāşıñ siniñ

Öte almas ḫān-ḳāh-ı ḳuds ili iy muġ-beçe
Deyr işiñde çü tüzgey bezm evbāşıñ siniñ

6 Dime iy nāṣiḥ ki ḳılmay sin sözüm birle ʿamel
Ḫāṭırımda ḳayda ḳalmış munça ḳalmāşıñ siniñ

İy Nevāyī boldı ḳanlıġ düşmeniñ kim yaşurur
Yārdın sarıġ yüzüñ rengini ḳan yaşıñ siniñ

-.--/-.--/-.--/-.-

356

A90b Yüzüñ aḳ iy ġam ki eşkim rengini al iylediñ
T3/191 Cān fidāñ iy derd kim cismimni pā-māl iylediñ

Ḫāletim ḫalḳ añglamas yā Rab sin oḳ raḥm iylegil
Çün ġamī birdiñ ki ayturdın tilim lāl iylediñ

3 Sin teraḥḥum ḳıl Ḫudāyā bu ḳatıḳ ḫāletde kim
Mini zār u dil-berimni fāriġül'l-bāl iylediñ

Ṣafḥa-i ruḫsār üze ḫaṭ kim çıḳardıñ fitnedür
Fitne üzre noḳṭalardur kim atın ḫāl iylediñ

Şerḥ-i ʿışḳıñ yazġalı cismim ḳuruptur ḫāme dik
Her ṭaraf cān riştesin ol ḫāmeġa nāl iylediñ

6 Veh ni ḥāl irdi ki meclis içre laʿlin͡g cāmıdın
İlni ḫoş-ḥāl ittin͡g ammā bizni bed-ḥāl iyledin͡g

F556b İlge cevlān içre saldın͡g tīġ yüz min͡g vāy kim
Her ḳaçan yittin͡g Nevāyī sarı ihmāl iyledin͡g

-.--/-.--/-.--/-.-

357

A93b İçmedin͡g mey tā burunraḳ bizni rüsvā ḳılmadın͡g
T3/192 Çünki rüsvā ḳıldın͡g andın son͡gra pervā ḳılmadın͡g

Meyni zehr-i hecr saġındın͡g meger kim tatḳalı
Bir fidāyī min kibi devrānda peydā ḳılmadın͡g

3 Mey içerdin ḳaṣdın͡g irmiş bizni rüsvā iylemek
ʿIyş fikrin mundın özge işke gūyā ḳılmadın͡g

Şehr bed-nāmı mini iylep özün͡g ʿişret ara
Veh ki bu bed-nāmnı bir yād ḳatʿā ḳılmadın͡g

Şāh bezmi içre çün lāyıḳ imes irmiş gedā
İy ḫıred nivçün burunraḳ bizge īmā ḳılmadın͡g

6 İy kön͡gül raḥmet san͡ga her niçe kim kördün͡g cefā
ʿĀlem ehlidin vefā hergiz temennā ḳılmadın͡g

İy Nevāyī şükr kim gerçi sini şehr içre yār
Şöhre ḳıldı sin anın͡g sırrını ifşā ḳılmadın͡g

-.--/-.--/-.--/-.-

358

T3/193 ʿĀrızıñg güldür gül üzre sünbül-i ter kākülüñg
Allah Allāh gül yüzin ḳılmış muʿanber kākülüñg

Ḳāmetiñgdür şemʿ ü ruḫsārıñgdur anıñg şuʿlesi
Şuʿleniñg dūdıdur iy şūḫ-ı sitem-ger kākülüñg

3 Açḳanıñgda nige her tārı aradur yüz girih
Ger köñgüller bend ḳılmaydur ser-ā-ser kākülüñg

Niʿacab ḥüsn ehliniñg sulṭānı bolsañg ḫāṣṣa kim
Müşgdin ḳoydı ḳuyaş başıġa efser kākülüñg

Sünbülīdür kim ser-ā-ser çırmaşıptur serv ile
Naḫl-i ḳaddiñg birle kim bolmış berāber kākülüñg

R568b 6 İsteseñg kim bolmaġay āşüfte vü derhem digil
Ḳılmasun bizni perīşān-ḥāl ü ebter kākülüñg

Ger Nevāyīġa dimāġ āşüfte bolsa tañg imes
Çün sīpār her dem yüzüñg otıġaʿanber kākülüñg

-.--/-.--/-.--/-.-

359

A94a ʿIşḳ otıdıñg ḳısmetim derd ü belā mu ḳılmadıñg
T3/194 Dūdı birle ḫānümānımnı ḳara mu ḳılmadıñg

Köymekimge berḳ-ı āfet ḳılmadıñg mu āhnı
Ölmekimge eşkni seyl-i belā mu ḳılmadıñg

3 Z̦ulm tīġıdın tenimni ḳılmadıñg mu bend bend
Furḳatıñgdın bend bendimni cüdā mu ḳılmadıñg

Dime iy köz kim ni ḳıldım ger sini kör istesem
Bir baḳıp yüz miñg belāġa mübtelā mu ḳılmadıñg

İy köñgül ḥālimni ḳıldıñg ʿarż u efzūn ḳıldı z̦ulm
Bilmediñg mü yā bilip yaḫşı edā mu ḳılmadıñg

6 Şekve ḳılmaḳ sindin iy gerdūn revā irmes dime
Bizni bī-kām iylep il kāmın revā mu ḳıldıñg

Baḥr-ı ʿışḳ içre Nevāyī āşnālıġ tapmadıñg
Tā bu bir közni Aras ol birni Āmū ḳılmadıñg

-.--/-.--/-.--/-.-

360

T3/195 Ni boldı derdime iy bī-vefā devā ḳılsañg
Vefāġa vaʿde ḳılıp vaʿdeġa vefā ḳılsañg

Tenimni ḳurb feżāsıda ḫāk-rāh ittiñg
Başımnı vaṣl işikige āşnā ḳılsañg

3 Sunup ḳolumnı yüzüñgge murād itip ḥāṣıl
Açıp yüzüñgni közüm ḥācetin revā ḳılsañg

Viṣāl evci biyik iy köñgül ḳuşı sin pest
Yitişmek anda ni mümkin eger hevā ḳılsañg

Cihān ġamın çü alur bir ḳadeḥni iy sāḳī
Alur min ikki cihān mülkige bahā ḳılsañg

6 Zamāne ehli cefāsın teġāfül iyler sin
Alar teġāfül itip kāş sin cefā ḳılsañ

Egerçi ehl-i nevādur velī ol ay baḳmas
Nevāyiyā niçe bülbül kibi nevā ḳılsañ

.-.-/..--/.-.-/.--

361

A94b Āteşīn ruḫsāre açıp ḫānümānım örtediñ
T3/196 Hānümānım ḫod ni bolġay cism ü cānım örtediñ

P171b Dime ni ḳıldım ni ḳıldım cān ü köñglümni alıp
Örtediñ iy ḳatil-i nā-mihr-bānım örtediñ

3 Dil-rübālıġ birle çün yaḳtıñ cemāliñ şuʿlesin
Ḫaste köñglüm alġaç oḳ iy dil-sitānım örtediñ

Tolġanıp köysemʿacab yoḳ otḳa tüşken rişte dik
Çün firāḳ otıġa cism-i nā-tüvānım örtediñ

Otḳa saldıñ şabr uʿaḳl u cān u köñglüm barçasın
Yoḳ u barım köydürüp yaḫşı yamanım örtediñ

6 Sāġarıñ cān u cihāndın artuḳ irmiş sāḳīyā
Līkin ol ot birle oḳ cān u cihānım örtediñ

Tā Nevāyī dik bil ü aġzıñ ḫayāli birle min
Uşbu yoḳ sevdāda peydā vü nihānım örtediñ

-.--/-.--/-.--/-.--

362

T3/197 İlgeᶜışḳıdın ġaraż mihr ü vefāsıdur anıñ
Ger mini öltürse maḳṣudum rıżāsıdur anıñ

Bolmas ol bī-gāne-veş çün āşnā bol iy köñgül
Bir kişige āşnā kim āşnāsıdur anıñ

3 Nāveki zaḫmın közümdin çıḳmasun dip zaḫmını
Ḳīr ile tutḳum sağınmañ kim ḳarasıdur anıñ

Oḳı sūfārı köñgülde ger ḳızardı niᶜacab
Kim bağır pergālesi her dem ġıẕāsıdur anıñ

Ṣabr ḫayliñ köñglüm öz gerdinde köymes gūyiyā
Kirpik ü ḳaşıñ ḫayāli oḳ u yasıdur anıñ

6 Dehr bustānıda bu kim çāk irür gül köñgleki
Bülbül āḥvāliga gūyā kimᶜazāsıdur anıñ

Ṣād oluptur faḳr kūyide Nevāyī iyle kim
Salṭanat ferşi gedālıġ būriyāsıdur anıñ

-.--/-.--/-.--/-.-

363

A95a Zülfi kim bağlıġ durur her cānġa bir tārı anıñ
Tendin il cānınᶜacab yoḳ çikse reftārı anıñ

Tīğı zaḫmın kim tiker min ṣıḥḥatım irmes ġaraż
Çıḳmasun dir min ḥazīn köñglümdin āzārı anıñ

3 Dāne dāne ḫāl ile ġonçeñgni istep kör ki bar
Tāze tāze dāġ ile köñglüm nümū-dārı anıñ

Lebleriñg şevḳıda ölgen ḫalḳdın kūyünde zāġ
Ṭuʿme iyleptür ki bolmış laʿl-i minḳārı anıñg

F557a Mümkin irmes ol perī Mecnūnġa meh-veş iy ḥakīm
Kim cünūn ḫayli durur boynıda tūmārı anıñg

6 İy müsülmānlar fiġān kim kāfirī köñglümdedür
Kim imes cān riştesidin özge zünnārı anıñg

Teşne min sāḳī şafaḳ-gūn mey tola tut sāġarnı
Kim felekni noḳṭa ḳılġay devr-i pergārı anıñg

Tā ḳoyup aġzımġa andaḳ sıpḳaray ol meyni kim
Ḳalmasun ol nevʿ sāġar içre ās̱ārı anıñg

9 Ayta alman asray alman ʿışḳ sırrın āh kim
Ṣaʿb irür iḫfāsı vü müşkildür iẓhārı anıñg

İy Nevāyī ferd bol vaṣl isteseñg kim ḫalḳdın
Her kişi kim yārlıġ üzgey Ḫudā yārı anıñg

Müjde iy ṭālib ki yirdin almaġı mümkin imes
Bir ḳadem maṭlūb başḳarmay ṭaleb-kārı anıñg

-.--/-.--/-.--/-.-

364

T3/198 Āhımnı ṣarṣar iyleben eşkimni ṭūfān iylediñg
Bu ṣarṣar u ṭūfān bile ḥālimni vīrān iylediñg

Bir dem yüzin körgen zamān maḥrūm iterge vaṣlıdın
İy yıġlamaḳ zūr iyleben iy eşk ṭūġyān iylediñg

3 İy hecr eşkim ḳanıdın yir kūyin ittin͡g laʿl-gūn
Bu kūy şeklin iyle kim bir ḳaṭre-i ḳan iyledin͡g

Her ḳaṭre eşkim ḳanıdın ḫırḳamnı iylep dāġ dāġ
Cismimde her yirdin nişān bir dāġ-ı hicrān iyledin͡g

A95b Gerdūn beliyyet oḳların atḳanda iy gül gūyiyā
Bir ḫār-ı hecrin͡g deştidin her birge peykān iyledin͡g

6 Çün cān u kön͡glüm ḫirmenin kül iyledin͡g iy berḳ-ı ʿışḳ
Asrarġa hecr otın meger ol külde pinhān iyledin͡g

İy muġ zülāl-i Ḫıżr idi cām-ı Cem içre deyr ara
Sınġan sifāl içre salıp derdige iḥsān iyledin͡g

R569a Devr ehlidin iy kim vefā mümkin imes didin͡g man͡ga
Tuttuḳ müsellem her niçe kim menʿimkān iyledin͡g

9 İy kön͡glüm irşādım bile kim tutun͡g āyīn-i fenā
Kevneyn rencidin ḫalāṣ oldun͡g ni noḳṣān iyledin͡g

--.-/--.-/--.-/--.-

365

Körgen il bīdād-ı hicrāndın mini yir birle tink
Körsen͡giz ʿışḳ ehlini mindin öpüp yir ʿışḳıdın͡g

Serv tink tutsa özin ḳaddin͡g bile ol nevʿdür
Kim giyāh olġay ḳad içre serv-i raʿnā birle tink

3 Ġonçe içre jāle lāf ursa tişin͡g birle ni tan͡g
Buʿadem küncige ḳalsa ol tapıptur yirni king

Ṭurfedür kim küfr-i şāmı def῾olup ḳılġay ṭulū῾
Ṣubḥ-ı eymān zülf açılıp āşkār itse ol ing

Ṭurferaḳ bu kim sa῾ādet ṣubḥıda çıḳmış digey
Tīre baḫtım aḫteri kim körse ol ing üzre ming

6 ῾Aḳl rüsvāsı ḫarāb itmiş mini ḥüccet bile
Sāḳiyā bir῾ıyş cāmı tut manga vü anı ting

İy Nevāyī yingde pinhān itme ol ay ruḳ῾asın
Çün sanga oldur hemīşe eşk arıtmaġ birle tink

-.--/-.--/-.--/-.-

366

T3/199 Mining firāḳım u anıng viṣāli tün bile tang
Bu nev῾dehrde yoḳ iḥtimāli tün bile tang

Ġarīb zülf ü yüz irmes mü kim cihān ilige
Körünmemiş bu ikining miṣāli tün bile tang

3 Tangım yaruġ u tünüm tīredür ki çırmaşadur
Köngül ara yüz ü zülfüng ḫayāli tün bile tang

A96a Ni tünde῾ıyş nesīmi ni tangda mihr meger
Ki boldı zülf ü yüzüng pāy-māli tün bile tang

Tününg ḫuceste tanıng ḳutluġ olsun iy meh-veş
Ki ikki bende sanga boldı ḥālī tün bile tang

P172a 6 Birev ki tang u tünin bāde birle ötkergey
Yaḳīn ki bolmaġay anıng melāli tün bile tang

Nevāyi itmedi zülf ü yüzüng viṣālin keşf
Velīk irür ġamınıng ittiṣāli tün bile tang

.-.-/..--/.-.-/..-

LĀM ḤARFİNİN͡G LUʿBETLERİNİN͡G LEṬĀYİFİ

367

İy kön͡gül bir nevʿolup min ehl-i devrāndın melūl
Kim irür min kim ki andın yaḫşı yoḳ andın melūl

Hecr eger budur n'itey min cānnı cān n'itsün mini
Kim irür her laḥẓa mindin cān u min andın melūl

3 Tin͡gri ḫalḳ itmiş mini gūyā melālet çikkeli
Kim demi yoḳ kim imes min ḫalḳ-ı nā-dāndın melūl

Nice dīnim üzre titrey dil-rübālar kūyide
İy müsülmānlar bolup min kāfir-istāndın melūl

İsteseñ maḳṣad ḳadem ḳoy taʿn nīşidin ni bāk
Kaʿbe taptı bolmaġan ḫār-ı muġaylandın melūl

6 İy kön͡gül fikrin͡gi ḳıl kim dōst düşmenler yüzin
Körmes irdi bolmasa sin zār ḥayrāndın melūl

İy muġannī tut ʿıraḳ āhengi vü körgüz ḥicāz
Kim Nevāyī ḫāṭırı bolmış Ḫorāsāndın melūl

-.--/-.--/-.--/-.-

368

İy kön͡gül min terk-i ʿışḳ ittim velī fāş itmegil
Min san͡ga sırrım didim sin ilni sırdaş itmegil

İy köz imdi iyledim her çihredin ḳaṭʿ-ı naẓar
Ḳıl taḥammül daġı eṭrāfımnı ḳan yaş itmegil

3 Hecr taşın yağdurup kim ḳavdı ölsem iy refīḳ
Ḳabrim üstide töker taşım cüz ol taş itmegil

Sāḳiyā ḳoydum ayağıñġa sirişkim laʿlini
Luṭf itip bu meyġa cām-ı hecr pā-dāş itmegil

A96b Rişte-i mihr üzdüm iy meşşāṭa zülfi ḳışşasın
Köp uzatıp nā-tüvān köñglümge çırmaş itmegil

6 Ger diseñ ḳaddiñ bolup ḫam ḳalmaġay sin fitneġa
Köz salıp ḥüsniġa meyl ol köz ü ḳaş itmegil

İy Nevāyī faḳr yolında yir öpkil her ḳadem
Yaʿni ol yolda ḳadem seyr içre cüz baş itmegil

-.--/-.--/-.--/-.-

369

T3/200 Ḳaşidā allında aḥvāl-i ḫarābımnı digil
Müfriṭ endūh birle mūhlik ıżṭırābımnı digil

ʿIşḳı içre żaʿflıġ cismim şikenci şerḥin it
Tār-ı zülfi dik ot üzre pīç ü tābımnı digil

3 Kūyi seyride körüp anı mülāyim ġayr ile
Ravża-i cennet ara dūzaḫ ʿaẕābımnı digil

Ten tiriglerniñ ḥisābı tapmaġannı dağı ayt
Cānda hem derd ü belā-yı bī-ḥisābımnı digil

Hecr derdidin vücūd öyide bir dem toḳtamay
Her zamān mülk-i ʿadem sarı şitābımnı digil

6 Sorsa kim ġam bezmide minsiz tüzer mü bezm-i ᶜıyş
Ḳan yaşımdın bāde bağrımdın kebābımnı digil

İy Nevāyī ġam bile bī-ḫodluġumdın nükte sor
Yār hecrinde bu yaňglıġ ḫūrd u ḫābımnı digil

-.--/-.--/-.--/-.-

370

F557b İy kiᶜışḳı āşūbide ḥālim sorar sin sormaġıl
T3/201 Közlerimde su körüp köňglüm ara ot aňglaġıl

İy perī dīvāne dip köňglümni ḳavma her zamān
Daᶜvi-i dil-dārlıġ ḳılsaňg köňgülni asraġıl

3 İy bahār-ı vaṣl berḳ-ı vaṣl ile kül ḳıl mini
Nā-tüvān köňglümge līkin dāġ-ı hicrān ḳoymaġıl

Şūḫluġdın bu ki bāġ içre tiler sin oynamaḳ
Közlerimniňg bāġ-ı sīr-ābıda bir hem oynaġıl

Tilbe köňglümni hemīşe ḳılma mecrūḥ iy perī
Tīġ-ı kīn yüz ḳatla kim sürseňg birer hem aldaġıl

A97a 6 Kirdiᶜışḳ ehli fenā deştiġa iy mecnūn köňgül
İsteseňg yol azmaġay sin kārvāndın ḳalmaġıl

İy Nevāyī deyr ara bolsaňg gedālıġ birle mest
Baş ḳoyar bolsaňg sifālinġni başıňgġa yastaġıl

-.--/-.--/-.--/-.-

371

T3/202 Ni ata vü ni oğul sin şeh yigit min ḳarı ḳul
Hīç ata körmeydür irkin sin kibi bed-mihr oğul

ʿIşḳıñ āteş-gāhıda her niçe kim ḳıldım naẓar
Şuʿlesi otluġ nefesdür aḫkeri ḳanlıġ köñgül

3 Rūzgārım hecr deştide ḳarārġan ʿayb imes
Kim anıñ müşgīn nesīmi dūd irür tofraġı kül

R596b Dām-ı ʿışḳındın ger āzād iyleseñ köñglüm ḳuşın
Özge yan ḳılsa hevā sınġan per ü bālini yul

Nice ḳılġay derd-i dil her dem sañga cān iy ecel
Raḥm itip andın mini ḳutḳar özüñ daġı ḳutul

6 İsteseñ maḫlaṣ ḳara ḳaygu dik endüh şāmıdın
Ṣubḥ dik allıñġa devrāndın ni kim yüz birse kül

İy Nevāyī saʿy ile çün vaṣl ḥāṣıl bolmadı
Yār luṭfıġa tikil imdi vü ġayrıdın toñgul

-.--/-.--/-.--/-.-

372

Geh geh iy şūḫ mini başıñ üçün yād itkil
Yā başıñdın ivürüp bir yolı āzād itkil

Bīm-i hicrānıñ ile niçe ḳılur sin ġam-nāk
N'itti bir müjde-i vaṣlıñ bile hem şād itkil

3 Bardıñ uʿözr bu kim tüzmedi bī-dādımġa
Kil daġı ança ki mümkin ise bī-dād itkil

Nāledin ᶜışḳ ki köñglümni yıḳıp yitti firāḳ
İmdi iy tilbe fiġān çikkil ü feryād itkil

Bezmdin sürdüñg ü kitmekke irür māniᶜ żaᶜf
Sāḳiyā bir iki sāġar bile imdād itkil

6 Faḳr deştide diseñg fārig ü āzāde baray
Kir tevekkül bile vü vehmni berbād itkil

A97b İy Nevāyī tileseñg ᶜışḳda imgenmeke sin
Özni hicrān ġam u derdi bile muᶜtād itkil

..--/..--/..--/..-

373

P172b Ḳaşlarıñgdın kim irür ḳanlıġ köñgül içre ḫayāl
Ol ḳızıl kāġaẕda nūndur bu şafaḳ içre hilāl

Tutmayın köñglümde teskīn ḳaddi vaşlın isteben
Ḳayda peyvend itseler tutḳay özi tutmay nihāl

3 Servniñg sīnī kibi başıñgda destār üzre çīn
Nergis üzre noḳṭa-mānendi közüñg üstide ḫāl

Żaᶜflıġ cismimdedür her yan boġunlardın girih
Nāl tārıġa irür gerçi tügün tükmek muḥāl

Lāle-gūn mey tābındın ol ay ḳızarmış yā meger
Şūḫluġdın lāle-zār üstide aġnaptur ġazāl

6 Devr ilide ger vefā yoḳ sin vefā ḳılġıl velīk
Kimni ḫoş-ḥāl itseñg andın tut özüñge yüz melāl

Tā Nevāyī zülfi yan͡glıġ pā-būsın istedi
Geh perīşān-ḥāl irür ol zülf dik geh pāy-māl

-.--/-.--/-.--/-.-

374

Dōstlar ol serv-ḳad hecrinde çün boldum ḳatīl
Serv ikin͡g ger ḳoymaḳ ister siz mezārım üzre mīl

Kūh-i hecr ignimde ister min anı sūrᶜat bilen
Şevḳıdın ḫas dik tenimġa irmes andaḳ yük s̱aḳīl

3 Żaᶜf ara sünbülni ger zülfün͡g didim tan͡g yoḳ ki bar
Ḫasteġa Cevzā tüni yeldā tüni yan͡glıġ ṭavīl

Reşkdin bir birge ḳıymas mihrini cān u kön͡gül
Rast andaḳ kim ḥasūd il mālıġa bolġay baḫīl

Bu ki hicrān tīġıdın köksümni yüz çāk iyledin͡g
Yüz delīlim bar eger her çāk bolsa bir delīl

6 Deyr-i cennet ḥūr-i ᶜayndur ḫūbluḳtın muġ-beçe
Mey zülāli birle köp "aynā'n tüsemmā selsebil"

Ger yüzün͡g istep Nevāyī közlerin͡ge ḫārdur
Niᶜacab dīn ehli küffār allıda bolmaḳ zelīl

-.--/-.--/-.--/-.-

375

T3/203 Hecriñg küni her yılça vü her sa'ātin bir ayça bil
Ḥayret maḥalli bolmaġay on ikki ay ger bolsa yıl

Ol 'işve-ger çün açtı yüz közge naẓar yoḳ tilge söz
Kim eşkdin baġlandı köz ḥayrettin ol yañglıġ ki til

3 Çün şeh-süvārım atlanur andın felek lu'b örgenür
'Işḳıda cismim tolġanur ol nev' kim ot üzre ḳıl

Tā çıḳmas ol gül bāġdın bolmış bu derd ü dāġdın
Derdim aġırraḳ taġdın ḫāşākdın cismim yiñgil

İy ḥüsn ara şāhib-ġınā ḫurşīd atañgdur ay ana
İster iseñg nisbet yana hem serv aġa hem gül siñgil

6 Kök mihridin 'ayyārrak Behrāmdın ḫūn-ḫārraḳ
Sin yā felek ġaddārraḳ iy mihri yoḳ māhım digil

Kördi Nevāyī cān ara ġam şu'lesi ḥırmān ara
Köz merdümi dik ḳan ara körgeç libāsıñgnı ḳızıl

--.-/--.-/--.-/--.-

376

T3/204 Ol gül-i ra'nāġa nāmem ḫūb imes yek-sān ḳızıl
Ṣafḥāsı bolsa kirek bir yan sarıġ bir yan ḳızıl

Hecr otıdın ḳanı köñglümniñg ḳuruptur ger ol ot
Zār köñglümni ḳızıtmaydur nidür peykān ḳızıl

3 Servġa gül-nār bergidin libās itken kibi
Çikti gül-gūn ḥulle naḫl-i ḳaddiġa cānān ḳızıl

Bī-sütūn Ferhād ḳabridür ḳızarġan lāledin
Yā anıñ ḳanıdın olmış tofraġı her yan ḳızıl

Arımas eşkim bile közniñ ḳızarġan regleri
Baḥr mevcidin aḳarġu dik imes mercān ḳızıl

6 Ḳan yaşım sīr-āb ḳıldı bāġnı mundın narı
Anda tañ irmes kökermek sebze vü reyḥān ḳızıl

Ger közüñ zaḫmın köñgüller ḳanın itmeydür ġıẕā
Bes nidin ḳan tökkeli bolmış niçük kim ḳan ḳızıl

Çerḫ baḥrıdın bu yañlıġ bolsa ḳan yutmaḳ müdām
Yoḳ ʿacab imdi ṣadef birmek dür-i ġalṭān ḳızıl

A98b 9 Laʿli şevḳıdın ser-ā-ser lāle-gūndür köz yaşım
İy Nevāyī kim körüptür baḥr-ı bī-pāyān ḳızıl

-.--/-.--/-.--/-.-

377

F558a Yār hicrānıda ser-vaḳtımġa yittiñ iy ecel
Cān fidāñ itsem henūz azdur ki kildiñ der-maḥal

Cān talaşmaġlıḳḳa ḳoyma laʿli hecridin mini
Çün irür te'ḫīr ara āfāt köp ḳılma ḥıyel

3 Cānnı bat almaḳ sañga müşkil ise cān çikme köp
Ḳoy ki bu müşkilni bat iyler anıñ hicrānı ḥal

Hecridin ölmey viṣāli nūşıdın tapsam ümīd
İylegümdür saʿy ölmekdin tirilmek fi'l-mes̱el

Hecr bīmārıġa ḳātil zehr irür ḥayvān suyı
İy Mesīḥ asra nefes bu nüktede ḳılma cedel

6 Soñġı kündin ḫalḳ-ı tersān min burun kündin vehīm
İlge ġam-ı şām ebed kildi mañga ṣubḥ-ı ezel

İç Nevāyī ġuṣṣa taḥlīliġa gül-gūn bāde kim
Bir piyāle la^cl-i maḥlūl olmadı andın bedel

-.--/-.--/-.--/-.-

378

R570a Cānġa ẓulmüñgni niçe kim könglüñg ister ança ḳıl
Min çike alġança dimen sin ḳıla alġança ḳıl

Ḳozġadı köñglümni bī-dād iyleben ḫayl-i ġamıñg
Ger ri^cāyet iyleseñg ol mülk ḳozġalġança ḳıl

3 Cānıma miñg derd saldıñg iyle miñgdin birni def^c
Aytman anda devā hem derdni salġança ḳıl

Ġam yüki astıda tavşaldurdı hicrānıñg mini
İltifāt itseñg dağı min zār tavşalġança ḳıl

Cevr ü bī-dādıñg tükenmey ḳalġan irse cānıma
Çerḫdin hem öntüç alsañg al dimen ḳalġança ḳıl

6 Va^cde-i mihrin mañga yüz ḳatla yalġan itti çerḫ
Sin dağı bī-mihrlik ḳılsañg yüz ol yalġança ḳıl

İy Nevāyī nevḥa āhengide köp ḳıldıñg figān
İmdi meclis muṭribi bu nağmeni çalġança ḳıl

-.--/-.--/-.--/-.-

379

A99a Bu ni ḳāmet bu ni reftār u ni şekl ü ni şemāyil
P173a Kim iter ʿaḳlnı bed-hūş daġı hūşnı zāyil

Yüzi köydürmekime ot saçı yıġlatmaġıma dūd
Közi tārācıma sāʿī ḳaşı ḫūn-rīzime māyil

3 Cān-fezā ḥüsni niḳāb içre daġı il talaşıp cān
Ḳalmaġay irdi tirig bir kişi ol bolmasa ḥāyil

Tīġın ignimge tüşürmekni ḥamāyil tiley alman
Ḳayda ol baḫt ki bolġay ḳolı boynumda ḥamāyil

İy ḥabīb itme Mesīḥ allıda iẓhār-ı feṣāḥat
Çün irür dem ura almasḳa lebiñ allıda ḳāyil

6 ʿAḳl u hūş u ḫıred ü cānnı anıñ yolıda ḳoydum
Tapmadım vaṣl-ı müheyyā ḳılıban munça vesāyil

Çünki ʿuşşaḳ üni yaḳmas imiş ol gül ḳulaġıġa
İy Nevāyī niçe bülbül kibi bu naʿre-i hāyil

..--/..--/..--/..--

380

İy muṣavvir ʿārıżın kör mihr-i raḫşān çikmegil
Cāndın artuḳdur lebi zinhār kim cān çikmegil

Kildi ol mir'āt-ı ḥüsn ü uçmaḳ ister cān ḳuşı
İy köñgül bir laḥẓa urma āh u efġān çikmegil

3 Nāvekidin cān tapıp irdim ki çiktiñ iy refīḳ
İmdi bārī zaḫmıdın bir laḥẓa peykān çikmegil

İy ki boynum bağladıñg kūyide cürm-i ʿışḳ ile
Asra gerden-beste ḳolnı līk her yan çikmegil

Ġamze tīğıdın ki köñglümni ḳavar sin āşkār
Çīn ise ḳullāb-ı zülfüñg birle pinhān çikmegil

6 Mümkin irmes ḳısmet olġan rızḳnıñg efzūnlığı
Pes ḫalāyıḳ minnetin tā bolġay imkān çikmegil

İy Nevāyī cānġa şeyḫī köp itkey zerḳ u mekr
Yoḳluḳ esbābını muġ deyridin āsān çikmegil

-.--/-.--/-.--/-.-

381

A99b Niçük ki derd ḳırağı ayağıñg astıda dāl
ʿİẕār noḳṭası yañglığ ʿiẕārıñg üstide ḫāl

Elif kibi ḳadiñg ol ikki lām zülf içre
Körüngeç oldum alar vaṣfın iylemektin lāl

3 Teniñg ki māvi bī-ḥāl ḥulledin körünür
Tenimni su kibi tañg yoḳ ger iylese bī-ḥāl

Ġarīb ḥālim eger yār sormasa ni ʿacab
Ki ağzı yoḳluğıdın yoḳ turur maḥal-i suʾāl

Melālet itti mini gerd līk ḳorḳar min
Ki yitkey anı disem ḫāṭırıñgga gerd-i melāl

6 Bu bāğ gülleri çün bī-vefādur iy bülbül
Ḫōş ol ḳuşı ki taʿalluḳdın oldı fāriğ-bāl

Nevāyi istese dil-ber sini firāḳ içre
Murād tapma eger ḫod murādıñ olsa viṣal

.-.-/..--/.-.-/..-

382

T3/205 İki köz menziliñ iy māh-i maḥmil
Köñgülge ʿazm ḳıl menzil-be-menzil

Közüñ ḳātildür ammā zehr-i çeşmiñ
İrür öltürmekimge zehr-i ḳātil

3 İşikiñde yazar min āhlar līk
Bolur bir āh çiksem barça zāyil

Mini mecnūn didi Leylī-veşim vāy
Ki bu dīvāneni sağındı ʿāḳil

Közüñ çün nīm-ḫˇāb irdi ni tañ ger
Köñgül ṣaydını ḳıldı nīm-bismil

6 İrür bir ḥāl birle mebde-i feyż
Sañga ger yitmes özni iyle ḳābil

Nevāyī özlüküñ refʿit kim ol büt
İrür maḳṣūd ruḫsārıġa ḥāyil

.---/.---/.--

383

A100a Yaḳtıñ ot birgeli iy ᶜışḳ ḥayātımġa ḫalel
Dāġ-ı hecr örtegüçe örtese tā dāġ-ı ecel

Dip imiş sin ki firāḳım daġı ᶜuşşāḳ içre
Niçesin iylegüm aḫir mini bārī evvel

3 Nāme-i hecrim ara ṣafha-i taḳvīm kibi
Eşk ḳanı bile her sarı çikilmiş cedvel

Berḳ-ı tīġıñ ki vücūdum ḫasını köydürdi
Dūdıdın tīre ger olsa külidin bir ṣayḳal

Başıma şuᶜle-i hicrān tutaşıptur ni asıġ
Kim yarutmas ḳara hecrim kiçesin bu meşᶜal

6 Zāhidā bāde güneh bolsa velīkin ni güneh
Bizge bu işni naṣīb itti çü ḳassām-ı ezel

ᶜIşḳdın köp kelime naẓm itti Nevāyī bilmen
N'iylegey ṭurfe ġazālıġa yitişkey bu ġazel

..--/..--/..--/..-

384

T3/206 Gūyā leb ü ḫaṭṭıñgnı ṭarḥ itkende naḳḳāş-ı ezel
Şingerf ü zengār ornıġa laᶜl ü zümürrüd ḳıldı cel

Fāş itti gāhī riḳḳati köz ḳanı tamġan hey'eti
Kim köz ḳarasın furḳatı ḳan birle iyleptür bedel

F558b 3 Dāġ-ı firāḳ iy dil-rübā andaḳ közüm ḳıldı ḳara
Kim köz ḳarası dik maña maṭlūb irür dāġ-ı ecel

Sin furḳat istep kīn ile min yir öpüp temkīn ile
Ḳatl ehliġa teskīn ile ḳılmaḳ namāz irür ḥıyel

Hecriñ otıdın her zamān andaḳ köyer āzürde cān
Kim saġınur bāġ-ı cinān dūzaḫḳa kirse fi'l-meṡel

R570b 6 Yüz yılġaᶜömr olsun ḳarīn bir dem körer ehl-i yaḳīn
Bes nidür iy ḫalvet-nişīn munça sañga ṭūl-ı emel

Vaṣl u zamān bü'lᶜacab sāḳī ḳadeḥ tut leb-be-leb
Muṭrib tüzet ṣavt-ı ṭarab ötker Nevāyī bir ġazel

--.-/--.-/--.-/--.-

385

A100b ᶜIşḳıñ otıdın tenim kül boldı iy bed-mihr bil
P173b Mihr öyi ḳılsañ binā ol kül bile ṭarḥ iylegil

Ger buzuḳda cuġd-ı nālān körmemiş sin zaḫmı köp
Ten ara efġān çiker köñlüm ḳuşın nezzāre ḳıl

3 Kildi çün āhımdın ot almaḳḳa Mecnūn-ı zaᶜif
Tolġanıp çörkendi ol ot içre ol yañlıġ ki ḳıl

Ġam tüni zaᶜf ittim andaḳ kim seher ol kūydin
Ṣubḥ enfāsı uçurġu dik tenim bolmış yiñgil

Köñgleki gül-gūn bi-ḥāl oldı çün cismin ḳuçar
N'iylesün bī-ḥāl bolmay iy köñgül aḫir digil

6 ᶜÖmrġa hīç iᶜtimādı yoḳtur iy ġāfil köñgül
Ay u yılnı nice mest ötkerge sin bir hem ayıl

Niçe ol kirpik sinānıġa Nevāyī könglini
Her zamān ılġay sin iy bed-mihr anı bir közge il

-.--/-.--/-.--/-.-

386

T3/207 Kim didi mihringni ol meh-veşka rūşen iylegil
Küç bile cān ıngġa cānānıngnı düşmen iylegil

Ol perī çün bardı ḫāhī tilbeler dik deşt tut
ḫān zühd ü ʿāfiyet küncini mesken iylegil

3 Çün bolur ol ṭurfe ḳuş köprek remīde ni asıġ
Her zamān yüz ḳatla ger feryād u şīven iylegil

İy ḳuyaş ʿışḳıngda ger ser-geşte boldı zerreī
Germ olup köydürme belkim mihr anga fen iylegil

Bolmasa ol serv-i gül-ruḫ iy köngül dūzaḫça bar
ḫāhī ʿazm-i deşt ḳıl ger meyl-i gül-şen iylegil

6 Her ni devrāndın ḳılur teslīm ḫoştur iy refīḳ
Nefʿ çün yoḳ özni ger yüz ḳatla tevsen iylegil

Ġam sipāhı ḳatlıġa mey-ḫānedür dārü'l-emān
İy Nevāyī zīnhār ol öyni me'men iylegil

-.--/-.--/-.--/-.-

387

A101a　　İy perī yüz yāreliġ köñglüm sarı neẓẓāre ḳıl
T3/208　　Yāresiz her ḳayda kim tapsañg anı hem yāre ḳıl

Pāre pāre iylegeç bir bir anıñg eczāsını
Yüzlerin barınıñg āhım dūdı birle ḳara ḳıl

3 Ḫayl-i hindū dik ki düşmen ilgide bolġay esīr
Her birisin ʿālem içre bir ṭaraf āvāre ḳıl

Çün alar āvāre boldı közlerimni hem oyup
Otḳa taşlap öylerin hem taş bile yüz pāre ḳıl

Ol ikevdin başıma kilgen belā vü ġuṣṣanı
İyleben mundaḳ ʿuḳūbetler zamānı çāre ḳıl

6 Köz ü köñglüm bolmasa n'itküñg egerçi iy sipihr
Ḫūblarġa servdin ḳad mihrdin ruḫsāre ḳıl

İy Nevāyī oynaġuñg yoḳ ʿışḳ tā yüz körmegüñg
ʿÖẕr aytıp yir öp ü söz terkini yek-pāre ḳıl

-.--/-.--/-.--/-.-

388

T3/209　　İy köñgül hicrān künidür tartıp efġān yıġlaġıl
Vey köz ayrılġuñgdur ol gül-çihredin ḳan yıġlaġıl

Köz tutar min iy bulut kim ötseñg ol gül-şen sarı
Çün saġınsañg bizni ün tartıp ferāvān yıġlaġıl

3 Rāstlıġ ḥaḳḳı üçün iy şemʿ bir tün bezmide
Çıḳsa söz mindin köyüp bī-ḥadd ü pāyān yıġlaġıl

İy ḳadeḥ ḳan yutmaġımnı mecliside saġınıp
Çikse gül-gūn bade ol gül-berg-i ḫāndān yıġlaġıl

Kön͡glüm alġan çaġda közdün men'-i eşk ittim velīk
Ḳaṣd-ı cān hem ḳıldı çün ol kön͡glüm alġan yıġlaġıl

6 Yol ḳatıḳ maḳṣūd mübhem ye's ġālib iy kön͡gül
Ün çikip bu ḥālin͡ge tā bardur imkān yıġlaġıl

İy Nevāyī bil ü aġzıdın san͡ga yoḳtur naṣīb
Ḫāh peydā nāle çikkil ḫāh pinhān yıġlaġıl

-.--/-.--/-.--/-.-

389

A101b Hecr oḳıdın iy kön͡gül her yan ḳanatlar saz ḳıl
T3/210 Ol perī vaṣlı hevāsın isteben pervāz ḳıl

İsteseη͡g bir ḳıṣṣa iy rāvī ki il köp yıġlaġay
'Işḳ ara körgenlerimnin͡g şerḥidin āġāz ḳıl

3 Biz niyāz ehli vü sin nāz ehli sin raḥm it gehī
Ḳoy niyāz itmekke bizni gāh özün͡g hem nāz ḳıl

Ger disen͡g ḳatlim sözin kim yoḳ digüm yoḳ iy Mesīḥ
Ölgüm armān birle bir dem hem mini hem-rāz ḳıl

Raḥm az u cevr köp ḳılmaḳ ṣānemler de'bidür
Ger ḳıla alsan͡g anı köprek bu birni az ḳıl

6 Birme iy zāhid ta'ayyundın özün͡gge imtiyāz
Özni ildin bī-ta'ayyunluḳ bile mümtāz ḳıl

Ger bigenmes sin Nevāyining nihānī derdini
Yana iy ͨışḳ āhı birle eşkini ġammāz ḳıl

-.--/-.--/-.--/-.-

390

T3/211 Tīġ-ı hicrānıng bile köngliimni yüz pergend bil
Her birin yüz pārelıġ baġrımġa bir peyvend bil

Dime her tārıda zülfining nidindür yüz girih
Her birin ol tārlardın yüz köngülge bend bil

3 Ay u kün ger vālideyn olsa ol efzūn ḥüsn ara
ͨAyb imes ikki ṣadefḳa dür kibi ferzend bil

Yalġan ehli ͨışḳ yanglıġ ḳatlim itme çihre aç
Bir körüp ͨışḳ içre ölmekke mini ḫursend bil

Ḥüsniġa oḫşattıng iy gerdūn ḳuyaşıngnı velīk
Ay angġa mānend dik anı munġa mānend bil

6 İy ki şeh sin līk ḳılmay sin revā il ḥācetin
Özni hem özdin uluġraḳ şehġa ḥācet-mend bil

İy Nevāyī pend işitmey tilbe könglüng boldı güm
Diseng andaḳ bolmay aḥvālin özüngge pend bil

-.--/-.--/-.--/-.-

391

A102a Ḥullesin ol serv ḳıldı naḫl-i ra'nā dik yaşıl
P174a Līk āhım dūdıdın vehm iylep asradik yaşıl

İvrülür başıġa bülbüller kibi pervāneler
Ḳılġalı ol serv kisvet serv-i raᶜnā dik yaşıl

3 Rengi laᶜli gez durur ḳanlıġ müjem tā kim irür
Vesme birle ḳaşı mīnā ḳavsluḳ ya dik yaşıl

R571a İstemes bolsa ḳara il rūzgārın ol ḳuyaş
Ḥullesin bes nivçün itmiş çerḫ-i ḫażrā dik yaşıl

Ger muᶜallim levḥ-i mīnā cevrin örgetmes nidin
Levḥa-ı taᶜlīmin itti levḥ-i mīnā dik yaşıl

6 Rīv ü reng ehli mürīdi bolmaġıl kim Ḫıżr imes
Ḫırḳasın her aḥmaḳ itse baḳl ḥamḳā dik yaşıl

İy Nevāyī yüz gül açtı cānıñġa ol serv-i nāz
Tā libās itti bahār-ıᶜālem-ārā dik yaşıl

-.--/-.--/-.--/-.-

392

F559a Yüzige añglamadım kim niḳāb irür ḥāyil
Ḳuyaş cemāliġa yāḫūd seḥāb irür ḥāyil

ᶜİẕārı üstide kākül mü boldı āşüfte
Yoḳ irse gül yüzige müşg-nāb irür ḥāyil

3 Oḳuñg körünmes ise pāre pāre köñglüm ara
Ni tañg ki sīḫ körerge kebāb irür ḥāyil

Buzuġ köñgül ara ol genc-i ḥüsn irür yüz şükr
Kil il közidin añga bu ḫarāb irür ḥāyil

Fiġān ki ṭurfe muġannī üni bile ḫoş min
Velī n'itey ki yüzige kitāb irür ḥāyil

6 Körer sin anı ger özlük ḥicābın itseñg refᶜ
Egerçi körgeli yüz miñg ḥicāb irür ḥāyil

Nevāyī iyleme körmek ḫayāl ol gülni
Ki bergdin yüzige bī-ḥisāb irür ḥāyil

.-.-/..--/.-.-/..-

393

A102b ᶜĀrıżıñgnı bāġ ara çün kördi ḥayrān boldı gül
T3/212 Bergsiz ḳaldı nidin kim bes perīşān boldı gül

Bādedin gül gül körüp ol yüzni anıñg hecridin
Çāk çāk olġan köñgül dik teh-be-teh ḳan boldı gül

3 Gülᶜiẕārım kişver-i ḥüsn içre boldı pād-şāh
Rāst andaḳ kim çemen mülkide sulṭān boldı gül

Seyr-i bāġ iylerde devrān çeşm-i zaḫmı defᶜiġa
Her ṭarafdın çābüküm devriġa ḳalḳan boldı gül

Laᶜli kāmımdur ḳaşımda kilse ol gül ḫirmeni
Mey tiler köñglüm çü bezmimde ferāvān boldı gül

6 Kiçe kündüz ḳılma gül-bāngıñgnı bes iy andelīb
Kim sañga biş kün bu gül-şen içre mihmān boldı gül

Gül çağı yārı sefer iylep Nevāyī cānıġa
Her biri bir tāze ḳanlıġ dāġ-ı hicrān boldı gül

-.--/-.--/-.--/-.-

394

T3/213 Āteşīn gül ġonçesidür otluġ u ḳanlıġ köñgül
Zār bülbül tumşuġı çākidin efġānlıġ köñgül

Būstān-efrūz irür her yan nihān tuḫmı anıñg
Hecr ḫūn-ābı ara yüz dāġ-ı pinhānlıġ köñgül

3 Ḫaste cānnıñg sökide dīvāneīdür mātemi
Kögrekimniñg zaḫmıdın çāk-i giribānlıġ köñgül

Tā bolup yüz pāre her bir pāre zülfüñg tārıdın
Birge bağlandı besī taptı perīşānlıġ köñgül

Bir ki ḥayrān boldı ol ʿārıżġa kördi ḫalḳdın
Her nefes yüz ḳatla öz ḫāliġa ḥayrānlıġ köñgül

6 Ġonçeler irmes tikenler içre kim ʿuşşaḳ dik
Çerḫdin körgüzdi ol hem niçe peykānlıġ köñgül

İy Nevāyī köñglüñg aldurma yoḳ irse sin ölüp
Ni asıġ yüz ḳatla ger ḳılsa peşīmānlıġ köñgül

-.--/-.--/-.--/-.-

395

A103a Yüzini kördi beden çākidin ḫarāb kön͡gül
T3/21 Üzüldi bes kiʿıyān ḳıldı ıżṭırāb kön͡gül

Çü boldı cilve-ger ol genc-i ḥüsn ḥasretidin
Ḫarāblıḳ ḳıladur her zamān ḫarāb kön͡gül

3 Meger şikence-i zülfün͡gġa ḳaldı kim urdı
Özige ġonçe kibi munça pīç ü tāb kön͡gül

Belā durur ġam-ı ʿışḳın͡g sinin͡g velī yüz vāy
Kim ol belādın ite almas ictināb kön͡gül

Şerār-ı āh mes̱ellik ol ay hevāsıda kör
Ki pāre pāre ḳılur kök sarı şitāb kön͡gül

6 Riʿāyet iyle su dik ṣāf ḫalḳ kön͡glini kim
Sınar nefes bile ol nevʿ kim ḥabāb kön͡gül

Nevāyi ança lebin͡gdin didi ki boldı an͡ga
Tişilmeki bile ḳan içre laʿl-i nāb kön͡gül

.-.-/..--/.-.-/..-

MĪM HARFİNİÑG MAHBŪBLARINIÑG MOLĀKĀTI

396

A103b Bar mu ol ikki örülgen gīsū-yi ᶜanber-şemīm
Ya itek salmış Muhammedde yazılġan ikki mīm

Hamd vechide biri ser-çeşme-i āb-ı hayāt
Hadd-ı lutf içre biri ser-halka-i ehl-i naᶜīm

3 Ol biridin rūh-perver taptı enfāsın Mesīh
Bu birisidin ᶜaṣāsın ejdehā kördi Kelīm

Cehl ara ölgen köñgüllerge dem-i ᶜĪsī bolup
Çün isip tenler kubūrıġa riyāżıñgdın nesīm

Körmegen bolsañg ata maᶜnī añga bu boldı kim
Sin kibi çıkay nübüvvet bahrıdın dürr-i yetīm

6 Turfe bu kim bü'l-beşer kildi atalarġa ata
Līk Bü'l-Kāsım didi ferzend anı bī-vehm ü bīm

Hıdmet içre barçadın bolduñg mukaddemrak velīk
Ol ki sindindür mukaddemrak irür hayy-i kadīm

Yā Nebiyyalāh selāmetdin bolup min münharif
Bir ᶜināyet birle ahvālimni kılġıl müstakīm

9 Tañg imestür ger nevā būstānıda tapkay makam
Çün Nevāyī özni naᶜtıñg kūyide kıldı mukīm

-.--/-.--/-.--/-.-

397

P174b	Niçe hicrāndın buzuġ köñglümde bolġay dem-be-dem
T3/215	Ġam üze ġam derd üze derd ü elem üzre elem

Yār hicrānı vaṭan terki vü ġurbet şiddeti
Çerḫ bī-dādı vü devrān miḥneti il cevri hem

3 Ṣabr azıdın ʿaẕāb endüh köpidin ıżṭırāb
Eşkdin seyl-i belā āh otıdın her dem ʿalem

Ṣubḥ u şām imgek köpidin köñglüme yüz miñg belā
Şām tā ṣubḥ uyḳu yoḳtın cānıma yüz miñg sitem

Barça bir sarı mañga vü yār żaʿfı bir sarı
Kāş añga ṣıḥḥat bolup bolġay mañga yüz munça ġam

6 Ṣadḳa iylerge añga lāyıḳ mañga yoḳ tuḥfeī
Ḫaste cānım naḳdi bardur ilt iy peyk-i ḥarem

İy Nevāyī şerḥ-i ḥālimni didim irsāl itey
Sözidin hem ṣafḥaġa ot tüşti hem köydi ḳalem

-.--/-.--/-.--/-.-

398

R571b	Ṣubḥ-dem gül yaḳtı şemʿü lāle ẓāhir ḳıldı cām
A104	Yaʿnī yaḳıp şemʿal cām-ı sabūḥī birle kām
T3/216

Cām-ı gül-gūn ḫoş turur bir serv-ḳad şūḫ ilgidin
Ol nefes kim tañg yilidin gülge serv iyler selām

3 Ṣubḥ kim bülbül maḳām-ı rāst tüzgen serv üze
Bezm üçün tut sin daġı bu serv ayaġında maḳām

Ṣubḥ nivçün ʿömrdin mey birle kāmī tapmağay
Kimse kim ʿömriğa yoḳtur iʿtimād olğunça şām

Sāḳiī ḫoştur ṣabāḥatlıġ ṣabūhī vaḳtıda
Lik andın ḫoşraḳ oldur kim bu ʿıyş olğay müdām

6 Gül ʿarūsıġa birür zīnet çemen meşşāṭası
Su bile her subh tā bolmış zülāl ʿayine-fām

Sin dağı bir gül isi birle dimāġın͡gnı ḳızıt
Vaṣl sevdāsın bişür gerçi irür sevdā-yı ḫām

Min ḫod ol serv-i ḫırāmānnı didim ʿömr-i ʿazīz
Veh kim ol serv-i ḫırāmān bes itek iyler ḫırām

9 İy Nevāyī ʿömr işide ḫod köp ihmāl iyledin͡g
Ḳılmasan͡g dünyā işige hem bolur köp ihtimām

-.--/-.--/-.--/-.-

399

F559b Ḥāl ü ḫaṭṭın͡g üze iy ṭurfe ṣanem
T3/217 İyledin͡g noḳta ḫaṭ üstide raḳam

Tüşti köz zülf ile ağzın͡gğa ni tan͡g
İylese ʿışḳ vücūdumnı ʿadem

3 Ot salıp başıma ʿışḳ u ten ara
Şemʿnin͡g riştesi dik pīç ile ḫam

Oḳı zaḫmı üze köydürdüm dāġ
Ḳarası zaḫm üze boldı merhem

Özige ḳılmaġan özlükni ḥarām
Ḥarem-i ʿışḳ ara bolmas maḥrem

6 Sāḳiyā āyine-gūn cām bile
Bir dem itkil mini İskender ü Cem

A104a Ki ni Cem ḳaldı vü ni İskender
İtti ol cām ile ol közgü hem

Şād bol kim iki ʿālem kāmı
Arzımas kim yigesin bir dem ġam

9 iy Nevāyī sañga saʿb olsa ḫıred
Tilbelik silsilesin tut muḥkem

..--/..--/..-

400

Yārġa yitkeç elem tuttı köñgül ḫaylini ġam
Şehġa çün renci yiter rencūr olur mülk ehli hem

Yār öyidin çıḳmasa ʿālem közümge tīredür
Çün ḳuyaş çıḳmas cihāndın mürtefiʿ bolmas ẓulm

3 Ni ḥarāretdür sañga kim köydi andın ʿālemi
İyle kim örter cihānnı mihr otı urġaç ʿalem

A104b Ni ʿaraḳdur kim içinde ġarḳadur nāzük teniñ
Berg-i gül dik kim gül-āb içre çumar ser-tā-ḳadem

Servġa bāġ içre her yan cilve ḳılmaḳ ḫoş turur
Sāye dik nivçün yatıptur serv-i gül-zār-ı İrem

6 Sinsiz içmek iyledür kim merg cāmı içre zehr
Āb-ı ḥayvān birle ger bolsa leb-ā-leb cām-ı Cem

İy Nevāyī ṣadḳası bolġıl elem defʿi üçün
Min ölüp ger ol selāmet bolsa hīç irmes elem

-.--/-.--/-.--/-.-

401

T3/218 Yir üzre tım tım ḳan yaşım gūyā ki tammas dem-be-dem
Kim naḳd-i vaṣlıñ beyʿiġa közler sanar bir bir direm

ʿIşḳıñda bolġaç ḫāk-i reh boldum belā-keşlerġa şeh
Ġam ḫaylidin tartıp sipeh āh otıdın çiktim ʿalem

3 Bir ḳatla körseñ anı bes ṭaʿn itmegey irdiñ heves
ʿIşḳıġa iy kim her nefes bizni ḳılur sin müttehem

İy serv-ḳad-i mehliḳā Tiñri ḳaçan körgey revā
Mindin vefā üzre vefā sindin sitem üzre sitem

Yoḳ fikri bu dīvāneniñ titrer içi hem ḫāneniñ
Kim saḳfı bu dīvāneniñ eşkim suyıdın boldı nem

6 Muṭrib nevā-yı kām tut muġ deyride ārām tut
Sāḳī leb-ā-leb cām tut kim ḳaṣd-ı cānım ḳıldı ġam

Birgeñge ġam dehr-i denī mey-ḫāne besdür meskeni
Kim bāde defʿiyler anı yitse kişige her elem

Deyr ü ḥaremde ser-be-ser ol yüzdin isterler ḫaber
Köp hem niẓāʿ itme eger ol dir ṣamed bu dir ṣanem

9 Didiñ tapıp cānān isi taptım lebidin cān isi
Kilür bu sözdin ḳan isi tınmay Nevāyī asra dem

--.-/--.-/--.-/--.-

402

Tutḳalı bāde-i gül-gūn ḳadi sevsen māhım
Sevseni ḫāne durur her kiçe menzil-gāhım

Veh ki vaṣfıda tilim lāl durur sevsen dik
Sevseni tün ile tā cilve-ger olmış māhım

A105a3 Körgeli ḳaddini sevsen sarı tüz baḳmay min
uşbu söz tüzlükige Tiñri irür āgāhım

P175a Mañga dil-ḫāh anıñ ḳadd ü yüzidür gerçi
Sevsen ü gül sarı köp meyl ḳılur dil-ḫāhım

Ḳāmetiñ ḫacletidin sevsen oluptur niçe reng
Yā bu nevʿitmiş anı şuʿle-i dūd-ı āhım

6 Bu çemen sevsen ü serviġa beḳā çün yoḳtur
Bolsa gül-geştidin anıñ nı ʿacab ikrāhım

İy Nevāyī n'iteyin serv ile sevsen ki irür
Sevsenī tün bile ol serv-i revān hem-rāhım

..--/..--/..--/..-

403

T3/219 Ḳaçan körsem ol aynı köydürür cānımnı efġānım
Eger körmek müyesser bolmasa miskīn miniñ cānım

Közüm yaşı tenim zaḫmı bile kūyün͡g yolın tuttum
Ki bir sarı barur eşkim yana sarı barur ḳanım

3 Tenimde bu ki her yan dāğlardur iylegey pinhān
Tenimni her ṭarafdın bolsa peydā dāġ-ı pinhānım

Ḳoyun dik deşt üze ser-geştedür ḫāki tenim yāḫūd
Libās itmiş ḳoyunnın͡g perdesidin cism-i ʿuryānım

Tenimġa kilmedi āvāre kön͡glüm kūyidin gūyā
Unutmış ḫānümānım ol alaḫan u alamanım

6 Yanımġa kildi ol meh-veş dem urman līk n'iyley kim
Kön͡gülnin͡g ıżṭırābıdın tişilgü dik durur yanım

Ayaḳçı meh-veş u mey dil-keş ü ehl-i ṭarab ser-ḫoş
Ḳadeḥ kiltür ki ḳılmaḳ pārsālıḳ yoḳtur imkānım

R572a Zamān aṣḥābının͡g hecri ḳaşımda vaşlıdın ḫoşraḳ
Ki ḫoşraḳdur vişālīmdin alar allıda hicrānım

9 Nevāyī ʿışḳ ara zünnār bağlap kirdi deyr içre
Muġāne bir ḳadeḥ birmes henūz ol nā-müsülmānım

.---/.---/.---/.---

404

Ni ġam körgüzse köksüm pāresin çāk-i girībānım
Körünmes bolsa köksüm yāresidin dāġ-ı pinhānım

A105b Bağırdın özge yoḳtur ṭuʿme köksüm çākidin yirge
İçimge başını salıp itin͡g ger bolsa mihmānım

3 Boluptur żaʿfım ol yañglıġ ki bassam mūrnı ölmes
Velī ol cismim üzre çıḳsa derdidin çıḳar cānım

Tenimġa munça żaʿf oldı ki rengīn eşk ifrāṭı
Ni tañg żaʿfım çü ikki zaḫmdın turmay barur ḳanım

Ṣabāḥ-ı vaṣl ol ay istep mini tofraġ ara tapmas
Ki şām-ı hecr köp gerd-i fenā yaġdurdı vīrānım

6 Çemendin yil revān-āsā kilür her dem ʿacab irmes
Ki gül-geşt-i çemen iyler bu kün serv-i ḫırāmānım

Yiter min āh u eşkimni ulus bī-dādıdın yoḳsa
Alur dādım alardın uşbu ṣarṣar birle ṭūfānım

Mini maḳṣūddın maḥrūm itip sin iy köñgül her dem
Cefā dāġı bile köydürme kim bes dāġ her yanım

9 Ḳılıptur vaʿde-i vaṣl iy Nevāyī veh ni ḫoş bolġay
Sözin bir ḳatla ger çın iylese ol ʿahdi yalġanım

.---/.---/.---/.---

405

Seher kördüm yüzin aḳşamġaça köydi ḥazīn cānım
Bu irdi ṣubḥ-ı vaṣlım tā ni bolġay şām-ı hicrānım

F560a Ḳuyaş külbemge ingendin mañga yüz ḳatla ḫoşraḳdur
Ḳara şāmımnı rūşen iylegen şemʿ-i şeb-istānım

3 Ni yañglıg yaşuray hicrān ġamın kim fāş iter her dem
Aġızdın şuʿlelıġ āhım naẓardın eşksiz ḳanım

ʿAcabdur ṭāyir-i vaṣl istemek külbemġa ḳonmaḳ kim
Yaḳındur nesr-i vāḳıʿnı uçurġay köktin efġānım

Ḳadinġ naḫli ḫayāli közdedür iy nev-bahār-ı ḥüsn
Ma ʿāẕ-Allāh eger anı ḳonġarġay seyl-i müjġānım

6 Didim sūzān köngüldin çikmegil bir dem ḫadenginġni
Didi kim ḳalsa bir dem su bolur ol otda peykānım

Beliyyet taşı yaġdurġan kibi vīrānıma gerdūn
Meẕellet gerdi her dem yaġdurur başımġa vīrānım

Ḳadeḥ devrin ivür iy deyr pīri tā ki mümkindür
Ki devrān rencini tartarġa imdi yoḳtur imkānım

A106a 9 Dime cām-ı fenā içre izilmiştür ecel zehri
Nevāyī cān birip ol cāmını çikmektür armānım

.---/.---/.---/.---

406

Suda körmek yüzünġ düşvār idi iy ḥüsn ara māhım
Ḫuṣūṣā kim anġa taḥrīk birgey ṣarṣar-ı āhım

Ni yanġlıġ ol ḳuyaş kūyige yalġuz ʿazm ḳılġay min
Ki bolmaḳ istemen ol yan barurġa sāye hem-rāhım

3 Köngülni istedi ol anı könglüm istedi yüz şükr
Ki ḥālā dest birmiş her ni kim bar irdi dil-ḫʷāhım

Birevni körgüzüp könglüm esīr olġannı yaşursam
Geh eşkim imtidādı fāş iter geh āh-ı nā-gāhım

Ger olsam itleri hem-kāsesi aḥbāb taᶜn itmeñ
Alar ikrāhı ger yoḳtur miniñ ḫod ḳayda ikrāhım

6 Niçe dāğ isterem köñglüm ara Tiñri üçün örte
Ki sāyil min bu ikki üç diremdür şey'lillāhım

Mevākib gerdi ol yandın bu yandın ḫalḳ-ı neẓẓāre
Meger yolıda min ölgen temāşāġa kilür şāhım

ᶜAcab yoḳ bizleriñ nüktesidin bolmağım āgeh
Fena yolı sülūki içre bolsa bir āgāhım

9 Tenimni iy Nevāyī her ṭaraf kūyide āh iltür
Tilep ol ḫirmen-i gülni uçar her yan bir kāhım

.---/.---/.---/.---

407

T3/220 Cünūndın iyle tofrağ oldı cism-i renc-perverdim
Ki her taş ursalar eṭfāl cismimġa çıḳar gerdim

Niçe hecrinde ölsem āh u eşkimdin salıp ṭūfān
Velī ḳoymañ körerge kilse serv-i nāz-perverdim

3 Yolıda bes ki ḳoydum çihre sançılġan ḫas u ḫāşāk
Samanlar bil ki çikmiş keh-rübā dik çihre-i zerdim

A106b Pey-ā-pey ni ikin ebr-i bahārıdın çaḳın tüşmek
Bulut üzre bir uçḳun saldı gūyā şuᶜle-i derdim

Ḳoyun dik ger ṭaleb deştide yoḳ min yitmegen vādī
Ni ġam ser-geştelikde uçrasa māh-ı cihān-gerdim

P175b 6 Vefā būstānın eşkim birle sīr-āb iyledim ʿömrī
İrür ġam nāveki servim bağır pergālesi verdim

Muhiḳdür iy Nevāyī ol perī mindin melūl olmaḳ
Nidin kim kūyide dīvānelıġnı ḥaddin ötkerdim

.---/.---/.---/.---

408

İy yüz ü ḳadiñg ʿāşıḳı gül serv-i revān hem
Munuñg içide oḳdur anıñg bağrıda ḳan hem

Kūyüñg irür ol ravża ki ḫaclet tapıp andın
Kim boldı gül-istān-ı İrem bāġ-ı cihān hem

3 Aġzıñg bile laʿliñgni tiler cān u köñgül kim
Ġonçeñgġa köñgül şadḳa fidā laʿliñge cān hem

Köñglüm kibüdür ġonçe iken lāle ki bardur
Peydā taşıda ḳan içide dāġ-ı nihān hem

Geh bü'l-ʿacab aḥvālime geh derdime bolmış
Ol kūyde her kiçe ki ġavġā vü fiġān hem

6 Min tilbe ki körgeç anı feryād itip öldüm
Ger yaḫşı imes irdi imes irdi yaman hem

Ġam ḫayli hücūm itse yögür mey-kede sarı
Nivçün ki irür ḥıṣn u ḥaṣīn dārü'l-emān hem

Tut muġtenim olduñg ise ḫoş-ḥāl zamānı
Niçün ki zamān ḥāsid irür ehl-i zamān hem

9 Her yan barur ol şūḫ u Nevāyīġa hem-ümīd
Kim sehv ile ṣāyed ḳılġay meyl bu yan hem

--./.--./.--./.--

409

ʿIşḳ otıdın tende andaḳ ṣaʿb oluptur köymekim
Kim şererler tārıdın gūyā toḳulmış kön͡glekim

Baġrım u kön͡glüm itige ṭuʿmeliġ düşvār idi
Şükr kim çāk oldı ʿışḳın͡g tīġı birle kögrekim

3 Ẓaʿfdın kūyün͡ge bardım sürgenip eṭfāl dik
Raḥm ḳılġıl kim bu yolda ḥaddin aştı imgekim

R572b Dime uyḳusız közün͡g hecrim tüni açılmadı
Ni ḳıla algay ecel uyḳusı birle sirgekim

Bir ḳadem vīrānıma ḳoy kim ġamın͡gdın tün ü kün
Yüzge ilgimdür sütūn tofraḳḳa batıp tirsekim

A107a 6 Derd kör kim dīv sīretler bilendür ol perī
Gerçi bar andın melek ḫayliġa daġı tirgekim

İy Nevāyī hecridin yıllar köyüp ol bī-vefā
Dimedi kim n'iyler ol ʿuşşāḳ içinde irtekim

-.--/-.--/-.--/-.-

410

Hecrin͡gde ḳan u ġuṣṣadur içmek yimeklerim
ʿİşret sürūdı nāle vü zār iylemeklerim

Maḫfī ġamın͡g yazarda yıġılġan bitigçe bar
Derdin͡g nihān tutardın aḳarġan süngeklerim

3 Cān u kön͡gül firāḳ hücūmıda ittiler
Mindin zebūn u zārraḳ olmış kömeklerim

Öpmek izin͡gni yoḳ ḥadim ammā ḫayāl ile
Laʿlin͡gni yalḳıtur müteʿāḳıb müçeklerim

Gerd-i belā başımġa yaġar ança kim meger
Çenberleridin iyledi gerdūn ileklerim

6 Yüz pāre baġrıma tiş urar min yutarda ḳan
Bu bolsa mey ni tan͡g alar olmaḳ gezeklerim

Aġzın͡g kemāni irdi Nevāyīġa şükr kim
Nuṭḳun͡g yaḳīnġa ḳıldı bedel barça şeklerim

--./-.-./.--./-.-

411

Yıġlarımnı iy ki köp menʿ iyledin͡g yoḳtur şekim
Eşkin͡g olmaḳ deh ṣadım ger bolsa derdin͡g ṣad yekim

Ol ḳuyaş vaṣlın tilerde pūyem ol ġāyetdedür
Kim imes mümkin ki bir kün sāye bolġay hem-tekim

3 Cān birip vaṣlın͡gnı beyʿitkenni yazdım kön͡glüme
Derd-i ʿışḳ ikkigü āhım çāklik kön͡glüm çekim

Şām-ı hecr oyġaġ min bī-ḥad kilürdin közge yaş
Uyḳuġa ḳoymas yögürmekdin bu ḫayl-i kūdekim

Kön͡glüme cüzv oldı peykānın͡g ki çıḳmas tartıban
Cüzv-i cüzv olsa kön͡gül ol cüzv irür lā-yenʿaḳim

6 Sāḳiyā mir'āt-ı idrākimni meydin rūşen it
Kim imes bu kār-gehde bir ser-i mū müdrekim

A107b İy Nevāyī aġzıdın kön͡glümde ger bar irdi şek
F560b Ḳatlime çün dimedi söz ber-ṭaraf boldı şekim

-.--/-.--/-.--/-.-

412

Kişi hem irmes imiş ʿışḳ sırrıġa maḥrem
Taḫayyüliġa kön͡gül hem ḥadīs̱iġa til hem

Nesīm ġonçe isidin çü yaydı gül ʿıṭrın
Dimāġlarġa yiterdin ni çāre iy hem-dem

3 Yaşurdı Ādem eger Tin͡gri sırrını körün͡güz
Ki ḫalḳ sırrını tutmas nihān benī Ādem

Taʿaşşuḳum sözini iy refīḳ köp sorma
Ki bu fesānenin͡g evlīdür olmaġı mübhem

Eger günāhım ise derd-i ʿışḳ iẓhārı
Bu sözde yaḫşı yamannın͡g ḳaşıda min mülzem

6 Ḥayāt bolsa ḳılılġay telāfi-i mā-fāt
Fiġān kiʿömr binası imes turur muḥkem

Ḫoş ol ki mest olup olġay ḫalāş ʿālemdin
Ki kildiʿālem-i bī-hūşluḳ ʿacabʿālem

Min olmadım ise ġamsız demī ġam irmestür
Ki ġam hücūm iter olġan zamān demī ḫurrem

9 Ni tañ Nevāyī ulustın ger oldı āzürde
Ki kördi köp elem üzre elem ġam üstide ġam

.-.-/..--/.-.-/..-

413

T3/221 Furḳatı żaʿfıda ḳan yaş içre yatmış peykerim
Gülʿiẕārım dik ḳızıl atlasdın olmış bisterim

Yüz bile eşkim arıttı yār şād olsam ni tañ
Kim ṭulūʿ itti saʿādet maṭlaʿıdın aḫterim

3 Āteşīn laʿliñ ġamı ḳanlıġ tenimġa saldı ot
Uçḳunum gül-berg olup laʿl olġusıdur aḫkerim

P176a Āh şāyed kūyi sarı iltkey dip şād min
Gerçi gerd oldı yolında cism-i miḥnet-perverim

İyle hicrān birle ḫūy ittim ki ger dirler birev
Yārı birle vaṣl tapmıştur imestür bāverim

A108a İtleriñ sınġan sifāli içre boldum dürd-keş
Bolmasun hergiz tehī ol bādedin bu sāġarım

İy Nevāyī hecr oḳıdın per çıḳarmaḳ ni asıġ
Çün perī-rūyumġa yitmekke yaramas bu perim

-.--/-.--/-.--/-.-

414

T3/222 Könglüm ü cānım fidā ağzığa güftārığa hem
Küfrüm ü dīnim dağı zülfiğa ruhsārığa hem

İtti ḳanlığ könglüm üzgil ġonçelerni iy ṣabā
Kim anga köz salmayın belkim nümū-dārığa hem

3 Zār könglümge eger baḳıp anı zār iyleding
Cān-ı bīmārımğa hem baḳ cism-i efgārımğa hem

Barġaç ol serv-i revān cismimde cān ḳalġay mu kim
Ḳaddiğa cān riştesi bağlandı reftārığa hem

Min kim ü dīn iy müsülmānlar ki bir kāfir körüp
Cān fidā ḳıldım çelīpāsığa zünnārığa hem

6 Dehr bāğınıng güli otdur biyik eşcārı dūd
Yilge bir ol gülni hem ot salğıl eşcārığa hem

İy Nevāyī dehr yoḳ u barı tınmaslığ durur
Tınğa sin ger ḳılmasang pervā yoḳ u barığa hem

-.--/-.--/-.--/-.-

415

İmes cünūndın eger tağlarda bolsa ḳarārım
Ki ḳaldı baḥr-ı sirişkim tüpide mülk ü diyārım

Cemāling āyinesin ḫaṭ çü tīre iyledi ol dem
Ni ʿayb ḳılsa ḳuyaş közgüsini tīre ġubārım

3 Çü itlering yaladı ḳanlarımnı zaḫmlarıdın
Ġarīb merhem idi bu ki taptı cism-i figārım

Sirişk ḳanı çü naḳş iyledim nigār yitişti
Bihişt ḳıldı buzuġ menzilimni naḳş-ı nigārım

Helākim ol ḳad u yüzdin çü boldı tofrağım üzre
Bolur çü serv üze güller ikilse şemʿ-i mezārım

6 Ḳadeḥ alıp leb-i cān-baḫşıñga ḳoy aġzıma sāḳī
Ki cānnı iylegü dikdür helāk renc ü ḫumārım

A108b Nevāyiyā su eger ḳılsa taşnı ni asıġdur
Nigār köñglige ḳılmas eṡer çü nāle-i zārım

.-.-/..--/.-.-/..--

416

R573a Ni refīḳī kim devāsız derd-i ḥālimni disem
T3/223 Ni şefīḳī kim nihāyetsiz melālimni disem

Yitti çerḫ evrāḳı tolġay yitti baḥr olsa midād
Ol ḳuyaş vaṣlıġa bir demlıġ ḫayālimni disem

3 İstimāʿitse ḫıred sevdāyī olġay şemmeī
Zülfi zenciride sevdā-yı muḥālimni disem

Çünki kāẕibdür müneccim ögse mihrinʿārdur
Utruda ol aḫter-i ferḫunde-fālımnı disem

Dime tūbīdin kim ol iski dıraḫt utrusıda
Nā-münāsibdür eger nev-res-nihālimni disem

6 Rind imes min deyr ara ger cām-ı Cemdin ötse söz
Mey gedālıġ ḳılġalı sıñgan sifālımnı disem

İy Nevāyī ḫūblar içre mining māhımdadur
Ṭabʿ-ı mevzūnnı disem yā ẕihn-i sālimni disem

-.--/-.--/-.--/-.-

417

Firāḳ otıdın anıng dik ḳızıp turur bedenim
Kim anı sākin iter cānnı örtegen tügenim

Ġamıngdın iyle ölügler ḥisābı bolmış min
Ki ḥücre medfen ü idbār gerdidür kefenim

3 Sirişk baḥrı ara iyle ḫūy ḳılmış min
Ki su kişisi dik olmış tingiz ara vaṭanım

Firiştelıġ tileben isterem atıng bolsam
Eger bolur ise zülfüng kemendidin resenim

Egerçi yüz tiken ol ġamze tikti baġrımġa
Yüz açsang açḳusı yüz gül baġırda her tikenim

6 Ḫoş ol ki yıġlar idim zār zār deyrde mest
Ṣanem ġamıdın olup çāk çāk pīrehenim

Nevāyiyā ḳanı ol feyż-i ḫān-ḳāh içre
ʿAzīmet it ki irür ḫoşraḳ anda oḳ ikenim

.-.-/..--/.-.-/..-

418

A109a ᶜIşḳ terkin ḳıldım u çıḳtı köñgüldin yādı hem
T3/224 Sizge vaṣlınıñg neşāṭı hecrinińg bī-dādı hem

ᶜIşḳı buzsun dip köñgül mülkini ābād iyledim
Yir ḳoyı imdi anıñg virānı hem ābādı hem

3 Zār idim kim şād imes ᶜışḳ içre köñglüm ḫāṭırı
İmdi köñglüm ḳalmadı ol ḫāṭır-ı nā-şādı hem

Körse leylī birle Şīrīn rūḥı cevrin raḥm itip
Köygey anıñg ḫaste Mecnūnı munuñg Ferhādı hem

Dehr bāġıdın köñgül nefᶜ-i vefā köz tutma kim
Bī-s̱emerdür servi hem ser-keş durur şimşādı hem

F561a 6 Min vefā kimdin tapay bu şīveni kim tapmadı
Āferīnişde perī cinsi beşer evlādı hem

Yārsızlıġdın Nevāyīni yana ḳorḳutmañgız
Kim bu şaᶜb işke yürek bastı köngül toḳtadı hem

-.--/-.--/-.--/-.-

419

Kildi tirgüzgeli żaᶜfım körüp ol ᶜĪsī-dem
Kilgeni hem öz işin ḳıldı velī kitkeni hem

Kilmeki cān biriben ḳayturı öltürdi yana
Gūyiyā ḳaytḳalı başıma yitkürdi ḳadem

3 Barıp öltürmedi cān naḳdi nis̱ār itti köñgül
İyle kim ḫalḳ saçar şāh ayaġıġa direm

Şām-ı hicrānı ki ġāyetsiz irür tīreliki
ʿAdem iḳlīmiġa ol kildi sevād-ı āʿẓam

Közni sürtüp ger itin͡gnin͡g tabanın rīş itmem
Ḥal ḳılup köz ḳara vü aḳını iyley merhem

P176b 6 Veh ni yan͡glıġ bu ḫarabāt ara hūş-yār bolay
Ki daḳāyıḳtur an͡ga bir birisidin mübhem

Min kim ü vaṣl anı ḫāṣların͡gġa tigür
Kim Nevāyīga yiter hecr ara bī-dād u sitem

..--/..--/..--/..-

420

A109b Hecr ḳanım tökkü diktür iyle kim zār olmışam
T3/225 Bat ḳutulġum gerçi bes ḳatıḳ giriftār olmışam

İyle kimʿuryān tenimġa yağdı taş hicrānıda
İy Mesīḥ asra demin͡g kim bī-ḥad efgār olmışam

3 Kiçe tigren͡g iylenip kündüz yüzüm dīvār üze
Öydeki pervānedin gūyā nümū-dār olmışam

Mümkin irmes min ḳarı sāyilġa kūyüng furḳatı
Ḫāṣṣa kimʿışḳ āfetidin ṣaʿb bīmār olmışam

Kūyi dīvārıġa arḳam yapışıp min vālihi
Ṣūreti neẓẓāreside naḳş-ı dīvār olmışam

6 Ger körünmes ol perī istep an͡ga yek-renglik
Żaʿfdın min tilbe hem imdi perī-vār olmışam

İy ṣabūḥ ehli mini bir cām birle tirgüzüng̃
Kim ölüm ḥāli ḫumār ilgide bīdār olmışam

Tā mülāzım pīr-i deyr oldı murādım muġ-beçe
Sākin-i deyr ü muḳīm-i kūy-i ḫammār olmışam

9 İy Nevāyī serv birle gülni n'iyley çünki min
Vālih bir gülᶜiẕār-ı ṣerv-reftār olmışam

-.--/-.--/-.--/-.-

421

Ḳarıġan çaġda bir meh-veş yigitke mübtelā boldum
Özüm öz cānıma bī-dād ḳılmaḳdın belā boldum

Mang̃a hem āşnā bī-gāne hem bī-gāne ḫaṣm oldı
Hem ol çaġdın kim ol bī-gāne-veşḳa āşnā boldum

3 Cünūn ṣaḥrāsıda dimeng̃ ḳaçandın boldung̃ āvāre
Anıng̃ ᶜışḳıda tā kim ᶜaḳl mülkidin celā boldum

Yüzümge çerḫdin yüz kāc u ol ay allıda merdūd
Ḳararġan rūzgārım dik ᶜacab yüzi ḳara boldum

Ḥınā yaḳḳan kibi cismimġa merhemni sivedikler
Ki baştın tā ayaḳ hecr oḳları birle yara boldım

6 Mang̃a dārü'l-ḳażā-yı ᶜışḳ ara ḳan daᶜvī itti şevḳ
İki ḫūn-rīz köz birle bu daᶜvīġa güvā boldum

A110a Muġāne naġme birle muġ-beçe mey tuttı allımda
Çü bir irşādı birle sākin-i deyr-i fenā boldum

Muraḳḳaʿ bes mañga yüz dāġlıġtın çünki deyr içre
Sifāl ilgimde dürd-i bāde isterdin gedā boldum

9 Nevāyī barça il bir yan u sin bir yan yaman irmes
Ki ehl-i ʿışḳ taptılar nevā min bī-nevā boldum

.---/.---/.---/.---

422

Köñgül cerāḥatıġa vaşlıdın devā körsem
Naẓar murādın anıñ ḥüsnidin revā körsem

R573b Bu nā-murād yüzin bir naẓar körüp her dem
Murādım uşbu durur kim anı yana körsem

3 Ḳara körüp ni belā ḳozġalurlar il mañga hem
Ni ʿayb vehm-i ḫaṭıdın ḳara belā körsem

Ni nevʿ il közi allıda körmekige çıday
İrür çü merdümidin reşk köz ara körsem

Ulus cefāsıdın itmen şikāyet olça kilür
Ni şekve ol ulus āşūbıdın cefā körsem

6 Ḳaşımda cām-ı Cem ü salṭanat çapar özni
Sifāl ilimde ḫarābat ara gedā körsem

Bu kār-gehde ḫaṭā ḳılmadı çü bir ser-i mūy
Ḫaṭā miniñ naẓarımdın durur ḫaṭā körsem

Ḳaçanġaça bolay özlük muẓīḳi içre be-teng
Ḫoş ol ki cilve-gehim vādi-i fenā körsem

9 Nevāyiyā mini ger yār bī-nevā ḳılsa
Köp artuḳ andın kim ġayrdın nevā körsem

.-.-/..--/.-.-/..-

423

T3/226 Cānġa köksüm çākidin cānānnı mihmān iyledim
Gevherī taptım anı könglümde pinhān iyledim

Kevkeb irmes puḫteler tıḳmış ḳulaġıġa sipihr
Ol ḳuyaş hecride tünler bes ki efġān iyledim

3 Cānġa iy gül ḫār-ı ġam köp urdung it vehm imdi kim
Her birin bir nāvek-i āhımġa peykān iyledim

A110b Köksüm üzre her ni merhem irdi eşk aḳızdı vāy
Kim selāmet ṭarḫın ol su birle vīrān iyledim

Fitne taşı yā selāmet sāḥili tinkdür manga
Kim ḥabāb-ı eşkdin başımġa ḳalḳan iyledim

6 Bāᶜis̱-i maḳṣūd zāhid zühd ḳıldı min fenā
Faḳr iḳbālidin ol müşkilni āsān iyledim

İy Nevāyī baġlap irdi Kaᶜbe iḥrāmın köngül
Kūyidin bir nükte şerḥ iylep peşīmān iyledim

-.--/-.--/-.--/-.-

424

T3/227 Bādedin cān isi kesb itti meşām
Gūyiyā laᶜlinge yitmiş idi cām

Körmegen Hıżr suyınıñg barışın
Kil ü kör āb-ı ḥayātımġa hırām

3 Tolun aynı nidin il vaṣf ḳılur
Ki müşābih durur ol yüzge tamām

Mihr-i gerdūn çemeni verdī durur
Kim irür közge yüzüñg dik gül-fām

Ḳadem iy rūḥ-ı revān başıma ḳoy
Nige kim rūḥ biyik taptı maḳām

6 Hāl ü zülfiġa köñgül birmeñg kim
Ḳuşnı bend-ver iter ol dāne vü dām

Aġzı vaṣfıda Nevāyī söz dir
Muḥtaṣar çünki irür hayr kelām

..--/..--/..-

425

T3/228 Laḥẓa laḥẓa kündüz anıñg ẓulmini yād iylerem
Kiçe öz cānımġa bī-dād üzre bī-dād iylerem

P177a ʿAḳl yād iylep yana hicrānıda bolsam hamūş
Çün cünūn ṭuġyān ḳılur bī-ḫ͘āst feryād iylerem

3 Boynı baġlıġ ḳul ḳılur körgeç egerçi hecride
Özni yüz te'kīd ile ʿışḳıdın āzād iylerem

F561b ʿIşḳ seyli çün öter tapman tilep āṣārını
Her niçe köñglümge ṭarḥ-ı ṣabr bünyād iylerem

Allla Ḳuş ḳaçar ṣayyād dāmıdın ʿacab ḳuş min ki min
Zülfin istep ārzū-yı dām-ı ṣayyād iylerem

6 ʿAḳl u hūş evrāḳ u eczāsın cünūn āhı bile
Dīv-bād ötken kibi barını berbād iylerem

Sāḳiyā mühlik durur ḳayġum uşol ümmīd ile
Kim mey-i cān-baḫş tutḳunġ ḫāṭırım şād iylerem

Faḳrdın yüz yılçılıḳ yol min yıraḳ evvel delīl
Bu ki faḳr āyīnini özümge isnād iylerem

9 İy Nevāyī ẓulm kim nā-mihr-bān māhım ḳılur
Mihr-bān şāhımnı körgeç ḳıçḳırıp dād iylerem

-.--/-.--/-.--/-.-

426

Derdā ki laḥẓa laḥẓa füzūndur melāletim
Hicrān melāletidin irür ṣaʿb ḥāletim

Başım ki tīġı keṣreti yitkeç tüşer ḳoyı
Elṭāfı utrusıda bu irkin ḥacāletim

3 Disem ki iy cemāl ilininġ şāhı ḳılma ẓulm
Dir şāhlıġ ṭarīḳıda budur ʿadāletim

Minde maḳāl ḳuvveti yok żaʿfdın velīk
Her encümen arasıda yoḳ cüz maḳāletim

Könġlüm otın ki şerḥ ḳılur min bolur semūm
Ol gülge tanġ nesīmi ger iltse risāletim

6 Deşt-i cünūnġa kirmen͡giz iy ehl-i ʿışḳ kim
Güm iyler anda ḫalḳnı dūd-ı ḍalāletim

Yār itmey iltifāt Nevāyīġa bolsa ye's
Ni ġam çü ḳatl vaʿdesi bar istimāletim

--./-.-./.--./-.-

427

T3/229 Bolġanda hecr tünleri bī-hūşluġ işim
Köz merdümi durur yüzüme su urar kişim

Dimen͡g ki yār açsa ʿiẕār iyle cān-nişār
Ni ḥācet aytmaḳ ol irür ḫod minin͡g işim

3 Hecride iyle tilbe bolup min ki tilberer
Her itni yār kūyide kim zaḫm iter tişim

A111b Köp sürdi tīġ-ı ḳatl-i firāḳ imdi sin dağı
Bir ḳatl tīġı sür yitişiptür çü verzişim

Cānān murādı ḳatlim olup ḳılsa cān ibā
Cānımġa ḳarġışımdur u cānānġa alḳışım

6 Ol gül ḥārimi gül-şenide bir giyāh idim
Andaḳ ḳon͡gardı hecr ki ḳalmadı ḳırtışım

Dimen͡g Nevāyi asru tirig ḳaldı hecr ara
Vaṣlı ümīdi birle durur munça ḳalmışım

--./-.-./.--./-.-

428

T3/230 Köyer hecriñgde cism-i nā-tüvānım
Ni cism-i nā-tüvān kim ḫaste cānım

Ger öltürseñg mini ḳıl tīġ ile ḳatl
Ki bolsun kūyüñge āġuşte ḳanım

3 Firāḳıñg sūzıdın bir şuʿle ot min
Otı ol şuʿleniñg sūzān fiġānım

R574a Mini ḳavma işiktin çün itiñg min
ʿAcab yoḳ ger irür kūyüñg mekānım

Yarıp köksüm sini cānımġa tartay
Teraḥḥum ḳıl körüp dāġ-ı nihānım

6 Emān birmes idi devrān cefāsı
Ḫarābat olmasa dārü'l-emānım

Anıñg kūyide ḳıl ḳabrim Nevāyī
Dir irseñg kim yitişsün yirge yanım

,---/.---/.--

429

T3/231 Firāḳ deştide tofraġ olup idi başım
Kötermese idi tofraġdın anı yaşım

Başımnı gūy ḳılıp min yoluñgda iy çābük
Atıñg ayaġı ḳayan bolsa andadur başım

3 Yol iyle ḳaṭʿ iterem ol ḳuyaş hevāsında
Ki sāye ḳılġu dik irmes özini yoldaşım

Ḥayāt naḳdini n'iyley ki mey-furūş almas
Uşança meyġa ki açḳay ḫumār-ı ḳallāşım

A112a Yüzüng ḫayālide āhım şerer saçar her yan
Semūm-ı hecr durur bu nesīm-i gül-pāşım

6 Kitür piyāle ki her niçe kim vefā ḳıldım
Cefādın özge ulustın yoḳ irdi pā-dāşım

Nevāyiyā eger ikkinçi Ādem irmes min
Nidin cihān yüzini tuttı ser-be-er yaşım

.-.-/..--/.-.-/..-

430

Ḳarıġan vaḳtda bir ṭıflġa şeydā boldum
Kim ġamıdın ḳarı vü ṭıfl ara rüsvā boldum

Ḫayl-i eṭfāl ara taş yaġduruban ḳavlarlar
Her ḳayandın kim anıng kūyide peydā boldum

3 Ḳaysı mecnūn saġalur körse mini tilbe bolur
Tilbeler ḫayliġa sermāye-i sevdā boldum

İtleri silsileside kiçeler nāle çikip
Ḫayl-i aḥbābḳa ser-ḥalḳa-i ġavġā boldum

Gāhi ing üzre ki tım tım körünür köz yaşım
ʿIşḳ bāġı ara şāḫ-ı gül-i raʿnā boldum

6 Dime kim tevbe vü taḳvīni ḳaçan terk itting
Sāḳi-i gül-ruḫ u mey şīftesi tā boldum

Lebi vaṣfıda Nevāyī demī tirgüzdi ölüg
Feyż-i ḳudsī çü meded ḳıldı Mesīḥā boldum

..--/..--/..--/..-

431

T3/232 İy perī raḥm it ki könğlüm zār irür bi-çāre hem
ᶜIşḳ u sevdā deştide Mecnūn irür āvāre hem

P177b Ten dağı peykānlar u eşkim yarutmas öyni kim
Dūd-ı āhımdın ḳararmış s̱ābit ü seyyāre hem

3 Zaḫmı köp bağrımnı tikmek mümkin irmes iy refīḳ
Kim irür yüz pāre vü mecrūḥ irür her pāre hem

Vaslı iḳbāli vü min heyhāt kim ruḫsārını
Ṭāḳatım yoḳtur yıraḳtın ḳılġalı neẓẓāre hem

İyle sū'ḳıldı belā küh-sārını āhım otı
Kim alıp köksümge urġunça tapılmas çāre hem

A112b 6 Çerḫ mekr ü fitnesidin ġāfil olmanğ zīnhār
Çünki bu şāhid besī fettān irür mekkāre hem

Tilberep ittim Nevāyī dik cünūn ṣaḥrāsıda
Ḳılmadı yādımnı hergiz bir perī ruḫsāre hem

-.--/-.--/-.--/-.-

432

T3/233 Hecr ara kim özni mey birle fesāne iylerem
Yıġlamaḳḳa bāde içmekni bahāne iylerem

La'l-gūn her mey ki içtim ol mey-i leb hecridin
Közdin eşk-i la'l-gūn yanglıġ revāne iylerem

3 Ta içer min mey ḳadeḥ dik yıġlaram bī-ḫod bolup
Tapmasam bir dem fiġān-ı bī-ḫodāne iylerem

F562a Zevraḳ-ı mey bolmasa bil kim öler min iy refīḳ
Ġuṣṣa baḥrıdın anıng birle kerāne iylerem

Tā tola tutsun diben sāḳī manga yitkeç ḳadeḥ
Taşḳı devri ḫaṭṭını anıng nişāne iylerem

6 Sāḳiyā tut bāde kim köprek mini mebhūt iter
Niçe kim endīşe-i bū kār-ḫāne iylerem

Ni asıġ çün yār köngli iylemes bu yan keşiş
İy Nevāyī niçe kim dil-keş terāne iylerem

-.--/-.--/-.--/-.-

433

T3/234 Ḫırḳa-i zühd örtmek köngl̄üm şi'ārı iyledim
Sübḥa tārın üzdüm ü gūgird tārı iyledim

Çün tutaştı ot bir avuç dānesin tesbīḥning
Üstige saçmaḳ bile ol ot şerārı iyledim

3 Defter ü seccāde vü na'leynni hem dem-be-dem
Taşlamaḳ birle revān ol şu'le sarı iyledim

Zühd ü taḳvī belki çün özlük nişānı ḳalmadı
Resm seyr iylep fenā deyri güẕārı iyledim

İçmeyin bir cürʿa andaḳ cilve ḳıldı muġ-beçe
Kim ḳaşında secde ḳılmaḳ iḫtiyārī iyledim

6 Munça devlet kesbi kim iylep ikin ʿālem ara
Kim fenā iḳbālidin min ḫaste bārī iyledim

A113a İy Nevāyī minde bir cān naḳdi ḳalmış irdi bes
Şükr anı hem mey ü muṭrib nis̱ārı iyledim

-.--/-.--/-.--/-.-

434

İy hilālin͡gġa nigūn-ḳad bile peyvestelığım
Dil-güşā ġonçe-i ḫandānın͡ga dil-bestelığım

Tüşkeli cānıma bīmār közün͡g hicrānı
Ölgü dik min ki besī ṣaʿb durur ḫastelığım

3 Çün fenā ehliġa ḳayd oldı saçın͡g silsilesi
Ḳılmadı nefʿtecerrüd bile vārestelığım

Yüz şikest oldı cünūn taşlarıdın cismim ara
Gerçi kön͡glümde irür ança yüz işkestelığım

ʿIşḳ ṣaḫrāsıda kim pūye urup sikrir min
Bu ikin zümre-i ʿuşşāḳ ara bercestelığım

6 İstiḳāmet çü zamān ṭabʿıda yoḳtur niʿacab
Bir zamān tizlikim bir nefes āhestelığım

Yüz beliyyetḳa Nevāyī dik olup şāyeste
Ni belādur ki an͡ga bolmadı şāyestelığım

..--/..--/..--/..-

435

T3/235 Nāme yazdım yār üçün līkin cevābī tapmadım
Cismime ol nāme dik cüz pīç ü tābī tapmadım

R574b Her kişige cān birip ḳıldım ṭamaʿ mihr ü vefā
Bu güneh pādāşı cüz nāz u ʿitābī tapmadım

3 Kerdi kildi ḳaṣdıma itmiş idi virān köñgül
Ḳoyġalı bu gencni veh kim ḫarābī tapmadım

Çırmadım cān riştesin nāvekleriġa pey kibi
İyle ḳuşlar ḳaydıġa mundaḳ ṭınābī tapmadım

Çün ḫayāliñ közde mihmān oldı mey ḳan yaş olup
Baġlaġan kirpikde ḳanlar dik kebābī tapmadım

6 Niçe kim maṭlūb ruḫsārın didim iyley naẓar
Özlükümdin özge ol yüzge ḥicābī tapmadım

İy Nevāyī hecr ara ḳıl ʿışḳ birle meşveret
Kim min istep ʿaḳldın rāy-ı ṣavābī tapmadım

-.--/-.--/-.--/-.-

436

A113b Ḫalvetī tapıp sini cismim ara cān iylesem
T3/236 Belki cān ḫalvet-sarāyı içre mihmān iylesem

Ḫalvet ildin yaşurun ḫalvet ara cān yaşurun
Tende cān yañglıġ sini cān içre pinhān iylesem

3 Anda hem cān perdesin her sarı asıp setr üçün
Vaşlıñ iḫfāsın niçe kim bolġay imkān iylesem

Çün bu ḫalvet içre ni özlük irür maḥrem ni min
Her ni nā-maḥrem durur özdin perīşān iylesem

Defᶜolup aġyār tapsam bar ol ḫalvet ara
Mīz-bānlıġ içre şerḥ-i derd-i hicrān iylesem

6 ᶜÖmr bāḳī tapḳa min bir laḥẓa uşbu ḥāl ara
Özni bī-ḫod közni ruḫsārıñġa ḥayrān iylesem

İy Nevāyī dime iḳrār iyle ᶜışḳı terkini
Kim ınanġay ger özümge biyle bühtān iylesem

-.--/-.--/-.--/-.-

437

T237 Kimge ḳıldım bir vefā kim yüz cefāsın körmedim
Körgüzüp yüz mihr miñ derd ü belāsın körmedim

Kimge başımnı fidā ḳıldım ki başım ḳaṣdıġa
Her ṭarafdın yüz tümen tīġ-ı cefāsın körmedim

3 Kimge köñglüm iyledi mihr ü maḥabbet fāş kim
Her vefāġa yüz cefā anıñ cezāsıñ körmedim

P178a Kimge cānımnı esīr ittim ki cānım ḳatliġa
Ġayr sarı ḫulḳ u luṭf-ı cān-fezāsın körmedim

Kimge saldım köz ḳara vü aḳını ᶜışḳ içre kim
Ḳan ara pinhān közüm aḳ u ḳarasın körmedim

6 Sin vefā ḥüsn ehlidin ḳılma tevaḳḳuᶜ iy refīḳ
Kim min uşbu ḫaylnıñ ḥüsn-i vefāsın körmedim

İy Nevāyī tevbe andın ḳılmadım şeyḫ allıda
Kim bu işte deyr pīrining rıżāsın körmedim

-.--/-.--/-.--/-.-

438

Saçıng sevādıġa hergiz neẓāre iylemedim
Ki dūd-ı āh ile ʿālemni ḳare iylemedim

A114a Yolungda kimse başın körmedim ki ġayretdin
Başımnı yirge urup pāre pāre iylemedim

Bağırnı çāklar itkendin iyleme inkār
Min anı tīġ ile ḫod munça yāre iylemedim

Manga ġamıng ara bī-çārelıġ durur çāre
Ni ġam eger min-i bī-çāre iylemedim

Yarang ḥisābını keṡretdin anglaman iy ʿışḳ
Sanap tükenmedi yoḳ kim şümāre iylemedim

6 Tevekkül iyle vü kir ʿışḳ yolıġa iy şeyḫ
Kim min ḳılurda bu ʿazm istiḫāre iylemedim

Nevāyī āhnı ifşā-yı ʿışḳ üçün yazġur
Ki kön͡glün͡g otını min āşkāre iylemedim

.-.-/..--/.-.-/..-

439

T3/238 Ārzū tuḫmıġa ber ḫırmān ikenni bilmedim
Vaṣl naḫlıġa s̱emer hicrān ikenni bilmedim

Hecr vādīsiġa kirgen çaġda bildim ṭūlı bar
Līk munça bī-ḥad ü pāyān ikenni bilmedim

3 An͡gladım kim ṣaʿb imiş bīmār-ı furḳat renci līk
Şerbeti zehr ü ġıẕası ḳan ikenni bilmedim

Bister-i hicrānda bildim sançılur ḫār-ı firāḳ
Her ser-i mū tende bir peykān ikenni bilmedim

Çerḫ efsūn birdi kim bat olġusı hecrin͡gġa vaṣl
Munça anın͡g vaʿdesi yalġan ikenni bilmedim

F562b Ġam tüni bildim bolur ʿāşıḳnın͡g āh u eşki līk
Ol biri ṣarṣar bu bir ṭūfān ikenni bilmedim

İy Nevāyī vaṣl eger tapsan͡g ġanīmet bil kim min
Rūzgār-ı vaṣl ḫoş-devrān ikenni bilmedim

-.--/-.--/-.--/-.-

440

T3/239 Şām-ı vaṣlıñgnı körüp ṣubḥ-ı dil-efrūz didim
Ṣubḥ-ı hecriñgġa yitip şām-ı ciger-sūz didim

Tink köründi közüme vasl ara ḳadd ü zülfüñg
Kiçe kündüzni körüp tink anı nev-rūz didim

A114b 3 ʿIşḳıdın tandı köñgül saldı ḳara künge firāḳ
ʿAcab irmes ger anı ḳalb-i siyeh-rūz didim

Çīn-i zülfüñg ġamı mühlik didim öltürme mini
Çın didim her ni ki min zār-ı ġam-endūz didim

Yañgı örgendi köñgül bülbüli ol gül yüzige
Tañg imestür eger ol ḳuşnı nev-āmūz didim

6 Tikti pend ignesidin dehr ili köñglüm yarasın
Ḫalḳ nişīni bu maʿnī bile dil-dūz didim

İy Nevāyī yarudı şāmım ol ay pertevidin
Ni taʿaccüb ger anı māh-ı şeb-efrūz didim

..--/..--/..--/..-

NŪN ḤARFİNİÑG NĀZENĪNLERİNİÑG NÜMŪ-DĀRI

441

İy kilip minberiñg üç pāye bile sidreġa sin
Sin çü anda tutup ārām bolup sidre-nişīn

Ol sefer içre ki sin sidre sarı iylep ʿazm
Merkebiñg rūḥ-ı revān peykiñg olup Rūḥu'l-emīn

3 Sidreni minber itip nükte diseñg irdi rüsül
Cemʿ bolġay idi işitkeli āyāt-ı mübīn

İyle kim sidre kibi minber üze gāh ḥadīs̲
Yıġılur her sarı aṣḥāb-ı risālet āmīn

Dergehiñg ʿarş durur anda melāyik niʿacab
Z̲ikr ü tesbīḥ diben sürtse her sarı cebīn

6 Sin çü ʿarş üzre çıḳıp çerḫ nis̲ārıñgġa yasap
Bu toḳuz ḫ̌ān içide encüm ile dürr-i s̲emīn

Cürm ü ʿısyān köpidin boldı Nevāyī bī-ḫod
Bir naẓar iyle anıñg sarı ki bar asru ḥazīn

..--/..--/..--/..-

442

R575a Bizge ol ay hecridin bir yılçadur her tīre tün
T3/240 Kündüzin añgla bu tündin hem ḳaranġu hem uzun

Belki yoḳtur bu tün ü künde tefāvüt līk bar
Her biride bir ġam-ı mühlik bu maḥzūn cān üçün

3 Ger öter yüz miñ ṣuᶜūbet birle kündüz miḥneti
Vāy u yüz miñ vāy min bī-keske bolġaç kiçḳurun

A115a Ger bütün irmes yaḳam iy dōst ḥayret ḳılma kim
Taş urardın köksüm içre bir süñgek irmes bütün

Hecridin örtense cismimde süñgekler tañ imes
Kim irür ot asru itik daġı bes kaḳşal otun

6 ᶜIşḳ naḫliniñ beri hicrān imiş iy dōstlar
Bu naṣiḥatdin yiñiz berᶜāşıḳ olmasdın burun

Niçe tün hicrān ara aldı Nevāyī cānını
Kimge yitse vaṣl tutsun muġtenem bir niçe kün

-.--/-.--/-.--/-.-

443

T3/241 ᶜIşḳ deştin hīç ġurbet-keş müsāfir körmesün
Min ġarīb ol deşt ara körgenni kāfir körmesün

Yarmañız Ferhād u Mecnūn allıda köksümni kim
Bāṭınımnıñ derd ü dāġın ehl-i ẓāhir körmesün

3 Dehrni ḳıl tīre yā Rab kim anıñ tofraġıdın
Her ni köz mümkin ise bolmaḳḳa nāẓır körmesün

Her baḳışda ḳatl-i ᶜām iyler közüñ kim dehr ili
Hīç kimni sin kibi bu fende māhir körmesün

Vāᶜiẓā köp vaṣf ḳıldıñ Sāmirīniñ siḥrini
Ḥāzır olġıl kim sini ol közi sāḥir körmesün

P178b 6 Kim kiʿāşıḳlıḳ esīridür taḫayyül birle hem
ʿIşḳ kūyide özin āsūde-ḫāṭır körmesün

Kim Nevāyī dik fenā vādīside ister ḥużūr
Kiçsün özdin belki ḫod özlükni ḥāżır körmesün

-.--/-.--/-.--/-.-

444

T3/242 Ṣubḥ çün barġunġ kilip külbemġa pinhān kiçḳurun
Hecr oḳın sin cānıma atma tanġ atmastın burun

Nice il mindin yaşurġaylar sini veh bir kiçe
N'itti külbem sarı kilsenġ barça ildin yaşurun

3 Cān meger çıḳḳay ve yāhūd seyl-i eşkim kūyidin
Çıḳḳu dik min barı ol kūy içre tutmay min orun

Cilve ḳılġanda körünmesler közümge şūḫlar
İy perī sin bārī bu dīvāneġa gāhī körün

A115b Nālem andaḳ boldı baġrım yāresi ıslanġalı
Kim yanımdın ötmes il tutmay ḳulaḳ birle burun

6 Çırmaban birkit ṣurāḥī aġzını iy pīr-i deyr
Ḳayda körsenġ kim üzülmiş çāk-i ḫırḳamdın yorun

İy Nevāyī ṭıfllar ḳavġan zamān mecnūn diben
Bu bahāne birle üz leylī-veşinġ sarı orun

-.--/-.--/-.--/-.-

445

T3/243 Bağladım efğānğa bil ney dik sini körgen zamān
Ża'fdın ḳıldınğ mini āḫir bili bağlığ saman

İmdi rūḥum tāze it ol āteşīn ruḫsārdın
Kim min-i mehcūr anı körmek hemān köymek hemān

3 Köz yumulmış hecrdin ol yüzge açmaḳ isterem
Līk hicrān köz yumup açḳunça hem birmes emān

Deşt ara dirler mini mecnūn anı min körgen il
Çerḫ zāli bizni gūyā kim kitürmiş tev'emān

Yaḫşılardın yaḫşıdur yārım ni nev'iyley ṭama'
Vaṣlın anınğ min ki bardur min yamanlardın yaman

6 Ḳıl zülāl-i vaṣl ile bülbülni iy gül şād kim
Bu çemende dāyimā şād-āblıḳ yoḳtur gümān

'Ażm itip irmiş Nevāyīni sorarğa ol Mesīḥ
İy ecel cānınğ üçün cānımga raḥm it bir zamān

-.--/-.--/-.--/-.-

446

Meh-veşī kim çihre devrinde ḳırān itmiş 'ıyān
Devrninğ meh-veşleride ol durur ṣāḥib-ḳırān

Ni ḳıyığ irkin ol ay tünide kim tikken çağı
Mihr anğa zer-rişte yitkürmiş ferīse āsmān

3 Tekme gül-gūn dikleyide la'l-i peykānı imes
Gülge bağlaptur könğūl bülbüller ammā barça ḳan

Titregüç irmes muraṣṣaʿ kim ḳuyaş başı üzre
Ḫūşe-i Pervīn şuʿāʿı ḫaṭ ara ḳıldı mekān

Vesme vü gül-gunedin olʿārıż-ı zībā irür
Sebze vü güldin niçük kim zīb tapḳay būstān

A116a 6 Allah Allāh añlaman kim ḥūr sin yāḫūd perī
Ādemī bu şekl ile hergiz kişi ḳılmas gümān

İy Nevāyī yaḫşı irmes irdi ol yan barġanıñg
Çün barıp otluġ yüzin ḳıldıñg temāşā imdi yan

-.--/-.--/-.--/-.-

447

F563a Ġonçe-i ḫandān üze ḫāliñg müdür iy meh-cebīn
Yā meger şehd istey ol gül-berg üze tutmış cibin

Deşt üze Mecnūn kibi ser-geştedür min tā irür
Ol müsāfir meh-veşim leylī kibi saḥrā-nişīn

3 Çīn-be-çīn zülfüñg tüşer il boynuġa yüz vāy kim
Bizni çün kördüñg tüşer ḳaşıñg üze çīn üze çīn

Kārvān-ı müşg irür zülf ü bināgūşuñgda ḫāl
Nāfe-i müşg uġrısı bir gūşede ḳılġan kemīn

Yüzüñg üzre zülf ü zülfüñg ḥalḳasıda yüz irür
Kişver-i dīn içre küfr ü ḥalḳa-i küfr içre dīn

6 Yüz otıdın örteding bülbül kibi köñglümni līk
Ger tökülmes ḫoştur ol gül kim açılmış āteşīn

İyle mecnūndur Nevāyī yār hicrānıda kim
Ger çiker ʿişret sürūdı ẖalḳnı iyler ḥazīn

-.--/-.--/-.--/-.-

448

T3/244 Dāġı köp tenni ki ẖırḳam yapmış iy sīmīn-beden
Anǵla her tivrük yorun astıda bir tivrük tügen

İy ḳuyaş ança şehīdinǵ bar durur kim yitmegey
Perde-i eflākdin ger ḳılsalar yırtıp kefen

3 Bu ki Rūḥu'llāh ḳuyaş çerẖiġa rūḥum kūyige
Boldılar māyil ni tanǵ her kim ḳılur meyl-i vaṭan

Yüz ü zülfünǵ hecridin her tün sirişkim kevkebi
Çerẖ yanǵlıġ körgüzür sünbül üze berg-i semen

Eşk ile kirpikni köp yur min ki bolġay nisbeti
Tutsa bir kün nā-gehān ol pāk itekni bu tiken

R575b H̱ān-ḳah içre riyā-yı zühddin bolsanǵ melūl
İy köngül şād ol ki yoḳluḳdur fenā deyride fen

A116b Her ḳayan ʿazm iylesenǵ ḳalmas Nevāyī nige kim
Tār-ı zülfünǵdin anınǵ boynıġa baġlıġdur resen

-.--/-.--/-.--/-.-

449

T3/245 Lebin͡gdin nī1-gūn h̲ālin͡gdür iy cān
Niçük kim şerbet içre tuh̲m-ı reyḥān

Ḳızıl regler közümde hecr otıdın
Belā baḥrıda bütken ş̲āh̲-ı mercān

Yüzüng kim meydin olmış gül üze gül
3 Kön͡gül baġlanmış andın ḳan üze ḳan

Sini barmaġ bile körsetmes il kim
Bilip ölmekni ʿarż iylerler īmān

Kön͡gül ṣaydı közün͡gdin çün ḳutulmas
Ni mundu tüzdiler ol h̲ayl-i müjġān

6 Vefā ehli isen͡g iç devr ayaġı
Kim asru bī-vefādur ehl-i devrān

Sin ü gül-bāng iy bülbül kim tartar
Nevāyī gül-ruh̲ıdın ayru efġān

.---/.---/.--

450

P179a Ḥıżr-veş h̲aṭ birle çün ḥüsnün͡g semendin sürge sin
T3/246 Yüz Sikenderni suġa iltip susız kiltürge sin

Örtenür min ġayr ile her kiçe içsen͡g veh niçe
Şemʿ bezmin͡gni yarutmaḳḳa mini köydürge sin

3 Boynuma yitkürdün͡g ilgin tīġ urarġa iy sipihr
Min h̲od ol irmen ki ilgim boynuġa yitkürge sin

Yoḳ ki körmeydür körüp ʿamda naẓar salmas perī
Bir baḳış ümmīdidin iy köz niçe tilmürge sin

Ol cemāl evcide sin munglug ni mümkin iy köngül
Kim füsūn birle ḳuyaşnı çerḫdin indürge sin

6 Eşk ile könglüm otı öçmes ḳadeḥ tut sāḳīyā
Kim bu su birle meger ol şuʿleni söndürge sin

Tilbelik iyler Nevāyī iy ṣabā ḥālin meger
Ol perīga hezl taḳrībi bile bildürge sin

-.--/-.--/-.--/-.-

451

A117a Veh niçe tartay ol ay derd ü ġamın
T3/247 Yā ġam u derdi yoḳ ilning sitemin

Manga artuḳsıdur aġyār elemi
Tarta alsam bes irür yār elemin

3 Ḫalḳ könglini perīşān ḳıldı
Tang yili tarḳatıp ol ṭurre-ḫamın

ʿIşḳ yaruttı tamuġ hīmesini
Yitkürüp āhım otınıng ʿalemin

İy felek bu kiçe ol ay bile min
Ṣubḥnıng bir nefesi asra demin

6 ʿAdem ister çü vücūdumnı sipihr
Tink körey imdi vücūd u ʿademin

Pīr-i deyr allıda kem ḫidmet isem
Tiñgri bar iylesün anıñg keremin

İstegen Ka'be-i maḳṣad vaṣlı
Almasun faḳr yolıdın ḳademin

9 Ḳıl Nevāyī kibi tınmağnı ḥarām
İsteseñg yār ḥarīm-i ḥaremin

..--/..--/..-

452

T3/248 Ġamıñgda buzdı köñgül ḫānümānını hicrān
Teraḥḥum iylemediñg ḫānümānıñg ābādān

Köñgül şikāf imes kim yaḳasın iyledi çāk
Yaḳada tügmeler ornıda her ṭaraf peykān

3 Ni'ayb āhım otı köñglüñg içre ḳılsa eser
Ki berḳ taşḳa hem tigse ḳalur anda nişān

Ḳılıçıñg ilge tigip reşkdin min örtendim
Ni lu'b irür ki su içre ḳılıp sin ot pinhān

Firāḳ żaʿfıda ṣıḥḥat mañga ni mümkin kim
Ġıẕa yiride bağır boldı şerbet ornıda ḳan

6 Mey iç ki muġ-beçeler ṣoḥbeti ġanīmetdür
Bir ikki kün ki bu deyr-i fenāda sin mihmān

A117b Nevāyiyā ni ki'ālem işide müşkildür
Diseñg ki ḳılġa sin āsān özüñgge tut āsān

.-.-/..--/.-.-/..-

453

Ḳanı ol kim közüm körgey cemāl-i ʿālem-ārāyın
Közümni sürtmek ḳılsam heves sunġay kef-i pāyın

Mini mundaḳ ki zehr-i hecri anıñ telḫ-kām itmiş
İmes inṣāf öpmek istesem laʿl-i şeker-ḫāyın

3 Miniñ vaṣlım künin çün hecr şāmı iyledi tīre
Ni sūd er yār ʿārıżdın alur zülf-i semen-sāyın

Ṭarab şemʿi ʿacab kim nūr ẓāhir iylegey bu nevʿ
Ki min kördüm ḳaranġu hecr-i şām-ı mihnet-efzāyın

Kilür çün zerḳ isi rāżī imestür min eger zāhid
Revā birle alışsa deyr pīri bāde-pālāyın

6 Bu kim endīşe vü ġam yamġurı mey-ḫānedin ötmes
Suvar gūyā ki pīr-i deyr tamı üzre köp lāyin

Nevāyīġa didiñ hicrānda bir oḳ yād-gār atḳum
Tirig ḳalsam elif dik anı cānım içre asrayın

.---/.---/.---/.---

454

F563b Ḳızıl yāḫūd ḳara yā kök tonuñ her bir irür mevzūn
T3/249 Niçük kim ay libāsı hem şafaḳ hem kiçe hem gerdūn

Çü min körgeç sini bī-ḫoş olup şefḳat bile iltip
Kirip ikki ḳolumġa yıġlayu Ferhād ile Mecnūn

3 Ġamım ḫayli tüz itti taġnı taġ itti ṣaḥrānı
Bu hāmūn birle taġ irdi ki bolmış taġ ile hāmūn

Yüzün͠g şevḳıda āhımdın bulutlarġa tutaşmış ot
Seḥāb irmes ḳuyaşnın͠g pertevidin her ṭaraf gül-gūn

Ger irmes naṣṣ-ı kāṭıʿ ḳatl üçün her köz bile ḳaşın͠g
Niçük pes ẓāhir itmiş her biri"ṣād"üstide bir"nūn"

6 Tolup laʿlin͠g ẖayāli aḳızur köz şīşesidin ḳan
Anın͠g dik kim tökülgey bāde bolsa ẓarfdın efzūn

İşit mey-ẖāne içre deyr pīridin Ḥaḳ esrārı
Ki vāʿiẓ ẖān-ḳahda gāh dir efsāne geh efsūn

A118a Saġınma bādeġa meşʿūf min iy muġ-beçe billāh
Ki ösrük közlerin͠gnin͠g fitnesi ḳılmış mini meftūn

9 Nevāyī ʿālem ehli ger vefāsız kildi mey içkil
An͠ga çün çāre yok bārī özün͠gni tutmaġıl maḥzūn

.---/.---/.---/.---

455

R576a İrür ser-geşte ẖākī ten ara Mecnūn kön͠gül her yan
T3/250 Ton itken dik ḳoyundın cismiġa Mecnūn-ı ser-gerdān

Yalan͠g cismim körüp ançа belā tīġını yaġdurdun͠g
Ki zaẖmım baġlamaḳdın imdi irmestür tenimʿuryān

3 Cünūnum ḥayretidin vaḥş devrūmġa urup ḥalḳa
Müşaʿbid luʿbıġa hengāme ehli dik bolup ḥayrān

Minin͠g dik tāze dāġı zaẖmıdın ḳan ġarḳıdur lāle
Meger kim dāġını baġrıġa ḳoydı şuʿle-i hicrān

Tüzeldi Nūḥnıng ṭūfānıdın song dehr ü eşkimdin
Ḳıyāmet āşkāra boldı ol ṭūfān u bu ṭūfān

P179b 6 İçip gerdūnça sāġar kāş andaḳ bī-ḫod olsam kim
İkinci ṣūrdın hem bolmaġay oyġanmaġım imkān

Cihān āsāyişin allında müşkil ḳılma kim bardur
Tutay müşkil diseng müşkil ü ger āsān diseng āsān

Köp iy gül urma bülbül cānıġa bī-dād ḫārın kim
Sin ü min dik gül ü bülbülni köp ötkerdi bu būstān

9 Nevāyī ḳılma ʿayb efġān u feryādım ki devrāndın
Ni bir feryād u ün efġān ki yüz feryād u ming efġān

.---/.---/.---/.---

456

T3/251 ʿIşḳıng otıġa ḳuruġ cismim otun
Köngül aḫkerdür anga āh tütün

Tīġ ile yardı mu köksüngni dimeng
İylemes tīġ ile ḫod anı bütün

3 Rūzgārım ḳararıp zülfüngdin
Tār-ı ʿömrümġa tügün üzre tügün

Vaṣl ara dip sin alur min cānın
Hecring almay mu durur angla burun

A118b Vaʿde-i vaṣlın iter tangla n'itey
İntiẓārı mini öltürse bu kün

6 Bāde ẓarfı başıġa tıḳmaḳ üçün
Sāḳiyā ḳalmadı ḫırḳamda yorun

Oynap öltürdi Nevāyīni körün͡g
Çını ni irkin eger budur oyun

..--/..--/..-

457

T3/252 Kūyide itler mini geh tırmaban geh tişleben
Żaʿfdın ölgende bir birdin üzerler südreben

Min kim ü ḳılmaḳ heves anın͡g ḳolıdın müttekā
Kūyide bes itsem ilgimni başımda yastaban

3 Ni cünūndur veh bu kim yırtuḳ yaḳanı çāk itip
Eşkim aḳḳanda külüp turġan zamānı yıġlaban

İlni ġāfil iyleben özni salur min kūyige
Her ṭarafdın ursalar taş it mes̱ellik ḳavlaban

Ṭıfl-ı mekteb dik ḳaçıp barur yana ol ay sarı
Tilbe kön͡glümni niçe tapıp kitürsem aldaban

6 ʿÖmr ötüp bir uçraban ḥālimni sorsa vāy kim
Ayta almas min cevāb āşüfte kön͡glüm toḳtaban

Hezl iter kön͡glüm bile ol şūḫ u kön͡glüm tartar āh
Ṭıfl dik kim dūd iter ot birle her dem oynaban

ʿAḳl uçup bī-ḫodluġ iyler min yoluḳsa nā-gehān
Kimse dik kim tilbelik ḳılġay perīġa uçraban

9 Sākiyā muhlik humārım ʿözriġa salma kulak
Bir kadehni aġzıma koyġıl kulaġım tolġaban

ʿÖmr tārın çün kiser devrān cefā tīġı bile
Cezm bilgil kim anġa bolmas köngülni baġlaban

İy Nevāyī çün zamān ehliġa aslā yok vefā
Tapmaġung hergiz vefā ehli alarnı tanlaban

-.--/-.--/-.--/-.-

458

T3/254 Cilve-i kadding körüp serv-i revāndın kim disün
Cevher-i laʿling barında nakd-i cāndın kim disün

Dōst kūyinde vatan çün tuttılar ehl-i visal
Min kibi āvāre-i bī-hānümāndın kim disün

3 Köp dime vāʿiz ki ol kadd ü leb ü yüz allıda
Tūbi vü kevser bile hūr-i cināndın kim disün

Aġzı vasfıda diyilgey hurde-dānlar iy köngül
Sin kibi maʿdūm bī-nām u nişāndın kim disün

Yārġa hālin dimekke ança yahşı yārı bar
İy köngül kim yahşı baksang min yamandın kim disün

A119a 6 Şeyh söz maksūd aslı kesbide köp didi līk
Çāre anda cüz fenā yok her kayandın kim disün

Geh zamāndın şekve geh ehl-i zamān cevrin dime
Bāde iç ehl-i zamān birle zamāndın kim disün

Ger Nevāyī dise ol yüz gül-şenidin ḳılma ʿayb
Dimeyin bülbül ḥikāyet gül-sitāndın kim disün

-.--/-.--/-.--/-.-

459

Bu ki zülfüñ dāmıġa köñglüm ḳuşı urdı özin
Körmekiñ irdi murādı tikmegil bārī közin

Ḳaysını kördüm közümdin özlüküm boldı nihān
Kim sini körse yana körmes imiş hergiz özin

3 Yoḳ ki ʿaşıḳlıḳ sözimdin fehm olur maʿşūḳluḳ
Bes ki dir min öz özüm birle anıñ bir bir sözin

Ṣubḥ-ı devlet ṭalʿatı başında dürr-i şeb-çerāġ
Tañ başıda kör ṭulūʿ itken saʿādet yulduzın

H̱ān ḥüsni içre sebzī ḫaṭṭ-ı sebz ü tuz lebi
Sin ni āgeh ol naʿīm-i ravżadın tatmay tuzın

6 Behre ḫurd u ḫ̇ābdın ol taptı bu devrānda kim
Ḳıldı iḥyā kiçesin ṣāyim kiçürdi kündüzin

A119b Köñglini istey Nevāyī bu sebebdin itti kim
Öz bile ḳılġay ikevlen ol ġarīb yalġuzın

-.--/-.--/-.--/-.-

460

F564a Mañga her nice kim yoḳ zehre dem urmaḳ viṣaliñgdin
T3/255 Velīkin kām alur min olça mümkindür ḫayāliñgdin

Vefā bāġıda tofraġ oldum ammā vāy kim tüşmes
Gehī bir gül bu tofraġ üstige ser-keş nihāliñgdin

3 Viṣāliñgdin köñgül nevmīd ise derdiñg çiker nivçün
Ki andın daġı köp nevmīdraḳdur çün mis̱āliñgdin

İki zülfüñg köñgül dāmı ni yañglıġ asray ol ḳuşnı
Anı tutmaḳḳa cid maʿlūm olur çün "cīm"ü"dāl" ındın

Niçük kim bolsa "dil" lafẓıġa noḳṭa "ẕal" bolur ḥāṣıl
Meẕellet ikki ayrılġan köñgülge yitti ḫāliñgdin

6 Leṭāfet suyı ol yüz "cīm" ile "lām" ikki yandın zülf
Bu sözni fehm iyler behre-ver bolġan cemāliñgdin

Ṭamaʿ ildin vefā ḳılġan sudın öt isteding çıḳmaḳ
Eger tapsañg daġı köygüñg bu sevdā-yı muḥāliñgdin

R576b Dürüst mihr ẓarfıda tola ḥayvān suyı içmek
İmes içkençe dürd iy muġ-beçe sınġan sifāliñgdin

P180a 9 Nevāyī ger başıñg gūy itse ol çābük yaman irmes
Yaman budur ki irmes vāḳıf ol ser-geşte ḥāliñgdin

.---/.---/.---/.---

461

Kön͡gül ki her sarı çāk oldı tīġ-ı hicrāndın
Bir öy durur ḳi tapıptur şikest her yandın

Sirişkim iyledi eflāk cevfini memlū
Kişi ni söz digey anın͡g ḳaşıda ṭūfāndın

3 Yaḳası çākini Mecnūnnın͡g asru köp ögme
Uyal bu köksi üze çāk-i cism-i ʿuryāndın

Ḫayāli kön͡glüm ara sākin ü perīşān min
Ki ġayr gerd-i fenā yaġmas uşbu vīrāndın

Belā oḳı közi yaġdurdı iy müsülmānlar
Niler kilür man͡ga ol ikki nā-müsülmāndın

120b 6 Yitür kön͡gülge niçe devr ayaġı birle neşāṭ
Nice melāl san͡ga yitse ehl-i devrāndın

Nevāyī aytma ger cān kirektür andın öt
Nidin ki ötsem yüz cāndın ötmegüm andın

.-.-/..--/.-.-/..-

462

Hecr şāmı bes ki seyl-i eşk aḳızdım ḳayġudın
Közdin oldum nā-ümid ol nevʿ kim köz uyḳudın

Özlükün͡g birle özün͡gni gerçi kördün͡g közgüde
Közgü ʿaksi dik velīkin mużṭarib min közgüdin

3 Çāk itip yanım ki körgüzdün͡g süngek dendānesin
Bü'l-ʿacab ḥālimġa ḳıldı żaʿf cismim külgüdin

Kūyüñge barurda gāhī vehm ü geh reşk öltürür
Sāye tiprengeç kiyindin mihr çıḳsa utrudın

Ḳan yaşım seyli ki tutmış deşt birle tağnı
Erġavān u lāledin özge ni bütkey ol sudın

6 Çerḫ-i mīnā sāġarıdın isteme nūş-ı ḥayāt
Ni üçün kim bādesi memzūc oluptur ağudın

Mest-i ʿışḳ olmış Nevāyī birmegil pend iy ḥakīm
Kim meger sāḳī ayıldurġay bu meymiñ bī-ḫodın

-.--/-.--/-.--/-.-

463

T3/256 Çerḫdin cānımġadur yüz tīġ-ı ḳātil her zamān
Devrdin cāmımġa miñ zehr-i helāhil her zamān

Asru müşkildür ki yüz müskil ġamımdın birni çerḫ
Ḳılmayın ḥal yitkürür yüz ança müşkil her zamān

3 ʿÖmride Ferhād u Mecnūn ḥāṣıl itkençe belā
ʿIşḳdın bardur min-i maḥzūnġa ḥāṣıl her zamān

Her zamān köñglümge ʿışḳ efsānesin yazmaḳ ne sūd
Çayḳalıp deryā-yı ġam iyler çü zāyil her zamān

Cennet-i vaṣl istemeñ aḥbāb kim ṣaḥrāsıda
Bir tamuġ irmiş sefer ehliġa menzil her zamān

6 Ṣıḥḥatim tutmaḳ vücūd imkanı yoḳtur iy ṭabīb
Kim irür cānım ʿadem kūyige māyil her zamān

A120b Dimeñ āsāyiş hadīsin kim bolur eflākdin
Yüz beliyyet āyeti şānımga nāzil her zamān

Dehr ara yok nūş uyüz miñ nīş her dem iy refīk
Yimegey bir nūş üçün miñ nīş-i ʿākil her zamān

9 Bolsa yüz cānım birip ölmekni alsam müft irür
Cānġa mundak kim yiter yüz tīġ-ı kātil her zamān

Tā ebed bolsun cihān mülki anıñ fermānıda
Yüz cihānça mülk bu mülkige dāhil her zamān

-.--/-.--/-.--/-.-

464

T3/257 Dime gül-gūndur libāsım eşkniñ hūn-ābıdın
Şuʿledür kim örtenür min hecr otınıñ tābıdın

Közlerin kāfir disem yok iy müsülmānlar ʿacab
Kim ikevlen yüz ivürmişler kaşı mihrābıdın

3 Ġonçe-i sīr-āb-ı hayvān çeşmesidür gūyiyā
Anda su inmiş akıp her yan gül-i sīr-ābıdın

Kuş salıp şayd itmegil kim mahlaşı yok birkitip
Cān kuşı başıñġa sançılġan kiçik kullābıdın

Hūblar ʿāşıklarıġa mihrin itken çaġda ʿarż
Lāfdur her ni ki sin dirsin mahabbet bābıdın

6 Bāde-i şāf u harīf-i sāde vü müşfik refīk
Ger müyesser bolsa besʿālemde ʿıyş esbābıdın

Uyḳudın köz açmadıñ gūyā anı baḫtım kibi
İylediñ yaġmā Nevāyī dīde-i bi- ḫ̌ābıdın

-.--/-.--/-.--/-.-

465

Her ḳaṭre ḳan ki tamdı köngül tāze dāġıdın
Bir tāze lāle açtı ġamıñ hecr taġıdın

Dimen içinde ḫurde-nihān ḳıldı ġonçe kim
Laᶜliñ ġamıda ot çıḳar anıñ dimāġıdın

3 Tinkdür şeh ü gedā ḫaṭı kim dūde bir durur
Şeh bezmi şemᶜidin daġı külḫen çerāġıdın

İrmes uçuḳ şekerge yapıştı cibin peri
İkki lebim bile anı alsam dudaġıdın

Gülde vefā yoḳın ḳayu bir ḳuş ki añladı
Hergiz vefā güli tilemes dehr bāġıdın

6 Dāyim yüzüñ ḫayāli Nevāyī közindedür
Ġāyib imes turur peri anıng bulaġıdın

--./-.-./.--./-.-

466

T3/258 Sirişkim laᶜli āteş-nāk ü ḫaṭṭ-ı müşg-bārıdın
Çıḳardı dūd cānnıñ ot tutaşḳan rūzgārıdın

Yil iltür ḫārnı vü seyl ḫārānı bil iy bülbül
Ki ġam yoḳ deşt ü taġ ehliġa Mecnūn reh-güzārıdın

3 Sarıġ kāġaẕda cedvel meşḳidür şingerf ile yāḫūd
Yüzümde çikti ḫaṭlar ʿışḳ gül-gūn eşk tārıdın

Tenimde dāġ ile ḳan mu ikin yāḫūd bu Mecnūnnı
Vuḥūş ötkerdi südrep ʿışḳ deşti lāle-zārıdın

A121a Dime kün tüşkeçe uyḳuġa ḳalmış kim aça almas
Közin yā nāzdın yāḫūd ṣabūḥī mey ḫumārıdın

F564b 6 Melāyik ʿışḳsız ger irdi sin bar ol ki hecrin͡gde
Tutaştı barçaġa ot şuʿle-i ʿışḳım şerārıdın

P180b Ayaġ izzet bile bas yirge kim her sebze vü lāle
Nişān bir gül yüzidin ayturu bir ḫaṭ ġubārıdın

ʿAcab yoḳ deşt ara Mecnūn ḳoyun dik ṣadḳası bolmaḳ
Ḳayan bir nāḳa körse saġınıp Leylī ḳaṭārıdın

9 Nevāyī istegen yār iḫtiyārı birle maḳsūdın
Meger kim kiçkey öz maḳṣūdı birle iḫtiyārıdın

.---/.---/.---/.---

467

R577a Vefā yolıda iy kim tapmadın͡g istep es̱er mindin
Digey sin bilgenin͡g ol bī-vefā sorsa ḫaber mindin

Tenimde ḳaddin͡g ü laʿlin͡g firāḳı tīr-i bārānın
Kişi körse gümān ḳılgay ki bütmiş ney-şeker mindin

3 Ciger-gūn boldı ḳaṣrın͡g taşı laʿlin͡g hecride bes kim
Sirişk ornıġa baḥr aḳızdı ḳan bolġay ciger mindin

Anıñg dik saldı ʿışkıñg şuʿle cānım içre kim şeksiz
Melāyik barça köygey kökke tüşse bir şerer mindin

Bolup min ol perī-veş furkatıdın tilbe it yañglıġ
Kayan yüzlensem iy ehl-i ṣalāḥ iyleñg ḥaẕer mindin

6 Kılıp Ferḥād u Mecnūn ʿışkı otın şerḥ iy rāvī
Bolup kerem tekellüm fāriġ olmış sin meger mindin

Ni tañg sīm-āb yañglıġ aksa közdin sīm-gūn eşkim
Ki sīm-āb iylemiş hūş u ḫıred bir sīm-ber mindin

Emel ser-riştesin kılma muṭavvel kilgenin ḫoş kör
Tutuñg aḥbāb yād uşbu kelām-ı muḫtaṣar mindin

9 Cihān u cānnı terk iylep anıñg kūyige ʿazm ittim
Nevāyī bes münāsib irdi bu yañglıġ sefer mindin

.---/.---/.---/.---

468

T3/259 Yok turur meclisde ʿıyşı furkatıñg bī-dādıdın
Yüz fiġān ger bolmasam ḫūrsend vaṣlıñg yādıdın

A121b Niçe kim tüşsem yırak bu maslaḥatka yaḫşı kim
Tınġa sin her kiçe köñglüm nāle vü feryādıdın

3 Zülf ü kaddiñg furkatıdın niçe kılsam geşt-i bāġ
Avuna alman çemenniñg sünbül ü şimşādıdın

Pend ile ṣabrım öyin iy ʿakl maʿmūr isteme
Kim koñgarmış köz yaşım seyli anı bünyādıdın

Dip idiñg cānānsız ölseñg cānıñg alġum iy ecel
Cān fidāñg er vaʿdeni ötkermeseñg mīʿādıdın

6 Ṣavmdın köñglüm ḳuşı meyl itti su vü dāneġa
Līkin aġzın baġladım ḳorḳup ecel ṣayyādıdın

İy Nevāyī kim durur bu deyr ara ehl-i necāt
Ol ki çıḳmas deyr pīri emri vü irşādıdın

-.--/-.--/-.--/-.-

469

T3/260 Közgü her dem sudur ol ruḫsār-ı ʿālem-sūzdın
Muz anıñg dik kim irür mihr-i cihān-efrūzdın

Yüz açıp bildürdi ḳad birle saçı tink irkenin
Ẓāhir olġan dik tün ü kün tinkliki nev-rūzdın

3 İsteseñg kim tikke sin yüz pāre köñglüm çākini
Yaḫşıraḳ hīç igne yoḳ ol nāvek-i dil-dūzdın

ʿIşḳ gerd itken tenimdin hecr otı uçḳunları
Tīġ her yan lemʿa körgüzgen kibidür tozdın

Avladıñg köñglüm çü sāʿid körgüzüp ḳavmak nidür
Cevr ile kitmek çü kilmes ṣayd-ı dest-āmūzdın

6 Sāḳiyā devrān ġamıdın rence min köñglüm ara
Pest ḳıl anda otın cām-ı neşāṭ-endūzdın

Kiç Nevāyī cān u köñglüñgdin ki yoḳtur ʿışḳ ara
Çāre āh-ı cān-güdāẕ u nāle-i dil-sūzdın

-.--/-.--/-.--/-.-

470

T3/261 İy müsülmānlar fiġān ol kāfir-i ḫod-kāmdın
Kim çıḳardı kökke efġān kişver-i İslāmdın

La'l-i rūḥ-efzāsıdın bir būse peyġām iyledi
Gerçi yalġan irdi min cān taptım ol peygāmdın

A121a 3 Zülf ü ruḫsārıñġdın ayru gerçi yoḳ şamımġa ṣubḥ
Şem' dik her kiçe tā ṣubḥ örtenür min şāmdın

Zülfidin köñglüm ki maḫlaṣ taptı bar ol tilbe kim
Bendidin ḳaçmış veyā ḳuş kim ḳutulmış dāmdın

Furḳat eyyāmıda kim yād itmes ol meh-veş mini
Vaṣl tapsam min daġı yād itmey ol eyyāmdın

6 Cām-ı meyde boldı çün ol büt cemāli cilve-ger
Kāfir-i 'ışḳ olga min ger baş kötersem cāmdın

Deyr ara iy kim Nevāyīdin tiler sin nām u neng
Bil ki ol bu yirge ḳaçıp kildi neng ü nāmdın

-.--/-.--/-.--/-.-

471

Vaṣl itti yār va'de-i leb-i fezāsıdın
Gūyā bu sözni ayttı cānım arasıdın

Ger körmediñg şafaḳ üze ḫurşīd iy köñgül
İḥsās ḳıl anı yüz ü gül-gūn ḳabāsıdın

3 Muñglug köñgülniñg āhıdın itmes raḳīb vehm
Yoḳ itke bāk 'ışḳ gedāyı 'aṣāsıdın

ᶜIşḳ içre öldüm āh ki ḳutḳarmadı mini
Devr āfeti ol āfet-i devrān cefāsıdın

ᶜĀlemni hecr ẓulmeti tutḳay savursa yil
Köygen fetīleni yan̄gı dāġım ḳarasıdın

6 Çerḫ-i denīde bāde-i ġam tolmış iy refīḳ
Cüz hecr zehri ḳılma ṭamaᶜ devr kāmıdın

S̱ebt olmasa Nevāyi atı naẓmı ẕeylide
Fehm iyler ehl-i derd kelāmı edāsıdın

--./-.-./.--./-.-

472

T3/262 Yana ni çihreġa ot saldı mey ki ḥayrān min
Yana ni ṭurreni yil açtı kim perīşān min

Uçur ki iy ḳoyun ol ay başıġa ivrüleyin
Bu dem ki yolıda tofraġ birle yeksān min

3 Biri füsūn u biri sīmyāġa ḥaml iterler il
Çü żaᶜfdın kiliben közlerige pinhān min

A122b Vuḥūş ara mini deşt içre kördi çün Mecnūn
Taṣavvur itti kim ol ḫaylġa nigeh-bān min

P121a Çü ḫalḳdın ḳaçıban deyr sarı yüzlendim
Refīḳler bilin̄giz vaḥşi-i beyābān min

6 Çü bilmey ilge vefā iyledim cefā kördüm
Ni sūd imdi eger niçe kim peşīmān min

Nevāyi imdi ḳılur min Ḥicāz āhengi
Sağınmağıl yana kim ʿāzim-i Ḫorāsān min

.-.-/..--/.-.-/..-

473

T3/253 Şehr ü kişverdin ilig yup ḫānümāndın kiçke min
Ḫānümāndın kim disün ikki cihāndın kiçke min

Her zamān başımġa yüz tīġ-ı belā iylep ḳabūl
ʿÖmrdin tartıp itek billāh ki cāndın kiçke min

3 Şehr ü kişver ḫānumān ikki cihān u ʿömr ü cān
Ḫod ni bolġay munça yüz kām olsa andın kiçke min

R577b Ger Sikender mülki birle Ḫızr ʿömri birseler
İyle mülk ü biyle ʿömr-i cāvidāndın kiçke min

F565a Mümkin irmestür velīk iy mihr-bānlar kim demī
Ḳılsa yüz bī-dād ol nā-mihr-bāndın kiçke min

6 Vāʿiẓā iylep yiñgillik niçe kim kevs̱er meyin
Maḳtasañ ḥāşā ki min raṭl-ı girāndın kiçke min

İy Nevāyī ḳan yaşım baḥr oldı bu dem istesem
Kim yitey ol ḳanlıġımġa imdi ḳandın kiçke min

-.--/-.--/-.--/-.-

474

T3/264 Her ṭaraf kim barur aġyār ile cānān talaşur min
Çün ecel ḳaṣd ḳılur ölmekime cān talaşur min

Hecr tīġ ursa telāşımnı ölüm ḫavfi saġınma
Kim şehīdiñ bolayın dip min-i ḥayrān talaşur min

3 Başaḳ üstide talaşḳan kibi mezraʿda gedālar
Deşt-i ʿışḳıñ araʿuşşāḳ ile peykān talaşur min

İy perī çün kiyik oḫşar iki közüñge bīʿaynih
Bu cihetdin min-i dīvāne beyābān talaşur min

A123a Gerçi aġyārdın almaġlıġ imestür sini mümkin
Turmaġumdur baḳıban ança ki imkān talaşur min

6 Açıġım kilgeli kevs̱erni açıġ bādeġa tercīḥ
Ḫıred ehli çü ḳılurlar mini nādān talaşur min

Ḳol salıp hecr otıda ol kişi yañlıġ ki su üzgey
İy Nevāyī çü aşar şuʿle-i hicrān talaşur min

..--/..--/..--/..--

475

T3/265 ʿĀrıżıñ naḳşın köñgül levḥide taṣvīr itke min
Bolmasa taḳdīr anı körmek ni tedbīr itke min

İy ḳara köz bolmas ol yüz şevḳıdın yüzdin biri
Köz ḳarasıdın eger yüz nāme taḥrīr itke min

3 Yaşurun ḳalġay muʿışḳım biyle kim ol şūḫdın
Çıḳsa yüz söz bī-ḫaber yüz ḳatla taḳrīr itke min

Ni cünūndur bu ki her tün ol perī-veş vaṣlıġa
Yüz ḫayāl iylep yana barıġa taġyīr itke min

İy ki dir sin vaṣl kāmın͡g bolsa cān ḳılġıl fidā
Ol müyesser ger bolur min ḫod ni taḳṣīr itke min

6 ʿIşḳ ezeldindür naṣībim nāṣiḥā menʿ itmegil
Menʿ ḳılsan͡g hem nʿitip min menʿ taḳdīr itke min

iy Nevāyī naḳd-i cān birgil didin͡g sevdāsıġa
Biyle sevdā ger müyesser bolsa tevfīr itke min

-.--/-.--/-.--/-.-

476

Bezm içinde andaḳ ol meh-veş ḫayāli birle min
Kim ḫayāl andaḳ ḳılur min kim viṣāli birle min

Sözleşürde öz özüm birle cünūn ehli kibi
Ol perī-veş bil ü aġzı ḳīl ü ḳālı birle min

3 Geh külüp gāhī ki yıġlar min ḫayāl iylep anı
Vaṣlı ümmīdi vü hicrānı melāli birle min

Dimegil meydin yüzüm rengīn ḳulaġımdur ḳızıḳ
Kim bu yan͡glıġ hecr kāc ü gūş-mālı birle min

Aġzı vü zülfi ġamıdın kim irür nālemde med
Biyle med tartarda anıng "mīm" ü "dāl" ı birle min

A123b 6 Sāḳiyā bir cām-ı mey birle mini dīvāne ḳıl
Kim müşevveş-ʿaḳl sevdā-yı muḥāli birle min

İy Nevāyī ʿaḳl sarı imdi bolma reh-nümūn
Kim bolup dīvāne ʿışḳ-ı lāübālī birle min

-.--/-.--/-.--/-.-

477

Bir yüzi otluḳ şerār-ı ʿışḳıdın maḥrūr min
Dōstlar örtensem itmeng ʿayb kim maʿẕūr min

ʿIşḳını ni sūd pinhān tut dimektin iy refīḳ
İmdi kim ʿışḳ içre rüsvālıġ bile meşhūr min

3 Min kim ü uyḳuġa köz yummaḳ çü yoḳtur tāḳatım
ʿĀrıżıdın köz yumup açḳunça ger mehcūr min

Niʿacab Ferhād u Mecnūn ẕikri ger bolmış unut
Kim min il içre cünūn-ı ʿışḳ ile meẕkūr min

Āb-ı ḥayvān içmegey min isteben defʿ-i ḫumār
Min kim ol mey-gūn leb-i cān-baḫşıdın maḫmūr min

6 Kimsege çün yoḳ turur bu kār-gehde iḫtiyār
Yoḳ manga ʿayb u hüner ger mest eger mestūr min

A124a İy Nevāyī vaṣl ümīdin yaḳmaġıl töhmet manga
Kim min ol meh-veşni bir körmek bile mesrūr min

-.--/-.--/-.--/-.-

478

T3/266 ʿAzīmet iyleme iy şūḫ-ı bī-ḫaber her yan
Mini firāḳın͡g ara ḳılma der-beder her yan

Firāḳ şāmıda encüm imes ki āhımnın͡g
Otı şafaḳ bolup oldı cüdā şerer her yan

3 Dime tenimde yan͡gı dağlar ki ʿışḳın͡g otı
Çü tüşti kön͡glüm ara iyledi es̱er her yan

Yüzün͡gde ḫāller irmes közün͡g ġazālīdür
Ki tüşti nāfesidin ḳaṭre müşg-i ter her yan

Körün͡g żaʿīf tenim tigreside cevri taşın
Yıġaç ṭubīde saçılġan kibi s̱emer her yan

6 Ḳademni faḳr tarīḳıda her taraf urma
Tüz iyle ḳatʿ ki bardur besī ḫaṭar her yan

Nevāyi uçḳalı şevḳun͡gda tīġ-ı hecrin͡gdin
Elifler an͡glama cismide çıḳtı per her yan

.-.-/..--/.-.-/..-

479

P181b Sāḳiyā açtın͡g çü mey tutmaḳḳa cām-ı Cem yüzin
T3/267 Yüz ġamım defʿ iyledin͡g kim körmegey sin ġam yüzin

İyle rūḥ-efzā lebin͡g enfāsıdın taptım ḥayāt
Kim ger ölsem körmegey min ʿĪsi vü Meryem yüzin

3 Yār mihmān bolmaḳ irmiş barın͡g iy cān u kön͡gül
İsterem kim körmegey elbette nā-maḥrem yüzin

Ger vefā ehliġa ͨālem ẓulm ḳılmas bes nidür
Dūd-ı āhım kim ḳara iylep turur ͨālem yüzin

Tün imes bil kim felek cānımġa ḳoymış dāġ-ı ẓulm
Ol tügenler dūdı tutmış nīl-gūn ṭārem yüzin

6 İy ki köñglüñ çāki bütti vaṣldın şükr iylegil
Kim miniñ zaḫmımdur ol kim körmemiş merhem yüzin

A124b Ançа yüzsizlik ulusṭın körmişem kim birse dest
İsterem kim körmesem hergiz benī Ādem yüzin

Bes ki körmiş min ḳuyaş yüzlük ulustın tīrelik
Dir min āhım tīre ḳılsa neyyir-i a ͨẓam yüzin

9 İy Nevāyī tüşse mest ilgimge bir kün öpke sin
Hem ḳabaġın hem saḳaġın hem dudaġın hem yüzin

-.--/-.--/-.--/-.--

480

T3/268 Miñ otum bar iyley almas min ͨıyān miñgdin birin
Dehr köygey ẓāhir itsem nā-gehān miñgdin birin

R578a Miñ tügün cismimde körseñ köp ta ͨaccüb ḳılma kim
İçdekidin ẓāhir iylep min ͨıyān miñgdin birin

3 Dime derdiñgni nihān tutḳıl ki yüz miñ derdni
Maḫfī itsem ḳılmış olġay min nihān miñgdin birin

İyle yüz miñ pāre köñglümni perīşān itti hecr
Kim tapa alman tilep min nā-tüvān miñgdin birin

F565b Gerçi ḳıldı hecr otı örtenmekimni birge mi͡ng
ᶜĀlem örtengey eger ḳılsam beyān mi͡ngdin birin

6 Āh kim aḥbābdın her kimge iylep mi͡ng vefā
Tapmadım yaḫşı özümge min yaman mi͡ngdin birin

İy Nevāyī dehr ili ger mi͡ng ü ger bir tanıma
Kim vefālıġ iyley almas min gümān mi͡ngdin birin

-.--/-.--/-.--/-.-

481

T3/269 Lebi͡ng meyi hevesidin müdām yıġlar min
Piyāle dik boluban telḫ-kām yıġlar min

Ġamı͡ng tünide köyüp şemᶜdik seherġa digin
Özümge uyḳunı iylep ḥarām yıġlar min

3 Özümni her nimege kündüz iylerem meşġūl
Ġarīb ḥālime çün boldı şām yıġlar min

Tarıḳtı çerḫ yıġımdın meger ki bilmes idi
Ki derd-i hecr zamānın tamām yıġlar min

Ḫayāl ile a͡nga dip dem-be-dem selāmımnı
Birip öz özüme andın peyām yıġlar min

6 Bolup içim tola ḳan devr ili nifāḳıdın
Sarıġ ᶜiẕār ile andaḳ ki cām yıġlar min

A125a Nevāyiyā yana bir lāle-ruḫ firāḳında
Közüm yaşın ḳılıban lāle-fām yıġlar min

.-.-/..--/.-.-/..-

482

T3/270 Ger dise köz birle ruḫsārın temāşā ḳılmayın
Vaṣlını n'iylep köñgül birle temennā ḳılmayın

Gevher-i ʿışḳıġa köñglümni n'itip ḳılmay ṣadef
Munça bes kim közni ifşāsıġa deryā ḳılmayın

3 Āh otı vü eşk seylidin bolur yir kök tola
Niçe dir minʿışḳ esrārın hüveydā ḳılmayın

Ot tüşüp köñgümde vü köksümde revzen zaḫmıdın
Dūdını anıñ ni yañglıġ āşkāra ḳılmayın

Ol perī her cilvesiġa ʿaḳl-ı kül şeydā bolur
Tilbelikdindür disem köñglümni şeydā ḳılmayın

6 Ḳılmaġıl iy şeyḫ ösrükler ünidin şekve kim
Mest olup mey-ḫānede bolmasʿalālā ḳılmayın

Ḳıldı ol köz yādıdın köñglüm kiyikler sarı meyl
Niçe min Mecnūn didim kimʿazm-i ṣaḥrā ḳılmayın

Sāḳiyā andaḳ tola tut bade kim bī-ḫod bolay
Tā ki devr āşūbıġa bir laḥẓa pervā ḳılmayın

9 İy Nevāyīʿālem ara ḥüsnini tā açtı yār
Bolmas imdi özniʿālem içre rüsvā ḳılmayın

-.--/-.--/-.--/-.-

483

T3/271 Ḳıl bu yan cevlān ki cānnı h̲āk-sārıng iyleyin
Başınga ivrülgeli ḳopḳan ġubārıng iyleyin

Bu bahāne birle çün kim cānnı ṣadḳang iyledim
ʿAḳl u hūş u ṣabr naḳdin hem nis̲ārıng iyleyin

3 Yüz eger açsang naẓarnıng ḳuşların ṣaydıng ḳılay
Oḳ eger atsang köngül ṣaydın şikārıng iyleyin

Ḳaçıp il nez̤z̤āresidin ger kirer sin ʿaks dik
Közgü dik könglümni timürdin hiṣārıng iyleyin

Sin lebingdin cān birip vaṣlıngdın ilning könglin al
Min ḥazīn cān u köngülni h̲ˇār u zārıng iyleyin

6 H̲ān-ḳahda iy ki özlük cāmıdın mah̲mūr sin
Kir fenā deyriġa kim defʿ-i h̲umārıng iyleyin

A125b Tolsa peymāneng Nevāyī deyr ara mey birle yup
Başınıng h̲um kirpiçin h̲ışt-ı mezārıng iyleyin

-.--/-.--/-.--/-.-

484

T3/272 Āh u vāyeylā kiʿālem ehlining bed-ḥāli min
Her nefes bir derd ü miḥnet h̲aylining pā-māli min

Közdin aḳḳan tīre ḳanım zār cismimni boyap
Kim ḳuruptur h̲āme yanglıġdur min anıng nāli min

3 Tā ki könglüm itti vü fāriġ bolup min derdidin
ʿIşḳ ara könglin itürgen h̲ayl-i fāriġ-bāli min

Bes ki bī-dādıng yükin tartıp ḳadim bolmış nigūn
Gūyi ol bī-dādnıng astıda ḳalġan dalı min

Rūḥı Mecnūnnıng meger cismim ara ḳılmış ḥulūl
Biyle kim żaᶜf u cünūn birle anıng timṣāli min

P182a 6 ᶜIşḳ ara vaṣl istemen ḳanımnı tā ḳıldım ḥelāl
Her ni kimᶜışḳ ehliġa müşkil durur ḥallāli min

Yār ileᶜuşşāḳ u min mahcūr ḥālim sorma kim
İy Nevāyī bu cemāᶜatnıng ḫarāb aḥvāli min

-.--/-.--/-.--/-.-

485

T3/273 Cānġa her demᶜışḳıdın yüz ming belā kem istemen
Özgege ming yıl ötüp yüzdin birin hem istemen

Yār çün ister ki ġam-nāk olġa min hicrānıdın
Niᶜacab ger vaṣlıdın könglümni ḫurrem istemen

3 Tīġ-ıᶜışḳıng zaḫmıdın cānım bir āsāyişdedür
Kim eger yüz ḳatla ölsem daġı merhem istemen

Dīv sīretler bile körsem ni ḥāl olġay manga
Ol perīġa çün melek ḫaylini hem-dem istemen

Ni taḥammül ger yüzige tüşse nā-maḥrem közi
Öz közümniᶜayn-ı ġayretdin çü maḥrem istemen

6 Ança il cevrin körüp min kim tiler min ferdlıġ
Bolsa yārı hem vefālıġ cins-i ādem istemen

İy Nevāyī ʿışḳ eger ʿālemġa rüsvā ḳılmasa
Min ḫod özni küç bile rüsvā-yı ʿālem istemen

-.--/-.--/-.--/-.-

486

A126a Olturur kūyide ʿışḳ ehlin ʿalālāsı üçün
T3/274 Şāh ḳatl itken kibi itlerni ġavġāsı üçün

Tīre zülfidin köñgül ruḫsārın iyler ārzū
Gūyiyā rūşen su ister defʿ-i sevdāsı üçün

3 Çün bolur her tün şeb-istān içre şemʿ-i encümen
Ḫayl-i encüm ivrülür ol ay temāşāsı üçün

Ḳaddide gül-gūn libās irmes ki üstād-ı ezel
Berg-i güldin ḥulle ḳılmış serv-i raʿnāsı üçün

Zülfi zencīriġa ḥaddim yoḳ iti zencīri hem
Yaḫşıdur ḳayd itse bu mecnūn-ı şeydāsı üçün

R578b 6 Tā tirigtür sin ḳadeḥ devrin ġanīmet tut ki çerḫ
İvrülür tigreñge naḳd-i ʿömr yaġmāsı üçün

İy Nevāyī terk-i dünyā iyle ʿizzet isteseñ
Kim meẕellet kildi saʿy anıñ temennāsı üçün

-.--/-.--/-.--/-.-

487

Meskenim hicrānda bolsa irdi merd-i şāh-cān
Birgey irdi hecrdin ölsem tenimġa şāh cān

Reşkdin cān u köñgül bir birge düşmen boldı kim
Gāh vaşlıñgnı köñgül iyler temennā gāh cān

3 Nāme sebt iylerde çıktı cān velī köydi köñgül
Kim kaşıñgga nāme birle barmagay hem-rāh cān

Cān bile köñglümni asrar min fidā iyley diben
Yoksa irmes hem köñgül matlūb hem dil-ħāh cān

Gayrdın hālī vişālıñgni tiler min āh kim
Körmegey köz bolmagay vākıf köñgül āgāh cān

6 Furkatıñgda bāde koymas ölgeli kim kaytarur
Çıkkalı agzım sarı meyl iylese nā-gāh cān

F566a İy Nevāyī iyle cān agzımga yitmiş kim çıkar
Furkatıda her niçe āheste çiksem āh cān

-.--/-.--/-.--/-.-

488

A126b Yok demī kim ol kuyaş yādıda feryād iylemen
T3/275 İylemem feryād kim gerdūnnı berbād iylemen

Nāle kılman kim halāyık köñglini kılman hazīn
Nevha çikmen il ara kim ilni nā-şād iylemen

3 ʿArız u kaddi hayāli bes mañga iy bāg-bān
Gül sarı kılman temāşā meyl-i şimşād iylemen

Koyma yüz hūr u perī vaşfıga iy rāvī ki min
Kıble-i cān gayr ol hūr-i perī-zād iylemen

İylemen ma'mūr aḳl u ṣabr ile köñglüm öyin
Çün mini buzdı min ol vīrānnı ābād iylemen

6 Her niçe ḳıldım vefā körgüzdiler cevr iy köñgül
'Ayb ḳılma ger zamān ebnāsıdın yād iylemen

İy Nevāyī terk-i 'ışḳ it kim ḳutulsam min dagı
Kimsege köñglümni mundın narı mu'tād iylemen

-.--/-.--/-.--/-.-

489

Köz bile ḳaşıñg ara ol ḫāl-i müşg-i nābdın
Noḳṭa kāfūr üzre tüşmiş yā ḳoyı miḥrābdın

Ol agız allıda kim her la'lidür āb-ı ḥayāt
Nā-münāsibdür dimek söz ġonçe-i sīr-ābdın

3 İyle kim zülfüñg ḫamın 'ālemġa tarḳatmış nesīm
Ni'acab suvralsa yüz cān boynı her ḳullābdın

Noḳṭa-i mevhūm irür agzıñg n'itip kām isteyin
Kim temettu' kesb ḳıldı cevher-i nā-yābdın

Hecr pīç ü tābıdın ḳısḳardı 'ömrüm riştesi
Tār ol yañglıġ ki bolġay ḳısḳa pīç ü tābdın

6 'Ālem esbābıdın öt ger isteseñg köñglüñgni cem'
Kim perīşānlıġdın özge yitmes ol esbābdın

İy Nevāyī yār kūyide ḳara tofraġ ara
Ḳalıban artuḳ körer min setr-i Sincābdın

-.--/-.--/-.--/-.-

490

A127a Niçe ġamım otın ehl-i zamānġa yitküreyin
Şerār-ı dūddın anıñ āsmanıġa yitküreyin

Ḳadem başımdın itip kūyiʿazmi ḳıldım kim
Bu mekr ile anı ol āstānġa yitküreyin

3 Lebiñġa mey bile nūş-i ḥayāt yitken dik
Anıñ ḫayālini min daġı cānġa yitküreyin

Köñgül çü kūyide kem boldı ni köñgül birle
Özümni kām tiley gül-sitānġa yitküreyin

Köñgülni isteyü vīrān bedenġa iltür min
Ki ḫānümānnı bī-ḫānümānġa yitküreyin

6 Cihānda fitnedür iylep sürāġ-ı mey-ḫāne
Özümni saʿy ile dārü'l-emānġa yitküreyin

Nevāyī āhı sanġa żaʿfdın çü yitmes kil
Ki vaṣldın meded ol nā-tüvānġa yitküreyin

.-.-/..--/.-.-/..-

491

P182b ʿIşḳ içre ḳanı min kibi zīr ü zeber olġan
Her kim ḳi yoḳ andın beter andın beter olġan

Çün dil-beri kirpikler oḳı her sarı atḳan
Aʿżāsı ara her ser-i mū nīşter olġan

3 Min min leb-i cān-baḫşıñ üçün laʿl meṣellik
Baġrı tişilip ġarḳa-i ḫūn-ı ciger olġan

Dihkān di ki mindin yana devrān çemenide
Kim kördi vefā nahlıda hicrān semer olġan

Cism-i şerer ayrılmaġ ile bil ki tükendi
Köñglide mahabbet şereridin eser olġan

6 Mest ol ki cihān mihnetidin taptı ferāġat
Devrānġa kilip kitkenidin bī-haber olġan

Fakr içre ni tañ özlükidin kimse Nevāyī
Ferd oldı fenā şīvesidin behre-ver olġan

--./.--./.--./.--

492

A127b Ay battı münfaʿil boluban ol cemāldin
Şāyed ki çıkmaġay yana bu infiʿāldın

Zülfüñ hayāli köñglüm öyi içre tolġalı
Hālī imes turur nefesi ol hayāldin

3 Kim kördi hüsn bāġıda servi kadiñ kibi
Hergiz tecavüz iylemegen iʿtidāldin

Şabrım öyini yıksa kadiñ nahli tañ imes
Hergiz sütūn kim iyledi nev-res-nihāldin

Derdā ki öldüm ü sañga derdimni dimedim
Köñglüñ mükedder iylemeyin dip melāldin

6 Yüz cān birip vefā benī Ādemde tapmadıñ
Kiç imdi iy köñgül bu hayāl-i muhāldīn

Ḫursendlıġ Nevāyīġadur bu ümīd ile
Kim vaṣlı taşḳarı ḫod imes iḥtimāldin

--./-.-./.--./-.-

493

Raḫşın͡g ki ḫırām içre öter kebg-i derīdin
İster min anın͡g naʿlını ṭāvus peridin

Ötken yolıda naʿlıdın ot cānıma tüşti
Cānımġa niler kildi anın͡g reh-güẕeridin

3 Gül-gūn mü durur yā cülini iyledi ol nevʿ
Ḫayyaṭ-ı felek ṣanʿatı gül-berg-i ṭarīdin

R579a Gül-ruḫlar ara çünki sorar sin ḫaber aytur
İsken gül ü serv üzre nesīm-i seheridin

Atın ki perī-çihre didin͡g sindedür ol at
An͡glar kişi kimʿāri imes ṭabʿ eṯeridin

6 Ni ḥācet idi sürʿat an͡ga munça kiʿāşıḳ
Közni yumuban açġuça itkey naẓarıdın

Müjġān bile ister ḳaşıġay sürtüp an͡ga köz
Fehm olsa Nevāyiġa rıżā sīm-beridin

--./.--./.--./.--

494

A128a Köydüm ġam-ı ʿışḳımnı ʿıyān iyemekimdin
T3/276 Çikkey idiler kāş tilimni kömekimdin

Bir lāle durur kim içide dāġı nihāndur
Her ḳan ki tamar dāġı nihānī yürekimdin

3 Deşt üzre cünūn ehliġa boldı ʿalem-i ʿışḳ
Her ḫār üze pergāle ki ḳaldı itekimdin

ʿIşḳ içre tiriglikde perīşānlıġım aṅglar
Körgen kişi ṣaḥrāda yayılġan süṅgekimdin

Mecnūn dik iler min itekim birle çü tofraḳ
Gūyā ki fenā gerdi yaġar ol ilekimdin

6 Ḥasret iligin tişlep içer min ġamıdın ḳan
ʿIyşımnı ḫayāl it bu mey ü ol gezekimdin

Hecride Nevāyī kibi maṭlūbum imesʿömr
Her kimni tiler min çü yıraḳ min mirekimdin

--./.--./.--./.--

495

F566b Kişi ayırsa bir bī-dilni yār-ı dil-peẕīridin
Ūmīd ol kim ayırġay Tiṅgri anı nā-güẕīridin

Egerçi min esīri boldum ol bed-mihriṅg yā Rab
Cüdā ḳılma esīrin andın u anı esīridin

3 Dip irmiş kim żamīrimde aṅga ẓulm iylemek yoḳtur
Çıḳarġıl yā Rab uşbu ẓulmni anıṅg żamīrindin

Dimāġım tapmasun maḳṣūd isi ger kūyi tofraġın
Tapıp anı muʿaṭṭar istesem cennetʿabīridin

Min ü ḳan yutmaġ u mey-ḫāne tofraġı dimeñ zinhār
Mañga Cemşīd cāmı birle Efrīdūn serīridin

6 Açıldı çün işikler deyrġa mey içmey oldum mest
Niçük kim ehl-i raḥmet cennet ebvābı ṣarīridin

Nevāyī ṣād-mānḍur barça ger öltürgeli ol şeh
Ḳılıptur yād ehl-i ʿışḳ ara uşbu faḳīridin

.---/.---/.---/.---

496

T3/277 Kilse bir kün niçe kün kilmeslikidin lāl min
Bir kün öz ḥālimde bolsam niçe kün bī-ḥāl min

A128b Niçe kün kim kilmese iyler ölüm ḥāli mini
Kilse bir kün öltürür buʿişvelerdin lāl min

3 Yolıda tofraġ eger boldum ġaraż pā-būsidür
Bolsa bu kāmım revā ġam yoḳ eger pā-māl min

Dil-berim Şīrīn bile Leylīġa ger aḳrān ise
Min daġı Mecnūn bile Ferhādḳa emṡāl min

Hindu oldum hecri itkeç rūzgārımnı ḳara
Yā belāġa noḳṭa yā endüh yüzige ḫāl min

6 Sāḳiyā hicrān ġamı ṭuġyāndadur luṭf iyle kim
Dem-be-dem āşüfteī bir cām-ı māl-ā-māl min

İy Nevāyī başıma kör kim niler kiltürdi ʿışḳ
Pīr-i ʿaḳl irdim bu dem bāzīçe-i eṭfāl min

-.--/-.--/-.--/-.-

497

T3/278 Ol perī maḥcūb bolġay dip min-i dīvānedin
Çuġd dik çıḳḳan tün ü kün gūşe-i vīrānedin

P183a Āşnālar ṭaʿn-ı ʿışḳıda helāk iyler mini
Munça şiddetlıġ imes ni kim kilür bīgānedin

3 Aytsam kim ṣadḳang oldum nige köydürdüng mini
Dir ki bu müşkilni fehm it şemʿ ile pervānedin

Yār mihmān bolsa birmes min rıżā çün bir nefes
Miḥnet ü ġam ḫayli çıḳmaslar bizing kāşānedin

Çünki yayıldı ḥavādis fitnesi her gūşede
Maṣlaḥat irmes ki çıḳsam gūşe-i mey-ḫānedin

6 Min içip mey-ḫānede mey cennet ü kevs̱er sözin
Vāʿiẓ aytıp bolmadı köngli melūl efsānedin

Bir perīdin ger sanga bend-i cünūn tüşti ni tang
İy Nevāyī ḳaçmaġay dīvāneler zūlānedin

-.--/-.--/-.--/-.-

498

T3/279 Niçe körgen sayı ʿaczim cevr āġāz itke sin
Anglaġan sayı niyāzım şiddetin nāz itke sin

Mümkin irmes çün ḳuyaş vaṣlı kiçe ḫuffāşka
İy köngül ol yan niçe hicrānda pervāz itke sin

A129a 3 Bolsa ḥaddim dir idim allıngda könglüm rāzını
Ġayrnı raġmımġa gerçi maḥrem-i rāz itke sin

Laᶜli ol kāfirniñg ilge cān bagışlar iy Mesīḥ
Niçe enfāsıñg bile daᶜvī-i iᶜcāz itke sin

Dem-be-dem şevḳum sañga köprekdür ammā ṣabrım az
Gerçi sin bī-dādnı köp ü mihrni az itke sin

6 İy felek ẓulm ü sitem birle öz āvāzıñg üçün
Niçe bizge her zamān bir iş ser-āvāz itke sin

İy muġannī bes ki yıġlatḳay sin ilni bezm ara
Ger Nevāyī āhı birle naġmeni sāz itke sin

-.--/-.--/-.--/-.-

499

Ḳarıġan çaġda bir meh-veş yigit şeydāsı bolmış min
Kiᶜışḳıdın ḳarı birle yigit rüsvāsı bolmış min

Ḳoyun dik pūyede meydān mañga geh taġ irür geh deşt
Meger Mecnūn bile Ferhādnıñg hem-pāsı bolmış min

3 Baġırdın itlerige ṭuᶜme ḳan yaşımnı mey ḳıldım
Cünūn bezmi ara ol ḫayl bezm-ārāsı bolmış min

Mini körgeç bolur ᶜışḳ ehli mecnūn birme pend iy ᶜaḳl
Çü min divānelerniñg māye-i sevdāsı bolmış min

Bolur ᶜışḳ ehli taᶜlim alsalar dīvānelıġ mindin
Nidin kim min bu nā-dān ḫaylnıñg dānāsı bolmış min

6 Dimeñg ehl-i ḫıred ᶜışḳ u cünūn ṣaḥrāsıdın çıḳ kim
Min-i bī-ḫānümān bu deştniñg saḳḳāsı bolmış min

Nevāyī dik ḳarıġanda yigit bolsam tan͡g irmes kim
Ḳarıġan çaġda bir meh-veş yigit şeydāsı bolmış min

.---/.---/.---/.---

500

Kiçe asru mużṭar irdim veh ki şeydā min bu kün
Tün ḫod ötti līk ansız nā-şikībā min bu kün

R579b Ni sözümni fehm iterler il ni min ilnin͡g sözin
Bilmen ilni vü özümni asru rüsvā min bu kün

3 Rūzgārım zülf ü ḫāl ü ḫaṭṭıdın bolmış ḳara
İy ḫıred ehli bilin͡g kim maḥż-ı sevdā min bu kün

A129b İlge can birmekke çıḳtı gūyiyā kim reşkdin
Ölmegey allında anın͡g kimse illā min bu kün

Mültefitdür ilge min maḥrūm u bu dem kim çikip
Tīġ ister bir kişi ḳatlin min evlī min bu kün

6 İy kön͡gül sin ansız irmes sin demī bu dem ki min
Vaṣlıġa yittim sin olġun͡g allıda yā min bu kün

Yoḳ turur Ferhād ile Mecnūn meger kim bildiler
Taġça endūh birle deşt-i bī-mā min bu kün

Ol perī ʿışḳıda özlük terki tuttum sāḳiyā
Bāde kim dīvāne bolmaḳḳa mūheyyā min bu kün

9 Dōstlar ḳaçın͡g Nevāyīdin ki ẓulm-i hecr ara
Derd-i dil ayturdın ilge miḥnet-efzā min bu kün

-.--/-.--/-.--/-.-

501

T3/280 Tügün bir bir dimen yüz yüz müselsel zülfi tārıdın
Nişāndurlar ser-ā-ser mūr ḫaylinin͡g ḳatarıdın

Yüzi gül zülfi sünbül aġzı ġonçe ḳāmeti sevsen
Nezāhetde uyatlıġdur bihişt anın͡g bahārıdın

3 Ḥavādiṡ şāmı salsa rūzgār içre perīşānlıġ
Nişān bil zülfide kön͡glüm perīşān rūzgārıdın

Anı körgeç niçe ʿışḳım yaşursam ḫalḳ an͡glarlar
Kön͡gülnin͡g ıżṭırābıdın bedenin͡g ıżṭırārıdın

Min ansız tofraġ oldum iy ṣabā sin raḥm it bārī
Ḳatıştur kūyinin͡g tofraġıġa cismim ġubārıdın

6 Mini ʿışḳ iyle rüsvā ḳıldı kim ismes minin͡g sarı
Nesīmī kilse nāgeh ʿāfiyet mülk ü diyārıdın

Bu deyr içre fenā resmin birev kim iḫtiyār itkey
Güşād imkānı yoḳtur kiçmeyin ol iḫtiyārīdin

Mey-i vaṣl iy ki nūş iylep özün͡gni iyledin͡g ser-ḫoş
Güvārā bolsun er bīm olmasa bu mey ḫumārıdın

F567a 9 Nevāyī ṣabr u ʿışḳıdın ol ay fāriġ durur yaʿnī
Ḫaber yoḳtur an͡ga bu bī-nevānın͡g yoḳ u barıdın

.---/.---/.---/.---

502

Körse ni fikri tenim zaḫmı vü köñglüm köygenin
Ol ki naʿl u dāġdın ḥayf itmes öz nāzük tenin

Ḳayda körsün körse ni ḳılsun yaḳam çāki es̱er
Mestlıġdın ol ki her dem çāk iter pīrāhenin

A130a 3 Ḫirmen-i ṣabrım köyerdin ni ġam ol kāfirġa kim
Ot salıptur bādedin körgil cemāli ḫirmenin

Gerçi rencim ṣaʿb irürde ḳayda pervā iylesün
Ḳātilī kim kördi tirgüzmekçe öltürmek fenin

Añglaġaç ḳatl iyler irdi şükr kim bilmes kişi
Bezmi ġavġası ara ehl-i muṣībet şīvenin

6 Niçe tevsenlıḳ sükūn andın burunraḳ közle kim
Almaġay kāmı niçe sorsañ yigitlik tevsenin

Gül-şen-i ʿişretḳa sizʿazm iyleñgiz iy ehl-i ʿıyş
Kim Nevāyī bes aġır almış meẕellet külḫenin

-.--/-.--/-.--/-.-

503

P183b Kirpikimdür eşk ḳanı birle şāḫ-ı erġavān
Raḥm ḳıl iy erġavānī reng tonluḳ nev-cüvān

Ol iki közdür mü yā ʿışḳıñgda ʿayn-ı żaʿfdın
Gūşe-i gül-zār ara yatmışlar iki nā-tüvān

3 Dūd-ı āhımnı şererler birle körgen saġınur
Kim yitişti derd mülkidin yüz otluġ kārvān

Tā lebin͡g naḳşı közümde laʿl-gūn eşkim kibi
Tuttı bir ḥayvān zülāli yüz sarı ḳıldım revān

Şād idim ḥüsn ehli ānıdın ḳanı ol ehl-i ḥüsn
İy kön͡gül min ġāfil ü irmiş ġānimet ol avān

6 İy viṣāl ehli siz üʿizzet bisāṭı üzreʿıyş
Kim yitiptür bizge ḳısmetʿışḳdın hecr ü hevān

İy Nevāyī yār eger ẓulm itse şehġa ḳıl duʿā
Kim an͡ga tābiʿdururʿadl içre yüz Nūşirevān

-.--/-.--/-.--/-.-

504

Yazardaʿışkın͡g otın sikrir āhımdın şerer her yan
Varaḳda noḳṭalar anın͡g şererlerdin es̱er her yan

Raḳīb ilgi cefā taşı köp atsa bāʿis̱ āhımdur
Anın͡g dik kim itik yil şāhdın saçḳay s̱emer her yan

3 Dem urmas sin lebin͡g şīrīnlıġın vaṣf iylesem gūyā
İki laʿlin͡gni bir birge yapışturdı şeker her yan

A130b Kökergen dāġıdur ġam taşlarının͡g ḫaste cismimde
Kuruġ şāh üzre çırmaşıp açılġay nīlufer her yan

Suda gül-bergler aḳḳan mes̱ellik laʿli hecrinde
Aḳar eşkim ara her kaṭre ḳan bolġan ciger her yan

6 Kön͡güllde oḳların͡gdın bir yisem bir künʿacab irmes
Munun͡g dik kim bu bāġ eṭrāfıda iktin͡g şecer her yan

Bilin͡g ser-riştesiġa mübtelā bolġan kön͡gül ṣaydı
Kiyik diktür ki muḥkem iylemiş yolın meger her yan

Ni mühlik vādi irmiş Kaʿbe-i maḳṣad beyābānı
Ki üni mūrıdın bar ejdehālarġa ḫaṭar her yan

9 Nevāyī rişte-i zühdi üzülse ḳılman͡gız ḥayret
Munun͡g dik kim anı ösrük çiker bir sīm-ber her yan

.---/.---/.---/.---

505

T3/281 İçimdeki yaşurun ġam ki ayta almas min
Bir ot salur man͡ga her dem ki ayta almas min

Ġamı ki ölsem imes ayta almaġı mümkin
Egerçi öltürür ol hem ki ayta almas min

3 Disem ki derdini diy ʿışḳı ilgi boġzumnı
Tutar anın͡g kibi muḥkem ki ayta almas min

Ni nükte ʿışḳdın aytay disem mini ol şūḫ
Ḳılur anın͡g kibi mülzem ki ayta almas min

Kitür piyāle ki iş sırrını ḥakīm-i ezel
Anın͡g dik iyledi mübhem ki ayta almas min

6 Nevāyi aytsun öz derdini ki derd mini
Ḳılıptur ol ṣıfat ebkem ki ayta almas min

.-.-/..--/.-.-/..-

506

Kön͡gül taşlar ḳarasın dāğlar kim ḳoydı ġam her yan
Cünūn ifrāṭıdın dīvāne saçḳan dik direm her yan

Min eşk içre çumup her tün ḳılıp hem-sāyeler āşūb
Minin͡g ḥālimġa yoḳ ötken üçün öylerge ġam her yan

R580a 3 İrür her sarı ʿuşşāḳ āhıdın mindin imes bu kim
Bolur naḫl-i ḳadin͡gġa cilve iyler çağda ḫam her yan

A131a Bulutḳa ḥumret irmes mihridin belkim tutaşıptur
Mamuḳ dik bes ki çıḳtı āhım otıdın ʿalem her yan

Bolur ḳan müşg-i ʿışḳın͡g müşgni ḳan itti kim bolmış
Ḳara şencerf ḥālim yazġalı ḳoysam ḳalem her yan

6 İtiptür tilbe kön͡glüm her ṭaraf iy ʿışḳ u derd isten͡g
Sorayın ol perī-veş kūyide min ḫaste hem her yan

Ni vādī ḳaṭʿ ḳılmakdur fenā deyride sākin bol
Ki ḳay revzenġa ḳoysan͡g köz bolur merʾī ḥarem her yan

Dime öksütmegil yā Rab ḫarābāt ehli ġavġāsın
Ki ol ündin küdūret ḳuşlarıġa boldı rem her yan

9 Nevāyī dik ḳadem mey-ḫānede birkit sütūn yan͡glıġ
Disen͡g allın͡gġa yüz ġam kilmegey ḳoysan͡g ḳadem her yan

.---/.---/.---/.---

507

T3/282 ʿAhd ḳıldım ʿışḳ lafẓın tilge meẕkūr itmeyin
Til ni kim ḫāmem tilidin dağı mesṭūr itmeyin

Barça ilge fitne bolġan közge meftūn bolmayın
Her kişi neẓẓāre iyler yüzni manẓūr itmeyin

3 ʿIşḳ küfri birle taḳvī ḫān-ḳāhın buzmayın
Büt ḫayālidin köñgül deyrini maʿmūr itmeyin

Her kiçe bir leb mey-i vaṣlıdın itmey cānnı mest
Her kün anıñ hecride köñglümni maḫmūr itmeyin

Ger çıday almay köñgül birsem birevge nā-gehān
Barı il içre çıday alġança meşhūr itmeyin

6 ʿIşḳ u mey encāmı çün hecr oldı ḳoy iy şeyḫ kim
Özni bu iḳbāldin küç birle mehcūr itmeyin

Ẓulm ile il cānıġa ot yaḳma iy kim şāh sin
Ger diseñ dūzaḫ otıġa cānnı maḥrūr itmeyin

Gerçi maʿẕūr oldı meʾmūr iy Nevāyī özni min
Dōst meʾmūr iylegen ḫidmetde maʿẕūr itmeyin

-.--/-.--/-.--/-.-

508

T3/283 Müzeyyen ḳılma mermer taşı birle tofrağım başın
Ki köñglüm dūdı Meşhed taşı iyler meşhedim taşın

A131b Bulut birle yağın irmes ki ol ay hecride her dem
Tıya alman demim dūdın yıġa alman közüm yaşın

3 Ezel naḳḳāşı kim çikti yan͡gı ay naḳşını gūyā
Ḳalem ṣāf iyler irdi sızġalı ol dil-rübā ḳaşın

F567b Ḳuvandı şeyḫ ẕikri ḥalḳasıdın n'iylesün miskin
ʿAlālā içre körmeydür melāmet kūyi evbāşın

Ḫalāyıḳ ölgenimni baḫtım uyḳusı sağınmışlar
Niçük kim tanımaslar tevʾemānnin͡g körse ḳardaşın

P184a 6 Saçın͡g fikrige tā tüştüm müselsel boldı ol sevdā
Ḳaçan bildim min ol ser-riştenin͡g bu nevʿçırmaşın

Cihānnı köydürür iy muġ-beçe peymāne-i laʿlin͡g
Meger kön͡glüm otı birle ḳızıtmışlar anın͡g daşın

ʿAcab mihr ü sipihr irmes müdür kim tapmadı hergiz
Ḫıred bu ṭāḳ miʿmārın naẓar ol şemse naḳḳāşın

9 Nevāyī ḫān-ḳahda ḫırḳan͡g u seccāden͡g olmış ḳayd
Bulardın maḫlaṣ ister sin fenā deyri sarı taşın

.---/.---/.---/.---

VĀV ḤARFİNİÑG VELĀHAT-EFZĀLARININĞ VAḲĀYİʿİ

509

Sücūd iter ḳuyaş allında iyle kim hindū
Yüzüñg ḳaşıda ḳuyaş "lā ilāhe illā hū"

Ḳuyaş yüzige baḳardın naẓar irurʿāciz
Yüzüñgde itti megerʿaks-i ẓāhir ol közgü

3 Yüzüñg nişānıġa her ẕerre ger imes ṭālib
Ḳuyaş cemāliġa ẕerrāt nivçün itti ġulüv

Meger tecellī-i ḥüsnüñgġa maẓhar oldı ḳuyaş
Ki ẓāhir iyledi ança cilā bile bā-ġudüv

Yüzüñg ḫacāletidin mihr ile sarġarmış
Ki ṣubḥ iyler anıñg zaʿferānıdın külgü

6 Yüzüñgni tüşte körer mümkin olsa ister min
Anıñg dik uyḳu ki andın soñg olmaġay uyḳu

Nevāyi iste viṣālin bihişt istemegil
Kişi bihişt barında tamuġnı ister mü

.-.-/..--/.-.-/..-

510

T3/284 Niʿacab ger ḳılmasam gül-reng ü būyın ārzū
Kim irür andın dimāġım içre ot közümde su

Servni hem istemen kim közge andın oḳ durur
Kimse bir oḳnı közige ḳayda ḳılġay ārzū

A132a 3 Gül-cebīnlik serv-ḳad māhım kirek yoḳ serv ü gül
Ol yüz ü ḳadsiz mañga ni ol kireklikdür ni bu

Ḳāmet ü ruḫsārı kāmımdur yoḳ irse bāġ ara
Her ṭaraf köp ṣaf tüzelgey serv ü gül ḳılġay ġulüv

Serv-ḳadler birle gül-ruḫsārını köp istedim
Ol kad ü yüzdin yıraḳ köñglümge teskīn boldı mu

6 ʿAzm-i deyr itseñg ḳılıp ġusl-ı ṭarīḳat kām ḳoy
Līkin evvel dīn ile İslāmdın ilgiñgni yu

İy Nevāyī dehr bustānıda köptür levn ü ʿıṭr
Līk yoḳ mihr ü vefādın anda muṭlaḳ reng ü bū

-.--/-.--/-.--/-.-

511

Yüzüñge āşüfte ḳaşlar bolmasa ʿāşıḳ naġu
Boldılar her ḳaysı bir dīvāne jūlīde mū

Bolmasa dīvāne bes ni vechdin zencīr itip
Kiltürüptür sin ayağı sarı zülf-i müşg-bū

3 Ol ʿaraḳ-nāk āteşīn ruḫsārıñga meyl ittiler
Tilbeler māyil bolurlar körseler ot birle su

Tilbe irmes belki ikki hindu-yi sāḥir durur
Baş ḳoşup efsūn üçün gūyā ḳılurlar güft ü gū

Yā temāşā ḳılġalı yā sihr-i taʿlīm alġalı
Zülfiniñg hindūları her sarıdın ḳılmış ġulüv

6 Ṣūḫlarnıng ḳaşlarıġa iy köngül meyl itme kim
ʿĀfiyet küyige ḥāciblerdür ikki rū-be-rū

Ḳaşıġa tüşken girihler birle könglüng baġlamış
İy Nevāyī ʿışḳını terk iyledim dip boldı mu

-.--/-.--/-.--/-.-

512

Rūzede leb-teşnelıġdın ḳıldı żaʿf ol māh-rū
Cāh birür min laʿliġa tā bolġusı cānımda su

Laʿliġa su ārzū bolmış susızlıġ tābıdın
Kim körüptür çeşme-i ḥayvān su ḳılmaḳ ārzū

3 İsterem ol gülni sīr-āb u bu kim bī-āb irür
Ḫaste könglüm ġonçe dik ḳan baġlanıptur tū-be-tū

R580b Min salay āhım bile ʿālemġa ẓulmet iy Ḫıżr
A132b Sin su kiyniçe yögür çeşming sarı alıp sebū

Żaʿfdın her dem ḳuyaşım hūşdın ġāyib bolur
Köz salıng Tingri üçün ḫurşīd ġāyib boldı mu

6 Zühdlıġdın zāhid-i ḫuşk oldı ol ay rūzede
Gerçi zühd ehlin ḫarābāt içre ḳıldı kū-be-kū

İy Nevāyī her dem ol ay żaʿfdın bī-ḥāl irür
Hīç bilmen kim ni ḳılġay min ʿacab ḥāl oldı bu

-.--/-.--/-.--/-.-

513

T3/285 Ḫaṭın͡g irmes gül üzre sebze-i bāġ-ı İremdür bu
Ni sebze kün yüzide tün sevādıdın raḳamdur bu

Ger āhım şuʿlesi ötti ḳuyaştın tan͡g yoḳ iy meh-veş
Sin ehl-i ḥüsn ara şehlig̃ üçün çikken ʿalemdür bu

3 Leṭāfet suyıdın tolmış zenaḫdānın͡g çāhı gūyā
Tereşşuḥ iylegen kevn çesmesidin barça nemdür bu

Cefā dāġın ḳoyup kim cānım aldın͡g asrasam tan͡g yoḳ
Nihān köksüm ara kim cān birip tapḳan diremdür bu

ʿIlācımdın bolup ʿāciz didiler ehl-i ḥikmet kim
Ġarīb ü ḫaste yoḳ kim ʿāşıḳ u dīvāne hemdür bu

6 Būtī kim küç bile çikti başımnı secdeġa imdi
Vefādın baş çiker körgil ki ni şīrīn ṣanemdür bu

Alıp dīn naḳdi pīr-i deyr kim ḳıldı mini ser-ḫoş
Körün͡g āḫir bu kemlik utrısıda ni keremdür bu

Ḳadeḥ devrini ḫoş tut cerḫ cevrin baḳma iy sāḳī
Ki ol tutḳaç vücūd elbette bil kim keʾl-ʿademdür bu

9 Nevāyī ġāfil olma ol ṣanemnin͡g ḳaṣrın aylansan͡g
Ṣamed ẕikrini meẕkūr iyle kim ṭavf-ı ḥaremdür bu

.---/.---/.---/.---

514

T3/286 Köp ḳaçar yār anı köp ḳılsam min-i zār ārzū
Anda bisyār ictināb u minde bisyār ārzū

Küfr zülfi ārzūsıdın birür min naḳd-i dīn
Kim körüptür iy müsülmānlar bu miḳdār ārzū

A133a 3 Tā közüñg ʿayn-ı tenāsübdin mañga' ḳılġay naẓar
Kiçe vü kündüz ḳılur min özni bīmār ārzū

P184b Çün irür her tār-ı zülfüñg rişte-i cān bes ni tañg
Cān ḳuşın ol dām ara ḳılsam giriftār ārzū

Cennet olsa meskenim kūyüñg tiler min iyle kim
Dūzaḫ ehli iylegey cennetḳa iẓhār ārzū

6 Bāġ ṭavfıdın ġaraż andaḳ ki bolġay serv ü gül
Bizge kūyüñg içre bar ol ḳadd ü ruḫsār ārzū

Sāḳiyā iyler ḫumārım ḳaṣd-ı cān ḳılsam ni ʿayb
Ḫaste cānımnı muḳīm-i kūy-i ḫammār ārzū

Künde-i dūzaḫ durur bu ravżada bir berg-i şāḫ
İylerem sevsen kibi özni sebük-bār ārzū

9 Andın oldum ʿāzim-i deyr-i fenā iy muġ-beçe
Kim ḳılıp min ḥalḳa-i zülfüñgni zünnār ārzū

568a Zāhidā baştın ayaġın zerḳ irür ḳoy pend kim
Bī-ser ü pālarġa bolmas kefş ü destār ārzū

Ārzū iyler Nevāyī kūyüñg içre ʿārıżıñg
Zār bülbül iylegen dik bāġ u gül-zār ārzū

-.--/-.--/-.--/-.-

515

T3/288 Gül saçar yil bāġ ara serv-i revānım kildi mü
Cān isi güldin kilür ārām-ı cānım kildi mü

Bī-ḫod irdim itkeli köngllüm çü kildim ḥālime
Aytıng ol āvāre-i bī-ḫānümānım kildi mü

3 Ḳalmış irdi ḫaste cān kirgende min mey-ḫāneġa
Anglaman kim ol żaʿif-i nā-tüvānım kildi mü

Dimengiz kim kildi meh-veşler sini öltürgeli
Munı ding kim ḳātil-i nā-mihr-bānım kildi mü

Hecridin öldüm dimeng kim başıma kilmiş Mesīḥ
Aytıng ol āsāyiş-i rūḥ u revānım kildi mü

6 Kūyünge ʿuşşāḳ kilgendin ḫaber tuttung velīk
Dimeding ol zār-ı bī-nām u nişānım kildi mü

Zühd kūyige köngül birle diding kim kilmeding
İy Nevāyī niçe itip ol yamanım kildi mü

-.--/-.--/-.--/-.-

516

A133b Veh bu ni ḥüsn ü cemāl ü ni leṭāfetdür bu
Dime ʿışḳ ehlige dīn ehliġa āfetdür bu

Şīşe yanglıġ körünüp bāde öter boġzungdın
Ḫilḳatıng cevheride veh ni leṭāfetdür bu

3 Mihrning ʿārıżını bu ki küsūf itti ḳara
Ḳulluġung iylemese ʿayn-ı kes̱āfetdür bu

Mañga tīġ ursa rıżā birdim ü aġyārġa yoḳ
Min turup öltürür anı ni żarāfetdür bu

Ol perī ḥāżır u közlerdin irür ġāyib ḥūr
Şeyḫ anı vaṣf ḳılur kör ni ḫur āfetdür bu

6 Yārnıñg menzili cān içre vü sin anı tilep
ʿĀzim-i Kaʿbeʿacab ḳaṭʿ-ı mesāfetdür bu

Dime kim boldı cünūn deştide jūlīde saçıñg
Ol ḳuyaştın başıma sāye-i reʾfetdür bu

..--/..--/..--/..-

517

Tā tüşte yüzin kördüm bolmış mañga kām uyḳu
Līkin ġamıdın bolmış közümge ḥarām uyḳu

Köñglüm ni üçün yitkeç zülfüñgga bolur bī-ḫod
Maʿhūd imes ilge çün evvel-i şām uyḳu

3 İl közleridin ol köz uyḳunı tamām almış
Bu işin ikin āḫir kim boldı tamām uyḳu

Çün seyl-i sirişkimdin köziñg ḳarası barmış
Ni nevʿtuta alġay ol yirde maḳām uyḳu

Yā tüşte körey anı yā ġayrnı körmey dip
Köz açmayın ister min hecrinde müdām uyḳu

6 Bu merḥalede sālik köz yumsa ḳalur yoldın
Yol ehli ḳaçan iyler iylerde ḫırām uyḳu

Uyḳusı Nevāyīniñ ger uçtı ʿacab irmes
Tā dāne sirişk olmas bolmas aña dām uyḳu

--./.---/--./.---

518

A134a Tīġ tartıp çü kilür ḳatlime cānān utru
Her dem aġzımġa yatar çıḳmaḳ üçün cān utru

Köñlüme kilse ḫayāliñ çıḳar utrısıġa cān
İl çıḳar öyge kirer vaḳtda mihmān utru

3 İsteben vaṣl ḳaçan kūyigeʿāzim bolsam
Kilmes allımġa be-cüz nāvek-i hicrān utru

R581a Ol ḳuyaş hecride atsam kiçeler nāvek-i āh
Hāledin çerḫ tutar-defʿiġa ḳalḳan utru

Deşt dīvānesiġa min ḳıluram istiḳbāl
Çıḳsa Mecnūnġa ni tañ ġūl-i beyābān utru

6 Meyde sāḳī yüzi çün cilve-ger olmış niʿacab
Tutsam ol közgüni allımġa ferāvān utru

Kiledür irdi ḥabīmim mini körgeç yandı
İy Nevāyī nige çıḳtım min-i nā-dān utru

..--/..--/..--/..-

519

Saçıñg rengi ʿanber müdür müşg-i Çīn mü
Lebiñg ṭuʿmı şekker müdür engübīn mü

Saçıñg bolmadı küfr ilige mü zünnār
Boyun ṭavḳıġa ḳoymadı ehl-i dīn mü

3 Köyerge köñgül laʿliñg irmes mü otluḳ
Gülüñgni ḳadeḥ ḳılmamış āteşīn mü

Köñgül genciġa ḳufl imes mü başaġıñg
Yañgı dāġ imes anda naḳşı nigīn mü

Didiñg mest ü ʿāşıḳnı ḳatl iylemiş min
Digil ḳaldı bir şeyḫ-i ḫalvet-nişīn mü

6 Mini bāġ-ı gül-geştiġa çikme dihḳān
Vefālıġ digil gül müdür yāsemīn mü

Nevāyī anıñg köñglige kār ḳılmas
Fiġān tartman yoḳsa āh-ı ḥazīn mü

.--/.--/.--/.--

520

A134b Ni bilgey ol ki ḳılur ḫodı üzre cilve yalav
T3/289 Miniñg otumnı ki başım üze yanar lāvlāv

P185a Belā ara çü min öldüm belā ḳılıçlarını
Ni tañg itkeli levḥ-i mezārım olsa bī-lāv

3 Ḳolumda bend-i cünūn tāsmesi ni fikr itkey
Perī-veşī ki minip dīv ḳolġa alsa cilav

Firāḳ otıda ḳarardım meger ki bu otnı
Yarutḳalı mini devrān ilgi ḳıldı küsāv

Saḳalı şeyḫ-i riyāyiġa gerçi kildi ḥarām
Veli külerge işek boynıġa kirek ġujġāv

6 Yüz üzre ḫūy gül üze şebnemin heves ḳılma
Beyāż şeyb ile çün yaġdı başıñg üzre ḳırav

Nevāyi iylep idi rez ḳızını gerçi ṭalāḳ
Ḥelāle bolsa hem ol ḳıznı alġusı bu kūyav

.-.-/..--/.-.-/..-

521

Cānāne tüşüptür min-i bīmārdın ayru
Cān iyle ki tüşkey beden-i zārdın ayru

Köz alma közümdin ki öler min eger olsañg
Bir köz yumup açḳunça bu bīmārdın ayru

3 Ol reşk-i perī kūyide başımġa yaġar taş
Eṭfāldin ayru der-i dīdārdın ayru

Cān kimsede ḳalġay mu bu yañglıġ ki alur sin
Güftārdın ayru ḳad ü reftārdın ayru

Ẓulmüñgni kim itkil ki vefā ehli tapılmas
Ol zülf-i ḫamıda bu giriftārdın ayru

6 Maṭlūbdın ayru gile ḳılma ṭalebiñgdin
Maṭlūbnı kim kördi ṭaleb-kārdın ayru

Rencūrdür ol kūyi firāḳıda Nevāyī
Bülbül ni'acab ġam-zede gül-zārdın ayru

--./--./--./.--

522

A135a Pāk ʿışḳ ehli niçük vaṣl iylegeyler ārzū
F568b Nā-münāsibtür belā-keşlerġa bolmaḳ kām-cū
T3/290

Lāle-gūn ruḫsār u müşgīn zülfidin kām istegen
ʿIşḳ āyīnide gūyā bilmedi cüz reng ü bū

3 Köñgli pāk il ger melāmet rengide ḳılsa sülūk
Bāk imestür bāde bolmas reng ḳılġan birle su

Pāk ʿāşıḳ örtenip pervāne dik dem urmaġan
Bolġanıdın yaḫşıraḳ bülbül kibi bisyār-gū

ʿIşḳ ṭavrıda köñgül birle tilin żabṭ iylegen
Ot u sunı cemʿiter kimge müyesser boldı bu

6 Rütbe līkin bolsa pāk ilge bulut yañlıġ biyik
Berḳ otın yamġur ara asrar zihī pākīze ḫū

İy Nevāyī ʿışḳ daʿvīsinde köp lāf urma kim
Fennide ṣāḥib-kemāl il bir ṭaraf ḳılmas ġulüv

-.--/-.--/-.--/-.-

523

T3/291 Dime yüz kim Ḫuten gül-zārıdur bu
Dime ḫaṭ nāfe-i Tataridür bu

Közi öltürse laʿli cān bagışlar
ʿAcāyib müddeʿā iẓhārıdur bu

3 Disem zülfüng mü köngl̂üm iyledi bend
Dir iy miskīn anıng bir tārıdur bu

Sözi ger asru şīrīndür tang irmes
Ḥadīs̲-i laʿl-i şekker-bārıdur bu

Ogurlar cān zenaḫdānıng ara ḫāl
Ki Bābil çāhınıng ʿayyārıdur bu

6 Köngül özlükni bir sāgarga sattı
Meger deyr-i fenā ḥammārıdur bu

Nevāyīga disem ḳıl iy yigit raḥm
Külüp dir ni ḥayāsız ḳarıdur bu

.---/.---/.--

HĪ ḤARFİNİNG HÜMĀYŪN-VEŞLERİNİNG HELĀK-ENGĪZLIĠLARI

524

A135b Bu nev'oldum cemāling muṣḥafınıng sırrıdın āgeh
Ki fihristide kildi ikki ḳaşıng ikki bismillāh

Cemāling bu ki muṣḥafdur ḥadīsing Ḥaḳ kelāmı hem
Diy alur muṣḥaf-ı nāṭıḳ sini her kim irür āgeh

3 Ḥadīs-i pāk ü nuṭḳ-ı cān-fezāyındın tapıp ʿĪsī
Ki enfāsı ḳılıp ibrā eger ebraṣ eger ekmeh

Ger olsa taḫt-ı cāhıng ʿarş u ferş üzre rüsül ḫayli
Tang irmes kim alar barı mülāzım kildiler sin şeh

Ḥażīż-i arż eger boldı manga ming faḳr idi bāʿis
Egerçi lā-mekān evci idi raḫşınġġa cevlān-geh

6 Rüsüldin hīç reh-rev hem-rehin bolmaḳ imes mümkin
Melāyikdin çü seyringde ni reh-rev kildi ni hem-reh

Ḳaşınġġa "ḳābe ḳavseyn" āyetidin yoḳ nime elyaḳ
Saçınġġa yoḳ sevādı leyletü'l-mirācdın eşbeh

Zeneḫdān çāhı vü gīsū kemendi ger bu yanglıġdur
Birür vaṣfıġa birsem ṭūl Yūsuf ḳıṣṣası küteh

9 Sining ʿışḳıng Nevāyīġa iki ʿālem ara besdür
Ḥabību'llāhġaʿāşıḳlıġ anga gerçi ḥad irmes veh

.---/.---/.---/.---

525

R581b Yüzin kör kılmağıl müjgān u hatt u hālidin nāle
Ki bolmas hārsız gül dūdsız ot dāğsız lāle

Çü min dür tişleriñ hecridin oldum ni asığ ger çerh
Nücūm eşkini yağdursa başımğa iyle kim jāle

3 İmes her bir sirişkim kanı kim köz merdümi salur
İtiñ allında bağrımnı üzüp pergāle pergāle

Lebiñ āb-ı hayātın Hızr-ı hattıñ nūş iter sā'at
Habāb olmış uşak bir ikki anı dime teb-hāle

Yüzüñdür iyle devr-i çetr ara iy hūblar şāhı
Ki bolmaydur kamer devride hergiz iyle bir hāle

6 Yüzige iy felek ni zīb bir ni hüsn satğıl kim
Kuyaş hüsniğa ni meşşāta hācetdür ni dellāle

A136a Piyāle birle mey ağzımğa köptin koyma iy sākī
Ki ol cevherğa gūyā kim münāsib kīl irür kāle

Besī müştākıñ irdük deyr ara kiç kildiñ iy mutrib
Ki sāzıñ terkidin bizge yañı ay boldı her tāle

9 Bu bezm ehliğa bil kim 'ākıbet cüz bī-vefālığ yok
Nevāyī hāh lahn-ı 'ıyş tüz hāh iylegil nāle

.---/.---/.---/.---

526

P185b Yana şu'leliġ kön̄gülni ġamın̄g itti pāre pāre
Bu ki butraşur irür pāreleri imes şerāre

Ulus içre 'ārıżındın naẓar ança asradım kim
Ala almaġum köz ölgünçe ger iylesem neẓāre

3 Bedel ü sefer irür çāresi 'ışḳının̄g dimişler
Bedelin̄g yoḳ u seferdin ġamım artadur ni çāre

Min-i tilbe birle Ferhād arasıda farḳ köptür
An̄ga ḫāre ḳazmaḳ iş veh ki yaġıp başımġa ḫāre

Dime bolġay oḳlarımdın tenin̄g içre niçe peykān
Ḳaṭarātını yaġınının̄g kim atıp turur şümāre

6 Bu çemen ara gehī avla hezār kön̄glini iy gül
Ki yitişküsi ḫazān çapḳunı iyle kim hezāre

Bu ki deyrdin Nevāyīni ḥaremġa şeyḫ ister
N'iteyin ki yol körünmes nice ḳılsam istiḫāre

-.--/-.--/-.--/-.--

527

T3/292 Kön̄glekim ḳan ile her dāġ ki bolmış tāze
Tāze dāġım bile ḳanıdın irür endāze

Hecrdin köymiş idim yana didin̄g hecr sözin
İski dāġımnı yan̄gı dāġ ile ḳıldın̄g tāze

3 Dir ki 'ışḳımnı yaşur veh n'itiben yaşurayın
İmdi kim tuttı barı dehrni bu āvāze

Laᶜli evṣāfını gül bergleri üzre yazay
İyleyin ḥıfẓıġa cān riştesidin şīrāze

Zīb üçün yüzüñge gül bergi imestür ḥācet
Ḥācet ol nevᶜki gül bergige irmes ġāẕe

A136b 6 ᶜĀḳıbet ḳabr işiksiz öyige çün kirgüñ
İmdi gūyā siñge ni sūd açuḳ dervāze

Ol perī ṣūretini çikse Nevāyī niᶜacab
Ḳalemi tapsa melāyik yüñgidin perġāze

..--/..--/..--/..-

528

T3/293 ᶜĀrıżıñ ḥāli nidin ḳıldı mini dīvāne
Ḳuşnı ṣayd itmedi çün suda körüngen dāne

Kiriben aḳ öy ara cān ḳuşını köydürdüñ
Gerçi fānūsda şem örtemedi pervāne

3 Tīr-i bārān-ı ġamıñ buzdı köñgül meskenini
Bizniñ öy boldı yaġın keẕretidin vīrāne

Hecr żaᶜfıdın ölüp min tanımas dik niᶜacab
Āşnālar maña boldılar ise bī-gāne

Buzdı ol şūḫ-ı ḳadeḥ-nūş ṣalāḥım öyini
Maña mundın narı menzil bes irür mey-ḫāne

F569a 6 Sāḳiyā tolġuça peymāne yirim mey-kededür
Mini mest itkeli köp yaḫşı durur peymāne

Cürm ise yār başım üzre yitip ölmegenim
İy Nevāyī mini öltürmek irür cürmāne

..--/..--/..--/..-

529

Büt allıda çü sücūd iylegüm içip bāde
Direm yoḳ irse girev ḫırḳa birle seccāde

Öçürdi ʿaḳlım otın belki yıḳtı dīnim öyün
Ni añgladım ki ni seyl-i belā imiş bāde

3 Egerçi deyrde ösrük yıḳıldım ammā şükr
Ki bāri muġ-beçe kūyide boldum üftāde

Yitişmegey mey-i vaḥdet fürūġı bolmaġuça
Żamīr şīşesi sāḳī ʿiẕārı dik sāde

Çü zühd kildi riyā vü yoḳ ādemide vefā
Ni boldı tutsa mañga bāde bir perī-zāde

6 Ḳılur mübālaġa köp ʿışḳ u bāde terkide şeyḫ
Mini hem ister özi yañglıġ iylegey Jāde

A137a Nevāyi olġıl iki kevn meylidin āzād
Ki dōst gayrıġa bolmas muḳayyed āzāde

.-.-/..--/.-.-/..-

530

T3/294 Bes ki ḳan bardı elemler yüzlenip her dāġıma
Żaʿf ifrāṭı yaḳınlaşturdı barur çaġıma

Bezm ara yādım bile tofraḳḳa gāhī mey töküñ
Kim irür ol hem yaḳın kim tökke siz tofraġıma

3 Bu maraż hicrāndın olmış birme şerbet iy ṭabīb
Kim zülāl-i Ḫıżr yitse zehr olur ḳursaġıma

Cism żaʿfıdın tiri ḳalmış süñgek üzre yana
Hecr oḳı perrān öter çün yitse bu yarġaġıma

Bilge min zünnār baġlap min velī ḫayl-i ecel
Veh ki südrerler iligler birkitip bil baġıma

6 Maʿrifet baġıda ol ḳuş min ki ḥayret iylegey
Ṭāyir-i ḳuds iylese bir dem nişīmen bāġıma

İy Nevāyī derd taġında saġınġay lāle-zār
Baḳḳan il hem tāze ḳanlıġ hem ḳaralıġ dāġıma

-.--/-.--/-.--/-.-

531

Ḫaṭıñ sevādıġa ṣunʿ ilgi yondu çün ḫāme
Hem ol raḳam bile ḳıldı mini siyeh nāme

Yıġıldı veh ki ḫaṭıñ ḫayli devresiġa vebes
Niçe ḳızıttı cemāliñ ḳuyaşı hengāme

3 Közüñ ḫayāli köñgül maḫzenin taṣarruf itip
Meger ki ḥıfẓı üçün bastı mühr-i bādāme

R582a Köñgül ḫarābeside saldı ṭarḥ-ı mihriñ ʿışḳ
Ki öy hevālıġ olur boldı çün devā şāme

Miniñ kibi kiçer il köñgli kāmıdın nā-kām
Birev ki sin dik irür yārı mest ü ḫōd-kame

6 Māl ʿilmide mindin hem irdi cāhilraḳ
Ḳayu ki tuttı özin ʿālem içre ʿallāme

Nevāyi olsa kirek pīr-i deyr bezmide ḫāṣ
Ni dise disün anı vaʿẓ içindeki ʿāme

.-.-/..--/.-.-/..-

532

A137b Köñgülni ḳıldı miñ ḳātilçe yāre
Cefā tīġıdın ol şūḫ-ı hezāre

P186a Semendi ot çaḳılġan dik çü sikrir
Ol otdın sikritür naʿlı şerare

3 İtiñge tuʿmelıḳḳa boldı āsān
Bu kim baġrımnı ḳıldıñ pāre pāre

Körüngeç közge ol yüz ḫaste bolur hem
Olar min yaḫşı ger ḳılsam neẓāre

Ni ister çāre derd-i ʿışḳ üçün il
Çü yoḳ bi-çārelıġdın özge çāre

6 Köñgül ʿālem öyige baġlama köp
Ki beytīdür sañga ol istiʿāre

Fenā yolı Nevāyī bes ḳatıḳdur
Meger āsānraḳ olġay bāre bāre

.---/.---/.--

533

Çāklik köñglüm nişānı ġonçe-i h̲andānıda
Munda tāze dāġ yañglıġ ḫāli anıñg yanıda

Yoḳ turur itlerge san kūyide vü körgil mini
Kim ol ay kūyide min hem yoḳ min itler sanıda

3 Ḳan bolup bağrım aḳar közdin tileseñg tapılur
Lāle içre sebze dik peykān sirişkim ḳanıda

İyledür raᶜnā ġazālim lāceverdī ṭāḳ ara
Kim imes andaḳ ġazāl zer-i sipihr eyvānıda

Asru nā-fermāndur ol gül kim libāsıdur benefş
Gerçi gül-ruḫlar irür barı anıñg fermānıda

6 Hecride barça ᶜaẕāb āyetleri şānımdadur
Barça raḥmet āyeti dik nāzil anıñg şānıda

Devr ayağıdın vefā ehlin unutma sāḳiyā
Kim vefā yoḳ cüz unutmağlıġ felek devrānıda

Dāniş ehli keffeside kiltürür nā-dānnı çerḫ
Fikri yoḳ kim rāst kilmes bu ḫıred mīzānıda

9 Ger Nevāyī bülbüli irdi ḫoş elḥān kör ki hecr
Nevḥa rengi körgüzür her dem anıñg elḥānıda

-.--/-.--/-.--/-.-

534

T3/295 Sin ḳara per başıñg üzre körgüzüp min dūd-ı āh
Bu miniñg otumdın ol ser-keşlikiñgdindür güvāh

Ḫūblar encüm sin ol ḫayl içre mihr-i encümen
Mihrni sulṭān disem yoḳ ʿayb u encümni sipāh

3 İgme ḳad birle tutup köksüm şikāfın kilmişem
Ḫancer-i ʿışḳıñg bile derdiñg yükige ʿöẕr-ḫāh

Ölgüm irdi geh gehī yādıñgdın olsam irdi maḥv
İmdi cān iylep fidā yādıñgġa kirmen gāh gāh

Bes ki başımġa yaġar eṭfāl taşı iy perī
Ḳılġalı ḳaṣdım cünūn ḫayli ol oḳdur şāh-rāh

6 Ḫān-ḳahda özlük aḥvāli yitiptür cānıma
Yoḳ ʿacab ger istesem deyr-i fenā sarı penāh

Deyr pīri sāḳi vü mey birle tirgüzdi mini
Ḥūr u kevs̱er ḥasretidin öldi şeyḫ-i ḫān-ḳāh

Boynuma zünnār baġlap kilmişem iy muġ-beçe
Ger riyāyī sübḥadın boynumda bar irdi günāh

9 İy Nevāyī ḥasret āhı birle ölgüm hecr ara
Yār vaṣlı yitmese feryādıma vā ḥasretā

-.--/-.--/-.--/-.-

535

Tīġıdın zaḫm yidim yitkeç ol ay ḳaşında
Her ni başımda idi bardım anıñ başında

Laʿl-i sīr-ābıñga tā köz özini aldurmış
Laʿl-i rengīndin es̱erlerdür anıñ yaşında

F569b 3 İyle ḳanlıġ köñgül içre tügen urup sin kim
Lāleniñ ġonçesi dik bilgüredür taşında

Çerḫ ṭāḳı keremidin köp iter cevr besī
Ol ki bī-dādım üçün saldı girih ḳaşında

Naḳşı ol ayınıñ ulus allıda bī-ḥāl iyler
Veh ni ḥāl irdi ikin ḫāme-i naḳḳāşında

6 Ni tecerrüd öyidür deyr ki özlük hem yoḳ
Ḳılġalı meyġa girev zehre-i evbāşında

A138b Ger Nevāyī teni çırmaşsa vü tolġansa ni tañ
Ḳaldı çün sünbüliniñ çırmaş u tolġaşında

..--/..--/..--/..-

536

Rengsiz ḫāliñ irür ol ʿārıż-ı dil-cū üze
Zeng ol yañlıġ ki körgüzgey es̱er közgü üze

Neş'e yāḳūtı müferriḥdin ger irmes dem-be-dem
Dürc-i laʿliñde nidin külgü durur külgü üze

3 Ḫāzin-i ḥikmet meger kim ḫāl birlen ḳıldı mühr
Laʿldin çün saldı ḳufl ol ḥoḳḳalıġ inçü üze

Ḳaşı yayın ḳurġalı il ḳaṣdıġa bolmış kiriş
Fitnelıġ çīn kim tüşer ol nergis-i cādū üze

ʿAnberīn zülfüñg melāyik şeh-peridin sāyedür
Kim ʿıyān boldı tecellī aḳşamı yaġdu üze

6 Sāḳiyā ʿişret meyin bünyād ile sāġarġa ḳoy
Ni üçün kim dehr bünyādın körer min su üze

Kūyi tofraġıda ḳan yoḳsa Nevāyī yaḫşıraḳ
Bāde-i kevs̱er çikerdin ravża-i mīnū üze

-.--/-.--/-.--/-.-

537

T3/296 Özgeler bāġındadur nev-res-nihālim bu kiçe
Tañgġa tigrü özgedür her laḥẓa ḥālim bu kiçe

Hecr deştide yüz otluġ vādi vü her dem mini
Özge vādiġa salur veh kim ḫayālim bu kiçe

3 Sorma köñglüm ḥālini bī-dād ile öltürgüsi
Özin ol dīvāne-i bī-ʿitidālim bu kiçe

Barça bir birdin savurmaḳ bīmidür ni kim öter
Encüm ü eflāk birle ḳīl ü ḳālim bu kiçe

A139a Yüz ḳuyaş ḳılsa ṭulūʿirmes yaruġluġ itkü dik
Andaḳ itmiş tīreʿālemni melālim bu kiçe

R582b 6 Biyle kim her dem urar min canġa yüz tīġ-ı helāk
Tañgġaça veh tā ḳayan yitkey meʾālim bu kiçe

İy ecel cānım fidāñ olsun ki batraḳ it ḫalāṣ
Çün körünmeydür tirilmek iḥtimālim bu kiçe

P186b Ta ḳıyāmet ṣubḥ-ı ṭāliʿ bolmasun imdi ki bar
Ḥaşr ṣubḥı sarı meyl-i intiḳālim bu kiçe

9 İy Nevāyī her ni ẓulmi kim ḳılıp irdi ḫayāl
Barçanı cānımġa ḳıldı çerḫ-i ẓālim bu kiçe

-.--/-.--/-.--/-.-

538

Yaḳa dik ḳurb eger tapman siniñ sīmīn saḳaḳıñġa
İtek dik hem yaman irmes tüşe alsam ayaġıñġa

Çüçüklüktin mü yā köydürgenidin mü ḳabarmıştur
Lebim tā yitti laʿl-i āteşīn yañlıġ dudaḳıñġa

3 Köñgül müjġanıñ üzre kirpigimde ḳaṭre ḳan diktür
Bu yañlıġ deşne yiptür tā esīr olmış firāḳıñġa

Bināġuşuñġnı öpmek kām u veh kim ḫalḳ bīmidin
Diy alman āşkāra ger diseñ itey ḳulaḳıñġa

Lebiñ öpmekke ḥaddim yoḳ velī luṭf iyleseñ ança
Ki muñluġ közlerimni sürtsem ḳaş u ḳabaḳıñġa

6 Sañga yandaşmaḳ istep ḳāmetim ya āhım oḳ boldı
Ḥaseddin bir ṭaraf ḳurbānıñġa bir yan ṣadaḳıñġa

ʿAcab irmes eger iy muġ-beçe meydin kötermen baş
Olup min teşne-lebniñ başı bir yitmiş ayaḳıñġa

A139b Cünündın tağ u şahrā içre ʿayb itme figānımnı
Budur iş iy perī tā kim tüşüptür min yırakıngga

9 Nevāyī köngli kanın tökkeli asrap sin iy kātil
Ümīdim yok idi köngliümni munça asramakıngga

.---/.---/.---/.---

539

T3/297 Tüşte yitken dik turur min serv-i hūrī-zādıma
Kör yaman ṭāliʿki ol hem yahşı kilmes yādıma

Sağınur min kim tapılmas bir köngül ʿālemde şad
Şādlığ hergiz çü yitmes hāṭır-ı nā-şādıma

3 Yok ki żaʿfımdın ünüm çıkmasda rahm itmes ol ay
Kökke hem yitkende nālem yitmedi feryādıma

Aytsam hoştur köngül bāğı giyāh-ı mihr ile
Dir ki bu cevherni Tingri birmemiş pulādıma

Dād sulṭāndın taparlar veh ki ol sulṭān-ı hüsn
ʿAzm iter her lahẓa tīğ-ı kīn çikip bī-dādıma

6 ʿĀdet iyler yār hicrān şīvesin iy dōstlar
Vāy kim n'itkey min ansız hāṭır-ı muʿtādıma

Min çü boldum deyr pīrining mürīdi ni asığ
İmdi şeyh-i hān-kah koymak köngül irşādımı

Bir harāb olğay ki hergiz tapmağay ābādlığ
Kim ki kılsa bir güzer künc-i harāb-ābādıma

9 İy Nevāyī tilbe köñglüm derd ü ġam taġın ḳazar
Körseñg aḥvālim digil mecnūn ṣıfat Ferhādıma

-.--/-.--/-.--/-.-

540

T3/298 Ḫalḳ mihrige mini yā Rab yana zār iyleme
İyleseñg hem mihri yoḳlarġa giriftār iyleme

Mihr-bānlarġa daġı uçratsañg ilniñg mihrini
Nā-gehān ḫāṭırları içre pedīdār iyleme

3 İy perī ḳatlimġa meyl itseñg fidā cānım velīk
Özge sarı ḫaṭırıñgnıñg meylin iẓhār iyleme

La'lidin kim ḳılsa bir cān-baḫş söz naḳl iy köñgül
Allıda cān cevheridin özge īṣār iyleme

Tüşte vaṣlı bolsa ger ḫod barça soñggı uyḳudur
İy Ḫıżır ḥayvān suyı içmekke bīdār iyleme

6 Ḥalḳa-i küfr içre çün ḳoydum ḳadem iy pīr-i deyr
Muġ-beçe zülfi ḫamıdın özge zünnār iyleme

İy Nevāyī dem-be-dem efgār köñglüñg saġınıp
İtik itik ün bile il köñglin efgār iyleme

-.--/-.--/-.--/-.-

541

Tamıda irmes kebūter ḫayli bu cür'et bile
Kim perīler kildi'āşıḳlıḳḳa ol ṣūret bile

Yā melāyik haylidür tamıda pervāz iyleben
İvrülür başıġa her dem yüz tümen ḥayret bile

3 Yā köñgüller ḳuşlarıdur kūyini ḳılġan vaṭan
Kim ḳonarlar sa'y itip ḳavġan sayı şiddet bile

A140a Yā kebūterler kitürmiş nāmeler 'uşşāḳıdın
Anı körgeç kūyini iylep vaṭan ülfet bile

İy kebūter n'itti bir birdin ḳanatıñgda nihān
İltseñg nāmem añga kim yazmışam ḥasret bile

6 Sāḳiyā tartay kebūter dem kitür bir bāde kim
Bir kebūter-bāz üçün boldum ġam u miḥnet bile

F570a Ger kebūter dik Nevāyī olsa ol ay kūyide
Yüz mu'allaḳ urġay ol hurremlıġ u 'işret bile

-.--/-.--/-.--/-.-

542

Isıtḳan nāzenīn cismiñg ki tirdin tüşti tāb içre
İrür bir āteşīn gül-bergi kim batḳay gül-āb içre

Isıtma rencidin iy gül bolup sin ġonçe andaḳ kim
Ḥarīr ü ḥulleliġ cismiñg tüşüptür rencü tāb içre

3 Isıġlıġdın teniñg ot boldı tañg yoḳ niçe talpınsa
Ḥarāretdin ḳalıptur şu'le dāyim ıżṭırap içre

Ḳızıl çāder-şeb ü māvī töşekler içre titrer sin
Anıñg dik kim ḳuyaş kökler bile gül-gūn seḥāb içre

Lebiñg yākūtı içre ķaṭre ķaṭre tir müdür yāḫūd
Tüşüptür dāne dāne inçü ikki laᶜl-i nāb içre

6 Didiler kim ḫarāb olmış ısıtmak birle cānānıñg
Ni otlar kim bu sözdin tüşmedi cān-ı ḫarāb içre

Ni kün bolġay yañgı ay dik teniñg bolġay tolunay kim
Tola ṣāġar çikerge bezm tüzseñg māh-tāb içre

Özümni sāķiyā saġ istemen tutķıl tola ṣāġar
Ki çerḫ-i munķalib devrānnı ister inķılāb içre

9 Nevāyī yārnı tapsañg selāmet ḫayr-bād it kim
Yana żaᶜf itse nā-geh ķalmaġay cānıñgᶜazāb içre

.---/.---/.---/.---

543

Özdi mindin dōstluġ ol şūḫ-ı sīmīn-ten yana
Ança kim mümkindür itkilᶜıyş iy düşmen yana

P187a Mezraᶜı cismimde irmestür ķararġan tāze dāġ
Tā ki köymiş berķ-ı ᶜışķıñgdın ķayu ḫirmen yana

A140b 3 ᶜIşķım irdi yaşurun fāş itti giryān közlerim
Ķıldılar ġammāzlıķ bu ikki ter-dāmen yana

R583a Şemᶜ yañglıġ ot tutaşıp başıma hicrān tüni
Yaşurun ḥālimni ilge iyledi rūşen yana

Ķaçtılar ehl-i cünūn her yandın andaķ kim şerer
Bes ki toldı otluķ āhım dūdıdın külḫen yana

6 Dehr raʿnāsı fen ü mekri bile tapsañg firīb
Tā ni mekr itkeyʿıyān bu veleh-i pür-fen yana

İy Nevāyī çün zamān ẓulmiġa sūd itmes cezāʿ
Kesb ḳıl bu şīveni vü ḳılma köp şīven yana

-.--/-.--/-.--/-.-

544

Min ki ġam deştide ittim āh derd-ālūd ile
İstegen tapḳay kiçe ot birle kündüz dūd ile

İnfiʿāliñgdin ḳuyaş kirdi ḳara tofraġ ara
Ḳılġanıñgda cilve ol ruḫsār-ı gerd-ālūd ile

3 Ol aġız maʿdūm u minde öpmeki sevdāsıdur
Sūd kim istep turur sermāye-i nā-būd ile

Ni atıñg bolmaḳḳa ṭāliʿni itiñge ṭuʿme min
Tüşkeli kūyüñg ara bu cism-i ġam-fersūd ile

Ġam tüni ḳılmış ḳara basḳan kibi muẓṭar mini
Biyle kim nā-kār min bu baḫt-ı ḳīr-endūd ile

6 İyle maḥvuñg min ki kilmes ḫāṭırımġa hecr ü vaṣl
Sin murādım sin işim yoḳtur ziyān u sūd ile

İy Nevāyī asru maḳbūl il bile ḫūy itti yār
Ḫoşluġı ger yoḳ turur niʿayb sin merdūd ile

-.--/-.--/-.--/-.-

545

T3/299 Ġonçe gül içre gehī peydā bolur gül-zārda
Bolmadı hergiz ʿıyān ağzıñ siniñ ruḫsārda

Żaʿfdın külbemde ḳopmaḳ istesem iyler meded
ʿAnkebūtī rişte asḳan bolsa her dīvārda

3 Kim cünūnumġa yazar taʿvīẕ inek eşk ü yüz
Ger kirek şingerf birle zaʿferān ṭūmārda

A141a Seyl-i eşkimdin dime kim mülk imes merdüm-nişīn
Belki merdüm ḳalmadı bu dīde-i ḫūn-bārda

Deyr tofrağıda bütmiş sebze dir körgen kişi
Zenglik yüz nevk-i peykān bu ten-i nā-kārda

6 Her birisin añla bir kāfir cefāsıdın ḥisāb
Bu girihler kim töküp min rişte-i zünnārda

Sınsa ibriḳ-i vużū'andın mañga bes bir sifāl
Mey gedālıġ iylemekke külbe-i ḫammārda

Çerh eyvānı münaḳḳaşdur velī naḳḳāş-ı ṣunʿ
Çikmedi naḳş-ı vefā bu ṭāḳ-ı mīnā-kārda

9 İy Nevāyī yir yüzin ağyār tutsa ġam yime
Bir ser-i mū ger siniñ fikriñ bar irse yārda

-.--/-.--/-.--/-.-

546

Żaʿfdın ıñgranġanım ilniñ figān-ı zārıça
Her demim ʿışḳ ehliniñ pür āh-ı āteş-bārıça

Mihr ruhsārıda ni kaşdur ni köz ni hatt u hāl
Veh dise bolğay mu anı meh-veşim ruhsārıça

3 Nokta-i mevhūmnı yüz kısm farż itseng birin
Dise bolmas bar anıng yok ağzınıng mikdārıça

Gül yüzüngdin katre tir her yirde tamsa ol sudın
Çerh ol yirni yasay alur İrem gül-zārıça

Deyr kūyi sākini min kim bu zengārī sipihr
Rifʿat içre irmes anıng külbe-i hammārıça

6 Boldı muğ deyride hırkamnıng çupulğan ipleri
Her biri küfr ehliğa bir Berhemen zünnārıça

Deyr pīri niʿacab gerdūnnı sāğar iylemek
Vaʿde çün kılmış ki birgey bāde meylim barıça

Fakr etvārıda yā çıkmak kirek āfākdın
Yā kirek tüzlenmek āfāk ehlining etvārıça

9 İy Nevāyī iyledim her kūy ara seyr ü sülūk
Kilmedi allımğa ʿışk āyīnining düşvārıça

-.--/-.--/-.--/-.-

547

A141b Serv-kad gül-ruhlar ötmes hātır-ı nā-şādıma
T3/300 Serv ü gül körsem alar kirgey meger kim yādıma

İyle gerdūn zulmi itmiş rūzgārım tīre kim
Yaruta almas kuyaş kirse harāb-ābādıma

3 Nige feryād itmeyin yahūd n'itey feryād itip
Biyle kim feryād itip yitmes kişi feryādıma

Ḳazmasa köñglüm yana ġam Bī-sütūnın yahşırak
Hīç şīrīn leb çü ḳılmas rahm bu Ferhādıma

Şūhlar müjgānıdın zühdüm ḳutulsun veh niçe
İgne birle naḳb tişmek ḳalᶜa-i pūlādıma

6 Mey ḳuyaşın deyr ara her dem çiker bolsam ni ġam
Ger ḳuyaş tīġın felek her dem çiker bī-dādıma

İy Nevāyī ᶜāfiyet kūyi ġanīmettür velīk
N'iyleyin ger kirmese şeydā köñgül irşādıma

-.--/-.--/-.--/-.-

548

T3/301 Bes yaman ḥālī tüşüptür yārlar min zārġa
Kim yaman ḥālimni ẓāhir iyley alman yārġa

İy ki dip sin yir yüzini Lāle-zār itmiş bahār
Gūyiyā köz salmadıñg bu dīde-i hūn-bārġa

F570b 3 Taşlarıñgdın yahşıraḳ bolmaḳ tenimde dāġlar
Sikke-i bihbūd urġan dik durur dīnārġa

Ṣubḥ-ı vaṣlım dimeseñg ḳılġay nihān şām-ı firāḳ
Nige yaptıñg zülf-i şeb-gūn mihr dik ruhsārġa

Cān-fezā ḳılmış yüzüñg būstānını her sarı hūy
Bu gül açḳay birseler ḥayvān suyı gül-zārġa

6 Ḳatl meyli ḳılmasañ nivçün yana mindiñ semend
Bilge rüst iylep itek gül sançıban destārġa

İy naṣiḥāt-gū közümni tīre iyleptür ḫumār
Raḥm itip ḳıl reh-nümūnluġ külbe-i ḫammārġa

P187b Cām-ı mey tutḳıl ki tārīḫ-i bināsın tapmadım
Niçe kim saldım naẓar bu ṭāḳ-ı mīnā-kārġa

A142a 9 Deyrdin ger bolmasun ġāyip dir irseñ muġ-beçe
İy Nevāyī baġla zünnārı uçın zünnārġa

-.--/-.--/-.--/-.-

549

Her gül ki açıptur mı ol ʿārıż-ı dil-cūda
Güller mü ikin suda gül ʿaksi mü közgüde

Közgüde yüzüñ ʿaksi ger yaḫşı naẓar ḳılsañ
Bar iyle bi ʿaynih kim kün ʿaksi tüşer suda

3 Nāz uyḳusıda ol köz āşūbı cihān içre
Oyġansa körüñ n'itkey ʿālem buzup uyḳuda

Allımġa yüzüñ kilgeç ḥüsn ehlini körmes min
Köz añglamas eşyānı bolġaç ḳuyaş utruda

R583b Ger şehrni terk iylep ṣaḥrāġa ḳoyup min yüz
Maġdūr irür min kim māhım irür orduda

6 ʿĀlem işi ser-tā-ser ġam yirge kerī ḳılmas
Sāḳī tutuban cāmı ḳoyma mini ḳayġuda

Vaṣl isteseñ ol fānī andaḳ ki Nevāyī kim
Her iş ki munıñ ġayrı bardur barı bī-hūde

--./.---/--./.---

550

Tīrelik ḫaṭṭıñ sevādıdın leb-i ḫandān üze
Hıżr saldı sāye gūyā çeşme-i ḥayvān üze

Tā ḥazīn köñlümni laʿliñ ḥasreti ḳan iylemiş
Anda ḫāliñ naḳşı olturġan cibindür ḳan üze

3 Cān u köñlüm nālesidin ikki Ḥaḳ-gū ḳuş kibi
Kiçe ol ay kūyide efġān irür efġān üze

Ṭāyir-i miḥnet buzuġ köñlümde tutmış āşiyān
Cuġd andaḳ kim nişīmen iylegey vīrān üze

İy müsülmānlar yitiñ feryādıma kim kāfirī
Cān u köñlüm aldı imdi söz barur īmān üze

6 Çerḫ ṭāḳıdın tapar kevn çeşmesi her kün zevāl
Zer varaḳdın şemse çikmek ni asıġ eyvān üze

İy Nevāyī tā didi derdim yükin köñlünge ḳoy
Köñlüm üzre ḳoydum ol yükni vü minnet cān üze

-.--/-.--/-.--/-.-

551

A142b Niʿacab ʿuşşāḳ ara bolsam min-i zār özgeçe
T3/302 Kim irür maʿşūḳlardın ol sitem-kār özgeçe

Başıma aḥbāb bolmış cemʿyaʿnī itleriñ
Gūyiyā kim żaʿfdın bolmış bu bīmār özgeçe

3 Dehr ara āşūbdur kim çıḳmış ol bī-bāk mest
İgnide ton özgeçe başıda destār özgeçe

Özgeçe boldı otum peykānlarıñdın iyle kim
Ḳaṭre tirlerdindür ol gül-reng ruḫsār özgeçe

Ḥālim olmış özgeçe her dem kim ol ay körgüzür
Lebde gūftār özgeçe ḳāmetde reftār özgeçe

6 Ḳıl riʿāyet sāḳiyā kim bezmide bir dem bolay
Kim mañga her dem bolur ḥāli pedīdār özgeçe

Cāndın ayırmaḳ imes mümkin anıñ zülfini kim
Çırmaşıptur rişte-i canımġa her tār özgeçe

ʿĀlem ehli içre ādem dimek olmas anı kim
Cāh ile bolġay aña ḳānūn-ı eṭvār özgeçe

9 İy Nevāyī dehr gūl-zārıdın öt kim her güli
Körgüzür yüz ḫār u her ḫārıda āzār özgeçe

-.--/-.--/-.--/-.-

552

Tenimdür ḥalḳa zülfi dalı yañglıġ derd ḳāfında
Yılan dik tolġanıp her laḥẓa bir ḫārā şikāfında

Çıḳarıp ḳanı birle laʿl dik başımġa tikkey min
Ayağımġa itik taş ursa kūyiniñ ṭavāfında

3 N'itey ay künni ansız kim imes bir sebze vü gülçe
Hem ay ḳalḳanı hem kün nīzesi hicrān masāffında

Körüp körmey ḳaşın ʿuşşāḳ ara köp baht vāḳıʿdur
Hıred ehli ara andaḳ ki rü'yet ihtilāfında

Salāh ehlide gerçi ḳoymadıng setr ü ʿafāf ammā
Sini Ḥaḳ asrasun öz perde-i setr ü ʿafāfında

6 Ṣabūḥī vaḳtı gül açılġanın n'iyley ki ol yatmış
Özini ġonçe yanglıġ çırmaban gül-gūn lihāfında

A143a Ni mey kim tutsa pīr-i deyr alıp rindāne sıpḳar kim
İmestür rind ol kim söz dir anıng dürd ü sāfında

Dir irdiler ki vāʿiẓ herze köp dir imdi kim kördüm
Cünūn ü ṣavt-ı münkir hem muzāf irmiş güzāfında

9 Nevāyī muʿterifdür cürmiġa yā Rab sin ötker kim
Kerem ehliġa lāzım ʿafvdur cürm iʿtirāfında

.---/.--/.---/.---

553

T3/303 Kūyide taşı tiler min ḳoyġalı baş astıġa
Tā ki ölsem ḳoysalar başımnı ol taş astıġa

Kündüzi hurşīd altun hıştıdın ötkey başım
Āstānıng hıştını ḳoyġan kiçe baş astıġa

3 Gūşedin tüşmiş pulek çikkende müşgīn yay ara
ʿAnberīn hāli sevādı ol ḳara ḳaş astıġa

Su kişisidür bi-ᶜaynih közlerimning merdümi
Yıġlarımdın kalġalı deryā kibi yaş astıġa

Hecr ara beytü'l-ḥazende kılmangız eşkimni menᶜ
Yimrülüp vīrāne külbem kalġa min kaş astıġa

6 Ṣāf iting mey dürdi seccādemde kim bardur ḥakīr
Alıp ignim üstidin salmakka evbāş astıġa

İy Nevāyī kök kızıp bolmış kızıl irmes şafak
Şuᶜle otlardın ki āhıng iyledi fāş astıġa

-.--/-.--/-.--/-.-

554

T3/304 Yār eger bezmi ara ġam-gīnlerin şād iylese
Rāzi oldum kāş min ġam-gīnni hem yād iylese

Naḫl-i kaddiġa ṣabādın yitse āsīb özni bar
Ṣadkası yüz serv yanglıġ bende āzād iylese

3 Bāġ-bān kadd ü yüzüngni körse bāġ içre ni tang
Servni ger otka yaksa gülni ber-bād iylese

P188a Könglüm efġānı anga irmes ᶜacab ger yitmese
Ot üni yitmes kuyaşka gerçi feryād iylese

İy köngül çün ᶜālem ehliġa vefā yoktur kişi
Evli ol kim özni bī-keslikke muᶜtād iylese

A143b 6 Şeyḫ ile zühd-i riyayīdin melūl oldum kanı
Deyr pīri kim fenā āyīnin irşād iylese

F571a İy Nevāyī ādemīlığdın yırakdur sin kibi
Yārlıkka kim ki meyl-i ādemī-zād iylese

-.--/-.--/-.--/-.-

555

T3/305 Kişi visāl tüni yārı birle yatkunça
Cemāli şemᶜiga kılsun nazar tang atkunça

Müyesser olmadı cān birmek ü lebin öpmek
Nidin ki kalmadı cānım anı onatkunça

3 Mini yok itken irür hecr-i seng-bārānı
Nidin ki yağdı tenim taş içige batkunça

Melāldin mini bir cürᶜa birle satkun al
Hurūş u ᶜarbede birle cihānğa satkunça

Köngül cerāhatığa yak visāl merhemini
Firāk hāresi birle başım uşatkunça

6 Salāh tonını çāk itse yahşırak iy şeyh
Riyā yorunı bile hırkanı yamatkunça

R584a Nevāyi ehl-i fenā deyri halkasın hoş tut
Özüngni zühd ü riyā mecmaᶜıga katkunça

.-.-/..--/.-.-/..-

556

T3/306 Manga bolmağay yār bīgāne nā-geh
Mini kılmağay zār u dīvāne nā-geh

Besī eşk aḳızdın͡g iy köz bes it kim
Yıḳılmasun üstün͡ge vīrāne nā-geh

3 Didin͡g çikme āh u figān vāy n'iyley
Çıḳıp kilse ol şūḫ-ı mestāne nā-geh

Muṣallā yükin rehin iterge çiker min
Eger meskenim bolsa mey-ḫāne nā-geh

Köp ösrük min iy deyr pīri uyatdur
Ḳolumdın tüşüp sınsa peymāne nā-geh

6 Zamān ehlidin iy kön͡gül ger ḳutulsan͡g
Alar sarı meyl itmegil yana nā-geh

A144a Ḳıyametḳaça yatsa ösrük ʿacab yoḳ
Nevāyīġa mey tutsa cānāne nā-geh

.--/.--/.--/.--

557

T3/307 Ni sūd gül-şen ara içmekin͡g nihān bāde
Ki yüzde güller açardın bolur ʿıyān bāde

Közün͡g ḫayāli kilip ḳanım içse ḫoş-dil min
Bi-ʿaynih iyle ki dil-Ḫāh mihmān bāde

3 Lebiġa bāde alıp ḳıldı nūş u cān taptım
Ol içti līk man͡ga boldı nūş-ı cān bāde

Ni münkir olmaḳ irür kiçe bāde içkendin
Çü ḳoydı ḥullen͡g üze ḳaṭredin nişān bāde

Egerçi tevbe buyurdun͡g man͡ga bil iy zāhid
Ki sınġusı yana çün tutsa dil-sitān bāde

6 Közün͡g ki ḳanım içer meyli ḳıldı mest oldı
Ki batraḳ ösrük olur içse nā-tüvān bāde

Zamāne miḥnetidin bir zamān disen͡g ḳutulay
Tola tola ḳoyuban iç zamān zamān bāde

Birev ki yaḫşı yaman rencidin fēraġ ister
İçerde talġamadik yaḫşı ger yaman bāde

9 Nevāyī iyledi dārü'l-emānı mey-kedeni
Ki birdi dehr ġamıdın an͡ga emān bāde

.-.-/..--/.-.-/..-

558

Tan͡gġa salma vaʿde-i vaṣlın͡gnı bārī bu kiçe
Kim mini öltürgüsi tan͡g intiẓārı bu kiçe

Çün yaşurdı ol ḳuyaş otluġ cemālinde körün͡g
Kim öter gerdūndın āhımnın͡g şerārı bu kiçe

3 Çerḫ üze her yan şihāb irmes ki tünnin͡g ḥālime
Yaş töker her laḥẓa çeşm-i eşk-bārı bu kiçe

Ṣubḥ eger urmas nefes ölgüm durur yā ol Mesīḥ
Bir nefes kilmes min-i dil-ḫaste sarı bu kiçe

An͡glatın͡g bezmide iy şemʿü ḳadeḥ yıġlap köyüp
Bu ki öltürdi mini hecr ıẓṭırārı bu kiçe

A144b 6 Sāḳiyā vaṣlıñg ṣafaḳ-gūn cāmıdın tirgüz mini
Kim ḳılıptur ḳaṣd-ı cān hecriñg ḫumārı bu kiçe

İy Nevāyī sin eger kündüzge yitseñg bī-ġam ol
Kim ġamıdın ḳalmadı cān bizge barı bu kiçe

-.--/-.--/-.--/-.-

559

Sünbülī ṣamıda yüz iyledi gül-rīz yana
Boldı her uçḳunıdın köñglüm otı tīz yana

Gülniñg eṭrāfıda yüz ġonçe vekīl ẓāhir iter
ʿĀrızı devride ol zülf-i dil-āvīz yana

3 Āteşīn laʿl ü yüzi şemʿin açar tañg yoḳ eger
Köyse ḫāşāk ü ḫas tevbe vü perhīz yana

Ni ṭarāvet durur ol yüzde ki ḫūydın ḳılmış
Gülni şebnem-zede şebnemni gül-āmīz yana

Mini hicrānda öger ḫalḳ velīkin ansız
Zār könglümge irür bāde ġam-engīz yana

6 Añglaġanʿışḳ ara Ferhād işi şīrīnlıġını
Ölse hem istemegey ḥaşmet-i Pervīz yana

İy Nevāyī kilür ol ḥüsn bahārı bu ṭaraf
Berḳ-ı ʿahıñgnı bu kün ḳılma sebük-ḫīz yana

..--/..--/..--/..-

560

T3/308 Bāde tābıdın ḳızıl regler ʿiẕārıng bāġıda
Āb-keşlerning misāli kildi gül yafraġıda

Furḳatıngda dāġ ile ḳanım imestür lāle dik
Kim yok öltürmek anıng ḳanıda köymek dāġıda

3 Luṭf kör kim bir ṣurāḥī dik kim ol bolġay bilür
Bāde kim nūş itti ẓahirdür anıng ḳursaġıda

P188b Kör mining ḥālimni kim ol taġnıng astıda min
ʿIşḳ ara Ferhād eger ḳalmış beliyyet taġıda

Taptı cān ʿışḳ ehli kim ol kūy ara defn ittiler
Gūyiyā ḥayvān suyıdur kūyining tofraġıda

6 Ḳarıdım ʿıṣyān ara imdi peşimānlıġ ni sūd
Kāşki ḳılsam idi taḳvī yigitlik çaġıda

A145a Bardı tişlep barmaġın körgeç Nevāyī ḥālini
Hem ḥayāt u hem ölüm kördüm anıng barmaġıda

-.--/-.--/-.--/-.-

561

T3/309 Derdler könglümge yüzlense belālar cānıma
Ger ikisin istemes olsam fidā cānānıma

Her cihetdin örtenür min kim baġır birle yürek
İkki otdurlar ki tüşmişdürler ikki yanıma

3 ʿAksini körgey ḳızıl kisvet ara cellād dik
Ḳatl vaḳtı nā-gehān neẓẓāre ḳılsa ḳanıma

Körmegeyler bir birin yaġġan meẕellet gerdidin
Kirseler Ferhād ile Mecnūn demi vīrāneme

Tapḳa sin çerḫi nücūmi muḥteriḳ itsen͡g naẓar
Tāze yüz min͡g dāġ birle cism-i ser-gerdānıma

6 Sifleġa cān oynasan͡g miḥnet zamānı tanımas
Dehr ili bu nevᶜirür sin hem alarnı tanıma

F571b Tīr-i bārān-ı belādın çün tenim bolmış zırıh
Yoḳ Nevāyī imdi andın ġam ten-i ᶜuryānıma

-.--/-.--/-.--/-.-

562

Ḫaste kön͡glüm ḳuşını başın͡g üçün ṣād iyle
Yā başın͡gdın ivürüp taşlaban āzād iyle

Luṭf yā ẓulm ki ġayriġa ḳılur sin çend emān
İyley alġança minin͡g cānıma bī-dād iyle

R584b 3 Yār öltürgeli ᶜışḳ ehliġa yüz min͡g töhmet
İy raḳīb aylama barın man͡ga isnād iyle

İy kön͡gül ḫalḳ cefāsın singürürdin ölgün͡g
İmdi yitmen sini efġān çik ü feryād iyle

Bu çemen gülleride yoḳ çü vefā iy bülbül
Zār kön͡glün͡gni cefā ḫārıġa muᶜtād iyle

6 İy kön͡gül seyl-i sirişk anı tüpidin ḳon͡garur
Niçe kim ṣabr öyinin͡g ṭarḥını bünyād iyle

Hecr köp şiddet ile öltüredür bir dem an͡ga
İy ecel cānın͡g üçün sin daġı imdād iyle

A145b Terk-i ʿışḳ iyle didin͡g kiç bu sözün͡gdin iy şeyḫ
Tin͡gri ʿışḳı man͡ga özge nime irşād iyle

9 Sāḳiyā miḥnet ü ġam buzdı Nevāyī kön͡glin
Mey suyı birle bu dīvāneni ābād iyle

..--/..--/..--/..-

563

Kön͡glüm itti zār ḥüsni anının͡g tuġyānıda
İyledi ʿāşıḳ mini ḥüsn ü melāḥat ānıda

Yüz tümen taḳvī sipāhın rahşı iyler pāy-māl
Mest iyler çaġda cevlān ḫūbluḳ meydānıda

3 Ḳaṣr-ı devlet içre ildin cān alurın͡g ni ġamı
Ḫastedin kim cān talaşḳay żaʿfdın vīrānıda

Niçe ol ay itleri bar irse sandın taşḳarı
Min kim ü bolmaḳ anın͡g kūyide itler sanıda

Veh ni kāfir irkin ol kim zülfinin͡g zünnārıdın
Saldı yüz min͡g ʿuḳde taḳvī ehlinin͡g īmānıda

6 İy ḫoş ol kim gerçi tünler yanı yirge yitmedi
Kördi öz şemʿ-i şeb-istānını bir kün yanıda

Tā Nevāyī tilbereptür sinsiz iy gül-ruḫ perī
Bir tiken her tük sayu körgil ten-i ʿuryānıda

-.--/-.--/-.--/-.-

564

T3/310 Ni ḥadim yazmaḳ bitig ol mihr-i ͨālem-tābġa
Çün yaza alman cefāsın zerreī aḥbābġa

Nāmesiġa rişte çırmap kim yiberdim reşkdin
Tār-ı cismim rişte yanglıġ tüşti pīç ü tābġa

3 Bardı ḳāṣıd boldı şām u kilmedi andın cevāb
Tanggaça tā niler ötkey dide-i bī-ḫābġa

Kim okuġay nāme daġı kilse çün köz baḥrıdın
Min tüşüp min nāmening pīçi kibi girdābġa

Kim ki ister nāme-i ṣabr u selāmet baḳmasun
Ḫūblar ḫāl ü ḫaṭıdın noḳṭa vü ıʿrābġa

6 Bāde mevcining ḫuṭūṭıdın közüm taptı cilā
Sāḳiyā cān hem irür māyil bu laʿl-i nābġa

A146a Cānda yaşurġum elif dik iy Nevāyī nāmesin
Şāyed andın żaʿf defʿolġay ten-i bī-tābġa

-.--/-.--/-.--/-.-

565

T3/311 Helāking min çikip tīġ-ı cefā ölgenni öltürme
Çü ʿışḳıng örtedi hecr otıdın köygenni köydürme

Min-i dīvāne çün tofraġıng oldum iy perī-peyker
Cefā taşını mecnūn dip bu tofraġ üzre yaġdurma

3 İçip ḳanın tiler könglüm şikestin közlering diy kim
Çü meyni nūş ḳıldıng şīşesin iy şūḫ sındurma

Sini körgeç ki feryād iyledim bī-iẖtiyār irdim
Yazuġdın iḥtirāz iylep mini bu işte yazġurma

Min er ẕulmüñgdin öldüm luṭf iterge ʿāşıḳıñg köptür
Alar birle özümni şād tut ḥālimġa ḳayġurma

6 Çü min tofraġ boldum kūyide iy ṣarṣar-ı hicrān
İsip ol yan dem-ā-dem tofraġımnı bāri savurma

Ḳatıḳdur ʿışḳ ol şūẖ itse cilve baḳma iy ʿāḳil
Köñgülni ger diseñg aldurmay evvel közni aldurma

Mey-i laʿlingdin ehl-i bezm ösrükdürler iy sāḳī
Çü içseñg bāde mindin özgege sāġarnı tapşurma

9 Nevā ger yitkürür sin sin bilür sin tındurup ilni
Nevāyīni cefā vü cevr otıdın bāri tındurma

.---/.---/.---/.---

566

T3/312 Kiçe il āsūdedür köñglüm birev ḳayġusıda
Ol ki min ḳayġusıda āsūde nāz uyḳusıda

P189a Öltürüp tün ṣubḥ tirgüzmek mini ẓāhir durur
Şāmnıñg giryānlıġı vü ṣubḥnıñg külgüside

3 Āh kim bu şām-ı hicrānımġa yoḳ ṣubḥ-ı viṣāl
Gerçi yoḳ şāmı ki yoḳ ṣubḥı anıñg utrusıda

Uyḳuda ārām yoḳ tün kün ki ʿaksin tapmadım
Tün ḳamer mir'ātıda kündüz ḳuyaş közgüside

Mihr yağdusıda zerre bolmağan dik āşkār
Yüz tümen miñ mihr pinhāndur yüzüñ yağdusıda

A146b 6 Kimse çün ötkenge yitmes ḥālni tut muġtenem
ʿÖmrni ötkerme ötken ḥayf ile efsūsıda

Naʿl kismeydür Nevāyī kulluġıdındur nişān
ʿIşḳ ʿaynıdur ʿālāmet yārnıñ bilgüside

-.--/-.--/-.--/-.-

567

T3/313 İy ḫoş ol kim gāh gāhī yitse yārı ḳaşıġa
Ol müyesser bolmasa ivrülse kūyi taşıġa

ʿIşḳ bīmārıġa hem şerbet yasaptur hem ġıẕa
Hecr ara ḳoşḳan bağır pergālesin ḳan yaşıġa

3 Bir ser-i mū anda ḳalmaydur selāmetdin nişān
Tā sınuḳ başım nişān bolmış melāmet taşıġa

Bes ʿacab ṣūret durur ḳaysıġa cān iyley fidā
Ṣūretiñ naḳşıġa yā ol naḳşınıñ naḳḳaşıġa

Min ayaġ kūyide birkittim cefādın ḳaçmayın
Gerçi başımġa belā yağdı munıñ pādāşıġa

6 Perde-der kildi nücūmuñ iy felek yoḳ perde-dār
Yoḳ añga ol ḥāl kim deyr-i fenā ḫuffāşıġa

Ḳoldar irdi sāḳi ol dem kim Nevāyī bolsa mest
Luṭf itip devr ehli anı yitküriñ ḳoldaşıġa

-.--/-.--/-.--/-.-

568

T3/314 Yār hecridin eger żaᶜf irdi cism ü cānıma
Żaᶜfıdın hecr oldı cism ü cān-ı ser-gerdānıma

Żaᶜfı tā ḳuvvet tutuptur ḳuvvetimde żaᶜfdur
Kör nilerdür rencdin hem cān u hem cānānıma

3 Ger közi bīmārdur ammā besi ḳanlar ḳılur
Közi dik ol hem bi-ᶜaynih kirgü diktür ḳanıma

Ḫastelıġdın veh ki bolmıştur tolun ayım hilāl
Tā ḳaçan bolġan yañı aylıġ meh-i tābānıma

R585a Nāle pinhān iylerem kim sınmaġay köñli anıñ
F572a Yā Rab itkil raḥm añga yā nāle-i pinhānıma

6 Çün ısıttı tüşti ol dem nā-tüvān canımġa ot
Nā-tüvān cān ḥurḳatı ot saldı ḫānümānıma

A147a Ol perī çün żaᶜfdın imdi kişini tanımas
İy Nevāyī tilbe bol sin hem kişini tanıma

-.--/-.--/-.--/-.-

569

T3/315 Bir ḳadeḥ mey içmedim serv-i gül-endāmım bile
Bir nefes ivrülmedi devrān miniñ kāmım bile

Her meyi kim ansız içtim tapḳalı ġamdın emān
Zehr-i ġam gūyā izilmiş irdi ol cāmım bile

3 Tünge yitmes künni ötkerdim olup hicrānıda
Künge yitkey min mü veh bu ṣubḥı yoḳ şāmım bile

Ḳayda bolsun muẓṭarib köñglümge ārām iy refīḳ
Tutmadım ārām çün bir dem dil-ārāmım bile

İy ṣabā ol gülge mühlik furḳatım peygāmın ayt
Belki cān naḳdin añga yitkür bu peygāmım bile

6 Köñglüm içre büt ġamı küfr içre ölsem yaḫşıraḳ
Ehl-i dīn allında barġunça bu İslāmım bile

İy Nevāyī ölsem armān iltkümdür içmeyin
Bir ṣabūḥī gül-ʿiẕār-ı bāde-āşāmım bile

-.--/-.--/-.--/-.-

570

T3/316 Köñgülni ḫayl-i ġamıñ ḳıldı yolʿubūr bile
Niçük ki mūr ṣafı yol yasar mürūr bile

Ger uçmaḳ itti siniñ kūyüñ allıda iy ḥūr
Añga ni nevʿ körüngey öküş ḳuṣūr bile

3 Ḳuyaş ḳaşıda irür ẕerredin besī maḫfī
Yüzüñ ḳaşıda ḳuyaş ġāyet-i ẓuhūr bile

Ḥużūr-ı ṭāʿat iter şeyḫ vaṣfı veh n'iteyin
Ḫayāli ḳoymasa ṭāʿat ara ḥuzūr bile

Şebāb uʿışḳ u bahār u firāḳdur iy şeyḫ
Bolur mu zühd ile tevbe bu nevʿ umūr bile

6 Yolıda min kibi yüz ḫaste ölse ḳayda ġamı
Semend-i ḥüsni ki cevlān birür ġurūr bile

Bolay refīḳ cünūn deştide vuḥūş ile kim
Vefāsız ildin ölüp min besī nüfūr bile

A147b Özüñgni asrama bir lahza mutrib ü meysiz
Diseñg bu ġam-kede içre bolay sürūr bile

9 Nevāyī isteme nazmıñgda rabt u cemʿiyyet
Ki köñglüñg oldı zamāndın öküş fütūr bile

.-.-/..--/.-.-/..-

571

Birev kim reşk iltür min kiçürmekke ḫayāl içre
Ni kiçkey köñglüme ger il bile körsem viṣāl içre

Baġırda yüz belā nīşi köñgülde yüz firāḳ otı
Kişini salmaġıl ʿışḳ ehlidin yā Rab bu ḥāl içre

3 Köñgül bir laḥẓa il bī-dād iterdin yüz şuʿūbetde
Zamānī yār bī-pervālıġıdın miñg melāl içre

Tenimde kes̱ret-i peykānı tā tīġını yandurdı
Hem ol demdin irür tīġı yüzidin infiʿāl içre

Tapılmas kām ile köñglüm ġamıdın öldi andaḳ kim
Sikender āb-ı ḥayvāndın temannā-yı muḥāl içre

6 Tün aḳşam ile kim bolġay şafaḳ içre ḳuyaş nihān
Kirer her şām ol gül-çihre şād-revan al içre

Bil ü aġzın ḫayālidin egerçi lāl min līkin
Cedel ehli mes̱ellik ötti ʿömrüm ḳīl ü ḳāl içre

Ḥalel yol birme ʿişret vażʿıġa vü tut ġanīmet kim
Dem-ā-dem dehr evżāʿın körer min iḫtilāl içre

9 Nevāyī taptı mühlik nāledin ol żaʿf kim sıḳḳay
Ḳalemde nāl andaḳ kim sıġar ol daġı nāl içre

.---/.---/.---/.---

572

P189b Ni bir yārı ki vaṣlım saʿyıġa pā-merdlıḳ ḳılsa
Ni bir zārı ki hecrim derdide hem-derdlıḳ ḳılsa

Ḳızıḳraḳdur min ol ay ʿışḳıda her niçe kim tā ṣubḥ
Bu iş terkide özni germ itip dem-serdlıḳ ḳılsa

3 Ġamı birle anıñ dik cüft min kim ölgüm ayrılsam
Niçe kim serv-i āzādım ḳulıdın ferdlıḳ ḳılsa

Miniñ dikʿaḳl u dīnim yilge birgen tapmaġay hergiz
Ṣabā her niçe kim seyr içre ʿālem-gerdlıḳ ḳılsa

A148a Felek ol aynı kim mindin yıraḳ salmaḳ bile öldüm
Tirilmek müşkil irmes imdi bāz-āverdlıḳ ḳılsa

6 Ġamıdın tapmaġay miñdin birin ger ʿışḳ yüz miñ yıl
Belā ehliġa çāh-ı ġamda ġam-perverdlıḳ ḳılsa

Eger kūyüngde olturmaḳ tapar cānıġa yüz minnet
Eger yıllar Nevāyī bu hevāda gerdlıḳ ḳılsa

.---/.---/.---/.---

573

Bes tīre irdi ṣubḥ-demim şām-ı ġamġaça
Tā şām-ı ġamda n'iylege min ṣubḥ-demġaça

Aġzı ḫayāli bile ki yoḳluḳ sarı çiker
Turmaḳ bolur mu kimsege mülk-i ʿademġaça

3 İl reşkidin ni kim ḳılur ol ḳılmışam ḳabūl
Mihr ü vefā vü luṭfını ẓulm ü sitemġaça

Kūyini körseñ irdi yoluñ ḳısḳarur idi
Bir ʿömri iy ki pūye köterdiñ ḥaremġaça

Bat olġay ol ki vaṣl tilep miñ yıl ursa kām
İylep cihānnı ḳaṭʿ ḳademdin ḳademġaça

6 Bir serv-ḳametiñ kibi bir gül yüzüñ kibi
Yoḳ kizse ḫuld-ı ravżanı bāġ-ı İremġaça

Bolmış itiñ sifāli Nevāyīġa cām u bar
Köp farḳ uşbu ẓarf bile cām-ı Cemġaça

--./-.-./.--./-.-

574

Başımġa şuʿle-i hicrān tutaşḳandın imes āgeh
Viṣāl evci üze başıġa altun tāç ḳoyġan şeh

Birev kim yüz perī dīvāne-vār itkey aña ḳulluḳ
Ni bilgey ḥālin anıñ kim perī dīvāne itmiş veh

3 Belā çāhı giriftarı helākin veh ḳaçan bilsün
Siyāset-gāhıda tutḳunlarıġa ol ki ḳazġay çeh

Ni āgeh ol ki ḥaşmetdin ḳuyaşnı z̲erreçe körmes
Ḳuyaş hicrānıdın ser-geşte bolsa z̲erreī nā-geh

Ni vāḳıf vaṣl-ı Mıṣrī içre menzil iylegey şāhı
Gedādın kim an̄ga vīrāne-i hecr oldı menzil-geh

A148b 6 Mini kim ḳatl üçün h̲āṣ itti furḳat ḳayda müstekrih
Birev kim ḳatl-i ʿām itse imes kön̄glige müstekreh

R585b Man̄gadur bir perī maṭlūb ü zāhid ḥūrġa ṭālib
Ḳaçan ṣoḥbet çıḳışḳay çünkü min min tilbe ol ebleh

Tut iy sāḳī fenā cāmı ki ʿışḳ allında yek-sāndur
Eger fāsıḳ u ger zahīd ü ger bolsun gedā ger şeh

9 Nevāyīni ol ay kim Rūḥ-ı Ḳudsī kildi enfāsı
Dise bismil ḳılur min ni digey ol ġayr-ı bismillāh

.---/.---/.---/.---

575

F572b Yol irür yüz menzil artuḳ mindin ol ḳātilġaça
T3/317 Yüz ölüm vehmi bu menzildin yana menzilġaça

Veh ki her maḥfilde ʿışḳım ḳıṣṣasıdur yolda hem
Ger kişi ʿazm itse bu maḥfildin ol maḥfilġaça

3 Ger mini Mecnūn̄ga teşbīh itsen̄giz iy ehl-i hūş
Ni tefāvüt boldı bes dīvānedin ʿāḳilġaça

Veh ki kāfirdür ki nā-geh tīġ tartıp çıḳsa mest
Ḳatlinin̄g muḥtācı bolġay şāhdın sāyilġaça

Ol ki eşkim baḥrı ṭūfānıda ḳaldı yitmegey
Nūḥʿömri sürse cismi zevraḳın sāḥilġaça

6 Taş atıp eṭfāl kim her yan sürer min tilbeni
Ḳāş bārī ḳavsalar ol şūḫ-ı sengīn-dilġaça

Ḫūblar ẓulmi köñgül mülkin ḫarāb iyler belī
Köp tefavüt ḳildi ẓālim şāhdınʿādilġaça

Hecr derdi biyle kim cāndın melūl itmiş mini
Farḳ ölümdin yoḳ turur buʿömr-i bi-ḥāṣılġaça

9 İy Nevāyī ʿışḳ tekmīlin kim iyler pīr-i deyr
Ger kemāl ister sin özni tartḳıl kāmilġaça

-.--/-.--/-.--/-.-

LĀM-ELİFNİNG LĀLE-RUHLARINING LĀBESİ

576

T3/318 Könglüm algaç ol perī mecnūn u şeydā kıldı lā
ʿAkl u hūşumnı cünūn deştide yagmā kıldı lā

Özgeçe zulm ü taʿaddīler bile kanım töker
Turfe irdi turfe işler dagı şeydā kıldı lā

A149a 3 Hürmet-i takvī tutar irdi velī mest atlanıp
Başıma çapmak bileʿālemga rüsvā kıldı lā

Āh kim çiktim körüp cevlānını bī-ihtiyār
Yaşurunʿışkım uluska āşkāra kıldı lā

Bir kadeh koymak bile agzımga vü hırkamga hem
Hırka meyga rehn özümni bāde-peymā kıldı lā

6 Deyr ara cām-ı leb-ā-leb kim içürdi hālime
Hān-kah ehli kilip bir bir temāşā kıldı lā

Bī-hod olgaç zülfi zünnārıga dīn nakdin birip
ʿIşk bāzārıda könglüm turfe sevdā kıldı lā

Min min imdi vü fenā deyride bolmak mey-perest
Mug-beçeʿışkı uluska sırrım ifşā kıldı lā

9 Ger vatan deyr içre taptım kimsege yok hīçʿayb
Deyr pīridin Nevāyī bu temennā kıldı lā

-.--/-.--/-.--/-.-

577

Mūnis-i cān digenim āfet-i cān boldı lā
Cānıma bī-dādın şive-figān boldı lā

Didi közüng ḳanını vaṣlım ile turġuzay
Vāy ki baġrımdaġı hecride ḳan boldı lā

3 Ger yüzi mey tābıdın gül gül irür ḳan yaşım
Yüz üze tım tım tamıp lāle-sitān boldı lā

Köz ü köngül ḳanını yaşuray ildin didim
Her biridin yüz sarı baḳsa nişān boldı lā

P190a Zühd ara her müşkilim kim bar idi iy faḳīh
Cāmġa mey ḳoyġaç oḳ barça ʿıyān boldı lā

6 Kim ki zamān ehlidin iylemedi ictināb
Bir kün anga hem digüng ehl-i zamān boldı lā

Yaḫşılar içre vaṭan tutsa Nevāyī ni tang
Kim ki yamanlar bile boldı yaman boldı lā

-.. -/-.- /-..-/-.-

YĪ ḤARFİNİNG YAĠMĀYĪLARINING YOZ KÖRGÜZMEKLERİ

578

Ẓulm ü bī-dād iylep andaḳ buzmamış devrān mini
Kim tapa alġay özi tüzmekke hem imkān mini

A149b Tüzmekimdin çerḫ ʿācizdür nidin kim ḳılmamış
Luṭfı tutḳan çaġda ābād itkü dik vīrān mini

3 Kāfir-i ʿışḳ olmışam tang yoḳ siyāset-geh sarı
Boynuma zünnār bağlap çikseler ʿuryān mini

Eşk mevcide uşalsa peykerim veh niʿacab
Kim urar bir taġ üze her laḥẓa ol ṭūfān mini

İstedim köngülümge tiġın ġarḳa boldum ḳanıġa
Çün min anıng ḳanıġa kirdim tutuptur ḳan mini

6 Eşk baḥrı igrimige tüşmemiş min çıḳḳu dik
ʿIşḳ ol deryāda ḳılmış asru ser-gerdān mini

Köp şuʿūbet birle alma ḫalḳ cānın iy ecel
Çünki min müştāḳ min öltür kilip āsān mini

Ṭāliʿimning ḳuvvetin kör kim beliyyet taşları
Kimge köktin inse iyler yir bile yek-sān mini

9 Ming belā zaḫmı bile öldi Nevāyī ḳılsa ḫalḳ
ʿIşḳ sarı meyl südrep körgüzüng her yan mini

-.--/-.--/-.--/-.-

579

Ni mey ḫoştur man͡ga ni gül kirekliktūr ni gül-zārı
Kirek meydin gül açḳan yārnın͡g gül-zār-ı ruḫsārı

Ni çānımġa kirek ḥayvān suyı bil kim ḫırāmı hem
Kirek çün ol ḥayātım gül-şeninin͡g serv-i reftārı

3 Cünūn ṭūmārıda zengār ü şingerf iyleme żāyiʿ
Ki defʿiyler anı ol laʿl ü ḫaṭ şingerf ü zengārı

Minin͡g ḫod rūzgārım tīre boldı şām-ı hicrāndın
Ḳılın͡g ṣubḥ-ı viṣāli şükrin iyʿıyş ehli siz bārī

Ni sūd imdi ayaġımdın tiken çikmeklik iy müşfiḳ
Ki taşlar birle köksümge ḳaḳılmış hecr mismārı

6 Nihānī yüz yaram bar hecr tīġıdın ki şerḥ itsem
Ḳılur āzürde birʿālem ilin bir birnin͡g āzārı

Anın͡g dik mestlıġ uyḳusıdın açḳay Nevāyī köz
Ṣabaḥ-ı ḥaşr ol hem yāver olsa baḫt-ı bīdārı

.---/.---/.---/.---

580

A150a N̊içe kūyidin çıḳarġa yol sarı baḳıp turay
T3/319 Çıḳsa il yaḳın talaşıp min yıraḳtın tilmürey

Niçe ol şūḫ-ı belā yüz ʿişve iylep her ṭaraf
Min fiġāndın başıma her dem belālar kiltürey

3 Niçe il raḫşı savurġan gerd ile köz yarutup
Min yıraḳtın başıma tofraġlarnı savuray

Niçe ol yüz otıdın il rūşen iylep şemʿ-i vaṣl
Cān ḳuşın ol otḳa min pervāne yanglıġ köydürey

R586a Niçe bezm-i ʿıyş ara her kim bolup hem-dem anga
Min yutup ḳan külbe-i hicrānda her dem āh uray

6 Vaṣl cāmıdın ḫumār-ı hecr çün defʿolmadı
Özni ölmestin burun mey-ḫāne sarı yitkürey

İy Nevāyī ger manga tapşursa şūḫ-ı mey-fürūş
Laʿl-i mey tutḳaç mey-i laʿlin ʿivāż cān tapşuray

-.--/-.--/-.--/-.-

581

Ölügge cān birür çün nükte aytur laʿl-i gūyāsı
Mesīḥā mīmidin gūyā çıḳar cān-baḫş enfāsı

Ḳadi naḫli ḥayātımdur meger tapmış hevā vü su
Dem-i ʿĪsī bilen ḥayvān suyıdın serv-i raʿnāsı

3 Tiler munglug köngül her laḥẓa ʿışḳıng bir yangı dāġın
Gedā yanglıġ ki bir iski direm bolġay temennāsı

İrür aḥbāb bezmingde min-i merdūd n'ittim kim
Yıraḳtın hem müyesser bolmaġay hergiz temāşāsı

F573a Dime cismingde hīç ü rūzgārıng tīre nivçündür
Bu ḥālim bar tā tüşmiş başımġa zülfi sevdāsı

6 Ḫumār-ı hecr içinde ṣaʿb aḥvālimni ol bilgey
Ki içkey andın ayru meyni şūḫ-ı bāde-peymāsı

Tikenler hecr nīşidin çiçekler eşk ḳanıdın
ʿAcāyib deşt imes mü Allah Allāh ʿışḳ ṣaḥrāsı

Ser-i mūyı imes āgeh fenā āyīnidin ol kim
Cihān bar u yoḳıdın bir ser-i mū bolsa pervāsı

A150b 9 Köñgül mülki ara sālik ni cemʿiyyet tapa alġay
Eger her dem añga yitse ḫavāṭır ḫayli yaġması

Min ü muġ deyri vü cām-ı fenā zāhidḳa menʿim yoḳ
İçip kevs̱er suyıdın bāġ-ı cennet bolsa me'vāsı

Nevāyī żaʿfı ġālib irdi bu kūy içre ol aḳşam
Eger olmay durur ni irdi itler şūr u ġavġası

.---/.---/.---/.---

582

T3/320 Her niçe cevr ḳılsa nāz ehli
Tartmay n'iylegey niyāz ehli

Aġzı remzi vü nuṭḳı vaḳtıda
ʿAczġa ḳāyil oldı rāz ehli

3 Kūyi devride bi-nevā ʿuşşāḳ
Ṭavf ara iyle kim Ḥicāz ehli

Buzdı ḥüsn ehli köñglüm andaḳ kim
Yaġı mülkini türk-tāz ehli

Rişte-i cānım üzdi muṭrib-i bezm
Üzse tārın niçük ki sāz ehli

6 Min ü῾ışḳ-ı mecāzı iltür ise
Yol ḥaḳiḳat sarı mecāz ehli

Şem῾ yan͡glıġ Nevāyī örtense
Tan͡g imes biyledür güdāẕ ehli

-.--/.-.-/.--

583

P190b Bāġdın kildi nesīm ü gül isin kiltürmedi
T3/321 Ni tikenler kim bu ġam kön͡glüm ara sındurmadı

La῾li yādıdın ki yutḳum dem-be-dem ḥasret suyın
Allah Allāh ḳaysı ḳanlar kim bu ġam yutḳurmadı

3 Şām-ı hecrim tīredür andaḳ ki kündüz hem bolup
Her niçe kim iḥtiyāṭ ittim ḳuyaş bilgürmedi

Hecr ẓulmidin didim iyley ecelġa derd-i dil
῾Aḳıbet cānımġa raḥm iylep an͡ga yitkürmedi

Vaṣl ara köp istedi cānım ki bir dem tınġa min
Hecr tā cānımnı tendin almadı tındurmadı

A151a 6 Ḳaysı gül bī-dādı bir bülbül perin savurdı kim
Çerḫ ẓulmi hem anın͡g yafraġların savurmadı

İy Nevāyī bi-vefādur ḫūblar boldı ḫalāṣ
Ol ki ba῾żıġa kön͡gül ba῾żıġa köz aldurmadı

-.--/-.--/-.--/-.-

584

Dime ki ḳatlime ʿuşşāḳ-ı nā-tüvān yaḫşı
Ki biyle cevrüñge bir min kibi yaman yaḫşı

Ḫoş ol ki ḳatlġa ʿuşşāḳ ara yamanlardın
Ol ay mini sağınıp didi kim fülān yaḫşı

3 Kişi ki vaṣl tiler ġurbet iḫtiyār itsün
Ol ārzūġa burun terk-i ḫānümān yaḫşı

Anıñg viṣālide cān u köñgül imes maḥrem
Ger ol müyesser olur ġayrdın nihān yaḫşı

Ḳadeḫni taşla ki bes teşne-leb min iy sāḳī
Miniñg sömürmekime baḥr-ı bī-kerān yaḫşı

6 Ni ʿayb muġ-beçeġa deyr tamı üzre ḫırām
Yiri ki ḳılsa ḳuyaş cilve āsmān yaḫşı

ʿAcab melāḥat imes mü yüzüñgge kim körünür
Siñge siñge çü baḳar min zamān zamān yaḫşı

Egerçi kilmedi bi-mihr yār cevri yaman
Çü yaḫşı baḳsañg irür yār-ı mihr-bān yaḫşı

9 Nevāyiyā yaman iltür çü nāledin ol gül
Ni sūd bülbül eger iylese fiġān yaḫşı

.-.-/..--/.-.-/..-

585

T3/322 Yana hicrān otı cānımġa tüşti
Ki anıñg tābıdın ḳanım ḳuruştı

Ḫumār-ı hecridin iy sāḳi-i bezm
Ḳadeḥ kim çıḳḳalı cānım yavuştı

3 İlig bir közge sürtey buşmas iy şūḫ
Kef-i pāyıñgnı kim öptüm ni buştı

Miniñg ḥālimġa efġān çikti aḥbāb
Kiçe küyüñgde kim itler uluştı

A151b Ezelde rind ḫoş-ḥāl oldı meydin
Velī ḫalvet ara zāhid tumuştı

6 Sefer renci köñgüldin çıḳtı kim yār
Mini körgeç revān istep körüşti

Nevāyī hecr otı ḳılġanda ṭuġyān
Çü urdum bādedin su olturuştı

.---/.---/.--

586

Ḳırḳıp irdi ḳaşın ol bāde-perest ḫōd-rāy
Tāze çıḳmış niʿacab ger disem anı yañgı ay

Ḳırḳḳandın iki üç kün ötüben bolmış idi
İyle kim ceng-i pey itkeyler iki dil-keş yay

3 Yaptı ḳavvās-ı ḳażā bir birige müşgīn tos
Atḳalı kirpik oḳın cān bile köñglüm sarı vāy

Kāşkī ḫaṭṭıġa yitkürmegey irdi pākī
Kim bu ṭūṭī bolur ol közgü bile bāl-güşāy

R586b Lūli olmaḳ tan̄g imes bar ise şehlerġa heves
Ger bu yüz közgüsige ilgi bolur āyine-sāy

6 Niʿacab bolsa yirim genc-i ḳalender-ḫāne
Kim ḳalender-veş irür ol ṣanem-i bī-pervāy

İy Nevāyī yıḳılıp ḳaşı anın̄g şükr di kim
Ḥüsni ḳaṣrıġa yana boldı ʿıyān ṭāḳ-nümāy

..--/..--/..--/..-

587

T3/323 Müddeʿīler bī-teraḥḥum yār bī-pervā besī
Hem alar köp ẓulm iterler hem bu istiġnā besī

Zülfi zenciri meger bolġay ʿilācım iy ḥakīm
Kim dimāġımnı perīşān iylemiş sevdā besī

3 Min öler ḥāletde vü mātem idi aḥbāb ara
Bu ki aḳşam ḳıldı kūyün̄g itleri ġavġā besī

Ṭurfe min min ʿışḳ deşti içre yoḳsa anda bar
Vāmıḳ u Ferhād ile Mecnūn kibi şeydā besī

Min kişi irmen cünūn içre yoḳ irse körgüzür
Ādemīlıġ ol perī-peyker melek-sīmā besī

6 İy ṣabā kön̄glümni yit kūyide kim iyler imiş
Bü'l-ʿacab-veşlıġlar ol āşüfte-i rüsvā besī

A152a Ḫaste min devrān cefāsıdın kitürgil bāde kim
Nāfī irmiş ol marażġa sāġar-ı ṣaḥbā besī

Bāde iç kim çerḫ rifᶜat ehlini köp ḳıldı pest
Pestlerni kömdi tofraġ astıġa dünyā besī

F573b 9 İy Nevāyī ger diseñ köp incimey devr ehlidin
Her ni dirler yā ḳılurlar ḳılmaġıl pervā besī

-.--/-.--/-.--/-.-

588

İmes firāḳ tüni iy köñgül naḳḳāre üni
İrür zamāne üni ḥālime firāḳ tüni

Bu tīre ṣāmım ile naḫs-i encümin her yan
Firāḳ dūzaḫını bil şerārelıġ tütüni

3 Ni nevᶜitey mini ser-geşte vaṣl yolın ḳaṭᶜ
Ki her zamān savurur hecr deştiniñ ḳoyunı

Tenimni żaᶜf ḳılıp sübḥa tārı dik ḥalḳa
Birin birin körünüp mühre dik boġun boġunı

Firāḳnıñ otı ger bat tutaşsa tañ irmes
Ki ehl-i derd ḳuruḳ cismidür anıñ otını

6 Ḥisāb asradı dīn ehli ḳatlin ol kāfir
Ki bī-ḥisāb durur zülfi tārınıñ tügüni

P191a Egerçi servġa gül ḳıldı bāġ-bān peyvend
Velīk serv-ḳad-i gül-ruḫumça yoḳ yosunı

Köngülni buzsa vü sındursa ʿışḳ bāk irmes
Ki ḫūb imes turur anıng tüzüklük ü bütüni

9 Çü ḫırḳam oldı girev meyġa kiyme bāde-fürūş
Ki dāġ-ı hecr ḳoyar her direm kibi yorunı

Zamāne ehliġa gerçi oyunçılıḳdur iş
Yinger hem āḫir alarnı zamānening oyunı

Nevāyi almadı köz ʿanberin hilālingdin
Nidin kim ol tileben kökte yirde taptı munı

.-.-/..--/.-.-/..-

589

T3/324 Alaça ḥāşiyeliġ ton kiyip ol reşk-i perī
Al itük birle ḫırām itse irür kebg-i derī

A152b Barça gerʿömr çerāġın öçürür ḫoş-dil min
Ġam tünidin mini ḳutḳarsa nesīm-i seheri

3 Angla her ḳaysını ʿışḳ ehliġa bir hecr oḳıça
Çıḳsa hecrim otınıng her sarı yüz ming şereri

Raṭb-ı laʿli irür ḳāmeti naḫliġa s̱emer
Ni çüçük mīve imiş naḫl-i melāḥat s̱emeri

Gül-i ruḫsārı ki mey suyı bile taptı fürūġ
Suda gülʿaksi müdür yā yüzide mey es̱eri

6 Dōstlar köksi şikāfını tikerdin ni asıġ
İyle mecrūḥ ki yüz pāredür anıng cigeri

Yol ẖaṭarlıḳdur ilig çikme tevekküldin kim
Yoḳ bu yol sālikining mundın uluġraḳ hüneri

İy ḫoş ol rind ki tā kilgey ü kitkey bir dem
Bolmaġay deyr-i fenā içre özidin ḫaberi

..--/..--/..--/..-

590

Ança köngliimde durur gül-şen-i hicrān tikeni
Ki naẓar salmas anga ġamze-i nāvek-figeni

Közde ser-rişte-i tevfīḳ ḫaṭı oldur kim
Südrelip yirge nişān kildi atınġnıng reseni

3 Köz ḳarasın oyuban taşlaġanım ṣaʿb irmes
Ança kim salsa ḳarasın ġam-ı ʿışḳıng tügeni

Ġarḳ-ı mey könglek irür ḫūşide yoḳ mestingde
Yā şehīdingning irür ḳanġa boyalġan kefeni

Lāle-zārı ki töker jāle irür zārınġnıng
Dem-be-dem tiş bile pergāleler itken bedeni

6 Germ-i mihr olġan ile zāl-i felek tapma firīb
Kim buʿayyārening asru köp irür mekr ü feni

İy Nevāyī ḳadinge saldı şikest üzre şikest
Çün sanga boldı vaṭan zülf-i şiken ber-şiken

..--/..--/..--/..-

591

Ḳāş bolsa her tügen cismīmde cevşen yafraġı
Kim oḳı köñglümge yitkeç ötmese tendin daġı

A153a ʿIşḳ ebvābın çiker defterlerinde ehl-i derd
Biyle kim şingerf-gūn boldı şehīdiñ tofraġı

3 Sünbülüñġa bir Ḫıtāyī bendedür müşg-i Ḫuten
Ger delīl ister iseñ bardur libās-ı yarġaġı

Gūyiyā ol şūḫnıñ köñglin alıptur özge şūḫ
Ger imes bī-dil nidür ildin köñgül aldurmaġı

Vaʿde ḳıldıñ hem vefā hem ḳatl ü pervā ḳılmadıñ
Ḳıl vefā vaʿdeñġa yāḫūd burnaġı ya soñraġı

6 İy ki gül faṣlı yigit sin bir nigārıñ daġı bar
Kilse ilgiñdin mey içkil kim budur ʿişret çaġı

Zülfi sevdāsıda bilmesler Nevāyī nüktesin
Yā cünūn güftārıdur yāhūd yılanıñ arbaġı

-.--/-.--/-.--/-.-

592

T3/325 Köz bile köñglümge bolmış gūyiyā vaṣlıñ çaġı
Kim közümniñ uçmaġı tiz oldı köñglüm salmaġı

Dime könglüñ mülki ḳay çaġdın bu nevʿ olmış ḫarāb
Tā bu kişver ehliġa tüşti firāḳıñ bolġaġı

3 İy köñgül ḳılma ayaġı tofraġı ḥaḳḳın ḳasım
Kim közümniñ ḥaḳḳıdur anıñ ayaġı tofraġı

R587a Ġam tüni köñglüm ḫerāşıġa ger ister sin delīl
İnek inek çerḫ taḥrīki vü encüm tırnaġı

Ḳatl hengāmı şehīdiñ kim ḳöterdi barmaġın
Gūyi anıñ atı mundındur şehādet barmaġı

6 Dehr gül-zārıġa iy köñglüm ḳuşı meyl itme kim
Anda bülbül ḳanıdın rengīn irür gül yafraġı

Hecr ara ḳoydı direm dik dāġlar köksin yarıp
Vaṣl irür mümkin Nevāyīniñ çü köptür yarmaġı

-.--/-.--/-.--/-.-

593

P191b Uyḳu hem-sāyelerimdin kiterür hecr tüni
T3/326 Geh başım yirge urup geh yürekim salmaḳ üni

Ġam tüni tīre daġı encümi raḫşān dime kim
Yir yüzin tuttı şererler bile āhım tütüni

A153b 3 Min-i ser-geşte imen vādi-i hicrānda ki bar
Ġuṣṣa tofraġıda endūh yiliniñ ḳoyunı

Rişte-i cānıma her yan tügün andaḳdur kim
Tār-ı cismim ara fersūde süñgekler boġunı

ʿIşḳ rüsvāsı dip özni tiker ignige ṭırāz
Deyr ara tüşse felek ilgige ḫırḳam yorunı

6 Dehr bāġıda niçük vaṣl güli bütsün kim
Hecr oḳıdur yaġını eşk suyıdur cuvunı

Ger Nevāyī süñgekige tutaşur köñlidin ot
Ni ᶜacab ᶜışḳ otıdur ol u bu anıñ otunı

..--/..--/..--/..-

594

Ol ḳuyaş ak öyde vü min muẓṭarib min her sarı
İyle kim fānūsdın pervāne ḳalġay taşḳarı

Ṣadḳası bolmaḳ irür maḳṣūd min ser-geşteġa
Aḳ öyi devriġa bu kim aylanur min her sarı

3 İçkeri ol gül tovurluġnı kötermesler n'itey
İy ṣabā ferrāşı bir luṭf iyleben ol yan darı

F574a Perde kitkeç min zaᶜīf-i zārġa āsān irür
Yollarıdın çıġnıñ salmaḳ özümni içkeri

A154a Aḳ öy içre her nidür ẓāhirdür ol yüz tābıdın
Şemᶜ bolsa öyde taşḳardın bolur ẓāhir barı

6 Ger felek ḫer-gāhı bolsa pīş-i ḫāneñ ni asıġ
ᶜÖmr ḫayli çünki kündin künge kilmes ilgeri

İy Nevāyī ol meh-i ḫer-geh-nişīn ḥıfẓı üçün
Közenek irmes ki her sarı tikilmiş közleri

-.--/-.--/-.--/-.-

595

Ḫaste cānım riştesi körgende hecr āzārını
Ger üzüldi ḳıl añga peyvend-i zülfüñ tārını

Dime ağzıñg ġonçe ḳadiñg serv kim il körmemiş
Servniñg reftārını yā ġonçeniñg güftārını

3 Gülde ḫāl ü mihrde ḫaṭ yok ṇi yañglıġ oḫşatay
Mihr ü gülge ḫāl ile ḫaṭlıġ iki ruḫsārını

Yaġmadı hergiz çü şebnem inçüsi gül-bergdin
Añga teşbīh itse bolmas laᶜl-i gevher-bārını

Ni ḳılur dīn ḳaṣdı sünbül ni iter cān ḳaṣdı dām
İyleben mānend alarġa zülfiniñg zünnārını

6 Çerḫ ḳaṣrında ḳuyaş üzre köñgül meyl iylemes
Kim ġanīmet tutmış anıñg sāye-i dīvārını

Seyridin peykānlarıñg köñglümde tapmışdur s̱ebat
Közge ilmes min felekniñg s̱ābit ü seyyārını

Devr sırrı perdesin ger açmamış sin sāḳiyā
Bāde tut kim diy sañga bu perdeniñg esrārını

9 İy Nevāyī daḫl ḳılma ger tiler irseñg nevā
Bir niçe ḫāric nevā körseñg sipihr edvārını

-.--/-.--/-.--/-.-

596

T3/327 Zihī naḫl-i ḳaddiñgdin ḫacil serv-i būstānī
Ḫaṭ içre lebiñgdin münfaᶜil rāḫ-ı reyḫānī

Tüşümge yüzüñg kirdi hem ol yaḫşı ṭāliᶜdin
Köz açtım ṭuluᶜ iylep idi ṣubḫ-ı nūrānī

3 Ġamıng dāġı cānımġa lebing ḫāli yanglıġdur
Ni boldı soruşsaḳ biz munı dāġı sin anı

A154b Firāḳ içre ruḫsārıng ḳuyaşıġa bir cilve
Ki bes tīre iyleptür mini şām-ı ẓulmānī

Dime yaşurun dāġım sining içingde yoḳtur
İçim yaru kör ol kim irür dāġ-ı pinhānī

6 Beḳā çün imes mümkin müdām özni ḫoş tutḳıl
Ki ḳayġurġalı ḳılmas kerī ʿālem-i fānī

Nevāyī bihişt içre ferāġat yolın sürdüng
Nümū-dārıdur anıng Herīning ḫıyābānı

.--/.---/.--/.---

597

Siyāset itti saçıng müşg çün ḫaṭā ḳıldı
Ki barça cismi ḳararıp tirige tartıldı

Ḳadingġa ḳulluġı ʿahdini ney-şeker tüzmiş
Ki biyle bir biridin bend bendi ayrıldı

3 Başında tāc-zer oldı ayaġı astıda naṭ
Çü şemʿ ḫidmeting iylerde pāyesin bildi

Meger ki köz yumup açḳunça nāz oḳın attıng
Ki birʿacab tikeni baġrım içre sançıldı

Közi ḫadeng-i belā yaġdurur ni fehm ittim
Ki raḫşı naʿlıdın otlar közümge çaḳıldı

6 Ḳadeḥ kitürgil ü dem urma dehr sırrıdın
Ki mübhem oldı bu söz her niçe kim aytıldı

Ciger kebābġa meyl itmegen ise ol mest
Nevāyiyā nige bağrın̄gnı her ṭaraf tildi

.-.-/..--/.-.-/..-

598

T3/328 Seyller kim töker közüm yaşı
Sayının̄g taşıdur yede taşı

Da'vī itkey mü irdi ḳaşın̄g ile
Bolmasa yayının̄g iki başı

3 Ḳahrıdın çīn ki tüşti man̄glayıġa
Çīnnin̄g astıda nūn irür ḳaşı

P192a Rengin izmekke salmış āb-ı ḥayāt
Çihren̄g açḳanda ṣunʿ naḳḳāşı

A155a Ḳarıġan çaġda iyledi rüsvā
Mini gerçi kiçik durur yaşı

6 Ni refīʿ oldı deyr ṭaḳı ki bar
Mihr an̄ga şemse kök an̄ga kāşī

Ger Nevāyī ḳaçar fenā yolıdın
Niʿacab çün yoḳ an̄gda yoldaşı

..--/.-.-/..-

599

R587b Cān mezraᶜıda bolsa ni tañ derd ḫirmeni
Āhımdın oldı çünki felek yil tigirmeni

Ḫaṭṭıñ ḫayāli köñlüm ara ḳıldı yüz töşük
Bu nev irür buzuġda ḳalın mūr meskeni

3 Köñlüm yarur çü nāmesini közdin almasam
Öy dik ki zīb-i kāġaẕ ile tapsa revzeni

Zaḫmı daġı fetīleġa ot tüşti iy refīḳ
Derd öyiniñ meger bu durur şemᶜ-i rūşeni

Besdür yüz ü ḳadiñ gül ü sevsen yana nidür
Gül-gūn yilekniñ üstide tek bend-i sevseni

6 Bülbülġa iy gül iyle vefā tāze tāze kim
Sīr-āb u tāze dāyim imes dehr gül-şeni

Ġamdın Nevāyi ölgüsidür köñlin asraġıl
Çün sinçe kimse bilmedi dil-dārlıḳ feni

--./-.-./.--./-.-

600

A115b İnṭiẓārıdın ol aynıñ köz ki saldım her sarı
T3/329 Köz yumup açḳunça ötti köz yaşım andın narı

Yalınıp ol kūy iti birle barur min kūyige
Veh ki ol kūy içre bar min min kiyin it ilgeri

3 Derd ü ġam turmış yasavul dik köñül çāki ara
Ḳoymamaḳḳa kilse hūş u ṣabr ḫayli içkeri

Körmeseñg kim otnı su tīz iylegey bir bir turur
Köñglüm içre ḳaṭre ḳaṭre su kibi peykānları

Leb ara aġzıñg çüçük til birle gūyā añglasam
Şehdlıġ nīşi bile gül berġini tişmiş arı

6 Zāhid ü her laḥẓa ölmek ḫān-ḳah fikride kim
Tā tirig min çıḳmaġum deyr-i fenādın min barı

İy Nevāyī dime her dem kim ḳadeḥni ḳoy tola
Meyni āḫir ḳoysa ḫod bolmas ḳadeḥdin taşḳarı

-.--/-.--/-.--/-.-

601

Ni ʿışk idi ki ʿadem iyledi vücūdumnı
Çü urdı ṣāʿḳa gerdūñga çikti dūdumnı

Ni nükte būd u nā-būdumdın ayta min kim ol
Nebūd ḳıldı fenā otı birle būdumnı

3 Eger şikāf ise köksüm yaḳa kibi niʿacab
Ki hecr bir biridin üzdi tār u pūdumnı

F574b Bu yolda sūd u ziyāndın tekellüm itmeñg kim
Tükettiʿışḳıda sevdā ziyān u sūdumnı

Çüʿışḳ küfri ara bilge baġladım zünnār
Büt allıda yanaʿayb iylemeñg sücūdumnı

6 Yüzüñg müşāhedesi ḳılmış iyle müstaġrıḳ
Ki hecr selb ḳıla almas ol şühūdumnı

Nevāyi özdin eser tapman olġalı ʿāşıḳ
Ni ʿışḳ idi ki ʿadem iyledi vücūdumnı

.-.-/..--/.-.-/..-

602

T3/330 Tiler min islep islep ġabġabıñgnı
Geh öpsem ʿārıżıñgnı geh lebiñgni

İrür bu bir temennā bes ki tapsam
Yüzüm sürterge naʿl-i merkebiñgni

3 Yüz ü zülfin körerge barġum iy çerḫ
Cüdā ḳılġıl ḳamerdin ʿAḳrebiñgni

Felekdin ötti gerd-i ʿanber-ālūd
Çü meydān içre sürdüñg eşhebiñgni

Yüzi iy çerḫ bürḳaʿ açtı tirlep
Bulutḳa çırma ay u kebkebiñgni

6 Ḳadi barında tūbīdin dime söz
Ḳıl iy zāhid biyikrek meşrebiñgni

A156A Nevāyī yār raḥm itkey mü yā Rab
İşitse munça "yā Rab yā Rab" ıñgnı

.---/.---/.--

603

T3/331 Tüşte serv ü güldin islep birni ḳuçtum birini
İylegil iy serv-i gül-ruḫ bu tüşüm taʿbīrini

Ang̃ladik otluḳ yüzi köng̃lüm ni yang̃lıġ ḳıldı sūd
Mūm ara kim körmemiştür şuʿlening̃ te'sīrini

3 Dōstlar defʿ-i cünūnum ger tiler siz baġlang̃ız
Ol perī kūyide bu dīvānening̃ zencīrini

Ṣūreting̃din ʿâciz irse Mānī irmestür ʿacab
Ḳayda naḳḳāş iylegey kilk-i ḳażā taṣvīrini

Vaṣl ile ḳılġıl buzuġ köng̃lüm ʿilācın kim ḳılur
Şāh ʿadl itmek bile vīrāneler taʿmīrini

6 ʿIşḳ u mey iy şeyẖ ezeldin ser-nüvişt irmiş mang̃a
Veh n'itip ẖoş körmegey min Ting̃rining̃ taḳdīrini

İy Nevāyī dir sin ol ay ʿışḳını ildin yaşur
Atı meẕkūr olsa n'iyley ḥāletim taġyīrini

-.--/-.--/-.--/-.-

604

T3/332 Köksümde naʿl boldı ẖadeng̃ing̃ nişānesi
Köksüm öyi irür anıng̃ āmāc-ẖānesi

Peykānlarıng̃ ki til kibi köng̃lümdin urdı baş
Gūyā bir otdur ol ki bulardur zebānesi

3 Köp söz yasadı Leylī vü Mecnūn sözide ẖalḳ
İrmes niçük ki ḥüsnüng̃ ü ʿışḳım fesānesi

Dip irdi bir bahāne bile sini öltürey
Öltürdi veh ki her dem anıng̃ bir bahānesi

Mihr-i ruḫuñgda mihr-i giyeh sebze-i ḫaṭıñg
Gūyā ki ḫāliñg oldı hem ol sebze dānesi

P192b 6 Muġ deyri pīriniñg ḳulı min kim ġam itse ḳaṣd
İyler ḫalāṣ bir tola cām-ı muġānesi

ʿIşḳıñg Nevāyi iyler ulustın nihān velīk
Fāş iyler ilge zemzeme-i bī-ḫōdānesi

--./-.-./.--./-.-

605

A156b Seher köyer ġam-ı hecriñgde ḫaste cism ḫası
Meger otumnı ḳılur tīz ṣubḥınıñg nefesi

Köñgülge ança ḫadeñgiñg tikildi her yandın
Ki boldı ḫaste köñgül ʿandelibiniñg ḳafesi

3 Köñgül ki talpınadur tende küyüñg isteydür
Ḳafesde sikrise kuş uçmaḳ olġusı hevesi

Ol ayġa yitmese ḳol otluḳ āh ile niʿacab
Çınar köyse bolur mu ḳuyaşḳa dest-resi

Ni rind olsa saçıñg küfride yiter zünnār
Cihān yüzideki dīn ehliġa anıñg her mesi

R588a 6 Ṭaleb yolıdağı āvārelerġa müjde diñgiz
Ki yolġa hādi irür dōst maḥmili ceresi

Fiġān ki ḫastelerin ol Mesīḥ tirgüzüben
Velī Nevāyi-i dil-ḫasteni unuttı besi

.-.-/..--/.-.-/..-

606

Derd-i hecriñg otı cism-i nā-tüvānım örtedi
Nā-tüvān cismimġa tüşken şuʿle cānım örtedi

Ḳozġaban köñglüm alaḫan u alaman iyledi
Ni alaḫan u alaman ḫānümānım örtedi

3 Berḳ-i ʿışḳıñg çünki tüşti ḫānümānım boldı kül
Ṭurfe ot irdi ki peydā vü nihānım örtedi

Dime ʿışḳım n'iyledi kim rūzgārıñgdur ḳara
Örtedi iy ḳātil-i nā-mihr-bānım örtedi

Laʿl-i maḥlūl iylegen dik ot yaḳıp ḫaşāk ile
Hecr-i cānım köydürüp cismimde ḳanım örtedi

6 Bolmasa nām u nişānım ʿayb ḳılmañg kim firak
Rūzgār evrāḳıdın nām u nişānım örtedi

Şām-ı hecride şafaḳ körseñg Nevāyī bil yaḳīn
Kim felekni şuʿle-i āh u figānım örtedi

-.--/-.--/-.--/-.-

607

A157a Gül ni bolġay kim yüzüñg hecriñgde körgey min anı
Salsalar külbemge ḫas yañglıġ süpürgey min anı

Bezmidin bolsa naṣībim bir süñgek tāʿömr bar
İslegey min yoḳ ki it yañglıġ kötürgey min anı

3 Cān çıḳar ḥāletde kildi yār u teskīn taptı cān
İmdi nā-maḥrem dip ister min itürgey min anı

Köñglüm otıdın yarut mihriñg çerāġın iy sipihr
Ṣarṣar-ı āhımdın ol dem kim öçürgey min anı

Leblerinğ hecrinde ger ḫod bāde ḥavrā laʿlidür
Mümkin irmestür ki aġzımġa yitürgey min anı

6 İyle hicrānda tiler min bī-ḫod olmaḳ iy refīḳ
Kim felek cāmın tola tutsañg sömürgey min anı

İy Nevāyī tilbe köñglüm itti imdi istemen
Niçe taġ u deştdin istep kitürgey min anı

-.--/-.--/-.--/-.-

608

T3/334 Yoḳ ki yamġurdın mininğ ḥālimġa devrān yıġlagay
Körgüzüp gül-gūn bulut ister meger ḳan yıġlagay

Encüm irmes kim irür eflāk eşki dānesi
Her tün aḥvālimġa bes kim çerḫ-i gerdān yıġlaġay

3 Çāk baġrım ḳan u dāġın köz yaşım defʿ itmedi
Lāle nefʿīdür niçe kim ebr-i nisān yıġlaġay

Köz ḳuruptur eşkidin ol ay hevā-yı ʿışḳıda
Bes ḳılur āḫir bulut çün olça imkān yıġlaġay

Perde içre yıġlap eşkim veh ki pinhān ḳalmadı
Şemʿ fānūs içre ildin ḳayda pinhān yıġlaġay

F575a 6 Muʿteber irmes eger zerḳ ehli köp tökken sirişk
Kim müşaʿbid az direm istep ferāvān yıġlaġay

Hecr tīġıdın ni ġam her dem Nevāyī yıġlasa
Kim ki boldı pāre pāre baġrı āsān yıġlaġay

-.--/-.--/-.--/-.-

609

A157b Ger bahār il tapsa bustāndın gül ü reyḥān isi
T3/335 Kilür ol reyḥān ile güldin manġa hicrān isi

Min ki bir güldin cihān bāġıda būyī tapmadım
N'iyleyin ḳılsa muʿaṭṭar dehrni bustān isi

3 Laʿli hecrinde nihān eşkim sözin aġyār ara
Dise bolmas kim kilür ol nevʿsözdin ḳan isi

Ḳayda kim cān-baḫş laʿlidin Mesīḥ-āsā kelām
Sordı ol yirdin kilür yüz ḳarndın sonġ cān isi

Cān isi tuttı cihānnı min barur min kūyige
Kim tiler il cān isi min isterem cihān isi

6 İy gedā'ālem ilige şey'lillāh dime kim
Bu çemendin kilmedi hergīz gül-i iḥsān isi

Çün Nevāyiġa kilür hicrān isi her dem ni sūd
Ger bahār il tapsa bustāndın gül ü reyḥān isi

-.--/-.--/-.--/-.-

610

Ten ḳara tofraġ olup āh otı āḫir bolmadı
Gerçi ḫas kül bolġaç andın şuʿle ẓāhir bolmadı

Ḥüsnünge mihr itti daᶜvī zülfdin çıḳḳaç yüzüng
Tün ḥicābıġa kirip meclisde ḥāżır bolmadı

3 Dime köksüng çākini yapḳıl ki köp yaptım velīk
Çāklik könglek anıng çākige sātir bolmadı

Ārzū iyler min öpsem dip közümni her zamān
Kim sining yüzüngdin özge yüzge nāẓır bolmadı

Örtemekde furḳatıng şāġirdidür dūzaẖ velīk
Pīşe iylep kesb-i üstādıça māhir bolmadı

6 Veh ni menzildür fenā kūyi kim anda yitmeyin
Kimse ikki kevndin āsūde-ẖāṭır bolmadı

İy Nevāyī ḳayġu yitse çerẖdin iç bāde kim
Kitmedi devrān ġamı tā cāmda yir bolmadı

-.--/-.--/-.--/-.-

611

P193a Kiçe kilgümdür diben ol serv-i gül-rū kilmedi
T3/336 Közlerimge kiçe tang atḳunça uyḳu kilmedi

A158a Laḥẓa laḥẓa çıḳtım u çiktim yolıda intiẓār
Kildi cān aġzımġa vü ol şūẖ-ı bed-ẖū kilmedi

3 ᶜĀrıżı dik aydın irkende ger itti iḥtiyāṭ
Rūzgārım dik hem olġanda ḳaranġu kilmedi

Ol perī-veş hecridin kim yıġladım dīvāne-vār
Kimse bar mu kim anga körgende külgü kilmedi

Közleriñgdin niçe su kilgey dip öltürmeñg mini
Kim barı ḳan irdi kilgen bu kiçe su kilmedi

6 Ṭālib-i ṣādıḳ tapılmas yoḳsa kim ḳoydı ḳadem
Yolġa kim evvel ḳadem maʿşūḳı utru kilmedi

İy Nevāyī bāde birle ḫurrem it köñglüñg öyin
Ni üçün kim bāde kilgen öyge ḳayġu kilmedi

-.--/-.--/-.--/-.-

612

T3/337 Nāzük ḥarīr eger teniñge ḥāyil olmaġay
Körse cemād mümkin imes māyil olmaġay

Çün tār u pūdı luṭfıda cān riştesi durur
Tañg yoḳ turur eger teniñge ḥāyil olmaġay

3 Laʿliñg ḫayāli cān ara bir naḳş tuttı kim
Āb-ı ḥayāt ile yusalar zāyil olmaġay

Āṣār-ı hecr eger bu durur kim körer köñgül
Dūzaḫ ʿalāmeti bu ṣıfat ḥāyil olmaġay

R588b Ḳıldım kümiş bilekleridin būseī su'āl
Min dik cihānda ḫām-ṭamaʿ sāyil olmaġay

6 İṣbāt-ı cüz-i lā-yetecezzā ḳılıp ḫıred
Aġzıñg vücūdı nüktesiġa ḳāyil olmaġay

Yıllık ʿibādet irmiş ayaġıñgġa secdeī
Başın Nevāyi almaġusı tā yıl olmaġay

--./-.-./.--./-.-

613

T3/338 Çihre otı birle köñglüm ḫānümānım örtedi
Āteşīn gül ʿışḳı bülbül āşiyānın örtedi

ʿIşḳ köñglüm bāġın asrap tāze āḫir saldı ot
Bāġ-bān-ı mest dik kim būstānın örtedi

A158b 3 Āteşīn laʿlide ḫāl irmes ki ḳoydı tāze dāġ
Her bahāne iyleben ʿuşşāḳ cānın örtedi

ʿIşḳ otıdın zār köñglüm içre saldıñ sūz-ı hecr
Kim bu yañglıġ birte köygen nā-tüvānın örtedi

Sūz-ı ʿışḳım defteriġa her kişi kim saldı köz
Örtenip Ferhād u Mecnūn dāstānın örtedi

6 ʿIşḳ zühdüm ḫayliġa ot salsa tañg yoḳ kim bu berḳ
Dehr ara köp biyle taḳvī kārvānın örtedi

Ḫān-ḳahġa saldı ot kirgeç Nevāyī deyr ara
Ḥırfe-ver dik genc kim taptı dükānın örtedi

-.--/-.--/-.--/-.-

614

T3/339 Āh kim nā-mihr-bānım ʿazm-i bī-dād iyledi
Bir yolı mihr ü vefā resmini ber-bād iyledi

Ḳorḳaram ehl-i vefā āhı añga ḳılġay cefā
Bu cefālar kim vefā ehliġa bünyād iyledi

3 Bolmadı nā-şād āḫir dem güneh bolġay diben
Bī-güneh aḫbābnı mundaḳ ki nā-şād iyledi

Bir dem içre tünd seyl-i ḳahr ile ḳıldı h̲arāb
Her vefā ḳaṣrı ki yıllar anı ābād iyledi

Dem urarġa tapmadı ḥad kimse tā ʿuşşāḳ üçün
Şaḥne iylep ġamzesin kirpikni cellād iyledi

6 Tındı ebnā-yı zamānın͡g iḫtilāf-ı ṭabʿıdın
Kim ki öz ṭabʿını bī-keslikke muʿtād iyledi

Kön͡gli mülkin ister ābād veh buzar h̲ayl-i firāḳ
Tā Nevāyī ʿazm-i mülk-i Esterābād iyledi

-.--/-.--/-.--/-.-

615

Ger yana bir ḳatla öz vaṣlın͡gġa yitkürsen͡g mini
İstesem hecrin͡g be-ḥildür min ger öltürsen͡g mini

Ol işikdin kirgüm öy taşını it dik aylayıp
Bu işikdin taş ile yüz ḳatla ger sürsen͡g mini

3 Ḳalġusı bir dāġ kūyün͡gde külümdin yād-gār
Yazġurup hicrān günāhı birle köydürsen͡g mini

A159a Ārzūdur āstānın͡g tofraġıda ölmekim
Tāze cān tapkum ger ol tofraḳḳa tapşurun͡g mini

Gerçi cürmüm köp h̲oşā ol cürm kim taḥḳīḳ üçün
Sorġalı geh gāhi öz ḳaşın͡gġa kiltürsen͡g mini

6 Terk-i cāh ittim başım bolġusıda ol āstān
Sin bilür sin luṭf ḳılsan͡g h̲āh yazġursan͡g mini

Ka'be-i kūyige yüz ḳoydum bu yoldın yatmaġum
İy Nevāyī her niçe kim yoldın azġursaŋ mini

-.--/-.--/-.--/-.-

616

F575b Çü ol ḥūr-i perī-veş cilve iyler vaḳt nāz itkey
T3/340 Melek ḫayli körüp andaḳ belānı iḥtirāz itkey

Te'āl-Allāh ni istiġnādur ol ḥüsn içre kim nāzın
Yüz ança iylegey 'āşıḳ niçe 'arż-ı niyāz itkey

3 Yarutḳay il közin berḳ-ı cemāliŋ lem'ası her dem
Velī min ḫaste köŋliniŋ işin sūz u güdāz itkey

Köp ü azım fidāsıdur anıŋ ya'nī ki şevḳ u ṣabr
Egerçi ol ṣanem köp cevr kılġay raḥm az itkey

Özin pāk iylemey 'āşıḳ ki yār allında ḳoyġan baş
İrür ol nev' zāhid kim ṭahāretsiz namāz itkey

6 Köp irmiş bü'l-'acablıġ 'ışḳ ara ol cümledin bu bir
Ki Şāh-ı Ġaznevī maḥkūm bolġay ḥükm Ayaz itkey

Çü Ḥaḳ nūrı yüzüŋde ẓāhir oldı bī-baṣar ol kim
Ḥaḳiḳat resmi bar irkende 'ışḳıŋnı mecāz itkey

Tarıḳtım ḫān-ḳahdın ḫoş turur mey-ḫāne kim anda
Ayaḳçı cām-ı mey tutḳay mu'ganni naġme-sāz itkey

9 Çü salsam iski ḫırḳamnı ḫarābāt ehli taŋ irmes
Ki her bir bir yorunnı anda ignige ṭırāz itkey

İrür ḥısn-ı ḥaṣīn maṭlūb ẕikri bolġalı emīn
Ḫavāṭır ḫayli sālik köñglige çün türk-tāz itkey

P193b Nevāyī yār ile bolsa ḥaremdür añga deyr içre
Eger meyl-i ʿacem ḳılġay ger āheng-i ḥicāz itkey

.---/.---/.---/.---

617

T3/342 Miniñ baḫtım yüzi ġam kācıdın ol kün ḳara boldı
Ki köñglüm ol közi ḳaşı ḳaraġa mübtelā boldı

A159b Ḳutulmış irdi ʿāşıḳlıḳ belāsıdın köñgül kitmiş
Ol ay kūyige bilmen yana añga ni belā boldı

3 Ḳaş u kirpikleriñ köñglüm öyin ḳıldı kemān-ḫāne
Eliflerdin oḳ u her naʿl añga bir ḥalḳa yā boldı

Buzulġan ḫaste köñglümdin oḳın zinhār çikmeñ kim
Ol öyge bu sütūn ol nā-tüvānġa buʿaṣā boldı

Laʿliñġa ḳaysı til birle fidā diy ḫaste cānımnı
Añga cānım fidā kim cānı la'liñġa fidā boldı

6 ʿAcab muhlik imes müʿışḳ deşti iy müsülmānlar
Ki bir mūrıġa her kün ṭuʿme ikki ejdehā boldı

Fenā ister iseñ tut deyr pīri ilgidin cāmī
Nidin kim ḫān-ḳah şeyḫi işi zerḳ u riyā boldı

Vücūdum fāni iylep aldı deyn bir muġ-beçe tañ yoḳ
Eger zünnār baġlap meskenim deyr-i fenā boldı

9 Nevāyī ġuṣṣadın maḫlaṣ tiler sin mest ü bī-ḫod bol
Ki devrān derd ü renciġa devā bu boldı tā boldı

.---/.---/.---/.---

618

T3/343 Bir kün mini ol ḳātil-i mecnūn-şiʿār öltürgüsi
Ösrük çıḳıp cevlān ḳılıp dīvāne-vār öltürgüsi

Ger żaʿf ile ʿācizlıġım köñglige raḥmī salsa hem
Başımġa yitkeç sikritip bī-iḫtiyār öltürgüsi

3 Vaṣlı ara ger öltürür cānımġa yüz miñ şükr irür
Çün ḳalsam andın bir zamān hicrānı zār öltürgüsi

ʿĀşıḳ bolurda bilmedim min nā-tüvān-ı ḫaste kim
Hecr olsa ġam köydürgüsi vaṣl olsa yār öltürgüsi

R589a Meydān ara iy ehl-i dīn kirmen temāşāsıġa kim
Yüz körmeyin ol kāfir-i çābük-süvār öltürgüsi

6 Laʿliñ zekātı mey tutup tirgüzmeseñ iy muġ-beçe
Deyr içre min dil-ḫasteni renc-i ḫumār öltürgüsi

Dirler Nevāyī ḳatliġa gül gül açıptur ʿārıżın
Körgünçe anı vāy kim bu ḫārḫār öltürgüsi

--.-/--.-/--.-/--.-

619

A160a Ger elemimġa çāre yoḳ bolmasa bolmasun n'itey
T3/344 V'er ġamıma şümāre yoḳ bolmasa bolmasun n'itey

Rencime yoḳ ise ᶜaded ḫ̌āst bu irse n'iyleyin
Derdime ger kenāre yoḳ bolmasa bolmasun n'itey

3 Cemᶜimes irse ḫāṭırım cemᶜoḷurıġa zāhidā
Ḥācet-i istiḫāre yoḳ bolmasa bolmasun n'itey

Yārdın ilge kāmlar bu ki mining sarı gehī
Köz uçıdın neẓāre yoḳ bolmasa bolmasun n'itey

Meşᶜal-i vaṣl ile ulus şāmı münevver ü mining
Baḫtıma bir şerāre yoḳ bolmasa bolmasun n'itey

6 Ḳısm-ı ezelġa şād min bu ki felek riᶜāyeti
Ḥālime āşkāre yoḳ bolmasa bolmasun n'itey

Didim irür Nevāyi öz derdiġa çāresiz didi
Ger elemimġa çāre yoḳ bolmasa bolmasun n'itey

-..-/.-.-/-..-/.- .-

620

Vaḥş ḫaylin deşt ara min tilbe-i maḥzūn sarı
ᶜĀm ġavġasın ḫayāl it şehr ara Mecnūn sarı

Hem barurda hem yanarda ötkü diktür çerḫdin
Çıḳsa ol ay hecride āhım otı gerdūn sarı

3 Şemᶜġa pervāne meyli dik turur köñglüm ḳuşı
Barsa nā-geh ol ḳad ü ruḫsār-ı āteş-gūn sarı

Ṭurfe kör kim nāṣiḥim Ferhād ile Mecnūn irür
Bü'l-ᶜacab ḥālimġa baḳıp taġ ile hāmūn sarı

Her tün efzūn bolġan āhım otıġa cānım sipend
Kim gezendi yitmegey ol ḥüsn-i rūz-efzūn sarı

6 Sāḳiyā küp gencidin tut bizge laʿl-i nāb kim
Bu barında meyl bolmas genc-i Efrīdūn sarı

İy Nevāyī mecmaʿü'l-baḥreyn bolġay āşkār
Meyl ḳılsa seyl-i eşkim na-gümān Ceyḥun sarı

-.--/-.--/-.--/-.-

621

A160b Eşk ḫūn-ābıdın olmış közlerim ʿummān kibi
T3/345 Ḳan yaş arıtmaġdın ilgim pençe-i mercān kibi

Köñglüm otıdın ḳızarġan her ṭaraf peykānlarıñg
Su bolup imdi tamarlar zaḫmlardın ḳan kibi

3 Tenni ger dūzaḫ otı köydürse cānnı örtemes
Ḳılmaġıl hīç otnı yā Rab şuʿle-i hicrān kibi

ʿIşḳ deştide ḳoyun çikmes fiġān veh bolmasun
Ḫāk-sārī bād-peymāyı bu ser-gerdān kibi

Sebze-i ḫaṭ yapḳan aġzıñg öpsem iy gül niʿacab
Tofraġımdın ġonçe bütse zaḫmlıġ peykān kibi

6 Dehr bāġıda niçe kün kim tirig sinʿıyş ḳıl
Ḳim yana tapmaḳ imes maʿlūm bu bustān kibi

İy Nevāyī ʿışḳım u ḥüsni irürler ança kim
Min añga ḥayrān min ü ol daġı min ḥayrān kibi

-.--/-.--/-.--/-.-

622

T3/346 Bir perī-peyker ġamı āşüfte-ḥāl itmiş mini
İlge aḥvālim dimektin güng ü lāl itmiş mini

Min hevāyīni ni tañ körgüzseler bir birge kim
İgme ḳaşıñ fikri andak kim hilāl itmiş mini

3 Āşkār itmes idim ʿışḳın velī ötken kiçe
Bāde zūr iyleb yıġı bī-iʿtidāl itmiş mini

Yār kūyi içre kim tofraġ ile tink bolmışam
ʿIşḳ ġavġası bu yañġlıġ pāy-māl itmiş mini

Tā tenimġa ot tutaşmış berḳ diktür hey'etim
Furḳatıñ tā żaʿfdın andaḳ ki nāl itmiş mini

F576a 6 Ot salur min āh ile ʿālemġa min kim zühd kim
Zāhid-i efsürde āyā ni ḫayāl itmiş mini

P194a Deşt vaḥşiġa enīs olsam Nevāyī dik ni tañ
Ol perī sevdāsı çün Mecnūn mis̲āl itmiş mini

-.--/-.--/-.--/-.--/-.-

623

T3/347 Hicrān küni her ḫaste ki cānānġa yoluḳtı
Ḳıl iyle taṣavvur ki ölüg cānġa yoluḳtı

A161a Zülfüñ ḳara ḳayġusıda laʿlingġa yoluḳḳan
Ẓulmāt içide çeşme-i ḥayvānġa yoluḳtı

3 Ḳaçtı köñgül eşkimdin ü āhım ara tüşti
Yamġur suyıdın ḳaçtı vü tufānġa yoluḳtı

Mecnūnġa yoluḳtı mañga ġam deştide yitken
Mecnūn dime kim ġūl-i beyābānġa yoluḳtı

Ḥayrānlıġıma ḥayreti mindin daġı aştı
ʿIşḳ ehlidin ol kim min-i ḥayrānġa yoluḳtı

6 Devr anda kemāl içre ḳuyaştın biyik oldı
Her ẕerre ki bir kāmil-i devrānġa yoluḳtı

ʿIşḳ ehli işi taptı barı vaṣl ile çāre
Bī-çāre Nevāyī ġam-ı hicrānġa yoluḳtı

--./.--./.--./.--

624

T3/348 Kim ki bir köñgli buzuġnıñg ḫāṭırın ṣād iylegey
Ança bar kim Kaʿbe vīrān bolsa ābād iylegey

Gerçi ḫalḳ āzādesi min yār eger bendem dise
Andın artuḳ añgla kim bir bende āzād iylegey

3 Yārdın her kim ki bir söz dir tükenmestin burun
İsterem kim evvelidin yana bünyād iylegey

Yār hicrānıdın ölgümdür bu nevʿirmiş sezā
Ol kişige kim birevge özni muʿtād iylegey

Niçe ṣabr evrāḳı yazġay köñglüm ü bir āh ile
Ṣarṣar-ı ʿışḳıñg ẏitip barını ber-bād iylegey

6 Şeyḫdin zühd ü riyāyī kesb olur yā Rab ḳanı
Deyr pīri kim fenā resmini irşād iylegey

Ādem evlādıda kemdür ādemīlıġ şīvesi
Ādem irmes ol ki meyl-i ādemī-zād iylegey

Ni belādur kim felek her kimge çikse tīġ-ı kīn
Yañġılıp evvel miniñ cānımġa bī-dād iylegey

9 Bīşe içre dīvler maḳtūli olsun iy perī
Ger Nevāyī yana ʿazm-i Esterābād iylegey

-.--/-.--/-.--/-.-

625

R585b Tīġ-ı hicrānıñ kirip köñglümni ġam-nāk iyledi
A161b İçkeridin kögrekimni ser-be-ser çāk iyledi

İyledi min zār-ı maḥzūnnı belā vü cevr-keş
Ol ki dil-dārımnı mundaḳ mest ü bī-bāk iyledi

3 Ḥüsn ara ol kim naṣībiñ ḳılmadı cüz pāk līk
Ḫāṭırım levḥini ġayrıñ naḳşıdın pāk iyledi

Zār cismim lemʿa-i ḥüsnüñdin örtenmek ni tañ
Çünki ʿışḳ ol birni ot bu birni ḫāşāk iyledi

Dem urup gerdimni yitkür kūyige iy ṣubḥ-ı vaṣl
Kim tenimni hecr-i bi-pāyān tonı ḫāk iyledi

6 Maʿrifet naḫlidin ol ʿārif hemānā taptı ber
Kim tefekkür birle fehm-i "maʿarefnāk" iyledi

Nāṣiḥā ol ḥüsndin ḳılmas Nevāyī menʿini
Her kişi kim ʿışḳ eṭvārını idrāk iyledi

-.--/-.--/-.--/-.-

626

T3/349 Çün ilig birmes ki öpsem ol sitem-kār ilgini
Bir kişi ilgin öpey kim öpkey ol yār ilgini

Çün ayaġı tofraġın öpkünçe tapman iᶜtibār
Sunsa hem nā-geh öperge ni ḥadim bar ilgini

3 Cān satar min ḫāk-i pāyiñġa nidin kim ehl-i beyᶜ
Tutururlar satḳuçı birle ḫarīdār ilgini

Zülfidin tañ yoḳ Kelīmu'l-lāh dik iste ejdehā
Kim yed-i beyżādın iyleptür nümū-dār ilgini

Sorġalı kilse Mesīḥim başıma dāmen-keşān
Ol itekdin kim ala alġay bu bīmār ilgini

6 Dāġ u ḳandın bar durur ol kim açılmış lāle-zār
Hecriñ eyyāmıda çikseñ ᶜāşıḳ-ı zār ilgini

İy Nevāyī bil ki hicrān deştidin bolmas ḫalāṣ
Seyr ara maṭlūb eger tutmas ṭaleb-kār ilgini

-.--/-.--/-.--/-.-

627

Birev ki ᶜışḳ bile ḳıldı müttehem bizni
Ni nevᶜ yoḳ dili kim itti muḥterem bizni

A162a Ġamıñġda bir iki dem ḳaldı cānnı batraḳ al
Ḥayāt vehmidin öltürme dem-be-dem bizni

3 Köñgül ni müjde birür sin ki bezm ara tünegün
Ḥarīfler ara yād itmiş ol ṣanem bizni

Dimeng̃ ki tīġ sürüp başımıznı saldı ḳoyı
Ki ḳıldı hecrde şermende ol kerem bizni

Firāḳ mühlik ü vaṣl içre ṣādlıġ mühlik
Firāḳı öltürür irmiş viṣāli hem bizni

6 İçerde dürd-i mey iylep sınuḳ sifālni cām
Bolur bu cāh ile deyr ehli dise Cem bizni

Nevāyi iyledi hicrānda nāle vü feryād
Ḫarāb ḳıldı ol āheng-i zīr ü bem bizni

.-.-/..--/.-.-/..-

628

Veh ki sevdādur dimāġımda perīşānlıġ daġı
Tilbe köng̃lüm içre öz ḥālimġa ḥayrānlıġ daġı

Ger mini ʿālem ili bī-dādı buzdı bāk yoḳ
ʿĀlemīdür bu buzuġ ʿālemde vīrānlıġ daġı

3 Ḫānümānım geh belā taġı gehī ġam deştidür
Biyle kim kördi alaḫanlıġ alamanlıġ daġı

Ḳatlim iylep ḳanıma kim kirdiler köz ü köng̃ül
İkkisi düşmen dururlar cānıma ḳanlıġ daġı

P194b Yār kilgümdür diben bardı vü kilmes veh yana
Bī-vefālıġ ẓāhir itti ʿahdı yalġanlıġ daġı

6 Hecride öltürmedim özni eger körsem yüzin
İnfiʿālim daġı sūd itmes peşīmānlıġ daġı

Furḳatı deştide hem ser-geşte hem āvāre min
Kim ḳoyunluġdur işim ġūl-i beyābānlıġ daġı

Dehr ilinin͡g ẓulmi ger budur ki yitti cānıma
Ḳılmayın anda vaṭan billāh ki mihmānlıġ daġı

9 İy Nevāyī sin ḫod ittin͡g kimse sin dik itmesün
Şāhıdın ḥırmānlıġ u māhıdın armānlıġ daġı

-.--/-.--/-.--/-.-

629

A162b Kām-ı laʿlin͡gnin͡g ḫayālidin kön͡gül ḳazġanmadı
T3/350 Tüşte su içmek bile leb-teşne hergiz ḳanmadı

Āh ser-gerdān kön͡güldin kim ol ay kūyi sarı
Barġalı bir hem bizin͡g sarı yana aylanmadı

3 Kör ni ot bolġay ki örtendim ḳayan kim saldın͡g ot
Yalġuz ol otdın ki min köydüm kön͡gül örtenmedi

Hecr ara ölmekni ḫūy ittim ki çün taptım viṣāl
Ölmek itkeç ārzū allında cān imgenmedi

F576b Hecr öltürgen ḳıyāmet daġı ḳopmas körmedik
Uyḳu kim ġavġā-yı rüstā-ḫīz ile oyġanmadı

6 Ölmek āsāndur kön͡gül üzmek birevdin ṣaʿb irür
İy ḫoş ol kim kön͡gli bir bed-mihr ile örgenmedi

Ger Nevāyī żaʿfı tiprengünçe bar irdi velīk
Hecr oḳı köksige kim tikdi yana tiprenmedi

-.--/-.--/-.--/-.-

630

T3/351 Ni çağlığ taş kim Ferhād uşattı
Felek barın yığıp başımğa attı

Miniñ efsānem irdi bü'l-ᶜacabraḳ
Niçe Mecnūn sözin rāvi uzattı

3 Taḥarrük ḳılmadı hecr aḳşamı çerḫ
Sırışkimdin meger balçıḳḳa battı

Ölüm serdābesi irdi ki gerdūn
Maña ārām üçün mesken yasattı

Firāḳ allında irdi şehd yañglığ
Meẕāḳım kim ölüm zehrini tattı

6 Köp irdi ᶜışḳ bāzārıda sevdā
Mini gerdūn velī ᶜālemğa sattı

Nevāyī laᶜl-i şīr-ābıñ ğamıdın
Yürek ḳanını köz yaşığa ḳattı

.---/.---/.--

631

T3/352 Barça bezm ehliğa luᶜbet-bāz işiniñ ḥayreti
Kiltürüp ḥayret maña her laḥẓa ol Çīn luᶜbeti

A163a Çün ḳarığan çağda min luᶜbetḳa boldum şīfte
Veh ni tañ eṭfāl luᶜbetiniñ başımğa miḥneti

3 Şeyḫ pendidin ni asığ kim ḳılur luᶜbetni menᶜ
Min ki cānımnı alur bir şūḫ-ı luᶜbet ḥasreti

R590a Gerçi luᶜbet birle büt bir birdin irmesler yıraḳ
Veh ki luᶜbetler ara ol büt irür cān āfeti

Hem anı luᶜbet diyin hem büt diyin nivçün ki bār
Ẕātıda büt ḥüsni vü ḥüsnide luᶜbet zīneti

6 Çerḫ zāli kim özin luᶜbet dik ārāyiş birür
Ḳaçḳıl andın kim imes luᶜbet irür Ḥaḳ laᶜneti

Tā Nevāyī boldı luᶜbet sarı vālih veh ki bar
Barça luᶜbet-bāzlar hengāmeṣiġa ülfeti

-.--/-.--/-.--/-.-

632

T3/353 İy ḫoş ol kim baġrıma bir lāle-ruḫdın dāġ idi
Kim hevāsıda ṣabā dik cilve-gāhım bāġ idi

Otḳa yaġın ger birür teskīn velīkin şevḳıda
Köz yaşımnıñ yaġını otluḳ köñülge yaġ idi

3 Mey dīk ikki laᶜl ü ol muṣḥaf kibi yüzdin köñül
Ösrük irdi ikki sāᶜat ger zamānı saġ idi

Tūtiyālardın közüm iylep idi ḳaṭᶜ-ı naẓar
Sürmesi çün çābüküm meydānıdın tofraġ idi

Rindler tevbem ni tañ kim ᶜömr ötüp ᶜıṣyān bile
Dōst ᶜālī der-gehiġa ᶜazm iyler çaġ idi

6 Berḳ-ı raḥmet çaḳılurda taġ imes ḫāşākça
Tevbe vaḳtı ġam yoḳ er cürmüm niçük kim taġ idi

Vaḳt çün yitti Nevāyī Ḥaḳḳa ḳıldı bāz-geşt
Gerçi zāl-i çerḫ işi yüz lābe demiñ lāġ idi

-.--/-.--/-.--/-.-

633

Deşt ara dir min ki Mecnūnnı özümge uçratay
Hūş andın örgenip dīvānelıġnı örgetey

Zühd ü taḳvī ehli pendimġa eger cem'olsalar
Ġam imes bir āh berḳıdın barısın butratay

A163b 3 Bāġ gül-geştide bī-inṣāflıġdur ger disem
Servni ḳaddiñġa gülni'ārıżıñġa oḫşatay

Ol gül oyġanmas ḳuyaş çıḳḳunça her tün niçe min
Nāle-i şeb-gīr ile tañ ḳuşlarını oyġatay

Ol perī-veş ṭıfl mektebdin tarıḳmış iy debīr
Ḳoy ki bir dem anı mecnūnluġlar iylep oynatay

6 Bolsalar Ferhād u Mecnūn bü'l-'acab ḥālimni dip
Gāh anı küldürey gāhī bu birni yıġlatay

Dip imiş sin bir ḫadeng atḳum Nevāyī köñglige
Toḳta ança kim ḳarārı yoḳ köñgülni toḳtatay

-.--/-.--/-.--/-.-

634

T3/354 Oḳuñ kim cism-i'uryānımġa yitti
Tenimdin ötmeyin cānımġa yitti

Bulut ger zāhir itti berḳ ile ra'd
Ḳaçan bu otluġ efġānımġa yitti

P195a 3 Çemende cilve iylep naḫl ḫāşā
Kim ol serv-i ḫırāmānımġa yitti

Ḳaçıp çıḳsam ni tañg ġam taġı üzre
Belā seyli çü vīrānımġa yitti

Didim nivçün ṣabā kildi perīşān
Didi zülf-i perīşānımġa yitti

6 Bir oḳ kim ilge attı ol ḳaşı ya
Yüz oḳ bu cān-ı ḳurbānımġa yitti

Nevāyī baġrım u köñglüm otıdın
Tutaştı çünki her yanımġa yitti

.---/.---/.--

635

T3/355 Hevā ḫoş turur tut ḳadeḥ yār aḫī
Ḳadeḥni özüñg burna sıpḳar aḫī

Çü sıpḳardıñg anı yana ḳıl tola
Uluġraḳ tapıp cām zīnhār aḫī

3 Özüñg birle tink tutma sāġar mañga
Sin āzāde sin min giriftār aḫī

A164a Hilālī ḳadeḥ birle sin bāde iç
Mañga cām tut çerḫ-gerdār aḫī

Ġamımdın bolup çerẖ cevfi tola
Munı hem ḳıl andın nümū-dār aẖī

6 Mey-i ṣāf hem tutmasañ yaẖşıdur
Ġamım def'iga dürd-i ḫammār aẖī

Zamān cevri birle zamān ehlidin
Zamānī bu bī-dilni ḳutḳar aẖī

Mañga ger bu nev' iyleseñ yārlıḳ
Sañga dāyim olsun Ḫudā yār aẖī

9 Nevāyī cihāndın kiçip iste yār
Sañga biyle ġurbetde ni bar aẖī

.--/.--/.--/.-

636

T3/356 Kilse yār u bolmasa hem-reh raḳīb-i tīre-rāy
Ḳılmasa gerd imtizācı āb-ı ḥayvānımnı lāy

Kilse yār u hem-rehi bolsa raḳīb āzürde min
Kilmese yār u raḳībi kilse ser-vaḳtımġa vāy

3 Yār çün yalġuz ḳaşımġa kilmeki mümkin imes
Çāreī yoḳtur eger şeb-gūn bulutdın çıḳmas ay

Ger ikevlen kilseler hem bāk imestür nige kim
Bu bir itse ġam-fezālıġ ol bir olġay ġam-zedāy

F577a Dehr bāġıda tikendin ayru çün gül bütmedi
Ger tiken cān-gāhdür ammā irür gül cān-fezāy

6 Vaṣl-ı ṣāfı ger yoḳ iy sāḳī manga tut cür'ai
Tā ḳoyay bir dem belā-yı hecrining üstige lāy

İy Nevāyī yüzige yüz sürtmek ḳılma heves
Ḳāni' ol bolsang işiki tofraġıġa çihre-sāy

-.--/-.--/-.--/-.-

637

T3/357 Sora kilmedi yār bīmārını
Bu iş ḳıldı bīmārraḳ yārını

Köngülsizlıġ endūhidin veh ni ġam
Kişi körse yanıda dil-dārını

A164b 3 Anıng kim ḳadin tūbī itti Ḫudāy
Bihişt itti gül-zār-ı ruḫsārını

Ni ḥad köngleking istemeklik velīk
Yaram tikkeli bir anıng tārını

Muṣavvirġa cānım fidā iylese
İzip la'l ol leb nümū-dārını

6 Yüzüng devride gūyī naḳḳaş-ı ṣun'
Ḳuyaş birle tink tuttı pergārını

Köngülni firāḳ iyle zār itti kim
Meger vaṣl def'itkey āzārını

R590b Ḫumār aldı cān iy köngül 'ışḳ di
Çü körseng fenā deyri ḫammārını

9 Nevāyīġa cevr itme kör luṭf ile
Ten-i zārını cān-ı efgārını

.--/.--/.--/.-

638

Pākler köng̑lidür olʿārıż-ı meh-veş sarı
Rāstlar meyli hem ol ḳamet-i dil-keş sarı

Köng̑lüm ol yan çikedür nige ki mecnūn köng̑li
Yā perī sarı çiker yoḳsa perī-veş sarı

3 Zülf açıp bizni müşevveş ḳılıp ötti velīk
İltifāt itmedi bir dem bu müşevveş sarı

Ḫalḳ-ı meydān ara her sarı baḳıp veh ki közüm
Rākib-i meh-veş ile merkeb-i ebreş sarı

Ançа naḳş oynadı eflāk mining̑ birlen kim
Baḳa alman yana bu saḳf-ı münaḳḳaş sarı

6 Aẖter-i naḥs durur muḥtesib er bāde töker
Ẕū-ẕeneb dir kişi salsa naẓar ol ġış sarı

Cānnı bir dād ile ger ẖaste Nevāyī oynar
Ol muḳāmir ṣıfat elbette irür ġış sarı

..--/..--/..--/..-

639

T3/358 Bizge yitmes irdi bir nā-mihr-bān derd ü ġamı
Kim füzūn hem boldı yār-ı mihr-bānıng̑ mātemi

A165a İkki yār irdi mañga nā-mihr-bān u mihr-bān
Mihr-bān bardı ḳalıp nā-mihr-bān derd ü ġamı

3 Bardı ol kim bar idi hem maḥrem ü hem mihr-bān
Cān birip bolman bu bir nā-mihr-bānnıñ maḥremi

Her cerāḥat kim urar nā-mihr-bānım baġrıma
Mihr-bānım bu cerāḥatlarnıñ irdi merhemi

Veh ki miñ zaḫm ursa cānġa imdi bu nā-mihr-bān
Yok ʿilācıġa köñülniñ mihr-bān u hem-demi

6 Muġtenemdür ol perī bar irse hem nā-mihr-bān
Dehr ara çünkim tapılmas mihr-bān-veş ādemi

Mihr-bānım çıḳsa ʿālemdin Nevāyī çāre yoḳ
Yārdın hem ḫoş turur nā-mihr-bānlıġ ʿālemi

-.--/-.--/-.--/-.-

640

P195b Yār barġan çaġda barmış bī-dilin öltürgeni
Kildi vü kilgen imiş öltürgenin köydürgeni

Allah Allāh iy ḥayātım ol barışḳa bu kiliş
Kim biri köydürgeli bolġay biri öltürgeli

3 Ḫ̌āh öltür ḫ̌āh köydür kim sañga birdim rıżā
Rāżī irmes min velī cānā işikdin sürgeli

İtlerin anıñ ayap başımnı ḳılman ṭuʿme hem
ʿIşḳ yüz türlük beliyyet başıma kiltürgeli

Ḫān vaṣlıñdın uluṣḳa behre yitkürgil ki min
Yaḫşı min sāyil kibi ḥasret yiben tilmürgeli

6 Dehr ilidin iḥtirāz it iy köñgül kim min dağı
Muḥterizdür min vefāsızlıġları bilgürgeli

İy Nevāyī ʿışḳ bizni gerçi rüsvā iyledi
Ol ni ḳılsa perde-i kitmānġa anı çörgeli

-.--/-.--/-.--/-.-

641

Ulus ḳozġalur gūyi yārım yitişti
Ulus āfeti gül-ʿiẕārım yitişti

Yana gerd közge irür tūtiyā reng
Hemānā ki çābük-süvārım yitişti

A165b 3 Tamar ḳaṭre ḳaṭre közüm yaşı gül gül
Meger bāʿiṡ-i ḫarḫarım yitişti

Cihānġa eger özge zīb olsa tañ yoḳ
Cihān zībi birle nigārım yitişti

Ni tañ nālede ḳalmasa iḫtiyārım
Ki ẓulm içre bī-iḫtiyārım yitişti

6 Açılsa neşāṭım güli yoḳ ʿacab kim
Buzuġ bāġıma nev-bāharım yitişti

Ḫoş ol kim Nevāyī yitişkeç didi yār
Ki āvāre-i bī-ḳarārım yitişti

.--/.--/.--/.--

642

T3/359 Āh ki ʿışḳ iyledi şeydā mini
Saldı cünūn kūyige sevdā mini

ʿIşḳ ile sevdā boluban müttefiḳ
İylediler dehrde rüsvā mini

3 Deşt ara Mecnūn dimeyin kim vuḥūş
Kildiler iylerge temāşā mini

Kimni ki ʿışḳ istedi ḳatl itkeli
Hecr revān iyledi peydā mini

Kim ki miñ öltürür ol tirgüzür
Yoḳsa ḳaçar körse Mesīḥā mini

6 Deyr imes irdi yirim azġurup
Saldı bu yan bir büt-i tersā mini

Vāy ki öltürgeli ḳılmas pesend
ʿIşḳ yana kimseni illā mini

Sāḳi-i gül-çihredin āşüfte min
Dime ki mest iyledi ṣahbā mini

9 Yār Nevāyīni tilep iy köñgül
Yā sini öltürgüsidür yā mini

-..-/-..-/-.-

643

T3/360 Gülşen içre cilve-i nāz itse cānān ḳāmeti
Tofraġ olġay sāye dik serv-i ḫırāman ḳāmeti

Nāzenin ḳaddiñ tiriglik gül-şeniniñ naḫlidür
Serv ü ṭūbī sin dik olmaḳnıñ ni imkān ḳāmeti

A166a 3 Serv dik iksūn-i aḫżar birle Leylī ḳaddidür
F577b Ṭāk dik yüz ḫam bile Mecnūn-ı ᶜuryān ḳāmeti

Gerçi ḳāmet çikseler ilge bolur meyl-i nāmaz
Veh ki dīn ḳaṣdı ḳılur ol nā-müsülmān ḳāmeti

Vaṣl şāmı rūşen oldı pertev-i ruḫsārıdın
Yoḳ ᶜacab disem irür şemᶜ-i şeb-istān ḳāmeti

6 Dehr ili dik igridürler şūḫlar baştın ayaḳ
Tik naẓarda tüz ikin ol ᶜahdi yalġan ḳāmeti

İy Nevāyī ḫūblar ḳaddide yoḳtur iᶜtidāl
Nige oḫşar servdin öndürrek insān ḳāmeti

-.--/-.--/-.--/-.-

644

T3/361 Veh ki bir ġāyib ḫayālidin perīşān min besī
Hūş mindin ġayib öz ḥālimġa ḥayrān min besī

R591a Ol ḳuyaş bardı buzup köñglümni sin hem iy sipihr
Bir yolı buzma mini nivçün ki vīrān min besī

3 Allıda cān birmedim vaṣlı zamānın ḳızġanıp
Furḳatında ol tiriglikdin peşīmān min besī

Laḥẓa laḥẓa bu ki yıġlar min ġamıdın telḫ telḫ
ʿAyb imes kim mübtelā-yı derd-i hicrān min besī

Taġ ile vādīde iy Ferhād ü Mecnūn siz tapıñg
ʿĀfiyet kim min alaḫan u alaman min besī

6 Vaṣl kāmın ṣabr u sāmāndın taparlar veh ki min
Hecr āşūbı ara bī-ṣabr u sāmān min besī

Yārdın ḳāṣıd kilür dirler firāḳ u vaṣlıdın
Ni ḫaber kiltürmekin bilmey Horāsān min besī

Dīn ü dāniş ehliġa bir tevbe iy nāṣiḥ ki min
Mest tün kün deyr ara bī-bāk u nā-dān min besī

9 İy Nevāyī deşt vaḥşi içre bolsam şād bol
Kim kirip hūş ehliġa bu vaḳt insān min besī

-.--/-.--/-.--/-.-

645

T3/362 Ni kün olġay ki nigārım kilgey
Bāġ-ı ʿömrümde bahārım kilgey

A166b ʿÖmr bāġıda bahār oldur kim
Serv-ḳad lāle-ʿiẓārım kilgey

3 Ölmegey min yolıda ger başıma
Sikritip şāh-süvārım kilgey

Ol gedā cānıġa ot tüşkey kim
Alġalı şemʿ-i mezārım kilgey

Kūyide itti köñgül veh ḳaçan ol
Mest-i dīvāne-şiᶜārım kilgey

P196a Ḳanı mey kim çü içip mest olsam
Kökke tüz baḳḳalı ᶜārım kilgey

İy Nevāyī tilemen ḥūr u perī
Şāyed ol bezmde yārım kilgey

..--/..--/..-

646

T3/363 Yüzi ḫurşīdidin közler ḳamaştı
Velīkin tābıdın cānlar tutaştı

Bu ḫurşīd üzre meydin güller olġan
Gül üzre ḳaṭreler yañlıġ yaraştı

3 Saçı sevdāsıda āşüfte ḳışşam
Teselsül birle bir birge ulaştı

Ecelni cān alurda yiñdi hecriñ
Niçe kim ol munuñ birle uçaştı

Ḳolını tolġadı ᶜışḳıñ ḫırednıñ
Egerçi ol munuñ birle talaştı

6 Felekdin nāleni tañ yoḳ aşurmaḳ
Felek ẓulmi çü bizge ḥaddin aştı

Şafaḳdın kök yüzi gül-gūn imes kim
Firāḳıñdın Nevāyī ḳanı taştı

.---/.---/.--

647

Bāġ ara gūyā ṣabā salmış idi cānân isi
Kim yitişkeç gül isi min taptım andın cān isi

La'li köñglüm ḳatlini ḳılmaḳḳa boldı nükte-senc
İy köñgül dem asra kim kildi bu sözdin ḳan isi

A167a 3 Yüz ü ḫaṭṭınıñg nesīmidin çü taptım tāze cān
Veh ni cānımġa kirek imdi gül ü reyḥān isi

Bardı ol yan zār köñglüm birmegey teşvīş añga
Zaḫmı ıslanġan köñgülniñg yitse nā-gehān isi

Aġzı vü dür tişleridin rūḥuma aytur ḫaber
Kilse nā-geh jāle tolġan ġonçe-i ḫandān isi

6 Ġonçe'ıṭrın ḫoşlamas min min ki köñglüm bāġıda
Derk iterge örgenip min zenglıġ peykān isi

Ḫāli sevdāsın dime köñglüñg nidin fāş iyledi
Kim yaşurġan birle bolmas müşgniñg pinhān isi

Muḥtesib ger ehl-i fehm olsa yıḳılġay mest olup
Köp uṣatḳanda ki iyler bādeniñg ṭuġyān isi

9 Güldin ol gül-ruḫ isin tapḳaç Nevāyī açtı köz
İyle kim Ya'ḳūb köñglekdin meh-i Ken'ān isi

-.--/-.--/-.--/-.-

648

T3/364 Başnı ger yirge ḳoya alman baḳıp māhım sarı
Başıma tofraḳ savurmaḳḳa baray şāhım sarı

Tün ara encüm tütünde uçḳun anglar salsa köz
Kimse könglüm otıdın bolsa ʿıyān āhım sarı

3 Min köngüldin reşk iltür min köngül mindin ḥased
İstese könglüm ki ḳılsam ʿazm dil-ḫāhım sarı

Ol ḳuyaş sarı barurda sāye hem-rāhım durur
Reşkdin baḳman kiyin bir ḳatla hem-rāhım sarı

Cān lebing şevḳıdın āgeh bolġalı iyler Mesīḥ
Cān birür çaġda teveccüh cān-ı āgāhım sarı

6 İy köngül ol ḥüsn gencidin gedālıġdur işim
Gerçi yoḳ pervāyı anıng şey'lillāhım sarı

Ḥüsni bāġıdur naẓar-gāhım Nevāyī zinhār
Salmaġıl gāhi naẓar bāġ-ı naẓar-gāhım sarı

-.--/-.--/-.--/-.-

649

T3/365 Bu sebebdin yarumış gūyā Ḫorāsān kişveri
Kim çıḳıptur bāḫterdin āftāb-ı ḫāveri

A167b Bāḫterġa tigrü ḫāverdin yarutmaḳ cüz ḳuyaş
Rūşen irmes barça ger ḫod bolsa māh u Müşterī

3 Ḳaysı māh u Müşterī ol kim ḳuyaş bir lemʿadur
Kim digeyler ḫūbluḳda dīvge oḫşar perī

Bolsa ḥüsni yüz ḳuyaşça ʿışḳım otıdın irür
Bir şerer yüz miñ tamuġnıñ şuʿle birle aḫkeri

Ol ni yüzdür kim yazarda vaṣfını yüz miñ ḳuyaş
Ṣafḥa ger yitkürse yüz yılda tükenmes defteri

6 Ḥüsnini anıñ ḳuyaş teşbīhi ḳılmaḳ iyledür
Nūrıdın veh biyle kim körmiş saʿādet aḫteri

İy Nevāyī sin kibi ʿāşıḳ meger lāyıḳ ikin
Her kişi kim dil-beriñ dik bolsa anıñ dil-beri

-.--/-.--/-.--/-.-

650

F578a İstemen köñglümni iylerde ḫayāl ol māhnı
T3/366 Kim taḫayyül birle seyr iyler n'iter hem-rāhnı

Köñglüm isterni tiler min barıñ iy ay u ḳuyaş
Sizni köñgli istemes ol kim tiler dil-ḫˇāhnı

3 Oḳı zaḫmın ten ara ol yüz ḫayāli yaratur
İyle kim Yusūf cemāli rūşen itkey cāhnı

Cān u ʿaḳl u ḫūşdın kiçkil didiñ ḳıldım ḳabūl
Terk ite alman n'itey neẓẓāre-i geh-gāhnı

R591b Ġarḳa boldı nā-tüvān cismim sirişkim baḥrıda
Gerçi su niçe tereng bolsa çumurmas kāhnı

6 ʿĀşıḳ irseñ körmegil iy şeh gedālarnı ḥaḳīr
Kim belālıġ ʿışḳ farḳ itmes gedā vü şāhnı

İy Nevāyī yār işiki pāklerge ḳıbledür
Ḳılmaġıl köz ḳanıdın āguşte ol dergāhnı

-.--/-.--/-.--/-.-

651

T3/367 Żaʿflıġdur didiler ol büt-i meh-sīmānı
Cān fidā vü ten an͡ga ṣadḳa kön͡gül ḳurbānı

Ol ki cānım durur ol bolsa bu yan͡glıġ rencūr
Ḳayda bolġay min-i bī-dilġa ḥayāt imkānı

A168a 3 Közi dik ḫulle-i gül-reng üze yatmış bīmār
Yā irür devride ḳatl iylegen ilnin͡g ḳanı

Dōstlár allıda atımnı tuta almasan͡gız
Naḳd-i cānımnı başıġa ivürün͡g pinhānī

Berg-i gül üzre digey şehd yapuşmış körgen
Bu ki tutmışdur uçuḳ ol leb-i şekker-ḫānı

P196b 6 Ṣadaḳa çünki belālarnı red iyler yā Rab
Cān an͡ga ṣadḳa ḳılay man͡ga bagışla anı

İy Nevāyī yana dem urma kim ol ay dir imiş
Kim kiçe uyḳuġa ḳoymas mini it efġānı

..--/..--/..--/..-

652

T3/368 Ni dil-ārāmī ki sorġay derd-i ḥālimdin gehī
Ni dil-efgārī ki ḳayġurġay melālimdin gehī

Ṣarṣar-ı āhımġa ot tüşsün ḫoşā müşgīn nesīm
Kim birür irdi ḫaber nev-res-nihālimdin gehī

3 İy Ḫuten ceyranları n'itkey bu mecnūn köñglüme
Nefḥaī yitkürseñgiz müşgīn ġazālimdin gehī

Tīre naḥsiyyet durur köñglümde anı iy sipihr
Rūşen itkil aḫter-i ferḫūnde ḥālimdin gehī

Ṭurfe körgil kim lebi ẕikrin tapar min cān ara
İylesem ġāyip maʿaz'allah ḫayālimdin gehī

6 Tilbe köñglüm itti līkin ol perīga yād bir
İy ṣabā dīvāne-i bī-iʿtidālimdin gehī

Fikr iter min vaṣlını gāhī velī kirgende hūş
Asru köp şermende min fikr-i muḥālimdin gehī

Ol ḳuyaştın mihr ü mindin tīrelik veh isterem
Yir yarılsa yirge kirsem infiʿālimdin gehī

9 İy Nevāyī ẓulmi köp irse peşīmān min yana
Özni āzād istesem ol şūḫ-ı ẓālimdin gehī

-.--/-.--/-.--/-.-

653

T3/369 Yayıpʿārıżda müşgīn ḫallerni sünbülüñg dāmı
Köñgülniñg ḳuşları ol dām u su vü dāneniñg rāmı

A168b Çemende serv ü gül bolġay ni serv ü ḳaysı gül veh veh
Ḳaçan bolġay çemenniñg sin kibi serv-i gül-endāmı

3 Ni yañglıġ vaṣl ṣubḥıdın tutay ümmīd-i rūşenlıġ
Seherdin çün irür nevmīd hecrimniñg ḳara şāmı

Dime pervāne di Cebra'il eger ġam tüni nā-geh
Kişige birse bir şem'-i şeb-istān vaṣlı peyġāmı

Köñgül ża'fı kem olmas furḳatıñgda veh oñgalġay mu
Marīżī kim ḳılur her dem beliyyet zehri āşāmı

6 Ayaġımġa tiken sançap u ḫārā ḫulle tañg irmes
Bu dem kim baġlamış min Ka'be-i kūyiniñg iḥrāmı

Bu yolda germ-rūlarnıñg tañg irmes ger çaḳın yañglıġ
Cihān-peymālıġ itse yarutup 'ālemni her kāmı

Fenā deyridaġı zünnār ile bütdin uyatlıġdur
Riyāyī şeyḫniñg efsürde dīni bāṭıl İslāmı

9 Nevāyī ferd ü bī-hūş olġanın dimeñg ḳaçandındur
Hem andın kim anı mest itti vaḥdet cāmıdın Cāmī

.---/.---/.---/.---

EL MÜSTEZĀD

654

T3/373 Ni vesme vü ni kismedür ol zülf-i semen-sāy
Ni ġamze-i cādū
Meşşāṭa sañga zāl-i felekdür meger iy ay
Ḫurşīd añga közgü
3 Ḳaş yası bile kirpik oḳın her sarı atsañg
İmkān-ı ḫaṭā yoḳ
Her kimse ki bolġay añga bu nevʿ oḳ u yay
Tuz bolġusı ḳayu
Mescid yolın asrap niçe dīn ehli yoluḳsa
Reh-zenlıḳ iter sin
6 Tiñgri yolını asramaḳ iy kāfir-i ḫōd-rāy
Bu nevʿ bolur mu
Ger istemedi ṣubḥ-ı ümīdimni yaşurġay
Miḥnet ḳara şāmı
Her yan saçılıp bes ni üçün boldı semen-sāy
Ol ṭurre-i hindū
A167a 9 Hicrān tünininġ tīrelıġın kevkeb-i eşkim
Defʿ iylese tañg yoḳ
Encüm sipehi köprek irür encümen-ārāy
Tün bolsa ḳaranġu
Ġam deştini ḳaṭʿ iyleben ol kuyige yitmen
Körmen anı tüş hem
T3/374 12 Kim bolsa ḥarem şevḳi bile bādiye-peymāy
Közdin uçar uyḳu
Ol şūḫ Nevāyīni didi kim ḳılayın ḳatl
Bir köz uçı birle
İy vāy ki bir hem añga köz salmadı iy vāy
Ḳatl uşbudur uşbu

--. /.--./.--./.--
--./.--

EL MUḪAMMES

I

655

T3/376 Şerbet-i "yaḥyī'l-ʿıẓām" irni mey-i nābındadur
Sūre-i "veş-şems" tefsīri yüzi bābındadur
Şerḥ-i "māzāġa'l-baṣar" nergisleri ḫ̌ābındadur
"Leyletü'l-miʿrāc"nıng şerḫi saçı tābındadur
Ḳābe ḳavseyn ittiḥādı ḳaşı miḥrābındadur

F578b Ol ḳadi ṭūbīdin artuḳ yüzi Rıżvāndın cemīl
Kim birür cān laʿli her kim bolsa közidin ḳatīl
Laʿli reşkidin figān iylep ḳılıp eşkin sebīl
Köp yögürdi ravżada " aynā'n tüsemmā selsebīl"
Tapmadı ol çāşnī kim şekker-i nābındadur

Cān birür irdi Ḫıżır suyı ḫalāyıḳḳa ṣariḥ
ʿĪsī ölüg tirgüzür irdi dip elfāẓ-ı faṣīḥ
Laʿlidin tā kim tekellüm ḳıldı ol şūḫ-ı melīḥ
Ḫıżrnıng ʿaynı yaşunmış kökdin inmes hem Mesīḥ
N'itsün ol muʿciz bu dem yāḳūt-ı sīr-ābındadur

R592a Ḫaṭṭıdın boldı ḫacīl sünbül bile müşg-i Tatar
Ḳāmetiga serv ile şimşāddın yüz ḳatlaʿār
A169b Ferruḫ irmesʿārıżı nev-rūzı dikʿıyd ü bahār
Zülfiga ḳadr u berāt oḫşar velī yüz farḳı bar
Söz anıng yanındaġı ḫurşīd ü meh-tābındadur

Her gedā ignide bolsa iski ton tā çāk-ceyb
Bilmey aṣl-ı niyyetin ḳılmaḳ ġalaṭdur şekk ü reyb
P197a İy Nevāyī çün sanga maʿlūm imestür sırr-ı ġayb
Luṭfını mey-ḫānede āşüfte körseng ḳılma ʿayb
Kim bu mecnūn iḫtiyārī zülfi ḳullābındadur

II

656

T3/377 Niçe iy ay mindin ayru iylegey devrān sini
Bolmağay yıllarda körmek bir nefes imkān sini
Cān tiler köñglüm öyige iylegey minhān sini
Kilgil iy ārām-ı cānım kim tileydür cān sini
Çihre aç kim körmek ister dīde-i giryān sini

Barğalı ol şūh kim cānım sürāğın almadı
Cism anı istep ni ṣaḥrā kim ḳademni salmadı
Yok turur bir dem ki bu vādīde bağrım talmadı
İy ğazāl-i müşg-bū kil kim ḳoyun dik ḳalmadı
Vādīyi aḫtarmağan istep bu ser-gerdān sini

Furḳatıñgdın iy perī köñglüm ḫayāl-i żaʿfdın
Fāriğ irmestür zamānī ḳīl ü ḳāl-i żaʿfdın
Dime kim nivçün körünmey sin melāl-i żaʿfdın
Sin perī-pinhān üçün min hem kemāl-i żaʿfdın
Ğāyib oldum il közidin körgeli pinhān sini

Çıḳtı ol ay ḥüsniğa zīnet birip zīver taḳıp
Ḳatl iterge cānnı zār iylep köñgülge ot yaḳıp
Anı körgeç közni deryā ḳıldı ḳan yaşım aḳıp
Ḳan ara ger ğarḳa sin iy köz ni tañg kim bir baḳıp
A170a Zār köñglümni çü ḳan ittiñg tutuptur ḳan sini

Ḳanı ol kim sāġar-ı vaṣlın͡gnı birsen͡g ilgime
Hezl itip gāhī gül ü geh nuḳl tirsen͡g ilgime
Nā-ümīd irmes niçe kim kirmes irsen͡g ilgime
Gerçi mümkin yoḳ velī bir ḳatla kirsen͡g ilgime
Barsa baş ildin çıḳarmaḳ özge ni imkān sini

T3/378 Gerçi diy alman ki n'itkil n'itmegil iy muġ-beçe
Hecr ile cānımġa her dem yitmegil iy muġ-beçe
Raḥm itip her dem ḳaşımdın kitmegil iy muġ-beçe
Köz yüzün͡gdin almasam ʿayb itmegil iy muġ-beçe
İyley alman dīdedin ġāyib min-i ḥayrān sini

Ger min-i mecnūn-ı şeydā pūye ḳılsam baḥr u ber
Yoḳsa şehr ü kūy ara her dem yögürsem bī-ḫaber
Dimegil kim her işikke nivçün iylep sin güzer
İy perī ger tilberep bolmış Nevāyī der-beder
Bu durur maḳṣūd an͡ga kim istegey her yan sini

-.--/-.--/-.--/-.-

EL MOSEDDES

657

T3/380 Cānım örterge ol otluḳ çihre gül-zār-ı H̱alīl
Anı rūşen iylegen gūgird otı yanıda nīl
Yā Rab ol ḥüsn ü cemāl evcide yüz ming ay u yıl
Ni cemālingġa zevāl olsun ni ḥüsnüngġa bedīl
İy cemāling lā-yezāl ü bī-bedel ḥüsnüng cemīl
6 Ay yüzüngdür aḥsene't-taḳvīm üçün rūşen delīl

Ṭurfedür kim yüz üze ikki lebing gūyā bolur
Bir ḳuyaş ikki Mesīḥāġa ḳaçan me'vā bolur
Köngl üm içre ḳaşlaringdın ḥayretim peydā bolur
Kim ḳaçan bu nevᶜbir ḳurbānda ikki yā bolur
A170b Zülfüngüz ḥayrānı min kim yılda bir yelda bolur
12 Ayda kim kördi iki yeldā tüni mundaḳ ṭavīl

Ol aġız peyda imestür nükteī aytılmayın
Bil daġı ẓāhir imes bārīk-bīnlik ḳılmayın
Ol ᶜıyān irmes ᶜadem sarı naẓar açılmayın
Bu yaḳīn bolmas vücūd esbābıdın ayrılmayın
Aġzıng u bilingning esrārın kemāhī bilmeyin
18 Mū-şikāf ü ḫurde-bīnler içre tüşti ḳāl ü ḳīl

Közlering bādāmı hecridin bolup cismim saḳīm,
Çıḳtı cānım iy ḳara köz bes ki hecring birdi bīm
Bu vaṣiyyet ḳılmışam kim müşfiḳ ü yār u nedīm
Naᶜşıma ol kūy tofraġını ḳılġaylar ḥarīm
F579a Çün ḳara bādām tābūt üzre resmidür ḳadīm
24 Köz cenāzem sarı sal kim sinsizin boldum ḳatīl

Bāreke'llah iy ṣabā ehlā ve sehlā merḥabā
Kim ḫaber köp birdin͡g ol gül-çihredin ḳılmay ibā
Vaṣlıġa çün yittim ü açtı cemāl ol dil-rübā
Özlügüm bardı fenā yilige andaḳ kim hebā
ʿIşḳ maḥv itti mini sin çıḳ aradın iy ṣabā
30 Lī-maʿa'llahnın͡g maḳāmıda ni hacet Cebra' īl

Niçe kim sürsün Mesīḥ enfāsı cān-perver kelām
Yā ki cennet vaṣfıda İdrīs ḳılsun ihtimām
Çerḫ bāġı birle cennet gül-şenin ḳılman maḳām
Kim man͡ga ḥālā be-naḳd iy zād-ı serv-i ḫōş-ḫırām
Sünbülün͡gdür ʿuḳde-i re's ü yüzün͡g māh-ı tamām
36 ʿArıżın͡g firdevs ü ḳad ṭūbī vü laʿlin͡g selsebīl

R592b Ol perīnin͡g çün irür ḳan tökkeli māhir közi
A171a Ol sebebdin her nefes yüz ḳatl iter ẓāhir közi
P197b İy Nevāyī hecr birle çün bolur nāẓır közi
Her naẓarda öltürür sin ḫasteni sāḥir közi
Cān birür luṭfī vü ḳılmas bir naẓar kāfir közi
42 Tāliʿimġa āh kim ösrük ikeç boldı baḫīl

II
658

T3/381 ʿIşḳ zār itti ḫalāyıḳ ibtilāsıdın mini
Her zamān bir ṭaʿne ger mühlik edāsıdın mini
Hecr ḫod köydürdi derd-i bī-devāsıdın mini
Hem ölüm ḳılġay ḫalāṣ anın͡g cefāsıdın mini
İy ecel āzād ḳıl hicrān belāsıdın mini
6 Bir yolı ḳutḳar ulusnın͡g māceräsıdın mini

ʿIşḳ bāġı ḥāletin sor ʿāşıḳ-ı āgāhdın
Kim fezāsıda tefāvüt yoḳ gedā vü şāhdın
Hem suyı yitken yürekler içre ḳazġan çāhdın
Hem hevāsı otluḳ āh u nāle-i cān-gāhdın
Żaʿfım aştı hecr bāġında sirişk ü āhdın
12 Ḳutḳar iy vaṣl ol çemen āb u hevāsıdın mini

Niçe iy hicrān otı ansız mini köydürge sin
Cānıma her laḥẓa furḳat şuʿlesi yitkürge sin
Nā-tüvān köñglümge her dem yüz belā kiltürge sin
Zār cismimni ecel vādīsi sarı sürge sin
İy ecel ḳorḳutma öltürgüm diben öltürge sin
18 Ger tirig tapsañ firāḳınıñ cefāsıdın mini

Kāfir-i ʿışḳ olmışam ʿışḳıñġa īmānım fidā
Bolsa yüz īmān sañga iy nā-müsülmānım fidā
ʿIşḳ ara reşk iyledi bu cism-i vīrānım fidā
Hecr ḫod ḳıldı ni kim peydā vü pinhānım fidā
ʿIşḳ u reşk ü hecr mühlik veh añga cānım fidā
24 Kim çıḳarġay bu belālarnıñ arasıdın mini

A171b Müddeʿī kim her zamān iyler cefā bünyād u ẓulm
T3/382 Ṣabr u hūşumnı birür andaḳ cefā ber-bād u ẓulm
Cān bile köñgümni iyler ol cefā nā-şād u ẓulm
Gerçi ṭabʿıġa anıñ bolmış cefā muʿtād u ẓulm
Her niçe ötkerse ḥaddin müddeʿī bī-dād u ẓulm
30 Ötkere almas visāliñ müddeʿāsıdın mini

Derd-i hicrān ḳasḍ-ı cānım iyledi bil sāḳiyā
Hecrdin cānımġadur her laḥẓa yüz yıl sāḳiyā
İyle derd içre irür ḫōd sabr müşkil sāḳiyā
Uşbu derdimġa devā cāmī kerem ḳıl sāḳiyā
Dir ki ṣabr itkil ḥakīm-i ʿaḳl ḳılġıl sāḳiyā
36 Bir ḳadeḥ birle ḫalāṣ anıñ devāsıdın mini

Çün Nevāyī cānını mey ārzūsı köydürür
Yoḳ gedālıḳḳa ʿacab mey-ḫānelerde ger yörür
Cürʿaī deyr ehli bir künçe zamānı tilmürür
Şāh eger mundaḳ gedānı salṭanatḳa yitkürür
İy Ḥüseynī salṭanatdın ança faḫrım yoḳ turur
42 Kim digeyler kūyiniñ ḫayl-i gedāsıdın mini

-.--/-.--/-.--/-.-

EL TERCĪʿ-İ BEND

659

T3/385 İy kirpiki nīş ü köz ḫūn-ḫ̆ār
Cānımnı niçe ḳılur sin efgār

Laʿlin͡g ġamıdın kön͡gülde irdi
Her ḳan ki sirişkim itti iẓhār

3 Heyhāt ki hecrin͡g ilgidindür
Cānımda elem tenimde āzār

Yüzün͡gni körüp min-i remīde
ʿIşḳ otıġa bolġalı girftār

A172a Sin irdin͡g meclisim ḥarīfi
Kim yidi ḥased sipihr-i ġaddār

6 Yüz ḥasret ile mini ayırdı
Vaṣlın͡gdın eyā ḫuceste-dīdār

İmdi ki firāḳ ara tüşüp min
Tapḳunça yana ḥarīf yā yār

9 Yādın͡gnı ḳılay ḥarīf-i meclis
Fikrin͡gni itey kön͡gülge mūnis

Cānımġa ḳılur isen͡g cefānı
Geh gāhī arada kör Ḫudānı

Derdin͡g bile iyle şād min kim
Ölsem daġı istemen devānı

12 Sindin dir idim ki çāre bolġay
Hecr itse ḥazīn bu mübtelānı

Her luṭf ki min tutar idim köz
Yüz vāy ki sinde körmen anı

T3/386 Vaṣlın͡g bile didim iyleyin ṣād
Bu ṣīfte-i cān-ı bī-nevānı

15 Ḳaṣdımġa velī çikip turur ḫalḳ
Yüz ḫançer ü nāvek-i cefānı

F579b Min daġı ḳaçan żarūret olsa
Bir gūşede olturup nihānī

Yādın͡gnı ḳılay ḥarīf-i meclis
Fikrin͡gni itey kön͡gülge mūnis

18 Geh gāh itim dip iylegil yād
Dīvāne ḳulun͡gnı iy perī-zād

P198a Bir laḥẓada buzdı seyl-i eşkim
Her ṭarḥ ki ṣabr ḳıldı bünyād

Her ruḳʿa ki yazdı ṣabr ile hūş
Savuġ nefesimdin oldı ber-bād

R593a 21 Köp isteme kön͡glüm ıżṭırābın
A172b Ḳuş talpınurın niçük ki ṣayyād

Sin gerçi ġamımdın itmedin͡g fikr
Yā tilbelikimni ḳılmadın͡g yād

Sulṭān sin ü yoḳ turur san͡ga ḥükm
Līkin min-i derd-mend-i nā-şād

24 Bu ġuṣṣaġa tapmasam çü tedbīr
Her laḥẓa çikip fiġān u feryād

Yādın͡gnı ḳılay ḥarīf-i meclis
Fikrin͡gni itey kön͡güge mūnis

Bilmen ki yüzün͡g perī dik iy cān
Nivçün yana közdin oldı pinhān

27 Tā boldı yüzün͡g nihān közümdin
Eşk ornıġa tınmayın aḳar ḳan

Luṭfun͡g bile bir kün itmedin͡g yād
Ta tüşti man͡ga belā-yı hicrān

Veh ḳanı burunġı mihr ü peyvend
Gūyā unutıldı ʿahd ü peymān

30 Baḫtım kibi düşmen oldun͡g āḫir
Bu derdġa yüz nefīr ü efġān

Sindin man͡ga çün ġaraż sin oḳ sin
Bes boldı firāḳ u vaṣl yek-sān

T3/387 Taḥḳīk çü an͡gladım ki imdi
Vaṣlın͡gġa yiterge yoḳtur imkān

33 Yādın͡gnı ḳılay ḥarīf-i meclis
Fikrin͡gni tiley kön͡gülge mūnis

Cismin͡g ki imes ḥayātdın kem
Ni cism ki rūḥ irür mücessem

Bir bir sağınıp lebin͡g ḥadīs̱in
Ḳan yıġlar iki közüm dem-ā-dem

A173a 36 Ġam-gin tilesen͡g min ḳutulmay
Ġamdın tilesem özümni ḫurrem

Tā boldı bu zār-ı ḫaste maḥrūm
Vaṣlın͡gdın u ġamġa boldı maḥrem

Çikti kön͡gül andaḳ otluḳ ahī
Kim köydi şerārı birle ʿālem

39 Bu nevʿ şerārelıġ otumnın͡g
Teskīni üçün min-i ḥazīn hem

Yādın͡gnı ḳılay ḥarīf-i meclis
Fikrin͡gni itey kön͡gülge mūnis

Ol dürc-i ʿaḳīḳ ü laʿl-i sīr-āb
Cezʿımdın aḳızdılar dür-i nāb

42 Tā cām-ı maḥabbetin͡gni tartıp
Kön͡glümge yitişti ʿışḳdın tāb

Hem dōstlar oldı man͡ga düşmen
Hem terk-i maḥabbet itti aḥbāb

Sindin ʿacab irdi barı iy dōst
Düşmenler üçün tüzetmek esbāb

45 Maḥrūm ḳulun͡gnı maḥrem itse
Vaṣlın͡g ḥaremiġa ḥayy-i vehhāb

Kūyün͡gni ḳılay özümge ḳıble
Ḳaşın͡gnı itey közümge miḥrāb

Yāhūd yitiben ḫumār-ı hicrān
Vaṣlın͡g meyi boldı irse nā-yāb

48 Yādın͡gnı ḳılay ḥarīf-i meclis
Fikrin͡gni itey kön͡gülge mūnis

T3/388 İy kişver-i ḥüsn üzre ḥākim
Ḫūblar barı ḥażretin͡gde ḫādim

Buzdun͡g bu kön͡gülni lā-cerem mülk
Vīrān bolur olsa şah ẓālim

A173b 51 Hicrān mini çünki öltürür zār
Sin hem meded itmekin͡g ni lāzım

Her niçe ki bī-ʿināyet olup
Ḳıldın͡g mini bī-günāh mücrim

Ümmīd budur ki yana Tin͡gri
Ḳılsa mini maḳdemin͡gġa ʿāzim

54 İḳbāl kibi turup ḳaşın͡gda
Bolsam yana ḫidmetin͡gġa cāzim

Vaṣlın͡gġa ġazel tefekkür iylep
Unutḳa min uşbu beytni kim

Yādın͡gnı ḳılay ḥarīf-i meclis
Fikrin͡gni itey kön͡gülge mūnis

--./.---/.--

EL ḲASĪDE

660

T3/391 Çün nihān ḳıldı turunc-i mihr raḫşān ṭalʿatın
Āşkār itti felek bir ṭavḳ-ı ġabġab hey'etin

Bes ḫayāl-i rūşeni irdi velī andaḳ daḳīḳ
Kim naẓar-gāh añglar irdi geh yoḳ anıñg diḳḳatin

3 İyle ẓāhir boldı kim ḳılġay anı körgen kişi
Dil-berim ḳaşıġa vü mining ḳadimġa nisbetin

Yā ḫurūs-ı çerḫ ḳıldı āşkāra şeh-perin
Yā ki Behrām iyledi ẓāhir ḳılıcı ḥiddetin

Yā tüşüp ḳaldı ʿalem üstideki raḫşende naʿl
Çün nigūn-sār iyledi ḫūrşīd-i raḫşān rāyetin

6 Yā ʿUṭārid kilkide zer-ḥāl tükendi kökte çün
Yazdı ʿayn-i ʿıydnıñg evvelġı cüzvī ṣūretin

Yā felek ḳaddin ḫam iylep kiltürüp bir ḥalḳa yay
İḫtiyār iyley durur Dārā-yı aʿẓam ḫidmetin

Buʿacāyibdin ki yitti raḫbeniñg evvelġısı
Ẓāhir itti saldı tuġyānġa köñgülniñg ḥayretin

P198b 9 Māyil oldı kök temāşasıġa ḥiss-i bāṣıra
T3/392 Taptı çün her laḥẓa bir uʿcūbe peyker rü'yetin

A174a Bar idi ikkinçi meskenniñg muḳīmi nādiri
Köp bilig ehli dürüst itken añga öz ḥirfetin

Su kibi her ẓarf ara tutḳan hem anın͡g rengini
Öz dimāġıġa salıp ġarrā ḳaṣīde fikretin

12 İylemekke tehniyet ʿarżını bayram çeşnide
Şeh vücūdı çün müşerref ḳılsa taḫt-ı şevketin

Cilve-ger üçünçi gül-şen içre raʿnā şāhidi
Butratıp bolmaḳḳa ʿaḳl āşüfte zülfi nükhetin

Sāz itip ceng ü tüzüp ol ün͡ge rūḥ-efzā sürūd
Kim melek kön͡glige salıp ʿışḳ ile mey raġbetin

15 Çalıban naḳş u ʿamel baġlap Nevāyī şiʿriġa
ʿIyd çeşni ḫoş tutarġa şāh bezm-i ʿişretin

Yoḳ idi törtünçi menzilnin͡g şeb-istānıda şemʿ
Barıp irdi yaruturġa şeh ḥarīm-i ḫalvetin

P593b Ni üçün kim rūze yebsidin dimāġ iylerge raṭb
F580a İyleben meyl-i ṣabūḥī tüzse bezm-i himmetin

18 Her ṭaraf şemʿ-i muʿanber dūdı nā-geh ḳılmaġay
Tīre hem nāzük dimāġın hem İrem-veş ṣoḥbetin

Ḥükm-rān bişinçi ṭārem evcide bir ḳahramān
Tīġ-ı ḳahrıdın tamıp ḳan sürse kīn ü vaḥşetin

Ḫod ile cevşen kiyip ü baġlaban tīġ u kemer
Rüstem-āyīn sāz itip perḫāş u heycā āletin

21 Kim seḥer-geh çün ḳabaḳ meydānıġa atlansa şāh
Allıda ḳılġay yasavulluḳḳa ẓāhir cür'etin

Olturup altınçı manẓar üzre bir ferḫunde zāt
Kim vücūdı iyleben ẓāhir melāyik ʿiṣmetin

T3/393 Rūḥ an͡glap cebhesidin nūr-ı taḳvī lemʿasın
ʿAḳl tapıp ẕātıdın ʿilm ü saʿādet ṣavletin

24 İyleben inşā ki minber üzre tan͡gla ḫuṭbede
Ẓāhir itkey şāh atıdın son͡g duʿā vü midḥatın

Müstekin yittinçi deyr içre muʿammer hinduyī
Reng ü seyri körgüzüp ʿuşşāḳ şām-ı furḳatın

Ṣabr dik kāhil ḫırām u hecr yan͡glıġ tīre-rūy
Kimse bilmey cünbiş ü ārāmı ṭūl-i müddetin

A174b 27 Şāhdın bayram şeref tapḳannı an͡glap güm ḳılıp
Āb-ı ḥayvān dik ʿadem sarı nuḥūset ẓulmetin

Sikkizinçi sāḫet üzre yüz tümen sīmīn-beden
Ẓāhir iylep sebze üzre jāle yaḳḳan hey'etin

Yoḳ ki gerdūn lāceverdī aṭlasın yapıp ḳażā
Gevher ü dür birle sāz iylep ser-ā-ser zīnetin

30 Yapḳalı şehnin͡g felek-veş taḫtıġa bayram küni
Çün yayar cins-i beşer ḫaylıġa ḫān-ı re'fetin

Toḳḳuzunçı bār-geh andaḳ ki luʿbet çāderi
Oynatıp çerḫ-i mülaʿib anda yüz min͡g luʿbetin

Kim çü şeh bayram neşāṭı ḳılġalı tüzgende çeşn
Her oyunçı ẓāhir itken çaġda luʿb u ṣanʿatın

33 Şāhnıñ inʿām u iḥsānıdın olġay behre-ver
Körgüzüp öz fennide ol hem kemāl-i diḳḳatin

Bu taʿaccubluḳ seferdin çün taʿaḳḳul ḳıldıʿūd
Seyr ara ḳılġan kibi ẓāhir ʿUṭārid ricʿatın

T3/394 Çün ʿUṭārid çerḫiġa yittim ṭabīʿat ḳıldı meyl
Körgeli naẓmın ki ẓāhir ḳıldı tabʿī cevdetin

36 Ol ḫod itken irmiş uşbu şiʿrime fikr-i cevāb
Maṭlaʿı bu irdi kördüm çünki naẓmı riḳḳatin

İy siniñ ḳaşıñ ḳılıp ẓāhir yañı ay ḫacletin
Vey yüzüñ şermende iylep ʿıyd-ı ekber ṭalʿatın

Çün bu maṭlaʿnı işittim reşk ṭuġyān iyledi
Fāş ḳılmaḳ istedim allıda ṭabʿım ḳuvvetin

39 Şāh medḥide bu maṭlaʿnı raḳam ḳıldım revān
Kim ḳulaḳ tuttı ʿUṭārid ẓāhir iylep ḥayretin

K'iy ḳaşınnıñ reşki iylep ḫam yañı ay ḳāmetin
ʿIyd-ı ruḫsārıñ ḳılıp nā-būd bayram zīnetin

Çün ʿUṭāridni ḫacel ḳıldım neşāṭ u zevḳ ile
Öyge kirdim kördüm anda ser-ḫoş ol cān-āfetin

A175a 42 Kilgen irmiş meh-veşim bayram hilālin körgeç oḳ
Zāyil iylerge köñüldin ṣavm u taḳvī miḥnetin

Hem ḥayāda körgüzüp ʿaḳl-ı mücerred peykerin
Hem ṣafāda añlatıp rūḥ-ı mücessem ṣūretin

Lafẓı ẓāhir iyleben her laḥẓa Rūḥu'llah demin
Nuṭḳı iylep her dem ifşā Rūḥ-ı Ḳudsī ḥāletin

45 Hem ᶜiẕārı sındurup ḫūrşīd-i raḫşān revnaḳın
Hem dudağı pest itip laᶜl-i Bedaḫşān ḳıymetin

Çün mini kördi ki kirdim mużṭarib ḳıldı su'āl
Kim ni ḥāl olmış sañga şerḥ it anıñg keyfiyyetin

Yüz tefāḫur birle ᶜarż ittim ᶜUṭārid ḥālini
Kim bu maṭlaᶜ birle sındurdum şükūh ü şevḳetin

48 Anıñg u öz maṭlaᶜımnı çün oḳudum allıda
Ṭabᶜıdın iylep ṭamaᶜ köñgümde taḥsīn ġāyetin

Küldi vü allında bar irdi ḳalem birle devāt
Yazdı bu maṭlaᶜnı bir saᶜatḳa bir mey mühletin

K'iy yüzüñg ẓāhir ḳılıp bayram ṣabāḥı ṣafvetin
Anda ḳaşıñg iyleben peydā yañgı ay hey'etin

51 Min bolup bī-ḥāl ü maşrūᶜ iyle kim bolġay helāk
Āb-ı ḥayvān dik körüp cān-baḫş lafẓı līnetin

Ḥayretimdin şāh bezmiġa özümni yitkürüp
Şerḥ itip bu sözni ḥayretḳa salurġa ḥażretin

Hem ᶜUṭārid hem özüm hem ol perī-veş naẓmını
Bir bir iylep şerḥ ü aytıp her biriniñg riḳḳatin

54 İyleben daᶜvī ki mümkin yoḳ yana maṭlaᶜ dimek
Şeh külüp ẓāhir ḳılıp bu fenġa ṭabᶜī ülfetin

Fi'l-bedīhe dip bu maṭlaᶜnı oḳup yüz āferīn
Ḫusrev ü Selmān u Cāmī rūḥı añglap nedretin

K'iy hilālin͡g meyli iylep ṭāḳ kön͡glüm ṭāḳatın
Cān birip yād iylegeç ʿiyd-ı viṣālin͡g cennetin

A175b Şāh çün ḳıldı bu maṭlaʿnı edā mülk ü melik
Çikti ün dip āferīn birle duʿā-yı devletin

P199a Ḳaysı şāh ol kim ezeldin ḥaḳḳa ol irmiş murād
H̲alḳ ḳılmaḳḳa Selāṭin gevherinin͡g h̲ilḳatin

Şāh Ebü'l-Gāzī saʿādet ah̲teri Sulṭān Ḥüseyn
Kim ḳuyaşnı z̲erre dir körgen sipihr-i ḥaşmetin

60 Şāhlar şāhı dimey ol şāhlarının͡g şāhı kim
Her biri yüz şāhlar şāhıça tutḳay miknetin

T3/396 Şāhlıġda ġayet-i dervīşlıġdın körmeyin
Bu riyā-yı faḳrça zer-keş serīr-i rifʿatın

Şāhlar dervīşi vü dervīşler şāhı ki Ḥaḳ
Şāh ḳıldı ṣūretin dervīş ḳıldı sīretin

63 İy cenābın͡g pest itip gerdūn-ı vālā-pāyesin
V'iy żamīrin͡g sındurup firdevs-i aʿlā nüzhetin

Tīġın͡ga ḳazıp ḳażā "inna fetehnā" sūresin
Ṭūġun͡ga yazıp ḳader "naṣrun-min-Allāh" āyetin

Cennet-i luṭfun͡g nesīmi isse Rūḥu'llāh demi
Nisbetide körgüzüp dūzah̲ duh̲ān-ı ḥurḳatın

66 Dūzah̲-ı ḳahrın͡gdın ayrılsa hevāġa bir şerer
İylep enfās-ı Mesīḥā berḳ-ı āfet h̲aṣletin

Ẕātın içre kim irür her yaẖşılıġnın͡g cāmiʿi
Ḥayy-i ḳādir ẓāhir iylep öz kemāl-i ḳudretin

R594a Rāyın͡g içre kim kiliptür her yaruġluġ menbāʿı
Ferd vāḥid bāhir iylep öz cemāl-i raḥmetin

69 Çün saẖāvet ilgi açsan͡g dehr çikmes ẕerreī
Zer-feşānlıġda ḳuyaş ser-pençesinin͡g himmetin

F580b Çün żiyāfet ẖānı yaysan͡g cenbide tapmas sipihr
Çeşn-i luʿbet Ḥātem ü Bermek bisāṭ-ı niʿmetin

Ṭabʿın͡g allında seḥāb andaḳ ḥayādın tirleben
Kim tehettükde bigenmey berḳ-ı H̱āṭıf sürʿatin

72 İş küni kim kök timür birle tekāver gerdidin
Yir felek rengin tutup kiygey felek yir kisvetin

A176a Yir bile kökni savurmaġ birle āfet ṣarṣarı
Ẓāhir itkeyʿālem ehliġa ḳıyāmet şiddetin

T3/397 Çerẖ-i ẓālim kīne-verler tīġın iylep vāsıṭa
Ḳatl-i ʿām āyīnide tutḳay ġanīmet furṣatın

75 Tīġlar pūlādıdın perġalelerni ṭās-ı çerẖ
Cemʿ ḳılġan muz dik izmekke ecelnin͡g şerbetin͡g

Her ḳızıl vālā yalav bolġan sarıġ bes kim ḳılıç
Başḳa kilgen çaġda zāyil ḳılġay anın͡g ḥumretin

Şaẖs cismi lāy-i nefʿolġay beḳāsı şānıda
Farḳı tapḳaç ẖaṣm ilgidin pelārek ḍarbetin

78 Doluġadın tīġ kim ot sikritip rengīn ḳılıp
Şuʿlesi Behrām vechi dūdi Keyvān cebhetin

Çerẖ mir'ātıda ʿaksidin şafaḳ ḳılġay żuhūr
Bes ki ḳandın laʿl-gūn ḳılġay ḳażā yir sāḥetin

Ol zamān her sarı yüzlense hümāyūn mevkibing
Salıp āfāḳ içre rüstā-ẖīz şeyn ü hücnetin

81 Tüşse her yan tīġıng alġay bī-nihāyet ẖalḳıng
Cismidin baş zaḥmetin baştın temennā zaḥmetin

Remz meydānıda tīġıng çıḳsa ḳındın bir nefes
Kimse taẖmīn iyley almay ẖaṣm cismi kesretin

Her birige yüz tümen yatḳan ölüg bolġay naṣīb
Yüz tümen ming mūrnıng gerdūn ayırsa ḳısmetin

84 Laḥẓa laḥẓa rāyet-i manṣūrung olġay cilve-ger
İstürüp Ḥaḳ fetḥ bāġıdın nesīm-i nuṣretin

Rezm ara her şāhnıng mülkin ki alıp bezm ara
Bir gedāġa cūd itip anı körüp çün ẕilletin

Ḫusrevā ẕatıngnı vaṣf itmek Nevāyī ḥaddi yoḳ
Evlī ol kim ẓāhir itkey bī-nevālar ʿādetin

87 Tā ki bayram şāmı ṣavm ehli ṭaleb ḳılġay hilāl
Rūze niyyet iylemey ḳılġay mey içmek niyyetin

T3/398 Her kününg bayram bolup cāhıng hilāl olsun müdām
Körmegil bī-ʿıyş ʿömrüng müddeti bir saʿatin

Līk ᶜömrün͡g ṭūlı yüz nevbet Züḥal devrānıça
Farż ite alsa ḫıred min͡g yıl anın͡g her nevbetin

Yan͡gı ay uᶜıyd iki ḳullukçın͡g olsun iylegen
Sin hilāl anın͡g atın bayram bu yirnin͡g künyetin

-.--/-.--/-.--/-.-

MUKATTAᶜĀT

661

A176b 1 Ḥaḳ Teᶜālā maḫzenin añglap ki ḫālī bolmamış
Ḫalḳdın her kim ki cemᶜiyyetḳa esbāb istegey
2 Mihrᶜālemni münevver iyleben ol külbesin
Yaruturġa tīre tündin germ-i şeb-tāb istegey

-.--/-.--/-.-

662

1 Bu yolda kim ki nebī şerᶜidin çıḳardı ḳadem
Yol azdı çünki muṭīᶜ oldı ᶜaḳl cāhiliġa
2 Tevekkül ehli ki çıḳmas seferde çāredin
Yaḳīn durur ki yatar kām birle menziliġa

.--/-.--/-.--/-.-

663

1 Nükte es̱nāsıda ḥabīb-i İlāh
Didi "el kāsibü ḥabību'llāh"
2 Maᶜnī aytur bu sözge bir kāmil
Ki sözi irdi Ḥaḳ sarı şāmil
3 Ġaraż irmes bu kesbdin dünyā
Bel irür kesbdin murād fenā

..--/.-.-/..-

664

1 Kirmegey cennet içre hīç bahīl
Gerçi ol bolsa Seyyid-i Ḳureşī
2 Barmaġay dūzaḫ içre hīç saḫī
Fi'l-meṡel bolsa Bende-i Ḥabeşī

..--/.-.-/..-

665

P199b 1 Çün ġaraż sözdin irür maᶜnī anga
T3/401 Nāḳil olsa ḫāh ḫatun ḫāh ir
2 Sözçi ḥālin baḳma baḳ söz ḥālini
Kirme kim dir anı körgil kim ni dir

-.--/-.--/-.-

666

1 Tüzlükke māyil ol ki işing barġay ilgeri
Yüz müşkil olsa yoḳsa ming allıngda her zamān
2 Yüz ṣafça bir ḳalem bile kātib ḳılur raḳam
Ming ḳoynı birᶜaṣā bile her yan sürer şubān

--./-.--/.---/-.-

667

1 Teh teh yürekim ḳan idi bir bir sitemidin
Köp köp kilüri çağıda kilse idi az az
2 Kiç kiç kilüri vaḳtıda hem rāzī olup min
Bat bat kilürige ḳıladur anda daġı nāz

--./.--./.--./.--

668

1 Gedālıġ yaḫşırak ehl-i fenādın
Ki ʿālem içre kılsanġ pād-şālıġ
2 Cihān ehliġa kör kim şeh ni iyler
Cihān terkini kılġandın gedālıġ

.--/-.--/-.--

669

T3/402 1 Üç kişidin üç iş yaman körünür
Sanġa ʿarż iyley ehl-i dünyādın
2 Şāhdın tündluġ u ġanīdin buḫl
Mālġa meyl ü ḥırṣ dānādın

..--/.-.-/..-

670

1 Ana ornın ata tutmas oġulġa
Ki mümkindür oġul bolmak atasız
2 Mesīḥā birle Meryemdin kıyās it
Ki imkān yok turur bolmak anasız

.---/.---/.--

671

R594b 1 Gül-şen ara gül ḫadi eger yok
F581a Gül bes kişininġ ṭarab-fezāyı
2 Ger Lāle-ruḫ-ı Ḫıṭāyī anda
Tā bilmese lāle-i Ḫıṭāyī

--./.-.-/.--

672

A177b 1 Yaḫşı ḫatunlar ṣafā-yı zühdidin
ʿĀlem içre ger yaruġluġ bolsa fāş
2 Yok ʿacab çünkim ʿArab elfāẓıda
Iṣṭılāḥ içre mü'ennesdür ḳuyaş

-.--/-.--/-.-

673

1 Biziñ ġazāle-i müşgīn tevābiʿin kör kim
Ḳadīm nigūn durur ol ḫayl miḥneti yükidin
2 Egerçi itçe imestürler ādemīlıġda
Bu ṭurfedür ki ḳalınrak dururlar it tügidin

.-.-/..--/.-.-/..-

674

1 Çikilür irdi sebze-i ḫaṭṭı
Köñglüm içre ki didim anı çikin
2 Bu çikin kūyi imdi boldı ḳıyaġ
Ki köñgülni ḳıyar ḳıyaġ bigin

..--/.-.-./..-

675

1 Melek etbāʿı dururlar ol ḫayl
Kim alar kildi selāmet ehli
2 Min ü şeyṭānġa tetebbuʿ kim irür
Min dik ol daġı melāmet ehli

..--/..--/..-

676

1 Biyik himmetlik ilge ʿarż-ı ḥāl it
Żamīrī nūr-pāş ildin su'āl it
2 Ki bar ebr-i bahārı gevher-efşān
Çaḳın hem ʿālem ehliġa zer-efşān

.---/.---/.--

677

1 Sini seyyid-i pāk dānā-yı zāhid
Didim iy ulusḳa sözüñ fitne salġan
2 ʿAcab kimse sin kim hem evvelġı mıṣraʿ
Siniñ devletiñdin didim tört yalġan

.--/.--/.-- /.--

678

A178a 1 Oġul ger bardı Tiñri raḥmetiġa
P200a Yaşasun ḳarnlar babası anıñ
2 Eger baba big oġlı iyledi naḳl
Ḥaḳ itsün ravżanı me'vāsı anıñ

.---/.---/.--

679

1 Rāznı asra çünki fāş ittiñ
Yana pinhān bolurnı ḳılma heves
2 Köñlüñ içre nefes kibidür rāz
Ḳaytmas kimsedin çü çıḳtı nefes

..--/.-.-/..-

680

1 İy ki ister sin çaḳın def^ciġa yeşm
Özge tikmekke birip imkānġa yol
2 Bī-ḫaber mazlūm āhı berḳıdın
Kim çaḳındın daġı sūzānraḳdur ol
3 Ṭurferaḳ bu kim saṉga maḫṣūṣ irür
Ger saṉga cānıṉg kirek āgāh bol

-.--/-.--/-.-

681

1 Birev kim ḫıred-mendniṉg nüktesin
Ḳulaġıġa almas ni noḳṣān muṉga
2 Cevāhirni tirmek aṉga ṣa'b ise
İrür saçmamaġlıġ ḫod-āsān muṉga

.--/.--/.--/.-

682

1 Şāh Ġāzī irür kerem tiṉgizi
Pāk ü ṣāfī-żamīr ü rūşen-rāy
2 Herze köp sözdin olmasa tīre
Baḥr yil keṣretidin olmas lāy

..--/.-.-/..-

683

1 Eger nā-dān maḥalsiz herze kim aytur dilīr aytur
Ḳulaḳḳa yaḳmasa men^ciġa tenbīh iylemek bolmas
A178b 2 İşek ṣavtı Kelāmu'llāhda kildi "enkerü'l-aṣvāt"
Anıṉg ṣavtıġa taḳrīb ü teḥāşī istemek bolmas

.---/.---/.---/.---

684

1 Çü reẕl ḥavṣalasızdur ni tan͡g eger nā-geh
Yitişse miknet an͡ga erc-mend tutḳay özin
2 Çü sekr bāᶜis̱-i nisyān irürᶜacab irmes
Ki cāh anı çü mest iylegey unutḳay özin

.-.-/..--/.-.-/..-

685

1 Savuḳda ḳaçıban ot şuᶜlesidin
Tizek dūdı sarı ḳılmaḳdur āheng
2 Kişi zühd içre meydin tevbe iylep
Neşāṭ ayın ḫayāl iylep yimek beng

.---/.---/.--

686

1 Bizin͡g şāh ol ṣıfat kim barı şehlerdin irür mümtāz
İrür nāyibleri hem bile yaᶜnī devlet erbābı
2 Özi şehler ara ḫayl-i nübüvvetde Muḥammed dik
Velīkin bigler anın͡g allıda peyġamber eṣḥābı

.---/.---/.---/.---

687

1 Pāk dāmen zuᶜafādın ni ki zāyende bolur
Rūḥ-perverdür ü cān-baḫş zihī ḫilḳat-i pāk
2 Kör ki Meryemġa oġulᶜĪsi-i Rūḥu'llāh irür
Ursa bu ḥālġa nā-pāk ulus ṭaᶜn ni bāk

..--/..--/..--/..-

688

1 İr urup laʿl-i tāc ile gül-bāng
Zen-veş il ḳaysı herze kim dimegey
R595a 2 Vaḳtıda tartıban ḫurūs nidā
Ni necāset ki mākiyān yimegey

..--/.-.-/..-

689

A179a 1 İy Nevāyī bir ḳarı kāfirni körseñg ʿışḳ ara
Körme anıñg ḥāletin öz ḥāletiñgdin köp yıraḳ
2 Sinde bu ḥālet nihānī kildi anda āşkār
Līkin ol yek-renglik bābında sindin yaḫşıraḳ

-.--/-.--/-.--/-.-

690

F581b 1 Ḳuyaş dik şeh adālet-pīşe ḳılsa
P200b Cihān mülkini bir demde yarutḳay
2 Eger ẓulm itse aḳşam ẓulmeti dik
Hem ol dem tīrelik ʿālemni tutḳay

.---/.---/.--

691

1 Ḫūb kim yoḳtur şemāyil birle şīrīn söz añga
Ṣaydı bolmas il niçe kim bolsa zībā ṣūreti
2 Ḫilʿatin zer-beft dībādın ger itsün bil yaḳīn
Kim nümū-dār içredür zer-beft dībā ṣūreti

-.--/-.--/-.--/-.-

692

1 Çü nūgerge birding icāzet yana
Kilip kılsa hidmetka koldaşlık
2 Bil andak ki cüftüngga birseng talāk
Yana istegey kılmak oynaşlık

.--/.--/.--/.-

693

1 Ol bahār-ı hüsnning ruhsārını dihkān-ı sunʿ
Ergavānī tün üze iylep turur ālev güli
2 Turfe kör kim bir çemendür ʿārızı kim devride
Açılur ālev güli ortada şeftālū güli

-.--/-.--/-.--/-.-

694

1 Hüsn ü raʿnālık bile destārı üzre sançıban
Veh ki şeftālū gülidür yā irür Salur güli
2 Barça bir sarıdur ol kim iyleben kaddimni ham
Eşkim itti laʿl irür deklay üze dāl ü gili

-.--/-.--/-.--/-.-

695

1 Ger tīreler tekaddümi ehl-i safāga bar
Bu nükteni muʿāmeledin körme taşkarı
2 Devrān ara ki kūre-i sūz u güdāz irür
Şuʿle irür hemīşe koyı dūd yukkarı

--./-.-./.--./-.-

696

1 Şeh luṭfı gerçi bolsa köp ḳābil tapar neşv ü nemā
Bi-vechdür bu nüktege her kimse kim riḳḳat tutar
2 Gerçi ḳuyaşdın perverişᶜālem yüzigeᶜāmdur
Ṣaḥrāda ḳamkaġ u tiken būstānda serv ü gül būter

--.-/--.-/--.-/--.-

697

1 Tāc köp derd-i ser birür bizge
Ẓulmidürᶜaḳl u hūş tārācı
T3/403 2 Başımızdın bu tācnı kem ḳıl
Barça ger bolsa salṭanat tācı

..--/.-.-/..-

698

1 İy Nevāyī söz ile ança güher saçtın͠g kim
Baḥr u kān kirdi ḳara yirge sinin͠g kilkin͠gdin
2 Birigeyā ünigа yā yüzige yā min͠gige
Digey il n'iylegey artuḳ ise illig min͠gdin

..--/..--/..--/..-

699

1 Nevāyī şiᶜri toḳḳuz beyt ü on bir bet ü on üç beyt
Ki Levḥ üzre ḳalem zīnet birür ol dürr-i meknūndın
2 Bu kim elbette yitti beytdin öksük imes yaᶜnī
Tenezzül iyley almas rütbe içre yitti gerdūndın

.---/.---/.---/.---

700

1 Ol ki iflāsdın ayağında
Kefş yol ʿazmi çağı yoḳtur anıñ
2 Şükr ḳıldık baḳıp birev sarı
Ki yörürge ayağı yoḳtur anıñ

..--/.-.-/..-

701

A180a 1 Fülān mesh eger çın dısün yoḳsa ʿaks
Anıñ aṣl-ı ẕātıġa ni bākdür
2 Ki kayak ni ʿaks hem ḳılsalar
Vuḳūf ehli allında kayakdür

.--/.--/.--/.-

702

1 İy Nevāyī ʿālem ehlide ṭamaʿsız yoḳ kişi
Her kişide bu ṣıfat yoḳtur añga bolġay şeref
2 Sin eger terk-i ṭamaʿ ḳılsañ uluġ işdür bu kim
ʿĀlem ehli barça bolġay bir ṭaraf sin bir ṭaraf

-.--/-.--/-.--/-.-

703

1 ʿİlmdin kesb ḳıl ki sūd irmes
Çerḫ müşkillerini ḥal ḳılmaḳ
T3/404 2 Līkin ol ʿilm dağı nefʿitmes
Biliben bolmasa ʿamel ḳılmaḳ

..--/..--/..-

704

1 Şeh ni dānā kim ḳuyaş diptür anga budur delīl
Kim ḳuyaş yanglıġ irür feyżi cihān ehliga ͑ām
2 Aydın enseb yoḳ nime ḫurşīddin feyż alġalı
Kör ki ol dağı irür gāhī hilāl ü geh tamām

-.--/-.--/-.--/-.-

705

1 Bir kiçe kündüzde devrān geh ḳarangu geh yaruḳ
Çerḫ anıng bir devresidin gāh ṣubḥ u gāh şām
2 Çün ḳuyaşḳa bu durur ḥālet ͑acab yoḳ şāh hem
Bolsa öz tābi͑ leridin geh remīde gāh rām

-.--/-.--/-.--/-.-

706

P201a 1 Dünyī ehlidin eger taptı temevvül birisi
Özgeler ḥasret ile mālı ḥādeṡin dirler
2 Biri ḫōd battı necāset içge boğzıġaça
Özgeler uşbu necāsetḳa ḥased hem yirler

..--/..--/..--/..-

707

R595a 1 Zamāne ehli imesler atalarıġa şebīh
A180b İrür zamānġa müşābih alarġa her ḫaṣlet
2 Muṭī͑ olurlar anga kim zamāndın alġay kām
͑Adūv anga ki yitişkey zamānedin şiddet

.-.-/..--/.-.-/..-

708

1 Her kim ki kön͞gül mah͟zenide yaşura almay
Saçḳay tilige kiltürüben mah͟zen-i rāzın
2 Tapşurġay işitkenge ki fāş iylemegey sin
Hem nükte-i taḥḳīḳin ü hem sırr-ı mecāzın
3 Çün genc iyesi naḳdini her yan özi saçḳay
Bī-müzd ʿacab yoḳtur eger sayġasa h͟āzīn

--./.--./.--./.--

709

1 Minin͞g ebnā-yı cismimdin şikāyet bu idi ilge
Ki nā-maḳdūr alurlar bu şikāyet h͟odʿacab irmes
F582a 2 ʿAcab budur ki mindin hem şikāyet ẓāhir iylerler
Ki nā-maḳdūr ʿālem ehli her ni kim tiler birmes

.---/.---/.---/.---

710

1 İy ki yüz ṣafḥasıda h͟aṭṭın͞ga yüzlendi tirāş
Yana dir sin ki bu h͟aṭ yah͟şılıġıda yoḳ şek
2 Yah͟şı irse ni üçün pes her iki üç künde
Tīġ tartar sin ü baştın ayaġ iyler sin çāk

..--/..--/..--/..-

711

1 Ḫoş körer min dehrni savuġ su birle kim bu yaz
Boldı ısıġdın ḳuyaş közlerge çetr-i Sencerī
2 Bir ayaḳ muzluḳ su cām-ı Cem durur nivçün ki bar
Bir ayaġ aġzıça muz āyīne-i İskenderī

-.--/-.--/-.--/-.-

712

1 Nevāyī ṭamaᶜ tuḫmını saçma köp
Riyā eşkidin an͡ga su açma köp
A181a 2 Hevā vü heves ḫirmenin yilge bir
Emel mezraᶜ ın ikkeli birme yir

.--/.--/.--/.-

713

1 Riyāyī Kaᶜbedin deyr-i fenāġa
Kirip ger bütḳa ẓāhir ḳıldım īmān
2 Mini yazġurma iy şeyḫ-i riyāyī
Ki ger kāfir idim boldum müsülmān

.---/.---/.--

714

1 Kāfür üze müşg alıp köp herze raḳam çiktim
İy kāşki bu işdin Ḥaḳ birse man͡ga tevbe
2 Aḳ u ḳara medḫide her ni ki didim yaḳmas
İmdi bu meẕelletdin aḳ tevbe ḳara tevbe

--./.---/--./.---

715

1 Alma vü gül-āb ḳaynaturġa
Tabᶜirmes uluġ ḳazanġa rāġıb
Dimek bu ḳazan kiçikdür asru
İrmes muñġa himmet ehli ṭālib
3 Kim rūḥ ġıẕāsınıñ ḳazanı
Mundın hem uluġ imes münāsib

--./.-.-/.--

716

1 Herze-gerd oldı ṣāhid-i raᶜnā
Līk cānsuz rind-i ferzāne
2 Ol perī-rāst ile kim köplek
Bu bir ammā niçük ki pervāne

..--/.-.-/..-

717

1 Ḳılıp min ançaᶜiṣyān kim eger dūzaḫ ara kirsem
Mininġ niçe günāhım birle dūzaḫ ser-be-ser bolġay
2 Ḫudāyāᶜafv āsānraḳ durur yoḳsa ġażab ḳılsanġ
Meger kim özge dūzaḫ özge ot özgeᶜaẕāb bolġay

.---/.---/.---/.---

718

A181b 1 Nihānī igne sançar yārlardın
ᶜAdūv-veş nāvek-efgenler köp artuḳ
2 Münāfıḳ-şīve ẓālim dōstlardın
Muḫālif-ṭabᶜ düşmenler köp artuḳ

.---/.---/.--

719

1 Fülānnıñg serḫun atı ger irür birk
Ḳılur te'vīl ʿaḳl-ı nükte-āmūz
2 Ki gūyā ġāyet-i muḥkemlıġıdın
Anıñg atını dipturlar timür-buz

.---/.---/.--

720

P201b 1 Tutılmış idi Mecd Barlas Bigge
Kim aytur idi kim bu yañglıġ ḳutulġay
2 Ḳutuldı ol u bu tutuldı ilāhī
Tutulġan ḳutulġay ḳutulġan tutulġay

.--/.--/.--/.--

LUĞAZLAR

721

ḲALEM

T3/407 Ni Lūlīdür ki çün hengāme tutsa
Ḳadem baştın ḳılıp tartar nevā-zīr

Başın kiskendin artıp anğa taḥrīk
Tilin yarğandın olup anğa taḥrīr

3 Ḳara suğa başın yüz ğūṭa birse
Tolar ağzı vü bolmas līk dem-gīr

Kirāmü'l-kātibīn andın ḳılıp s̱ebt
İl itkendin yaman yaḫşını bir bir

Velī ʿāşıḳ bile mecnūn işige
Ḳażā yitkürmey andın renc ü teşvīr

6 Bi-ḥamdi'llāh ki allımda ezeldin
Cünūn ü ʿışḳ yazdı kilk-i taḳdīr

.---/.---/.--

722

TENKE

1 Ni şūḫ irür ki ulus köngli içre sevdāsı
Anıng yüzideki ḫaṭlar kibi muḥarrerdür

Kümüş durur teni vü ḳıymeti anıng līkin
On ikki öz teni dik vech ile muḳarrerdür

R596a 3 İşide ol on iki her birisidür dīnār
Ki ʿadl sikkesidin yüzleride zīverdür

T3/408 Meger ki angladı ḫumsu'l-mübārek esrārın
Ki sanı buʿaded olmış egerçi yüz merdür

5 Gedāġa ḫumsıdın er salṭanat durur niʿacab
Ḳaçan ki biglik anıng rubʿıdın müyesserdür

.-.-/..--/.-.-/..-

723

İGNE

1 Ḳaysı ʿayyār irkin ol kim naḳb urar ṣūretde bar
Bir sinān yanglıġ ayaġdın baş ḳatıḳlıḳdın teni

Nāzenīnlerning libāsı niçe kim sengīn irür
Tār u pūdı közleridin içkeri kirmek feni

3 Perde-i ʿiṣmetde her gül-ruḫ ki ursun lāf-ı zühd
Könglekining derz-i derzi içre körmişler anı

Bu ṣıfat kim taptı ol ʿayyārlıḳ ser-riştesin
Tang imestür ger atın ḳoyġaylar anıng sözni

-.--/-.--/-.--/-.-

724

MİḲRĀŻ

1 Ni ḳuşlar irkin alar kim birer durur ḳanatı
Ḳanatının͠g uçıda hér birisige minḳār

Birer ayaġları hem bar u ṭurferaḳ bu kim
Ayaġ uçıda birer köz hem ittiler iżhār

3 Ḳaçan ayaġların almas tururlar ol sāʿat
Ḳanat urarġa bolurlar ṭuyūr dik ṭayyār

Ḳanat köp urmaḳ ile bir ḳarı uçarları yoḳ
Uçarda gerçi ḳarıdur alarġa istiẓhār

.-.-/..--/.-.-/..-

725

OK

F582b 1 Ni ḳuş durur ki uçar üç ḳanat bile līkin
Eger ḳonar hem açuḳdur ḳanatları barı

A182b Ḳanatı sarıdur aġzı velīk dāyim açuḳ
Bu ṭurferaḳ ki bolur ḳuyruġıda minḳārı

T3/409 3 İrür anın͠g kibi tüz kön͠gli āşıyānıda oḳ
Sipihr caʿbesidin isteseñg nümū-dārī

.-.-/..--/.-.-/..-

726

ENĀR

1 Ni micmerdür tola aḫker velī ol micmer endāmı
İrür sunᶜ ilgidin gāhī müseddes geh müsemmen hem

Çıḳar revzendin aḫker dūdı vü bu ṭurfe kim anıñ
Otıġa dūd yoḳtur micmeriġa belki revzen hem

3 Ot u micmer dime bar ol ṣadef kim dürlerin anıñ
İvürdi ḳanġa devrān-ı müşᶜabid çerḫ-i pür-fen hem

Eger bu nevᶜimes bes ni üçün barmaḳ küçi birle
Büşer cismi aḳar ḳanı añġa mecrūḥ olup ten hem

5 Niçe kim ṭabᶜı nārīdür velīkin miᶜde nārıġa
Birür teskīn munuñ nefᶜin tapıp min vāḳıᶜā min hem

.---/.---/.---/.---

727

BİL

1 Ni nevᶜpeyker-i kānīdür ol uzun tillik
Ki aġzıġa ḳaḳılur bir uzun yıġaç muḥkem

Munuñ dik aġzını muḥkem ḳılıp imes mümkin
Ki ol uzun tilidin hīç nevᶜ ḳılġay kem

3 Tiperler ança ki maḳdūr irür velīkin ol
Bu tipmek ile ḳatıḳ yirni çāk iter her dem

Bu nevʿyir yara almas cihānda ol kişi kim
Yoḳ irse bilide küç ger anı digil Rüstem

.-.-/..-/.-.-/..-

728

YUMURTḲA

1 Ol ḥoḳḳa-i ʿāc kim ḳılurlar gül-fām
Kim cevfi penīr ü meskedin toldı tamām

2 Kim anı uruşturmağıdın ister kām
Nā-kām uşatḳusıdur anı nā-kām

--./.-.-/.---/.-

729

PĀKĪ

T3/410 1 Ni cāhildür ki iyler nācihin tīz
Özi birle durur līkin maṣāfī

Meger Behrām-ı Çūbīn neslidindür
Ki aḥvālide ẓāhirdür ḫilāfı

3 Revāndur tīğı il başıda dāyim
Velī öz köksidür anıñ ġılāfı

Bu ḥāletḳa tanuğdur il başınıñ
Ṣafāsı dağı öz köksi şikāfı

5 Çü min ḳıldımʿıyān pākī nişānın
Kirek kim tapḳay imdi ṭabʿ-ı ṣāfī

.---/.---/.--

730

PERVĀNE

P202a 1 Ol ḳuş ki taʿaşşuḳ durur endīşe aña
Bir naḫlda kim şāmdadur bīşe aña

2 Şāḫı uçıdın ʿıyān bolup rīşe aña
Gül açmaḳ uşol rīşesidin pīşe aña

--./.--./.--./.-

TUYUḲLAR

731

T3/413 Yā Rab ol şehd ü şeker yā leb durur
Yā meger şehd ü şeker yalap durur
Cānıma peyveste nāvek atḳalı
Ġamze oḳın ḳaşıġa ya leb durur

-.--/-.--/-.-

732

Cevr oḳın cānımġa sāḳī yazmadı
Vaṣl cāmıdın ḫumārım yazmadı
Kilk-i ḳudret sebz-ḫaṭlar ʿışḳıdın
Özge iş allımġa gūyā yazmadı

-.--/-.--/-.-

733

A183a Ya ḳaşıñgdın nice bir oḳ köz tutay
At ki utrusıġa anıñg köz tutay
Niçe körgeç özge meh-veşler ḳaşın
Yañgı ay körgen kişi dik köz tutay

-.--/-.--/-.-

734

Laʿlidin cānımġa otlar yaḳılur
Ḳaşı ḳaddimni cefādın ya ḳılur
Min vefāsı vaʿdesidin ṣād min
Ol vefā bilmem ki ḳılmas yā ḳılur

-.--/-.--/-.-

735

Bā-vücūd ol yüz irür gül-gūnesiz
Kim körünür allıda gül-gūne siz
Yüz ḳızıllıḳ yoḳ turur iy ehl-i zühd
Tā ki münkir siz mey-i gül-gūne siz

-.--/-.--/-.-

736

R596b Çerḫ tartıp ḫançer-i hicrān bu tün
Ḳoymadı bir ẕerre bağrımnı bütün
T3/414 Tünge barıp bizni bī-ḥāl iyleding
Ni belālıġ tün imiş yā Rab bu tün

-.--/-.--/-.-

737

Ötkeli ol serv-i gül-ruḫsārıdın
Yok haber ol serv-i gül-ruḫ sarıdın
Hecridin bāġ içre birür yādıma
Ḳāmetidin serv gül-ruḫsārıdın

-.--/-.--/-.-

738

Tīġ-ı ʿışḳıng yāresidür bütmegen
Derdini her kimge aytıp bütmegen
Hecr ṣaḥrāsıdur āhım otıdın
Anda gül yāḫūd giyāhī bütmegen

-.--/-.--/-.-

739

A183b Veh kaçanga tigrü ʿışkıng kācıdın
Közüme her lahza ot çakılgusı
Bes durur könglümde ʿışkıng yakma ot
Kim harāret ol hem ot çakılgusı

-.--/-.--/-.-

740

Ol perī ʿışkıda bu dīvāneni
İy ki ister sin kilip külhende kör
Bir kadeh ol gülni handān iyledi
İy köngül nezzāre it gül-hande kör

-.--/-.--/-.-

741

Yağdı cevrüng okı hecring taşı dik
Kıldı kan könglüm için hem taşı dik
Saçkalı māhım ayağıga sipihr
Köz yaşımnıng laʿl ü dürrin taşı dik

-.--/-.--/-.-

742

Nakş tutmış közde ol yaşım mining
İyle kim barmas bu yan yaşım mining
Kāmım olmakdur habībimdin yırak
Ger hod olsun Hızrça yaşım mining

-.--/-.--/-.-

743

Niçe didim ol ṣanemġa barmaġın
Ḳılmadı ol terk āḫir barmaġın
Munça kim ḫōd-rāylıġ körgüzdi ol
ᶜAḳl ḥayret ḳıldı tişlep barmaġın

-.--/-.--/-.-

Tükendi Bedāyiᶜ kitābı
Vallāhu ᶜālem bi's-ṣavāb

R'DE OLMAYAN ŞİİRLER

Gazeller

744

A48a F543a P154b T3/96

Ni'acab her yan min-i mecnūn başıda yāreler
Bes ki yağdı üstige etfāl ilidin hāreler

'Ārızıng etrāfıda güldür körüngen iy perī
Yā kamer devride şaf tartıp durur seyyāreler

3 Her koyun gūyā ki bir ser-geşte 'āşık gerdidür
Bes ki tofrağ oldı 'ışkıng deştide āvāreler

Angla kim ahbābnı külbemde mihmān itmişem
İtleri ağzıda ger körseng bağırdın pāreler

Anda Mecnūn min bu yan Leylī sin itkeç ictimā'
Bir taraf dīvāneler bir yan perī-ruhsāreler

6 Hān-kah vakfı suyın içmesler iy şeyh angla ğıl
Ger humār olsa fenā deyridağı mey-hāreler

İy Nevāyī 'ışk ara ölmektin özge çāre yok
Bes ğalat bolğay dimek 'uşşakını bī-çāreler

-.--/-.--/-.--/-.-

745

A48b F543a P154b T3/97

Turfe kör kim furkatıdın yüz melāl allımdadur
Gerçi köz her sarı salsam ol cemāl allımdadır

Ol Mesīhādın ki bir dem ayru tüştüm ölmedim
Āh kim ölgünçe uşbu infi'āl allımdadur

3 Tüzge min her niçe bolsa tīre hicrān tünleri
Ger yaḳīn bilsem ki eyyām-ı viṣāl allımdadur

Anglaman allımdadur laʿling ḫayāli muttaṣıl
Yā anıng şevḳıda aḳḳan eşk-i al allımdadur

Cān birip laʿling bir öpmekni temennā iyledim
İy köngül bil kim ʿacab fikr-i muḥāl allımdadur

6 Devr hecridin tınar min iy köngül her laḥẓa kim
Sāḳi-i meh-veş bile cām-ı zülāl allımdadur

İy Nevāyī dip idi vaṣlımġa yitseng cān alay
Bolmaġum nevmīd tā ol ihtimāl allımdadur

-.--/-.--/-.--/-.-

746

T3/333 Veh ki hecring otı cism-i nā-tüvānım örtedi
Nā-tüvān cismimġa tüşken şuʿle cānım örtedi

Ḳozġaban könglüm alaḫan u alaman iyledi
Ni alaḫan u alaman ḫānümānım örtedi

3 Berḳ-ı ʿışḳıng çünki tüşti ḫānümān boldı kül
Ṭurfe ot irdi ki peydā vü nihānım örtedi

Dime ʿışḳım n'iyledim kim rūzgārıngdur ḳara
Örtedi iy ḳātil-i nā-mihr-bānım örtedi

Laʿl-i maḥlūl iylegendin ot yaḳıp ḫāşāk ile
Hecr cānım köydürüp cismimde ḳanım örtedi

6 Bolmasa nām u nişānım ʿayb ḳılmang kim firāḳ
Rūzgār evrāḳıda nām u nişānım örtedi

Şām-ı hecride şafaḳ körseng Nevāyī bil yaḳīn
Kim felekni şuʿle-i āh u figānım örtedi

-.--/-.--/-.--/-.-

Kıt'alar

747

F580b Tirig çü ahir öler bes öküş ġam-ı mühlik
T3/401 Çikip ecel medediġa bu ıżṭırāb nidür

Çü her kişi ki toġar ölmeyin yoḳ imkānı
Ni iş ki bolmayın imkānı yoḳ şitāb nidür

.-.-/..--/.-.-/..-

748

T3/402 Ecel çün mükerrerdür ölmek üçün bes [ṭamaʿdın?]
Nidür yüz ġam otıġa köydürmek özni

Çü toġmaḳdur ölmek üçün bes ni yaʿnī
Ölerdin burun her dem öltürmek özni

.--/.--/.--/.--

NOTLAR

2. T de yok.

3. T de yok. 5a allıda: A,P alıda; F allında.

4. T de yok. 2b cān-bahşlıġdur: A cān-bahşlıḳdur/3b cemāl-i Yūsuf-ı Ken'ān : F cemālinġ Yūsuf-ı Ken'ān / 5a riyāżıdın: A beyāżıdın.

5. T de yok. 2b sin : A bar / 5b ehl-i 'ıṣyāndın : A ehl-i İslāmdın / 6a ehl-i 'ıṣyān : A ehl-i İslām / 8b Rıżvāndın : A ġılmāndın.

6. T de yok. 3b leyle'n : A leyle / 4a yirde ki : F yir eger / 4b Uçmaḳḳa F , P Uçmaḳġa / 5a olup : A olur.

7. T de yok. 1a muḳtedālıġ : F muḳtedālıḳ / 5a ḥaşrġa : F ḥaşrınġa, efsānesi : A fesānesi / 9a bolġay : F bolmaġay.

8. T de yok. 1b könġül iylemegey : F könġülde iylemek / 2a ikenin : F irkenin / 5a ḳarmış : F ḳazmış / 7a meger : F eger / 7b yögürmekde : F,P yögürmekte.

9. T de yok. 5a çihresin : A ṣūretin.

10. T de yok. 2a Mesīḥ : A ḥakīm / 2b Rencīdür ol : A Rencī durur / 4a toġḳanda : A,F toḳḳanda / 7a ref' bolup : A maḥv olup.

11. 5a sevādıdın : F hevāsıdın.

12. 1b yitse : T yıḳsa / 4a mundaḳ kim : F,P, T kim mundaḳ / 4b fitne : T peşşe.

13. T de yok. 3b yıraḳın : F yıraḳtın / 8b Yāve dir : A Yāvedür.

14. 7b şām-ı tīre : T şām u tīre.

15. T de yok. 2a 'ışḳıdın : F 'ışḳıda, itme kim : F itmenġiz / 2b 'āşıḳlıġ : F 'āşıḳlıḳ / 7,8 A da yok.

16. T de yok; A da ise 17'den sonra geliyor. 3b yitmesün : P yitmese / 7a bar : A,P yār.

17. T de yok. 1b ni : F ne / 2a oḳı : F otı / 4b kerāne : F nişāne / 6b nā-kāmlıġ : F nā-kāmlıḳ.

18. 1b yoḳ turur : T yoḳtur ol / 2a itiptür : F itipdür / 3b cevlān : A meydān / 4a meydānġa : A meydānda / 5a diktür : F dikdür / 8b zeng : A nevᶜ.

19. 4b Rāst bardur : F Rāstlıḳdur; ḳamışlıġ : A,P,T ḳamışlıḳ, F ḳamış dik / 5a tüşken kön͡gül içre : F içre kön͡gül tüşken / 6a āzādlıḳ : P āzādlıġ / 6b nişānı : F nişān her / 7b bolġay : T bolur.

20. T de yok. 2a Ḳuşġa : A Ḳuşḳa, oḫşar : F oḳşar / 3a pāresin : P yāresin / 3b A : ... kibi sin barça sulṭānlar ara / 5b sipāhıġa : F sipāhıda / 6a İlge : F İlni / 6b olsa : P olur / 9a Tin͡gridin : P yārdın.

21. T de yok. 2a bolmasa ebr-i dey : A bolmaġan bolsa; F,T bolmasa irdi / 4b baḥr u kānım : A kārvānım.

22. T de yok. 6a sin olsan͡g : F sin oḳ sin.

23. 5a otluġ : A,F otluḳ / 6a cāndur u : A ḳandur u, F cān durur / 7a birle : A içre.

24. 1a Otḳa : T Otġa / 3a her dem derdim : F derdim her dem / 4b memnūn : A mecnūn / 6a ister olsan͡g : A ister irsen͡g / 6b Bolmasun : A Bolmas..

25. 1a vīrānlıġın : F mecnūnlıġın / 4b yıḳılġur külbe-i vīrānıda : A,T yıḳılġur külbesi eyvānıda; F yıḳılur külbesi eyvānıda / 5a şeʾnimġa : T şeʾnimde / 7a aḥbābġa : A,T aḥbābḳa.

26. T de yok. 6a çik : F çikip.

27. 2a kilse : A,F,T kirse / 3a ḳılġalı : A itkeli.

28. 3b Mamuġ : A Mamuḳ / 3b ᶜamdā : T anda / 5a tofraġdadur : F tofraġtadur 5b ser-nigūnlük : T ser-nigūnlik.

29. T de yok. 7a örgenip : A üzgenip.

30. 3a yārem : A,P yaram / 4a ḫazān : F ḫazāb / 5a tan͡ġgan : F,T ḳoyġan; bolup : A bütüt / 6b bāver : A nāver / 9a yāren͡g : A yaran͡g.

31. 2 A da 4'te.

32. T de yok. 4a ilge : A munça / 5b tamuġ : A tamuḳ / 7a Vaṣlıġa : F Vaṣlıñġa.

33. 5b ḳara köz : A köz ḳara / 6a çırmanġan : T çırmalġan.

34. 2b kilür : F bolur / 4a irmes : F bolmas / 4b Çābüklük : T Çābüklik / 5b şāmımġa : F şāmıġa / 7a şīresidür mużmer : T şīresi mużmerdür : A,P riştesidür mużmer / 7b bolsun : F,T bolġay.

35. 1b mañga : T sañga / 4a N'itip min nihān ... : F Nihān min niçük .../ 5 A da yok.

36. 3a raʿnālıġdın : F,T raʿnālıḳdın.

37. 2a Buzuġ : A Buzuḳ / 3b insānġa : F īmānġa / 5a ni : F ne.

38. T de yok. 3a köksümni : F köñglümni / 4b bīm-i vebā : P būy-i vebā / 6b Şūḫluġ : F Şūḫluḳ; kiydi : A,P kildi.

39. A da yok. 4b Bolmaġ : F,T Bolmaḳ / 9a kūyüñde : F köñglünge.

40. T de yok. 1a anı : A añga / 6b maḥşerde : A maḥşerġa.

41. T de yok. 4b Kim : A Tā, P Yā / 5b ḳısm : A hem, ḫazān-ı hecr : F ḫazān-ı ḳısm / 7a sürḫ-rūluġ : A sürḫ-rūluḳ / 7b āl u ḥubbıġa : F āl-ı ḥubbıġa.

42. T de yok. 5a allıda : A alıda; tofraḳ : A,P tofraġ / 10b mest ü ḫarāb : A mest-i ḫarāb.

43. Bu ve 44, 45, 46. gazeller A da 48'den sonra geliyor. 2a ḥicābıġa : A,F,T ḥicābıda; vāle min : T vāle min vāle / 3 R de yok; F de 7'de bulunuyor. A,P ve T de ise 3'te. Burada da öyle verildi. / 6a isteseñ : F iyleseñ.

44. 3a naʿli : A laʿli / 4a ḳuçḳan : T kuçġan / 4b şekl-i ḳullāb : A şekl-i miḥrāb / 5b astıda : A üstide / 9a istep : A ısrap.

45. T de yok. 1a ara : A ile / 6a hevā : A ḥadīş / 7a her dem : A her yan / 7b allında : F allıda, A alıda / 8a F : Köp açıġlanma ulustın gerçi bolsañ telḫ-kām.

46. 1a Bolmayın : F Bolmadı / 1b taleb-i ᶜışk : A taleb-i hüsn / 3b işte : T işde / 4a Telhlıġ : A,F,T Telhlık / 4b Nāz ile : A Yār ile; iylemese : A iylemey ol, F iyleme ol.

47. 3b birmegil emān : F iylegil nihān.

48. 2a ruhsāre : F,T ruhsār / 3a laᶜli köñglüm : F ᶜakl u köñglüm / 4b Körmemiş min : A Körmemişem / 6b yigitler : T yigitlik.

49. 1a firākıñgdın : F firākıñgda.

50. T de yok. 1b Ki ay : F Kim ay / 4b öpmekke : F itmekke / 6a perde-derlıġdur : F perde-derlıkdur / 6b perdeliklerġa : A perdelıġlarġa.

51. 2b bolġay : A bolmak, F bolġaç, T bolmaġ / 3a Körmegen : F Körge min / 3b şuᶜleler kör : A şuᶜlelerdür / 5b deyriġa : A deyride.

52. T de yok. 1a otluġ : A,F otluk / 2 F de bu ve sonraki beyitlerin düzeni şöyle : 4, 5, 6, 3, 2, 7. / 5b tutuşkay : A tutuşkan / 7a iyle : F nige.

53. 3a Hūş u ᶜakl u ... : F ᶜAkl u hūş u ..., nām u nengim : A neng ü nāmım / 4a ādemīlıġdın : F ādemīlıkdın / 6b rüsvā : A peydā / 7b sāġar-ı şahbā : T sāġar u şahbā / 8a olġan : A iyler.

54. T de yok. 1a semendin : F semend / 3b oyġatıp : F kozġatıp / 4a yüz bahārını : A nev-bahārını / 6b başıda : A,F başıġa.

55. 1b ayaġıdın : F ayaġıda; yolıda : F başıda, T yolıdın / 2 A da yok. / 4a köz : T öz / 5a ehl-i zühd : T ehl-i hıfz.

56. 1a ᶜIşkıñg otı : F,T ᶜIşk otı / 2b tār birle : A tār bolġay / 3b tiziñgni : F başıñgnı / 5, 6 F de yok. / 5b aymanıp : T aylanıp / 9b İşke köymenip : F öyge ötkenip.

57. T de yok. 2a köñglümge : A köñglümde / 2b sūzlıġ : A sūzluġ, F sūzluk / 6b devrī çerh : A devr-i çerh / 7a bed-nāmlıġ : F bed-nāmlık.

58. T de yok. 8a kāfī durur : F bend durur / 9a İsteme : A İstemes / 9b sıhhatlıġ : F sıhhatlık.

59. 1a kıldı köp : A köp kılıp / 2b kılmay : F kılmak / 3a vefā : F cefā / 4b bīmārlığdın : F bīmārlıkdın / 4b kopkan yok : A yok kopkan / 5a al : F bir / 10a lutf : A şükr.

60. 2a meşşāṭanı : F meşşātnı; allıda : F allımda, T allında / 5a közümde : A közümge / 7b yığlar : T ingler.

61. 1b haber : F eser / 2a Tilmürür min : P Tilmürüp / 4a yögürmekdür : F yögürmektür / 7a kıldım : F kıldı.

62. 4b urungan : A urulġan / 5a buzuġ : A buzuk / 6a çü iylep tuġyān : F çü tuġyān iylep / 6b ʿākil ü dīvāne : F,Tʿākil ü ferzāne.

63. T de yok. 3aʿukūbetler : A,Fʿukūbetka; budur : A bütür / 8a hazānıdın : A,F hazānıda / 9a devr : A dehr.

64. 2b yığlat : A yıġlap / 6a A : ... dāmıġa meyl iylegeç köñglüm kuşı / 9a Şāhlığdın : F Şāhlıkdın / 9b kūyige : A kūyide.

65. T de yok. 1b köñglümde : A köñglümge.

66. T de yok. 1b mañga közüm : A közüm mañga / 4a Her bir : A Bir bir / 6 F de yok. / 6b tigrü : A dağı / 7 F de yok.

67. T de yok. A da 2'de,P de ise 3'te bulunan şu iki beyit R ve F de yok:
Tapmaġay nahl-i kadiñg dik bir nihāl-i hoş-hırām
Gerçi bolġay bāġ-bānnıñg serv ile şimşādı köp
Tilbe köñglümdin imen rāżī ki her tün kūyide
İtleriniñg aġrıtur başın anıñg feryādı köp

4b itmiş: F irmiş/5b fenā içre: F fenā ehli/6aʿÖmr kaşrın: P Kaşr-ı ʿÖmrin.

68. 2a mañga örtenme kim: A mininğ örtenmekim / 7a çün yok : A yok çün/ 10a muġtenem : F muhterem, allında : F allıda.

69. T de yok. 2b Hükm ü emriñgga : A Hükm-i emriñgga, musahhar : A berāber / 4a zeynlıġ : F zeynlık / 9a iyleseñg : A kılġa sin / 10a uçmak : P uçmaġ.

70. 2b cām-ı şafak-gūn: F,T cām u şafak-gūn/ 5b buyurduñg : T buyurdı, öktedür : F ökdedür / 7b cilve : F çāre.

71. T de yok. 2a kıla sin : A kılġa sin / 5b Ki : F Kim / 6a lāf-ı vuşūl : F lāf-ı uşūl / 6b maʿnīga : A,F daʿvīga.

72. T de yok. 1b közdin : F kandın, kan boldı: F köz boldı / 5b Zulmet F Zulmet içre / 6a iyle dāyir : F ile mey bir.

73. T de yok. 2a könglümde : A könglümge, itti : A taptı / 3b artukdur A,F artuktur / 5b ragmıga : A ragmımga / 6b yolında : F yolıda / 8 yasaptur : A,F yasap min / 9a āfet irür : A,P āfet durur.

74. T de yok. 1b açarga : A,F açarda / 3a zulmet içre : F zulmetingde.

75. 3b hüsnüng dik : A hüsnüngdin / 7b ʿayn-i ʿināyet : A ʿayn-i kifāyet.

76. T de yok. 3a yüz : A ol / 6b mesāhat : A seyāhat.

77. T de yok. 4b bed-mestlıg : A,F bed-mestlık / 5a tapıp : A tayıp / 7 olur : A irür.

78. 1a idrākin : F sırrını / 2a kılgıl : A iyle / 4a sürın : A,P sözin 6b içre : A üzre, her dem it : A mübhem it / 7 F de 8'le yer değiştirmiş. / 7b merhem it : F derhem it.

79. 2b Didi : A Dir ki / 6b nīşi nūki : F nūki nīşi, genc-i vīrānımda : F renc-i vīrānımda / 8a Cüzv-i cüzvümni : T Cüzvi-cüzvi min.

80. T de yok. 1a ser-mest-i : F bir mest-i / 5a katıklıkdın :A katıklıg 7a kāfirlıg:F kāfirlık; iyleben : A iyledi / 9a köp sorma : A köydi

81. T de yok. 7a iylep : F iyler / 8a āyīn ü resm itken : F āyīnni terk itken.

82. 1a ot turur : F ot durur / 2b üstige anıng : F üstige bolgay / 3a harāretdür : A harārettür / 6a öylerdin : A otlardın / 8b derhem : her dem / 9b ... lutfung hem ot kahrıng hem ot : F,P : ... mihring hem ot lutfung hem ot.

83. 4a başıda : T başında / 5a serv-kadlik:F serv-kadlık, T serv-kadlıg 8a āsūdelıg : A,F āsūdelik; T āsūdelik / 9b bolmıştur : F bolmışdur

84. T de yok. 2a ayttım : F didim / 5a tut kadeh : A,P kadeh tut.

85. 3a dūd u otdur : A dūd-ı otdur / 3b her lahza : T bir lahza / 4b b hem : F hem birle / 7,8 F de yok. / 7b togkanda : A,T tutkanda / 8a ilining terki tut : T élini terk tut / 8b Bagrınga : T Bagrıngga.

86. 1a bağrıma : A köñglüme / 1b miñg : A yüz / 4a veh : A bes / 5b Cerāhatlıġ : A,F Cerāhatlıḳ / 8a emn-i ʿıyş : F emn ü ʿıyş / 11a ... tā cihān ehliġa : F ... cihān ehliġa tā.

87. 4b bolsun : F barsun / 5b nedāmet : F kerāmet.

88. 3a ḳad ile : F ḳad ilen, ḥālıñgni : T ḥālıñg / 4b Yüzini : A Yüzidin cānıma : A cānımda / 5a ki : F kim / 9b illā : F,T aṣlā.

89. T de yok. 2a Mecnūnnıñg : F Mecnūnıñg / 2b derdiġa : F ʿışḳıġa, vāriṡ : F bāʿiṡ / 5a mañga : A,F mini.

90. 4b F,T : ... ḳılmaḳḳa bu bāl ü per irür bāʿiṡ / 6a yüz ivürdüñg : T yüz öyürdüñg.

91. T de yok. 4a Bezm-i ʿıyşıda ḥadīṡimni : F Bezm-i ʿıyşımnı ḥadīṡide / 6a ḳāṣırdur : P ʿācizdür / 7b ʿilm : P ders.

92. T de yok. 1a her : A bir / 10 A da ve F de bu beyitten sonra şu beyit var :

İl ni bilsün ni idi Ḥaḳḳa bu işde ḥikmet
Mihr nūrdın ni bilür şeb-perek-i tīre mizāc

94. T de yok. 6a ḳaralıġ : F ḳaralıḳ / 6b oḳ : A gül / 8b zücāc : P mizāc / 9b ʿufūnet : P ʿuḳūbet.

95. 7a gedālıġ : A gedālıḳ / 9b İrür : A İmes.

96. 1a köñglüm içre zülfi : A,F köñglüm zülfi içre; P zülfi köñglüm içre / 2 A da yok. / 3b birev : A,T bir ay / 4b sormaġ : A sormaḳ / 8a vefāsızlıġ : A vefāsızlıḳ / 8b alar : A iyler.

97. T de yok. 4b mihr-āsāġa : A mihr-ārāġa / 5b sunı : A munı / 7a Zühd ilin : A zāhid ehlin.

98. 3b ilgige : A,T ilgide / 5b diktür : F dikdür / 6a bed-mestlıġ : A bed-mestlıḳ.

99. T de yok. A da ise 95. gazel olarak yer almış. / 1b raḫşnı : A raḫş.

100. T de yok. / 4b peykān : P mihmān.

101. T de yok. / 1a bes : A pes.

102. T de yok. / 6a buzuġ : A buzuḳ.

103. 1a nişān : P manga / 3a inmegey : F,T yanmaġay / 4a közdin : A kördi / 6a belki : A,F,T belkim / 8b Yitse ḫod maḥv... : T yitseler maḥv....

104. T de yok. / 1a ḳuyaştın : F ḳuyaşdın / 5b tüzüp : A çikip / 7a oldı : A boldı.

105. 1a İstemen : F İsteben / 7b tutsang : A ḳoysang / 12b Tanıban : A Tapıban / 13b ḳuyaşdın : T ḳuyaştın.

106. T de yok / 5b la'ling dik : A la'lingdin / 7b bī-bāk : A bī-pāk.

107. T de yok. / 5a dünyālıġ F dünyālıḳ / 7a faḳr u riyā ilidin : F faḳr u riyāyī ildin.

108. T de yok / 1a anga irmes kişi : P kişi irmes anga / 3b laʿlini : P la'lingga / 5a Ḫaṭı girdige : A,F Ḫaṭı devride; urula : A,F ivrüle / 6a anga : A kim.

109. 1a almaḳdadurlar : F almaḳtadurlar / 3a Şūḫluġdın : F Şūḫluḳdın, T Şūḫlıḳtın; her dem : A her ṭaraf / 3b bolsa : A bolġay / 5a alıptur : T alıpdur.

110. T de yok. 4a Hecr zehri: F Hecri zehri / 3b bolsa: A bolġay.

111. A ve T de yok.

112. 3a mir'ātın : A mir'ātı / 5b zāhidḳadur : F zāhid durur, T zāhidġadur / 7a vuṣūl : P viṣāl.

113. T de yok. / 2a Dime : F Dimey / 5b tā : F ne.

114. T de yok. / 4a allında : F allıda / 4b çü : A çün / 5b āḫir : A ṭāliʿ/ 7b mev'ūd : A mevcūd.

115. T de yok. / 8a düşmenlıġ : A,F düşmenlıḳ.

116. T de yok. / 6b aldurmamış : A aldurmış.

117. T de yok. / 2b gāhī n'itti : A n'itti gāhī / 7b yā : A ger.

118. T de yok. / 5a ādemīlıġdın : F ādemīlıḳdın / 6a A : ... örter irdim vāy kim / 8a bī-ḫodluġ : F bi-ḫodluḳ.

120. 1a kökertiptür : F kökertipdür / 2b A : ... ni tañ gūl-şende çün açıldı verd / 4a her ṭaraf : F,T her sarı / 4b tofraġ : F tofraḳ, savurmaġdın : F savurmaḳdın / 5a tolġanıp : A tolġaşıp.

121. T de yok. / 3b eşkālige : A eşkāliġa / 6a mey-i ʿışḳ u Nevāyī : P mey-i ʿışḳ Nevāyī / 6b köp : A bes.

123. 4b Kisip baġrın kisük ... : F Kisük baġrın kisük...

124. T de yok. / 1b boldı : A oldı / 2b bişürmek : A bişürgen / 3a birdiñ : P birür / 4a isteben : P istemen / 4b naḳş : A nefes / 5a deryāsıġa : A deryāsında / 9b rüsvā : A sevdā.

125. 1b A : ... bile her dem irür köñglüm şād / 2b sürmek : A ḳavmaḳ / 3b ḳılıp : P körüp.

126. T de yok. / 5b derd-perver ... renc-fersūd : P renc-perver ... renc-fersūd / 7 A da yok.

127. 3b ḳaṭʿā : A,T peydā / 5a şādlıġ : A şādlıḳ.

128. 2a Tündluġ : T Tündlik / 2b irse : A olsa / 3a raḫşıñ : F,T raḫşı / 6b Cāmını : T Cāmnı.

129. T de yok. / 2b ḳılġan : A ḳılġay / 3a efsūn-ı sevdā : A efyūn-ı sevdā / 4b közge : A körgen / 7a asıptur : F asıpdur.

130. 1b Dimey : A Dimen / 5a Şeh olsa : A,F,T Şeh olsam / 7a ḳatl itse : A ḳan itse.

131. T de yok. / 1b cevher-i cān içre : F cān u cihān içre / 3a ölmekke: A köymekke / 5,6 F de yok.

132. T de yok. /1b mihri ... berḳ-ı dirahşāndur : A berḳı ... mihr-i dirahşāndur / 2b saldı : A sarı.

134. 4a iyler : A,T ḳılġay / 5a tofraḳça : A tofraġça / 6a birmekdin : A,T birmektin / 7a vādīsidin : A,T vādīside.

135. T de yok. / 2b meger : P anıñ / 5a köñgül ki : F köñgülni.

136. T de yok. / 3a rişte-i cismimde : A,P rişte-i cānımda / 7a yāre : A,F pāre; ḳıldı : A ḳılsa.

137. 4a dip : A,F dir, cevri : T cevr.

138. 1a her laḥẓa ḥāli : A her dem ḫayāli / 3a ilgige : T ilgide.

139. 1a Żaʿflıġ : A,T Żaʿflıḳ / 3a Zülfüñge : T Zülfüñga; hem-serlıġ : A,T hem-serlıḳ.

140. T de yok. / 3a ʿİşve birle : F ʿIşḳ birle / 7a Dōstluġ : A,F Dōstluḳ.

141. T de yok. / 2a ḳaştın : F ḳaşdın / 5b şehr : A dehr.

143. 2b bī-ḫodluġ : A bī-ḫodluḳ / 7a Ġarażım : T Ġarażı, A Ġaraż / 8b Serv-i gül-rūyuma : F serv ü gül-rūyuma.

144. T de yok. Gazelin redifi F de -pdur /- pdür biçiminde. / 1b içidin : A uçıdın / 5b gül-bergdin : A gül-rengdin /.6a ḳıldı : A ḳılmış /6b taşıptur : A aşıptur.

145. 2a Mey bile gülni : F,T Gül bile meyni / 3a nesīmi ıṭrıdın : F,T nesīm ü ıṭrıdın / 7a ḫurremlıġ : A,F ḫurremlıḳ / 8a vā-bestelıġ : A,F vā-bestelık / 9a iyleseñ : A,T isteseñ.

146. T de yok. / 2a köñglümni : A köksümni / 4a körünse : F köründi / 7b alurġa : A olurġa.

147. T de yok. / 5b ile : A ara.

148. 1b Ḫāl : A Ḫāli / 5a Vaṣl ṣubḥın : A Vaṣl-ı ṣubḥtın / 6,7 F ve T de 8'den sonra geliyor. / 8a ḳıldıñ : T ḳıldıḳ, yārıdın : A yārdın.

149. 1a a'żāsıda : F,T a'żāsıġa / 2a bilmegey : A tilegey / 3a Şiddetim : T Şiddetin / 4b ittiler : A itti yār / 5a āgeh ki : A geh geh / 5b ḥālimġa : T ḥāliġa.

150. T de yok. / 2a ol otnı : F il otnı / 3b A,F : Veh ni bir devr bu ki ... / 4b evrāḳıdın : F evrāḳıġa.

151. 1a çırmaşur : F çırmanur (sonraki beyitlerde de böyle) / 1b sevdāsıda : A sevdāsıdın / 2b yitsem : T bitsem / 4b dip : A ol / 6b A : ... ḫaylġa bu ḫayl-i ẓālim çırmaşur / 7a ister : P istep.

152. 1a derd ü renc-i ġavġāsı. F,P,T renc ü derd-i ġavġāsı / 2b başında : F başıda / 4a A: ... bolup ʿaḳl uḳarār u ṣabr u hūş / 4b ḫayl-i ʿışḳ : F,T ehl-i ʿışḳ; yaġması : A ġavġāsı / 7b ança : F,P,T āyā / 9b köñglüñ : F,T köñglüm.

153. T de yok. / 2a atḳan : A alġan / 3b A da 4b burada. / 4a A da yok.

154. T de yok. / 6a dihḳān di : F dihḳānda / 6b açılıptur ki : F açılıpdur ki / 7a İrür : A,F Olar.

155. T de yok. / 2b defteride : A defteriġa / 3a cān u ḫıred : A,F cān u köñgül / 4a ʿUşşaḳ hecri : A ʿUşşaḳı hecr.

156. 3a olsun : A,F,T olsa / 3b bu belālar : F,T ol belālar / 7a ol yüz : F ol ay.

157. 2a Didi kim : F,T Dime kim / 4a kitür : F,T yitür; başımġa : F cānımġa / 5a ṣubḥ-ı ʿömrüm : A ṣubḥ-ı ʿıyşım / 5b ḳuyaştın : F ḳuyaşdın / 6a kil : F,T yit.

158. T de yok / 4b ḳoş ḳoş : A ḫoş ḫoş / 7a büt : A gül.

159. T de yok. / 2a ölerdin : F alurdın / 4a allıñġġa : F allıñgda / 9a Didiñ : A Didi.

160. 1a,b buzuġ : A,F buzuḳ / 2a zülf ü ḫāliñ : A,F,T yüz ü ḫāliñ / 6b ol : F eger, uçmaġda : F uçmaġta; uçmaġda cismim : A uçmaḳ cismidin / 7b buzuġ : F buzuḳ / 9a derdi hecride : A,F,T hecri derdide / 9b yoḳ turur: A,T yoḳtur; isterge ni : A,T isterge bunı.

161. 2a ʿışḳ terkin:A,T ʿışḳı terkin, hem ol: T ol hem; vaṣldın : A,T vaṣlıdın / 2b yāver ... bāver:P bāver ... yāver / 3b ṣubḥıdın : A ṣubḥdın / 4a Yüzinde : F Yüzindin; mañglayıda: A,T mañglaydın / 4b ḳuyaştın:A,F ḳuyaşdın; tamar: F aḳar / 8a ehl nā-ehl-i zamāndın. T ehli yā ehl-i zamāndın / 8b su kim : A kim su / 9a dilberin: A dilberi.

162. 5b yitse : T itse, sivinçi : P sivünçi / 6b cānımġa : P min zārġa / 9b divāneni : A,T āvāreni.

163. A da 157. gazel / 2a ḫaylidin : A ḳatlidin / 2b yazuġluġ : F,T yazuḳluḳ / 3a çün ḳirding : A çü kilding, nihāl-i ḳaddinge : T nihāl-i ḳaddingġa / 6a cām-ı fenā : F cām-ı mey ü.

164. A ve T de yok.

165. A da yok. / 5b içre : F,T üzre.

166. A da yok. / 1b şūḫ durur : T şūḫdur u /16b vaḳtda : T vaḳtıda.

167. T de yok. / 1b kişi kim niçük : F niçük kim kişi / 6a içide : A içre / 7b itmiş anıng iylemek : F itmiş iylemek anıng.

168. T de yok. / 1b Ḳuruġ : A Ḳuruḳ, buzuġ : A buzuḳ.

169. A da yok. / 1a bilmes : F birmes / 1b köngl ide : F kūyide / 5b tutḳay min : F tapḳay min.

170. T de yok. / 2a belkim ġonçe dik : F çākim ġonçe dik / 6b bāk : A pāk.

171. 7b tigreside : A,T tigresige; aylanur : A iygenür.

172. 3a dil-cūluḳ : T dil-cūlıḳ / 5b ḳaṣdımġa : T ḳaṣdıġa / 7b irkin : A irding.

173. T de baştan dört beytin sırası şöyle : 1,4,2,3. / 5b boyluġ : F,T boyluḳ.

174. 3a yüz rengini : T yüzüngni / 5a Şeyḫ İbrīḳ : T Şeyḫ ü ibrīḳ.

175. T de yok. / 1b Mevcluġ : A Mevcluḳ / 2a cilve iyler : A cilve-gerdür / 5a taḳlīd iterler : A,F teslīm iterler / 7a bir mey : P mey bir, ġam şāmı : F şām-ı ġam / 8a ehliġa : A ehlide.

176. 2b kāmildür bu kim : F... kāmil budur kim/3b diktür : A,T dikdür / 8b özi dik : A,T özüng dik / 9b kiltürür : A,T yitkürür.

177. A,F,P ve T de yok.

178. A,F,P ve T de yok.

179. T de yok. / 1a hecr : A zār.

180. A ve T de yok.

181. 4a mesken : A miskīn.

182. 3. beyitten sonra beyit düzeni A ve T de şöyle : 6,4,5,7. / 1b kişver-i İslām : T leşker-i İslām / 2a otı : A otın / 5a zevrakıġa atlasıng : F atlasıġa zevrakıng, atlasıng: A talʿatıng / 6 A da yok. / 7b çābüküm : T çābükim.

183. 2bʿömrdin : Tʿömridin / 4b anda uyku : A, P uyku anda / 5a Şuʿlelıġ: P,T Şuʿlelık / 5b hadsiz : A anıng / 6a refīk : F,T köngül.

184. T de yok. / 1a vaktıdur u : A vaktı durur.

185. 3a çenberi : T çemberi / 4bʿışkıda : Aʿışkıdın / 7b Gāhī... gāhī : F Gāhī ... daġı.

186. 3b Pes : F,T Bes / 5a yirge : A,F,T yirde / 7a diptür : F,T dipdür / 7b alġan : F andın.

188. T de yok. / 6b nikābdadur : A hicābdadur / 8b birdin : F birde.

189. T de yok. / 1a Külbemge : A Külbemġa / 3b Köygen : A Her yan / 4b urar ni bu okın : A urarġa bu okdın / 5b cürmi : A çerhi / 8a vakt : A vaktı / 8b bütka : A bütçe.

190. 4a maraż çü : F çü derd / 5a ehl-i haşr : F ehl-iʿışk.

191. 6a köp kan : A,F kan köp / 7b Barça ger : F Gerçi her / 8b şaydın : A nefsin.

192. 1b közümnüng : F,T közümning /2a içre ikin : F,T içre irür / 3b ergavān bergi : A ergavānī berg / 7,8 F de beyitlerin sırası doğru, yani 8,7 düzeninde. / 8 A da yok. / 8a taġ : F baġ.

193. T de yok. / 1a ayrılġay : A ayrılġan / 4a uçmaġ : A,F uçmak / 4b tīġıning : P tīġıdın / 8a mekrige : mekriġa / 9 F de yok.

194. 6a serv : P bülbül / 8 F de yok.

196. T de yok. / 4a tikti : A çikti.

197. T de yok. / 1a seylidin : A derdidin / 6a ehl-i ḥaḳiḳatde : A,F ehl-i ḥaḳiḳatḳa / 7b A da, burada 8b var; 8a ise yok. / 9a ayaġ : A mey / 9b ḳoyma : P ḳılma.

198. 1a kām-rānlıġlar : P parsālıġlar / 4a idi : A irdi; köñglümde ki : F,T köñglümde / 8b yaḫşılıġdur : A,T yaḫşılıḳdur / 9b Kem : P Kim.

199. T de yok. / 3 A da yok. / 7a yolıġa : A yolıda.

200. 1b ile : F ara, deşt-i ġınā : T deşt-i fenā / 3b başımġa : F,T başıġa; kilgen : F kirgen / 5b tilbede : A tilbege.

201. T de yok. / 1a ḳaṣd iyler : A ḳatl iyler.

202. 2a yoḳ ͑ayb : P tañ yoḳ / 2b irdi : P irmiş, mañga bu iş : A,F,P,T bu iş mañga / 4a Belā-yı ͑ışḳıġa : F Belā-yı ͑ışḳıḳa / 8a Sañga : A Mañga.

203. 1a A : Ötüñ ki ͑işret ...

204. T de yok. / 1a siz iy : F siz ü / 3b ġamıda : A,F ġamıġa / 5a almaḳdur : F almaḳtur.

205. T de yok. / 1a ͑ışḳıda : A,F ͑ışḳḳa / 3b işte : F işde, yaratıptur : F yaratıpdur / 4a tünd irse : F tünd bolsa.

206. 1b Tökmeyin ḳan : A,F Ḳan tökmey; ḳātil : A kāfir / 3a Tīġ-ı hecriñ birle : A,F,T Hecr tīġı birle / 4b ḫūn-bār : F ḫūn-ḫār / 7a közge : T közüñ / 7b iştin : A işdin.

207. 1b köydürmeñgiz : P yazġurmañgız / 3 a ḫod : T çü / 4b aldurmañgız : T öldürmeñgiz.

208. T de yok. / 3b kevkeb-i seyyāre : F kevkeb ü seyyāre / 6a zāl-i ḥīle : A āl-i ḥīle / 7a Nevāyīniñ : A Nevāyīni.

209. 2a ġamze : A,F ġamzeñ / 2b Dil-efgārī : A Dil-figārī / 5a Cefā-gerlikde : A Cefā-gerlıġda / 9a dime kim : F dimegil / 9b işte : A,F işde.

210. T de yok.

211. T de yok. / F de beyitlerin düzeni şöyle : 1,2,4,5,6,3,7. / 1b yolı : A yüzni / 2 A da 4. beyit burada. / 5a ḳatlıġa : A, F ḳasdıġa / 6a ḳoymaġ : A,F ḳoymaḳ / 7b āsānlıġ: F,T āsānlıḳ / 8 A da yok.

212. 1a birlen : F birle / 2a Yögürmekdin : F,T Yögürmektin / 8a muġ : A mey / 9a yār irmiş : A,F yār olmış.

213. T de yok. / 1a vaṣlında : A vaṣlıda.

214. T de yok. / 2b dik durur : A dik turur / 5b cān-ı ġam-endūz : A cām-ı ġam-endūz.

215. T de yok. / 1b bolup : P bolur / 3a iligide : F iliginde.

216. 2b asramaḳ : A asraban / 6a saçsañgız : A, P saçtıñgız / 8a ṣabr : A,T vaṣl / 8b cām-ı ṣahbā : T cām u ṣahbā / 9b ṭūmārıda : A,T ṭūmārında.

217. 4a derd otlar ḫod : A derd ḫod otlar / 7a kiç : T küç.

218. 2b ṭarḥ-ı vaṣl : A ṭarḥ-ı ṣabr / 3 R de yok. / 3a hecriñgde : T hecrinde / 3b ʿāşıḳlıḳda : P ʿāşıḳlıġda / 4 F ve T de bu beyit şöyle : Çü naḳd-i ṣabr tārāc iylediñ köñglümge ot saldıñ

Bu nevʿöz kişverige şāh bī-dād itmedi hergiz

5a itlerige : T itleriñgge.

219. 2a tüzlükdedürler : T tüzlüktedürler, A tüzlükte bardur / 4a baġlıġ durur : F,T baġlıḳ durur / 7b Defʿiġa : F,T Defʿini.

220. 6a nişīmen : T nesīmin.

221. T de yok. P deki beyit düzeni ise şöyle : 1,2,5,4,3,6,7.

222. 1a Yigitlikide : T Yigitliginde / 2a rāst ḳad bile : F rāstlar bile / 6b bolġay alar : A bolġaylar / 7a vefāsızlıġ : T vefāsızlıḳ.

223. T de yok. 3b Bir laḥẓa : F Bir ḳatla / 4b sipāh : F sipihr.

224. 4b şuʿle-i hicrān : P,T şuʿle-i pinhān / 8b yirdin : A,T yirde.

225. T de yok. 3a ḫaṭṭ u zülfinin͡g : P zülf ü ḫaṭṭının͡g / 6a ḥālettür A,P ḥāletdür / 6b işte : F işde.

226. T de yok. 4b baştın : F başdın / 7a ayrulukdur : A,F P ayruluḳtur

227. 5b tutaşıptur : F tutaşıbdur.

228. 3b ger : A yā / 4a ḳıldın͡g : T ḳıldı.

229. T de yok. 7b kön͡glide : A,F bağrıda.

230. T de yok. 3a Serv-i nāzım : F Serv ü nāzım / 4a A : Körmedi tā serv-ḳad gül ...

231. 1b ḳaşında : F,T ḳaşıda / 2a ... bu gül-şende üns olğay : P ... üns olğay bu gül-şende.

232. T de yok.

233. T de yok.

234. 4b tutsa : T tutmaḳ / 7a kön͡glün͡ge : A kön͡glümge.

235. 1b zār-ı rüsvā : T zār-ı şeydā / 7b serv-i raʿnā : T serv-i zībā / 9a sāḳīlıġ : A,P sāḳīlıḳ ; itsün : A itse.

236. 2a dimen͡g : T diman.

237. 2a şemʿiga : F şemʿini / 3a āşnālıġ : T āşnālıḳ / 3b hūşdın : F hūştın / 6a istemen͡g : F isteseñg.

238. 5a F : ... çābük-i Mecnūn-veş-i ḳātil-şiʿārım kim / 5b Buzuġ : A Buzuḳ; yirge : A,T yirde / 7a otluġ : A,F otluḳ.

239. T de yok. 2b Mini mü : A Mini bu / 4a raḥm : F zaḫm.

240. 4a biriptür : F biripdür / 5b ḳadeḥ-pālā : A ḳadeḥ-peymā.

241. T de yok. 2b man͡ga kişi : A,F kişi man͡ga / 4a rişte vü : A riştes

242. T de yok. 1a naʿli : A naʿl / 4a müşg-i duvāc P P mihr-i duvāc / şafaḳnı : F ḳamerni.

243. T de yok. 2a körmekdin : F körmektin.

244. 5b kūr ü : F birle / 7b red iylerde : A,F red ḳılmaḳḳa.

245. T de yok. 2b dimekde : F dimekte, A dimektin / 5b baḫtıġa : P yaḫşıġa / 7b müşkillerge : P müşkillerde.

246. T de yok. 3b minḳāşidur : F minḳāşi olur.

247. T de yok. 1a barmaḳdur : F barmaḳtur / 2b aḫtarmaḳdur : F aḫtarmaḳtur / 3b ḳaytarmaḳdur : ḳaytarmaḳtur / 4a külbemde : A köñglümde, melālet : A melāmet / 7a bolur : A bolup.

248. 2b ḳuruġ : A,T ḳuruḳ, rengini : A rengimni / 5b çünkim : F ni tañg.

249. F de beyit düzeni şöyle : 1,3,2,5,4,6,7. / 4a felekdür : A,F,T ḳuyaştur.

250. T de yok. 3a avutur min : A yarutur min / 3b Sarıḳ : A Sarıġ.

251. T de yok. 3b Körünür : F Köründi / 6b Eger bu nā-ḫoş : F Egerçi bu ḫoş / 7b körseñg kirek : F körseñg irür.

252. 5,6 F de yok. / 7a Diptür ki : F Dipdür ki.

253. 2a töş ... töş : P tüz ... tōş, A tüz ... tüz / 3a tüşmedik : T tüşmegey / 3b dūdluġ : F dūdluḳ, T dūdlıġ / 8b miḥnet-i devrānġa : F miḥnet-i hicrānġa.

254. T de yok. 2b Açıġ : F Açıḳ / 3a A : Tökülmek ḳanın ol kūy içre ʿuşşāḳ ... / 3b bu : F ol / 4b A : Bu yil imdādın ol şuʿleni bu yañglıġ bülend itmiş / 6a yoḳ kim : F līkin / 9b ḫod-rāylıġ : P ḫod-rāylıḳ.

255. T de yok. 1b oldı : P irdi / 3b boldı : F bolsa / 4a ehlin : A ehli / 5b dil-efgārġa : A giriftārġa / 6b felek : F köñgül.

256. 1a ʿayn : T ʿaynı, ösrüklüktin : F ösrüklükdin / 2a beyʿide : F beyʿiġa, tācir : F çābük / 6a ki : A kim / 9b gūyā : A körme.

257. 1b eyvānda : F vīrānda / 2a ölüp irdim : F ölüg irdim / 5a Mecnūn u Leylī : F Leylī vü Mecnūn / 6a A : Naḳş çün sudın ... / 7b İstediñ : F isteseñ, ḥayyiz-i imkānda : F ḥayyiz-i devrānda, A : ... tutmas ḥayrānda naḳş / 8b dīvānda : F devrānda / 9b hicrānda : A dīvānda.

258. T de yok. 1b sebeb : F şafaḳ / 2b A : ... anı turġuzup gerdūn : F... gerdūn turġuzup anı / 3a ḳatl : A meyl / 4a āsībler : A,F āşūblar / 8b irmiş : A,P irkin.

259. 3a eṭrāfındaġı : F eṭrāfıdaġı / 3b A : ... ḳuşları ol zaḫmlarġa.../ 7b añga : A,F mañga; T muñga / 9a levḥiġa : A,P levhide.

260. T de yok.

261. 5b Kildi : F,T Kirdi / 7b kiliptür : F kilipdür.

262. T de yok.

263. 2 A da 3'te / 9b Ḫuṣuṣa : T Ḫuṣūṣen.

264. 2b köñgülde : A köñgülge / 4b otluġ : F otluḳ / 5b cāmıda : F çaġıda.

265. T de yok. 1a köñglümge : A köñgülge / 2b ʿişvesi giryān itmiş : A ʿişvesidin ḳan itmiş / 3a içiñ : F içim / 5a teniñge : F teniġa / 6b ile : A ara / 7a ki kiçe : F bu kiçe.

266. 2a olmas : A,F irmes / 2b tünde : P kiçe / 5a otdın : T ottın, A ot dik/ 5b savuġluḳ : A,T savuġluġ / 7a ḳatıḳdur : F ḳatıḳtur, T ḳattıġdur / 8a cām-ı ṣabāḥ : A,F cām-ı ṣabūḥ / 8b Kiçeki : F Kiçe ger / 9b bar ise : T bar imiş.

267. 1b ḳaşında : A,T ḳaşıda, dānā : P nādān / 3a Bir bir : A,T Her bir / 3b hecrinde : F hecride / 4b irmiş : A olmış / 5b sevdā : P ihmāl.

268. T de yok. 3b ornıġa : A,F ornıda / 5b tilbege : F tilbeġa, kefīl : F delīl / 7b ḥāli ni ḳabīl : A cānını ḳatīl, ḳabīl : P ḳatīl.

269. 1b ḳaṣrı eyvānıda : F ḳaṣr u eyvānıda / 3a yanıġa : A.F yanıda / 5b vīrānıda : F dīvānıda.

270. 1a Serv-i raʿnā : T Serv ü raʿnā, 2a gül : F ay, çāk imes : F çākdur / 3b Ehl-i dīn : F Ehl-i dil, kim : F ki / 4b allıda : P alıda / 5b A : ... Kim bir aynıñ hecridin ol hemʿacab ġam-nāk imiş / 7b ki : F kim, pür-gū ni : T pür-gūy-i.

271. T de yok. 1a Bir : A Her, ehl-i fenā bezmide : F bezm-i fenā allıda / 2a ḫāşlarıdın min ü : A ḫāşların minde / 2b derdġa : F derdḳa / 3a ġarḳ-ı fenā : F ġarḳ-ı baḥr, A ġarḳa eşk / 5b inek : F aḳıp.

272. T de yok. 3b Körgüzür : F Körgüzüp / 6a Dehr ara : F Deyr ara.

273. 1a Ger itti : F Egerçi / 1b hecrini : T hecrni / 3a iyleptür : T iylepdür / 4a bāġ irür:P bāġ durur / 5a taşlamaġıl : A asramaġıl / 7b fülān : F yaman.

274. 8a ḥarīşḳa : A ḥarīşġa / 8b kirmeyin : F körmeyin, ötmes : F olmas.

275. A da yok. 6b F de yok.

276. T de yok. 3b oldı çü : F çün oldı / 6a allında : F allıda / 6b kirmedi irse : F kirmedi irdi / 7a köñglige : F köñglini / 8b ẓarfḳa : A ẓarfġa / 9a asrar : F iyledi.

277. 1b añga yüz cān imes : A,F,T imes yüz cān añga / 5b meh-veş-i tersā : A dilber-i tersā / 6a nefeslıġ : A,P,T nefeslıḳ.

278. T de yok. 2a cānānım : F cānım bu / 4b ulustın : F ulusdın.

279. 1a dimektin : A,F dimekdin / 2a Ol : F İy; diptürler : F,P dipdürler; bustānıda : F bustānıdın ; rūḥ u revān : T rūḥ-ı revān / 3 F de gazelin bu beyit ve sonrasındaki düzeni şöyle : 4,3,6,5,7. / 3b Közgü içre çihre... : F Közgüde ol çihre ... / 4b Ebr : A Berḳ; girdārıñ : F reftārıñ, A giriftārıñ / 7a vefāsızlıḳ : A vefāsızlıġ / 7b şūḫ-ı cefā-kārıñ : A laʿl-i şeker-bārıñ.

280. T de yok. 2b ʿIşḳ : A ʿAḳl / 4a ʿIşḳnı : A ʿIşḳını.

281. T de yok. 1a yayıldı : F yazıldı / 3a Dime kim : F Dimediñ, A Dimegil / 5a Cānıma : A Ḳanıma / 5b Eşk-i gül-gūndin :A Eşk-i gül-gūn dik / 6a ḳuyaştın : F ḳuyaşdın / 9b Żaʿfḳa : A Żaʿfġa, çün köp : F köp çün.

282. 2b üzre : F içre / 3b allında : F allıda / 4a ḳurup min : A ḳoyup min / 4b mıḳaṭ : A saḳaṭ / 6 F de yok. / 7a ādemīlıġ : P ādemīlıḳ

283. 5a yitmek :F tınmaġ.

284. 1b eṭfāl : A iẓhār / 3b bile : T bilen / 4a uçrasa : F uçrasam, yimen: A yime / 5a külbemġa : P külbemge / 6 F de yok. / 7a digen A digey.

285. T de yok. 1b ḳılıp : A,F ḳılur; nuṭḳuñ : F lafẓıñ / 6b pergār : A inkār / 7b iylemek : A iylegey.

286. 4 F de 5'le yer değiştirmiş / 4a bī-pāk : A,P,T bī-bāk; içkendin A içkende / 5a F,P : ... laʿliñ külüp saġar içer.

287. T de yok. 1b A da 2b de yer almış, A daki 1b ise şöyle : Güherni naḳş-ı nihān içre iyledi maḥfūẓ / 2a A : Köñgül ki kūyide irdi ġarīb derd ü ġamın / 3b Nefesde : A Yaḳīnde.

288. T de yok. 1a ʿazīzlıḳ : Fʿazīzlıġ / 4b ölgenige : F ölgenide/5a köñglide : A köñglige.

289. T de yok. 1a hecrinde : A hecriñde , F hicrānda / 2F de yok. / 6b birle : A birlen / 7a bustānıġa : A,F bustānıda.

290. 3b bolur anıñ : A,F,P,T anıñ bolur / 8b Nebī : A Besī.

291. T de yok. 1b Ḳılmaġ : F,P Ḳılmaḳ / 4a ders-gāhıda : A dest-gāhıda 4b Ehl-i uṣūl : F Aṣl-ı uṣūl / 5b çerḫidin : A cevfidin / 6a sürh-rū : A,F sürh-rūy; bola almañ : A,F ola almañ; sipmeseñ : A sipmedi.

292. T de yok. 4b āh ü feryād : F laḥn-ı feryād / 6a nūş-ı viṣāl : A cām-ı viṣāl / 7a sürme : F sürdi.

293. 1a ḳuyaştın : F ḳuyaşdın / 2b dikdür : A diktür.

294. 2 P de 3'le yer değiştirmiş. / 2b cismim : F köñglüm.

295. 2b allıdın : F allıñgdın / 5b Cemālingçe : F Cemāliñg / 6a otluġ : F,P otluḳ / 7b Ḳılurda : A,F,T Ḳılurġa / 8 T de yok. / 9b yir yoḳtur : T yoḳtur yir, A : ... bu ikki yirge iş yoḳtur.

296. 1a allıda : A,T allında / 3b bu işke bāʿis̱ : A,F,T bāʿis̱ bu işke / 5b kilk-i ṣunʿ : F deşt-i ṣunʿ / 6a mey-nūşumġa : F mey-nūşımġa

297. T de yok. 2a bolmasa : F bolmadı / 4b tonıġa bisyār : A boynıġa ruḫsār / 6b yüzi bolsa : A,F yüzi ḳıldı / 5b un : A öy / 6b bolsa : A ḳıldı.

298. 2b olmaḳdın : F olmaḳtın; artuḳdur : A,F artuḳtur / 5a kildi : P bardur / 5b perīġa : A,P perīde; ādemīlıġda : A ādemīliġa / 6a ki : T kim / 7a köp yir öpmegil : P yir köp öpmegil.

299. R de 6. beyitten 312b ye dek iki yaprak eksik. Bu bölümde F temel alındı.

300. T de yok. 3a Köñglümdedür : A köñglüm durur / 5a otluġ : A otluḳ / 6a közin ki : A közini / 7b sürme : P ḳılma ; soraġ: A,P sürāġ.

302. A ve T de yok. 5b P : Un çiker bülbül ki ter ḳılmış dimāġın bile yaġ / 8a Sāḳi-i : P Sāḳiyā / 9b dāġ üzre dāġ : P taġ üzre bāġ.

303. P ve T de yok. 5aʿāşıḳı : Aʿāşıḳ / 6a ḥayrānlıġı : A ḥayrānlıġ / 7a köñgül kim : A köñgülni / 8a ḥüsn : A zīb.

304. A ve T de yok. 2b Muʿaṭṭar : P Münevver.

305. T de yok. 1b yir durur : A,P yol durur / 2b körmedi : P tapmadı / 3a ḳılmaġan : A ḳılmaġay / 8b ṡaça min : A saçayın, P ṡaçıban.

306. T de yok. 3b içimge : A içimde.

307. 2a kāmīdür : A,P,T kāmimdür; küncide : A küncige; pinhān : A nihān, P vīrān / 4a ulusġa : A ulusḳa / 5a remzide : A remziġa / 7 A da yok. / 9b A : Andın irkin kim imes ol...

308. T de yok./2a Vaṣlıda : P Vaṣlıġa, kim : A ki / 3b bolur zār : A irür zār / 4a tartsa : A bar ise / 5a ölügdin : A ölüktin.

309. T de yok. 1b ḳılġay : A ḳılġan / 2a ata birle ana : A ana birle ata / 3a kördüm : A öldüm / 3b bolsa : P tapsa / 6a bī-başarlıġ : P bī-başarlıḳ / 8b nidür : A özni.

310. 1b Cānda : A Cānġa, dāġ-ı pinhān : A derd-i pinhān / 2a bar min : P,T min min / 2b Mecnūn-ı ḥayrān : A Mecnūn u ḥayrān / 3b yaralardın : A yaramlardın / 4b nūk-i müjgān : P nūk-i peykān / 8b Devr-i cāmıñġdın : T Cām devridin, A Cām devriñgdin / 9a hecridin : A hecride.

311. 1b ḫaṭarlıḳtur : A,P ḫaṭarlıḳdur / 4a öyidür : A öydür / 4b Tüşmegey : A,P Tüsmegen / 5a Ṣunᶜ : A,P Ṣubḥ; günbeddin : P,T günbed dip / 7a fānī ol : T fānī bol.

312. 1b ḳılıp : P,T birip / 4a bolsa : T olsa / 6a yokᶜacab : A,P niᶜacab.

313. 2a Ölmekimni : P Ölgenimni; visālimdin : A,P viṣaliñgdin / 5a ança ḳazdı : P ḳazdı ança / 6b min allıda : A allıda min / 7a körgüzdi : F körgüzey / 7b F : Kördi ġam deştide min şeydānı mecnūn-vārraḳ, şeydānı : A şeydāyı / 7bᶜışḳıñġda : A,Tᶜışḳıda / 8b mundın : A mundaḳ.

314. A ve T de yok. 4a körgüzmey : F körgüzmen / 5a merdümluḳ : F merdümluġ / 5b iylemek : F iyleben / 6b devrānġa : P devrānda.

315. T de yok. 3b Bī-iḫtiyārlıḳda : A Bī-iḫtiyārlıġda / 7b bādeside : F bādesidin.

316. T de yok. 4a mihrimġa : A mihriñge.

317. 3b işte : A,F işde / 6b köñglige : F köñglide.

318. 3a bāk : A pāk / 4a ölsem : F ölseñ / 5b Ger : A Eger / 6a özlüktin : A özlükdin.

319. 2a n'iyler : A,P n'iyley / 2b ḥayrānlık : F ḥayrānlıġ / 7a ādemīlıġ : A,P ādemīlıḳ / 9a düşvārlıġlarnı : T düşvārlıḳlarnı / 9b Barur : T Barı; bolġay şāyed : F şāyed bolur, A şāyed olmay / 10a ʿāḳil : T ġāfil.

320. T de yok. 2b bile : A ile / 3b anı : F anıñ, tarttı : A tuttı, yā : A veyā / 5a iki bölmişler: F bir iki bölmīş / 6b tamuġ : A tamuḳ / 9b ḥasretdin : A ḥayretdin.

321. T de yok. 2a kim alsun : A alsun kim / 3a ḳaşında : F ḳaşıda / 5b oldur : A oldı.

322. T de yok. 2a āhī : A āhım / 2b ıssıġ hevā bolsa : F ıssıḳ hevā bolġaç / 3a allında : F allıda; dime ki ötker kimseni : A,F ötker dime kim kimseni / 7a taptıñ : A taptı.

323. 1b her : A bir / 2a almıştur : T almışdur / 5a kūyi : F deyri.

324. T de yok. 5b içre : F üzre / 8a vaşfıñ : F şāfın / 8b ḫaṭṭı devridin : A,F devri ḫaṭṭıdın.

325. T de yok. 1a ehl-i fenā : A,F deşt-i fenā / 2b balçıḳ : A,F,P balçıġ; olur : A,F irür / 3a olsa : A irse; artuḳluḳ : A,P artuġluḳ / 9b añga : F eger.

326. T de 3'ten sonraki beyit düzeni şöyle: 6,4,5,7. 3a yaşur : T yaşlar / 4b ḫamlıġ : F ġamlıḳ; A,P,T ḫamlıḳ; sındurġu dik : A savurġu dik.

327. 1b encüm : A ḳakum / 2a velī : T velīk / 2b işte : A,T işde / 4a olġanda : olġanġa / 4b kim : T ki / 5b almaḳḳa : F,T almaḳġa / 9a bisterin : A,F,P,T bisteri / 9b yanıda : P yanıġa.

328. T de yok. 4b ʿışḳı : F ʿışḳ / 5b maḥrūr : F maḥrūm / 7b ḳılġanı : A ḳılġalı.

329. T de yok. 1b uluḳ : A,F uluġ / 7a kilmeydür : F ḳılmaydur / 7b tartıp : A,F sançıp; alıp : A,F tartıp.

330. 1b ġanîmettür : T ġanîmetdür / 3a ḫıfẓıġa : F naḳdiġa / 3b münasibtür : F,T münasibdür / 5b bolsun : F,T bolsa.

331. T de yok. 1b çāki dik : F çākidin, olmıştır : F olmışdur / 2b bar bilmen kim : A,F bar ki (A : kim) bilmen / 5b Kim irür asru : F Kim ni kim asru, ısıġ : F ısıḳ / 6b İtti bu pāyānı : F İttiler pāyānı.

332. 1b ḳuruḳ : T ḳuruġ / 5b Çün : A,F,T : Kim / 7a ʿışḳıda çün öldi : F ʿışḳı üçün öldi / 7b bütse her çiçek : P bütsek bir çiçek, bütse : A bolsa.

333. T de yok. 4a dūd-ı āh u ḳaṭre-i eşk : F āh birle ḳaṭre-i eşk, P dūd-ı āh ḳaṭre-i eşk / 4b kāmimdür : P āhımdur / 7b vefā : A cefā.

334. T de yok. 1b ösrük : A,F,P öksük / 5b çü bolġay : A üzülgey / 6a sini veyā : A sin ü veyā / 7b oldı çüçük : A ola çüçük.

335. 1b serv-i gül-endāmım : F serv-i ḫırāmānım / 6b soraḳ : A,P,T soraġ / 7a ... ḫān-ḳāhda tapmadım : P ... tapmadım ḫān-ḳāhda.

336. 2a tekellümler sözi : A tekellüm sözlerni / 4,5 F de yok. / 4a çüçüktür : P çüçükdür / 6b açıġ : P açıḳ.

337. T de yok. 3a ṣubḥ-ı dil-efrūz : A ṣubḥ-ı dil-fürūz.

338. 1a pīl-i gevher-keş : T pīlī gevher-keş / 3a āyīne-reng : A,F,T āyīne-gūn / 5b Devr ile ... Levn ile : F Devr ara ... levn ara / 7b Sāḳi : F Sāḳiī, T sāḳiyā.

339. T de yok. 3b yüz : A bu / 7a ṣūfī : P sāḳī.

340. T de yok. A da bundan sonra gelen on iki gazelin sırası şöyle : 340,345,348,349,356,341,342,344,346,347,351,352. Bu nedenle bu gazallerin her birinin A daki sayfa numarasını belirtmek gerekti. / 1a bolġan : A bolġay / 3a zaḫmlıġ : P zaḫmlıḳ / 4a ḳızıḳ : F ḳızıġ.

341. T de yok. 2b Yitse : A Ḳaysı / 3a derdime : F kōnglüme / 4a yükleri : F oḳları / 4b A : ... alarnı tirip her yan şeb-istānımġa ök.

342. T de yok. 1b muḥteriḳ : F münḫasif, dik ... üzre : F üzre ... üzre / 2a naḫlni : F servni.

343. 1b kön͡glümge : F kön͡glümde / 4 T de yok. / 7b dürdü : T dürdi / 8b başın͡ga : T başın͡gġa.

344. T de yok, A da ise 347'de. 1b uçurġu : A,F uçurda / 2b bolmasa : A,F ḳalmasa / 6b ḫazānıġa : P ḫazānıda / 7a pür-sebz : F ser-sebz / 8 A da yok. / 9b fiġān-ı zārı : A efġān-ı zārı.

345. 1a çārem : F çare / 2a ṣabrın͡g : F ṣabrın / 3b ornıda : F ornıġa / 5a F : ...turġuzmadı ol aynı cismim kūyide / 5b P : ...naʿşımnı bir dem anda bārī turġuzun͡g / 6b ridāsı : A ridāsın / 7a tār-ı zülf : T tār zülf.

346. T de yok. 2a ilgim : F ol kim, sunı : F suyı.

347. 2a A : Satar min tilbeni deşt üzre her kim körse hindū dip, deşt üze : F deşt ara, tutsa : F körse / 4b yoḳ ki : F yoḳsa / 6a kefāretḳa : T kefāretġa / 6b tevbe : P bāde / 7b figānın͡g : P figānnı; kökdin : F,P,T köktin, A kökke.

348. T de yok. 2a ẕikrin͡g ... fikrin͡g : F fikrin͡g ... ẕikrin͡g / 5a iylemektin : F iylemekdin / 6b yalḳıptur : F yalḳıpdur.

349. 4b tofraġ üze : F tofraḳḳa / 5a ayturdın : F,T ayturda.

350. A da yok. 2b biyle : F barça / 5a yüzinde : F yüzide.

351. T de yok.

352. 2a köksümdin : A köksüm dik / 3b allıġa : F allıda / 4b Cilve-gerlik : F Cilve-gerlıġ / 5a Cismide : F Cism ara / 5b sūz-ı nihānımdın : T rūḥ-ı revānımdın.

353. 2a berḳ-ı āhım : T dūd-ı āhım / 3a şehdür ü : A şeh durur.

354. 2b uçmasun : T uçmasın / 4a andaḳdur : F andaḳtur / 4b berdi : F verdi.

355. 1b ḳadd ü raʿnālıḳda : T ḳadd-i raʿnālıḳda / 2b çikmiş : F çikmes / 4b yitti: T itti.

356. 1b cismimni : F cānımnı / 4a ḫaṭ kim : F kim ḫaṭ / 5a ḳuruptur : T ḳuruttuñ / 6a irdi ki : F irkin ki / 6b bed-ḥāl : T bī-ḥāl / 7b Her ḳaçan : A Bir ḳaçan.

357. 1a burunraḳ : F revānraḳ / 4b ki bu : F kim ol / 5b bizge : A bizni.

358. 1a sünbül-i ter : F sebze-i ter / 2a şemʿ ü ruḫsārıñdur : F şemʿ-i ruḫsārıñdur / 6b ḥāl ü ebter : T ḥāl ebter.

359. 3 F de 5'le yer değiştirmiş. / 4a istesem : F isterem / 6a ḳılmaḳ : F ḳılsaḳ / 7a tapmadıñ : F ḳılmadıñ.

360. 3a ḳolumnı: A ḳoluñnı / yüzüñge: A yüzümge / 3b közüm: A,F köñül / ḳadeḥni : A ḳadeḥ mey / 6a ehl-i nevādur : A ehl-i vefādur.

361.2a ḳıldım ni ḳıldım : F ḳıldım ni ḳıldıñ,köñlümni : A,T köñlüñni , 3a Dil-rübālığ : F Dil-rübālıḳ / 4b otıġa : A otıda / 6a artuḳ : T artuġ.

362. 3a zaḫmın : A zaḫmı, közümdin : A köñüldin.

363. T de yok. 3a istep : F ister / 5b ḫayli : F,P ḫaṭṭı / 8a Tā ḳoyup aġzımġa : F Yüz ḳoyup tofraḳḳa.

364. 7a zülāl-i Ḫıżr : T zülāl-i hecr / 8a didiñ mañga : A didim sañga, P didiñ sañga / 9a āyīn-i fenā : A āyīn-i vefā.

365. T de yok. 3b küncige : F küncide; ḳalsa : A,F ḳalıp / 7a itme : F tutma / 7b eşk : A,F köz; arıtmaġ : A arıtmaḳ.

366. 1a firāḳım u : F firāḳı vü / 2b Körünmemiş: A Körülmemiş / 4a tañda : F künde / 5a ḳutluġ : A ḳutluḳ / 5b bende sañga : A,F bendesinin / 7a viṣālin : A viṣāli.

367. T de yok. 3b ḫalḳ-ı nādāndın : A ehl-i devrāndın.

368. T de yok. 3b cüz : A çü / 4a ayaġıñġa : A ayaġıña / 7b cüz baş : A çırmaş, F pā-dāş.

369. la allında : F allıda, T alında / 4a tapmağannı : F tapmağanınğ; dağı : F dāğın / 5b mülk-i ʿadem : F mühlik ʿadem / 6b bezmide : A şāmıda / 7b hecrinde : F hecride ; bir : F,T bu.

370. la İy : F Vey; āşūbide : A,F āşūbidin / 3a bahār-ı vaṣl : A,F,T bahār-ı ḥüsn / 5b yüz : F bir.

371. 2b nefesdür : T nefestür / 6a ḳayğu dik : F ḳayğudın, şāmıdın : F şāmıda.

372. T de yok. 3a Bardınğ u : F Barmadınğ / 3b mümkin ise : A bī-dād ise / 4a tipip : A,P yıkıp / 4b figān : F könğül / 7a İmgenmege : A imgetmege.

373. T de yok. 2b Ḳayda : A Ḳanda. 3a çīn : F pīç / 5a ay : F köz / 5b Şūḫluğdın : F Şūḫluḳdın.

374. T de yok. la hecride : A hecrinde / 5b eger : A anğa / 7b bolmaḳ : F bolğay.

375. la küni her : F,T künin bir / lb bolmağan : A,F,T bolmağay / 4b tağdın : A bāğdın / 5a ... ḫurşīd atanğdur ay ana : A ... ḫurşīd ananğdur ay ata / 6b mihri yoḳ : F mihr otıdın.

376. 2a könğlümdin : A,F,T könğlümninğ; ḳuruptur : F toluptur / 4b olmış : A,F itmiş; tofrağı : F tofrağın / 9a köz yaşım : F köz yaşınğ.

377. T de yok. 2a talaşmağlıḳḳa : F talaşmaḳlıḳḳa / 2b İrür te'hīr ara : F ḳılur te'hīrde / 4b ölmekdin : F ölmektin.

378. T de yok. 2a Ḳozğadı : F Ḳozğalı / 2b A : ... ol mülkni ḳazğança ḳıl / 4 F de yok / 6b yalğança : F alğança / 7b nağmeni : F nevḥanı.

379. T de yok. 3b bolmap : A,F bolmasa / 4b boynumda : P boynumğa / 7a imiş : F idi.

380. T de yok. 7a itkey : F itti / 7b yoḳluḳ : A,F yoḳluğ.

381. T de yok. la ayağınğ : A ayağı.

382. 3a dik : F līk / 6b yitmes: T itmes, özni iyle : T eyle özni.

383. T de yok. 5a tutaşıptur : F tutaşıpdur, asıġ : F asıḳ / 7a bilmen : F evvel / 7b N'iylegey : F N'iylegen, yitişkey : A yitişse.

384. 2b birle : F ile / 3a dil-rübā : A bī-vefā / 5b kirse : F kirgen / 7b ṣavt-ı ṭarab : T ṣavt u ṭarab, bir : A bu.

385. T de yok. 1b öyi : F öyin / 2a buzuḳda : A buzuġda / 4b bolmış : F boldı / 5a cismin : A ḥüsnin, ḳuçar : F uçar / 5b iy : F bu / 6a hīç : P çün / 7b ılġay : A ilgey, ... anı bir közge ıl : A ... pervā iylegil.

386. 1b cānıñġġa ... cānānıñgnı : F cānıñgnı ... cānanıñġġa / 3a asıġ : F asıḳ / 5b ḳıl : A tut / 7b me'men : F mesken.

387. 1a yārelıġ : T yārelıḳ / 1b Yāresiz : F Pāresiz, yāre ḳıl : F pāre ḳıl / 4b öylerin : F közlerin, bile : F ile / 5 F de yok. / 7a yüz : F köz, körmegüñ : F körmeyin / 7b öp ü : F öpüp.

388. 2a ötseñ : F olsañ, ol : F ay / 3a Rāstlıġ : T Rāstlıḳ / 5 F de yok. / 5a közdin : T iy köz / 6 F de yok. / 7b peydā : F bī-dil.

389. 4a ḳatlim : T ḳatliñ / 5b birni : T birin / 6a imtiyāz : F iʿtibār / 6b bī-taʿayyunluḳ : T bī-taʿayyunlıḳ.

390. 1b yārelıġ : A,F pārelıġ / 3a ṣadefḳa : A ṣadefde / 4b A,F Bir körüp ölmekke ʿışḳ içre ... / 5a velīk : F velī.

391. T de yok. 1b dūdıdın : F dūdın; iylep : F iyle / 2a İvrülür : F İvrülüp, başıġa : F başımġa / 2b serv : F şemʿ / 3a Rengi laʿli : A,F Laʿli rengi; gez durur : F körgüzür / 3b ḳavsluḳ : F ḳavsluġ, A tusluḳ / 5a örgetmes : A örgenmes.

392. T de yok. 1a Yüzige : F Yüzide / 3,4 F de yok./ 4a Buzuġ : A,P Buzuḳ; ḥüsndür : A,P ḥüsn irür.

393. 1 F de yok. / 4b T : ... ṭaraftın çābükuñ devride; devriġa : A,F devride.

394. la otluġ : F otluk, kanlıġ : T kanlık / 1b efġānlıġ : T efġānlık / 2b pinhānlıġ : T pinhānlık / 3a cānnıñ : F cānlıġ / 4b taptı : F boldı / 5a kördi : F körgen.

395. 2b Harāblık : T Harāblıġ / 3b Özige : A özüñge / 7b Tişilmeki : F Tişimeki.

396. T de yok. 1a Bar mu : A Bardur / 7a bolduñ : F boldıñ.

397. A da yok. 3b seyl-i belā : F seylidin belā.

398. 3a tüzgen : A tüzgey / 3b tut sin : A sin tut, bu : A bir / 4b Kimse : F Kimge / 6b bile : A ile / 9b köp : F ger.

399. 1a Hāl-i hattıñ : A,F,T Hāl ü hattıñ; üze : A üzre.

400. T de yok. 1b olur : F irür / 7b Min : A Sin.

401. 1a akmas : A,F,T tammas / 1b sanar : A satar / 3b A,F ʿIşkıġa bizni her nefes iy kim kılur ... / 8b ol dir ... bu dir : T oldur ... budur / 9b kan isi : F kan dime.

402. T de yok. 2b ile : F bile / 6a bekā : F ve vefā.

403. 8a hecri kaşımda vaslıdın : F kaşımda hicrān vaslıdın.

404. T de yok. 1b yāresidin : A pāresidin / 3b çıkar cānım;P öler cānım / 4a F : ...żaʿf birdi munça rengīn / 4b turmay barur : A turmay durur / 5b yağdurdı : F köydürdi / 9b ger çın iylese : F yalġan kılmasa.

405. T de yok. 2a hoşrakdur : F hoşraktur / 2b iylegen : A iylegey / 3b şuʿlelıġ : A şuʿlelık.

406. T de yok. 2b bolmak : F bolmaġ / 5b miniñ : F mañga / 8b āgahım : F hem-rāhım.

407. 1b cismimġa : T gerdūnġa / 2a ölsem : A ölgüm / 2b kilip : F,P,T kilse / 4 F ve A da 6'da. / 5b Ni ġam : A,F Ni tañ; ser-geştelikde : A ser-geştelikdin / 7b dīvānelıġnı : F dīvānelıġı.

408. T de yok. 1b baġrıda : A içide / 2 A da yok. 9b kılġay : P kılsa.

409. T de yok. 2a tu'meliġ : A tu'melıḳ / 4a hecrim : A hecriñg / 6b daġı : A,F dāyim.

410. T de yok. 1b nāle vü zār : P nāle-i zār / 3b olmış : F oldı / 7b ḳıldı : A boldı.

411. T de yok. 2b mümkin ki bir kün : A bir kün ki mümkin / 3a bey': A men' / 5b irür : A bolsa..

412. T de yok. 2a isidin : A,F içidin / 5b mülzem : P mūbhem / 6a ḳılılġay : A ḳılġay.

413. 1a aṭlasdın : T aṭlastın / 5b tapmıştur : F tapmısdur / 7a çıḳarmaḳ : T çıḳarmaġ.

414. 1b Küfrüm : A Közüm/2b köz salmayın : A közlenmeyin / 6b gülni : F otnı / 7a yoḳ u barı:F bar u yoḳı; tınmasliġ : A,P tınmaslıḳ.

415. T de yok. 4a iyledim : A iyledi / 4b menzilimni : A menzilini / 6a cān-baḫşıñga : F cān-baḫşıdın / 6b dikdür : A diktür.

416. 2b demlıġ : A,T demlıḳ / 3a itse : T olsa.

417. T de yok. / 1b örtegen : F örteken.

418. 2a 'Işḳ : A 'Işkı / 3b ol : A bu / 5b servi : T serv / 6a kim : A,T çün / 6b cinsi : A cins-i / 7b bastı : T basıḳ.

419. T de yok. 4a irür : F idi / 6b daḳāyıḳtur : A daḳāyıḳdur.

420. 1a diktür : F,T dikdür / 1b ḳutulġum : T ḳutulġuñg, F: ... gerçi ḳatıḳraḳ giriftār olmışam, ḳatıḳ : T ḳattıġ / 5a dīvārıġa : F dīvārıda / 5b neẓẓāreside : F neẓẓāresidin / 6b perī-vār : A nümūdār / 7b bīdār : F bīmār.

421. T de yok. 2b kim : A,F ki, bī-gāne-veşḳa : A bī-gāne-veşġa / 5b baştın : F başdın / 8b ilgimde : A allımda / 9a yaman irmes : F 'ayb irmes.

422. T de yok. 2a bir : A yüz / 3 F de 4'le yer değiştirmiş / 6,7 F de yok.

423. la cānānnı : A cānānġa / 3a A : ... gül ḫār köp urdunĝ it imdi vehm kim / 3b birin : A birini.

424. 4b yüzünĝ dik : F yüzünĝdin.

425. 3a baġlıġ : T baġlıḳ / 6a āhı bile : F ehli bile / 6b ötken : F itken / 7a uşol : F hem ol / 8a evvel : T evlā.

426. T de yok. 2b bu irkin : F bu irdi / 6b Güm : A Kim.

427. la bī-hūşluġ işim : F bī-hūşluḳ er işim, hūşluġ : A hūşluḳ / 2b aytmaḳ ol irür : A aytmaḳ durur / 3a Hecride : A,F Hecridin / 5a olup : F irür / 6b Andaḳ : A,T Nev'ī / 7b Vaṣl : A Vaṣlı.

428. 2b kūyünge : T kūyünĝġa / 3a şu'le ot min : T şu'ledür min / 3b A da 4b de, Otı : T Öni / 4a işiktin : F işikdin / 4b A da 3b de.

429. la olup : T bolup / 5b nesīm-i gül-pāşım : T nesīm-i gül-fāşım / 6b ulustın : F ulusdın.

430. T de yok. lb A : ... ḳarı vü ṭıflġa yeksān boldum / 3a mecnūn saġalur : F mecnūnġa salur / 4b ser-ḥalḳa-i ġavġā : F sermāye-i ġavġā / 7a demī : A lebī / 7b ḳıldı : P boldı.

431. 5a küh-sārını : F ruḫsārını.

432. 1. F de yok. 4b kerāne iylerem : F kenāre iylerem/5b Taşḳı : F Taşı.

433. la örtemek : F iylemek / 6a ikin : T iken.

434. T de yok. 6b tīzlikim : F tīrelıġım.

435. 3a vīrān könĝül : F cān u könĝül / 3b gencni : F gencnin / 4a nāvekleriġa : T nāvekleriñĝġa / 7b rāy-i ṣavābī : A nām u nişānī.

436. 2a cān : A,T ten / 3b iḫfāsın : T iḫfāsı / 4b durur : T bolur / 5b Mīz-bānlıġ : T Bī-zebānlıġ; içre : A,T birle / 6a her laḥẓa : A,F,T bir laḥẓa.

437. lb minĝ : F kim / 3b A da yok. / 7a tevbe : F ḫidmet / 7b işte : T işde.

438. T de yok. 3b yāre : F pāre / 6b ḳılurda : F ḳılurġa / 7b otını : F otıġa.

439. 5a hecriñġa : P hecriñde / 5b yalġan : F hicrān / 7a eger : F ara.

440. 1a ṣubḥ-ı dil-efrūz : P ṣubḥ-ı dil-fürūz / 3a ʿIşḳıdın : F,T ʿIşḳdın / 5a gül yüzige : A yüz gülige.

441. T de yok.

442. 5a Hecridin : F Hecrdin / 6b olmasdın : A,T olmastın / 7a cānını : F cānnı / 7b tutsun : T tut sin.

443. 3a tofraġıdın : F tofraġı / 3b bolmaḳḳa : F tapmaḳḳa / 4b Hīç kimni / 7b Kiçsün : Kiç sin.

444. 1a külbemġa : F külbemde / 1b sin cānıma atma : A,T cānımġa sin atma; atmastın : T atmasdın / 2b N'itti : F Yitti, kilseñ : T ılsañ / 3b tutmay min : F tutḳay min / 5a baġrım : T baġrın / 5b yanımdın : T yanındın / 7a ḳavġan : F körgen.

445. 1b baġlıġ : T baġlıḳ / 2a rūḥum : F rūḥuñ / 3a açmaḳ : F ḥayrān / 6b ṣād-āblıḳ : A,F ṣād-āblıġ.

446. T de yok. 1a Meh-veşī : A Meh-veşim / 7b otluġ : A otluḳ.

447. T de yok. 1b tutmış : F ḳonmış / 7b sürūdı : A sürūdın.

448. 1b Añgla : A Anda / 2b eflākdin : T eflāktin / 5b itekni : F iteki / 7b baġlıġdur : T baġlıḳdur.

449. 1a Lebiñgdin : F,T lebiñgde, tuḫm-ı reyḥān : P āb-ı ḥayvān / 2 F de yok. 3a kim meydin : F meydin kim / 4a barmaġ : P,T barmaḳ / 5a közüñgdin : F yüzüñgdin, çün : F kim / 7a kim : A,P,T ki.

450. 3a urarġa : F urarda / 4a ʿumde : T anda / 7b taḳrībi : F taḳrīri.

452. 2b tügmeler : F tekmeler.

453. T de yok. 1b sürtmek : A surtmaḳ / 1b sunġay : A sunġan / 4a nūr : A yüzde.

454. 1a bir irür : F birisi.

455. 2a tīgını : F tağını, yağdurduñ : T yandurduñ / 3a ḥayretidin : A,F,T ḥayretiġa; devrumġa : F devrige; urup : F urar / 7a allında : T allıñda.

456. 1a ḳuruġ : A,T ḳuruḳ / 5a vaṣlıñ : F vaṣl / 6a başıġa : A başıda.

457. 2a Min kim ü : A Min ü kim / 2b itsem : A,F tapsam; başımda : A başımġa / 4a īlni : P özni / 5a A : ... ḳaçıp barġusıdur ol ay sarı / 5b kitürsem : F kiltürsem, A kitürseñ / 6,7 A da yok. / 7a köñlüm tartar : F tartar köñlüm / 8 A da yok. 8a uçup : P üçün, yoluḳsa : F yoluḳsañ / 9 A da yok. 9a salma ḳulaḳ : F salmaḳ ḳulaḳ / 11 behli : P hergiz.

458. 2a kūyünde : A kūyinde / 4a diyilgey : F diyilgen / 4b maʿdūm bī-nām : A maʿdūmnı nām / 5 F ve T de bu beyitin yerine şu beyit var :
Bar durur ānī yüzünde kim ḳuyaşda ança yoḳ
Sin barında ḫod ḳuyaş kim bolġay andın kim disün
6a didi : T sordı / 7a hecrin : A,F cevrin.

459. T de yok. 1b murādı : F murādnı, bārī : F anıñ, közin : P özin / 5b tatmay : A tutmay.

460. 1a zehre dem urmaḳ : T zehre urmaḳ dem / 3b nevmīdraḳdur : F nevmīdraḳtur, miṡāliñdin : A viṣāliñdin / 7b köygüñ : P kūyüñ / 8b dürd : F dürdi.

461. T de yok.

462. T de yok. 1a seyl-i eşk : F seyl-i ġam / 4b tiprengeç : A,F tiprense.

463. 1b cānımġa : F kāmımda, T cānımda / 2a ġamımdın : P ġamımnı / 3a itkençe belā : A itkende belā, F itken yüz belā / 3b min-i maḥzūnġa : F min-i mecnūnġa / 6b irür cānım : F ḳılur cānım, kūyige māyil : F kūyide menzil, T kūyige vāṣıl / 7a Dimeñ : P Dime / 7b ṣānımġa : F ṣānımda / 8a miñ : A,F,T yüz.

464. 2b ikevlen : F ikevle / 3b inmiş : F itmiş / 7a Uyḳudın köz : A,F Uyḳu közdin.

465. T ve A da yok. 5a bir ḳuş : F bülbül.

466. 1b cānnıñ : F cāndın, tutaşḳan : F çıḳarġay / 2a ḫārnı : F ḫāreni / 2b reh-güẕārıdın : F rūzgārıdın / 3a şingerf ile : F şingerf-gūn / 3b eşk tārıdın : A eşk-bārıdın / 5a Dime : F Dimeñ / 5b Közin : F Közni / 6a ʿışḳsız : F ʿışḳ ara / 6b şuʿle-i ʿışḳım : F şuʿle-i āhım / 7a Ayaġ : T Ayaḳ / 7b yüz gülidin : A,F gül yüzidin.

467. T de yok. 1a yolıda : A yolıġa / 2a ḳaddıñ ü laʿlıñ firāḳı : F laʿlıñ ü ḳaddıñ ḫayāli / 3b ornıġa : F ornıda / 8a kilgenin : F kilgenni.

468. 1b ḫūrsend : A ḫurşīd / 4b ḳoñġarmış : T ḳoparmış.

469. 3b hīç : F bil / 4a tenimdin : F tenimni / 6a rence min : A ança min / 6b neşāṭ-endūzdın : F neşāṭ-efrūzdın.

470. 1b kişver-i İslāmdın : T leşker-i İslāmdın / 5b itmey : F itmen / 7b ki : T kim.

471. T de yok. 2a üze : F ara.

472. 3a ḥaml : meyl / 3b kiliben : F kilip il / 4b kim : F ki.

473. 2a tīġ-ı belā : A tīġ-ı helāk / 4a mülk ü ...ʿömr-i : Aʿömr ü ... mülk-i/6a kim : F yoḳ / 6b Maḳtasañ : A aḳtasañ / 7b ḳanlıġımġa : F,T ḳātilimġa .

474. 1b ḳasd ḳılur : F ḳaşdım iter / 3b ile : A ara / 7a üzgey : T ürgey.

475. 2a yüzdin biri : F miñdin biri / 3b yüz söz : T bir söz.

476. T de yok. 2a Sözleşürde : F Sözleşür min.

477. T de yok. 2a dimektin : F dimekdin / 3b ʿĀrıżıdın : F ʿĀrıżıñdın / 4a ger : A,F kim / 4b cünūn u ʿışḳ : F cünūn-ı ʿışḳ / 5b Min kim : F Kim min / 6b mestūr : F maḫmūr.

478. 1b ara : F ile / 3a ʿışkıñg otı : F ʿışkım otı / 5a taşın : F yaşın / 7a hecriñgdin : A hecriñgde / 7b A : ... çıktı bāl ü per her yan.

479. 3b A da 7b ile yer değiştirmiş. / 5a bil kim : T bil ki, A bes kim; cānımġa : F cānıġa, A ḥāliġa / 7a yüzsizlik : A,F yüzsüzlük ; ulustın : F ulusdın; kim : A,T ger / 8,9 R'de yok. A da ise 9. beyit var. / 9a kün : A tün.

480. 2a tügün : T tügen / 4b tapa alman: A tile alman / 5b beyān : F ʿıyān, A nihān / 6a P : ... her kimge kim iylep vefā.

481. 2a digin : F tikin / 7 F de yok.

482. 1a dise : F disem / 6,7 F de yok. T de yer değiştirmişler; A da ise 7 yok. / 9a ḥüsnini tā : T ḥüsni nivçün; tā : A,F çün.

483. 1b A da, 2b burada yer almış; 2a ise yok. / 2a çün kim : F kim çün / 4a Ḳaçıp : F Ḳaytıp / 6b deyriġa : A,F deyride.

484. 3b köñglin : F köñglüm / 4a boldı : A,F,T bolmış / 6a istemen : F istemey / 7a ʿuşşāḳ : A ʿışḳ.

485. 1a ʿışḳıdın : T ʿışḳdın / 3a āsāyişdedür : P āsāyiş tapar / 4b hem-dem : F maḥrem / 5b ġayretdin : F ʿizzetdin / 6a ferdlıġ : T ferdlıḳ / 6b yārı : A yārın, vefālıġ : F vefālıḳ.

486. 1a ehlin : F ehli / 6a tirigtür : A,F tirigdür; ġanīmet tut : P ġanīmetdür / 6b tigreñgge : F tigreñgde.

487. T de yok. 1b tenimġa : F tenimde / 6a Furḳatıñgda : F Furḳatıñgdın / 7b Furḳatıda : F Furḳatıdın.

488. 4a vaṣfıġa : F vaṣfıda / 6a ḳıldım : A ḳıldı / 6b yād iylemen : F dād iylemen.

489. T de yok. 1a ḫāl-i müşg-nābdın : F ḫayl-i müjġan-tābdın / 4b cevher-i nā-yābdın : F gevher-i nā-yābdın / 5a tāb u pīçidin : F,P pīç ü tābīdın.

490. T de yok. 7a yitmes : P kilmes.

491. T de yok. 1b ... andın beter olġan : A,F ... olġan beter olġan / 2a oḳı her sarı : F oḳın ile sarı / 4b naḫlıda : F naḫlıġa / 5a ayrılmaġ : A,F ayrılmaḳ.

492. T de yok. 2a tolġalı : F tüşkeli / 3,4 F de yer değiştirmişler. / 5a saṅga : F aṅga / 6a benī ādemde tapmadıṅg : F benī ādemġa tapmaġuṅg.

493. T de yok. 5b açġuça : F açḳuça.

494. 3a üzre : T içre.

495. T de yok. 1a yār-ı dil-peẕīridin : P yār-ı nā-güẕīridin / 4a tapmasun : F tutmasun, isi : F gerdi / 5a yutmaġ : A yutmaḳ, tofragı : F tofraġın.

496. 1b bī-ḥāl : A bed-ḥāl / 4b Ferhādḳa : F Ferhādġa, ems̱āl : F tims̱āl / 5a hecri : T hecr.

497. 2b şiddetlıġ : T şiddetlıḳ / 3a Aytsam : F Aytsaṅg / 5a gūşede : F gūşedin.

498. 2a ḫuffāşıḳa : P ḫuffāşıġa / 5a köprekdür : F köprektür, ṣabrım : F ṣabr / 6a birle : T içre / 7a bes ki : F niçe ki, yıġlatḳay : A,T yıġlatġay.

499. T de yok. 6b saḳḳası : A sipāhı.

500. T de yok. 4b Ölmegey : F Ölmegen / 5b bir : F her; evlī : A,F evlā / 6b yittim : F yittiṅg.

501. 1a dimen : F dime / 1b Nişāndurlar : F Nişānlardur / 3a perīşānlıġ : P perīşānlıḳ / 5a raḥm it. F luṭf it / 8,9 A da yok.

502. T de yok. 3b salıptur : F salıpdur / 4 A da yok. / 5a bilmes : F salmas / 6b niçe : F niçük / 6b sorsaṅg : P yitkürseṅg.

503. 3b otluġ : A,F,P otluḳ / 4a közümde : F közümge / 6b ḳısmetʿışḳdın : F ehl-i ʿışḳdın.

504. T de yok. 2a taşı : F taşın / 4b Ḳuruġ : A,F Ḳuruḳ, açılġay : F açılġan / 6b bu bāġ : F köñgül / 7b diktür : P dikdür / 8b ejdehālarġa : A ejdehālarça.

505. Gazel, F ve T de tamam. Bu nüshalarda 5. beyit olarak yer alan şu beyit A,R ve P de yok :
Ġamıñg nihān mini öltürdi ẓulm tīġı bile
İrür bu kün mañga mātem ki ayta almas min
5b mübhem ki: F muḥkem ki.

506. T de yok. 4a tutaşıptur : F tutaşıpdur / 5b ḳoysam : F ḳoysa / 6a ʿışḳ u derd : A derd ü ʿışḳ / 7a ḳılmaḳdur : F ḳılmaḳtur / 8a Dime : F Didi / 8b Ki : F Kim.

508. 5b ... tanımaslar tevʾemānnıñg : F ... tevʾemānnıñg tanımas il / 6b ser-riştesiniñg : F ser-geşteniñg / 8 A da yok. / 8a sipihr : F şafaḳ, irmes müdür : F irmes idi / 9 A da yok./9a ḫırḳañg u seccādeñg : F ḫırḳa vü seccādeñg, P ḫırḳa vü seccāde.

509. T de yok. 2a yüzige : A yüzüñge / 2b Yüzüñgde : F yüzüñgdin, itti meger : P meger itti / 4b bā-ġudüv : F yā ġudüv / 6a olsa : F irse.

510. 2a közge : F közde, durur : F irür / 3 F de 6'da / 3b kireklikdür : A kirekliktür / 4b tüzelgey : F tüzetkey, A tüzülgey / 5b köñglümge : F köñglümde.

511. T de yok.

512. T de yok. 5a hūşdın : F hūşıdın.

513. 5a ehl-i ḥikmet : F ḥikmet ehli / 6a başımnı : F başını / 6b şīrīn : F ser-keş / 7b bu : F ni / 8a cevrin : F devrin / 9b Ṣamed : F Ṣanem.

514. 2b körüptür iy : A körüptürler / 8a bir berg-i şāḫ : T her berg ü şāḫ / 9a ʿazim-i : Aʿāciz-i.

515. 5b rūḥ u revānım : T rūḥ-i revānım / 7a kim : F ü.

516. T de yok. 1b ehliğa : F ehlige / 3a ḳara : F firāḳ.

517. T de yok. 3b işin : F işdin / 6a merhālede : A merhāledin / 7b olmas bolmas : F olmas olmas, dām : A rām.

518. T de yok.

519. T de yok. 6a gül-geştiğa : F gül-geştige / 7b tartman : F tartmas.

520. 1a ḫodı üzre cilve : A cilve ḫodı üzre, ḫodı : T ḫod / 2b olsa : F üzre / 4b Yarutğalı : A Yarutḳalı / 5b ğujğav : F ğucğav / 7a rez ḳızını gerçi : T gerçi rez ḳızını.

521. T de yok. 2a olsañ : A alsañ / 3b der-i didārdın : A derd-i dīvārdın.

522. 1b Nā-münāsibtür : A,T Nā-münāsibdür.

524. T de yok. 5a boldı : F irdi / 9b ʿāşıḳlığ : A,P ʿāşıḳlıḳ.

525. T de yok. 3b allında : F alıda / 5a devr-i çetr : A devr-i çerḫ / 9a bī-vefālığ : A bī-vefālıḳ / 9b laḥn-ı ʿıyş : P bezm-i ʿıyş.

526. T de yok. 1a şuʿlelığ : F şuʿlelıḳ.

527. 1a A : ... her ḳan dağ ile ki / 5a yüzüñge : F,T yüzüñğa.

529. T de yok. 1a allıda : F alıda / 5b P : Ni boldı bāde tutsa mañga...

530. 2a yādım bile tofraḳḳa : P tofraḳḳa yādım bile / 7a tağında : F tağıda / 7b ḳanlığ : T ḳanlıḳ.

531. T de yok. 4b olur : F irür.

532. T de yok.

533. T de yok. 2a vü körgil : F öltürgil / 6b raḥmet āyeti : A āyet raḥmeti.

534. 6a yitiptür : T yitipdür.

535. T de yok. 3a urup : F örtep.

536. T de yok. 2b laʿliñgde : F,P laʿliñgdin; nidin : F yana / 3a birlen : F birle.

537. 2a otluġ : T otluḳ / 2b veh kim : P her dem / 5a irmes : P imes, yaruġluġ : T yaruġluḳ / 6a tīġ-ı helāk : F tīġ-ı belā / 6b me'ālim : F melālim.

538. T de yok. 1a saḳaḳın͡gġa : P saḳaġın͡gġa / 7b başı bir yitmiş : F başı yitmiş bir.

539. 1a turur : T durur / 2b Şādlıġ : T Şādlıḳ, ḫāṭır-ı nā-şādıma : A ḫāṭır-ı vīrānıma / 8a ābādlıġ : T ābādlıḳ.

540. 1a mihrige : A mihridin; mini ya Rāb yana : F,T yana yā Rab mini / 2b pedīdār : F bedīdār / 7b il kön͡glin : F kön͡glün͡gni.

541. T de yok. 2b her dem : F her kün / 7b ḫurremlıġ : A,P ḫurremlıḳ.

542. T de yok. 1a batḳay : F yatḳay.

543. T de yok. 1b mümkindür : F müşkildür / 6a bile tapsan͡g firīb : F tapsan͡g ümīd-i firīb.

544. T de yok. 6a ḫāṭırımġa : A ḫāṭırıġa.

545. 1b aġzın͡g : F la'lin͡g / 2a ḳopmaḳ : P ḳoymaḳ / 6b Bu : A Her / 7b gedālıġ : T gedālıḳ, iylemekke : F iylemekde.

546. T de yok. 1a ın͡granġanım īlnin͡g : F ın͡granġanımdın il / 3a farż itsen͡g : F fikr itsen͡g / 9 R de yok.

547. 6a ni ġam : F ni tan͡g / 7a ġanīmettür : A,P,T ġanīmetdür / 7b kirmese : A kilmese.

548. 7b reh-nümūnluġ : T reh-nümūnluḳ / 9a bolmasun : A bolmasan͡g.

549. T de yok.

550. Tde yok. 4a buzuġ : A buzuḳ / 6a kün : P tün / 6b çikmek : F çikken.

551. 7a ayırmaḳ : F artuġraḳ / 7b Çırmaşıptur : T Çırmaşıpdur / 8b an͡ga : A anı.

552. T de yok. 2b itik : A itin͡g / 5a setr ü : A sebz ü / 8b mużāf irmiş güzāfında : P güzāf irmiş mużāfında.

553. 7a kök : T köp, ḳızıl irmes : P ḳızıl irmiş.

554. 4a anga irmesᶜacab : Fᶜacab irmes anga / 6a riyāyīdin : F riyāyiġa, oldum : F olsam.

555. 2a bolmadı : A olmadı.

558. T de yok. 2a otluġ : A otluḳ / 7a bī-ġam : F,P ni ġam.

559. T de yok. 6b istemegey : F iylemegey.

561. 1a yüzlense : F yüzlensün / 1b olsam : A,F bolsam / 4a yaġḳan : F,P yaġġan.

562. T de yok.

563. T de yok.

565. 7b aldurmay : A öldürmey.

566. 7bᶜaynıdur : Fᶜaynıdın.

567. 1b taşıġa : T başıġa / 5b munıng : T munung.

568. 1a irdi : F oldı / 1b hecr : A żaᶜf / 2b rencdin : F żaᶜfdın / 4b bolġan : A bolġay.

569. 6b allında : F alıda.

571. T de yok.2a yüz firāḳ otı : P anıng firāḳ otı / 5a ġamıdın : F lebidin / 7a līkin : F miskīn / 8a vażᶜıġa : F bezmiġa.

572. T de yok. 2a niçe : F kiçe.

573. T de yok.

574. T de yok. 3b tutḳunlarıġa : F tutḳanlarıġa / 8a allında : F alıda.

575. 8a Hecr : T Hecri.

576. 1a mecnūn u şeydā : T mecnūn-ı şeydā / 1b yaġmā : P şeydā / 3a Ḥürmet-i taḳvī : T Ḥürmet ü taḳvī.

577. T de yok. 4b baḳsa : F yüzde / 5b ḳoyġaç oḳ : A tutḳaç oḳ / 6b anga: A,F anı.

578. T de yok. 9b körgüzünğ : F körgüzür.

579. T de yok. 3a zengār ü şingerf : A şingerf ü zengār / 5b köksümge : F köksümdin / 7a mestlığ : T mestlıḳ / 7b ol hem : A hem ol.

580. 3b tofraġlarnı savuray : F her dem belālar kiltürey.

581. T de yok. 2a hevā vü su : F ḥayāt u su / 4a min-i A sini / 5a Dime : F Dimeng.

582. 4b türk-tāz : T türkī tāz.

583. 5a tınġa min : T tınmayın.

584. T de yok. 3b burun : F bu kün.

585. 2b P de 3b ile yer değiştirmiş. / 3b öptüm : T öpküm / 7a ḳılġanda : T urġanda.

586. T de yok. 7b boldı ʿıyān : A,P ʿıyān boldı.

587. 6a köñglümni yit kūyide : F kūyidaḳı köñglümni, T kūyide yit köñglümni / 6b Bü'l-ʿacab-veşlıġlar : T Bü'l-ʿacab-veşlıḳlar / 9b pervā : F ġavġā.

588. T de yok. 5a tañg irmes : P bāk irmes.

589. 1a Alça : T Alaça / 4a Raṭb-ı laʿli : T Raṭb laʿli kim, ḳāmeti : F ḳāmet ü / 7a ḫaṭarlıḳdur : T ḫaṭarlıḳdın.

590. T de yok. 2a Közde : F közge.

591. T de yok. 7b kim : A Yā.

592. 2a çaġdın bu nevʿolmış : F çaġda bolur irmiş, olmış : A irmiş / 5b atı : F oḳı / 7a ḳoydı : T ḳoydum.

593. 1a kiterür : T köterür / 3a tofraġıda : A tofraġı vü / 6a bütsün : P bütkey.

594. T de yok. 4a kitkeç : F kitken.

595. T de yok. 9b Bir : A,P Her.

596. 5b dāġ-ı pinhānī : T naḳd-i pinhānī.

597. T de yok. 4b baġrım : F cānım / 6b kim : A,P ki / 7a mest : A şūh.

598. 3a Ḳahrdın : T Kahrıdın / 5b kiçik durur : A kiçik irür.

599. T de yok. 7b dil-dārlıḳ : A,F,P dil-dārlıġ.

600. 4a turur : F,T ḳurur / 5b Şehdlıġ : A Şehdlıḳ.

601. T de yok.

603. 5a buzuġ : A buzuḳ / 6a irmiş : F boldı.

604. 2a kibi : F bile / 3b ḥüsnün͡g ...ᶜışḳım : P ḥüsnüm ...ᶜışḳın͡g.

605. T de yok.

606. 1a Derd-i hecrin͡g : F,T veh ki hecrin͡g / 6b evrāḳıdın : A,F evrāḳıd

607. T de yok. 2b it : F ot / 3a Cān : F Çün / 6a hicrānda:F hicrāndın ,
7b deştdin : F deştni.

608. 1a minin͡g : T mini / 5a veh ki : F çün ki / 6a tökken : tökkey.

609. 7a hicrān : F iḥsān.

610. T de yok. 5a Örtmekde : F Örtemekte.

611. 6b maᶜşūḳı : F maᶜşūḳ / 7b öyge : F öyide.

612. 1a tenin͡ge : T tenin͡ġa / 6a cüz-i lā-yetecezzā: T cüzv lā-yetecezzā
7a ayaġın͡ġa : F ayaġınġa.

613. 3a laᶜlide : T laᶜlin͡gde, ḫāl : A cān, ḳoydı : F ḳoymış / 3b cānın
A ḳanın / 6b taḳvī : P otluḳ.

614. A da yok. 7a ister : T istep.

615. T de yok.

616. 4b ... cevr itkey ... az ḳılġay : F,P,T ... cevr ḳılġay ... az itkey / 5a iylemey : F iylemes, ḳoyġan : P ḳoyġay / 6a irmiş : F,T olmış; bü'lᶜacablıġ : A,T bü'l-ᶜacablıḳ; bu bir : F bir bu / 9 A da yok. / 9b anda:P andın.

618. 7a Dirler : F Didi / 7b bu : A yüz.

619. 4b Köz uçıdın neẓāre yoḳ : T Ḥālime āşḳāre yoḳ.

620. T de yok. 3a pervāne meyli dik turur : F pervāne dik meylī durur / 7b Ceyḥūn : P Seyḥūn.

621. 5b zaḫmlıġ : T zaḫmlıḳ / 7b ... min ḥayrān kibi : P ... ḥayrān min kibi.

623. 2a laʿlingġa : T cānānġa / 7a barı : A besī.

624. 1a buzuġnıng : A buzulġan / 3a tükenmestin : T tükenmesdin / 7a ādemīlıġ : T ādemīlıḳ.

625. T de yok.

626. 7b tutmas : P tutsa.

627. T de yok. 3a tünegün : A tün ü kün / 6b deyr ehli : F devr ehli.

628. T de yok. 2b buzuġ : A buzuḳ / 5a kilmes veh : F veh kilmes / 8 F de yok.

629. 3b Yalġuz : T yalġız / 5a körmedük : T körmedik / 7b köksige : T köksinge.

630. 2b A : Niçe Mecnūn sözidin ol uzattı / 3b balçıḳḳa : A balçıġḳa / 5a allında : F allıda.

632. 2b otluḳ : P otluġ / 7b lābe : A birle.

633. T de yok.

634. 2a berḳ ile raʿd : P raʿd ile berk / 2b otluġ : A otluḳ / 7b her : T bir.

635. 4 T de yok. / 4b cām tut : A cām-ı / 9a iste : T ister.

636. 4b ġam-feżālıġ : T ġam-feżālıḳ, olġay : F olsa.

637. 2a Köngülsizlıġ : F,T Köngülsizlik.

638. T de yok. 5a oynadı : A iyledi.

639. 2b bardı : A barıp.

640. T de yok. 4a başımnı : A başımı.

641. T de yok.

642. 2b dehrde : T dehr ara / 3 A da yok.

643. 7a yoḳtur : F ḫoştur.

644. 7b kiltürmekin : F kiltirmekin.

646. 6a Felekdin : T Felektin / 7b taştı : P aştı.

647. 4b ıslanġan : T islengen / 6b zenglıġ : T zenglıḳ / 7a nidin : T nige.

649. 2a yarutmaḳ : T yarıtmaḳ / 2b ger ḫod : F,T ḫod ger / 3b F,P ve T de 6b ile yer değiştirmiş. / 4 T de 6'da / 5 F de 4'de; P de ise 6'da. / 5a yüzdür : T yulduz / 6 A da yok.

650. 4a hūşdın : T hūştın / 5a Ġarḳa boldı : T : Ġarḳ boldı / 6b belālıġ : A belālıḳ / 7a yār : F şāh.

651. 1a Żaʿflıġdur : T Żaʿflıḳdur / 3a Közi dik : T Kör ni dik, gül-reng : F yek-reng / 4a allıda : F alıda / 4b ivürüñ : F ivrüñ, T öyürüñ / 5b tutmışdur : P tutmıştur / 7a kim : T ki.

652. T de yok.

653. 1a ḫāllerni : A ḫāllerniñ / 1b Köñgülniñ : P Ḳulnıñ / 3a rūşenlıġ : T rūşenlıḳ.

654. 3,4 P de 5'ten sonra geliyor. 4a Her kimse ki : F Kimsege ki, bolġay P bolsa / 5b Reh-zenlıḳ : F Reh-zenlıġ / 7a ṣubḥ-ı ümidīmni : T ṣubḥ ümīdimni / 9a tüniniñ : T küniniñ.

655. 21 tā : F,P yā / 656. 3 öyige : F öyide, T öyinde / 4 Kilgil : T Kil kil.

656. 11 ḫayāl-i żaʿfdın : F ḫayāli żaʿfdın / 23 irmes : A,F,P irmen / 32 her dem : F her yan.

657. 7 yüzüñdür : F yüzüñde / 14 bārīk-bīnlik : F bārīk -bīnlıġ, A barik-birlik / 23 üzre resmidür kadīm : F üzredür resm-i kadim / 39. hecr : F sihr.

658. 6 A'da dize şöyle: Bir yolı kutkar iy vasl ol çemen āb u hevāsıdın mini / 7-12 Bent A'da yok. / 8 gedā vü şāhdın : F gedāġa şāhdın / 11 bāġında : F bāġıda / 14. yitkürge sin : A,P yandurġa sin / 15 kiltürge sin : : yitkürge sin / 21 cism-i virānım : F cism-i ʿuryānım / 29 bī-dād : F bünyād.

659. 10a Geh gāhi : F,A,T Geh gāh / 15a turur : T durur / 27a yüzüng nihān : A,F nihān yüzüng / 27b tınmayın : F yitmeyin / 29b unutuldı : Tunutıldı / 38a otluk : T otluġ / 41b P'de 43'te / 41 cezʿımdın : T közümdin / 44b tüzetmek: F tüzetting.

660. 2b anglar : P iyler / 3a... kılġay anı körgen kişi : F ... körgey anı kılġan kişi / 5a kaldı : A kıldı / 14b ʿışk : T ʿıyş / 15ʿamel : F ʿalem / 16a törtünçi : T törtinçi / 17b meyl-i şabūḥī : A,P bezm-i şabūḥī / 20b perhāş u heycā : T perhāş heycā / 21b meydānıġa : F meydānıda / 21b Allıda : F Alıda / 22a bir : A her / 25a muʿammer : F muʿanber / 26a Şabr : T Şeyr / 27a Şāhdın : T Şāhtın / 30a Yapkalı : P Tapkalı / 31a Tokkuzunçı :T Tokkızınçı / 34a taʿaccubluk : T taʿaccublık / 38b allıda : F alıda / 39b hayretin : T hasretin / 45a sındurup : T sındırıp / 47b sındurdum : T sındırdım / 48a okudum : T okıdım, allıda : F alıda / 49a allında : F alımda / 51a bolġay : F,T körgey / 52a Hayretimdin : P Hayretimde / 53b her birning : A,F,P her birining / 57 P de yok. / 61a Şāhlıġda : T Şāhlıkda, dervīşlıġdın : F,T dervīşlıkdın / 63b sındurup : T sındırıp / 68a kiliptür : F kilipdür, yaruġluġ : F yaruġluk / 69a ilgi : F ilgin, çikmes : F açılmas / 69b ser-pençesining : T her pençesining / 71b A,F,P ve T'de 72b'de buluyor; 71b'de ise dört nüshada da şu dize var. Kim hem ol sudın yup özdin dür-feşānlıġ (P : dür-feşānlık, A : dür-efşanlık) töhmetin / 72a A,F,P ve T'de şöyle bu dize : Hilming (A : Hükmüng) allıda cibāl andak özin tapıp hafīf / 72b kiygey felek : T kiygey melek / 75b kılġan : A,F kılġay / 76a bolġan : F bolġay / 77b Farkı : T Haşmı / 78a Duluġadın : F Dulaġadın, T Dulıġadın / 78b vechi : F,T vechin / 80a mevkibing : T kevkebing / 81b baştın : F başdın /83b mūrnıng : T mūrnung / 87a cāhıng : T cāyıng / 90a iki : T ikki, kullukçıng : T kulluġçıng.

661. T de yok. 1 her kim ki : A her kimge kim.

662. T de yok.

663. T de yok.

664. T de yok. 1b Seyyid-i Küreşi: A bende-i Kureşi.

665. 1b Olsa : A olsun.

666. T de yok. 1a māyil : A bar /2a ḳılur raḳam : A raḳam ḳılur

667. 2a kilüri : T kilür

669. 2a tündluġ : A,F tündluḳ /2b dānādın : A dünyādın.

670. T de yok. 1 bolmaḳ : F bolmas, anasız : F,P atasız, imkān : A mümki

671. T de yok.

673. T de yok. 2b dururlar : F tururlar

674. T de yok.

675. T de yok.

676. T de yok.

677. T de yok /1b Didim : F Didi

678. T de yok, F ve P de ise beyitler yer değiştirmiş.

679. T de yok.

680. 2b sūzānraḳdur : F sūzānraḳtur.

681. T de yok / 2b saçmamaġlıġ : A,P saçmamaġlıḳ, hod-āsān : F hem imkān.

682. T de yok.

683. T de yok. 1b menʿiġa : P maʿniġa, tenbīh : F pīşe.

684. T de yok.

685. 1a Savuḳda : F Savuḳḳa; A,P Savuġda / 1b ḳılmaḳdur : F ḳılmaḳtur.

686. T de yok.

687. T de yok.

688. T de yok.

689. T de yok. 2b bābında : F bābıda.

690. T de yok.

691. T de yok.

692. T de yok. 1b ḫidmetka : F ḫidmetde.

693. T de yok. 1a ḥüsniñ : F ḥüsn-i sunʿ

694. T de yok. 1a raʿnālık : F raʿnālıġ /1b Salu : A Salur.

695. T de yok. 2b A: Bardur hemīşe şuʿle ...

696. T de yok. 2 ḳamḳaġ : P ḳamġaġ, F ḳaḳmaġ.

698. 2b Digey : F Dise, artuḳ : T artuġ.

701. T de yok.

702. 1b kişide : F kişi kim /2a uluġ : P uluḳ, işdür : F iştür.

704. T de yok. 1a diptür : F,P dipdür.

705. T de yok. 1b Çerḫ anıñ bir devresidin... : F Çerḫniñ bir devresi de...

706. T de yok.

707. T de yok. 1b ḥasret : A ḥayret / 2 olurlar : F irürler...

708. T de yok.

709. T de yok.

710. T de yok.

711. T de yok. 1 savuġ : F savuḳ.

712. F ve T de beyitleri yer değiştirmiş. 2b Emel : Ecel.

713. T de yok.

715. T de yok. 3b uluġ : A.F uluḳ.

716. T de yok.

717. 1b niçe : T bī-ḫad̦ günāhım birle : A günāhımġa ki; bolġay : F,P tolġay /2a durur : F turur /2b bolġay : A,F olġay.

719. T de yok. 2 dipturlar : F dipdurlar.

720. T de yok.

721. 1b baştın : F başdın /3a birse : P ursa.

722. 1a ulus köngli içre : A,P ulus içre köngli.3a iki : T ikki.

723. 1a ṣūretde : T san atda /1b ḳatıklıḳdın : A ḳatıḳlığdın /3b derz-i derzī : T derzī-derzī.4a ser-riştesin : T ser-riştesi.

724. 2a bar u : A bāre /3a almaştururlar : A aylaştururlar.4a urmaḳ : F,P urmağ.

725. 1b açuḳdur : F açuḳtur.

726. A da yok. 3b ivürdi : T öyürdi.

727. A da yok.

728. A da yok. 2a anıng : F,T anı.

729. 1a cāhildür : F,T peykerdür /3a başıda : F başında/4a ḥāletḳa : F ḥāletde, A ḥāletğa /5b Kirek kim : T Kirek ki.

730. 1b nahlda : A,P nahlğa.

736. 1 A,P : Ḳoymadı bağrımğa (A: bağrımda) bir ẕerre bütün /4 tün : T yir.

737. 2 serv gül ruḫsārıdın : T serv ü gül ruḫsārıdın.

740. 4 nezzāre it : F,T nezzāre ḳıl.

741. A da yok. 1 cevrüng : T cevring.

742. 1 Naḳş tutmış : T Naḳş tüşmüş /3 olmaḳdur ḥabībimdin : F olmaḳ turur ḥabībdin.

744. 2b durur : P turur/7a dipidi : A dipiding, cān alay : A cān birey.

-A-

āb F. su
  ā. -ı ḥayāt 180/3, 193/4.
  ā. -ı ḥayvān 22/2, 178/3
ābā A. babalar 2/6
ābād F. bayındır, şen 117/1;
  ā. -ı 418/2
  ā. it - 58/1
  ā. iyle - 418/2
  ā. iylemek 142/2
  ā. ol - 233/2
ābādān F, bayındır, mamur 452/1
ābādlıġ F.T. bayındırlık 539/8
abnūs F. abonoz ağacı 94/6
ʿabīr A. güzel kokulu bitkilerden yapılan bir ilaç, parfüm.
  ʿa. -idin 495/4
  ʿa. -i cennet 299/6
ʿabīr - efşān F. abir saçan, abir dağıtan 39/3
āb-keş F. saki, kadeh sunucu
  ā.-lerniñ 560/1
āb-rūy F. su gibi parlak, temiz yüz
  ā. -um 44/2
ʿāc A. fildişi, bağa
  ḥoḳḳa-i ʿā. 728/1
  peyvend-i ʿā. 94/6
ʿacab A. ṭuhaf, anlaşılmaz 8/3,234/4
  ʿa. -dur 257/6
  ʿa. imestür 344/2
  ʿa. irmes 96/2, 107/2
  ʿa. ḳal - 84/6
  ʿa. yoḳ 166/4, 376/8
  niʿa. 354/5
ʿacem A. Arap olmayan 616/1
ʿacāyib A. (ʿacā'ib) tuhaf, anlaşılmaz 146/3, 182/4
ʿacīb A. ṭuhaf 49/6
ʿāciz A. aciz, beceriksiz, güçsüz 2/5, 132/4
  ʿā. -dür 578/2
  ʿā. iyle - 3/4
ʿācizlıġ A.T. acizlik
  ʿā. -ım 7/8
ʿacūz A. cadı karı 215/5
ʿacz A. beceriksizlik 205/3
  ʿa. ise 285/4
  ʿa. -idin 228/2 (niyāz u ʿa.)
  ʿa. -ni 99/6
aç aç, acıkmış
  a. -ḳa 288/3
aç- açmak
  a. -a almas 466/5
  a.-arġa 74/1 (köz a.)
  a. -arlar 11/2
  a. -ıp 360/3, 361/1
  a. -ıptur mı 549/1
  a. -ḳanda 81/2
  a. -ḳanıñġda 358/3
  a. -ḳunça 256/1, 445/3 (köz yumup a.)
  a. -ḳusı 417/5
  a. -mas 171/5 (köz a.)

āferīniş F. yaratılış
ā. -de 418/6
āfet A. felaket, bela 8/10
ā. -dür 307/9
ā. -idin 420/4
ā. -i devrān 141/2, 307/9
ʿāfīyet A. sağlık, esenlik 142/5
ʿā. ehli 81/4
ʿā. künci 386/2
āftāb F. güneş 41/4
ā. -ı ḫāveri 649/1
ʿafv A. af, bağışlama
ʿa. -dur 552/9
ʿa. ḳıl- 137/9, 198/8
aġa büyük erkek kardeş 375/5
āgāh F. bilgili, haberli; uyanık
ā. -ım 402/3
ā. -nı 134/3
ā. -lar 149/5
āgāhī F. bilgili, haberli, uyanık olma 248/6
āgāh-veş F. bilgili görünen 286/6
āġāz F. başlama
ā. -ı nāz 213/6
ā. it- 498/1
ā. ḳıl- 220/2
āgeh F. bkz. āgāh 134/3, 248/6 (pāk ü ā.)
ā. bol- 406/8
ā. irmen 248/6
āgeşte F. banmış, bulanmış 45/1
aġır ağır 123/6, 306/6
a. irdi 23/1
a. -raḳ 145/8
aġ(ı)z ağız
a. -dın 405/3
a. -ı 242/6
a. -ıça 711/2
a. -ıda 287/3
a. -ıdın 388/7
a. -ımda 236/4
a. -ımġa 227/3
a. -ım irür 110/4
a. -ın 241/2
a. -ıñg bile 408/3
aġna- kendinden geçmek
a. -ıptur 373/5
aġrāż A. erekler, istekler 276/2
aġrı- öfkelenmek, gücenmek; ağrımak
a. -r 52/7
a. -ġandın 133/3
a. -ġay 52/7
a. -mas 288/5
aġu ağı, zehir
a. -dın 462/6
aġuluḳ ağılı, zehirli 323/4
āġuşte F. bulaştırılmış, kirletilmiş 319/3
ā. bol- 428/2
ā. ḳıl- 650/7
aġyār A. yabancılar, başkaları 98/7
a. -dın 243/5
a. -ġa 259/1
a. -ımnı 243/5 (yār u a.)
a. birle 344/2
āh F. ah, yazık! 253/7
ā. -dın 137/8 (dūd-ı ā.)
ā. -ı 134/1 (eşk ü ā.)
ā. -ı birle 389/2
ā. -ıdın 2/1
ā. -ım 226/5, 354/4
ā. -ımdın 122/5
ā. -ımnı 364/1
ā. -ıñg 292/4
ā. -lar 149/1
ā. -nı 359/2
ā. -nıñg 216/6

āh-veş F. ahça, ah gibi 248/5
ah̲z̲ A. alma
a. iyle - 37/8
ah̲żar A. yeşil 113/5, 643/3
a. -nı 164/1 (günbed-i a.)
aḳ ak, beyaz 244/3
a. -ını 350/4
a. öy 266/4
a. tevbe 714/2
a. u ḳara 187/3, 249/6
a. u ḳızıl 320/1
aḳ -akmak
a. -ar 161/4
a. -arġan 410/2
a. -arġu dik
a. -ıban 297/2
a. -ıp 141/3
a. -ḳan 504/5
a. -sa 21/5
aḳart- ağartmak, aklaştırmak
a. -ıp 28/3
^{c}aḳd bağ, düğüm; sözleşme kararlaştırma; kurma, düzme
^{c}a. ḳıl - 13/7, 141/6
^{c}a. -i zülf 113/7
aḳdāḥ A. kadehler 102/2
^{c}āḳıbet A. sonuç, son 72/2
^{c}ā. çün 226/7
aḳız - akıtmak
a. -dı 423/4
a. -dım 271/5
a. -may 17/5
^{c}aḳīḳ A. akik, kırmızı taş 659/41
^{c}a. -ıñg 256/3
^{c}āḳil A. akıllı 137/6, 382/4
^{c}ā. -ġaça 575/3
^{c}ā. ara 19/1
^{c}ā. ü dīvāne 62/6
^{c}ā. ü ferzāne 62/1
^{c}aḳīle A. akıllı kadın
^{c}a. -dür 146/5
^{c}aḳl A. akıl 146/5, 365/6
^{c}a. -dın 118/4
^{c}a. -ġa 156/5
^{c}a. -nı bed-hūş it - 379/1
^{c}a. -ı küll A. Cebrail 242/2, 482/5
^{c}a. rüsvāsı 365/6
^{c}a. u hūş 152/4, 237/3
^{c}a. u ṣabr 160/7, 488/5
aḳmaḳ akma
a. -ḳa 322/2
aḳrān A. arkadaş
a. ise 496/4
^{c}Aḳreb Akrep burcu
^{c}A. -ıñgni 602/3
^{c}aks A. yansıma, yankı 172/4
^{c}a. -i 156/7
^{c}a. -idin 279/3
^{c}a. -idür 338/3
^{c}a. -imni 27/6
^{c}a. -iñg imestür 27/3
^{c}a. dik 483/4
^{c}a. -i ẓāhir 509/2
aḳsaḳ topal 320/8

aḳsum pişman 321/8
aḳşam akşam 160/1, 184/7
a. -ġaça 405/1
a. ẓulmeti 690/2
al kırmızı 194/4 (libās-ı a.)
a. -ça 589/1
a. -ı 181/2
a. iyle - 356/1
āl A. aile 41/7
Āl-i aba A. Hz.Muhammed'in kendisiyle birlikte ailesi 38/7
al -almak
a. -ay dip 137/4 (cānın a.)
a. -dı 169/3
a. -ġaç oḳ 361/3
a. -ġan 234/7 (köñglüm a.)
a. -ġan çaġda 388/5
a. -ġança 507/5
a. -ġay 409/4
a. -ġay mu siz 342/6
a. -ġuluḳ 323/3
a. -ıp 232/4 (cān a.)
a. -ıptur 109/5 (köñglüm a.)
a. -maġusı 612/7
a. -a almaġum 526/2
a. -man 363/9 (ayta a.)
tıya a. 508/2
yaza a. 564/1
yıġa a. 508/2
a. -mas min 457/6(ayta a. min)
a. -mas 4/6 (feyż a.)
a. -masam 656/29 (köz a.)
a. -masḳa 379/5(dem ura a.)
a. -may 55/1 (başım a.)
a. -maydur 59/5 (satḳun a.)
a. -may mu durur 456/4
a. -may durur 481/11
a. -mış sin 219/8
a. -sa 660/89 (farż ite a.)
a. -san 538/1 (tüşe a.)
a. -sañ 219/8
a. -sañgız 651/4 (tuta a.)
a. -sın 321/2
a. -ur 546/4 (yasay a.)
a. -urda 241/7 (cānım a.)
a. -urġa 42/3(cānın a.)
a. -ur min 360/5
aʿlā A. yüksek, en yüksek 104/11 (ṭārem-i aʿ.)
alaça çok karışık nakışlı bir tür iplik, kumaş 589/1
alaḫan evsiz, ailesiz 130/6, 514/1
alaḫanlıġ evsiz barksızlık 628/3
ʿalāla A. gürültü, patırtı; bağırıp çağırma 32/4
ʿa. -sı 152/1
ʿa. -sı üçün 486/1
ʿa. ḳıl - 482/6
alaman işsiz, başıbozuk kişi (alaḫan u a.) 5/4
a. -ım 403/5
a. -ımġa 130/6
alamanlıġ işsizlik, başıbozukluk 628/3

ʿalāmet A. işaret, iz 566/7
alar onlar 360/6, 387/4
a. -dın 313/4
a. -ġa 259/3
a. -nı 155/3
a. birle 365/5
alda - aldatmak
a. -ban 457/5
a. -ġıl 370/5
aldur - aldırmak
a. -ġu dik 326/7
a. -mamış 116/6
a. -ma 394/7 (könglüñg a.)
a. -madı 583/7
a. -mış 535/2
a. -uban 180/7
a. -uptur 189/8
aldurmaġ aldırma
a. -ı 591/4
ʿalem A. nişan, işaret
ʿa. -i eşkāl 121/3
ʿa. çik - 401/2
ʿa. ur - 400/3
ʿālem dünya, cihan 4/3, 124/8
ʿā. -din 412/7
ʿā. -ġa 244/2
ʿā. -ni 350/1
ʿā. ʿālem 82/1
ʿā. ehli 49/5, 142/9
ʿā. işi 255/9
ʿā. -i bī-hūşluḳ 412/7
ʿā. -i fānī 596/6
ʿā. -i ʿışḳ 82/1
ʿālem - ārā(y) A.F. dünyayı süsleyen 83/6
ʿā. -dur 196/6
ʿā. -ım 174/1 (mihr-i ʿā.)
ʿā. -ın 453/1
ʿālem -gerdlıḳ A.F.T. dünyayı dolaşma 572/4
ʿālemī A. insan
ʿa. -dür 628/2
ʿālem-sūz F. dünyayı yakan
ʿā. -dın 469/1
ʿālem- tāb A.F. dünyayı aydınlatan
ʿā. -ġa 564/1
ʿālī A. yüksek, yüce 149/2
ʿālī-ḳadr F.A. derecesi ve rütbesi yüce 259/3
ʿālī-şān A. ünü ve onuru büyük olan 227/6
ʿālim A. bilgin 19/7 (ʿā. ü cāhil)
al(1) karşı, ön, huzur
a.-ıda 3/5, 217/3
a.-ında 322/3
a.-ıñga 219/6
a. -ıñġġa 371/6
Allāh A. Allah, Tanrı
A. Allāh 159/2, 219/1
ʿallāme A. çok bilgili, yüce bilgin 531/6
alḳış dua, sena 260/1
a. -ım 427/5

alma elma 715/1
a. kibi 166/7
almaġ alma, alış
a. -ı 363/11
a. -ıġa 272/4
almaġlıġ almış olma, almışlık
a. -ıñg 323/3
almaḳ almak, alış
a. -dadurlar 109/1 (köñgül a.)
a. -dur 204/5
a. -ḳa 385/3
a. üçün 246/1
altınçı altıncı 660/22
altun altın 147/4, 187/5
a. birle 120/1
āmāc-ḫāne F. nişan yeri, nişan atılacak yer
ā. -si 604/1
ʿām(m) A. halk tabakası, kara kamu 141/4, 704/1
ʿā. -dur 696/2
ʿā. ġavġāsı 620/1
ʿā. it - 302/6
ʿamdā A. isteyerek, bilerek 28/3, 105/3
ʿāme F. divit, yazı hokkası 531/7
ʿamel A. iş
ʿa. baġla - 660/15
ʿa. -ḳıl 355/6, 703/2
āmīn A. amin, öyle olsun 441/4
a. ara 22/7
ammā A. ama, ancak, öyle ki 123/1, 224/6

ān A. an, çok kısa zaman
ā. -ıda 563/1
ān F. alım, cazibe
a. ınıñg 563/1
ana ana, anne 670/1
a. -ġa 2/6
a. idi 10/4
ʿanā A. işkence, eziyet
ʿa. -da 112/4
ʿa. -dın 147/8 (dehr-i ʿa.)
ʿanber A. amber; güzel koku 126/1, 281/1
ʿa. -in 93/1
ʿa. müdür 519/1
ʿa. -i sārā: saf amber 6/1
ʿanber-ālūd A.F. anbere bulanmış 126/1, 602/4
ʿanber-bār A.F. anber yagdıran; güzel koku saçan 158/4, 281/1
ʿanber-bīz A.F. anber eleyen; anberci 199/8
ʿanber-şemīm A. Anber gibi güzel kokulu 396/1 (gīsū-yi ʿa.)
ʿanberīn A.F. anber kokulu 636/5, 553/3
ança onun gibi, öyle; o kadar 110/1, 189/9
a. ki 727/3
a. kim 193/1
anda orada, o zaman 260/3, 360/4
a. -dur 429/2
a. oḳ 417/7
andaġ o kadar (krş. andaḳ)
a. -ın 48/4

andaḳ onun gibi, öyle, öylece;böyle, bunun gibi; o kadar, bu kadar 230/1, 363/8
andın ondan
a. -dur 5/9, 16/2
a. burun 37/6
a. narı 600/1
a. son͡g 509/6
a. son͡gra 357/1
^{c}andelīb A. bülbül 234/8, 393/6
^{c}a. -inin͡g 605/2
an͡ga ona 269/2, 285/6
anı onu 5/9, 142/9, 216/3
anın͡g onun 269/2
a. birle 7/9
a. dik 185/3, 303/4
a. sarı 74/7
an͡gla- anlamak
a. ! 9/1
a. -dım 245/6
a. -dik 603/2
a. -ġa sin 265/5
a. -ġaç 502/5
a. -ġan 559/6
a. -ġan sayı 498/1
a. -ġay 25/2
a. -ġıl 370/1
a. -madım 392/1
a. -maġaylar 190/6
a. -man 80/4
a. -mas 356/2
a. -mas irdim 267/7
a. -maydur 270/2
a. -r irdi 660/2
an͡glat- anlatmak
a. -ıp 54/7
^{c}anḳā A. Anka kuşı
^{c}a. -sı mudur 173/4
^{c}ankebūt A. örümcek
^{c}a. -i 545/2
ansız onsuz, o olmaksızın 310/6
a. -ın 345/4
a. irmes sin 500/6
^{c}ār A. utanma 655/6
^{c}ā. -dur 416/4
^{c}ā. -ı 145/1
^{c}ā. -ıġa 223/2 (ihānet ü ^{c}ā.)
^{c}ā. -ım 645/6
^{c}ā. it - 64/9
ara ara, arasında 4/1, 217/6
a. -da 304/1
a. -dın 311/7
a. -dur 167/6
a. -ġa 274/8
a. -lardın 169/4
a. mu 185/2
a. -sıda 84/6
ārā F. süsleyen, süsleyici 6/1
^{c}arab A. Arap 45/6, 213/5
^{c}araḳ A. ter 324/3
^{c}a. -dur 400/4
^{c}araḳ-nāk A.F. terlemiş, ter içinde 511/3
ārām F. dinlenme, durma, eğlenme; yerleşme 109/4, 177/4
ā. -ı 148/1
ā. -ım 312/1 (ṣabr u ā.)

a. tut - 57/2
a. -ı cān 259/1
ārāste F. süslenmiş, bezenmiş 174/7
ārāyiş F. süs, bezek 631/6
a. -in 351/1
arbaġ yılanı kovuğundan çıkarmak ya da zehrini gidermek için okunan büyü
a. -ı 591/7
^{c}arbede A. kavga, gürültü
^{c}a. birle 555/4
^{c}a. -si 125/2
^{c}a. -sidin 42/1
^{c}a. ḳıl - 77/7
^{c}arbede-ger A.F. kavgacı
^{c}a. sin 77/4
arġuştek musikide bir usul; bir tür oyun ve saz 321/9
arı - temizlenmek, arınmak
a. -mas 376/5
^{c}āriż A. yanak 263/4
^{c}ā. -ġa 394/5
^{c}ā. -ın 257/4
^{c}ā. -ın͡g 7/3
^{c}ā. -ın͡gdın 243/2
^{c}ā. -ın͡gnı 393/1
^{c}ā. üze 251/4
^{c}ā. -ı gül 231/2
^{c}ā. -ı gül-fām 148/3
^{c}ā. -ı gül-nār 281/1
^{c}ā. -ı zībā 446/5
arıt - temizlemek
a. ! 11/6
a. -ıp 294/3
a. -tı 410/2
a. -tın͡g 351/7
arıtmaġ temizleme
a. -dın 621/1
a. birle 365/7
^{c}ārī A. çıplak; hür
^{c}ā. imes 493/5
^{c}ā. min 64/3
^{c}ārif A. bilen, bilgili 625/6
arḳa arka
a. -m 420/5
ārmān F. özlem; pişmanlık; sıkıntı 569/7
ā. birle 389/4
ā. -ım 405/9
ārmānlıġ F.T. özlemli, istekli 628/9
^{c}arş A. dokuzuncu gök
^{c}a. durur 441/5
^{c}a. -ı berīn 7/6
^{c}a. u ferş 524/4
^{c}arş-cenāb A. cennet 233/7
art - artmak, çoğalmak
a. -adur 526/3
a. -ar 319/2
artuġ çok(krş. artuḳ)
a. -raḳ 336/3
artuḳ artık, çok 118/3, 422/9
a. -dur 73/3
a. irmiş 361/6
artuḳluḳ artık olma, çok olma 325/3

artuḳsı artığı, çoğu 331/7
a. -sıdur 451/2
aruḳ zayıf 321/5
^{c}arūs A. gelin
^{c}a. -ı 141/6
^{c}a. -ıġa 229/6
^{c}a. -ın 13/7
arż A. arz,dünya 524/5
^{c}arż A. sunma, gösterme, bildirme
^{c}a. it- 66/8
^{c}a. iyle- 149/4
^{c}a. ḳıl- 94/3
^{c}a. -ı ḥāl it - 678/1
^{c}a. -ı niyāz 616/2
arzı- layık olmak, değerinde olmak
a. -mas 128/7
a. -mas sin 73/7
ārzū F. istek, heves 112/3,230/2
ā. -dur 615/4
ā. -sıdın 144/2
ā. iyle - 425/5
ā. ḳıl - 230/2
ārzū-mend F. istekli, hevesli
a. -iñg 93/3
as- asmak; bırakmak
a. -ıp 258/2
a. -ıptur 129/7
a. -ḳan 545/2
^{c}aṣā A. değnek, derviş değneği 222/5, 617/4
^{c}a. -sın 396/3
^{c}a. -sıdın 471/3
^{c}a. bile 666/2
āsān F. kolay 72/7, 289/2
a. -dur 33/4
a. -raḳ 313/2
a. -raḳ durur 717/2
a. irdi 211/6
a. iyle - 423/6
a. ḳıl - 452/7
a. tut - 255/3
āsānlıġ F.T.kolaylık 211/6
āsānlıḳ 319/9 (krş. āsānlıġ)
āṣār A. belirtiler, eserler
a. -ı 363/8
a. -ıdur 137/6
a. -ını 425/4
āsāyiş F. rahat, huzur; güvenlik 302/8, 315/6
ā. -dedür 485/3
ā. -in 455/7
ā. üçün 211/4
ā. tap- 302/8
ā. -i dimāġ 167/4
ā. -i rūḥ 515/5
aṣfar A. sarı
a. -ı 302/5
aṣḥāb A. sahabeler
a. -ınıñg 403/8
a. -ı risālet 441/4
asıġ fayda, yarar 97/5, 336/3
asıġlıġ yararlı, faydalı
a. -dur 99/4
asıl- asılmak
a. -mamış 180/1

āṣīb F. çarpışma, bela, zarar, 554/2
ā. -idin 132/1
ā. -ler 258/4
ᶜāṣīlıġ A.T. asilik, günahkarlık
ᶜā. -ımġa 5/5
aṣl A. asıl, temel; gerçek; soy
a. irür 58/2
a. -ı 458/6
a. -ı ᶜilm 291/4
aṣlā A. hiç bir zaman 32/1, 108/1
108/1
asmaḳ asma, asış
a. -ḳa 42/3, 182/7
āsmān F. gökyüzü, gök 446/2
asra- saklanmak, korunmak
a. ! 260/4, 380/4
a. -dıñg 348/8
a. -dik 391/1
a. -ġıl 206/5
a. -mış 262/3
a. -ñgız 184/7
a. -r 276/9
a. -ram 98/8
a. -rġa 364/6
a. -r min 487/4
a. -p 44/8
a. -p sin 538/9
a. -y 460/4
a. -y al - 363/9
asramaḳ saklanma, koruma 28/6, 216/2
a. -ıñgġa 538/9
a. -ḳa 294/3
asru çok, pek 256/9, 282/5
āstān F. eşik, dergah 115/5, 233/7
ā. -ıdur 15/9
ā. -ıñg 171/4
ā. üçün 273/5
ast alt, aşağı
a. -ıda 224/6, 318/5
a. -ıdadur 175/9
a. -ıġa 553/1
a. -ıñgda 215/6
āsūde F. rahat, tasasız,dinç 109/7,
118/3
ā. -dür 353/6
āsūde-ḫāṭır F.A. gönlü rahat, başı
dinç 443/6, 610/6
āsūdelıġ F.T. rahatlık, esenlik, dinç-
lik 83/8
aş- aşmak
a. -ıptur 144/1
a. -ar 474/7
a. -tı 409/3 (ḥaddin a.)
āşām F. yeme içme 107/3, 348/4
ā. iyle - 348/4
ᶜāşıḳ A. aşık 229/2
ᶜā. -nıñg 439/6
ᶜā. imen 318/2
ᶜā. irseñg 650/6
ᶜā. min 55/3
ᶜā. ol - 124/4, 442/6
ᶜā. -ı zār 626/6
ᶜā. u dīvāne 513/5
ᶜāşıḳlıġ A.T. aşıklık 15/2, 524/9
ᶜā. -ım 14/4

ᶜāşıḳlıḳ 213/9 (krş. ᶜāşıḳlıġ)
a. -ḳa 541/1
āşiyān F. yuva 259/3
ā. -ı 20/2
ā. -ın 347/3
ā. irmiş 259/3
āşkār F. belli, açık, ortada 140/2, 185/7
ā. it- 81/5
āşkāra F. apaçık, besbelli 104/2,216/3
ā. bol- 455/5
ā. iyle- 35/1
ā. ḳıl- 35/1
āşkāre bkz. āşkāra
ā. iyle- 438/7
āşnā F. tanıdık, bildik, bilinen, tanınan 362/2, 421/2
ā. -lar 497/2
ā. -sıdur 362/2
ā. bol- 96/4
ā. iyle- 59/6
āşnālıġ F.T. aşinalık 237/3, 359/7
ā. -lar 179/2
āşūb F. kargaşalık; karıştırıcı, karıştıran 104/8, 231/6
ā. -ı 156/1
ā. -ı bile 289/3
ā. -ıdın 207/6
ā. -ıġa 121/1
ā. -ınıñg 184/7
ā. ḳıl- 506/2
ā. -ı dehr 141/2
ā. -ı devrān 231/6
ā. -ı zamān 259/7
aşuḳ- ivedilik göstermek; acı çekmek
a. -mañg 349/5
aşur- aşırmak
a. -duñg 347/7
aşurmaḳ aşırma 646/6
āşüfte F. çıldırasıya seven, perişan, delice; şıllık 151/7, 202/7
ā. -lerin 172/3
ā. min 167/4
ā. bol- 358/6,7
ā. -ī 496/6
āşüfte-ḥāl F. hali perişan 622/1
at ad
a. -ı 136/1, 471/7
a. -ım 221/5
a. -ın 493/5
at at
a. -ını 216/9
a. -ıñg 180/2
a. -ıñg bile 242/1
at- atmak
a. -adur 143/9
a. -ar 260/2
a. -ay 13/4
a. -ıp turur 526/5
a. -ḳan 153/2
a. -ḳanda 364/5
a. -ḳunça 24/2 (tañg a.)
a. -ḳum 453/7
a. -mastın burun 444/1
a. -mış 256/6
a. -sam 518/4
ata baba, ata, ced 10/4, 396/5
a. -larġa 396/6
a. -ñgdur 375/5
a. birle 2/6
a. vü ana 2/6
ᶜaṭā A. bahşiş, bağışlama
ᶜa. birle 3/1
atasız babasız, yetim 670/1
ataş- atışmak
a. -ıp 158/3
ᶜaṭeş A. susama, susuzluk 249/5
āteş-bār F. ateş yağdıran
ā. -ıça 546/1

āteş-gāh F. ateşe tapanların tapınağı

ā. -ıda 207/5

āteş-geh bkz. āteş-gāh

ā. -idin 82/6

āteş-gūn F. ateş gibi kırmızı 620/3

āteşīn F. ateşten; ateşli, canlı 11/3, 270/1

ā. -ni 351/6

āteş-kede F. ateşe tapanların tapınağı 164/2

ā. -sininğ 136/2

āteş-nāk F. ateşli, canlı 270/1, 331/1

ā. -i 182/1 (ruḫsār-ı ā.)

ā. birle 236/4 (āh-ı ā.)

āteş-pāre F. ateş parçası, kıvılcım

ā. -ī 13/9

āteş-perest F. ateşe tapan 158/7 (kāfir-i ā.)

ʿāṭıfet A. karşılıksız sevgi,iyilikseverlik

a. -inğ 114/1

atlan- ata binmek

a. -ıp 141/5

a. -ur 175/4

aṭlas A. ipekli kumaş

a. -da 41/4

a. -dın 413/1

a. -ınğ 182/5

a. -ı zer-beft 20/8

atlıġ adlı, isminde 259/5

atmaḳ atma, atış 260/2

a. bolmas 260/2

aṭṭār A. güzel kokular, iğne, iplik vb. satan; aktar 110/6

avān A. vakit, zaman 503/5

āvāre F. serseri, işsiz güçsüz, aylak 131/6, 268/5

ā. -ni 169/2 (min-i ā.)

ā. -si 154/7

ā. iyle- 208/2

ā. ḳıl- 387/3

ā. könğül 9/4

ā. -ī 13/2, 52/3

ā. -i bī-ḫanüman 278/5

ā. -i bī-ḳarār 641/7

āvārelıġ F.T. avarelik, avare olma

ā. -ım 221/6

āvāz F. ses, sada 220/1

ā. -ınğ üçün 498/6

ā. it- 498/6

ā. tüz- 220/1

āvāze F. çığlık 527/3

ā. -dür 191/4

ʿavd A. geri gelme, dönme

ʿa. it- 223/1

avla- avlamak

a. ! 626/6

a. -dınğ 469/5

av(u)ç avuç 433/2 (bir a.)

a. ḳaḳ- 65/6

avuçla- avuçlamak

a. -ban 309/5

a. -p 199/7 (başınğnı a.)

avun- avunmak, teselli bulmak

a. -a alman 468/3

avut- avutmak, teselli etmek

a. ! 70/2, 85/3

a. -ur min 250/3

ay ay; ay yüzlü güzel; sevgili 232/2, 242/1

a. -ça 375/1 (bir a.)

a. -dın 218/6

a. dın irken 611/3

a. -ġa 348/6

a. -ur 270/7
a. -urdın 243/2
a. -ur idi 720/1
a. -ur sin 25/6
ayta almaġ söyleyebilme, diyebilme
a. -ı 505/2
aytıl- söylenmek
a. -a alman 221/5
a. -dı 597/6
a. -mayın 657/13
aytmaḳ söyleme, söyleyiş 216/5,427/3
az az 105/3, 220/4
a. -dur 377/1
a. --ıdın 397/3
a. -raḳ 67/1
a. a. 667/1
a. u köp 212/2
az- azmak, ayrılmak, yoldan çıkmak
a. -adur 191/6
a. -ġan
a. -ıban 208/7
a. -maġay sin 370/6
aʿżā A. organlar; üyeler
a. -sı 491/2
a. -sıda 149/1
ʿazā A. yas
ʿa. -sıdur 362/6
aʿẓam A. ulu, büyük 419/4
a. -ın 319/4
ʿaẕāb A. işkence; üzüntü; keder 397/3
ʿa. -ımnı 369/3
ʿa. çik - 42/8

āzād F. kurtulmuş, özgür; kölelikten çıkmış 125/3, 292/7
ā. -ın͡g 348/3
ā. irür 163/3
ā. it - 218/1, 372/1
ā. iyle - 371/4
āzāde F. serbest, özgür 142/9
ā. -si min 624/2
ā. sin 635/3
fāriġ ü ā. 372/6
āzādelıġ F.T. serbestlik, özgürlük, kurtulmuşluk 272/7(krş. āzādlıḳ)
āzādlıḳ F.T. bkz. āzādlıġ 19/6
āzār F. incinme, tekdir 16/3, 86/1
ā. -ı 145/3
ā. -ıdur 137/1
ā. -ın͡g 279/6
ā. -ını 595/1
ā. tap - 278/2
āẕer F. ateş, ateşperest 161/7
azġur- azdırmak, baştan çıkarmak
a. -san͡g 615/7 (yoldın a.)
a. -up 642/6
ʿāzim A. niyetli, istekli 174/6, 316/3
ʿā. bol - 518/3
ʿazīmet A. gitme, gidiş
ʿa. it - 417/7
ʿa. iyle - 478/1
ʿazīz A. sevgili; saygıdeğer 201/1, 390/8
ʿazīzlıḳ A.T. sevilirlik, saygıdeğerlik 288/1

ʿazm A. niyet, kasıt, karar 231/6
ʿa. -iġa 175/4
ʿa. it - 149/4, 153/7
ʿa. iyle - 134/2, 502/7
ʿa. ḳıl - 382/1, 406/2

āzürde F. incinmiş, kırılmış, güce
27/5, 158/4
ā. iyle - 243/5
ā. ḳıl - 278/6
ā. ol - 412/9

B

bāb A. kapı; yol; konu
b. -ıda 115/2, 279/7
b. -ında 689/2
b. -ındadur 655/2
b. -ından 464/5
bād F. rüzgar
b. -ı ṣabā 153/3
bādām F. badem 177/2, 193/7
bādāme F. badem biçiminde 330/3
bāde F. şarap 197/2, 249/1
b. -din 286/6
b. -ġa 454/8
b. -ñġġa 31/6
b. -niñg 647/8
b. birle 366/6
b. çik - 388/4
b. tut - 482/8
b. -i gül-fām 337/1
b. -i gül-gūn 402/1
b. -i gül-reng 104/2
b. -i ʿıṣyān 4/7
b. -i ʿışḳ 131/5
b. -i kāfūr-gūn 78/7
b. -i kevs̱er 536/7
b. -i laʿl 178/7
b. -i nāb 42/1
b. -i ṣāf 464/6
b. -i yāḳūt-reng 338/6
bāde-āşām F. bade içen/içici
b. -ım 335/3
bāde-nūş F. baden içen/içici
b. -um 137/9
bāde-pālā(y) F. şarap süzücü/süzer
453/5
b. -ım 174/5
bāde-peymā(y) F. şarap ölçen/ölçü
83/3, 576/5
b. -yım 174/2 (şūḫ-ı b.)
bādiye A. çöl 171/7
b. -si 228/3
bāġ F. bağ, büyük bahçe 122/6,234
(geşt-i b.),167/2
b. -ıda 145/1

b. -ıdın 236/2
b. -ıdur 354/3
b. -ıġa 272/5
b. -nı 376/6
b. -ı cemāl 31/1
b. -ı cihān 104/9, 384/5
b. -ı gül-geşt 519/6
b. -ı ḥayāt 250/1
b. -ı ḫuld 15/9
b. -ı sīr-āb 370/4
b. -ı tevḥīd 3/9
b. u çemen 343/9
b. u lāle-zār 140/5
b. u gül-zār 514/11
bāġ-ı İrem F. Şam'da ya da Yemen'de bulunduğu söylenen ve cennete benzetilen bahçe 513/1
b. -ġaça 573/6
bāġ-bān F. bahçıvan 151/5, 164/3, 230/4
bā-ġudüv(v) F.A. sabahleyin, sabahla 509/4
baġ(ı)r bağır, göğüs; ciġer 176/4, 239/1
b. -dın 404/2
b. -ġa 241/4
b. -ıda 408/1
b. -ım 123/4
b. -ımdaġı 253/4
b. -ımdın 369/6
b. -ımġa 226/3
b. -ımdaġı 577/2
b. pergālesi 407/6
baġışla- bağışlamak, affetmek
b. ! 651/6
b. -r 237/5 (cān b.)
baġla- bağlamak
b. -ban 457/10
b. -dı 262/4
b. -dıñg 380/4
b. -ġan 60/1, 435/5
b. -maḳ 283/6 (köñglüñgni b.)
b. -mas 257/9
b. -mış 145/6
b. -mış min 653/6
b. -ñgız 603/3
b. -rġa 34/4
b. -p 403/9
b. -p irdi 423/7
b. -sa 329/4
baġlan- bağlanmak, bağlı olmak; sevmek
b. -dı 375/2
baġlandur- bağlandırmak, bağlı olmasına yol açmak; sevdirmek
b. -ur 354/4
baġlıġ bağlı 425/3, 445/1
b. -dur 186/4, 448/7
b. durur 219/4
bahā F. değer, kıymet, bedel
b. bol - 96/5
b. iyle - 59/5
b. ḳıl - 360/5

b. -salar 23/2
b. -saŋ 156/7
bakış bakma, bakış
b. -da 443/4
bāķī A. sonsuz, sürekli; ölümsüz 71/6
baķl A. sebze, yeşillik 391/6
bāl F. kanat
b. -ini 371/4 (per ü b.)
b. ü per 57/5
balçıķ balçık, çamur 325/2
b. -ķa 630/3
bāl-güşā(y) F. kanat açan / açıcı 586/4
bar var,mevcut, -dır 306/3, 363/3, 374/3
b. -dur 248/4
b. durur 118/7
b. -ġa 414/7 (yoķ u b.)
b. -ıda 167/2
b. -ıdın 5/2 (yoķ u b.)
b. -ıġa 223/6
b. -ım 230/5 (yoķ u b.)
b. -ın 226/5
b. -ında 230/1
b. -ını 262/7
b. -ınıŋ 136/7
b. -ıŋ 479/3
b. idi 121/3
b. imiş 354/6
b. irdi 18/2
b. irmiş 292/3
b. irse 235/1
b. ise 26/1
b. mu 185/5
b. mu irmiş 209/6
b. iyle- 451/7
b. u yoķıdın 581/8
bar- varmak, gitmek
b. -ay 372/6
b. -dı 162/1
b. -dıŋ 372/3
b. -ġaç 414/4
b. -ġan çağda 640/1
b. -ġandın 162/8
b. -ġanıŋ 446/7
b. -ġanlar ise 143/4
b. -ġay 321/6
b. -ġuluķ 323/5
b. -ġum 602/3
b. -ġunça 569/6
b. -ġuŋ 444/1
b. -ıŋ 349/6
b. -ma kim 221/1
b. -maġa min
b. -mış 128/5
b. -sam 224/2
b. -urda 247/3
b. -uram 52/2
b. -urda 620/2
b. -urġa 406/2
b. -ur min 600/2
bār F. meyva 158/4
b. -ı 344/7 (berg ü b.)
b. -ı ġaysī 321/2
bārān F. yağmur 172/5, 325/4

b. ḳoy - 56/3
b. ḳoyı sal - 627/4
b. köter - 74/1
b. sal - 404/2
b. -tan kiç - 296/7
b. -tın ayaġ 514/10
b. -tın ivür - 372/1
b. -tın tā ayaḳ 421/5
b. ur - 604/2
başaġ başak, ok
b. -ı 255/6
b. -ıñg 519/4
b. -ları 17/2
b. -larıñg mu 260/3
b. -larıñg 180/4
başaḳ başak, ok (krş. başaġ) 224/7, 336/5
başḳar- başarmak, bitirmek; yol göstermek, yön vermek
b. -ıñg 349/7
b. -may 363/11
başḳarmak başarma, bitirme
b. -dur 247/7
bat çabuk, çabucak, hemen; erken 73/1
b. b. 667/2
b. -raḳ 313/3 , 325/9
bat- batmak
b. -ıp 409/15
b. -ıptur 320/4
b. -ḳay 542/1
b. -tı 212/4
bāṭıl A. boş; yalan, çürük 173/1, 280/2

bāṭın A. iç; iç yüz; gizli 108/8 (ehl-i b.)
b. -ımnıñg 443/2
b. u ẓāhir 276/2
ba‘ż A. bazı, kimi, bir kısmı
b. -ı 109/2
b. -ı dik 13/2
b. -ıġa 583/7
bāzār F. pazar, çarşı
b. -ıda 124/9, 240/3
bāz- āverdlıḳ F.T. geri getiricilik
b. ḳıl- 572/5
bāz-geşt F. pişmanlık
b. ḳıl- 632/7
bāzī F. oyun, eğlence 206/6
bāzī-ger F. oyuncu, cengi 310/5
b. irür 166/5 (lūlī-i b.)
bāzīçe F. oyuncak, oyun
b. -i eṭfāl 159/3, 245/9
bāver F. inanma, tasdik; doğru, sağlam 30/6, 161/2
b. -im imestür 413/5
bā-vücūd F. böyle iken, bununla birlikte 735/1
bayram bayram
b. çeyni 660/12
b. küni 660/30
be-cüz F. başka,-den gayrı 16/6, 518/3
bedel A. karşılık, bedel 138/7
b. iyle - 384/2

b. ḳıl - 410/7
beden A. beden, vücut 279/2, 395/1
b. -ġa 234/1
b. -im 417/1
b. -iñg 343/4
b. birle 16/2
b. -i zār 521/1
bed-ʿalef F. çer çöp 309/6
bed-gümānlıġ F. şüphecilik
b. -lar 198/9
bed-ḥāl A.F. hali kötü, düşkün 243/1, 245/4
b. -dür 160/1
b. imiş 245/4
b. iyle - 243/1
bed-hūş F. kötü düşünceli, aklını kötüye yoran
b. it - 379/1
bed-ḫū(y) F. kötü huylu
b. -dın 183/3
bed-mest F. kötü sarhoş, sarhoşluğu kötü 144/3
b. -im 128/5
bed-mestlıġ F.T. kötü sarhoşluk
b. irmes 98/6
bed-mihr F. iyilik etmeyen, kötülükçü 371/1, 385/1
bed-nām F. kötü adlı, adı kötüye çıkmış 57/7
b. -ım kirek 335/6
b. -nı 357/4
bed-nāmlıġ F.T. kötü adlılık, adı kötüye çıkmışlık
b. birle 57/6
bed-rūz F. kötü gün 292/3
bed-pesend F. kötülüğü beğenen, kötülükçü 254/8
bedīl A. karşılık 657/4
be-ġāyet A.F. pek çok, son derece 75/4, 338/7
behr F. hisse, pay 141/4
behre F. hisse, pay; kısmet 187/5, 459/6
behre-mend F. hisseli, kısmetli 238/2
b. it - 254/7
behre-ver F. payını, nasibini almış 491/7, 460/6
be-ḥil(l) F.A. haklı, meşru
b. -dür min 615/1
beḳā A. ölümsüzlük, süreklilik; kalıcı, ölümsüz 2/4, 132/8
b. -sın 15/7
b. bol - 2/4
beḳāsız A.T. ölümlü, kalıcı olmaya
b. -dur 320/7
bel A. belki 663/3
belā A. bela, keder, afet; mec. sevgili 232/3, 243/1
b. -da 200/1
b. -dın 395/4
b. -ġa 244/6
b. -lar 156/3

b. -lardan 169/2
b. mu 359/1
b. -sıġa 10/2
b. durur 395/4
b. içre 127/3
b. ikin 54/1
b. çik - 59/6
b. ḳıl - 359/1
b. -yı cān 239/3
b. -yı ʿışḳ 202/4
b. vü derd 111/7
b. vü ġuṣṣa 200/3
belā-keş A.F bela çeken, kederli
b. -ni 233/5
b. -lerġa 401/2
belālıġ A.T. belalı
b. ʿışḳ 650/6
b. tün 736/2
belī F. evet, ah evet ! 135/5, 575/7
beliy(y)et A. felaket, keder 96/6, 235/8
b. -din 284/4
belki F. belki, umulur; olabilir; hatta 151/4, 162/2
belkim A.T. belki, belki de,hatta 170/2, 386/4
bem(m) A. telli müzik aletlerine takılan en kalın tel 627/7
(zīr ü b.)
be-naḳd A. parayla 657/34
b. -i cennet 167/6
bend F. bağ, bağlama, bent, engel 127/6
b. -din 98/5
b. -idin 470/4
b. -imni 359/3
b. -ing 22/1
b. b. 238/4, 597/2
b. it - 254/1
b. ḳıl - 358/3
b. -i cünūn 497/7
b. -i zülf 255/3
bend-ver F. bağcı, engelci 424/6
bende F. kul, köle; bağlı 366/5, 554/2
b. -m 624/2
b. -min 130/5
b. -sidür 125/3
b. -sidür min 252/1
b. bol - 163/3
bendelıġ F.T. kölelik, kulluk 298/1
benefş/benefşe F. menekşe 147/1,533/5
b. -ning 321/1
b. -ī durur 154/1
beng F. afyon 339/6
b. yi - 339/6
benī Adem A. Ademoğlu, insanlar 301/6, 412/3
ber F. meyve 161/1, 183/2
b. -i 442/6
ber' A. iyileşme 625/6
berāber F. birlikte, eşit 251/7,286/5
b. bol - 358/5
ber-ʿaks F.A. aksine, tersine 23/4
berāt A. berat, buyruk 655/19
berbād F. perişan, harap; kötü 117/1, 312/1
b. irür 163/5

b. it — 142/4
b. iyle - 152/5
b. ḳıl - 312/1
ber-cestelıġ F.T. seçmiş olma, seçilmişlik
b. -ım 434/5
berd A. soğuk
b. -i 354/4
berg F. yaprak
b. -din 392/7
b. -dür 38/2
b. -i 192/3
b. -idin 376/3
b. -lerin 11/2
b. b. 93/7
b. -i gül 6/3
b. -i semen 448/4
b. -i şāh 514/8
b. ü bār 133/6
b. ü nevā 3/9
bergsiz F.T. yapraksız 393/1
ber-ḫaber A.F. haberli 84/3
berhem F. dağınık, karışık 326/1
Berhemen F. Brahman
b. zünnārı 546/6
berīn F. pek yüksek
b. -de 7/6 (ʿarş-ı b.)
ber-ḫūrdār F. bahtiyar, mesut
b. -ı 183/2 (baḫt-ı b.)
berḳ A. şimşek 3/9, 165/5
b. -ı 327/2
b. -ıdın 295/6
b. -ın 193/8
b. -ı āfet 359/2
b. -ı āh 353/2
b. -ı cemāl 616/3
b. -ı cihān-gerd 354/5
b. -ı diraḫşān 132/1
b. -ı ʿışḳ 364/6
b. -ı raḥmet 632/6
b. -ı tīġ 383/4
b. yanglıġ 199/9
ber-şiken F. kıvrımlı, büklümlü 590/7
ber-ṭaraf F.A. bir yana atılmış
b. bol - 411/7
bes F. yeter, yetişir, tamam; evet, gerçekten 4/2, 227/1
b. -dür 172/5
b. durur 739/2
b. imes 142/6
besend F. yeter, yetişir, tamam 299/6
besī F. pek, çok; çokluk 135/3,144/
beşer A. insan 3/2
b. -din 117/5
cins-i b. 117/5
ins-i b. 251/5
b. cinsī 80/4
b. evlādı 418/6
beter F. daha kötü, beter 49/1,312/
b. -dür 14/2
be-teng F. sıkıntılı, sıkıntılı olarak 133/7, 422/8

beyᶜ A. satma, satış
b. -ide 256/2
b. -iğa 401/1
b. it - 411/3
beyābān F. kır, çöl
b. birle 234/3, 474/5
b. -dın 162/7
b. -ın 504/8
b. -ıda 102/4
beyān A. anlatma, açık söyleme/bildirme 91/6, 129/6
b. -ığa 7/9
b. ḳıl - 480/5
beyāż aklık, aydınlık;ak, beyaz; 276/6, 520/6
beyt A. mesken, ev
b. -idür 532/6
beyt A. Divan edebiyatında iki mısra, beyit
b. -ni 659/55
beytü'l-aḥzān A.kederler evi,dünya
b. -ıda 269/1
b. -ımğa 174/2
beytü'l-ḥazen A. gam evi, dünya
b. -de 553/5
b. -iñg 343/8
beyżā A. bembeyaz, apak 332/3 (yed-i b.)
b. -nı 101/5
b. irdi 4/4
bez̲l A. bol bol verme; saçma
b. -idür 288/3
bezm F. topluluk, içki/eğlence meclisi
b. -din 251/1
b. -ide 369/6
b. -i 357/5
b. -imde 393/5
b. -in 238/3
b. -iñgde 314/4
b. tüz - 355/5
b. üçün 398/3
b. -i derd 257/3
b. -i ġam 126/3
b. -i ᶜıyş 142/3
b. -i vaṣl 249/1
b. -i viṣāl 204/7
bezm-ārā F. meclise renk katan, hoşsohbet
b. -sı 499/3
bıçaḳ bıçak 42/2
bışḳar- kaygılanmak
b. -mayın 250/5
bī-āb, F. kuru, susuz
b. irür 512/3
bi-ārām F. rahatsız 104/4
b. -dur 187/1
b. it- 57/2
biᶜaynih A. aynı olarak, olduğu gibi, tıpkı 474/4
bī-bahā F. paha biçilmeyecek kadar değerli 231/1
bī-bāk F. korkusuz 42/2, 55/3
bī-baṣarlıġ F.A.T. körlük, görememe 309/6

bī- gāne F. ilgisiz, aldırmaz; yabancı; (tas.) dünyayla ilişkisini kesmiş, dünyaya aldırmaz 49/4, 237/3
b. -din 497/2
bī-gāne-veş F. kayıtsız, aldırmaz gibisi, dünyadan ilişkisini kesmiş gibilerden
b. -ḳa 421/2
b. bol - 362/2
bī-gānelıġ F.T. kayıtsızlık, ilgisizlik
b. -lar 179/2
biglik beylik 722/5
bī-gümān F. şüphesiz
b. -dur 178/3
bī-güneh F. günahsız 614/3
b. min 207/1
bī-kerān F. uçsuz bucaksız 584/5
bī-ḫaber A.F. habersiz, bilgisiz 162/6, 169/6
b. ol - 491/5
bī-ḥad A.F. hadsiz, sınırsız; pekçok 125/5, 179/2
b. irür 201/7
b. u pāyān 294/5
bī-ḥāl F.A. halsiz, düşkün 219/9, 381/3
b. -dür 159/1
b. irür 512/7
b. bol- 385/5
b. min 496/1
b. iyle - 535/5
bi-ḥamdi'llāh A. Allah'a şükürler olsun 721/6
bī-ḫānümān F. yersiz yurtsuz 259/5
bī-ḫānümānlıġ F.T. yersiz yurtsuzluk
b. -lar 198/3
bī-ḥāṣıl F.A. sonsuz, nihayetsiz
b. -ġaça 575/8
bī-ḫᵛāst F. isteksiz 425/2
bihbūd F. iyi, sağlam 28/6, 548/3
bī-ḥayālıġ A.F.T. utanmazlık, arsızlık
b. -lar 179/6
bih F. iyi, yeğ
b. -rek 28/7
bihī F. ayva 28/1
b. -de 28/2
b. -ge 28/5
b. -ni 28/3
b. yañlıġ 28/6
bī-ḥisāb F. A. hesapsız, sayısız 30/8
b. -ımnı 369/4 (belā-yı b.)
b. durur 588/6
b. irür 392/7
bihişt F. cennet 137/7, 167/2
bī-ḫod F. kendinden geçmiş, çılgın 86/7, 221/4
b. irdim 515/2
b. min 22/4
b. bol- 452/3
b. ol - 607/6
bī- ḫodāne F. kendinden geçmişcesine, çılgınca
b. -si 604/7
bī- ḫodī F. baygınlık 162/6

b. -ge sin 265/4
b. -gey 25/1
b. -güside 566/7
b. -iben 703/2
b. -ing 500/3
b. -ip 359/5
b. -medim 439/1
b. -men 278/3
b. -meding mü 359/5
b. -mes idi 481/4
b. -meydür 154/2
b. -meyin 226/2
b. -sem idi 8/2
b. -sem irdi 176/6
b. -seng 13/9
b. -ür sin 220/1
bī- lāv F. alevsiz 520/2
bildür- bildirmek
b. -ge sin 450/7
bile ile, birlikte 364/9, 369/7,569/2
bilek bilek 330/5
b. -leridin 612/5
bilgür- belirtmek, bildirmek
b. -edür 535/3
b. -geli 640/6
b. -medi 583/3
b. -ip 66/6
b. -ür 45/2
bilig bilgi
b. ehli 660/10
bi'l- ḥaḳīḳa A. gerçekten, gerçek olarak 115/7

billāh A. Allah için 13/1, 18/4
bilmek bilme, biliş 267/4
bilūr F. billūr 58/6
biltür- bildirmek
b. ! 69/12
bī-mā F.A. susuz 500/7(deşt-i b.)
bīm F. korku 261/6, 396/6
b. -idür 537/4
b. -i hecr 353/1
b. -i hicrān 372/2
b. -i vebā 38/4
bīmār F. hasta 297/5
b. -ġa 255/2
b. -ı 145/5
b. -ımġa 414/3
b. -lar biz 203/3
b. -raḳ 637/1
b. ol - 420/4
b. -ı furḳat 439/3
bīmārlıġ F.T. hastalık
b. -da 262/5
b. -dın 59/4
bī-melāḥat F.A.çirkin 285/6
bī-mer F. sayısız, hesapsız 30/8
bī-mihr F. sevgisiz, şefkatsiz 157/4
b. sin 275/6
bī-mihrlik F.T. sevgisizlik, şefkatsizlik 378/6
bī-miḳdār F.A. önemsiz
b. -raḳ 313/6
bī-müzd F. karşılıksız 708/3
binā A. yapı, ev

b. -a alman 314/1

b. -a alġay mu 339/7

b. -ay 178/4

b. -ayın 51/1

b. -dı 234/2, 355/7

b. -dılar ise 528/4

b. -dı mu 510/5, 512/5

b. -dım 374/1

b. -duḳ 217/6

b. -ġa min 248/6

b. -ġaç 9/6, 96/5, 266/4

b. -ġan 244/5, 507/2

b. -ġanda 427/1

b. -ġanıdın 522/4

b. -ġay 232/5, 361/1

b. -ġay alar 222/6

b. -ġay irdi 244/5

b. -ġay mu 109/2

b. -ġusı 5/6, 512/1

b. -ġusıda 615/6

b. -ġusıdur 97/3, 195/4

b. -madı 371/7

b. -maġaç 7/2

b. -maġan 367/5

b. -maġan dik 566/5

b. -maġay 366/5, 455/6

b. -maġay irdi 109/7

b. -maġıl 5/1, 391/6

b. -maġuça 529/4

b. -maġum durur 222/6

b. -mas 237/2, 362/2

b. -masa 519/1

b. -masa irdi 21/2

b. -masañg 5/2

b. -masun 619/1 (bolmasa b.)

b. -maġdur 525/5

b. -mayın 95/7, 507/2

b. -mış 363/4, 358/5

b. -mış min 499/1

b. -saḳ 226/8

b. -sa 1/6, 376/1

b. -sam 5/2

b. -sañg 230/5, 358/4

b. -uban 481/1, 492/1

b. -up 396/8

b. -up biz 292/6

b. -up min 116/2

b. -uptur 4/7, 16/2

b. -ur 222/1

b. -ur irdi 299/7

b. -ur irmiş 133/6, 271/2

b. -ur ise 417/4

b. -ur mu 578/2

bolġaġ ayaklanma, karışıklık

b. -ı 592/2

bolmaġ olma, oluş 39/4

bolmaḳ olma, oluş 311/4, 406/2 (krş. bolmaġ)

b. -ka 443/3

boy boy, beden, gövde

b. -ı 214/3

boya- boyamak

b. -p 484/2

boyaġlıġ boyalı 331/4

boyal- boyanmak

b. -ġan 590/4

boydaş aynı boyda olan; akran

b. -ı mudur 173/5

b. -ıñg 355/1

boyluġ boylu 174/5

boy(u)n boyun

b. -ı 425/3

b. -ı 154/4

buḫl A. cimrilik, pintilik 669/2

bulġan- bulanmak

b. -dı 264/3
bulaġ pınar, çeşme; göz
b. -ıdın 465/6
bulut bulut 266/9, 388/2
b. -ġa 506/4
b. birle 508/2
burç A. (gök b.) burç
b. -ıda 3/4
būriyā F. hasır
b. -sıdur 362/7
burna önce 635/1
burnaġı önceki 591/5
burtaḳ bozuk,sarp yol,320/8
burun önce 37/6, 377/6, 456/4
b. -ġı 242/2, 659/29
b. -raḳ 155/2, 357/1
būse F. öpücük 470/2
būstān/ bustān F. bahçe, gül bahçesi 4/5, 128/5
b. -ıda 230/1
b. -dın 176/4
b. -ın 407/6
b. -ī 596/1
b. birle 234/8
bustān- efrūz F. bahçe aydınlatan 215/1
b. irür 394/2
buş- boşalmak, ayrılmak, ayrı kalmak
b. -mas 585/3
b. -tı 585/3
butra- parçalanmak, perişan olmak
b. -mış 262/6
butraş-dağılmak, saçılmak
b. -ıñg 174/2
b. -ıp 63/1
b. -ur irür 526/1
butrat- dağıtmak, savunmak, saçmak
b. -mış 256/4
b. -adur 143/6
b. -ay 633/2
b. -ıp 660/3
b. -mış 256/4
būy F. koku; huy; umut
b. -ın 510/4
b. -ī 609/2
b. -i vefā 8/9, 78/8
buyur- buyurmak, emretmek; istemek
b. -ġan 259/8
b. -ma ! 87/5
buz- bozmak
b. ! 219/5
b. -arġa 189/2
b. -dı 218/8, 344/5
b. -dıñg 135/5
b. -ġa sin 219/5
b. -ma ! 644/2
b. -mamış 578/1
b. -mayın 507/2
b. -sun 418/2
buzuġ bozuk, yıkılmış, harap; perişan 37/2, 160/1, 168/1
buzuḳ bozuk, harap (krş. buzuġ)
b. -da 385/2
buzul- bozulmak, yıkılmak
b. -ġan 259/3
bühtān A. iftira yalan
b. iyle- 436/7

C

c. -dur 178/1
c. -ġa 378/1
c. -ım 351/5
c. -ımġa 226/1, 426/5
c. -ıma 658/4
c. -ımnı 233/2
c. -ıñġġa 386/1
c. -nı 373/3
(c. bat almaḳ)
c. bile 289/2
c. birle 234/1, 247/3
c. birlen 289/1
c. dik 231/1, 289/1
c. isi 647/1
c. ḳuşı 280/2, 464/4
c. naḳdi 94/7, 419/3
c. riştesi 435/4
c. riştesi birle 45/3
c. riştesi dik 34/4
c. aġızġa kil- 611/2
c. al- 206/6, 232/4
c. baġışla- 498/4
c. bir- 87/1, 219/8
c. çıḳ- 404/3, 445/5
c. çik- 55/1, 377/3
c. fidā it- 377/1
c. fidā iyle- 534/4
c. fidā kıl- 218/6, 414/5
c. -ını aġızda asra- 262/3
c. iyle - 436/1
c. ḳıl - 371/5
c. tap - 256/7, 257/2
c. -ı bīmār 414/3
c. -ı bī-nevā 659/14
c. -ı efgār 637/9
c. -ı ḫarāb 542/6
c. -ı ḳurbān 634/6
c. -ı renc-fersūd 126/5
c. u cihān 289/2, 361/6
c. u ḫıred 155/3
c. u köñgül 201/3, 264/2
c. u ten 221/2
cān-āfet F. can belası, cana bela getiren; sevgili
c. -in 660/41
cānān F. sevgili, gönül verilen 312/4, 376/3
c. -ġa 95/9, 253/1
c. -ımdadur 194/1
c. -ıñgnı 386/1
c. birle 234/1
cānāne F. sevgili (krş. cānān) 237/5
c. -din 162/2
cānānsız F.T. sevgilisiz 468/5
cān-baḫş F. can veren, can bağışla-yan 103/1
c. -ıñg 336/1 (laʿl-i c.)
c. -ıñga 415/6 (leb-i c.)
cān-baḫşlıġ F.T. can verirlik, can bağışlayıcılık
c. -dur 4/2
cān-fersā(y) F. can dayanılmayacak derecede 287/5 (ʿışḳ-ı c.)
cān-fezā(y) F. cana can katan, gönüle ferahlık veren 17/7, 69/6

cān-fezālıġ F.T. cana can katı-
cılık
c. -da 196/2

cān-fidā F. canını veren
c. -ñg 468/5
c. ḳıl - 475/5
cān-gāh F. can/ruh tüketici, can evi
c. -ı 134/4 (nāle-i c.)
c. -dın 658/10
c. -dür 636/5
cān-güdāẕ F. can eritici, acıma
uyandıran 469/7
cān-nis̱ār F. canını feda eden
c. iyle-427/2
cānib A. taraf, yan, yön 349/3
c. -i 223/6
c. -ide 126/1, 208/3
cānibī A. yanda, yana düşen 134/8
cānlıġ F.T. canlı 301/7
cānsız F.T. cansız, ruhsuz 716/1
cān-perver F. ruh besleyen 1/1,30/3
cān-rīş F. canı yaralı 280/4
cāvīd F. sonsuz, ölümsüz 210/7
cāvidān F. bkz. cāvīd 239/5
(ʿömr-i c.)
c. -dın 473/4
c. -īdür 15/1 (ḥayāt-ı c.)
cāzim A. kesin karar veren, kestirip
atan 659/54
cebbār A. kuvvet ve kudret sahibi
c. -lar 280/4

cebhe A. alın
c. -sidin 660/23
cebhet A. alın
c. -i 660/78
cebīn A. alın 441/5, 240/2
c. -īñgdür mü 295/4
Cebraʾīl A. peygamberlere emir ve
vahiy getiren melek 653/4,
657/30
c. -i emīn 290/8
cedvel A. elle yazılmış kitaplarda
yazıyı çevreleyen çizgi
c. çik - 383/3
c. ḳıl - 377/5
cedel A. tartışma, kavga; dövüş
c. ehli 571/7
c. ḳıl- 377/5
cefā A. eziyet, incitme 154/2, 23
c. -nı 273/7
c. -sı 199/6, 256/9
c. -sıdın 134/9, 183/6
c. -sın 360/6
c. daġı 404/8
c. çik - 274/6
c. ḳıl - 185/7, 360/6
c. kör - 147/8, 422/5
c. tart - 59/3
c. vü cevr 353/5
c. vü luṭf 251/7
cefā-gerlik A.F.T. eziyetçilik,in
cilik
c. -de 209/5
cefā-kār A.F. cefa eden, eziyete
11/1

c. -ıñg 279/7
cefā-keş A.F. cefa çeken, eziyete katlanan
c. -kedür 112/1
cefā-keşlik A.F.T. cefa çekerlik, eziyete dayanırlık
c. -de 209/5
cehl A. bilmezlik 396/4
c. -din 44/7
cehr A. yüksek sesle söyleme 14/7 (ẕikr-i c.)
celā A. göç
c. bol - 42/3
c. iyle - 59/1
c. -yı vaṭan 111/7
celācil A. küçük çanlar/çıngıraklar 309/7
celāl A. büyüklük, ululuk
c. u kibriyā 2/2
c. -idin 32/1
cel(l) A. büyük, ulu
c. ḳıl - 384/1
cellād A. cellat, öldürücü 125/4
c. -dın 235/3
c. -ıñg 348/5
c. dik 561/3
c. irür 163/2
c. it - 218/6
c. -ı ġamze 163/2
c. -ı hecr 225/2
cemʿ A. toplama, bütün, hep; topluluk 290/1
c. -i 155/5
c. imes irse 619/3
c. bol - 441/3, 551/2
c. it - 522/5
c. iylemek 158/2
c. ḳıl - 290/1
c. ol - 633/2
cemāʿat A. insan topluluğu
c. -nıñg 484/7
cemāl A. yüz güzelliği, yüz 114/2, 168/3

c. -iġa 233/4, 392/1
c. -in 251/6
c. -iñg 4/1, 121/1
c. -iñge 154/3
c. -iñgġa 31/1
c. -iñgniñg 257/1
c. ehli 182/6
c. -i ʿālem-ārā(y) 235/2
c. -i raḥmet 660/68
c. -i Yūsuf-ı Kenʿān 4/3
c. ü nāz 317/1
cemīʿ A. cümle, hep, bütün 107/5
cemīl A. güzel 268/1, 655/6
cemīle A. cilve, yaranma
c. -dür 146/6
cemʿiyyet A. topluluk 122/7
c. -in 142/5
cenāb A. yüce, ulu (kişi)
c. -ı 323/6 (ḥaḳīr ü c.)
cenān A. yürek, gönül 272/5

cenb A. yan, taraf
c. -ide 660/70
cenāze A. cenaze, ölü
c. -m sarı 657/24
ceng F. savaş, vuruşma
c. -i pey 586/2
cennet A. cennet 5/7, 19/7
c. -ḳa 514/5
c. sin 193/4 (ḫāzin-i c.)
c. ʿabīri 495/4
c. ebvābı 495/6
c. ü düzaḫ 263/6
cerāḥat A. irin, yara
c. -ıġa 422/1
c. -ḳa 290/1
c. -larınıñ 639/4
c. ḳıl - 76/1
cerāḥatlıġ A.T. irinli, cerahatlı 86/5
ceres A. hayvanın boynuna takılan çıngırak
c. -i 605/6
cevāb A. cevap 138/5
c. -ī 435/1
c. ayt - 457/6
cevdet A. güzellik
c. -in 660/35
cevf A. boşluk; uzay
c. -i 258/3
c. -ide 327/1
c. -in 224/8
c. -ini 461/2
cevher A. cevher, elmas
c. -ni 539/4
c. -i cān 131/1
c. -i laʿl 458/1
c. -i nā-yāb 489/4
cevherī A. cevherle işlenmiş, cevherli 286/7
cevlān A. dolaşma, gezinme 310/7, 350/5
c. -ġa 95/3
c. -ıda 51/7
c. ḳıl - 618/1
c. -ı semend 238/5
cevlān-geh A.F. gezinti yeri, dolaşma yeri 524/5
c. -idin 38/1
cevr A. haksızlık; eziyet; sitem
c. -i 137/4, 353/5
c. -idin 178/2
c. -in 418/4
c. -üñg 741/1
c. -üñge 584/1
c. ile 291/1
c. oḳı 732/1
c. ḳıl - 389/5
c. ü bī-dād 378/5
c. ü cefā 227/2
c. ü ẓulm 15/1
cevr-keş A.F. eziyet çeken, haksız uğramış 625/2
cevşen F. örme zırh, savaş giysisi 303/4

c. yafrağı 591/1
Cevzā' 268/1 (gökb.) İkizler burcu
c. küni 268/1
c. tüni 374/3
ceyb A. cep 4/4
ceyran ceylan
c. -ları 652/3
cez' A. göz boncuğu
c. -ımdın 659/41
cezā' A. sızlanma 288/4, 543/7
cezā A. ceza
c. -sıng 437/3
cezm A. kesin karar/niyet 457/10
cibin sinek 290/1, 447/1
c. -dür 550/2
ciger F. ciğer, bağır 467/3, 491/3 (ḫūn-ı c.)
c. kebāb 597/7
ciger-gūn F. ciğer renginde 157/1, 467/3
ciger-ḫūn F. ciğeri kanlı, yüreği yaralı 157/6
ciger-sūz F. bağır yakan, acıklı 440/1
cihān F. dünya, âlem 2/1, 223/2
c. -ça 463/10
c. -da 180/7
c. -dın 361/6
c. -dın kiç - 635/9
c. -ġa 107/2
c. -ım 361/6
c. mu imes 239/3
c. -nı 9/3
c. dik 2/1
c. birlen 289/2
c. üçün 273/1
cihān-ārā F. dünyayı süsleyen 105/1 (ḫurşīd-i c.)
c. -ġa 97/1
cihān-bīn F. dünyayı/cihanı gören 12/8, 148/9
cihān-efrūz F. dünyayı/cihanı parlatan
c. -dın 469/1
cihān-gerd F. dünyayı/cihanı dolaşan
c. -i 354/5
c. -im 407/5
cihān-nümā F. dünyayı/cihanı gösteren 202/7
cihān-peymā F. cihanı dolaşan 124/6
cihān-peymālıġ F.T. dünyaya boşvermişlik 653/7
cihet A. yan, yön; sebeb
c. -din 143/51, 171/7
cilā A. parlaklık, cila 564/6
c. bile 509/4
cilav ileri 520/3
cilve A. kırıtma; görünme 4/1, 188/8
c. -ngni 295/5
c. -si 4/1
c. -siġa 482/5
c. birle 351/2
c. iyle - 10/7, 86/6
c. ḳıl - 222/4, 232/1

c. üze c. 301/2
c. -i ḥüsn 121/2
c. -i ḳadd 458/1
c. -i pervāz 6/4
cilve-ber A.F. cilveli, cilve gösteren; oynak 170/3
cilve-gāh A.F. cilve yeri, görünme yeri 224/3
c. -ıdur 76/4
c. -ım 632/1
cilve-geh A.F. bkz. cilve-gāh 78/8
c. -im 422/8
cilve-ger A.F. cilveli, oynak 1/7, 181/2
c. -dür 175/2
cīm A. Arab alfabesinin "ج" harfi 460/4,6
cin(n) A. cin
c. ü ins 69/2
cins A. soy sop 297/4
c. -idin 219/3
c. -i beşer 117/5
c. -i ādem 485/6
c. -i ādemī-zād 226/6
cism A. beden, gövde; cisim, madde
c. -idin 192/3
c. -im 356/5
c. -imde 136/3, 364/4
c. -imdedür 373/4
c. -imni 144/7, 275/5
c. -in 258/1
c. -ini 244/7
c. ile 131/3
c. -i cū 151/1
c. -i derd-perver 126/5
c. -i efgār 30/2, 186/7
c. -i fenā 240/6
c. -i figār 415/3
c. -i ġam-fersūd 544/4
c. -i miḥnet-perver 413/4
c. -i nā-tüvān 361/4
c. -i renc-perverd 407/1
c. -i ʿuryān 130/3, 269/4
c. -i vīrān 5/1, 341/1
c. ü baş 300/4
c. ü cān 361/1
cū F. akarsu, ırmak 151/1
cūd A. cömertlik 660/85
c. irür 114/4
cuġd A. baykuş 62/3, 64/8
c. -i 193/6
c. dik 497/1
c. -ı nālān 385/2
cūş F. coşma 242/3
cūşān F. coşan, coşkun 165/6
cuvan ırmak, çay
c. -ı 593/6
cüdā F. ayrı, ayrı düşmüş
c. mu 359/3
c. bol- 5/1, 56/6
c. it- 5/3
c. iyle- 5/3
c. ḳıl- 495/3
cüft F. çift, eş, benzer 692/2
c. min 572/3
cül(l) A. çul
c. -ini 493/3

cümle A. bütün, hep
c. -din 616/6
c. -i ʿālem 351/3
cünbiş F. eğlenti
c. ü ārām 660/26
cünūn A. delirme, çıldırma, delilik 100/5, 160/4
c. -dın 407/1
c. -umunğ 312/6
c. birle 272/3
c. ehli 135/7, 476/2
cürʿa A. yudum, içim
c. -ī 58/1, 97/7
cürʿet A. cesaret, atılganlık
c. -in 660/21
c. -de imes 108/5
c. bile 541/1

cürm A. suç
c. iʿtirāfı 552/9
c. -iġa 207/1
c. -i birle 189/5
c. -i ʿışḳ 158/5, 380/4
c. ü ʿıṣyān 7/8
cürmāne F. ceza 528/7
cüz' A. parça, en küçük parça 11/6, 147/7, 213/2
c. -i lā-yetecezzā 612/6
cüzv F. bkz. cüz' 411/5
c. -i 131/2
c. -ümi 79/8
c. irür 411/5
c. -i c. 79/8, 131/2
c. ü küll 230/5
cüzvī F. az, pek az 230/5

Ç

çābük F. çabuk, seri; hafif 17/3, 238/5
ç. -ler 18/6
ç. -üm 182/7
ç. ü ʿayyār 229/5
çābüklük F.T. çabukluk
ç. üçün 34/4
çābük-nişān F. çabuk nişan alan 350/5
çābük-süvār F. iyi at süren, ata iyi binen
ç. -ım 254/1

çāder F. çadır
ç. -i 660/31
çāder-şeb F. yatak yaygısı 542/4
çaġ zaman, çağ
ç. -da 421/1, 499/1
ç. -dın 421/2
ç. -ı 145/5
ç. -ıda 113/1
ç. -ıma 530/1
çaġlıġ gibi 148/8, 188/4
çāh F. kuyu, çukur
ç. -ıda 346/4

ç. -ıdın 155/4
ç. -ı ġam 572/6
çāk F. yırtık, yarık 319/5, 328/1
ç. -idin 395/1
ç. -ige 610/3
ç. -in 265/4
ç. bile 240/5
ç. irür 362/6
ç. bol- 260/5, 49/2
ç. it - 170/1
ç. iyle - 374/5
ç. ḳıl - 155/1, 354/1
çāk çāk F. paramparça 238/4, 331/4
ç. iyle- 216/7
ç. ol- 393/2, 417/6
ç. -i girībān 265/4
ç. -i girībānlıġ 394/3
ç. -i ḫırḳa 444/6
çāk-ceyb F.A. yırtık cep 655/21
çaḳ- çakmak
ç. -ıp 65/5
çaḳıl- çakılmak
ç. -dı 597/5
ç. -ġan 99/5
ç. -ġanda 62/5
ç. -ġan dik 532/2
ç. -ġusı 739/1
ç. -maydur 154/4
ç. -urda 632/6
çaḳın şimşek 175/5, 407/4
çāklik F.T. parçalanmış, yarılmış
349/3, 411/3 (ç.köñglüm)

çal- vurmak, (çalgı aleti) çalmak
ç. -ġança 378/7
ç. -ġuñg 314/6
ç. -ıban 660/15
ç. -ıp 321/9
çal kır ve boz, aklı karalı
ç. -ı 78/4
çālāk F. çevik, eline ayağına çabu
106/5, 270/1
çalġu çalgı
ç. -ñg 314/6
çap- sürmek, seğirtmek, (at) koştu
mak
ç. -ar 422/6
ç. -maġıl 310/7
ç. -ıp 54/2
çapḳun boran, tufan
ç. -ı 526/6
çapmak vurma, vuruş
ç. bile 576/3
çāre F. çare; yol; yardım; önlem
190/4, 346/5
ç. -m 345/1
ç. -sidür 85/5
ç. -ī 13/1, 216/8
ç. iyle - 208/4, 438/4
ç. ḳıl-387/5
ç. tapıl - 431/5
çāresiz F.T. çaresiz
ç. irür 619/7
çarḳap başörtüsü 258/1
çāşnī F. çeşni, lezzet, tad 655/1C

ç. tap - 4/2
ç. -i ʿışḳ 265/6
çāşnīsizlik F.T. lezzetsizlik, tadsızlık 285/6
çat- değdirmek, iliştirmek
ç. -tı 94/4
çayḳal- sudan geçirilmek, yıkanmak
ç. -ıp 463/4
çayḳan- yıkanmak, arınmak
ç. -ur 175/1
çeh F. kuyu, çukur 574/3
ç. -i 513/3
ç. -i Bābil 19/5
çek kadı hücceti, belge
ç. -im 411/3
çelīpā F. haç, put
ç. -sıġa 414/5
ç. birle 235/6
çemen F. çimen, kır 147/2, 323/3
ç. -de 113/4
ç. -iñg 343/9 (bāġ u ç.)
ç. -sarı 4/5
çenber F. halka; esirlik, bağlılık
ç. -i 185/3, 332/6
ç. -leridin 410/5
çend F. birkaç 562/2
çendān F. o kadar 307/4
çeng F. kanuna benzeyen bir saz 338/5, 339/3 (evtār-ı ç.)
ç. ü def 305/7
ç. ü levn 338/5
çeñgek çengel,pençe 338/1
çerā F. otlak 7/6
çerāġ F. fitil, mum, çıra
ç. -ıdın 465/3
çerāġçı F.T. mumcu, çıracı 300/1
çerḫ F. felek; baht; gök; dönen, devreden 243/6
ç. -din 280/9, 378/5
ç. üzre 232/3
ç. yañglıġ 15/4
ç. bī-dādı 397/3
ç. cevri 513/8
ç. zāli 445/4
ç. -i gerdān 8/8
çerḫ-i mīnā F. gökkubbe 462/6
çerm F. insan/hayvan derisi
ç. -ide 44/8
çerke M. katar
ç. -si 303/4
çeşm F. göz 238/3
ç. -iñg 382/2
ç. -iñg sarı 512/4
ç. -i eşk-bār 558/3
ç. -i giryān 341/6
ç. -i zaḫm 393/4
çeşme F. pınar, kaynak
ç. -lerde 322/2
ç. -si 239/5
ç. -side 262/1
ç. -sidin 165/6
ç. -i ḥayvān 252/4
ç. -i nūş 31/3
çeşn F. şölen, düğün
ç. -ide 660/12
çetr F. çadır 525/5
ç. -i Sencerī 711/1

çevgān F. cirit oyununda atlıların birbirlerine attıkları değnek
ç. -ıda 263/3
çıban çıban
ç. -ı 321/4
ç. -ım 322/5
çıda- sabretmek, katlanmak
ç. -r min 326/5
ç. -y 422/4
ç. -y alġança 507/5
ç. -y almay 507/5
çıġ çit, kapı
ç. -nın͡g 594/4
çıḳ- çıkmak
ç. -ar 251/1, 404/3
ç. -arġa 262/3
ç. -ar min 56/1
ç. -ay 396/5
ç. -ḳanda 5/3, 322/1
ç. -ḳalı 310/4
ç. -ḳu dik 444/3
ç. -ma 221/2
ç. -maġay 492/1
ç. -mas 375/4
ç. -masun 362/3, 363/2
ç. -may 232/3
ç. -mış 365/5
ç. -sa 120/5
ç. -sun 12/2
ç. -tı 141/5, 180/4
ç. -tın͡g 302/6

çıḳar- çıkarmak
ç. -dı 150/3
ç. -dın͡g 282/1, 356/4
ç. -ġa min 262/3
ç. -ġay 161/8
ç. -ġıl 495/3
ç. -mış 256/5
ç. -mışam 180/4
ç. -ur 44/6
çıkmaḳ çıkma, çıkış 460/7
ç. kirek 546/8
ç. üçün 518/1
çıḳmamaḳ çıkmama, çıkmayış 100/6
çıḳış- başa çıkmak, baş etmek
ç. -ḳay 574/7
çın doğru, gerçek 91/1, 296/5
ç. irse 333/3
ç. ise 380/5
ç. di - 440/4
ç. iyle - 404/9
çınar çınar 605/4
çırma- sarma, bürünme; dolama
ç. -ban 444/6
ç. -ġan yan͡glıġ 28/3
ç. -dım 315/2, 435/4
ç. -p 12/5
ç. -r 56/2
çırman- sarılmak
ç. -ġan 33/6
ç. -ıp 56/2
ç. -ur 139/1, 171/3

çırmaş sarmaşık, dolaşık 535/7
ç. it- 368/5
çırmaş- sarmaşmak, dolaşmak
ç. -adur 366/3
ç. -ay dip 151/3
ç. -ıp 504/4
ç. -ıptur 358/5
ç. -tı 330/4
ç. -ur 113/3, 151/1
çiçek çiçek 332/7
ç. -ler 581/6
çigin küçük bohça 674/1
ç. -birle 302/3
çihre F. yüz, surat 268/1, 279/3
ç. -din 368/2
ç. -leri 343/3
ç. -mni 243/4
ç. -side 185/5
ç. -sin 9/5
ç. ḳoy- 407/3
ç. -i zerd 354/6
çihre-ālā F. yüz kirleten
ç. -yım 174/3 (eşk-i ç.)
çihre-sā(y) F. yüz süren 636/7
çik- çekmek, tutmak; içmek; tartmak, sürmek
ç. ! 26/6, 108/7
ç. -e alġança 378/1
ç. -edür 638/2
ç. -er 140/1 (hicrān ç.)
ç. -erdin 536/7 (iç ç.)
ç. erge 542/7 (tola ṣāġar ç.)
ç. -er min 60/1 (ün ç. min)
ç. -iben 265/7
ç. -iñ 292/6
ç. -ip 249/3 (köñglümni ç.)
ç. -iptür 219/3
ç. -keli 274/6
ç. -me 236/5
ç. -megil 380/1
ç. -men 488/2 (nevḥa ç.)
ç. -miş 355/2 (başını ç.)
ç. -se 224/6, 363/1
ç. -seler 578/3
ç. -sem 171/2 (āh ç.)
ç. -ti 3/3, 253/7
ç. -tim 122/3 (āh-ı serd ç.)
ç. -tiñ 380/3
çikmek çekme, çekiş 98/3
ç. -tür 405/9
çikmeklik çekme , çekiş 579/5
çikil- çekilmek
ç. -miş 383/3
çīn F. kıvrım, büklüm 262/1, 373/3
çīn-be-çīn F. kıvrım kıvrım 447/3
ç. üze ç. 447/3
ç. -i zülf 440/4
çing arkadaş, dost 346/6
çirge saf, katar
ç. -siġa 107/4
çirk F. kir, pis 107/5

çörken- yanmak
ç. -di 347/3, 385/3
ç. -ip 56/1
ç. -ür 171/2, 175/6
çum- suya dalmak, batıp çıkmak, yıkanmak
ç. -ar 400/4
ç. -up 506/2
çummak suya dalma, yıkanma
ç. -dın 90/8
çumur- suya batıp çıkmak
ç. -dı 275/5
ç. -mas 650/5
çupul- çözülmek
ç. -ġan 546/6
çü F. gibi, çünkü , nitekim,eğer 111/6, 152/7, 360/5
çüçük tatlı 106/5, 331/5
çüçüklük tatlılık
ç. -din 110/6
ç. -tin mü 538/2
çüçüt- tatlandırmak
ç. ! 85/4
çün F. zira, mademki, çünkü 341/3, 356/2, 361/3
çünki F.T. çünkü,zira, nitekim 11/6, 158/3
çünkim F. çünkü, zira 248/5
çür- çürümek, yok olmak
ç. -geli 640/7
çürge- alazlanmak, yanmak
ç. -di 334/2
çürgük çürümüş, çürük 334/2
çürük çürümüş, çürük
ç. bol- 182/2

D

dād F. adalet, doğruluk; kısmet; bağış 233/7
d. -ım 404/7
d. iyle - 425/9
d. -ı ḍalālet 426/6
dāġ F. yara 122/5
d. -dın 375/4, 502/1 (derd ü d.)
d. -ı 219/5
d. -ıġa 272/1
d. -ımnı 259/2
d. -lar 19/3
d. ile 363/3
d. d. 364/4
d. üzre d. 302/9
d. -ı ecel 383/1, 384/3
d. -ı firāḳ 384/3
d. -ı hecr 383/1
d. -ı hicrān 72/2
d. -ı ᶜışḳ 82/2, 319/5
d. -ı miḥnet 274/1
d. -ı nihān 23/3
d. -ı pinhān 72/4
d. -ı pinhānlıġ 394/2

d. -ımġa 23/8
d. -ın 613/5
daʿvī A. dava, şikayet, iddia 123/2, 280/3
d. -ġa 421/6
d. ile 101/4
d. it - 421/6, 610/2
d. -i iʿcāz
d. -i ʿışḳ 43/5
d. -i mihr 4/1
daʿvī-dār A.F. davacı 280/6
dāyim A. (dā'im) sürekli, devamlı 162/3, 276/9
d. çün 264/2
d. imes 599/6
dāyimā A. her vakit, sürekli 293/6, 445/6
dāyir A. (dā'ir) devreden 219/7
d. iyle - 72/6
dāyire A. (dā'ire) daire, çember
d. -niñg 185/3
de'b A. ādet, usul, tarz
d. -i 96/8
d. -idür 389/5
debīr F. katip, yazıcı 633/5
defʿ A. savma, itme, itilme 291/5, 346/2
d. -i 29/9, 249/5
d. -iġa 129/1, 219/7
d. iyle - 378/3, 401/7
d. ol - 365/4, 436/5
d. -i ḫumār 477/5
d. -i sevdā 486/2
defʿa A. defa, kez, yol
d. d. 182/4, 338/4
defn A. gömme
d. -i 333/5
defter A. defter
d. -i 649/5
d. -ide 155/2
d. -idin 139/6
d. -lerinde 591/2
d. -ni 164/5 (ḫāme vü d.)
d. -i ʿışḳ 284/1
d. ü seccāde 433/3
dehr A. dünya; zaman; devir 119/5, 140/8
d. -çe 69/8
d. -de 366/1
d. -ġa 6/1
d. -ni 128/3
d. -niñg 8/9
d. bustānı 46/2
d. ehli 175/8
d. -i ʿanā 147/8
d. -i denī 401/7
d. -i dūn 223/7
deh ṣad F. bin
d. -ım 411/1
dehşet A. korku 106/7
deklay balçık 694/2
delīl A. delil, belge 268/4, 374/5
d. -im 374/5
d. ol - 121/5
delālet A. iz, işaret
d. -i 135/3
dellāle A. kadın erkek arasında arac-lık eden kadın 525/6
dem F. an; soluk; içki 221/1
d. -i 257/4, 367/3

d. -i birle 176/1
d. -idin 16/3
d. -im 154/4, 248/5
d. -iñdin 103/5
d. -ī 412/8, 488/1
d. tart - 541/6
d. ur - 17/5, 354/2
d. -urarġa 256/9
d. -i ʿīsī 396/4
d. -i ʿīsī bilen 581/2
dem-be-dem F. her vakit, sık sık 163/4, 348/4
dem-ā-dem F. her vakit, sık sık
d. -dür 12/1
dem-gīr F. soluk tutan, suskun
d. bol - 721/3
demlıġ F.T. anlık 416/2 (bir d.)
dem-serdlıḳ F. soğuk nefeslilik, soğukluk 572/2
deng F. şaşkın, sersem 339/5, 342/6
denī A. alçak, rezil 401/7 (dehr-i d.)
d. -de 471/6 (çerḫ-i d.)
der F. kapı
d. -i dīdār 521/3
derāy F. durmadan söylenen, dırlanan 340/5
der-bān F. kapıcı
d. -lar ara 20/9
der-beder F. serseri; perişan, dağınık
d. ḳıl - 478/1
derd F. dert, keder, tasa, kaygı, acı 120/1, 217/4
d. -ā 426/1, 492/5
d. -i 263/4
d. -ġa 111/7, 271/2
d. -içe 122/2
d. -ige 364/7
d. -ime 360/1, 619/2
d. bile 179/2
d. ile 215/7
d. üze d. 397/1
d. ehli 204/4
d. ḳıl - 359/1
d. -i dil 285/5
d. -i bī-devā 202/5
d. -i ġavġā 152/1
d. -i genc 79/6
d. -i hecr 28/1
d. -i hicrān 176/2
d. -i ḫumār 140/7
d. -i ʿışḳ 161/7
belā vü d. 217/4
d. ü belā 169/2
d. ü dāġ 375/4
d. ü firāḳ 4/1
d. ü ġam 274/9
d. ü miḥnet 279/5
derd-ālūd F. derde tutulmuş / bulaşmış
d. ile 544/1
derd-keş F. dert çeken
d. -ler 313/9
derd-mend F. derdli, tasalı 278/3, 288/5

d. tap - 3/1
devāc F. duvak; örtünecek şey; kaftan 92/5, 242/4
devāt A. divit 660/49
devlet A. baht, büyük rütbe ve mevki, zenginlik 433/6
d. -idin 248/6
d. -din 127/6
d. -ḳa 254/3
d. erbābı 686/1
d. -i dīdār 206/3
d. -i ḥüsn 344/8
d. -i neżżāre 13/3
devr A. dönme; dönüp dolaşma, dolanma; zaman 219/7, 240/5
d. -din 69/11
d. -i 363/7
d. -i irür 120/5
d. -ide 525/5 (ḳamer d.)
d. -iġa 393/4
d. -in 405/8 (ḳadeḥ d.)
d. irür 9/3
d. -ümġa 455/3
d. ayaġı 37/9, 449/6
d. ehli 364/8
d. -i bezm 55/6
d. -i cām 310/8
d. -i çeḫr 10/9
d. -i felek 177/6
d. -i gerdūn 281/8
d. -i rūzgār 274/3
d. -i semāʿ 271/4
d. -i ṭarab 253/8
devrān A. dünya, felek: çağ; kader; talih 141/2, 1183/6 (āfet-i d.)
d. -da 257/5, 357/2
d. -dın 162/7, 371/6
d. -ġa 147/7, 253/8
d. -ıça 660/89
d. dik 231/6
d. ehli 159/8
d. ġamı 16/5
d. işi 219/7
d. miḥneti 397/3
d. -ı müşʿabid 726/3
devre A. dönme; etraf; dönem 314/4
d. -siġa 531/2
d. -side 185/3
devvār A. devreden, dönen
d. -ġa 255/7 (günbed-i d.)
deyn A. borç 617/8
dey F. kış ayı (onuncu ay)
d. yili 120/3
d. ṣarṣarı 66/7
deyr A. manastır; dünya; meyhane 217/6, 218/7
d. -i 235/9, 264/8
d. -idaġı 653/8
d. -ide 248/7
d. -idin 380/7
d. pīri 405/8
d. -i cennet 374/6
d. -i fenā 201/5
d. -i kühen 153/6
d. ü ḥarem 401/8
dıraḫşān F. parlak
d. -dın 5/7

dıraẖt F. ağaç 416/5
d. -ı 113/5
di- demek, söylemek
d. -ben 104/90
d. -dim 155/6 (ġalat d.)
d. -diñg 364/8
d. -geli 226/9
d. -gen 284/7
d. -genim 577/1
d. -gey 12/4, 144/7
d. -geyler 649/3
d. -gil 358/6, 385/5
d. -güm yoḳ 389/4
d. -me ! 281/3, 355/6
d. -medi 409/7
d. -mediñg 13/2
d. -men 10/1
d. -meñg 234/7
d. -meñgiz 270/6, 515/4
d. -mey 250/6
d. -miş sin 301/4
d. -ñg 304/7
d. -p 216/1, 224/2
d. -p imiş 13/4
d. -p imiş sin 383/2
d. -p irkin 91/3
d. -p irmiş sin 198/9
d. -pturlar 719/2
d. -r 497/3
d. -r imiş 651/7
d. -r irmiş 226/2
d. -r irse 324/8
d. -r irseñg 428/7
d. -rler 132/8
d. -r min 308/2, 363/2
d. -r mü 318/7
d. -sem 416/1
d. -señg 1/7
d. -y 617/5
d. -y al - 524/2
d. -y alur min 278/7
d. -yeyin kim 170/5
d. -yin 631/5
dībā F. süslü ipek kumaş 285/6
d. -dın 691/2
dīde F. göz 8/7
d. -i bī-ḫ̌āb 464/7
d. -i giryān 18/2, 257/6
d. -i ḥayrān 253/1
d. -i ḫūn-bār 11/3, 236/4
dīdār F. yüz; görme, görüşme 206/3
d. -dın 521/3
digin ta, kadar 481/2 (seherġa d.)
digle mintan
d. -dın 113/5
diḥḳān F. köylü, köy ağası 143/8,154/6
d. -ı 58/7
dik gibi 135/5, 204/7, 361/4
d. -in 660/2
d. -lerni 318/7
d. idi 198/4
d. irmes 34/4
d. turur 620/3
dikley mintan; aba
d. -ide 446/3
dīl F. nokta
d. -i 627/1
dil F. gönül 155/6, 201/5, 459/2...

d. -im 285/5
derd-i d. 285/5
ḥüsn-i d. 6/2
d. -ġa tuş - 3/5
dil-ārā F. gönül alan, gönül okşayan 6/2
d. -i 652/1
dil-ārām F. gönül dinlendiren (güzel)
d. -ım kirek 335/1
d. ile 6/2
dil-āvīz F. gönül çeken, cazip 99/4, 559/2
dil-āzār F. gönül inciten, kalp kıran; acımasız 229/4 (mest ü d.)
dil-ber F. gönül alan (güzel) 381/7
d. -i 246/7
d. -im 218/1
d. -imdin 220/5
d. -imni 356/3
d. -in 8/6
d. -iñg 330/6
dil-bestelıġ F.T. aşıklık
d. -ım 434/1
dil-cū(y) F. gönül çeken 36/1, 536/1
d. bile 166/1 (ʿārıż-ı d.)
dil-cūluḳ gönül çekme 172/3
dil-dār F. sevgili 98/1, 158/5
d. -ı 254/9
d. -ım irür 109/1
d. -ı zībā 235/1

dil-dārlıġ F.T. sevgililik, yar olma (krş. dil-dārlıḳ) 370/2
dil-dārlıḳ F.T. sevgililik, yar olma 595/7
dil-dūz F. gönül delen/yaralayan 440/6
nāvek-i d. 214/2
d. -dın 469/3
dil-efgār F. gönlü yaralı olan, âşık
d. -ġa 255/5
d. -lar biz 203/2
d. -ī 209/2
dil-fürūz F. gönüle ferahlık veren, sevindiren 214/1, 440/1(şem-i d.)
dil-güşā F. gönül açan, iç açan 434/1
dil-ḫ̬āh F. gönül isteği/dileği
d. -ı 134/6
d. -ım 402/4, 406/3
d. -ın 322/7
dil-ḫ̬āh-veş F. gönül dilercesine, gönlün dilediğince 248/3
dil-ḫaste F. gönlü hasta, hasta gönüllü, âşık 605/7
dil-ḫūn F. içi kan ağlayan
d. -ġa 275/7
dil-keş F. gönül çekici 217/7, 249/3
dil-peẕīr F. gönlün beğendiği
d. -idin 495/1
dil-rübā F. gönül kapan/alan 228/1
d. -ġa 274/5
d. -lar 109/1, 222/3
d. -nıñg 67/1
dil-rübālıġ F.T. gönül alırlık/kapanlık 361/3
d. birle

dil-sitān F. gönül alan, kendine
bağlanan (güzel)
d. -ım 248/3, 361/3
d. -ımnı 278/3
d. birlen 289/8
dil-sūz F. gönlü yanmış 215/4
d. -dın 469/7
dilīr F. yürekli, yiğit 683/1
dimāġ A. akıl, şuur; beyin 300/6
d. -da 196/3
d. -ı 321/1
d. -ıġa 102/3
d. -ım 28/1
d. -ıñgnı 398/7
d. -larġa 412/2
dimek deme , söyleme 105/2
d. -de 245/2
d. -din 9/1
d. -ke 458/5
d. -tin 622/1
dīn A. din 160/7, 117/3
d. -im 231/3
d. -imni 277/5
d. ehli 148/6, 243/8
d. naḳdi 513/7
d. ü īmān 130/2
dīnār A. para, akçe 722/3
d. -ġa 548/3
direm F. akçe, para 14/3, 73/7
d. -dür 513/4
direng F. dinlenme 339/7
dirhem A. gümüş para 78/5(ḫāl ü d.)
dirīg F. aman ! 67/6

dīv F. dev; şeytan; cin 348/7, 409/6
d. -ge 649/3
d. -ler 624/9
d. ur - 13/8
dīv-bād F. kasırga 425/6
div-veş F. deli
d. -lerdin 171/7
dīvān A. şiir divanı 293/3
d. -ıda 269/7
d. -ımda 79/9
d. -nı 284/7

dīvāne F. deli, budala 224/2, 277/2
d. -ġa 161/9
d. -ni 382/4
d. -niñg 401/5
d. -ī 142/3, 145/1
d. min 6/3
d. irür 52/3
d. bol- 237/1, 500/8
d. iyle- 129/6
d. -i bi-ḫān 264/9
d. -i bī-ʿitidāl 537/3
dīvāne-vār F. deli gibi, delicesine
81/9, 146/5
dīvāne-şiʿār F. çılgınlığı ünlü, çılgınlığıyla tanınmış
d. -ım 645/5
dīvānelıġ F.T. delilik, çılgınlık
499/5
d. -nı 407/7
dīvār F. duvar 86/4, 420/3
d. -ıġa 420/5

d. vü māfīhā 97/8, 124/8
dünyālıġ A.T. para, mal, zenginlik 107/5
dünyā-dōst A.F. dünya dostu 83/8
dünyī A.F. dünya
d. -i dūn 24/6
d. vü ʿukbī 276/4
dürc A. mücevher kutusu
d. -i ʿakīk 659/41
d. -i laʿl 536/2
dürd F. şarap tortusu 148/9
d. -i 343/7
d. -i bile 299/5
d. -idin 78/7
d. imes 460/8
d. -i bāde 421/8
d. -i cām 42/5
d. -i ḫammār 635/6
d. -i ḫum 351/7
d. -i kadeḥ-pālā 240/5
d. -i mey 627/6
dürdī-nūş F. şarap tortusu içen 242/5 (rind-i d.)
dürd-keş F. şarabın tortusunu içen 413/6
dür(r) A. inci 271/3
d. -in 216/6
d. bile 352/3
d. kibi 390/3
d. tişler 525/2
d. -i ġaltān 376/8
d. -i meknūn 699/1
d. -i nāb 659/41
d. -i s̱emīn 290/9
d. -i yektā 118/9
d. -i yetīm 396/5
d. ü laʿl 2/7, 21/4
d. ü gevher 251/3
dür-bār F. inci saçan 285/1
dür-feşān A.F. inci saçan 310/6
dürluk A.T. incili 256/3
dürüst F. dürüst, doğru 41/7, 460/8
dürüşt F. kaba, sert, katı 107/5
düşmen F. düşman 126/7, 236/1
d. -iñg 355/7 (kanlıġ d.)
d. -ler 367/6 (dōst d.)
d. irmes 236/1
d. irmestür 83/3
d. iyle - 351/3
düşmenlıġ F.T. düşmanlık 115/5
düşnām F. sövme, süvüp sayma 263/5
d. -ım 10/5
düşvār F. güç, zor
d. -ıça 546/9
d. -ġa 255/9
d. -rak 313/2
d. idi 72/7, 406/1
d. ol - 72/7

E

e'azz A. en aziz, çok sayın
e. -i
ebed A. sonu olmayan gelecek 2/3, 87/5
e. ol - 463/10
e. ḥayātı 241/3
ebkem A. dilsiz, konuşmayan
e. ḳıl - 505/6
eblaḳ A. alaca bulacalı, rengarenk
e. -ıñg diktür 18/5
ebleh A. pek akılsız, alık 574/7
ebnā'A. oğullar 709/1
e. -sıdın 488/6
ebr F. bulut 279/4
e. -i bahār 407/4, 676/2
e. -i kerem 97/5
e. -i nisān 310/6, 608/3
ebrās A. vücudunda sam lekesi olan 524/3
ebreş A. alaca benekli (at) 249/4, 321/6
ebvāb A. kapılar
e. -ı 495/6 (cennet e.)
e. -ın 591/2
ecel A. ecel 219/4, 238/6
e. -din 313/3
e. kāsı 72/6
e. zehri 405/9
ecsād A. vücutlar, gövdeler 106/6
eczā' A. parçalar, kısımlar 79/8
e. -sın 425/6
edā A. cilve, naz; yerine getirme; ifade
e. -sıdın 471/7, 658/2
e. ḳıl - 263/6, 359/5
e. -yı ma'nī 285/3
edeb A. terbiye, naziklik 213/1, 280/6 (terk-i e.)
e. tarīḳı bile 43/7
ednā A. pek aşağı, pek alçak 69/3
edvār A. devirler
e. -ını 595/9
efġān F. acıyla haykırma /inleme 39/9, 141/4
e. -ġa 253/3
e. -ı 120/2
e. -ıdın 184/7
e. -ım 403/1
e. -lar 115/9
e. çik - 72/2, 562/4
e. tart - 224/2, 310/9
e. üze e.550/3
efġānlıġ F.T. inleyen
e. köñgül 394/1
efgār F. yaralı; sakat 11/2
e. -ı 186/7 (cism-i e.)
e. -ım 30/2
e. -ımġa 414/3
e. -ıñg 279/5
e. iyle - 540/7
ḫāṭır-ı e. 280/4
efgendeliġ F.T. düşkünlük, çaresizlik 298/2
eflāk A. felekler, gökler; bahtlar, kaderler 106/4, 219/3
e. -din 227/4

e. -i maʿnī 279/2
e. -i melāmet 323/5
e. -i musībet 502/5
e. -i naʿīm 396/2
(ser-ḥalḳa-i e.)
e. -i naṣīḥat 207/6
e. -i naẓar 309/6
e. -i necāt 468/7
e. -i nevā 360/7
e. -i raḥmet 495/6
e. -i ṣafā 266/3
e. -i ṣalāh 467/5
e. -i sevdā 83/4
e. -i taḳvā 3/5
e. -i ṭaleb 3/6
e. -i ṭarab 45/5
e. -i türāb 42/5
e. -i uṣūl 291/4
e. -i vefā 190/7
e. -i yaḳīn 384/6
e. -i ẓāhir 443/2
e. -i zamān 343/8
e. -ī zühd 217/6
ehlā ve sehlā A. merhaba ! 657/25
ejdehā F. büyük yılan, ejderha 134/7, 205/1
e. -ları 263/7
ejder F. büyük yılan, ejderha
e. -idür 44/4, 311/2
ekmeh A. anadan doğma kör 524/3
ekṯer A. en çok 30/2, 69/9
e. -ni 164/7
elbette A. kesinlikle, mutlaka 195/4, 266/4
elem A. acı; keder, derd, üzüntü 400/1,7
e. -dür 29/4
e. irmes 400/7
e. üze e. 397/1, 412/9
elfaẓ A. sözler 285/2 (gevher-i e.)
e. -ı birle 80/7
e. -ıda 672/2
e. -ı faṣīḥ 655/12
elḥān A. nağmeler, ezgiler 533/9
e. -ıda 533/9
elif A. Arap alfabesinin ilk harfi (ا); düz (boy) 192/4
e. -ler 478/7
e. dik 450/7
e. dik durur 214/2
e. kibi 381/2
el-ḳıṣṣa A. sözün kısası 166/2
elṭāf A. lutuflar, iyilikler
e. -ı 426/2
e. -ıdın 298/1
elyaḳ A. daha layık/yakışır; liyakatlı 524/7
emān A. güvenilen, korkusuz; yardım; şikayet 16/5
e. bir - 428/6, 445/3
e. ḳılur sin 562/2
emel istek; ümit 384/6, 712/2
emīn A. güvenilen,korkusuz 290/8, 616/10 (Cebraʾīl-i e.)

emn A. güven, korkusuzluk
    e. -i ᶜıyş 86/8
emr A. emir, buyruk; iş
    e. durur 108/3
    e. -i 468/7
    e. -iñgdür 130/4
    e. -ī 257/7
    e. iyle - 130/3
emrāż A. illetler, hastalıklar
    276/3
emsāl A. eş
    e. min 496/4
enār F. nar 726/1
encām F. son, nihayet
    e. -ı 507/6
encüm A. yıldızlar 122/4, 326/1
    e. -in 588/2
    e. -ni 311/3
    e. -niñg 152/3
    e. bile 256/3
    e. dik 327/1
    e. irmes 17/3
    e. ü eflāk 2/5
    e. ü kök 338/3
encümen F. cemiyet, meclis 426/4,
    486/3
encümen-ārāy F. meclis süsleyen,
    meclise renk katan 654/10
endām F. boy
    e. -ı 148/2
endīşe F. düşünce; kaygı; korku
    42/8, 432/6, 732/1
endāz F. sıva
    e. ile 73/2
endāze F. ölçü
    e. -dür 191/2
    e. irür 527/1
endūh/endüh F. gam, keder, tasa
    341/7, 371/6, 496/5
    e. -ı 343/7
    e. -ıda 84/5
    e. -ıdın 104/5
    e. birle 369/1, 500/17
    e. -ı hicrān 133/6
endūh-nāk F. kederli, tasalı 170/3
enfaᶜ A. daha yararlı 110/6
enfās A. nefesler, soluklar
    e. -ı 385/4
    e. -ıdın 479/2
    e. -ın 396/3
    e. -ı Mesīḥ 105/6, 258/3
engübīn F. bal 290/2
    e. mü 519/1
enīs A. dost, arkadaş; sevgili 231/1
    e. -i 25/4
    e. -im 234/2,6
enkerü'l-asvāt A. seslerin en çirkini,
    anırtı
enseb A. daha uygun, çok yerinde 704/2
er eger (krş. eger, ger) 89/4, 151/6,
    265/6
erbāb A. sahipler; ehil, usta
    e. -ı 153/4
    e. -ı melāmet 87/3

ergāvān F. erguvan çiçeği 192/3
şāh-ı e. 503/1
e. -ī reng 503/1
e. u lāle 462/5
ergāvānī F. erguvan renginde, güzel ve parlak kırmızı
e. tün 693/1
erc-mend F. onurlu, saygın; seçkin 254/3, 238/1
e. it - 238/1
ervāh A. ruhlar
e. -ġa 256/4 (ʿālem-i e.)
esās A. asıl, temel 232/3
esbāb A. sebepler
e. -dın 489/6
e. -ıdın 266/7, 464/6
e. -ın 345/1
e. -ını 210/2, 380/7
eser A. iz, belirti, nişan 34/1, 124/4
e. yañglıġ 257/1
e. iyle - 478/3
e. kıl - 415/7, 491/5
e. ol - 491/5
esīr A. esir, tutsak 138/3, 387/3
e. -i 235/6
e. -i min 235/6
e. -leri 190/2, 304/8
e. bol - 8/3
e. it - 255/4
e. ü şīfte 353/5
esirge- korumak, sakınmak
e. -p 50/2

esnā A. ara
e. -sıda 663/1
esrār sırlar, gizli şeyler 305/3
e. -ı 454/7
e. -ıġa 216/3
e. -ın 129/7
eşcār A. ağaçlar
e. -ı 414/6
e. -ıda 210/6
eşbeh en benziyen 524/7
eşheb A. beyaz at, kır at
e. -i yañglıġ 215/6
e. -iñgni 602/4
e. -leriñ 146/3
eşk gözyaşı 115/3, 156/7
e. -din 397/3
e. -iġa 414/6
e. -im 126/2, 181/3 (bahr-ı e.)
e. -im bile 376/5
e. -im birle 267/2
e. -imni 364/1
e. -in 143/5
e. -ini
e. ile kan 241/5
e. dānesi 608/2
e. hūn-ābı 621/1
e. kanı 503/1
e. kanı bile 383/3
e. tārı 466/3
e. -i gül-gūn 281/5
e. ü āh 2/1, 122/5
eşk-bār F. gözyaşı yağdıran, çok ağlayan

eymān A. andlar, and içmeler 365/4 (ṣubḥ-ı e.)
eymen A. mutlu, talihli 306/3
e. imen 47/3
e. imes min 306/3
e. irmes 178/6
eyvān A. gök katı; büyük bina
e. -da 257/1
e. -ıda 269/1
e. -ımda 79/3
e. -ın 25/4
eyyām A. günler, gündüzler 177/7
e. -dın 470/5
e. -ıda 218/4, 470/5
e. -ını 338/8
ezel ezel, öncesizlik; çok eskiden 2/3, 101/6, (ṣabūḥ-ı e.)
e. -de 101/2, 152/8
e. -dindür 475/6

F

faḫr A. öğünme onur 288/2
f. -ım 658/41
f. it - 7/3
fāḳa A. fakirlik 138/4
faḳīh A. şeriat bilgini 152/7, 242/5
faḳr A. fakirlik, yoksulluk 124/8, 219/8
f. -ça 660/661
f. -da 288/7
f. tarīḳi 478/6
f. u fenā 142/8
f. u riyā 107/7
fāl A. uğur, talih
f. -ı 181/4
fānī A. ölümlü, geçici 103/8, 208/4
f. -dür 15/7
f. ol - 24/6, 311/7
fānūs A. fanus, cam kapak 293/4
f. -da 528/2
f. -dın 594/1
fāriġ A. rahat; boş; vazgeçmiş, çekilmiş 344/4
f. -ı 313/9
f. durur 501/9
f. irmestür 656/12
f. bol - 9/6
f. ḳıl - 249/5
f. ü āzāde 372/6
fāriġ-bāl A. başı dinç, rahat 150/3, 245/3
f. -dür 159/5
fāriġlıġ A.T. rahatlık
f. -ıdın 117/9
fāriġü'l-bāl A. başı dinç, rahat
f. iyle - 356/3
farḳ A. fark, başkalık, ayırma 526/4

f. -ıġa 293/8
f. it - 650/6
farż A. farz, gerekli, kesin emir 311/3, 318/6
f. it - 546/3, 660/89
faṣāḥat A. güzel ve açık konuşma, uzdillilik 76/5
faṣīḥ A. güzel ve düzgün konuşan 101/4
fāṣıḳ A. sapkın, fesatçı 574/8
faṣl A. mevsim
ḥazān f. -ı 122/6
fāş F. açığa vurma, ortaya çıkma; duyulma; dile verme 112/7, 131/6
f. bol - 246/2
f. it - 405/3, 406/4
f. ḳıl - 216/2, 244/1
fātiḥa A. başlangıç, giriş
f. -nıñg 271/6
fehm A. anlama, anlayış 259/2, 280/4
f. it - 133/3, 497/3
f. ol - 493/7
felek A. gök; âlem, dünya; baht 2/5, 122/4, 135/6
f. -din 177/6 (devr-i f.)
f. -ke 254/3
f. -ni 363/7
f. -niñg 144/6
f. burcı 2/3
felekī A. feleğe ilişkin /ait 252/3
felek-veş A.F. felek gibi 660/30
fen(n) A. ilim, sanat, hǖner 318/6
f. -de 443/4
f. -i 590/6
f. -in 502/4
f. -iñg 343/1
f. iyle - 351/1, 386/4
fenā A. yok olma, yokluk; yok olucu; kötü, uygunsuz; (tasv.) madd: varlıktan sıyrılıp hakka ulaş 2/4, 217/6, 292/5
f. -da 214/7 (deşt-i f.)
f. -dın 226/8 (āyīn-i f.)
f. -dur siz 204/6
f. -ġa 274/7 (cām-ı f.)
f. ehli 201/5
f. gerdi 495/5
f. resmi 624/6
f. yolı 406/8
ferāġ A. vazgeçme, dinlenme 167/1, 300/4
f. -ı 145/1
ferāġat A. vazgeçme, el çekme 311/6 491/6
ferāḥ A. sevinme, sevinç 243/3
ʿıyş u f. 258/3
f. tap- 71/1, 96/8
ferāḥ-fāl A. talihli, bahtı açık
f. it - 150/6
ferāvān F. çok
f. it - 312/2
ferd A. tek, yalnız, soyutlanmış 115/6, 120/6, 179/9

f. bol - 363/10
ferdlıġ A.T. teklik, tek olma, yalnızlık 485/6
ferdlıḳ F.T. teklik,yalnızlık(krş. ferdlıġ) 572/3
ferḫunde F. mutlu, uğurlu 342/1
ferḫūnde-fāl F.A. falı kutlu/ uğurlu olan 412/7
ferīḳ A. insan topluluğu, cemaat 7/3
ferīse A. ölü, durgun 446/2
fermān F. emir, buyruk
f. -ı 130/2
f. -ıda 533/5
ferrāş A. hizmetçi 246/1
f. -ı 594/3
ferruḫ F. uğurlu, kutlu 46/6
f. irmes 655/18
ferruḫ-fāl F.A. talihli,uğurlu; bahtı açık 245/1 (ḫurşīd-i f.)
f. -dür 159/1
fersūde F. yıpranmış, eskimiş 593/4
ferş A. yaygı, örtü
f. -i 362/7
fertūt F. bunak 99/6(ḫaṣm-ı f.)
feryād F. feryat, bağırma 292/4, 349/6 (āh ü f.)
f. -ımnı 120/2
f. -ıñġa 117/9
f. -irür 163/4
f. it - 142/3, 218/5
f. iyle - 488/1
f. u fiġān 289/9
f. u nāle 185/4
f. u şīven iyle - 386/3
f. u vāveylā 267/7
feryād-res F. feryat edenin imdadına yetişen 227/4
ferzāne F. bilge, bilgin 62/1, 237/6 (ʿāḳil ü f.)
rind-i f. 716/1
ferzend F. çocuk, oğul 116/4, 309/2
fesāne F. ün salmış, dile düşmüş 17/1, 154/5
f. -niñg 412/4
f. iyle - 432/1
fesād A. bozukluk
f. u vāḳıf 179/6
fetḥ A. açma, açılma 271/6
f. -i 223/4
f. -i üçün 223/4
f. -i deyr 21/6
fetīle A. fitil
f. -dür 146/1
f. -ġa 599/4
f. -ni 471/5
f. -si bile 300/1
fettāḥ fetheden, açan 102/7
fettān A. ayartan, gönül alıcı; oynak 95/4
f. irür 431/6
fevḳaʾ s-Süreyyā A. Ülker yıldızından da parlak/çekici 7/2

f. idi 7/2
fevt A. elden kaçırma 326/6
feyz A. bolluk, çoğalma, irfan 97/5
f. al- 704/2
f. -iʿām 271/7
f. -i h̲ān-kāh 417/7
f. -i ḳudsī 108/8, 430/7
f. -i taḳvī 276/1
feyz-āṣār A. feyz veren
f. -raḳ 313/8
feyyāz A. bereket ve bolluk veren, Allah 276/1
fezaʿ A. bağırtı
f. -im 143/4
fezā' A. feza
f. -sıda 360/2, 658/8
fışḳ A. Hak yolundan çıkma, isyan 352/2
fidā A. uğruna can verme,kurban 246/4
f. -ñg 356/1
f. -sı 196/8
f. bol- 230/5, 617/5
f. ḳıl- 127/4, 218/6
f. ol- 10/1
fidāyī A. bir amaç uğruna canını esirgemeyen/veren 357/2
f. -dür 106/7
figān F. inleme,feryat 139/6,260/6
f. -dın 287/6
f. -ı 354/7
f. -lar 142/2
f. birlen 289/3 (feryād u f.)
f. ilen 84/7
f. çik- 260/6, 372/4
f. ḳıl- 378/7
f. tart- 519/7
f. -ı bī-h̲odāne iyle-432/3
f. -ı derd-i çāk 328/1
f. -ı zār 344/9, 546/1
f. u feryād 659/24
fihrist A. defter
f. -ide 524/1
fikr A. fikir, düşünce, idrak; niyet 252/6
f. -i 502/1
f. -in 311/3, 357/3
f. -iñg 348/2
f. -iñgni 367/6
f. it- 652/7, 659/22
f. -i cevāb 660/36
f. -i muḥāl 652/7
f. -i muḥālāt 240/4
fikret A. fikir, düşünce, akıl, idrāk
f. -i ẕāt 242/2
f. -in 660/11
fi'l-bedīhe A. başlangıç olarak
fiʿl A. iş
f. -in 256/8
fiʿl-mesel A. mesela, misaldeki 377/4, 384/5

firāḳ A. ayrılık, ayırma; sıkıntı 4/1, 124/4 (derd ü f.)
f. -ıdın 243/4
f. -ım 282/6
f. -ıñġda 155/1
f. -ıñg içre 301/7
f. -ıñg bile 265/4 (tīġ-ı f.)
f. -ıñġdın 3/1 (zehr ü f.)
f. otı 417/1
f. tüni 588/1
f. mehlekesi 241/3
f. -ı endūh 84/5
firāvān F. çok, bol; aşırı 388/2, 518/6, 608/6
f. bol - 393/5
firdevs A. cennet 657/36
f. -i aʿlā 15/9, 660/63
f. -i cenān 272/5
firīb F. hile, aldatma
f. -in 238/6
firişte F. melek 298/5
firiştelıġ F.T. meleklik 417/4
fīrūze-gūn A.F. firuze renk, açık mavi
f. cām 70/1
fitne A. bela, sıkıntı; fesat, karışıklık; azdırma; güzel yüz, güzel kadın 12/4, 310/7
f. -din 224/8
f. -dür 356/4, 490/6
f. -ġa 135/3, 368/6
f. -si 497/5 (ḥavādis̱ f.)
f. idi 177/7
f. sal - 677/1
fitnelıġ A.T. baştan çıkarıcı 636/4
fitrāk F. atın terkisi
f. -i 182/7
f. -ide 119/6
furḳat A. ayrılık, ayrılış 189/3
ḫazān-ı f. 260/6
f. -ı 141/1, 384/2
f. -ıdın 156/7, 257/3
f. -ıñġdın 243/6, 359/3
fużūl A. gereksiz
f. ol - 92/10
fülān A. herhangi bir kişi, filan 701/1, 584/2
f. üçün 273/7
f. -dur 178/5
f. -īdür 15/5
fürūʿ A. ikinci derecede önemli olanlar 291/4
fürūġ F. ışık
f. -ı 529/4
füsūn F. sihir, büyü
f. -dın 166/3, 263/7
füsūn-ger F. sihirli, büyülü
f. -i 146/2
fütūr A. bezginlik, usanma
f. bile 570/9
füzūn F. çok, aşkın
f. -dur 426/1
f. ḳıl - 78/2

G

ġabġab A. çene altı 660/1
ġ. -ıñġnı 602/1
ġaddār A. hain, kıyıcı 659/5
ġ. -raḳ 375/6
ġāfil A. gafil, geleceği düşünmeyen; dikkatsiz 124/6, 188/4, 226/9
ġ. ol - 431/6, 513/9
ġaflet A. dalgınlık, ihmal
ġ. ihmāl ile 188/7
ġ. ehli 148/7
gāh F. ara sıra, bazı 115/3, 143/6
g. ... g. 487/2, 534/4
g. gāhī 567/1, 633/6
g. ... geh 241/6, 454/7
gāhī F. bazen, arada bir (krş.gehī) 117/2, 185/7
g. ... geh 462/4, 704/2
ġalaṭ A. yanlış, yanılma 155/6, 226/7
ġ. iyle - 226/7
ġ. ḳıl - 282/7
ġālib A. galip, üstün gelen, yenen 272/6
ġ. irür 43/4
ġ. ol - 23/1
ġālibā A. belki 317/3
ġalṭān F. yuvarlanan, yuvarlak 18/5, 376/8 (dür-i ġ.)
ġ. bol - 72/1
ġam A. tasa, kaygı, keder 120/4, 221/6, 244/4
ġ. -dur 147/6
ġ. -ġaça 573/1 (şām-ı ġ.)
ġ. -ı 235/3, 241/7
ġ. -ıda 126/3 (bezm-i g.)
ġ. -ıñġdın 355/3 (seng-bārān-ı ġ.)
ġ. -ġadur 273/4
ġ. -ınıñġ 366/7
ġ. -ım 261/3
ġ. -ım sin 5/2
ġ. -ıñġ 224/7, 340/2
ġ. -ıñġdın 237/1
ġ. -ī 89/1
ġ. ile derd 271/2
ġ. irmestür 412/8
ġ. şāmı 24/2, 75/2
ġ. taġı 26/4
ġ. tüni 16/3, 295/2
ġ. üstige g. 412/9
ġ. bir- 401/7
ġ. bol- 397/5
ġ. ḳıl- 401/6
ġ. yi - 49/2, 399/8
ġ. -ı hecr 289/1
ġ. -ı hicrān 184/1, 209/1
ġ. -ı ᶜışḳ 117/1
ġ. -ı şām 377/6
ġ. u belā 222/4
ġ. u ġuṣṣa 197/1
ġam-engīz A.F. kaygılandıran, gam veren
ġ. yana 559/5

ġam-endūz A.F. gam toplayan 214/5, 440/4 (cān-ı ġ.)
ġam-fersūd A.F. kederden perişan
ġ. ile 544/4
ġam-fezālıġ A.F. tasa/keder artırırlık 412/7
ġam-gīn A.F. kederli, tasalı 33/5, 142/1
ġ. irür 192/6
ġ. -lerin 554/1
ġ. -ni 554/1
ġam-güsār A.F. gam ortağı, teselli veren 315/1
ġam-kede A.F. tasa evi 570/8
ġam-nāk A.F. tasalı, kaygılı 5/2, 106/3
ġ. iyle - 89/1
ġam-nīş A.F. gam dikeni
ġ. - idin 226/3
ġam-perverlıķ A.F.T.tasa verirlik 572/6
ġam-zedā(y) A.F. keder gideren, tasa satan 636/4
ġam-zede A.F. tasalı,kederli 521/7
ġamsız A.T. dertsiz, tasasız 412/8
ġamze A. süzgün bakış, çene/yanak çukuru 225/2, 380/5
ġ. -ni 143/9 (nāvek-i ġ.)
ġ. -ñg 148/1, 163/2
ġ. -ñgdin 239/3
ġ. -si 245/5
ġ. -i cādū 654/1
ġ. -i fettān 95/4
ġ. -i nāvek-fiġān 590/1
ġ. -i nāvek-fügen 343/2
ġammaz A. iftira, fitneci 216/4
ġ. ķıl - 389/7
ġanī A. zengin, varlıklı, doygun 267/6
ġ. -din 669/2
ġ. sin 94/5
ġanīmet A. emeksiz kazanç, düşmandan düşen mal, beklenmeyen kazanç 241/5, 326/6
ġ. irmiş 503/5
ġ. -tür 330/1
ġ. tut - 67/6
ġarb A. batı, günbatısı
ġ. -nı 3/6
ġaraż A. amaç, istek, gaye 90/8, 279/1
ġ. -ım 143/7
ġ. -idür 251/7
ġ. irmes 363/2
ġāret A. çapul, yağma, akın 111/2
ġ. -i cān 312/3
ġ. -i dīn 80/7
ġ. -i İslām 342/5
ġarīb A. kimsesiz, zavallı; tuhaf 239/4, 381/4
ġ. irdim 49/2
ġ. bol - 49/1
ġarīblıġ A.T. kimsesizlik, zavallılık 179/1
ġarķ A. suya batma, batma; boğulma 118/9
ġ. ol - 90/8
ġ. -ı fenā 271/3
ġarķa A. suya batmış

ġ. -dur 400/4
ġ. bol - 4/7
ġ. -i ḫūn-ı ciger 491/3
ġarrā A. güzel, parlak 660/11
ġavġā F. kavga, gürültü 105/9, 142/3
ġ. -dur 111/4
ġ. durur 178/5
ġ. irür 168/5 (şīven ü ġ.)
ġ. -sı 152/1, (derd-i ġ.)
ġ. vü fiġān 408/5
ġavṭa A. çukur yer 305/6
ġavvaṣ A. dalgıç 90/8, 271/3

ġayb A. kayıp, gizli; belirsiz 307/5, 655/23
ġāyet A. nihayet, son; çok, son derece
ġ. -dedür 411/2
ġ. -i 353/1 (ḥadd u ġ.)
ġ. -i ẓuhūr bile 570/3
ġayetsiz A.T. sınırsız, uçsuz
g. -irür 419/4
ġāyib A. (ġā'ib) görünmeyen, kayıp 103/4, 162/5
ġ. -dür 168/7
ġ. -in 20/3
ġ. bol - 512/5, 548/9
ġ. imes turur 465/6
ġ. ol - 656/15
ġayr A. ayrı, başka, özge, yabancı 170/4, 276/3
ġ. -dın 422/9
ġ. -ı 120/6
ġ. -ıdın 1/10

ġ. -nı 3/8, 226/1
ġ. ile 369/3
ġ. sarı 437/4
ġ. -ı ḫayāl 240/7
ġ. -ı nāz 282/3
ġayret A. çalışma, çabalama, k
ġ. ḳılur min 60/2
g. -din 438/2, 485/5
ġaysī A. etli (meyve)
g. -dür 321/2

ġażab A. hiddet, öfke 258/5
ġ. birle 217/1
ġ. iyle - 45/8
ġ. ḳıl - 258/5, 717/2
ġazāl A. ceylan, geyik yavrusı güzel göz 192/2, 373/5
ġ. -iġa 383/7
ġ. -inġça imes 36/7
ġ. -im 533/4
ġ. -idür 478/4
ġ. -i Çīn 192/1
ġ. -i müşg-bū 656/9
ġāze F. düzgün, allık
ġ. irmes 527/5
ġ. -dür 191/7
ġazel A. gazel (şiir) 383/7,65
ġ. ötker - 384/7
ġazāle A. dişi geyik 251/4, 67
gedā(y) F. dilenci, yoksul 227
g. -ġa 247/1

g. dik 225/7
gerdūn-neverd F. dünyayı dolaşan 120/5
gerdlık F.T. tozlu 572/7
germ F. sıcak 322/2
g. ol - 386/4
germ-rev F. hızla akan,boşanan 316/5
germ-rū F.yumuşak yüzlü, cana yakın
g. -larnıñg 653/7
geşt F. gezme, seyretme, dolaşma
g. -i bāğ 167/2, 468/3
gevher F. inci, cevher, elmas; öz asıl 251/3 (dürr ü g.)
g. -i 423/1
g. -idür 355/3
g. -in 5/3
g. -ler 180/1
g. -i elfāż 285/2
g. -i ʿışḳ 250/2, 482/2
g. -i tāc 92/1
g. -i vaṣl 271/3
g. -i yektā 97/3
gevher-bār inci saçan 285/2
gevher-efşān F. cevher saçan 676/2
gevher-keş F. mücevherli bilezik
g. -durur 338/1 (pīl-i g.)
gez F. ok, kısa talim oku
g. durur 391/3
gezek F. meze; garnitür 325/8
g. -imdin 494/6
g. -lerim 410/6
gezerd F. zarar, ziyan
g. -i 620/5
ġılāf A. kılıf, kın
ġ. -ı 729/3
ġınā A. usanç, bıkkınlık
ġ. -da 200/1, (deşt-i ġ.)
ġırīv F. feryad, çığlık 39/9
g. tart - 63/8
ġış(ş) A. karışıklık
ġ. sarı 638/6
ġıybet A. kaybolma
ġ. -de 73/8
ġıżā A. gıda, besleyici maddeler 2 288/3
ġ. -sı 185/6, 439/3
ġ. -sıdın 341/7
ġ. -sıdur 362/4
ġ. -sınıñg 715/2
gil F. balçık, kil
g. -i 193/4, 694/2
gile F. şikayet, yakınma
g. ḳıl - 521/6
girān-bār F. çok günahkar
g. -lar biz 203/5
gird F. yuvarlak, değirmi
g. -ige 108/5
girdāb F. anafor, burgaç; tehlikel yer
g. -ġa 564/4
g. -ı 275/5
g. -ı belā 127/3
girdār F. iş; ādet, tarz 110/8, 28

g. -ġa 18/7, 275/6
(ay ile g.)
g. -ıñg 279/4
girev F. rehin 529/1
g. ḳıl- 535/6
girībān F. yaka 265/4(çāk-i g.)
girībānlıġ F.T. yakalı
çāk-i g. F.T. çok acıklanmış
394/3 (ç. g. köñgül)
giriftār F. tutulmuş, yakalanmış;
tutkun, düşkün 16/1
g. -ġa 255/3
g. -lar 290/7
g. -lar biz 203/1
g. iyle -540/1
g. ol - 215/3, 420/1
girih F. düğüm, bağ, saç bağı
102/7, 154/1
g. -ler birle 511/7

giryān F. ağlayan, ağlayıcı 18/2,
217/2, 278/7
g. köz 278/7
g. -da 257/6
g. ımġa 341/6 (çeşm-i g.)
dīde-i g. 18/2
giryānlıġ F.T. āğlarlık
g. -ı 566/2
gīsū F. uzun saç 6/3
g. -siġa 56/2
g. bile 166/5 (ḫalḳa-i g.)
g. kemendi 524/8

giyāh F. bitki, taze ot 365/2
g. -ı 2/1
g. -ī 738/2
g. -īdür 323/4 (semūm u g.)
g. idim 427/6
g. -ı mihr 339/4
giyeh F. bkz. giyāh 139/2
ġonçe F. gonca, tomurcuk 147/3, 242/6
ġ. -dür 322/4
ġ. -ler irmes 394/6
ġ. -ñġġa 408/3
ġ. -ñgni 363/3
ġ. -si dik 275/7
ġ. -sidür 394/1 (gül g.)
ġ. ağız 242/6
ġ. dik 169/4
ġ. diktür 11/2
ġ. iken 408/4
ġ. kibi 395/3
ġ. -i ḫandān 434/1
ġ. -i sīr-āb 489/2
gū(y) F. söyleyen 304/7
(güft ü g.)
ġubār A. toz 120/4, 325/2
ġ. -ıdın 466/7
ġ. -ıġa 223/4 (gerd ü ġ.)
ġ. -ım 415/2
ġ. -ı reh 239/7
ġudüv(v) A. sabah vakti 433/1
gūgird F. kükürt 433/1
g. birle 351/1 (şuʿle-i g.)
g. otı 657/2

ġujġāv F. (ḥayvanlar için) ḥalka, boyunduruk 520/5

ġūl F. hortlak, şeytan

ġ. -ı beyābān 73/9, 162/9, 518/5

ġulüv(v) A. taşkınlık; saldırış, hücum

ġ. it - 509/3

ġ. ḳıl - 510/4, 511/5

ġūnā-ġūn F. türlü türlü 158/8 (renc-i ġ.)

ġurūr A. gurur, kendini beğenmişlik

ġ. bile 570/6

ġ. u nev-cevānlıġ 198/7

ġurbet A. gurbet

ġ. şiddeti 397/2

ġ. irür 49/3

ġurbet-keş A. gurbet çeken, gurbetçi 443/1

ġuṣṣa A. keder, kaygı, tasa 163/7, 197/1 (ġam u ġ.)

ġ. -ġa 200/3 (belā vü ġ.)

ġ. -nı 387/5

ġ. -lardın 164/7

ġusl A. yıkanma, arınma

ġ. -ı ṭarīḳat ḳıl-

gūş F. işitme, dinleme

g. ḳıl - 153/4

gūşe F. köşe

g. -de 193/8, 497/5

g. -din 553/3

g. -lerde 341/7

g. -side 126/1

g. -i gül-zār 503/2

g. -i mey-ḫāne 497/5

g. -i vīrāne 497/1

gūş-māl F. kulak bükme, terbiye

g. -ı 476/4

ġūṭa F. suya dalma, dalıp çıkma 721/

gūy F. Acemlere özgü bir tür oyun to

182/7, 269/3

g. ḳıl - 51/7

g. -i ẓeḳan 9/2

gūyā F. güya, sanki 226/2

g. ki 234/7

g. kim 302/7

gūyā F. söyleyen, söyleyici 242/6

g. -sı 581/1

g. bol - 657/7

g. iyle - 2/9

gūyī F. söyleme, söyleyiş 191/2, 19

gūyiyā F. güya, sanki 139/6, 255/7, 419/2

g. ki 222/3

g. kim 169/6

güdāz F. yakan, eriten, mahveden 30

(sūz u g.)

g. irür 695/2

g. ehli 582/7

güft F. söz, lakırtı

g. ü gū 304/7

g. ü gū ḳıl - 511/4

güftār F. söz 236/7, 280/7

g. -ıġa 414/1

güher F. elmas, değerli taş 97/3

gül F. gül 117/7, 220/6
g. -çe 552/3
g. -din 161/4
g. -dür 358/1
g. -ge 4/5, 398/2
g. -idin 6/3 (berg-i g.)
g. -ini 143/8(serv ü g.)
g. -leri 381/6
g. -leride 234/8
g. müdür 227/5
g. ġonçesi 394/1
g. g. 48/2, 618/7
g. isi 398/7, 647/1
g. sarı 488/3
g. üze g. 449/3
g. yañglıġ 232/5(berg-i g.)
g. yafraġı 34/2, 560/1
g. yüz 358/1, 392/2
g. -i aḥmer 30/4
g. -i ḫandān 116/5
g. -i iḥsān 609/6
g. -i raʿnā 243/4, 261/4
g. -i ruḫsār 270/1
g. -i sīr-āb 464/3
g. ü bülbül 1/1, 3/9
g. ü mül 283/1
g. ü reyḥān 609/7
g. ü sevsen 599/5
g. ü yāsemīn 290/5
gülsiz F.T. gülsüz 26/7
gül-āb F. gülsuyu 400/4, 542/1
gül-āmīz F. gülle karışık
g. yana 559/4
gül-bāng F. tekkelerde ayin sırasında koro halinde okunan ilahi/dua 449/7, 688/7
g. -ıñġnı 393/6
gül-berg F. gül yaprağı 294/6, 413/3
g. -din 144/5
g. -idin 194/1
gül-bün F. gül biten yer, güllük
g. -lerde 247/2
gül-cebīn F.A. gül alınlı, pembe alınlı
g. -ler 145/5
g. -lerni 302/9
gül-çihre F. gül yüzlü 41/6, 145/3
g. -din 388/1
gül-deste F. gül destesi 192/3
gül-endām F. gül boylu; ince, nazik 177/1 (serv-i g.)
g. -ı 653/2
g. -ım kirek 335/1, 337/1(serv-i g.)
g. -lar 22/3
gül-fām F. gül renkli, gül gibi rengi kızıl 177/1, (mey-i g.)
g. -dur 187/3 (ʿārıż-ı g.)
g. -ı 148/3
g. -ım kirek 335/5
g. irür 424/4
g. kirek 337/1 (bāde-i g.)
gül-geşt F. gül seyri, gül gezintisi 204/3
g. -idin 402/6
g. -iġa 519/6
g. -i çemen 404/6
g. -i gül-zār 97/2

gül-gūn F. gül renkli, pembe
223/1, 264/5
g. -din 281/5, (eşk-i g.)
g. imes 646/7
g. mü durur 493/3
g. bāde 41/6
gül-gūne F. kadınların kullandıkları gül renkli düzgün
g. -din
gül-gūnesiz F.T. gülgüne denilen düzgün sürülmemiş, duru
735/1
gül-ḫande F. gül gibi güzel gülüşlü, gülünce yanaklarında güller açan 740/2
gül-istān F. gül bahçesi
g. -ıda 36/7
g. seyri 39/9
g. -ı İrem 408/2
g. u bāġ 325/5
gül-ʿiẕār A.F. gül yanaklı 22/3
g. -ım 393/3
g. -ım dik 413/1
g. -ī 209/6
g. -ı serv-reftār 420/9
gül-ḳand F. gül tatlısı
g. -ıñ 93/5
gül-nār F. nar çiçeği 281/1,
376/3 (ʿārıż-ı g.)
g. -ı 41/2
gül-pāş F. gül serpen, gül saçan
g. -ım 429/5

gül-reng F. gül renkli, pembe 104/2,
119/5 (bāde-i g.)
gül-ruḫ F. gül yanaklı, güzel 267/2,
261/5
g. -ıdın 449/7
g. -lar 493/4
g. -umdur 173/5
gül-ruḫsār F. gül yanaklı 145/1, 158/
(serv-i g.)
g. -ını 510/5
gül-rū(y) F. gül yüzlü, al yanaklı
611/1
g. -um 97/2 (serv-i g.)
g. -uma 143/8 (serv-i g.)
g. -umġa 256/5
g. -uñ 348/3
gül-sitān F. gül bahçesi 39/6
g. -dın 458/8
g. -ı 4/6
g. -ıda 185/5
gül-şen F. gül bahçesi 237/7, 351/2
g. -de 220/6
g. -i 223/1 (güli vü g.)
g. -iñ 103/6 (nesīm-i g.)
g. irür 137/8
g. sarı 388/2
g. -i ʿışḳ 227/6
g. -i ʿişret 502/7
g. -i kūy 153/3
g. -i luṭf 242/4
g. -i ruḫsār 6/1
g. -i vaṣl 3/7

H

ḫᵛāb F. uyku
  ḫ. dın 459/6
  ḫ. -ımnı 369/7
  ḫ. -ındadur 653/3
ḫᵛāb-geh F. uyunacak yer
  ḫ. -iñg 215/6
ḥabāb A. habbeler, kabarcıklar 395/6
  ḥ. -ı eşk 423/5
  ḥ. -ī 311/5
ḥabb A. tane, tohum
  ḥ. -i nebāt 336/5
ḫaber A. haber, ağızlarda dolaşan söz
  ḫ. tap- 307/7
ḫabersiz A.T. haberi olmayan 162/2
ḫabīb A. sevgili, Hz.Muhammed 147/3
  ḫ. -im 191/2
  ḫ. -imġa 143/7
ḫabīb-i İlāh A. Allah'ın sevgilisi, Hz.Muhammed 663/1
ḫabību'llāh A. Allah'ın sevgilisi, Hz.Muhammed
  h. -ġa 524/9
ḫabt A. yanılma, yanlış hareket etme 300/6
  ḫ. ol- 300/6
ḥabs A. hapis, alıkoyma
  ḥ. ḳıl- 5/4

ḫacālet A. utanma, utanç
  ḫ. -i 135/2
  ḫ. -im 426/2
  ḫ. -ler 96/7
ḥacel A. utanma
  ḥ. ḳıl- 660/41
ḥācet A. ihtiyaç, gereklik 216/5, 240/2
  ḥ. -in 360/3
  ḥ. -iñgni 232/4
  ḥ. durur 17/1
  ḥ. idi 493/6
  ḥ. imes 122/4
ḥācet-mend A.F. ihtiyaçlı, muhtaç 390/6
ḥācib A. kapıcı, perdeci
  ḥ. -dür 168/3
  ḥ. -lerdür 511/6
ḫacil A. utanmış, utançtan yüzü kızarmış 596/1
  ḫ. bol- 655/16
ḫaclet A. utanma 408/1
  ḫ. -idin 402/5
  ḫ. ile 214/4
ḥad(d) A. sınır, derece 233/2
  ḥ. -din 407/7
  ḥ. -ġaça 11/4
  ḥ. -im 116/2
  ḥ. -in 354/7
  ḥ. -in aş- 646/6
  ḥ. irmes 524/9

ḥ. iyle - 227/1
ḥ. -ı luṭf 396/2
ḥ. u ġāyet 353/1
ḥ. ü pāyān 312/6
ḥadsiz A.T. sınırsız, çok 183/5, 263/2
ḫadeng F. kayın ağacı, bu ağaçtan yapılmış ok
ḫ. -i 136/2
ḫ. -iñgni 405/6
ḫ. -i belā 597/5
ḫ. -i ġamze 239/2
ḫ. -ü ḳaṭre 132/5
ḫadeng-efgen F. düşürücü, yıkıcı ok 256/6 (Türkī-i ḫ.)
ḥadeṡ A. haram
ḥ. -in 706/1
hādī A. doğru yolu gösteren
h. irür 605/6
ḫādim A. hizmet eden 659/49
ḥādiṡ A. oluşan, ortaya çıkan 89/1, 89/7
ḥadīṡ A. haber, söz, hikâye
ḥ. -i 257/5
ḥ. -iġa 315/5
ḥ. -in 463/7
ḥ. -iñg 524/2
ḥ. -iñgni 6/7
ḥ. -i ṣaḥīḥ 101/1
ḥādiṡe A. olay, yeni bir şey, ilk kez çıkan 11/6
ḥ. -i devr 240/5
ḫafī A. gizli, saklı
ḫ. -ġa 78/1 (sırr-ı ḫ.)
ḫ̌āh F. ister, bazen 249/6
ḫ. ... ḫ̌āh 388/7, 525/9, 665/1
ḫ. -ī ... ger 386/5
ḫ. -ī ... ḫ. 386/2
ḥak(k) A. Allah, Tanrı; doğruluk 92/10, 284/4
ḥ. -ıdur 592/3
ḥ. -ı üçün 388/3
ḥ. -dın 92/6
ḥ. -ın 592/3
ḥ. -ḳa 632/7
ḥ. kelāmı 524/2
ḥ. nūrı 616/7
ḫāk F. toprak 170/5, 328/6
ḫ. -i āstān 239/7
ḫ. -i pāy 626/3
ḫ. -i reh 401/2
ḫāk-kū(y)F.mahalle toprağı 304/2, 550/3
ḫāk-rāh F. yol toprağı
ḫ. it - 360/2
ḫāk-sār toprak gibi; toza, toprağa bulaşmış 133/1, 170/5
ḫ. -ı 621/4
ḫ. -ın 45/4
ḫ. -ıñg 483/1
ḫāk-sārī F. alçak gönüllülük, düşkünlük 209/3
ḫākī F. toprakla ilgili, toprak rengi 120/4, 254/5
ḫ. -ler 149/3
ḥaḳīḳat A. gerçek, doğru

ḥ. -de 197/6 (ehl-i ḥ.)

ḥākim A. hükümdar 659/49

ḥakīm A. bilgin, doktor 172/4

ḥ. olmak 123/5

ḥ. -i ʿaḳl 658/35

ḥ. -i ezel 505/5

ḥaḳīr A. saygınlığı olmayan, değersiz, sıradan 553/6,650/6

ḥ. min 10/5

ḥāl A. hal, durum 9/4

ḥ. -i 142/5

ḥ. -idin 119/1

ḥ. -iğa 394/5

ḥ. -im 220/5

ḥ. -imni 397/7 (şerḫ-i ḥ.)

ḥ. -imġa 133/3

ḥ. birle 382/6

ḥ. ile 181/7 (vecd ü ḥ.)

ḥ. irdi 535/5

ḥ. irür 82/5

ḫāl F. ben, benek 9/2, 217/5

ḫ. -i 52/7

ḫ. -i bile 303/1

ḫ. -idin 119/1 (dāne-i ḫ.)

ḫ. -imni 217/3

ḫ. -iñg 160/2 (zülf ü ḫ.)

ḫ. -iñgdür 449/1

ḫ. -iñg müdür 447/1

ḫ. ile 363/3

ḫ. -i ʿanber-ālūd 126/1

ḫ. -i ḥindū 230/7

ḫ. ü dirhem 78/5

ḫ. ü ḫaṭṭ 181/1

ḫ. ü zülf 187/4

ḫālā A. hâlâ, henüz 186/6, 234/6

ḫalāṣ A. kurtulma 137/2, 271/1

ḫ. -ım 263/9

ḫ. bol - 62/2

ḫ. it - 198/3

ḫ. iyle - 204/6

ḫ. ḳıl - 658/4

ḫ. ol - 364/9

ḫalāvet A. tatlılık, şirinlik; zevk 290/2

ḫ. -de 264/1

ḫ. tap - 76/2

ḫalāyıḳ A. mahluklar, yaratıklar; insanlar 380/6, 508/5

ḫ. -nıñg 132/6

ḥāle A. ay çevresindeki parlaklık 195/6, 525/5

h. -din 518/4

h. -dür 185/3

ḫalef A. babadan sonra kalan oğul 305/4

ḫalel A. boşluk, eksiklik; bozukluk 2/1, 194/7

ḫ. -idin 42/4

ḫ. bir - 383/1

ḫ. tap - 94/8

ḫ. yol 571/8

ḥālet A. durum, nitelik; ilgi çekici durum 224/5

ḥ. -de 356/3

ḥ. -i 148/2
ḥ. -im 313/2
ḥ. -in 183/3
ḥ. -tür 225/6
ḥālī A. şimdiye özgü, şimdiki 366/5, 548/1
ḫālī A. ıssız, boş
ḫ. imes turur 492/2
ḫalīfe A. halife, padişah
ḫ. -i devrān 305/4
ḫalḳ A. halk, topluluk; yara= tılış, yaratma 14/4, 55/6
ḫ. -dın 363/10
ḫ. -nın͡g 288/1
ḫ. it - 367/3
ḫ. -ı meydān 638/4
ḫ. -ı nādān 367/3
ḫ. -ı neẓẓāre 406/7
ḫ. -ı tersān min 377/6
ḥalḳa A. halka, daire; tespih 149/6, 242/1, 304/1
ḥ. -sıda 447/5 (zülfün͡g ḥ.)
ḥ. -sıdın 508/4
ḥ. ḥ. 158/5
ḥ. ur - 18/6, 311/2
ḥ. yay 660/7
ḥ. -i gīsū 166/5
ḥ. -i küfr 447/5
ḥ. -i zülf 514/9
ḥal(l) A çözme, çözülme, açmazdan çıkma 309/8
ḥ. iyle - 377/3
ḥ. ḳıl - 355/4, 419/5
ḥallāl A. halleden, çözen, çare bulan 121/3, 243/8
ḥ. -i min 484/6
ḫalvet A. yalnız kalma, tenhaya çekilme 213/5, 289/9
ḫ. -de 281/4
ḫ. -in 1/6
ḫ. -ī 436/1
ḫalvet-nişīn A.F. tenhada, yalnızlıkta oturan 290/4, 384/6
ḫalvet-sarāy A.F. yalnız kalınacak/bulunulacak yer, halvet yeri 436/1
ḫām F. pişmemiş, olgunlaşmamış, tecrübesiz; boş, beyhude 299/8 (sevdā-yı ḫ.)
h. -dur 187/7 (ḫayāl-i ḫ.)
ḫām-ṭamaʿ F. yersiz doymazlık, açgözlülük 612/5
ḫ. birle 202/10
ḫam F. eğri, bükülmüş 28/6, 196/4
ḫ. -ıdın 120/5
ḫ. -ın 451/3
ḫ. bol - 368/6
ḫ. iyle - 660/7
ḥamāyil A. (ḥamāʾil) kılıç bağı, kılıç kayışı 379/4
ḫāme F. kalem
ḫ. -m 281/4, 507/1
ḫ. dik 12/5, 282/4
ḫ. yan͡glıġ 484/2

ḫ. -i naḳḳāş 535/5
ḫ. vü defter 164/5
ḥamd A. şükretme, şükür 396/2
ḥ. -iñ 2/9, 7/9 (naʿt u ḥ.)
ḥ. -iñe 242/6(nevā-yi ḥ.)
ḥāmil A. sahip, malik 92/5
ḥamḳā A. ahmak, budala (kadın)
ḥ. dik 391/6
ḥaml A. yük
ḥ. it - 472/3
ḫamlıġ F.T. eğri 326/4
ḫammār A. şarapçı, meyhaneci
98/6, 110/6 (mey-i ḫ.)
ḫ. -ı 128/6
ḫ. -ıça 546/5
ḫ. -lar biz 203/7
ḥamūl A. sabırlı, dayanıklı
h. min 64/5
hāmūn F. büyük sahra, bozkır 24/2
taġ u h. 157/7
h. birle 454/3
h. sarı 620/4
ḫamūş F. suskun, sessiz 242/6
ḫ. ol - 155/5
ḫamyāze F. esneme
ḫ. -dür 191/3
ḫ'ān F. yemek sofrası; yemek
324/5, 441/6
ḫ. -ı nübüvvet 101/3
ḫ. -ı reʿfet 660/30
ḫ. -ı vaṣl 330/1
ḫançer A. hançer
ḫ. -i hicrān 55/1, 265/5
ḫ. -i ʿışḳ 534/3
ḫāndān F. gülen, güler; sevinçli
ḫ. -ġa 116/5 (gül-i ḫ.)
ḫ. -ıñġa 434/1
ḫ. -ımdadur 194/8
ḫ. birle 351/6
(leb-i ḫ.)
ḫāne F. ev, mesken
ḫ. durur 402/1
ḫ. -niñ 401/5
ḫ. ḳıl - 236/6
ḫāne-perdāz F. mimar
h. -ıñ 279/4 (raḳīb-i ḫ.)
ḫān-ḳah A. tekke 117/8, 217/6
(şeyḫ-i ḫ.)
ḫ. -da 335/7
ḫ. ehli 576/6
ḫ. şeyḫi 73/5, 245/7
ḫ. terki 11/7
ḫ. -ı ḳuds 355/5
ḫānümān F. (ḫānmān) ev, ev bark,ocak
5/4
ḫ. -ı 198/3
ḫ. -ıdın 52/3
ḫ. -ım 21/3, 361/1
ḫ. -ımnı 359/1
ḫ. -ın 117/1
har- yorulmak, halsiz düşmek
h. -dıñ irkin 172/7
ḫār F. diken 236/2
ḫ. -ı 183/5
ḫ. -ıġa 223/1
ḫ. ḫ. 158/1

ḫ. ur - 236/2
ḫ. -ı ʿaẕāb 41/5
ḫ. -ı firāḳ 439/4
ḫ. -ı ġam 423/3
ḫ. -ı ḥasek 310/4
ḫ. -ı hecr 145/3
ḫ. -ı hicrān 306/3
ḫ. -ı miḥnet 145/5
ḫ. -ı muġaylan 367/5
ḫ. u ḫārā 269/4
ḫ. u ḫāre 257/3
ḫ. u ḫas 46/6
ḫarsız F.T. dikensiz 525/1
ḫᵛār F. hor, hakir, aşağı 201/1
ḫ. -dur 374/7
ḫ. u zār 483/5
ḫārā F. sert taş, mermer 6/6, 552/1
ḫ. -da 240/6, (ḫaẓ u ḫ.)
ḫ. -dın 269/4 (ḫār u ḫ.)
ḫ. bile 58/2
ḫ. ḳıl - 53/3
ḫ. vü ḫāre 325/5
ḫarāb A. yıkık, viran; çok sarhoş, perişan 42/1
ḫ. -dadur 188/4 (min-i ḫ.)
ḫ. -ımmı 369/1 (aḥvāl-i ḫ.)
ḫ. -ī 435/3
ḫ. irür 392/4
ḫ. it - 365/6
ḫ. iyle - 233/2
ḫ. ḳıl - 614/4
ḫ. köñgül 395/2
mest ü ḫ. 42/10
ḫarāb-ābād A.F. her tarafı harap yer, tam harabe
ḫ. -ıma 539/8
ḫarāb-aḥvāl A. perişan durumlar/haller
ḫ. -dür 160/1
ḫarābalıḳ A.T. perişanlık
ḫ. ḳıl - 395/2
ḫarābāt A. meyhane 137/7, 181/7
ḫ. ehli 506/8
ḫarāc A. harac, müslüman olmayanlardan alınan vergi 92/1, 94/7
ḫ. -ı 92/1
ḥarām A. haram 299/3, 451/9
ḥ. iyle - 481/2
ḥ. ḳıl - 399/5
ḫarāret A. sıcaklık 176/1, 352/5
ḫ. -din 542/3
ḫ. -dür 400/3
ḫ. -i 164/4
ḫ. -idin 242/3
ḫarc A. harcama, gider
ḫ. iyle - 56/4
ḫāre F. sert taş, kaya 6/6
ḫ. -ni 353/2
ḫ. -si 555/5
ḫ. -ī 13/6
ḫ. dik 161/8
ḫār u ḫ. 257/3
ḥarem A. saygıdeğer, kutsal yer 316/6
ḥ. -de 401/8
ḥ. -dür 616/11
ḥ. -ġaça 573/4

h. -dür 146/6
hasret A. hasret, özlem
h. -i 263/1
h. -ide 239/5
h. -idin 395/2
h. -din 320/9
hasretā A. ah! yazık! 534/9
hāṣṣa A. özel 134/2, 358/4
ḫāst F. istek 619/2
ḫaste F. hasta 133/7, 143/9
h. -ġa 374/3
h. -ni 349/7
h. cān 93/1
h. dik 262/3
h. min 587/7
h. irmiş 9/4
ḫastelıġ F.T. hastalık
h. -dın 256/9
h. -ım 434/2
ḥāşā A. Tanrı korusun; asla, hiçbir zaman 90/3, 130/5, 473/6
ḫāşāk F. çöp, süprüntü 106/1, 270/4
h. -ça 632/6
h. -dın 375/4
h. -i 182/2
h. u ḫas 227/6
ḥāşiyelıġ A.T. kenarlı
h. ton 589/1
ḥaşmet A. büyüklük, heybet; öfke 240/6
h. -idin 183/1
h. -i Pervīz 559/6
ḥaşr A. toplanma; kıyamet 190/5 (ehl-i h.)
h. -ıġa 106/6
h. -ġa tigrü 7/5
h. ġavġāsı 5/5
h. ṣubḥı 537/8
ḫaṭ(ṭ) A. çizgi; satır, yazı; yol; yüzdeki ayva tüyleri 150/1, 261/4
h. -ı 249/7, 324/8 (ṣuret-i h.)
h. -ıdın 181/1 (ḫāl u h.)
h. -ıñ 144/4
h. -ıñġa 321/1
h. -ını 150/7 (sevād-ı h.)
h. -lar 186/6 (sebz-i h.)
h.-ları birle 129/2
h. bile 50/2
h. imes 150/4
h. çik- 466/2
h. ur - 155/2
ḫüsn-i h. 261/4
h. -ı müşg-bār 466/1
h. -ı sebz 459/5
h. -ı şuʿā 244/3
h. u cān-baḫş 103/1
h. u ḫāl 217/5
ḫaṭā A. yanlış, yanılma, günah, kusur; suç 2/8
h. iyle- 59/2, 217/5

h. kıl - 422/7
hatar A. tehlike 478/6, 504/8
hatarlık A.T. tehlikeli, sakıncalı
h. -dur 589/7
h. -tur 311/1
hātem A. mühür, üstü mühürlü yüzük
h. -dür 12/6 (nakş-ı h.)
h. -i la'l 71/2, 331/3
hātır A. zihin, fikir; keyif; gönül
h. -ğa 153/5
h. -ı 367/7
h. -ıda 152/9
h. -ım 25/1
h. -ımnı 142/1
h. -ıñg 86/11
h. -ıñğğa 138/9
h. -nı 135/6
h. -da kal - 355/6
h. -ı āgāh 134/3
h. -ı efğān 306/1
h. -ı mu'tād 539/6
h. -ı nā-şād 418/3
h. -ı vīrān 257/1
hatlıġ A.T. (yüz) ayva tüylü 595/3
hātūn T.A.F. kadın 665/1
h. -lar 672/1
havādis A. yeni söz 12/7, 501/3
h. -i 89/7
h. fitnesi 497/5
havāle A. birine bırakma, ısmarlama 195/8
havāş A. seçkin kimseler 159/1, 271/2
havātır A. düşünceler, anılar 276/2, 581/9
hāver F. doğu, gündoğusu
h. -din 649/2
h. -i 649/1
hāverī F. doğu, doğuyla ilgili
h. yañglıġ 295/1
havf A. korku, korkma 306/1
h. -i 474/2
h. kıl - 306/1
havrā A. ahu gözlü 607/5
havsalasız A.T. anlayışsız, akılsız, zihinsiz
h. -dur 684/1
hayā A. ar, namus, edep
h. -birle 43/2
hayāl A. hayal, boş düşünce, kuruntu 138/3, 160/5
h. -din 305/8 (genc-i h.)
h. -i 175/1
h. -i birle 361/7
h. -i dik 134/2
h. -iğa 247/4
h. -im 137/9
h. -immi 416/2
h. -in 240/7 (ġayr-ı h.)
h. -iñg 257/6
h. bol - 228/5

h. ile 410/4
h. iy - 392/7
h. -i hām 187/7
h. -i muhāl 492/6
hayālāt A. hayaller, kuruntular
h. -ı muhāl 253/5
hayāsız A.T. edepsiz, arsız 523/7
hayāt A. hayat, canlılık, dirilik 161/5, 286/2
h. -ı 132/6
h. -ıdın 327/8 (ümmīd-i h.)
h. -ım 195/1
h. -ımġa 383/1
h. suyı 74/4
h. vehmi 627/2
h. tap - 306/2
h. -ı cāvidān 15/1
h. u katl 312/5
hayf A. yazık, heyhat 106/3,167/5
h. it - 502/1
hāyil A. (hā'il) perde, engel 379/1,3
h. -idür 333/4
h. ol - 612/1
hayl A. grup, halk, topluluk,zümre
h. -iġa 243/1
h. -i 4/2
h. -i bile 234/9
h. -imdin 258/7 (kavm ü h.)
h. -in 362/5
h. -ī durur 363/5
h. h. 7/5
h. hindū dik 387/3
h. kūdek 411/4
h. -i ahbāb 430/4
h. -i encüm 456/3
h. -i etfāl 430/2
h. -i ġam 378/2
h. -i hazīn 290/7
h. -i ʿışk 152/4
h. -i melek 256/4
h. -i melekūt 7/5
h. -i mūr 144/4
h. -i müjgān 183/5
h. -i nübüvvet 686/2
hayr A. iyi, yararlı (iş), iyilik
h. kelām 424/7
h. birle 198/7
hayr-bād A.F. hayırlı olsun! 147/1
h. -ı 289/9
h. it - 542/9
hayrān A. şaşmış, şaşırmış; tutkun 224/1, 303/6 (min-i h.)
h. -dın 367/6
h. -dur 153/6
h. -ġa 253/1 (dīde-i h.)
h. -ıngnı 294/1
h. min 621/7
h. birle 234/4
h. bol - 394/5
h. iyle - 436/6
h. kal - 37/5
hayrānlıġ A.T. şaşkınlık; tutkunluk 301/2

h. köñgül 394/5
h. üzre h. 301/2
hayret A. şaşkınlık 8/6, 118/4
h. -din 320/4
h. -tin 375/2
h. bile 541/1
h. it - 156/4
h. iyle - 118/4
h. kıl - 442/4, 504/9
hayvān A. canlılık, dirilik, canlı; canlılar 178/3, 243/5
h. -dın 256/7 (āb-ı h.)
h. -ıñg 348/5
h. -ġa 24/9
h. -nı 252/4 (çeşme-i h.)
h. birle 234/9
h. suyı 377/5
h. zülāli 503/4
āb-ı h. 178/3
hay(y) A. diri, canlı; Allah'ın sıfatlarından, ölümsüz 213/5
h. -i ḳadīm 396/7
h. -i ḳadīr 660/67
h. -i vehhāb 659/45
hayyāṭ A. zanaatkar
h. -ı felek 493/3
haz(z) A. hoşlanma; sevinç; zevk 286/1
h. tap - 286/1
h. u hārā 240/6
hazān F. sonbahar, güz 113/5,122/1
h. -ıġa 344/6
h. -ı furḳat 260/6
h. -ı hecr 41/5
hazer A. sakınma, korunma; kaçınma
h. it - 239/3
h. iyle - 467/5
hāzım A. sindiren, sindirici 107/3
hāżır A. hazır; ortada; huzurda 443/7, 516/5
h. bol - 610/2
h. ol - 443/5
hazīn A. kederli, gamlı 290/7, 309/7 (hayl-i h.)
h. bol - 340/2
h. iyle - 447/7
h. ḳıl - 488/2
h. cān 405/1
h. -i cennet 193/4
h. -i hikmet 536/3
h. ü zār 270/5
hażīż A. en aşağı (yer)
h. -i arż 524/5
hażm A. eritme, sindirme (yemek) 311/3
h. it - 311/3
hażrā yeşil; yeşillik, sebzelik 108/5 (günbed-i h.)
ḳubbe-i h 11/6
hażret A. ön, huzur
h. -in 660/52
h. -iñgde 659/49
hayyiz A. mekan
h. -i imkān 257/7

h. -ġa 94/9
h. -sıda 250/1 (su vü h.)
h. -sın 389/1
h. -sında 429/3
h. ḳıl - 3/7, 90/4
h. körgüz - 3/7
h. -yı ᶜIşḳ 608/4
h. -yı nefs 330/6
h. -yı nev-rūz 215/1
h. vü heves 712/2
hevālıġ A.T. havalı 531/4
hevān A. horluk, aşağılık; alçaklık 503/6
hevāyī A. (hevāʾī) nefsine düşkün 310/9
h. -ni 622/2
h. min 58/3
h. ḳıl - 85/9
heves A. arzu, istek; geçici istek 222/3, 227/1
h. -dür 236/3
h. ḳıl - 80/8, 520/6
heycā A. savaş
h. āleti 660/20
hey'et A. görünüş; durum 8/8
h. -i 384/2
h. -in 191/2
h. bile 322/4
heyhāt A. yazık, ne yazık! 13/4, 431/4
heyża A. kolera; şiddetli kusma
h. -dur 107/6
hezār F. bülbül 526/6
hezāre F. pek çok 526/6
hezl A. şaka, alay 222/6
h. birle 351/3
h. it - 457/7
ḫıdmet A. hizmet, iş görme 396/7
ḫ. -de 507/8
ḫ. -in 660/7
ḥıfẓ A. saklama, koruma; ezberleme 284/1
ḥ. -ı üçün 594/7
ḥ. -ıġa 330/3
ḥ. iyle - 284/4
ḥ. ḳıl - 284/5
ḥınā A. kına
ḥ. yaḳ - 421/5
ḫırām F. nazlı, edalı; salınarak gidiş 188/4, 424/2
ḫ. -ī 321/7
ḫ. vaḳtı 77/2
ḫ. iyle - 398/8, 517/6
ḫırāmān F. salınarak yürüyen 351/2
ḫ. -ımdadur 194/3 (serv-i ḫ.)
ḫ. -nı 398/8
ḫıred F. akıl 45/3, 121/1
ḫ. -ni 245/4
ḫ. ehli 59/7, 196/3
ḫ. ü cān 379/6
ḫ. ü ṣabr 136/4
ḫıred-mend F. akıllı, anlayışlı 116/6, 123/5
ḫ. -niñ 681/1

hırfe-ver A.F. sanatçı, meslek sahibi
h. dik 613/7
hırīdār F. müşteri, satın alan
h. -lar biz 203/6
hırka A. hırka 24/5
h. -m 302/1
h. -mda 456/6
h. -mmı 364/4
h. -sın 391/6
h. -i çāk 240/5
h. -i zühd 433/1
h. vü destār 183/7
h. vü seccāde 342/6
hırmān A mahrumluk, ümitsizlik 375/7
h. -dur 138/8 (dūd-ı h.)
h. ikenni 439/1
hırmān F. harman
h. -ı şabr 502/3
hırmānlıġ A.T. ümitsizlik 628/9
hırs A. öfke, kızgınlık; azgınlık; sonu gelmeyen arzu, istek 272/1,2,3,...7
hısāl A. hasletler, huylar
h. -ıdın 288/2
hısn A. sağlam, sarp (yer, kale)
h. -ıdın 264/8
h. -ı haşīn 616/10
h u haşīn 408/7
hışt F. kerpiç, tuğla
h. -ıdın 553/2
h. -ını 553/2
h. -ı mezār 483/7
hıtta A. ülke
h. -dın 219/5
hıyābān F. iki yanı ağıçlıklı yol;
h. -ı 596/7
hıyel A. hileler
h. bile 146/2
h. irür 384/4
h. kıl - 377/2
hıyre F. (hīre) karanlık
h. vü tün 320/8
hıyre-küş gaddar, zalim 160/2(rūzgā
hicāb A. utanma, sıkılma; perde, ör
h. -dadur 188/1 (perde-i h.)
h. -ıdın 132/4
h. -ī 435/6
h. iyle - 411/1
hicābsız A.T. utanmaz, sıkılmaz 43/
hicāz A. bir musiki makamı 367/7
hicār A. taşlar
h. -ıdın 132/4
hicrān A. ayrılık; unutulmaz acı 13 393/7
h. -da 209/1 (ġam-ı h.)
h. -dın 306/3 (hār-ı h.)
h. -ġa 37/5
h. -ıdur 184/1
h. -ıñg 243/1
h. -ım 151/1 (şām-ı h.)
h. -nı 263/6, 284/2 (efsāne-i h
h. ile 200/1 (vādī-i h.)
h. iken 439/1
h. tüni 268/4

h. iyle - 243/3
dāğ-ı h. 310/1
derd-i h. 176/2
şarşar-ı h. 214/7
şām-ı h. 170/1
şuʿle-i h. 224/4
şerbet-i h. 328/2
hīç F. hiç, hiçbir 371/1, 422/5, 516/4
h. yañglıġ 183/7
hidāyet A. hak yolunu, doğru yolu gösterme 248/7, 300/6
ḫidmet A. iş, görev 451/7
ḥikāyet A. hikâye, anlatma 458/8
ḥ. ḳıl - 75/1
ḥikmet A. bilgelik 513/5(ehl-i ḥ.)
ḫilāf A. karşı, zıt; yalan 231/4
ḫ. -ı 729/2
ḫ. ḳıl- 231/4
hilāl A. yeni ay 373/1
h. -iñgġa 31/4
h. -i 635/4
h. ü aḫter 180/2
ḫilʿat A. kaftan 144/5
ḫ. -in 297/3
ḫ. irmes 194/1
ḥīle A. hile, oyun, aldatma 208/6
ḥ. -dür 146/2 (mekr ü h.)
ḫilḳat A. yaratılma, yaratılış; huy
ḫ. -ıdın 114/3, 116/4
ḫ. -ım 106/3
ḫ. -ımnı 152/6
h. -ıñg 516/2
h. -i pāk 687/1
ḥilm A. yavaşlık, yumuşaklık
ḥ. ü edeb 43/3
ḥimāyet A. koruma, korunma
ḥ. -i 353/4
hīme F. odun, kütük
h. -sini 451/4
himmet A. çaba, emek, çalışma; yüksek irade 3/6
h. -idin 32/6
h. -in 660/17
h. ehli 715/2
himmetlik A.T. gayretli 676/1
hindū F. Hintli; Satürn; ben, benek 181/4
h. -ları 511/5
h. dik 387/3
h. -yī 321/1, 660/25
h. -yīdür 310/5
h. -yi muḳbil 245/1
h. -yi sāḥir 511/4
hindū-beçe F. hintli çocuk
h. -ī 166/1
ḫirmen F. harman 351/6
h. -i 393/5
h. -ide 290/6
h. -in 364/6
h. iyle- 351/5
h. h. 119/5, 341/2

ḥisāb A. hesap, sayma 305/2
ḥ. -ı 369/4
ḥ. iyle - 233/1
ḥiṣār A. kale, bent
ḥ. -ıñg 483/4
ḥis(s) A. duyma, duygu
ḥ. -i bāṣıra 660/9
ḥiṣṣe A. pay, nasip 346/6
ḫiṭāb A. hitap
ḫ. it - 42/7
ḫīz F. coşkunluk 99/5
ḫod F. kendi, bizzat 237/5, 264/5
ḫ. imes 492/7

ḫod-fürūş F. kendini öven, övüngen 242/7
ḫ. imestür 242/7
ḫod-kām F. kendini beğenmiş, bencil
ḫ. -dın 470/1
ḫ. -ım kirek 335/4
ḫod-kāme F. bkz. ḫod-kām 531/5
ḫod-nümālıġ F.T. gösterişe meraklılık
ḫ. -lar 179/3
ḫod-rāy F.A. kendi görüşüyle davranan, kendi kafasına giden 586/1, 654/6
ḫ. -ım 174/7
ḫod-rāylıġ F.A.T. kendi aklına giderlik, kendine güvenirlik 254/9
ḫ. birle 254/9
ḥoḳḳa A. hokka
ḥ. -sı 224/8
ḥ. -sıdın 256/3
ḥ. -i ʿāc 728/1
ḥoḳḳalıġ A.T. hokkalık 536/3
ḫoş F. hoş, iyi, güzel; tatlı 147/249/1
ḫ. min 392/5
ḫ. -raḳ 417/7
ḫ. -raḳdur 403/8
ḫ. -tur 170/4
ḫ. turur 398/2
ḫ. ol - 381/6
ḫ. kör - 711/1
ḫ. tut - 513/8
ḫoş-devrān F. hoş vakit 439/7
ḫoş-dil F. gönlü hoş, memnun 286/7
ḫ. min 557/2
ḫoş-ḥāl F.A. halinden memnun, duru iyi 150/1
ḫ. it - 356/6
ḫ. ol - 585/5
ḫoş-hengām F. hoş vakit, mesut an
ḫoşā F. ne hoş, ne güzel 295/7, 65
ḫoşla- F. T. hoş tutmak
ḫ. -mas min 647/6
ḫoşluġ F.T. hoşluk
ḫ. -ı 544/7
ḫoşnūd F. hoşnud, memnun, razı 126
ḫū F. huy 522/6
ḫūb F. güzel, hoş, iyi 274/7, 284/

ḫ. -ī 109/3, 213/6
ḫ. -lar 235/4
ḫ. -larġa 168/5
ḫ. -raḳ 317/1
h. imes 376/1
h. imes turur 588/8
ḥub(b) A. sevgi
ḥ. -ıġa 41/7
ḥ. -uñġa 40/3
ḫūbluḳ F.T. güzellik, hoşluk
562/2
h. -tın 374/6
ḫuceste F. uğurlu, kutlu
ḫ. ol - 366/5
ḫuceste-dīdār F. kutlu sevgili
659/6
ḫūd F. zırh başlık, miğfer
ḫ. irür 157/6
Ḫudā(y) F. Tanrı, Allah 35/4,
205/3
Ḫ. -ā! 356/2, 717/2
Ḫ. -nı 659/10
Ḫ. üçün 301/1
ḫuffāş A. yarasa 153/6 (naḳş-ı ḫ.)
ḫ. -ı mudur 173/4
ḫ. -ındadur 156/6
ḫ. -ḳa 498/2
ḫuffāş-ʿamā F.A. yarasa körlüğü,
gece körlüğü
ḫ. -sıġa 3/4
ḫuffāşlıġ A.T. yarasalık 296/1
ḫuld A. sekiz cennetten biri
15/9 (bāġ-ı ḫ.)
ḫ. -ı berīn 7/6
ḫ. -ı ravża 573/6
ḫulḳ A. huy, tabiat 437/4
ḥulle A. cennet elbisesi, güzel elbise
290/5, 325/7
ḥ. -din 381/3
ḥ. -ñg 557/4
ḥ. -sin 391/4
ḥulleliġ A.T. cennet elbiseli 542/2
ḥulūl A. geçme
ḥ. ḳıl - 484/5
ḫum F. şarap küpü 483/7
ḫ. dik 327/1
ḫ. kibi 335/7
ḫumār A. içki mahmurluğu 128/6, 233/6
ḫ. -ıġa 223/1 (belā-yı ḫ.)
ḫ. -ım 415/6
ḫ. -ıñg 483/6
ḫ. -raḳ 313/9
ḫ. -ı hecr 161/7, 175/7
ḫ. -ı hicrān 659/47
ḫ. -ı ḳallāş 429/4
ḫ. -ı şām 291/5
ḫumārī A. içki mahmurluğuyla ilgili
209/7
ḥumret A. kırmızılık, kızıllık
ḥ. -i 340/4
ḥ. -in 660/76
ḥ. irmes 506/4
ḫums A. beşte bir
ḫ. -ıdın 722/5

h. -ı ciger 14/1, 491/3
hūn-āb F. kanlı su, gözyaşı 23/6, 44/5
h. -ı 394/2
h. -ıdın 194/3
h. -ı hecr 198/1
hūn-ābe F. bkz. hūn-āb
h. yut - 85/8
hūn-bār F. kan yağdıran, kan ağlayan 206/4
h. -rak 313/1
dīde-i h. 297/1
hūn-h̬ār F. kan içen, kan dökücü, zalim 206/1, 249/3
h. -ı 128/4 (kāfir-i h.)
h. -ġa 255/4
h. -rak 375/6
h. irür 249/3
h. -ī 13/1
kātil ü h. 206/1
hūn-rīz F. kan döken, kan dökücü 421/6
h. -ime 379/2
h. -nin̄g 173/3
hūr A. huri, cennet kızı; güzel 5/8, 27/3
h. mu irkin 80/4
h. üçün 22/7
h. -i ʿayn 374/6
h. -i cinān 458/3
h. -i melek-sīmā 240/1
h. -i perī-zād 488/4
h. -i peyker 15/9
h. u perī 238/3
h. u ṭūbī 159/4
hūrd F. yiyecek
h. u h̬āb 369/7
hurde F. ufak, değersiz; nükte; ayıp
h. -i cān 352/7
hurde-bīn F. ince görüşlü, çabuk anlayışlı
h. -ler 657/18
hurde-dān F. ince şeyleri bilen; çok dikkatli 259/9
h. -ımdın 352/7 (şāh-ı h.)
h. -lar 458/4
hurde-dānlıġ F.T. ince işlerden anlarlık, çok dikkatlilik
h. -lər 198/4
hurī-zād F. huriden doğma, huri kızı
h. -ıma 539/1
hurkat A. yanma, yanıklık
h. -ı 568/6
h. -ın 82/2, 245/2
hur-peyker güneş yüzlü, parlak 251/5 (perī-zād-ı h.)
hurrem F. şen, sevinçli, gönül açan 485/2
h. ol - 412/8
h. it - 611/6
hurremlıġ F.T. şenlik 145/7, 541/7
hursend F. kanaat eden, gözü tok 116 254/8

I

ısıġlıġ sıcaklık
ı. -dın 542/3
ısıtma sıtma, hastalık ateşi 542/2
ısıtmaḳ sıtma, hastalık ateşi
ı. birle 542/6
ıṣlāḥ A. iyileştirme; düzeltme 102/6
ıṣṭılāh A. düzeltme, iyileştirme işleri 672/2
ıslan- ıslanmak
ı. -ġan 647/4
ı. -ġalı 444/5
ıssıġ sıcak (krş. ısıġ)
ı. bulut 266/9
ı. hevā 322/2
ʿışḳ A. aşk 5/6, 131/2 216/3
ʿı. -da 372/7
ʿı. -ıça 200/3
ʿı. -ıda 229/3, 375/3
ʿı. -dın 161/7(derd-i ʿı.)
ʿı. -ıdın 362/1
ʿı. -ıdıñ̄g 365/1
ʿı. -ıġa 202/4 (belā-yı ʿı.)
ʿı. -ımġa 158/5 (cürm-i ʿı.)
ʿı. -ındın 328/1
ʿı. -ıñ̄g 117/1, 243/2
ʿı. -ıñ̄gda 284/1
ʿı. -ıñ̄gdın 286/1
ʿı. min 193/2
ʿı. irür 158/6
ʿı. birle 237/3
ʿı. ile 111/9, 265/6
ʿı. yañ̄glıġ 390/4
ʿı. sal - 265/1
ʿı. ile derd 245/3
ʿı. ile verziş 260/4
ʿı. ehli 41/2, 121/4
ʿı. mecāzı 13/8
ʿı. otı 46/5
ʿı. sırrı 152/7
ʿı. tīġı 79/9
dāġ-ı ʿı. 319/5
derd-i ʿı. 243/2
ġam-ı ʿı. 117/1
gevher-i ʿı. 250/2
ḫayl-i ʿı. 152/4
iẓhār-ı ʿı.
ḳāfir-i ʿı. 186/3
lāf-ı ʿı. 346/4
menʿ-i ʿı. 245/4
mey-i ʿı. 121/6
rāyiḥa-i ʿı. 131/4
rişte-i ʿı. 304/5
ṣaḥrā-yı ʿı. 264/4
ṣarṣar-ı ʿı. 142/4
şerḥ-i ʿı. 356/5
ṭarīḳ-ı ʿı. 202/2
terk-i ʿı. 250/7
tīġ-ı ʿı. 254/3
bāde-i ʿı. 131/5
ʿı. -ı cān-fersāy 287/5
ʿı. -ı cünūn 129/3
ʿı. -ı kāmil 286/6

ʿı. -ı lāübālī 476/7
ʿı. -ı Mecnūn 254/4
ʿı. -ı mühlik 170/2
ʿı. -ı pāk 182/6
ʿı. u cünūn 142/2
ʿı. u derd 204/4
ʿı. u maḥabbet 204/1
ʿı. u sevdā 90/1, 245/9
ʿı. u ten 399/3

ʿıṭr A. güzel koku
ʿı. -ı bile 147/1
ʿı. -ıdın 4/6, 145/3
ʿı. -ın 412/2
ʿı. -ını 256/4

ʿıṭrlıḳ A.T. ıtırlı, güzel kokulu 335/5

ʿıyādet A. hatır sorma, ziyaret
ʿı. -imdin 89/4

ʿıyān A. belli, açık, ortada 129/1, 281/5
ʿı. irmes 657/15
ʿı. bol- 34/3
ʿı. iyle - 6/5, 480/1
ʿı. ḳıl - 84/6, 395/1

ʿıyd A. bayram
ʿı. -ı ekber 660/37
ʿı. çeşni 660/15
ʿı. ü bahār 655/18

ʿıyş A. yaşama; zevk ve safa 86/8, 398/5
ʿı. -dındur 187/5
ʿı. -ı 149/6
ʿı. -ını 273/2
ʿı. ile 320/2
ʿı. üçün 266/1
ʿı. cāmı 253/8, 365/6
ʿı. ehli 579/4
ʿı. -ı ṭarḥ 269/6
ʿı. u nāz 292/6
ʿı. u ferāġat 258/9

ıżṭırāb A. ıstırap, acı 41/3, 397/
ı. -dadur 188/1
ı. -ıdın 245/4, 501/4
ı. -ımnı 369/1

ıżṭırār A. çaresizlik, zorunluluk
ı. -ıdın 501/4

İ

i- imek, olmak (krş. ir-)
i. -di 217/7, 316/5, 420/4
i. -dim 176/2, 519/4, 520/7
i. -diñg 92/4
i. -ken 431/1,2,3...
i. -keç 657/42
i. -kende 98/8
i. -kenim 417/2
i. -kenin 8/2
i. -men 152/5, 165/7
i. -mes 363/11 (mümkin i.)
i. -mes irdi 408/6 (yaḫşı i.)
i. -mes imiş 412/1
i. -mestür 39/2
i. -miş 180/2, 412/1
i. -se 143/4, 255/6
i. -señg 21/6, 117/5, 134/8

ibā A. çekinme, razı olmama

i. ḳıl - 38/5, 427/5

ʿibādet A. ibadet, tapma 244/2

ʿi. irmiş 612/7

ʿi. ehli 244/2

ʿi. iyle - 5/7

ibrā A. temize çıkma, aklanma

i. ḳıl - 524/3

ibrām A. üstüne düşme, zorlama 68/9

ibrīḳ A. ibrik

i. ü ridā 174/5

i. -i vużūʿ 545/7

ibtidā A. ilk olarak, başlangıç 2/3, 53/5

ibtilā A. aşırı düşkünlük, iptila

i. -da 12/2

i. -sıdın 658/1

icād A. pencere ve kapı üstündeki kemer 115/2

īcād A. yaratma, yeni bir şey çıkarma

ī. -nıñ 5/1

iʿcāz A. aciz bırakma, şaşırtma 498/4

icāzet A. izin 692/1

ictināb A. sakınma, çekinme 514/1

i. -dadur 188/8

i. it - 395/4

iç iç 117/6

i. -de 9/1

i. -i 401/5

i. -idin 144/1

i. -ige 555/3

i. -im 137/3

i. -imdeki 505/1

i. -imge 404/2

i. -inde 400/4

i. -indeki 531/7

i. -dekidin 480/2

i. ü taş 156/5

iç- içmek

i. ! 377/7

i. -iñ 140/8

i. -er min 494/6 (ḳan i.)

i. -erde 627/6

i. -erdin 357/3

i. -erge 148/7

i. -ip 286/2 (şerbet i.)

i. -keç 319/8

i. -kençe 460/8

i. -kenge 131/2

i. -kendin 557/4

i. -kenimdin 110/4

i. -küçi 195/8 (bāde i.)

i. -mediñ 357/1

i. -megil 173/7 (mey i.)

i. -men 105/2

i. -megüm 105/8

i. -mey 495/6

i. -meyin 569/7

i. -mişem 82/3

i. -se 167/6

i. -sem 10/7

i. -seng 321/8
i. -ti 249/3
i. -tiler 131/6
i. -ür 125/6
içkeri içeri 594/3, 600/3
i. -din 625/1
içmek içme, içiş 266/4
i. oluptur 125/6
i. -imge 30/1
i. -ke 292/6
i. -ing 557/1
i. -ni 432/1
i. yimek 410/1
içre içinde 354/5, 355/4

i'dādī A. hazırlama yeri
i'. -ning 137/5
idbār A. talihsizlik, düşkünlük
159/7, 232/6
i. -ı 298/3
i. -ım 160/3 (aḫter-i i.)
idrāk A. anlayış, akıl erdirme
106/6, 319/2
i. -immi 411/6 (mir'āt-ı i.)
i. -idin 159/1
i. iyle - 319/2
iflās A. (mal, para, bilgi...)
bitirme, tüketme
i. -dın 51/5,
701/1
iftirā A. suç yükleme 7/4
ifrāṭ A. aşırı gitme
i. ile 140/6

i. -ı 404/4
i. -ıdın 506/1
ifşā A. açığa vurma, gizli bir
şeyi yayma
i. -sıġa 482/7
i. ḳıl - 216/1
357/7
i. -yı 'ışḳ 438/7
ifṭār A. iftar, oruç açma
i. -ġa 230/6
i. u rūze 288/3
ig- eğmek
i. -ip 147/1 (ḳadni i.)
i. -me ! 175/4

igil- eğilmek
i. -ür 77/2
ig(i)n sırt, omuz
i. -ide 551/3
i. -ige 593/5, 616/9
i. -im 553/6
i. -imde 374/2
i. -ime 304/6
i. -imdin 73/1
i. -imge 379/4
i. -ing 69/10
i. -inge 158/4
igmāż A. göz yumma, görmemezlikten
gelme 276/5
igme eğilmiş, iki kat olmuş
i. ḳad birle 534/3
i. ḳaş 622/2

igne igne
i. birle 547/5
i. -din 331/1
i. -sidin 440/6
igri eğri 219/2
i. -dürler 643/6
igrilik eğrilik, eğrik 280/9
i. ḳad 219/2
igrim su çevrintisi
i. -ige 578/6
iḥāṭa A. kuşatma, sarma, çevirme
i. iyle - 17/4
ihānet A. haksızlık, kötülük
i. ü'ār 223/2
iḥdar A. yaşmaklama, ferace giydirme
232/7

iḫfā A. gizleme, saklama
i. -sı 363/9
i. -sığa 51/1
i. -sın 436/3
iḫlāṣ A. içten dostluk, bağlılık
271/6
iḥmāl A. önemsememe, aldırmama; terk etme; bırakma
i. -dür 159/9
i. -i 181/5
i. iyle-243/6, 398/9
iḥrām A. Hacıların Kabe'yi tavaf için Mekke dışında örtündükleri dikişsiz bürgü
i. -ı 653/6
i. -ın 423/7

iḥsān A. bağış, iyilik etme 172/6, 303/8
i. -ıdın 660/33
i. bile 135/5
i. birle 24/4
i. iste - 161/8
i. iyle - 364/7
iḥsās A. hissettirme, üstü kapalı anlatma, sezdirme
i. ḳıl - 471/2
iḫtilāf A. ayrılık, uyuşmazlık, anlaşmazlık 614/6
i. -ında 552/4
iḫtilāl A. bozukluk, düzensizlik
571/8
iḫtilāṭ A. karışma, katışma 283/3

iḥtimāl A. ihtimal, olabilirlik
i. -i 138/4
i. -din 492/7
i. -im 537/7
ihtimām A. özenme; dikkatli/titiz çalışma 181/5
i. ḳıl - 398/9, 657/32
iḥtirāz A. sakınma, çekinme, korkma
i. it - 616/1
i. iyle - 565/4
iḥtiyāc A. muhtaçlık, gerek duyma
i. imes 43/4
iḫtiyār A. seçme, tercih; katlanma
133/5, 168/6
i. -ı 344/1
i. -ıdın 466/9

i. iyle - 540/4
isbāt A. doğrulama; gerçeği orta-
ya çıkarma 612/6
iski eski 156/6, 274/7
i. dāġ 527/2
iskir- eskimek
i. -gen 144/1
İslām A. İslam 148/6
İ. -ım 569/6
İ. kirek 337/7
İslāmsız İslam olmayan, İslamı ol-
mayan 187/2
kişver-i İ. 182/1
irsāl A. gönderme, yollama
i. üçün 12/3
i. it - 397/7
isle- koklamak
i. -ben 167/4 (saçın͡gnı i.)
i. -gey min 607/2
i. -p 603/1
i. -p i. -p 602/1
i. -y 267/5
islen- kokulanmak, kokmak
i. -ip 94/9
ʿismet A. temizlik, günahsızlık
ʿi. -de723/3
ʿi. -in 660/22
isnād A. dayandırma, yükleme
i. iyle - 425/8, 502/3
iste- istemek
i. -ben 24/4,
389/1
i. -di 373/7
i. -genler 200/1
i. -megil 509/7
i. -men 406/2
i. -men͡g 237/6
i. -mes bolsa 391/4
i. -n͡g 349/4
i. -n͡giz 200/1
i. -p 124/6
i. -p turur 544/3
i. -r 128/3
i. -r bol - 231/6
i. -r irdim 49/3
i. -rge 160/9
i. -r mü 509/7
i. -rem 90/1
i. -r olsan͡g 236/7
i. -r isen͡g 246/4
i. -r sin 120/6
i. -r siz 374/1
i. -r irsen͡g 189/9
i. -sen͡g 5/7
i. -yü 247/2
i. -yü bol - 274/9
istemek isteme, isteyiş
i. -din 258/8
istemeklik isteme gereğini duyma 637/4
istiʿāre A. ödünç alma 532/6
istiʿdād A. doğal eğilim; anlayışlılık/
akıllılık
i. irür 163/7
istiġfār A. Tanrı'dan günahını bağışla-
masını dileme 280/8

istiġnā A. tok gözlülük; nazlanma, çekinme 124/1, 267/6
i. ḳıl - 52/8
kibr ü i. 124/1
istiġnā-dis̱ār A. çok nazlı, çekingen 81/8
istiḫāre A. bir işin hayırlı olup olmayacağını anlamak üzere abdest alıp, dua edip uykuya yatma; hayırlı olmasını arzu etme 190/6
i. ḳıl - 526/7
i. iyle - 438/6
istiḳbāl A. gelecek, gelecek zaman 518/5
istiḳāmet A. yön, doğruluk 434/6
i. tap - 87/2
istiḳlāl A. başına buyrukluk, hürlük
i. -dür 160/7
istimāʿ A. dinleme, kulak verme 241/1
i. it - 416/3
istimālet A. gönül çekme, avutma
i. -im 426/7
istişhād A. tanık gösterme, tanık getirme 142/7
istiẓhār A. dayanma, güvenme; yardım dileme 724/4
istür- estirmek
i. -gūsi 39/7
ʿisyān A. itaatsizlik; ayaklanma, Tanrı'nın emirlerine uymama 4/7, 7/80

iş iş 244/5, 280/7, 398/8
i. -ide 398/9
i. -ige 398/9
i. -im 427/1
i. -iñgde 355/5
i. -iñgiz 204/5
i. -ke 280/7
i. -ni 140/2, 218/3
i. -te 225/6
i. küni 20/3, 660/72
iş- eşmek
i. -key 188/2
işāret A. işaret; iz, belirti
i. -ide 101/1
işek eşek 520/5
i. ṣavtı 683/2
işik eşik, kapı eşiği, kapı 21/6, 3
i. -i 42/5
i. -ige 360/2
i. -iñgde 382/3
i. -ler 495/6
i. -ni 288/7
i. -tin 428/4
işiksiz eşiksiz, kapısız
i. öy 527/6
işit- işitmek, duymak; dinlemek
i. ! sin 123/7, 454/7
i. -keç 123/2
işit- işitmek
i. -keli 441/3
i. -kendin 153/4
i. -keñge 708/2
i. -mey 12/2
i. -se 602/7

i. -tim 347/6
işkestelıġ F.T. kırılmışlık
i. -ım 434/4
ʿişret A. içki; içki içme 203/1, 244/1
ʿi. -din 147/3
ʿi. -ki 502/7
ʿi. bile 70/5
ʿi. ehli 210/7
ʿi. meyi 536/6
iştiyāḳ A. özleme, özlem
i. -ı 188/4
i. -ım 157/2
ʿişve A. cilve, naz
ʿi. birle 140/3
ʿi. -lerdin 496/2
ʿi. -n͡g 317/1
ʿi. -si 212/6
ʿi. bile 251/1
nāz u ʿi. 251/1
ʿişve-ger A.F. cilveli, nazlı 375/2
ʿi. -ler 140/3
it- etmek, yapmak, kılmak
i. -e alman 108/6
i. -e almas 395/4(ictināb i.)
i. -edür 147/1 (yād i.)
i. -er 142/1 (şād i.)
i. -erde 256/7
i. -erem 429/3
i. -erge 364/2, 556/4
i. -ip irmiş 445/7
i. -iptür 250/7
i. -ke min 475/1 (tedbīr i.)
i. -ken 81/1 (zār i.)
i. -kençe 463/3
i. -ken dik 455/1
i. -kendin 438/3
i. -kenide 252/5 (cevr i.)
i. -key idim 252/6 (fikr i.)
i. -kil 112/6, 372/1
i. -kü dik 537/5
i. -küçidin 43/3 (nāz i.)
i. -medi 218/3
i. -medim 137/9 (fehm i.)
i. -megil 368/1
i. -mem 419/5
i. -men͡giz 140/2
i. -mes 238/1
i. -megey irdin͡g 401/3
i. -megüsi 304/2
i. -men 298/4 (meyl i.)
i. -mey 283/5 (ḳaṭʿ i.)
i. -meyin 507/1 (meẕkūr i.)
i. -miş 265/1 (müsülmān i.)
i. -mişem 234/9 (ḫūy i.)
i. -sen͡g 220/5
i. -sem 225/1 (niyāz i.)
i. -sün 191/7
it- kaybolmak, başını alıp gitmek
i. -ti 160/7, 399/7
i. -tim 368/1
i. -tin͡g 364/3
it köpek
i. -çe 673/2
i. -ige 409/2

i. -dür 142/3
i. ki 521/1
i. kim 148/7
iyle- eylemek
i. ! 395/6 (riʿāyet i.)
i.-ben 5/7
i. -din͡g 356/1 (al i.)
i. -dür 39/6
i. -gen 507/8
i. -r irmiş 245/5
i. -genlerni 5/7 (ʿibādet i.)
i. -gey 403/3 (i. pinhān)
i. -gü diktür 415/6(helāk i.)
i. -güm 529/1 (sücūd i.)
i. -gün͡gdür 130/3 (emr i.)
i. -lerde 393/4
i. -lerge 397/6
i. -me 154/6
i. -medin͡g 233/4
i. -megey 8/1 (rağbet i.)
i. -mes 226/1 (bī-dād i.)
i. -miş 243/1 (bed-ḥāl i.)
i. -miş min 284/6
i. -n͡g 22/7 (meded i.)
i. -n͡giz 140/9 (şükr i.)
i. -p idi 596/2 (ṭulūʿ i.)
i. -p ikin 433/6
i. -p irdim 81/7 (tevbe i.)
i. -p turur 281/7 (ʿıyān i.)
i. -r çağı 3/4
i. -rem 274/6 (i. ʿıyān)
i. -rge 642/3 (temāşā i.)
i. -r irdi 508/3 (ṣāf i.)
i. -r irsen͡g 97/9
i. -rler 222/3
i. -sen͡g 145/9 (maḳbūl i.)
i. -sün 266/4 (aḳ i.)
i. -y alğança 562/2
i. -y almadım 213/1
i. -y almağum 284/5
i. -yin 319/2 (idrāk i.)
iye sahip
i. -si 708/3
iylemek eyleme, etme 227/1
i. -imdin 494/1 (ʿıyān i.)
i. -ni 117/2 (yād i.)
i. -tin 381/2 (vaṣfın i.)
iz- iz
i. -i 272/2
i. -in͡gni 410/4
iz- ezmek
i. -di 307/3 (zehr i.)
i. -gil 336/6
ʿiẕār A. yanak 104/5, 180/5(ṣubḥ-ı ʿi.)
ʿi. -ı 392/2
ʿi. -ın 33/6, 284/6
ʿi. -ın͡g 381/1
ʿi. noḳṭası 381/1
iżāfet A. bağ, ilgi; ilişki 23/8,252/5
iẓhār A. gösterme, ortaya çıkarma
i. -ı 363/9
i. -ıdur 137/4
i. ḳıl - 16/4
i. -ı feṣāḥat it - 379/5

F

K

ḳabīle A. boy
ḳ. -si 146/4
kābin ağırlık, kalın 311/6
ḳabr A. mezar 368/3, 527/6
ḳ. -idür 376/4
ḳ. -iġa 332/7
ḳ. -im 428/7
ḳ. -imde 185/1
ḳabuḳ kabuk 322/4
ḳabūl A. alma, kabul etme; razı olma 345/3
ḳ. it - 193/2
ḳ. iyle - 473/2
ḳ. ḳıl - 5/1, 9/7
kāc F. tokat 421/4
k. -dın 144/3 (müşt ü k.)
k. ü gūş-māl 476/4
ḳaç- kaçmak
ḳ. ! 107/7
ḳ. -ar 100/7
ḳ. -ın͡g 270/3, 500/9
ḳ. -ıp 224/6
ḳ. -maġay 497/7
ḳ. -mayın 567/5
ḳ. -tı 252/2
ḳ. -tılar 543/5
ḳaçan ne zaman 8/5, 304/3
ḳ. -dın 421/3
ḳ. -ġa 739/1
ḳ. -ġaça 422/8
ḳaçmaḳ kaçma, kaçış 224/8
ḳaçur- kaçırmak
ḳ. -up 101/4
ḳad(d) A. boy
ḳ. -im 484/4
ḳ. -in͡g 381/2
ḳ. -in͡g dik 22/4
ḳ. -in͡g durur 159/4
ḳ. -ini 151/5 (zülfi vü k.)
ḳ. -in͡gġa 506/3
ḳ. -in͡ge 163/3 (nihāl-i k.)
ḳ. -in͡g birle 358/5
ḳ. -ni 222/1
ḳ. bile 222/2
ḳ. ile 222/4
ḳ. -i mevzūn 24/1
ḳ. -i raʿnā 88/3
ḳ. -i sevsen 402/1
ḳ. ü leb 161/1
ḳ. ü aġ(ı)z 298/4
ḳ. ü raʿnālıḳ 355/1
ḳ. ü reftār 521/4
ḳ. ü yüz 510/5
ḳ. ü zülf 171/6
ḳadsiz A.T. boysuz 510/3
ḳadeḥ A. içki bardağı, kadeh 104/3, 147/1
ḳ. -din 256/7
ḳ. -ni 111/3, 239/6 (cām u ḳ.)
ḳ. devri 486/6, 513/8
ḳ. tut - 384/7
ḳ. -i ṣahbā 240/1
ḳadeḥ-pālā A.F. süzülmüş şarap 240/5 (dürd-i ḳ.)

ḳadeḥ-nūş A.F. şarap içen/içici
528/9

ḳadeḥ-peymā A.F. şarap içen 105/1,
261/6 (şūḫ-ı ḳ.)

ḳadem A. ayak; adım; uğur 3/6,
132/9, 239/7

ḳ. -ġaça 573/5

ḳ. -ni 656/7

ḳ. birkit - 506/9

ḳ. çıḳar - 662/1

ḳ. ḳıl - 721/1

ḳ. ḳoy - 199/7, 367/5

ḳ. ṣal - 656/7

ḳ. ur - 228/6, 347/8

ḳadīm A. eski, eski zaman 396/7,
657/23

ḳadr A. değer, itibar; onur;
rütbe, derece

ḳ. -de 6/6

ḳ. -im 201/6

ḳ. -i pād-şā 222/5

ḳ. u berāt 655/19

Ḳāf A Zümrüd-i Anka kuşunun
yaşadığı mitolojik dağ
137/5, 153/4

ḳāf A. Arap alfabesindeki " ق "
harfi

ḳ. -ında 552/1

ḳ. -ı ʿışḳ 302/9

ḳ. -ı şevḳ 12/3

ḳafes A. kafes 227/5

ḳ. -de 605/3

ḳ. -i 605/2

kāfī A. yetişen, elveren; yeter

k. durur 58/8

kāfir A. hakkı tanımayan; Allah'a
inanmayan; küfreden; iyilik
bilmez, nankör 148/6, 229/4,
235/6

k. -ī 57/3, 231/2

k. -i āteş-perest 158/7

k. -i bī-bāk 335/4

k. -i ḫūn-ḫ̬ār 255/4

k. -i ḫūn-rīz 99/1

k. -i ʿışḳ 5/6

kāfir-istān A.F. İslam dininden ol-
mayanların ülkesi

k. -dın 367/4

kāfirlıġ A.T. kafir olma; hakkı,
Allah'ı bilmezlik/tanımaz-
lık 80/7

kāfūr A. hekimlikte kullanılan say-
dam renkli, güzel kokulu bir
madde 165/2, 266/1

kāfūr-gūn A.F. kafur renkli 78/7
(bāde-i k.)

ḳāġaẕ F. kağıt

ḳ. -da 373/1, 466/3

ḳ. ile 599/3

kāḫ F. köşk, kasr; bina; oda

k. -ım 406/9

k. -nı 650/5

kāhil A. olgun; ağır, çabasız; durgun 138/9, 660/26

k. irür 108/9

ḳahr A. zorlama; mahvetme, ezme 115/4, 141/4

ḳ. -ıñg 3/5, 242/5

ḳ. ile 262/1

kaḥramān F. kahraman, yiğit, cesur 660/19

kāh-rübā bkz. keh-rübā 38/2

keh-veş F. saman gibi, samanımsı 248/2

ḳaḳ- (kapı) çalmak, vurmak

ḳ. -ḳıl 288/7

ḳaḳıl- çakılmak, kakılmak

ḳ. -mış 579/5

ḳ. -ur 727/1

ḳaḳşal kendi kendine kuruyup parçalanan odun 442/5

ḳāḳum A. kakum (derisi çok değerli bir hayvan) kürkü

ḳ. dik 327/9

kākül F. perçem

k. mü 392/2

k. -in 230/3

k. -üñg 9/3, 358/1

ḳal- kalmak, durmak, sürdürüp gitmek

ḳ. -dım 234/3

ḳ. -ġa min 553/5

ḳ. -ġalı 553/6

ḳ. -ġan 255/6

ḳ. -ıban 339/2

ḳ. -ġan 257/1 (k. eser)

ḳ. -ġan dik 27/7

ḳ. -ġança 378/5

ḳ. -ġan irse 378/5

ḳ. -ġusı 615/3

ḳ. -ġusıdur 344/9

ḳ. -maġay 162/7

ḳ. -maġay irdi 379/3

ḳ. -maġay sin 244/6 (belāġa ḳ.)

ḳ. -mamış 21/4

ḳ. -masun 363/8

ḳ. -mış 355/6 (ḫāṭırımda ḳ.)

ḳ. -mışam 18/1

ḳ. -mış irdi 515/3

ḳ. -mışım 427/7

ḳ. -sa 405/6

ḳ. -ur 224/6

ḳ. -up min 37/5 (ḥayrān ḳ.)

ḳ. -ur min 224/6

ḳāl A. söz, laf

ḳ. -i 138/6 (ḳīl ü ḳ.)

ḳ. -im 537/4

ḳ. ehli 152/7

ḳ. ü ḳīl 657/18

ḳalb A. yürek, gönül 73/7

ḳ. -ide 196/4

ḳ. ü til 216/4

ḳalʿa A. kale, hisar

ḳ. -i Ḫayber 57/3

ḳ. -i pūlād 547/5

ḳāle F. kumaş 525/7

ḳalem A. kalem 397/7

ḳ. -i 303/2
ḳ. ḳoy - 506/5
ḳalem-dān A.F. kalemlik 303/2
ḳalender F. kalender, derviş
ḳ. dik 52/2
ḳalender-veş F. dervişi andıran, dervişe benzer 219/9
ḳalender-ḫāne A. yoksul dervişlerin barınmaları için yapılan tekke 586/6
ḳālıb A. gövde, beden 191/2
ḳalın yığın, çok, yoğun 599/2
ḳ. -raḳ dururlar 673/2
ḳalḳan kalkan 393/4, 518/4
ḳ. -ı 552/3
ḳ. -lar 20/5
ḳallāş A. hovarda, hayasız, hileci 153/7 (şūḫ-ı ḳ.)
ḳ. -ı mudur 173/6
ḳ. -ım 429/4 (ḫumār-ı ḳ.)
ḳallāşlıġ A.T. hovardalık 296/6
ḳalmāş F. boş söz, saçma sapan söz
ḳ. -ıñg 355/6
kām F. istek, arzu; lezzet, zevk 146/7
k. -ım 243/6
k. -ım bile 569/1
k. -ımdur 333/4, 393/5
k. -ımġa 215/2
k. -ın 359/6
k. -ını 354/7
k. al - 707/2
k. iyle - 17/6
k. top - 299/5
k. u āsāyiş 211/4
ḳamaş- kamaşmak
k. -tı 646/1 (közler ḳ.)
kām-cū F. maksadına ulaşmak isteyen 522/1
ḳamer A. ay 144/3
k. -ġa 161/3
k. -ni 242/4
k. -devri 525/5
ḳāmet A. boy 379/1
k. -i 231/2
k. -in birle 346/3
k. -idin 138/9 (zülf ü ḳ.)
k. -indür 358/2
k. -iñg 158/4, 317/1
k. -i dil-cū 36/1
k. -i mevzūn 275/2
k. -i raʿnā 277/4
k. ü ruḫsār 159/1
ḳamḳaġ deve dikeni 696/2
ḳamış kamış, ney 260/5, 336/4
ḳamışlıḳ ḳamışlık 19/4
kāmil A. olgun; eksiksiz, tam 115/6 (ʿışḳ-ı k.)
k. -dür 176/2
k. -ġaça 575/9
k. durur 260/4
k. bol - 4/1
kām-revā F. isteğine erişen, amacına ulaşan 177/5

kām-rānlıġ A.T. isteğine kavuşmuşluk, mutluluk
  k. -lar 198/1 (murād u k.)
kān F. maden ocağı; kuyu; kaynak 2/7
  k. -idin 23/2
  k. -imdin 352/3
  baḥr u k. 241/5
ḳan kan 217/5, 395/7
  ḳ. -dur 178/1
  ḳ. -ġa 264/3
  ḳ. -ıma 628/4
  ḳ. -ımġa 130/1
  ḳ. -lar 20/3
  ḳ. -larımnı 415/3
  ḳ. -nıñg 263/4
  ḳ. birle 342/7 (dāġ u ḳ.)
  ḳ. içre 131/2 (ḳaṭre-i ḳ.)
  ḳ. ile 243/4
  ḳ. irmiş 264/5
  ḳ. isi 401/9, 609/3
  ḳ. imes 340/4
  ḳ. mu 239/1
  ḳ. üze ḳ. 449/3
  ḳ. yaş 126/3, 297/2
  ḳ. aḳ - 191/6
  ḳ. -(a) kir - 568/3, 628/4
  ḳ. bir - 241/4
  ḳ. bol - 393/2
  ḳ. it - 265/1
  ḳ. iyle - 245/5
  ḳ. ḳıl - 72/1
  ḳ. tök - 129/5, 354/4
  ḳ. tut - 656/20
  ḳ. yaş it - 368/2
  ḳ. yıġa - 140/5
  ḳ. yut - 12/1, 117/6
  ḳ. yutmaġ 495/5
  ḳ. u zaḫm 340/7
ḳan- ikna olmak, doymak
  ḳ. -dı 344/1
  ḳ. -madı 629/1
ḳanāʿat A. yetinme, kanma/kanış; görüş 177/6
  ḳ. -ıdın 288/2
ḳanat kanat 73/1
  ḳ. -ı 175/6
  ḳ. -ıñg 171/2
  ḳ. -ıñgda 541/5
  ḳ. -lar 389/1
  ḳ. -larıdın 246/1
  ḳ. ur - 724/3
  ḳ. urmaḳ 724/6
ḳand A. şeker
  ḳ. -ıdın 286/2
ḳanı hani, nerde 114/1, 133/4
kāniʿ A. kanaat eden; inanmış; kanmış 288/2
  k. -dür 727/1 (peyker-i k.)
  k. ol - 636/7
ḳanlıġ kanlı 11/2, 129/2, 318/4
  ḳ. düşmen 355/7
ḳānūn A. kural
  ḳ. -ı eṭvār 551/8

ḳapla- kaplamak, örtmek
    ḳ. -p 44/7
ḳaplan kaplan
    ḳ. -ı 192/8
ḳar kar 266/2
    ḳ. u muz 266/9
ḳaʿr A. çukur, dip
    ḳ. -ıġa 256/3
kār F. iş güç; iş
    k. ḳıl - 519/7
ḳar- karmak
    ḳ. -mış 8/5
ḳara kara, siyah 230/7, 383/5
    ḳ. -da 249/6 (aḳ u ḳ.)
    ḳ. -ġa 274/3
    ḳ. -lardın 169/5
    ḳ. -nı 266/1
    ḳ. -sıdur 362/3
    ḳ. bādām 657/23
    ḳ. basḳan 544/5
    ḳ. belā 422/3
    ḳ. il 391/4
    ḳ. ḳayġu 371/6
    ḳ. köz 3/5
    ḳ. miñg 50/1
    ḳ. nergis 32/2
    ḳ. su 721/1
    ḳ. şām 405/2
    ḳ. şencerf 506/5
    ḳ. tevbe 714/2
    ḳ. tofraġ 544/2
    ḳ. tofraḳ 489/7
    dāğ ḳ. -sı 399/4
    köz ḳ. -sı 384/3
    ḳ. it - 496/5
    ḳ. iyle - 230/7
    ḳ. ḳıl - 263/1, 359/1
    ḳ. kör - 422/3
ḳaralıġ karalık, siyahlık 94/6
    ḳ. -ın 274/3
ḳaranġu karalık 148/5, 293/1
    ḳ. ḳıl - 41/2, 293/1
ḳaranġuluḳ karanlılık 323/1
ḳarār A. karar, durma; rahat; yerleşme 23/7
    ḳ. -ım 415/1
    ḳ. -ī 209/1
    ḳ. tut - 56/7
    ṣabr u ḳ. 152/4
ḳarar- kararmak
    ḳ. -dım 520/4
    ḳ. -ġan 169/5, 259/2
    ḳ. -ıp 217/5
    ḳ. -mış 431/2
ḳardaş kardeş
    ḳ. -ın 508/5
ḳare kara
    ḳ. iyle - 438/1
kār-geh F. işyeri; dünya 12/8
    k. -de 189/6, 411/6
ḳarġış ilenç, beddua
    ḳ. -ımdur 427/5
kār-ḫane F. iş yeri; dünya 432/6
ḳarı bir kulaçlık uzunluk ölçüsü
    ḳ. -dur 724/4
ḳarı yaşlı, ihtiyar 420/4

k. -din 497/4
kaşı- kaşımak
k. -ġay 493/7
k. -ıp 63/9
k. -ptur 144/7
kāşī F. çini, fayans 598/6
kāşkī F. keşke, ne olurdu 127/7, 206/2, 560/6
kaşlıġ kaşlı 296/2
kaṭ' A. kesme, kesilme; sona erdirme 283/5
k. -ıda 228/6
k. it - 283/5, 429/3
k. iyle - 573/5, 654/11
k. kıl - 506/7
k. -ı mesāfet 516/6
k. -ı naẓar iyle - 632/4
kat- katmak
k. -adur 143/5 (kanın k.)
k. -a kal - 303/2
k. -kunça 555/7
k. -mış 256/7

kaṭ'ā A. asla, hiç 28/4, 118/3, 127/1
k. kıl - 216/7
kaṭār A. sürü, dizi
k. -ıdın 466/8, 501/1
kaṭarāt A. katreler, damlalar
k. -ını 526/5
katık katı, sert, ağır; acımasız 14/7, 211/6
k. -dur 266/7, 532/7
k. irmes 58/6
k. ḥāl 217/3
k. maraż 254/2
k. yir 727/3
katıklık katılık
k. -dın 80/5
katıştur- katıştırmak
k. ! 501/5
kātib A. katip, yazıcı 50/2, 200/6
k. -i każā 202/9
k. -i takdīr 32/3
kātil A. katil, öldüren 136/1, 249/2
k. -çe 532/1
k. -dür 382/2
k. -ġaça 575/1
k. -idür 199/6
k. -imni 170/6
k. irür 382/2 (zehr-i k.)
k. -i nā-mihr-bān 361/2
k. ü ḫūn-ḫvār 206/1
kātil-veş A.F. katil gibi, acımasız 238/5
katl A. öldürme, öldürüm 142/1,258/3
k. -iġa 157/7, 386/7
k. -ime 411/7
k. -imġa 218/6
k. -i üçün 177/3
k. -im 238/3
k. bile 255/1
k. ehli 384/4
k. tīġı 427/4

ḳ. üçün 233/3
ḳ. vaḳtı 21/1
ḳ. it - 96/1
ḳ. iyle - 502/5
ḳ. ḳıl - 428/2
ḳ. -i ʿam iyle - 80/3, 443/4
ḳatla defa, kez 219/6, 378/6
386/3
ḳaṭre A. damla 161/4, 268/2
ḳ. -ī 277/3
ḳ. -leri 168/2
ḳ. ḳ. 243/4, 542/5
ḳ. tir 551/4
ḳ. -i eşk 333/4
ḳ. -i ḳan 131/2
ḳ. -i nīl 268/3
ḳattāl A. çok öldüren/öldürücü
245/8
ḳ. -dür 159/2
ḳ. imiş 245/7
ḳav- kovmak
ḳ. -ar sin 380/5
ḳ. -dı 368/3
ḳ. -ġan sayı 541/3
ḳ. -ġan zaman 444/7
ḳ. -ma ! 370/2
ḳ. -manġ 21/3
ḳavī A. güçlü, kuvvetli 3/2
ḳavla- kovmak
ḳ. -ban 457/4
ḳ. -rlar 430/2
ḳavlamaḳ kovma , kovuş 316/1
ḳavm A. topluluk, budun 67/9
ḳ. ü ḫayl 258/7
ḳavmaḳ kovma, kovuş 469/5
ḳavmaḳlıġ kovma hali, kovmayı gerek-
tiren durum 20/6
ḳavs A. kavis, yay
ḳ. -i ḳuzaḥ 132/5, 338/5
ḳavslıḳ A.T. kavisli 391/3
ḳavvās A. okçu
ḳ. -ı ḳażā 586/3
ḳay ne (taraf) hangi; nereye 506/7,
592/2
ḳay- kaymak
ḳ. -dı 284/6
ḳaya kaya 132/3
ḳayan nere, nereye 81/1, 429/2
ḳ. -dın 430/2
ḳ. kim 143/9, 256/6
ḳayd A. baġ, zincir; sınırlama; önem-
seme; yazma; kaygı, tedirgin-
lik 97/6
ḳ. -dın 198/3
ḳ. -ı 122/7, 263/7
ḳ. -ıġa 435/4
ḳ. ol - 434/3
ḳayda nerede 4/5, 149/1, 233/2
ḳ. -dur 133/3
ḳayġu tasa, keder, kaygı 197/2, 290/1
ḳ. -dın 218/1
ḳ.-m 425/7
ḳ. -sıdın 302/7
ḳayġuluḳ kaygılı, derdli 323/1,7

ḳayġur- kaygılanmak, tasalanmak
ḳ. -ġalı 596/6
ḳ. -ġay 652/1
ḳ. -ġu dik 326/5
ḳ. -ma ! 565/5
ḳ. -maġum 83/2
ḳāyil A. (ḳā'il) söyleyen; razı olmuş, boyun eğmiş 80/7
ḳ. irür 379/5
ḳ. sin 346/7
ḳ. ol - 612/6
ḳayna- kaynamak
ḳ.-ban 165/6
ḳ.-r 193/8
ḳaynat- kaynatmak
ḳ. -urġa 715/1
ḳaysı hangi 30/9, 131/1
ḳ. -ġa 42/6
ḳ. -nı 459/2
ḳ. -n͡gız 349/6
ḳ. yan 253/6
ḳayt- dönmek, geri dönmek
ḳ. -ḳalı 419/2
ḳ.-mas 679/2
ḳ. -ur 56/9 (ḳ.vaḳtı)
ḳ. -urı 419/2
ḳaytar- geri döndürmek, çevirmek, caydırmak
ḳ. -ın͡g 349/3
ḳ. -ur 487/6
ḳaytarmaḳ geri döndürme, caydırma
ḳ. -dur 247/3
ḳayu hangi, o ki, ki 3/1, 165/6
ḳażā A. olacağı önceden Tanrı tarafından takdir olunan şeylerin gerçekleşmesi; hüküm, hüküm verme; kaza
ḳ. -dın 45/8
ḳ. -dındur 263/8
ḳ. ḳıl - 263/8
ḳaz- kazmak
ḳ. -dı 313/5
ḳ. -dım 218/3
ḳ. -ġa min 58/4
ḳ. -ġanımdın 133/4
ḳ. -masa 547/4
ḳazan kazan
ḳ. -ġa 715/1
ḳ. -ın 189/2
ḳazġan- kazanmak, edinmek
ḳ. -dı 233/5 (güneh ḳ.)
ḳ. -dın͡g 114/6
ḳ. -madı 629/1
ḳ. -sa 175/8
ḳ. -ur 139/7
Ḳāżıyü'l-ḥācāt A. herkesin dileklerini/isteklerini yerine getiren, Allah 1/4
kāẕib A. yalan, uydurma
k. -dür 416/4
ḳazmaḳ kazma, kazış 526/4
ḳ. -ı 435/5
ḳ. -nı 369/6

kebāb A. kebap
k. irür 392/3
kebg F. keklik
kebg-i derī F. dağ kekliği
k. -din 493/1
kebūter F. güvercin 57/5, 541/1
k. dik 541/7
kebūter-bāz F. güvercin yetiştiren / besleyen kimse
k. üçün 541/6
kec-reftār F. tuttuğu yol sakat olan 119/8, 280/9
keçkūl F. dervişlerin ya da dilencilerin kullandığı dilenme çanağı
k. -i 276/8
kedū F. şarap kabı 276/8, 299/2
kef A. avuç
k. ur - 309/5
kefāret A. bir günaha karşı tutulmak üzere yapılan ya da tutulan şey
k. -ḳa 347/6
kefen A. kefen 318/4
k. -i 590/4
k. -im 417/2
k. -ing 343/6
kef(f) A. ayağın altı, taban
k. -i pāy 453/1
kefīl A. kefalet eden 268/5
kefş F. ayakkabı
k. ü destār 514/10

keffe A. kefe, terazi gözü
k. -side 533/8
kehf A. mağara, in 51/6
keh-keşān F. samanyolu
k. -dın 122/4
kehrübā F. kehribar 225/5
k. dik 407/3
kelām A. söz 424/7 (ḫayr k.)
k. -ı 471/7
k. -ıng 22/2
k. -ı melīḥ 101/3
k. -ı muḫtaṣar 467/8
k. -ı şeker-efşān 336/2
ke'l-ʿadem A. yokmuş gibi
k. -dür 513/8
kelīm A. Hz.Musa'nın ünvanı 396/3
kelime A. söz, lakırdı 383/7
Kelīmu'l-lāh A. Hz.Musa'nın lakabı
K. dik 626/4
kem F. az, eksik; kötü, bozuk 165/5, 451/7
k. -dür 12/2
k. -ini üçün 222/3
k. imes 659/34
k. bol - 82/4
k. olmas 198/9
kemāhī A. (kemāhiye) olduğu gibi,aynen 657/17
kemāl olgunluk, mükemmellik 115/2,575/9
ehl-i kemāl 575/9
k. tap - 260/4
k. -i diḳḳāt 660/33

k. -i ḳudret 660/67
k. -i melāḥat 101/3
kemān F. yay, kavis 94/8
k. -ı 410/7
kemān-ḫāne F. yay evi,
yay yapılan yer 617/3
kemend F. kement, güzelin saçı
k. -i 46/3, 524/8
k. -idin 417/4
k. it - 238/6, 254/1
kemer F. kemer, kuşak 61/4, 262/4
kemīn F. çok az, pek küçük
k. -i 222/3
k. ḳıl - 447/4
kemīne F. noksan, eksik 321/8
kemlik F.T. kötülük 513/7
kenāre F. kıyı, kenar 190/2,
619/2
kerāmet A. kerem, bağış 73/5
kerāne F. kıyı, kenar 17/4
k. iyle - 432/4
kerem A. soyluluk; eli açıklık,
bağış 4/7, 113/6
k. -dür 513/7
k. -in 451/7
k. birle 42/7
k. ehli 552/9
k. iyle - 161/7
k. ḳıl - 658/34
kerī F. bedel, layık
k. ḳıl - 549/7
kes̱āfet A. sıklık, çokluk 252/3
k. -dür 516/3
k. bile 7/7
kesb A. çalışıp kazanma
k. it - 424/1
k. -ide 458/6
k. -din 663/3
k. -ige 243/3
k. ḳıl - 489/4, 703/1
k. -i hūş 73/4
k. -i ustād 610/5
kes̱ret A. çokluk, bolluk
k. -din 438/5
k. -i 426/2
k. -irür 197/6
keşf A. ortaya çıkarma, bulma
k. it - 12/8, 366/7
keşiş F. papaz 432/7
ketān F. keten bezi
k. -ımġa 23/5
kevākib A. yıldızlar 50/1, 104/2
k. -dür 168/2
kevkeb A. yıldız 46/7, 244/4
k. -in 170/3, 324/3
k. irmes 423/2
k. -i iḳbāl 160/3, 245/1
k. -i saʿd 114/5
k. -i seyyāre 208/3
kevkeb-āyīn A.F. yıldız parlayışlı
dürr-i k. 225/7
kevn A. varlık, var olma, vücut 513/3
k. -din 114/3, 610/6

kevneyn A. dünya ve ahiret 364/9
k. -din 276/4
kevs̱er A. cennette bir havuzun adı 5/8, 137/7, 299/4
k. üçün 173/7
k. suyı 63/4
mey-i k. 299/4
keyfiyet A. nitelik, nasıllık
k. -in 128/4
k. irdi 86/7
ḳıble A. kıble
ḳ. -de 330/7
ḳ. -i cān 488/4
ḳıçḳır- haykırmak
ḳ. -ıp 425/9
ḳıl saç kılı 375/3, 385/3
ḳıl- kılmak, yapmak, etmek, eylemek
ḳ. ! 356/3, 378/1 (teraḥḥum k.)
ḳ. -adur 395/2 (ḫarāblıḳ ḳ.)
ḳ. -a al - 409
ḳ. -a alġança ḳ. 378/1
ḳ. -a almas 205/7
ḳ. -ay 250/6
ḳ. -dı 124/2, 222/4
ḳ. -dılar 155/1
ḳ. -dım 280/2
ḳ. -ıban 379/6
ḳ. -ıp 233/5, 242/2
ḳ. -ıp irdi 537/9
ḳ. -ıp min 273/7
k. -ıptur 278/1, 495/7
ḳ. -ġaç 319/2
ḳ. -ġalı 416/6
ḳ. -ġan 232/1
ḳ. -ġan irmiş 278/1
ḳ. -ġanda 269/3, 585/5
ḳ. -ġanıñgda 544/2
ḳ. -ġa sin 452/7
ḳ. -ġay 363/7
ḳ. -ġaylar 311/7
ḳ. -ġıl 244/6
ḳ. -ġuçı 80/6
ḳ. -ġu dik 429/3
ḳ. -ġu diktür 118/2
ḳ. -ġum 314/5
ḳ. -madı 239/2
ḳ. -madım 437/7 (tevbe ḳ.)
ḳ. -madıñg 357/1 (rüsvā ḳ.)
ḳ. -maġan 305/3 (maḥv ḳ.)
ḳ. -maġay sin 129/7(taṣavvur ḳ.)
ḳ. -maġıl 482/6 (şekve ḳ.)
ḳ. -mam 488/2 (nāle ḳ.)
ḳ. -mañgız 504/9
ḳ. -masam 510/1 (ārzū k.)
ḳ. -masañg 240/7
ḳ. -mas irdim 135/5
ḳ. -masun 358/6 (perīşān-ḥāl ḳ.)
ḳ. -maydur 154/3 (neẓẓāre ḳ.)
ḳ. -mayın 482/1 (temennā ḳ.)

ḳ. -may sin 355/6 (ʿamel ḳ.)
ḳ. -mış 224/8
ḳ. -mışam 570/3 (ḳ ḳabūl)
ḳ. -mış min 417/3 (ḫūy ḳ.)
ḳ. -sa 394/7 (peşīmānlıġ ḳ.)
ḳ. -sa bolġay 232/1
ḳ. -sam idi 560/6
ḳ. -ur 235/5
ḳ. -uram 518/5
ḳ. -urda min 438/6
ḳ. -urdın 92/3 (ḳ. mevvāc)
ḳ. -urġa 17/1 (ḳatl ḳ.)
ḳ. -ur irseñ 188/5 (vefā ḳ.)
ḳ. -ur min 12/5(efġān ḳ.)
ḳ. -ur sin 109/2
ḳıldur- kıldırmak, yaptırmak
ḳ. -ġa sin 259/7
ḳılıl- kılınmak, yapılmak
ḳ. -ġay 412/6
ḳılıç kılıç 38/5, 99/1
ḳ. -ıñ 452/4
ḳılmaġlıġ kılma, etme
ḳ. irür 292/7
ḳılmaḳ kılma, etme 328/6, 359/6
(şekve ḳ.)
ḳ. -dın 421/1
ḳ. -dur 506/7 (ḳaṭʿ ḳ.)
cilve ḳ. 400/5
ḳ. kirek 328/6
ḳ. kirektür 122/7
ḳın kın
ḳ. -dın 660/82

ḳīr A. zift, katran sıvası
ḳ. ile 362/3
ḳıraġ/ḳıraḳ kenar,yan 381/1, 176/9,
314/4
ḳırān A. talihlilik, mutluluk 135/3,
446/1
ḳırav çiğ, şebnem 520/6
ḳırçıldat- kıcırdatmak
ḳ. -ur 27/1 (tiş ḳ.)
ḳīr-endūd A.F. zift,katran
ḳ. ile 544/5 sıvası
ḳırġavul sülün, yabani tavuk 276/5
ḳırḳ- kırkmak
ḳ. -ıp irdi 586/1
ḳ. -ḳandın 586/2
ḳırtış fidan
k. -ım 427/6
ḳıṣāṣ A. kısas, öldüreni öldürme
271/5 (iẓhār-ı ḳ.)
ḳ. -ım 198/2
ḳısḳa kısa 489/5
ḳısḳar- acele etmek
ḳ. -dı 489/5
ḳ. -ur irdi 573/4
ḳısm A. bölme, dağıtma, nasip
ḳ. -ıñdur 45/8
ḳ. -ı ezel 619/6
ḳısmet A. kısmet, nasip, pay 255/7
ḳ. -im 359/1
ḳ. al - 380/6
ḳ. bol - 152/8
ḳısmī A. bir kısım, bir parça 263/3
(bīmār u ḳ.)

ḳıṣṣa A. fıkra, hikâye, rivayet
389/2
ḳ. -da 79/7
ḳ. -m 646/3
ḳ. -sın 220/3, 368/5
ḳış kış mevsimi 266/1
ḳıvan- inanmak, güvenmek
ḳ. -ma 344/8
ḳıy- kıymak, feda etmek, zulmetmek
ḳ. -ar 674/2
ḳ. -mas 374/4
ḳıyaġ zalim 302/3,674/2
ḳıyāmet A. kıyamet 87/1, 455/5
ḳ. -ḳaça 556/7
ḳ. ḳop - 629/5
ḳıyās A. kıyas, karşılaştırma
232/1
ḳ. it - 670/2
ḳ. iyle - 255/8
ḳıyıġ ucu keskin, öldürücü alet
446/1
ḳıymet A. kıymet, değer, paha
ḳ. -i 134/5
ḳız kız
ḳ. -nı 520/7
ḳız- kızarmak, yanmak
ḳ. -ıp turur 417/1
ḳızar- kızarmak
ḳ. -dı 262/4
ḳ. -ġan 376/5
ḳ. -mış 373/5
ḳızġın- kıskanmak
ḳ. -ıp 644/3

ḳızıḳ kızmış, ateşli 340/4, 476/4
ḳ. -raḳtur 572/2
ḳızıl kızıl, kırmızı 41/3, 184/3
ḳ. bile 250/3
ḳ. gül 22/3
ḳızıllıḳ kızıllık 735/2
ḳızıt- kızdırmak, ateşte ısıtmak
ḳ. ! 398/7 (dimāġıñnı ḳ.)
ḳ. -maydur 376/2
ḳ. -mışlar 508/7
ḳ. -tı 266/5
ḳ. -urlar 32/5
ki F. ki 354/1, 355/6, 356/1...
kibi gibi 124/2, 204/8, 314/5,
424/7
k. -dür 51/6 (ḳılġan k.)
kibr A. büyüklük/ululuk tasalama
k. ü istiġnā 124/1
kibriyā A. büyüklük, ululuk
k. -dur 2/2
kiç geç
k. -rek 312/4
k. k. 667/2
kiç- geçmek
k. ! 562/8
k. -ke min 473/1
k. -meyin 565/7
k. -sün 443/7 (özdin k.)
k. -tiler 296/7 (başlarıdın k.)
kiçe gece 261/5, 320/2
k. -ki 266/8
k. -ler 430/4
k. -sin 383/5 (hecrim k.)

k. kündüz 124/6, 440/2
k. vü kündüz 514/3
kiçik küçük 464/4
k. -din 56/6
k. -dür 715/2
k. durur 598/5
kiçkurun akşamdan sonraki geç vakit 442/3, 444/1
kiçür- geçirmek
k. -di 459/6
kiçürmek geçirme, geçiriş
k. -ke 571/1
kifāyet A. kifayet, yetişme; yeterlik
k. -i 353/7
k. irür 75/5
kīl A. söz
k. irür 525/7
k. ü kāl 138/6, 181/7, 476/2
kil- gelmek
k. ! 221/1, 243/1
k. -di 224/2
k. -di min 515/1
k. -diñ 377/1
k. -edür irdi 518/7
k. -geli 235/7
k. -gen dik 34/2
k. -gendin 515/6
k. -geni 419/1
k. -gen imiş 640/1
k. -genin 467/8
k.-gey 645/7
k. -gey mü 18/5
k. -güm 320/9
k. -güsi 85/6
k. -ip kitken 491/6
k. -iptür 261/7
k. -mediñ 515/7
k. -megey 304/4 (nazarġa k.)
k. -meydür 329/7
k. -mişem 534/3
k. -se 147/8
k. -se idi 667/1
k. -ür 404/6
k. -ürdin 411/4
k. -ürī 667/1
k. -ürige 667/2
kiliş gelme, geliş 640/2
kilk F. kamış kalem 150/7
k. -i 79/4
k. -idin 9/2
k. irür 9/1
k. -i kazā 253/7
k. -i kudret 732/2
k. -i sun' 296/5
k. -i takdīr 721/6
kilmek gelmek, geliş
k. -i 419/2, 636/3
k. -in 39/5
kilmeslik gelmezlik, gelmeyiş
k. -idin 496/1
kiltür- getirmek (krş. kitür-)
k. -düñ 345/6
k. -düñüz 210/1
k. -dür 143/9
k. -ey 580/2

k. -ge sin 450/1, 658/5
k. -mişem 4/1
k. -seńg 615/5
k. -üptür sin 511/2
k. -ür bolsańg 64/4
k. -ür 176/6
kiltürmek getirmek, getiriş 259/4
k. -in 644/7
kim kim 177/4, 355/1, 421/7
k. -dür 265/6
k. -ge 437/3
k. irdi 10/4
kimse kimse, kişi 3/8, 398/4, 438/2
k. -ni 642/7
kīn F. kin, gizli düşmanlık; garaz 22/5, 98/2
k. -idin 295/4 (ṭāḳ-ı k.)
k. ile 384/4
k. irür 192/7
k. ḳıl - 98/2
k. ü vaḥşet 660/19
kināyet üstü örtülü, dokunaklı söz 263/6
kīne-ver F. kinci, kin tutan
k. -ler 660/74
king geç, geniş 342/3, 65/3
kir- girmek
k. -dim 133/1
k. -dińg 124/5
k. -er 109/4
k. -geç 100/1
k. -ge min 248/7(yolġaç k.)
k. -gen çaġda 439/2
k. -gende 515/3
k. -geyler 158/3
k. -gil 223/7
k. -güńg 527/6
k. -gü diktür 568/3 (ḳanıma k.)
k. -güm 615/2
k. -ip 3/5, 235/9
k. -medi irse 276/6
k. -men 534/4
k. -meńgiz 426/6
k. -meyin 274/8
k. -se 384/5
k. -seler 561/4
k. -seńg 176/8
kirāmü'l-kātibīn A. yazıcı melekler 721/4
kirek gerek 219/1, 230/5, 510/3
k. -tür 338/6
k. irdi 86/5
k. irse 17/3
k. bol- 321/4
kirek- gerekmek
k. -mes 237/5, 238/4
k. -mes irdi 274/9
k. -mestür 335/5
kireklik gerekli
k. -dür 510/3
k. -tür 579/1
kiriş (yay) kiriş 260/2, 536/4
kirpiç kerpiç, tuğla
k. -in 483/7

k. -ke 372/5
kitür- getirmek
k. -gey min 607/7
k. -ür 136/5 (uyku k.)
kiy- giymek
k. -di 38/6, 192/7
k. -diñ 342/4
k. -er 285/6
k. -gen 149/1
k. -genlerde 20/7
k. -gey 660/72
k. -ip 28/6
k. -me ! 588/9
k. -sem 44/3
kiydür- giydirmek 144/5
kiyik geyik 474/4
k. -ler 192/8
k. -lerdin 302/2
k. -ler sarı 482/7
k. diktür 504/7
kiy(i)n sonra, arkasından 27/7, 600/2
k. -çe 61/4
k. -din 462/4
k. -içe 512/4
kiymek giyme, giyiş 330/2
kiz- gezmek
k. -er 310/2
k. -erge 84/2
k. -iben 49/3
k. -se 573/6
kizdür- gezdirmek
k. -ey 59/9
ḳol kol 349/1
ḳ. -ı 379/4
ḳ. -ıda 42/2
ḳ. -ını 646/5
ḳ. -nı 380/4
k. -umġa 40/6, 454/2
ḳ. -umnı 360/3
ḳ. -uñġdur 321/3
ḳ. sal - 474/7
ḳolda- yardım etmek, elinden tutmak
ḳ. -ban 103/9, 349/7
ḳ. -p 326/2 (başıġa ḳ.)
ḳ. -r irdi 567/7
ḳoldaş arkadaş, dost
ḳ. -ıġa 567/7
ḳoldaşlıḳ arkadaşlık, dostluk
ḳ. ḳıl - 692/1
ḳoñġar- yerinden oynatmak, koparmak, çıkarmak
ḳ. -dı 427/6
ḳoñġar- bkz. ḳoñġar-
ḳ. -ġay 405/6
ḳ. -mış 468/4
ḳ. -ur 572/6
ḳon- konmak
ḳ. -ar 725/1
ḳ. -arlar 541/3
ḳonmak konma, konuş 405/4
ḳop- kalkmak, meydana çıkmak, kopmak
ḳ. ! 319/8
ḳ. -ḳan 483/1

kopuz kopuz, ud biçiminde eski bir Türk sazı 219/9
k. tüz - 219/9
kopmağ ortaya çıkma
k. -ı 39/2
kork- korkmak
k. -aram 158/4, 614/2
k. -ar min 381/5
korkut- korkutmak
k. -ma ! 658/17
k. -manğız 418/7
koş çift
k. k. 158/4
koş- koşmak, çiftlemek, birleştirmek
k. -kan 567/2
k. -madı 25/7
koşuk ezgi, oyun ezgisi 321/9
koy- bırakmak, salmak, terk etmek, koymak
k. ! 275/3
k. -a alman 648/1
k. -ar min 219/6
k. -ay 636/6
k. -ayın 261/4
k. -dı 358/4
k. -dı mu 10/9
k. -dum 379/6
k. -ğaç ok 577/5
k. -ğalı irdi 170/7
k. -ğan 553/2
k. -madı 218/2
k. -mağıl 370/3
k. -manğ 407/2
k. -manğız 354/1
k. -mas 220/6
k. -sanğ 506/9 (kadem k.)
k. -uban 557/7
k. -unğ 275/2
k. -up 363/8
koyı aşağı, alt 135/2, 303/1
yir k. 418/2
koymak koyma, koyuş 147/5, 374/1
k. bile 576/5
koymamak koymama, koymayış
k. -ka 600/3
koyun toz, kasırga, hortum 54/3, 120
k. -ıdur 136/4
k. -nınğ 403/4
k. dik 347/1
koyunluğ tozlu
k. -dur 628/7
kozğa- hareket ettirmek, karıştırmak coşturmak
k. -ban 606/2
k. -dı 378/2
k. -mış 262/7
kozğal- harekete gelmek, karışmak; coşmak
k. -ğança 378/2
k. -ur 42/1, 641/1
k. -urlar 422/3
k. -sa 141/2
kozğalan gürültü, şamata, karışıklık 139/5

köç- göçmek
k. -ti 302/7
k. -se 19/3
köhne F. eski, eskimiş; zamanı geçmiş 203/3
köker- morarmak
k. -gen 504/4
kögrek ciger, bağır, göğüs
k. -im 54/4, 409/2
k. -immi 625/1
k. -immiñ 394/3
kök gök 171/3, 215/6
k. -ke 347/1
k. -ni 134/1
k. günbed 311/5
k. sarı 395/5
k. timür 660/72
k. yüzi 646/7
köker- morarmak, yeşermek
k. -di 122/3
kökermek yeşerme, yeşeriş 376/6
kökert- yeşertmek
k. -iptür 120/1
kökreş- gürlemek, kükremek
k. -ip 63/8
kök(ü)s gögüs
k. -ini 253/4
k. -üm 144/1, 265/4
k. -ümni 374/5
k. -üm pāresi 404/1
k. -üm yāresi 404/1
köm- gömmek
k. -di 189/5, 587/8
kömek yardım, inayet, himmet 325/3
k. -lerim 410/3
köñglek gömlek 182/3, 342/4
k. -i 385/5
k. -im 527/1
k. -iñg 270/2
k. -iniñg 723/3
k. -ni 164/4
köñgren- doğru yolu gösterme, kılavuzlama
k. -me ! 86/11
köñg(ü)l gönül 244/5, 354/3
k. -de 362/4
k. -din 216/3
k. -ler 358/3
k. -lerge 396/4 (ölgen k.)
k. -üm 149/4 (cān u k.)
k. -ümdedür 363/6
k. -ümdeki 23/3
k. -ümdin 363/2
k. -mge 5/3
k. -ümni 361/2
k. -üm sarı 387/1
k. -üñg imes 109/7
k. -üñge 234/7
k. dik 393/2
k. ḳuşı 64/6, 77/3
k. al - 388/5
k. aldur - 326/7
k. bagla - 532/6

körgüz- göstermek
k. ! 367/7
k. -e alġay mu 308/4
k. -di 3/7
k. -diler 488/6
k. -gen 173/2
k. -gen kibi 469/4
k. -gey 506/1
k. -gil 47/6
k. -medi 169/3
k. -medin͡g 283/2
k. -mey sin 656/13
k. -ün͡g 345/1
k. -ür 248/3
körgüzmek gösterme, gösteriş
k. bile 119/8
körmek görme, görüş 392/7
k. -din 243/2
k. -ige 422/4
k. -in͡g irdi 459/1
k. -ün͡g 387/7
k. bile 477/7
körmemek görmeme 88/9
körün- görünmek
k. -geç 381/2
k. -memiş 366/2
k. -mes bol - 404/1
k. -mes ise 392/3
k. -meydür 537/7
k. -ür 381/3
körset- göstermek
k. -ip 54/2
k. -seler 253/9
körüş- görüşmek
k. -ti 585/6
köter- götürmek
k. -din͡g 573/4
k. -gey min 607/2
k. -men 538/7
k. -mese idi 429/1
k. -mesler 594/3
k. -sem 470/6
köy- yanmak
k. -erdin 328/3
k. -erge 519/3
k. -gen 189/3
k. -geni 564/1
k. -gey 418/4
k. -mes 164/5
k. -sem 361/4
k. -sün 220/3
k. -üp 302/4
köydür- yakmak
k. -düm 399/4
k. -di 319/5
k. -dün͡g 497/3
k. -ey 580/4
k. -geni 640/1
k. -gendin mü 538/2
k. -ge sin 658/13
k. -geli 640/2
k. -üp 133/2
k. -üptür 189/6
k. -ür 146/4
köydürmek yakma 17/1 (şemʿ k.)
k. -ime 379/2

köymek yanma 171/1, 275/2
k. -im 175/3
k. -imge 359/2
k. -imni 13/9
k. -in 149/1
köymen- bahane itmek, sebeb bulmak
k. -ip 56/9
köyük yanmış, yanık 331/4
köz göz 226/5
k. -dedür 405/5
k. -din 12/4
k. -dür mü 503/1
k. -ide 252/1
k. -lerimde 370/1
k. -lerimni 387/4
k. -ni 216/6
k. -üm 360/3
k. -üme 440/2
k. aḳı 350/4, 419/5
k. bile 313/4
k. ilen 132/4
k. ḳara 384/2
k. ḳarası 314/5, 375/2
k. merdümi 37/3, 181/3
k. uçı 65/4, 619/4
k. yaşı 12/7
k. aç - 171/5
k. -din al - 599/3
k. aldır - 583/7
k. alma - 656/29
k. bağlan - 375/2
k. -din pinhān ol - 659/26
k. -e kir - 276/6
k. ḳamaş - 646/1
k. ḳara ḳıl - 384/3
k. sal - 226/5, 368/6
k. tig - 238/7
k. tik - 459/1
k. tik(il) - 594/7
k. tut - 184/6, 280/9
k. tüş - 42/7
k. yum - 517/6, 521/2
k. yumup aç - 245/4
k. ü ḳaş 141/2, 368/6
közenek çadır gereci
k. irmes 594/7
közgü ayna 27/3, 399/7
k. -de 462/2
k. -ge 265/6
k. -si 253/3
k. -sidin 1/7
k. -sidür 343/5
k. -sini 415/2
k. bile 166/2
k. ʿaksi 462/2
közle- gözlemek
k. ! 502/6
ḳubbe A. kubbe
ḳ. -i ḫażrā 11/6
kū-be-kū F. yer yer, taraf taraf 512/6
ḳubūr A. mezarlar, sinler
k. -ıġa 396/4
ḳuç- kucaklamak, sarılmak
ḳ. -ar 385/5
ḳ. -r min 61/5
ḳ. -ḳan 44/4

ḳ. -tum 603/1
ḳuçuş- kucaklaşmak
k. -ḳaylar 63/3
kūdek- F. çocuk
k. -im 411/4 (ḫayl-i k.)
ḳudret A. kudret, güç
ḳ. -in 60/67
ḳuds A. arılık; kutsallık 355/5
(ḫān-kāh-ı ḳ.)
ṭāyir-i ḳ. 530/6
ḳudsī A. kutsal, Allah'la ilgili
108/8, 430/7 (feyż-i ḳ.)
ḳufl A. kilit, sürgü 536/3
ḳ. imes 519/4
kūh F. dağ
k. -i ḫaṭā 2/8
k. -i hecr 374/2
kuḥl A. sürme
k. -i baṣiret 272/2
kuḥlī A. sürme gibi kara 3/4
kūh-ken F. dağ yıkan, tünel açan
318/5
ḳul kul, köle 371/1
ḳ. -dın 25/6
ḳ. -ı 308/6
ḳ. -ıdın 247/5
ḳ. -ıdur 180/7
ḳ. -ıġa 4/4
ḳ. -ın 218/1
ḳ. -nı 201/4
ḳ. ol - 143/7
ḳulaġ kulak (krş. ḳulaḳ)
ḳ. -ıġa 379/7, 423/2
ḳ. -ımdur 476/4
ḳ. -ıñgda 251/3
ḳ. -ındın 130/1
ḳ. -ıġa al - 681/1
ḳulaḳ kulak (krş. ḳulaġ) 111/4, 135/3
ḳ. -ḳa yaḳ - 683/1
ḳ. ḳoy - 227/3
ḳ. sal - 142/3, 457/9
ḳ. tut - 660/39
ḳullāb A. çengel, kanca 44/4 (şekl-i ḳ.)
ḳ. -dın 489/3
ḳ. -ıdın 464/4
ḳ. -ındadur 655/25
ḳ. -ı zülfüñg 380/5
ḳulluġ kulluk
ḳ. -ı 272/2
ḳ. -uñg 19/6, 516/3
ḳulluḳ kulluk
ḳ. it - 574/2
ḳulluḳçı hizmetçi
ḳ. -ñg 660/90
ḳum kum
k. çün 327/9
ḳumār A. kumar 111/5
kūr F. kör 272/2, 301/6
k. gedā 272/2
k. iyle - 204/2
k. ol - 206/2
ḳur- kurmak
ḳ. -ar sin 172/5
ḳ. -up min 282/4

ḳ. -uptur 189/2
Ḳur'ān A. Kur'an
ḳ. -nı 284/1 (sūre-i Ḳ.)
ḳurb A. yakın olma, Tanrı'ya yakınlık 538/1
ḳ. -dın 314/7
ḳurbān A. kurban
ḳ. -da 657/10
ḳ. -ı 226/8
ḳ. -ıñga 538/6
kūre F. kuyumcu/demirci ocağı
k. -i sūz 695/2
ḳurṣ A. yuvarlak yassı nesne, kurs; bir yıldızın görünen yüzü 177/6
ḳ. -ı kāfūr 187/5
ḳ. -ı ḳamer 95/6
ḳursaġ kursak
ḳ. -ıda 560/3
ḳ. -ıġa 66/6
ḳ. -ıma 530/3
ḳuru- kurumak
ḳ. -ġan 28/5
ḳ. -mış 21/4
ḳ.-p min 282/4
ḳ. -ptur 356/5, 376/2
ḳuruġ kuru, zayıf (krş. ḳuruḳ) 168/1, 248/2
ḳ. ṣāh 504/4
ḳuruḳ kuru, zayıf (krş. ḳuruġ) 17/3, 300/4

ḳ. yıġaç 300/4
ḳuruş- kurunmak
ḳ. -tı 585/1
ḳurut- kurutmak
ḳ. -mış 250/6
ḳ. -uñg 329/3
kūs F. büyük davul
k. -i raḥīl 314/6
ḳuṣūr A. kusur, eksiklik; ayıp 197/1
ḳ. bile 570/2
ḳuş kuş 2/7, 290/8
ḳ. -ı 360/4
ḳ. -ı dik (köñglüm ḳ.) 237/2
ḳ. -ıdın 129/5
ḳ. -ın 371/4
ḳ. -ları 239/3
ḳ. -larıġa 6/4
ḳ. -lar irkin 724/1
ḳ. balası dik 56/6
ḳ. talpınurı 659/21
ḳuvā(y) A. kuvvetler, güçler 3/2
ḳuvan- güvenmek, inanmak
ḳ. -dı 508/4
ḳ. -ur min 327/3
ḳuvvet A. güç, kudret, sıhhat, sağlamlık 348/2
ḳ. -i 256/3, 426/4
ḳ. -imde 568/2
ḳūt A. yiyecek, besin 71/1
ḳ. -ı ḥayāt 348/1
ḳut talih, saadet, ikbal 191/7

ḳ. al - 240/3
ḳutġar- kurtarmak (krş. ḳutḳar-)
ḳ. -ġalı 42/6
ḳ. -ġay irdi 291/3
ḳutḳar- kurtarmak (krş. ḳutġar-)
ḳ. -dur 247/5
ḳ. -ġay 291/3
ḳ. -ıñg 349/2
ḳutḳarmaḳ kurtarma
ḳ. -dur 247/5
ḳutluġ talihli, mutlu
ḳ. ol - 366/5
ḳutul- kurtulmak
ḳ. ! 371/5
ḳ. -ġay 720/1,2
ḳ. -ġum 420/1
ḳ. -ġuñg 308/6
ḳ. -madı 199/6
ḳ. -mas min 29/3
ḳ. -mış 470/4
ḳ. -mış irdi 617/2
ḳutulmaġlıġ kurtulmak için gerek-
li olan, kurtulmaklık 132/2
ḳutulmaḳ kurtulma, kurtuluş 183/6,
202/4
ḳutuz kuduz 144/7
kūy A. köy, mahalle, işlek yol
k. -i 262/5
k. -ī 354/2
k. -i sarı 413/4
k. -ide 367/4
k. -ige 245/9
k. -in 364/3
k. -ümdin 87/7
k. -üñg 239/4
k. -üñge 515/6
k. -üñgni 284/3
k. -üñg kirek 320/6
k. iti 600/2
k. -i aṣfer 302/5
ḳuyaş güneş 297/6, 391/4 (ṣubḥ u ḳ.)
ḳ. -ça 649/4
ḳ. -ındın 4/4
ḳ. -ıñgnı 390/5
ḳ. -irdi 7/7
ḳ. -nı 6/2
ḳ. devri 224/1
ḳ. nūrı 92/4
ḳuyruġ kuyruk
ḳ. -ıda 725/2
kūze F. su testisi 258/2, 264/7
küç güç, kuvvet; zor 217/7
k. -i 726/4 (barmaḳ k.)
k. -i bile 147/6
k. bile 386/1
k. ile 11/2
küçek ördek tüyü 330/4
küdūret A. gam, tasa 506/8
küffār A. kafirler, inkarcılar
k. -ı Ḫayber 204/5
küfr A. dinsizlik, imansızlık; küfür
177/3
k. -din 291/3
k. -idin 263/9

k. -ini 386/2
künd F. anlayışsız
k. irür 329/6
künde F. iri kalın ağaç
k. -i dūzaḫ 514/8
kündüz gündüz 70/3, 212/1
k. -i 173/1
k. -in 442/1
k. -ni 440/2
künyet A. künye
k. -in 660/90
küp küp 620/6
küre A. küre; yuvarlak, toparlak
k. -sin 17/4 (yir k.)
küsav yanmış odun parçası
k. ḳıl- 414/3
küsūf A. Güneş tutulması 516/3
k. ḳıl-
küteh F. kısa 524/8
küyav güveyi, damat 520/7
küz güz, sonbahar 304/2, 345/3

L

lā A. hayır, olmaz 576/1
l. vü illā 152/7
lābe F. yaltaklanma, yalvarma 632/7
lācerem A. şüphesiz, besbelli, elbette 659/50
lāceverd A. lacivert 120/1
lāceverdī F. lacivert renkte 533/4, 660/29
lāde F. akılsız, ahmak 529/6
lāf F. lakırdı, söz 309/6
l. -ıda 321/7
l. -ın 275/3
l. -dur 464/5
l. ur - 365/3
l. -ı ᶜışḳ 346/4
l. -ı vefā 140/3
l. -ı vuṣūl 71/6
l. -ı zühd 723/3
lafẓ A. söz 285/1
l. -ıġa 460/5
l. -ın 507/1
lāġ F. şaka, latife
l. idi 632/7
laḥn A. ezgi, nağme
l. -ı ᶜıyş 525/9
l. -u āh 292/4
laḫt F. parça
l. l. 239/1
laḥẓa A. an 221/1, 258/8
l. -ī 110/7, 314/2
l. l. 425/1
laḳab A. takma ad 45/4
lāl A. dilsiz 121/1, 245/2
l. min 496/1, 496/2
l. bol - 9/1
l. iyle - 243/2
l. ol - 381/2

laʿl A. kırmızı; kırmızı ve değerli süs taşı; dudak
l. -i āteşīn 538/2
l. -i 196/2 (leb-i l.)
l. -idin 178/7 (bāde-i l.)
l. -iñg 251/1, 354/4
l. -iñgdin 336/3 (nūş-ı l.)
l. -ini 253/2 (leb-i l.)
l. -iñge 408/3
l. -iñgġa 6/6
l. bol - 6/6
l. -i Bedāhşān 660/45
l. -i bī-bahā 2/7
l. -i cān-baḫş 234/5
l. -i gevher-bār 595/4
l. -i gūyā 58/1
l. -i ḫandān 33/1
l. -i leb 10/1
l. -i maḥlūl 377/7
l. -i minḳār 363/4
l. -i nāb 395/7
l. -i rengīn 535/2
l. -i revān 181/6
l. -i seyyāl 243/9
l. -i sīr-āb 535/2
l. -i şeker-bār 186/1
l. -i şeker-ḫā 453/2
l. -i tāc 215/1
l. ü dürr 741/2
l. ü ḫıred 153/1
l. ü müferriḥ 131/5
l. ü yāḳūt 30/5
l. ü zümürrüd 384/1

laʿl-gūn A.F. kırmızı renkli, al 41, 173/2
l. it - 364/3
l. mey 81/7

laʿl-reng A.F. kırmızı renkli, al 1:

lāle F. lale 251/4
l. -din 376/4
l. -sidür 263/4

lāle-fām F. lale renkli 481/7

lāle-gūn lale renginde 373/5
l. -dür 376/9

lāle-ʿiẕār F.A. lale yanaklı

lāle-ruḫ F. lale yanaklı 481/7

lāle-sitān F. lale bahçesi
l. içre 287/4

lāle-zār F. lale bahçesi, lalelik 373/5
l. -ıdın 466/4

lām A. Arap alfabesindeki "ل" harfi 381/2, 460/6

lā-mekān A. yersiz; yere ihtiyacı o mayan; Allah 524/5

laʿnet A. beddua, ilenç; mağfiretsi lik
l. -i 631/6

lās F. ipek
l. -i 276/7

lāt A. Arapların bir putu 74/5

lā-tuḥaf garip olmayan iş/şey 305/1 (ʿazm ü l.)

lāübālī A. kayıtsız, saygısız, senl benli 476/7

lavlav alevli, parlak ateş 520/1
lāy F. çamur, tortu 682/2
l. -ı bile 197/1
l. -in 453/6
l. -i nef 660/77
la-yenʿaḳīm A. birleştirilemez 411/5
lā-yetecezzā A. parçalanmaz, bölünmez 612/6
lā-yezāl A. zevalsız, yok olmaz (Tanrı) 65)65
lāyıḳ A. yakışan, yaraşır 187/4, 348/1
l. -dur 253/5
l. imes irmiş 357/5
lā-yuʿaḳl A. düşünmez, akılsız 70/1
lā-yuʿḳal bkz. lā-yuʿaḳl 71/3
lāzım A. gerek, gerekli, lazım
l. -ı 278/3
lāzime A. gerekli şey
l. -si 38/6
l. -sidür 271/6
leb F. dudak 143/1
l. -idin 240/3 (laʿl-i l.)
l. -in͡g 239/5 (laʿl-i l.)
l. -in͡gdin 241/4
l. -in͡gnin͡g 4/2
l. -in͡g sarı 14/1
l. -lerin͡g 363/4
l. -ni 225/1
l. -i cān 241/1
l. -i cān-baḫş 491/3
l. -i gūyā 277/4
l. -i ḫandān 351/6
l. -i laʿl 196/2
l. -i mey-gūn 275/3
l. ü ʿārıż 10/6
l. ü ḫaṭṭ 334/1
leb-ā-leb F. ağzına kadar dolu 140/7, 348/4
leb-be-leb F. ağzına kadar dolu 384/7
lebī F. dilim 336/7
leb-teşne F. susamış 629/1
leb-teşneliġ F.T. susamışlık
l. -dın 512/1
lecāc A. inatçılık
l. ile 288/7
leheb A. alev 213/7
leken A. leğen
l. -din 293/2
lemʿa A. parıltı, parlayış 469/4
l. -dur 649/3
l. -sı 339/5
l. -ī 4/3
l. -i ḥüsn 625/4
l. -i tīġ 99/5
lems A. elle dokunup duyma, elle tutma 249/7
leṭāfet A. latiflik, hoşluk; güzellik; yumuşaklık; incelik 161/5, 346/1
l. -de 264/1
l. -dür 515/1
l. -idin 184/2
levend F. tembel 254/9
levḥ A. levha, üzerine yazı yazılan düz nesne

l. -i mezār 520/2
l. -ide 475/1
l. -iğa 259/9
l. -in 166/2
l. -i mīnā 391/5
l. -i nisyān 79/1
levḥa A. levha
l. -i taʿlīm 391/5
levn A. renk, boya; sıfat 197/3 (ṣafā vü l.)
l. ile 338/5 (çeng ü l.)
l. ü ʿıṭr 510/7
lev-keşf A. olsa bile 309/8 (ḥall-i sırr-ı l.)
leyle'n ve nehārā A. gece gündüz 6/3
leyletü'l-miʿrāc A. Hz.Muhammed'in göğe çıktığı gece
l. -dın 524/7, 655/4
lez̲z̲et A. tatlı, çeşni 348/2
lez̲z̲etsiz A.T. tatsız 283/7
libās A. elbise 232/1
l. -ıñgnı 375/7
l. -i āfiyet 330/2
l. -ı al 194/4
l. -ı lāle-gūn 194/3
liḥāf A. örtü
l. -ında 552/6
līk F. ancak, fakat, lakin 4/1, 136/5
līkin F. lakin, ancak 150/2, 186/6, 264/6
līnet A. yumuşaklık
l. -in 660/51
livā A. bayrak 3/3
luʿb A. oyun, eğlence 185/2
l. -ıġa 455/3
l. irür 452/4
l. ehli 215/3
l. u ṣanʿat 660/32
luʿbet A. oyuncak 215/3
l. -i birle 168/6
l. -leriñg 50/6
l. -i Çīn 50/5
luʿbet-bāz A.F. oyuncu, hokkabaz 631/:
lūlī F. şuh, baştan çıkarıcı; raks ed 73/9
l. -dür 721/1
l. -i bāzī-ger 166/5
lūlī-veş F. rakkase gibi, rakkaseye benzeyen
l. -imdin 185/1
luṭf A. iyilik, bağış; hoşluk 217/1
l. -ça 233/1
l. -ıġa 371/7
l. -ını 251/7 (cefā vü l.)
l. -uñg 242/4 (gül-şen-i l.)
l. -uñgdın 5/1
l. ile 172/6
l. it- 368/4
l. iyle- 144/5
l. ḳıl- 3/1
l. -ı bī-ḥad 302/6
l. -ı cān-fezā 437/4
l. -ı izāfet 252/5
l. u kerem 42/7
l. u mihr 292/3

M

maʿāş A. geçinecek şey

m. ḳıl - 244/6

maʿāẕaʾllāh A. tek sığınacak Allah'tır; Allah korusun 405/5

mācerā A. serüven, macera; olup geçen 7/5, 96/7

m. -da 112/6

m. -sıdın 658/6

m. iyle - 59/7

maʿdūm A. yük olan, bulunmayan 458/4, 544/3

mā-fāt A. fevt olan, kaybolan 412/6 (telāfī-i m.)

māfīhā A. içinde bulunan 29/9, 124/8

m. -ġa 97/8 (dünyā vü m.)

maġdūr A. haksızlığa uğramış

m. irür min 549/6

maġlūb A. yenilmiş, yenilen

m. -ıġa 93/9

m. -raḳ 317/3

m. iyle - 43/4

maġrūr A. gururlu; bir şeye güvenen; kendini beğenmiş 222/2, 289/7

maġz A. ilik

m. -ı üstüḫ̌ān 21/5

māh F. ay; ay gibi güzel; sevgili

m. -ım 252/3, 375/6

m. -ımdadur 416/7

m. -ı cebīn 240/2

m. -ı cihān-gerd 407/5

m. -ı Kenʿān 201/1, 231/1

m. -ı nā-tüvān 352/1

m. -ı ruḫsār 279/1

m. -ı şeb-efrūz 440/7

m. -ı tamām 657/35

maḥabbet A. sevgi 115/8, 204/1 (ʿışḳ u m.)

m. -iñi 659/42

m. -niñ 133/6 (mihr ü m.)

m. ehli 40/7, 151/6

maḫāfet A. korkma, korku 252/6

maḥal(l) A. yer, zaman 377/1

m. -dür 312/1

m. -ı 375/1

m. -i reşk 283/3

maḥalsiz A.T. yersiz, sırasız 683/1

maḫbūb A. sevgili 1/7, 40/1

m. -dın 30/7

m. -raḳ 317/4

m. irür 40/1

m. -ı ʿāḳıbet 114/1

maḥcūb A. utanan, utangaç 43/1

m. bol - 497/1

mahcūr A. hacz olunmuş, kullanılması yasaklanmış 484/7

maḫfī A. gizli, saklı 35/8, 104/1

m. it - 480/3

maḥfil A. oturacak, görüşülecek yer

m. -de 575/2

m. -din 575/2

m. -ı şühūd 103/8
māh-veş F. ay gibi, güzel 248/1
maḥż A. su katılmamış, halis
m. üçün 191/2 (rūḥ-ı m.)
m. -ı sevdā 500/3
maḫzen A. mahzen 290/9
m. -i 214/5
m. -in 20/7
m. -i rāz 708/1
maḥzūn A. hüzünlü, tasalı, kaygılı 106/3, 341/1
m. -ġa 275/1 (min-i m.)
m. -nı 85/2
maḫẓūẓ A. hoşlanmış 286/3
m. bol - 286/3
maḳāl A. söz; söyleme, söyleyiş 426/4
m. -iñġa 31/7
maḳālet A. söz, konuşma
m. -i 135/7
m. -im 426/4
maḳām A. mekan, yer, durak 299/4
m. -ıda 657/30
m. tap - 396/9, 424/5
m. tut - 517/4
m. -ı rāst 398/3
maḳbūl A. beğenilen, hoşa giden 45/5, 145/9
m. -ini 5/1
m. -üñ 317/7
maḳbūż A. sıkılmış, daralmış
m. irür 34/6
maḳdem A. gelme, dönüp gelme
m. -iñġa 659/53
maḳdūr A. elden gelen, yapılabilen 98/3, 197/3
m. irmes 98/3
m. irür 727/3
mākiṡ A. duraksayan 89/4
mākiyān F. tavuk 321/7, 688/2
maḳṣad A. kast olunan, istenen 367/5
m. -ḳa 320/8
m. -nı 32/6
maḳsūd A. istek 212/9, 248/3
m. -dın 404/8
m. -ınıñ 188/6
m. irür 382/7
m. -um 362/1
m. ile 206/8 (sürme-i m.)
maḳta- övmek, medhetmek
m. -sañ 473/6
maḳtūl A. öldürülen 159/2
m. -i 624/9
māl A. mal, varlık, servet
m. -ıġa 374/4
m. ʿilmi 531/6
m. u cāh 134/5
māl-ā-māl A. çok dolu, dopdolu 9/6 (cām-ı m.)
m. -dür 159/8
m. -ı 181/6
m. min 496/6
maʿlūm A. bilinen, belli 350/7
m. imes 93/6

m. iyle - 350/7
m. ḳıl - 91/4
mamuġ pamuk 28/3, 165/2
m. -lardın 30/5
mamuḳ pamuk 321/4, 322/5
(krş. mamuġ)
m. dik 506/4
maᶜmūr A. bayındır, şen 135/5, 197/1
m. bol - 92/2
m. iyle - 488/5
mānend F. benzer, eş 116/1, 390/5
m. -iñg 93/6
m. dik 390/5
mānendeliġ F.T. benzerlik, eşlik 298/5
mañga bana 12/5, 263/8, 275/6
m. -dur 574/7
maᶜnī A.F. mana, anlam 236/7, 254/5 (dürr-i m.)
m. -din 264/2
m. bile 440/6
m. bol - 396/5
māniᶜ A. mani, engel 254/5
m. imes 12/7
m. irür 372/5
m. -i 132/9
manḳal A. mangal
m. -ġa 223/3
m. -ıda 161/4
m. -ıġa 598/3
m. -ımdın 316/3
mañglay alın
m. -ıda 161/4
m. -ıġa 598/3
m. -ımdın 316/3

manṣıb A. yer, mevki
m. -ı ḫuffāşlıġ 296/1
manṣūr A. Allah'ın yardımıyla galip/üs tün gelmiş
m. -uñg 660/84
manẓar A. bakılan/görülen yer, görünüş 660/22
manẓūr A. bakılan, görünen
m. it - 507/2
maraż A. hastalık, illet 274/2
m. -dın 103/6
m. -ġa 33/7, 94/3
maᶜreke A. savaş meydanı
m. -si 185/4
maᶜrifet A. beceri, bilgi, ustalık 56/ 530/6
marīż A. hasta, hastalıklı 278/7
m. -ī 653/5
maṣaf(f) A. savaş
m. -ında 552/3
m. -ī 729/1
mā-sivā A. Allah'tan başka şeyler, dün ya ile ilgili olan şeyler 1/6, 10/7 (naḳş-ı m.)
mā-sivā'llāh A. Allah'tan başka şeyler 3/8, 29/9
maṣlaḥat A. iş, husus, dirlik, düzenl
m. -ḳa 468/2
m. irmes 497/5
maṣlaḥat-āmūz A.F. iş bilen 214/4 (ḫıred-i m.)
maṣrūᶜ A. saralı 660/51
māşıṭa A. kadınlara tuvalet yapan kadın
m. -sı 8/9

maᶜşuḳ A. sevgili
m. -ı 611/6
m. -lardın 551/1
m. u ᶜāşıḳ 115/7
maᶜşuḳluḳ A.T. sevilmişlik 459/3
maṭbūḫ A. pişirilmiş 107/3
mātem A. yas, keder, matem 288/4
m. -dür 12/5
m. -i 394/3
m. fiġānı 15/8
m. tut - 23/9, 288/4
māterā A. gördüğün/göründüğü gibi 7/8
maṭlaᶜ A. doğacak yer; kaside ya-da gazelin ilk beyti
m. -ı 660/36
m. -ıdın 413/2
m. -nı 660/38, 49
maṭlūb A. istenilen, aranan 40/4, 43/1
m. -ını 213/8
m. -nıñ 93/8
m. irür 384/3
m. -ı ġayr 1/6
māvī A. (māī) mavi 48/5, 282/2
māye F. maya, temel
m. -i sevdā 499/4
māyil A.(māʾil) bir yana eğilmiş; istekli, düşkün 53/9,80/1
m. irür 564/6
m. ol - 612/1
mayruḳ kusurlu, ayıplı 317/2
maᶜyūb A. ayıplanmış; eksikli 40/7
m. -raḳ 317/2
maẓhar A. şereflenme, nail olma; bir şeyin göründüğü/çıktığı yer
m. ol - 509/4
m. -ı insān 4/1
maẓlūm A. zulüm görmüş; sakin, sessiz 163/4
m. āhı 680/2
mażmūn A. anlam
m. -ı men ḳaraᶜ 288/7
maᶜẕūr A. özürlü, özür taşıyan 154/5, 266/6
m. min 477/1
m. it - 507/8
m. kör - 87/3
meʾāl A. netice, meydana gelen şey
m. -im 537/6
mebdeʾ A. başlangıç, ilk unsur
m. -i feyż 276/1, 382/6
mebhūt A. hayrette kalmış, şaşkın 71/3
m. it - 432/6
mecāz A. yol, geçecek yer; gerçeğin zıttı
m. -ı 13/8
m. ehli 582/6
meclis A. meclis, topluluk 341/5, 356/6
m. -ide 388/4
m. muṭribi 378/7
m. tüz - 341/5
mecmaᶜ A. toplanılacak yer, kavuşma yeri
m. -ıġa 555/7
mecmaᶜü'l-baḥreyn A. iki büyük suyun kavuştuğu nokta 620/7
mecnūn A. deli 370/6

m. -imġa 171/1
m. -imni 138/5
m. -ḳa 386/1
m. -ler 515/4
m. -lerġa 335/3
m. -i 446/1
m. -i ferrāş 246/1
m. -i tersā 277/5
mekān A. yer, oturulan yer 7/6, 20/6
m. -ıdın 512/6
m. -ım irür 428/4
m. ḳıl - 446/4
mekkār A. hileci, düzenci 229/6
mekkāre A. hileci, düzenci(kadın) 208/6, 431/6
m. -i 13/7
mekr A. hile, düzen 208/6, 380/7
m. -i birle 119/9
m. -ige 193/8
m. ile 215/5
m. ü fen 590/6
m. ü fitne 431/6
m. ü ḥīle 146/2
mekteb yazı yazılacak yer; okul 43/7, 457/5
mektūb A. mektup 40/6, 43/7
melāḥat A. güzellik, yüz güzelliği 76/2, 321/2
m. -din 238/4 (ḥüsn ü m.)
m. imes 584/7
melāl A. usanç, sıkıntı 373/6, 461/6
m. -i 138/1
m. -imni 416/1
melālet A. usanma, sıkıntı 176/9, 247/4
m. -ḳa 319/8
m. -i 135/1
m. -idin 426/1
m. -im 426/1
m. çik - 367/3
melāmet A. ayıplama, azarlama 87/3, 152/5 (erbāb-ı m.)
m. -ḳa 323/5 (ehl-i m.)
m. ehli 197/9
melāyik A. (melā'ik) melekler 7/5,119/1
m. ḫayli 96/5
melāyike bkz. melāyik
m. -i raḥmet 74/2
melek A. melek 141/7, 154/5
m. ḳuşları 6/4
m. -i ḳatl 304/4
melek-sīmā A. melek yüzlü, güzel 118/5, 124/3
melekūt A. hükümdarlık, saltanat 71/5 (ḫayl-i m.)
melīḥ A. güzel, şirin, sevimli 101/3
melik A. padişah 660/56
melūl A. bıkkın, bezmiş; mahzun 138/6, 243/8
m. irür 367/2
m. bol - 367/4
m. ḳıl - 9/6
m. ol - 243/8
meʿmen A. emin/sığınılacak yer 386/7
m. irür 16/5

memlū A. dolu 340/7, 461/2
memnūn A. sevinmiş, sevinçli; hoşnut 206/7
m. bol - 24/4
meʾmūr A. emir alan
m. iyle - 507/8
memzūc A. karıştırılmış, karışık 256/7
m. ol - 462/6
menʿ A. yasak etme, yasaklama 117/8
m. -iğa 346/2
m. -im 581/10
m. -in 128/2
m. iyle - 411/1
m. ḳıl - 13/9
m. -i cünūn 160/4
m. -i eşk 388/5
m. -i ʿışḳ 245/4
menbāʿ A. kaynak, pınar
m. -ı 660/68
menfī A. sürülmüş
m. bol - 124/1
menḳābet A. ünlülerin fıkraları, hikâyeler 305/9
men ḳaraʿ A. men ḳaraʿa ḳuriʿa "Kapı çalanın kapısı çalınır" atasözünün kısaltılmışı 288/7
menkūb A. talihsiz, düşmüş
m. -raḳ 317/7
m. -i hicrān 243/3
mensūb A. bir şeyle ilgisi bulunan
m. iyle- 40/3
mensūḫ A. hükümsüz bırakılmış 107/1
menşūr A. rütbe tevcihiyle ilgili ferman
m. -ın 53/5
meʿnūs A. alışılmış, alışık
m. -um 235/3
m. -um durur 235/3
m. ol - 234/5
menzil A. konak yeri; ev; bir günlük yol; konak 174/7, 259/6
m. -din 575/1
m. -ġa 283/6
m. -ġaça 575/1
m. -i 7/2
m. -imni 415/4
m. -iñg 382/1
m. ḳıl - 259/6
m. ü mesken 303/7
menzil-be-menzil A.F. konak konak 382/1
menzil-gāh A. konak yeri
m. -ım 402/1
menzil-geh bkz. menzil-gāh 574/5
mer A. adam, erkek
m.-dür 722/4
merāḳ A. merak; heves, istek, düşkünlük
m. iyle - 314/3
merāret A. acılık, tatsızlık
m. -idin 242/3
mercān A. mercan 376/5, 449/2
m. kibi 621/5
merd F. adam, insan 487/1
merd-āne F. erkekçe, mertçe 237/4
merdūd A. reddedilmiş, kovulmuş 145/9,421

m. -ı 317/2
m. -nı 278/4 (min-i m.)
merdüm F. insan, adam; göz bebeği
m. -idin 422/4
m. -in 184/3
merdümluk F. T. insanlık
m. bile 314/5
merdüm-firīb F. insan aldatan, fettan 119/3
merdüm-nişīn F. göz bebeğinde oturan; gözde 545/4
merg F. ölüm
m. cāmı 400/6
merġūb A. rağbet edilen, beğenilen 40/2, 317/1
m. -raķ 317/1
mergūl A. kıvrılmış, kıvırcık (saç)
m. -in 97/1
merḥabā A. merhaba, günaydın 657/25
merḥale A. iki konak arası, bir günlük yol
m. -de 517/6
merhem A. merhem 6/5, 165/2
m. -çe 328/7
m. dik 341/3
m. -i rāḥat 343/1
merhūn A. rehin edilmiş
m. bol - 24/5
mer'ī A. gözle görünen 34/4, 506/7
merkeb A. binek; eşek 18/3
m. sür - 209/3
m. -i ebreş 638/4
mermer A.F. mermer taşı
m. 508/1
mesāfet A. ara, uzaklık
m. -dür 516/6
mesāḥat A. ölçme (yer) 76/6
mescid A. mescid, küçük cami 654/5
meşellik gibi, benzer 28/2, 102/2
mesḫ A. şeklini değiştirerek çirkin hale getirme 701/1
m. iyle - 121/3
meske A. tereyağ 321/5
m. -din
mesken A. ev, oturacak yer 6/7, 319/4
m. -ge 303/7 (menzil ü m.)
m. -i 401/7
m. -iñ 19/7
m. iyle - 181/4
m. ķıl - 8/10
meslūb A. giderilmiş 43/6
m. -raķ 317/6
meslūḫ A. derisi yüzülmüş 107/6
mesned-nişīn A.F. bir mekanda bulunan 48/7
mesrūr A. sevinçli, mutlu 266/1
m. min 477/7
mes(s) A. mes, temas, dokunma
m. -i 605/5
mest F. sarhoş, 159/6, 217/7
m. -ler 65/6

mevcluġ A.T. dalgalı 175/1
mevhūm A. kuruntuya dayanan
m. irür 489/4
mevkib A. maiyetle yürüyen alay, kafile
m. -iñg 660/80
mevsim A. mevsim
m. -de 338/6
mev'ūd A. vadedilmiş, söz verilmiş 114/7
mevvāc A. çok dalgalı
m. kıl - 92/3
mevzūn A. ölçülü, biçimli, uyumlu 24/1 (kadd-i m.)
m. -ġa 275/2 (kāmet-i m.)
m. -nı 416/7
m. irür 454/1
mey F. şarap 117/6, 140/8
m. -din 286/4
m. -i 223/1
m. -iġa 252/4
m. -ni 243/9
m. irür 110/1
m. batı 65/6
m. dürdi 553/6
m. gedālıġ 299/1, 416/6
m. humārı 501/8
m. otı 46/6
m. suyı 562/9
m. şiftesi 430/6
m. süz - 212/7
m. tart - 261/5
m. tut - 421/7
m. -i gül-fām 177/1
m. -i gül-şen 386/5
m. -i hammar 98/6, 110/6
m. -i hecrī 110/1
m. -i 'ışk 121/6
m. -i kevser 137/7
m. -i la'l 217/5
m. -i muġāne 17/5
m. -i nāb 233/6
m. -i vahdet 529/4
m. -i vasl 125/6
mey-fürūş F. şarap satan, şarapçı 105/9, 324/8
mey-gūn F. şarap renginde 477/5
m. -ġa 275/3 (leb-i m.)
mey-hāne F. meyhane, şarap içilen/satılan yer 111/4, 183/6 ('azīmet-i m.)
m. -dür 386/7
m. -ġa 153/7
m. -niñg 335/7
mey-kede F. meyhane 155/6, 245/7 (gedā-yı m.)
m. -dür 528/6
m. -ni 557/9
m. sarı 408/7
mey-nūş F.şarap içen
n. -umġa 296/6
mey-perest F. sürekli şarap içen, şaraba düşkün 576/8
meydān A. meydan 310/7

mihmānlıġ F.T. misafirlik, konukluk 628/8
m. -ım 186/7
mihmīz A. mahmuz
m. -iñgdin 350/5
miḥnet A. zahmet, eziyet; keder, sıkıntı; bela 218/5,341/1 (derd ü m.)
m. -dür 145/5 (ḫār-ı m.)
m. -i 397/3
m. -idin 239/6
m. -im 137/5
m. -iñgġa 274/1 (dāġ-ı m.)
m. -ḳa 93/8
m. -ni 348/8 (zehr-i m.)
m. ile 208/1 (tīġ-ı m.)
m. oḳı 18/1
m. -i devrān 253/8
m. ü belā 205/5
m. ü derd 16/2
m. ü ġam 497/4
miḥnet-efzā(y) A.F. derd artıran, derde derd katan 453/4
m. -ım 174/4 (āh-ı m.)
m. min 500/9
miḥnet-keş A.F. dert/eziyet çeken
m. -ke 163/4 (maẓlūm-ı m.)
miḥnet-perver A.F. derd/eziyet besleyen, dertle yaşayan
m. -im 413/4
mihr F. güneş; sevgi 247/5 (niyāz u m.)
m. -din 387/6
m. -i 375/6
m. -idin 375/6
m. -imġa 316/4 (daʿvī-i m.)
m. -iñg 242/3
m. -ini 374/4
m. -iñgni 386/1
m. -ni 232/1
m. dik 328/4
m. ile 292/3
m. -i ʿālem-ārā 174/1
m. -i cihān-ārā 97/1
m. -i encümen 534/2
m. -i gerdūn 424/4
m. -i giyeh 604/5
m. -i ḫāverī 295/1
m. -i ʿiẕār 284/6
m. -i raḫşān 380/1
m. -i sāyir 219/3
m. ü maḥabbet 133/6, 151/6
m. ü sipihr 508/8
m. ü vefā 137/4
miḥrāb A. cami mihrabı, ümit bağlanan yer 44/3 (şekl-i m.)
m. -dın 489/1
m. -ıda 330/7
m. -ıdın 464/2
m. -ındadur 655/5
mihr-āsā F. güneş gibi; parlak, aydınlık
m. -ġa 97/4 (bezm-i m.)
mihr-bān F. sevecen, merhametli, güler yüzlü, yumuşak huylu 129/7, 425/9 (refīḳ-i m.)

m. -ġa 18/4, 159/6
m. -ıda 254/5
m. -ın͡gnı 294/3 (gerd-i m.)
meyl A. eğilim; sevme, tutulma 298/4, 314/2
m. -i 223/6
m. it - 468/6
m. iyle - 386/5
m. ḳıl - 87/2
182/3
m. -i ādemī-zād 554/7
m. -i intiḳāl 537/8
m. -i namāz 643/3
m. -i neşāṭ 233/6
m. -i reyāhīn 225/3
m. -i vaṭan 448/3
meẕāḳ A. zevk alma, tad duyma; zevk, lezzet 311/2
m. -ım 630/5
m. tap - 311/2
mezār A. ziyaret yeri, mezar
m. -ım 415/5
m. -ın͡g 480/7
meẕheb A. mezhep;gidilen, tutulan yol; 274/7
tört m. 311/6
meẕellet A. zelillik, hakirlik, alçaklık 28/2, 184/6
meẕkūr A. adı geçmiş, anılmış 273/7, 279/7
m. min 477/4
m. irür 279/7
m. it - 507/1
m. ḳıl - 273/7
mezmūm A. ayıp
m. -dur 288/2
mezraʿ A. ekilecek yer
m. -da 474/3
m. -ıda 89/3
m. -ın 248/2
m. -ı cān 351/5
m. -ı dehr 172/6
mıḳaṭ A. kamış kalemin ucunu kesme işinde kullanılan bir araç 282/4
mıṣrāʿ A. mısra, dize 677/2
mıżrāb A. mızrap 44/6
mīʿād A. söz verilen süre, belirli süre
m. -ıdın 468/5
micmer A. içinde tütsü yakılan kap
m. -dür 340/3, 726/1
dūd-ı m. 340/3
midād A. mürekkep 416/2
miʿde A. mide
m. nārı 726/5
midḥat A. medhetme, övme
m. -ın 660/24
mīḫ F. mıh, çivi
m. irmes 180/2 (naʿl ü m.)
mihmān F. misafir, konuk 97/3, 283/6
m. -ım 314/5
m. -ımġa 23/6
m. sin 319/8
m. birle 234/2
m. iyle - 423/1

m. irmiş 259/1

miḳdār A. parça, kısım, bölük; değer 119/5, 236/3, 306/5

m. -ıça 313/6

m. -ıdur 137/5

miknet A. kuvvet, güç, zor

m. -de 69/3

m. -in 660/60

miḳrāż A. makas 276/7

mīl A. sürme çekmeye yarayan alet, yollarda mesafeyi belirtmek için konan nişan 125/5, 374/1

mīm A. Arap alfabesinde "م" harfi 396/1, 476/5

m. -idin 581/1

miʿmār A. mimar, yapıcı

m. -ın 508/8 (ṭāḳ m.)

mimrāż A. hastalıklı 276/9

m. bol - 276/9

min ben 224/6, 361/7, 484/1

m. -çe 8/5, 322/3

m. -de 426/4

m. -din 243/5, 388/3

m. -dindür 161/2

m. -diñ 548/6

m. -i 218/1, 233/5

m. -iñ 316/2, 259/1

m. -iñ sarı 501/6

m. dik 187/2

m. irür 367/1

m. kibi 89/3, 182/6

m. m. 491/3

m. müştāḳ min 578/7

m. tilbe min 12/4

m. yaman min 259/8

m. yañglıġ 299/3

m. -i āvāre 131/6

m. -i bī-çāre 143/1, 438/4

m. -i bi-ḫānümān 499/6

m. -i bīmār 308/1

m. -i derd-mend 659/23

m. -i dil-ḫaste 558/4

m. -i dīvāne 258/7

m. -i ġam-nāk 5/2

m. -i ḫarāb 188/4

m. -i ḥayrān 303/6, 474/2

m. -i ḥazīn 659/39

m. -i maḥzūn 463/3

m. -i mecnūn 8/5

m. -i mehcūr 445/2

m. -i merdūd 278/4

m. -i mübtelā 274/1

m. -i nādān 518/7

m. -i nā-şād 125/1

m. -i remīde 659/4

m. -i rüsvā 97/7

m. -i ser-geşte 8/8

m. -i şeydā 234/7

m. -i tilbe 526/4

m. -i ʿuryān 37/8

m. -i żaʿīf 84/1

m. -iʿẕār 255/1, 551/1

m. ü yār 257/5

min- binmek

m. -di 321/6

m. -gil 18/7
m. -ip 249/4,520/3

mīnā F. şişe, billur, cam; mine, gök mavisi 391/3
m. dik 391/5 (levḥ-i m.)
günbed-i m. 29/8
mīnā-kār F. mine işleyen, mine işçisi
m. -de 545/8, 548/8
minber A. minber 441/3,4
m. -iñg 441/1
miñg bin 223/2,5
m. -din bir 378/3, 480/1
m. m. 249/2
miñg ben 50/1, 342/1, 365/5
m. -ige 698/2
ḳara m. 50/1
minḳār A. gaga 724/1
m. -ı 363/4, 725/2
laʿl -i m. 363/4
minkāş A. cımbız
m. -idür 246/3
minnet A. minnet, gönül borcu 115/4
m. -in 380/6
minnet-dār A.F. gönül borcu duyan, müteşekkir kalan 119/2, 206/7
m. -ıdur 137/1
m. -raḳ 313/3
memnūn u m. 206/7
minsiz bensiz 369/6
mīnū F. sırça; zümrüt
m. bile 166/7 (günbed-i m.)
miʿrāc A. göğe çıkma, Hz.Muhammed'in göğe çıkışı
m. -ıñg 7/5
mirʾāt A. ayna 4/1
m. -ıda 173/2
m. -ın 112/3
m. -ını 41/4
m. -ı evḳat 69/11
m. -ı ḥüsn 380/2
m. -ı idrāk 411/6
m. -ı İskender 319/6
mirek F. küçük bey 330/6
mirzā F. asalet ünvanı, beyzade 29/6, 277/7
miṡāl A. örnek
m. -i 366/2
m. -im 151/4
m. -iñgdin 460/3
miskīn A. miskin, zavallı 161/9, 403/1
miṡl A. benzer, eş 38/2
m. -i ya 222/2
m. -i yalar 222/2
m. -i imen 151/4
mismār A. çivi, mıh
m. -ı 579/5
mītīn F. büyük çekiç 279/5
m. birle 226/3
mīve F. meyve 113/6
m. imiş 589/4

muğtenim A. ganimet olarak alan/ bilen
m. ol - 408/8
muhāl A. olmayacak, olmaz,olamaz 253/5 (hayālāt-ı m.)
m. -din 492/6 (hayāl-i m.)
m. -im 151/3 (sevdā-yı m.)
m. -ımmı 416/3
m. irür 373/4
muhālāt A. olamaz/olmayacak şeyler
m. -nı 240/4 (fikr-i m.)
muhālif A. muhalefet eden, uymayan, uygun düşmeyen 10/9, 276/8
muhālif-ṭab' A. zıt huylu 718/2
muharrer A. yazılmış, yazılı
m. -dür 722/1
muhib(b) A. seven, dost
m. -ka 40/1
m. kıl - 40/1
muhik(k) A. haklı, hakkını alan
m. -dür 235/1, 348/6
m. min 204/2
muhkem A. sağlam; güçlü 144/9, 165/6
m. -rak 255/3
m. durur 264/8
m. imes turur 412/6
m. iyle - 504/7
m. kıl - 727/2
m. tut - 399/9
muhkemlıġ A.T. sağlamlık
m. -ı 39/8
m. -ıdın 719/2
muhliṣ A. saf, katkısız; dostluğu gönülden olan 90/1, 271/6
muhrik A. yakan, yakıcı
m. -dür 327/2
muhtāç A. ihtiyacı olan, yoksul
m. -ıdur 95/2
m. -rak 95/8
m. imes 95/1
m. bol - 92/4
m. kıl - 170/6
muhtāle A. hileci, dalavereci(kadın) 229/6
muhtaṣar A. kısaltılmış, kısa 195/7, 424/7
muhtelif A. türlü, çeşitli 324/9
muhterem A. saygıdeğer, saygın 627/1
muhterik A. tutuşup yanan, yanık, yanmış 342/1
muhteriz A. sakınan, çekinen
m. -dür min 640/6
muhtesib A. polis ve belediye işlerine bakan memur 51/5, 264/7
m. dik 210/2
mukābil A. karşılık; birşeye karşılık yapılan
m. -ide 66/8
mukaddem A. değerli, üstün
m. -rak irür 396/7
mukāmir A. kumarbaz 638/7
mukāmir-şīve A.F. kumarbaz edası 335/3

muḳarrer A. şüphesiz, sağlam; kararlaşmış
m. -dür 722/2
m. bol - 69/8
muḳavves A. yay gibi eğri; bükülmüş, kavisli 172/5, 296/2
m. ḳaş 296/2
çerḫ-i m. 172/5
muḳayyed A. bağlı, kayıtlı
m. bol - 529/7
m. iyle - 45/3
m. ü hāżım 107/3
muḳbil A. iyi talihli, mutlu 19/6, 245/1 (müdbir ü m.)
muḳīm A. ikamet eden, oturan 420/8, 514/7
m. -i 660/10
m. ḳıl - 396/9
muḳır(r) A. doğru söyleyen, kusurunu gizlemeyen 318/2
muḳtedā A. başta gelen, önde gelen 159/3
muḳtedālıġ A.T. başkanlık, önderlik 7/1
mūm F. mum 331/3, 353/2
munça bunca, bunun gibi, bu kadar 148/6, 219/2
m. ki 291/3
m. oḳ 19/7, 177/7
mundaġ böyle, bu şekilde, bunun gibi
m. -ı 48/4
mundaḳ bkz. mundaġ 8/2, 12/4
m. ki 614/3
m. kim 168/6, 254/7
mundın bundan, buradan 5/1, 318/8
m. narı 376/6, 488/7
m. özge 357/3
mundu mızrak biçiminde bir tür şiş 449/5
mun͡ga buna 334/6, 390/5
mun͡gluġ dertli, tasalı 205/6, 220/1
m. belā 29/6
m. kön͡gül 96/2
mun͡gla- bunalmak, sıkılmak
m. -dım 64/2
mun͡gra- feryad itmek, inlemek
m. -yup 61/2
munḳalib A. dönen, değişen; başka kılığa giren 51/4 (rāy-ı m.)
çerḫ-i m. 542/8
munı bunu 5/9, 325/4
mūnis A. can yoldaşı, yakın arkadaş 228/1, 234/7
m. irür 228/1
m. it - 659/9
m. -i cān 577/1
muntaḫab A. seçilmiş, cennete gidilmek için seçilmiş 258/6
munun͡g bunun 408/1, 418/4
m. birle 646/5
m. dik 132/2, 504/6
muntaẓır A. bekleyen, gözleyen 157/7
m. -durlar 157/7
mūr F. karınca 98/2, 155/4

m. -ıdın 504/8
m. -ıġa 617/6
m. -nıñg 660/83
m. ṣafı 570/1
m. -ı mübtelā 205/1
mīr-ḫaṭ F.A. karınca katarı/dizisi
m. -lar 263/7
murād A. arzu, istek, dilek; maksat 114/3, 116/4
m. -ı 147/9
m. -ım 422/2
m. -ıñg 381/7
m. it - 360/3
m. tap - 381/7
m. u kām-rānlıġ 198/1
muraḳḳaʿ A. yamanmış, yamalı 412/8
muraṣṣaʿ A. bezenmiş, süslenmiş 446/4
murtāż A. alıştırılmış, eğitimli (hayvan) 276/1
musaḫḫar A. ele geçirilmiş
m. bol - 69/2
muṣāḥib A. konuşan, söyleşen 50/5
muṣallā A. musalla, cenaze namazı kılınan yer 32/1, 556/4
muṣavvir A. resim yapan, ressam 9/5, 245/6
m. -ġa 637/5
muṣḥaf A. kuran, kitap
m. -dur 524/2
m. -ını 32/2
m. -ınıñg 524/1
m. kibi 632/3
m. -ı nāṭıḳ 524/2
muṣībet A. felaket, yıkım; bela 502/5 (ehl-i m.)
muʿtād A. alışmış, âdet olmuş; alışılmış 117/6, 125/6
m. -ıma 539/6
m. it - 58/9, 218/4
m. iyle - 488/7, 614/6
muṭavvel A. uzatılmış
m. ḳıl - 467/8
muʿteber A. saygın, inanılır, güvenilir
m. irmes 608/6
muʿtedil A. yumuşak (huylu)
m. min 282/5
muʿteḳid A. inanan, dini bütün 115/4
muʿterif A. itiraf eden, açıklayan
m. -dür min 259/8
m. -dür 552/9
muṭīʿ A. itaat eden, boyun eğen; bağlı, bağımlı
m. ol - 707/2
muṭrib çalgıcı, çalgı çalan 11/7, 401/6
m. sin 126/7
m. nis̱ārı 433/7
m. -i bezm 582/5
m. -i zühre-cebīn 309/7

mutlak A. kayıtsız şartsız, mutlaka, kesinlikle 162/8, 307/6
muttaşıl A. aralıksız, hiç durmaksızın 61/2
muvāfık A. uygun yerinde 183/1
muz buz 469/1
m. birle 266/9 (kar u m.)
m. dik 660/75
mużāf A. katılmış, bağlanmış
m. irmiş 552/8
muzluk buzlu
m. su 711/2
mużmer A. gizli, saklı, örtülü 34/7, 156/5, 161/5
mużīk A. sıkan, sıkıştırıcı, darlaştırıcı
m. -i 422/8
mużtar(r) A. çaresiz, ...zorunda kalmış
m. irdim 19/2
500/1
m. -rak 313/4
m. min 161/7
m. iyle - 30/7
mużtarib A. acı çeken, kaygılı 175/1
m. min 15/4, 314/4
m. bol - 51/1
mübālağa A. abartma 529/6
mübeddel A. değişmiş, değiştirilmiş
m. bol - 198/4
mübhem A. belirsiz, örtülü 388/6
m.-dür 12/8
m. it - 78/1
m. iyle - 505/5
mübīn A. hayrı şerri, iyiyi kötüyü ayıran 441/3 (āyāt-ı m.)
mübtelā A. düşkün, tutulmuş 26/3, 202/4
m. -da 200/5
m. -ġa 274/1 (min-i m.)
m. -lardın 169/1
m. irür 10/1
m. bol - 96/1, 421/1
m. kıl - 359/4
mübtelālıġ A.T. düşkünlük
m. -lar 179/1
mucādil A. şavaşan, uğraşan 89/6
mücennin A. çıldırmış, aklını yitirı
m. -dür 332/7
mücessem A. cisimlenmiş, canlı kılı; na girmiş 659/34
mücid(d) A. çok çalışan 115/1
mücrim A. cürüm işlemiş, suçlu 659/.
m. -ġa 163/2
müctehid A. ayet ve hadislerden şer hükümler çıkaran din bilgini 11.
müctenib A. sakınan, çekinen
m. bol - 51/2
müçek öpücük
m. -lerim 410/4
müdām A. daima, sürekli 481/1, 517/

m. bol - 376/8
m. ol - 398/5
mest-i m. 299/1
müdārā F. yüze gülme, dost gibi görünme 6/5
m. -sıġa 115/5
müdbir A. talihsiz, mutsuz, düşkün
m. ü muḳbil 19/6
müddeʿā A. iddia olunan; dava konusu 43/5, 202/10
m. -ġa 274/4
m. -sıdın 658/30
muddeī A. iddia eden; davacı; ayak direyen, inatçı 16/7, 145/4
müdġam A. kaplanmış; ortasında sıkışmış 161/5
müdīr A. yöneten, çeviren 244/4
müdrek A. idrak etme, anlama, sezme
m. -im 411/6
müʾebbed A. ömür boyunca süren, sonsuz 103/5
m. -dür 43/7
müʾennes A. dişi (kelime)
m. -dür 672/2
müferriḥ A. ferahlık veren(ilaç) 131/5 (laʿl ü m.)
m. bol - 71/1
m. -din 506/2
müfriṭ A. aşırı, çok fazla; ileri vardıran 60/7, 290/2
müft F. bedava, beleş
m. irür 463/9
müheyyā A. hazır
m. min 400/8
mühlet A. iş için verilen zaman
m. -in 660/49
mühlik A. helak edici, öldürücü 8/2, 127/2, 170/2
m. durur 30/2
m. imes 617/6
ʿışḳ-ı m. 170/2
mühr A. mühür 330/3
m. bas - 12/6
m. it - 331/3
m. ḳıl - 536/3
m. -i bādāme 531/3
m. -i sükūt 70/2
mühre F. yumru, yuvarlak şey
m. dik 588/4
müje F. kirpik
m. -m 391/3
müjgān F. kirpikler, kirpik 254/7, 340/6
m. -ım 405/6 (seyl-i m.)
m. -ıñ 183/5 (ḫayl-i m.)
m. bile 493/7
m. kibi 19/4
m. oḳı 93/2
müjgānlıġ F.T. kirpikli 296/2
müjde F. muştu, müjde
m. -sin 312/2
m. -i vaṣl 372/2
mükedder A. kederli, üzüntülü, tasalı

m. imes 715/3
m. irdi 467/9
m. irmes 50/3
münbasiṭ A. şen, gönlü açık 283/7
m. bol - 283/7
mühḥarif A. sapan, doğru gitmeyen, sapık
m. bol - 396/8
müncemid A. donmuş, donuk 115/3
müncer(r) A. varıp sona eren; neticelenen
m. bol - 319/8
müneccim A. yıldız falına bakan kimse, falcı 416/4
münfaᶜil A. gücenmiş, alınmış 596/1
m. bol - 492/1
münferid A. tek, ayrı; yalnız 115/6
münkir A. inkar eden, kabul etmeyen 115/4, 557/4
m. siz 735/2
mürebbī A. terbiye eden, terbiyeci 158/6
müretteb A. bir yer için ayrılmış/düzenlenmiş
m. iyle - 23/6
mürīd A. mürit, bir şeyhe bağlı olan kimse 337/7
m. -i 391/6, 539/7
mürşid A. irşad eden, doğru yolu gösteren, tarikat önderi 245/9
m. -i 93/8
m. irdi 245/9
mürtekib A. bir suç işleyen, kendini tehlikeye atan
m. bol - 51/1
mürtefiᶜ A. yüksek, yüce
m. bol - 400/2
mürūr A. geçme, geçiş
m. bile 570/
müsāfir A. misafir, yoldan gelen, yolcu 447/2, 443/1
müsāvī A. eşit, denk
m. -dür 345/4
müseddes A. altı parçalı 726/1
müsellem A. su götürmez; doğruluğu/gerçekliği herkesçe kabul edilmiş 114/4, 364/8
m. -dür 12/9, 319/6
m. irür 301/5
müselsel A. zincirleme, ardı ardına 501/1
m. bol - 508/6
müsemmen sekiz parçalı 726/1
müstaġni A. doygun, gönlü tok 267/6
müstaġrıḳ A. dalgın, düşüngen 601/6
müstaḥsen A. güzel sayılmış, beğenilmiş 45/7
müstaḳīm A. doğru, düz, dik 281/8
m. ḳıl - 396/8
müsteḥab(b) A. sevilen, beğenilen 45/9
müstekin A. alçak gönüllülük gösteren 660/25

müstekreh A. tiksinilen, iğrenilen, iğrenç 574/6
müstekrih A. tiksinen, iğrenen 574/1
müstenid A. dayanan, güvenen 115/5
müsūḫ A, gezi, seyahat 107/7
müsülmān A. müslüman 265/1, 162/1
m. -dın 5/6
m. -lar 134/8, 187/2
müsülmānlıġ A.T. müslümanlık 301/1
müşāʿbid A. hokkabaz 608/6
devrān-ı m. 726/3
m. luʿbı 455/3
muşābih A. benzeyen, benzer 8/8, 707/1
m. durur 424/3
müşāhede A. bir şeyi gözle görme, (tas.) Allah ālemini görme 114/6
m. -si 601/6
müşerref şereflendirmiş, şerefli 309/4
m. ḳıl - 660/12
müşevveş A. belirsiz, karışık,düzensiz
m. -dür 157/3
m. ḳıl - 638/3
müşevveş-ʿaḳl A. aklı karışık, şaşkın 476/6
müşfiḳ A. sevecen, acıyan; seven 579/5, 657/21
müşg F. misk
m. -din 167/4, 358/4
m. -i 276/6
m. -idin 196/3 (zülf-i m.)
m. -ige 266/1
m. -in 230/3
m. -üñg 242/4 (nāfe-i m.)
m. -i Çīn 519/1
m. -i duvāc 242/4
m. -i Ḫuten 591/3
m. -i ʿışḳ 506/5
m. -i nāb 392/2
m. -i Tatar 655/16
m. -i ter 478/4
müşg-bār F. misk yağdıran
m. -ıdın 466/1
müşg-bū F. misk kokulu 511/2, 659/9
müşg-pāş F. misk saçan 199/8
müşgīn F. misk kokulu 51/3, 146/1
müşkil A. güç, zor; güçlük 80/6, 151/6
m. -idür 19/2
m. -dür 289/2
m. irmes 572/5
m. ise 377/3
m. -lerge 243/8
m. -ni 377/3
müşt F. yumruk
m. ü kāc 144/3
müştaḳ A. özleyen, can atan,āşık 157/2
m. -ıñg 525/8
m. min 578/7
müşük kedi 107/6
müteʿāḳıb A. birbiri ardından gelen, art arda gelen 410/4

N

n. -sidin 478/4
n. -i müşg 242/4 447/4
n. -i Tatarī 523/1
nā-fercām F. sonu gelmez, boş 187/6 (dehr-i n.)
nā-fermān F. fermansız, başına buyruk
n. -dur 533/5
nāfi' A. yararlı
n. irmiş 587/7
nāfiẕ A. etkili, sözü geçen 130/1
nā-gāh F. ansızın, birdenbire
n. -ım 406/4 (āh-ı n.)
nā-geh F. bkz. nā-gāh 129/4, 258/5
nā-gehān F. ansızın, birdenbire 314/3, 448/5
naġme A. ezgi, güzel ses, ahenk 309/7
n. -ñg 220/4
n. -ni 378/7, 498/7
n. -sin 18/8
n. birle 421/7
n. çik - 309/7
n. -i çeng 339/3
n. -i mestāne 64/9
nā-gümān F. kuşkusuz 620/7
naġme-sāz A.F. şarkı söyleyen
n. it - 616/8
naġu niçin 511/1
nā-güẕīr F. çaresiz
n. -idin 495/1

naḫl A. hurma ağacı, gelin odasına konulan gümüş ve mumdan süs ağacı 183/2, 321/5
n. -ini 250/6
n. -ni 342/2
n. -ī 285/2
n. -i ḥayāt 244/1
n. -i ḳad 506/3
n. -i ra'nā 391/1
n. -i ümīd 347/4
n. -i vefā 344/7
naḫl-ḳāmet A. hurma ağacı boylu, boyu hurma ağacı gibi olan(sevgil 87/1
nā-hem-vār F. çarpık, eğri
n. -raḳ 313/5
nā-hencār F. usulsüz, yolsuz 98/5
naḥīf A. zayıf, arık 71/7 (zār u n.)
nā-ḫoş F. hoş olmayan; çirkin; kötü 251/6, 261/1
nā-ḫoşluġ F.T. hoşa gitmeme, beğenilmeme
n. -ıdın 261/3
naḥs A. bahtsız, uğursuz; uğursuzluk 588/2
n. -ī 66/4
n. durur 638/6
naḥsiyyet A. uğursuzluk, bahtsızlık
n. -i 295/2
n. bile 160/3
n. durur 652/4
naḥs-veş uğursuz, bahtsız gibi 168/2

n. u nigār 257/8
n. u vücūd 124/4
nakş-bend A.F. nakşibendī tarikatından olan
n. -i nāmī 256/5
nāl F. kamış, kamış kalemin içindeki saz; inleyen, inleyici 9/1, 150/7
n. -im 151/1
n. iyle - 356/5
n. it - 622/5
na'l A. nal; oturacak yerlerin en aşağısı
n. -i 532/2
n. -i birle
n. -idin 493/2
n. -ini 493/1
n. -lar 302/7
n. üzre n. 340/2
n. ü dāġ 502/1
n. ü mīh 180/2
nālān F. inleyen, inleyici 385/2
n. min 260/5
n. it - 12/5
nāle F. inleme, inilti 293/5
n. -din 372/4
n. -dür 185/4 (feryād u n.)
n. -mi 9/1
n. -si 264/6
n. çik - 388/7
n. -i cān-gāh 658/10
n. -i dil-sūz 469/7
n. -i pinhān 193/9
n. -i şeb-gīr 633/4
n. -i zār 415/7
na'leyn A. bir çift ayakkabı
n. -ni 433/3
nām F. ad, ün, lakap 299/9
n. -dın 470/7 (neng ü n.)
n. u neng 53/3, 470/7
n. u nişān 198/5
nāmūs u n. 299/9
nā-mahrem F.A. mahrem olmayan; yabancı, kendisinden kaçılan 485/5, 607/3
n. durur 436/4
nā-makdūr A.F. sayısız, belirsiz 709/1
n. u imkān 312/7
namāz A. namaz
n. -ım 109/6
n. it - 616/5
n. kılmak 384/4
nāme F. mektup 435/1
n. -ni 329/3
n. -siġa 564/2
n. -m 376/1
n. birle 218/1
n. -i hecr 186/2
nāme-ber F. mektup götüren, postacı 290/8
nā-merdüm F. insafsız, acımasız 332/4
nā-mihr-bān F. sevgisiz, vefasız 259/1
n. -dur 178/4
n. -ım 361/2 (kātil-i n.)

n. birlen 289/6

nā-mihr-bānlıġ F.T. sevgisizlik, vefasızlık 639/7

nāmiye A. olma/yerden bitme kuvveti

naḳş-bend-i n. 256/5

nāmūs A. namus

n. bile 339/1 (sāġar-ı n.)

n. u nām 299/9

nā-murād F. muradına erişememiş 147/9, 422/2

nā-münāsib A.F. yakışıksız, uygunsuz

n. -dür 416/5 489/2

nā-müsülmān F.A. müslüman olmayan, kafir; iyilik bilmez, nankör

n. birle 234/6

n. -dın 461/5

n. -ım 403/9

n. -ımadur 194/4

nān F. ekmek

n. -ġa 95/6

n. -ıñg 311/3

nā-pāk F. kötü niyetli, kara çalıcı 687/2

nā-peydā F. belirsiz, görünmeyen, gizli; kaybolmuş 240/6, 267/4

n. bol - 2/1

nār F. ateş 158/7

n. -ıġa 726/5 (mi'de n.)

nā-rāżī F. razı olmayan, kabul etmeyen

n. idim 150/5

na're A. nara, yüksek sesle bağırma

n. -i ḥāyil 379/7

narenc F. turunç, portakal

n. -idin 28/7

narı öte, yan, sonra 376/6

mundın n. 528/5

nārī A. ateşe bağlı, ateşle ilgili

n. -dür 726/5

naṣīb A. pay, hisse, nasip 101/2, 231/1

n. -im 49/2

n. -iñg 124/5

n. it - 3/9

n. ḳıl - 5/9

nāṣiḥ A. öğüt veren 15/2, 116/3

n. -ā 475/6

n. -im 620/4

n. -ī 93/9

n. -i nā-dān 263/8

naṣīḥat A. öğüt 346/5

n. -din 442/6

n. ehli 204/4

naṣīḥat-gū A.F. öğüt veren 87/5, 548/7

naṣṣ-ı ḳāṭı' A.F. anlamı açık olan kuran ayetlerinden delil olarak gösterileni 454/5

na'ş A. cenaze, tabut; tabuṭa konmuş ölü

n. -ım 333/6

n. -dın 118/3
n. -ımdın 422/7
n. bol - 10/6
n. -ġa kil - 304/4
n. ḳıl - 7/8
n. sal - 548/8
naẓar-gāh A.F. bakılan, bakılacak yer 660/2
n. -ım sarı 648/7
nāzenīn F. cilveli, çok nazlı 109/4, 140/4
n. -lerniñg 723/2
nāẓır A. bakan, gözeten 443/3, 610/4
nāzil A. inen, indirilmiş; konan, konaklayan 533/6
n. -dür 25/5
n. it - 45/4
naẓm A. vezinli ve kafiyeli söz, nazım
n. -ın 660/35
n. -ıñg 336/7
n. -ını 259/9
n. -ıñgda 570/9
n. -ıñgnı 120/7
n. it - 383/7
n. iyle - 79/9
nāz-perverd F. naz içinde büyümüş, nazlı yetişmiş
n. -im 407/2 (serv-i n.)
nāzük F. ince, narin; güzel,zarif 139/1, 263/5
n. irür 36/2
nāzüklük F.T. naziklik 94/2
n. -idin 343/4
nebāt A. bitki 336/5 (ḥabb-i n.)
nebī A. peygamber 41/7, 290/8
nebiyyallāh A. Allah'ın habercisi, Hz.Muhammed 7/8, 396/8
necāset A. pislik, murdarlık 688/2, 706/2
n. -ḳa 706/2
nedāmet A. pişmanlık 87/5
n. imes 147/7
nedīm A. meclis arkadaşı, söyleş dostu 657/21
nedret A. az bulunma, azlık
n. -in 660/55
nef' A. yarar, kazanç; çıkar
n. -in 726/5
n. it - 703/2
n. ḳıl - 434/3
n. yitkür - 218/4
n. -i vefā 418/5
nef'ī A. çıkarla ilgili, yararcı
n. -dür 608/3
nefes A. soluk, bir solukluk an 145/4
n. -de 287/3
n. -din 166/2
n. -dür 371/2
n. bile 395/6
n. ur - 558/4
nefeslıġ A.T. soluklu 277/6
nefḥa A. güzel koku
n. -i 652/3

nefīr A. bağırtı, çağırtı 185/4, 659/30
ṭabl u n. 185/4
nefs A. kendi, öz, ruh; insanın hayvanca ihtiyaçları 191/8, 288/6
n. -din 330/6 (nevā-yı n.)
n. -i 221/7
n. -iñge 7/4
n. it- 166/6
nefy A. sürme, sürgün 276/7
n. -i 124/1
nehīb A. dehşet, korku
n. -iñg içre 113/6
nehr A. akarsu, ırmak 141/3
nem F. nem, ıslaklık 165/7
n. -dür 12/7, 513/3
n. bol - 401/5
nemaṭ A. usul, yol, tarz 282/3
neng F. ayıp, utanç; ün, şöhret 338/8, 339/1
n. -im
nām u n. 338/8
şişe-i n. 339/1
n. ü nām
nergis F. nergis, mec. güzelin gözü 147/4, 309
n. -idin 177/2
n. -i cādū 60/1
n. -i şehlā 29/1
nesl A. nesil, soy, kuşak
n. -idindür 729/2
n. -i Ādem 12/4
nesīm A. esinti; hoş, güzel, tatlı 396/4, 412/2
n. -ide 215/1
n. -i 145/3, 371/3
n. -ī 501/6
n. -i gül-pāş 429/5
n. -i gül-şen 103/6
n. -i seher 493/4, 589/2
nesr A. nesir, düzyazı
n. -i vāḳıᶜ 405/4
nesrīn F. yaban gülü
n. irür 192/3
n. iyle - 225/4
n. ü gül 117/7
şimşād u n. 225/4
nesaḳ A. tarz, şekil; uslup 324/4
nesye A. unutulan şey 19/7
neşāṭ A. sevinç, şenlik, neşe 21/7, 104/1
n. -ı 418/1
n. -ım 221/3
cām-ı n. 104/1
n. -ı ṣūret 84/4
n. u ẕevḳ 119/4
neşaṭ-efzā sevinç artıran 127/5 (cām-ı n.)
neşāṭ-endūz A.F. neşe toplayan, sevinçli
n. -dın 469/6
neşāṭ-engīz A.F. sevinç uyandıran 199/1

neş'e A. neşe, sevinç keyif
167/5, 305/8
neşv A. büyüme, boy atma
n. ü nemā 696/1
netīce A. sonuç, son 147/7
n. bol - 122/5
n. imes 179/5
nev' A. çeşit, tür, cins 225/5, 251/5
n. -dur 365/2 (ol n.)
n. -i 350/4
n. -i beşer ḫayli 3/2
n. -i mātem 12/5
nev'-āmūz F. yeni alışan, acemi
440/5
nevā(y) F. ses, güzel ses, ahenk
ezgi 1/1, 220/1
n. -dur 360/7 (ehl-i n.)
n. -ı 401/6
n. çik - 295/3
n. ḳıl - 360/7
n. kör - 422/9
n. tart - 220/1
n. -yi ḥamd 242/6
n. -yı kām 401/6
nevāle A. yiyecek
n. -dür 185/6
nevāsız F.T. sessiz 46/2
nevā-zīr F. ince ses 721/1
nevāziş F. okşama, iltifat
n. ehli 169/7
nev-bahār F. ilkbahar
n. -ım 641/6
n. -ı ḥüsn 405/5
nevbet A. nöbet, sıra 181/5
n. -i 314/6
nev-cüvān F. genç delikanlı 503/1
n. -ımnı 278/6
nev-cüvānlıġ F.T. genç delikanlılık
n. -lar 198/7 (ġurūr u n.)
neverd F. dönen, dolaşan, gezen
n. ḳıl - 122/4
nevḥ A. ağıt
n. -iñg 18/8
nevḥa A. ölüye sesli ağlama, ağıt
220/2, 327/4
n. āhengi 220/2
n. çik- 488/2
nevk F. sivri uç
n. -idin 281/4
n. -i birle 79/6
n. -i müjgān 310/4
n. -i peykān 545/5
nevmīd F. ümitsiz, ümidi kırık 118/2, 127/4
n. ise 460/3
n. -raḳdur 460/3
nevmīdlıġ F.T. ümitsizlik, ümit kırıklığı 232/7
nev-res F. yeni yetişen, yeni biten
147/2, 416/5
nev-res-nihāl F. yeni bitmiş fidan/sürgün
n. -din 492/4
n. -im 537/1
nev-rūz F. yeni gün; nevruz; bahar başlangıcı 214/3

n. ki 408/8
nidā A. feryat
n. tart - 688/2
nifāḳ A. iki yüzlülük, ara bozukluğu 335/4
n. -ıdın 481/6
n. -ın 311/7
n. u niḳār 223/5
nigār F. resim; resim gibi güzel sevgili 257/8, 415/4
n. -ım 278/7
n. -ıñg 591/6
naḳş u n. 257/8
nige niçe 4/2, 122/6
n. kim 106/7
nigeh-bān F. gözcü, bekçi,472/4
nigīn F. mühür, yüzük 71/2
nigūn F. tersine dönmüş, ters, aksi; kambur 311/4, 484/4
n. -dür 246/6
n. bol - 484/4
nigūn-ḳad F. kambur/kamburlaşmış boy 137/5
nigūn-sār F. mahçup 660/5
nihāl F. taze, düzgün, fidan, sürgün 373/2
n. -i 148/2
n. -i birle 230/2
n. -imni 416/5 (nevres n.)
n. -in 133/6
n. -iñġa 31/1
n. -i ḳadd 163/3
nihān F. gizli 220/1, 244/2
n. -dur 12/4
n. -ım 361/7 (peydā vü n.)
n. -ımdın 352/5 (sūz-ı n.)
n. -ımġa 23/3
n. -ī 494/2, 718/1
n. mu imes 239/2
n. iyle 134/4
n. ḳal - 39/4
n. ḳıl- 465/2
n. tut- 480/3
nihāyet A. son
n. -i 353/1
nihāyetsiz A.T. sonsuz,sonu olmayan 416/1
niḳāb A. peçe, yüz örtüsü 41/2
n. -dadur 188/6
n. iyle - 233/4
nikāḥ A. nikah, evlenme töreni 146/6
niḳār A. kin, inat
n. -ıġa (nifāḳ u n.) 223/5
nīl F. civit otu boyası, mavi 268/3, 657/2
n. -din 55/4
ḳaṭre-i n. 268/3
nīl-gūn F. civit otu renginde, mavi 449/1
nīl-gūn ṭārem: gök, sema 479/5
nīlūfer F. nilüfer 268/3, 504/4
n. -i cām 70/1
nīm-bismil F.A. yarı boğazlanmış, usulüne göre kesilmiş hayvan 282/5
nime ne, nesne, şey 524/7, 562/8

n. -yin 306/3
n. -p 289/3
n. -sün 181/6
niyyet A. niyet, amaç, kurma
n. -in 655/22, 660/87
nizā' A. çekişme, kavga
n. it - 401/8
nīze F. kargı, mızrak, süngü
n. -si 552/3
nokta A. nokta 460/5, 489/1
n. -lar 504/1
n. -lardur 356/4
n. -lar yañglıġ 9/2
n. -sı 381/1 ('izār n.)
n. dik 181/1
n. hat 399/1
n. yañglıġ 200/6
n. kıl - 363/7
n. -i mevhūm 489/4
n. -i pinhān 303/3
nokta-mānend A.F. nokta gibi, noktaya benzer
n. -i 373/3
noksān A. eksiklik; eksik; kusurlu; yokluk 107/4, 364/9
nūger F. hizmetçi
n. -ge 692/1
nūh A. her sınıftan insanların karışık topluluğu
n. bolsun 132/7
nuhuset A uğursuzluk 660/27

nukl A. meze, çerez 177/2, 240/2
nūn A. Arap alfabesindeki "ن" harfi 454/6
n. -ġa 72/4
n. -dur 373/1
n. -ı 72/4
n. irür 598/3
n. kıl - 243/7
n. -ı tenvīn 303/3
nūr A. ışık, aydınlık, parlaklık 197/2, 233/4
n. -ın 37/3
n. -ı īmān 33/6
n. -ı vücūd 114/2
n. -ı takvī 660/23
nūrānī A. nurlu, ışıklı 596/2
nūş F. tatlı, içki, içecek; içme 110/8 141/1
n. -ıdın 245/8, 377/4
n. it - 163/6
n. iyle - 13/2
n. -ı cān 13/2 178/1
n. -ı hayāt 462/6
n. -i la'l 85/4
n. -i vasl 199/3
n. -ı visāl 3/1
nūş-leb F. tatlı dudaklı 84/1, 256/7
nūş-hand F. tatlı gülüşlü 110/9
nūşīn F. tatlı, lezzetli 178/2
nutk A. söz, lakırdı, konuşma 161/5
n. -ı 276/3 (pīr-i n.)

n. -uñg 285/1
n. -ı dil-ārām 6/2
nübüvvet A. peygamberlik 213/7
n. -ka 101/3 (h̬ᵛān-ı n.)
n. bahrıdın 396/5
nücūm A. yıldızlar 309/7
n. -ı tīre 15/4
nüfūr A. ürküp kaçma, dağılma
n. bile 570/7
nüfūẕ A. içe geçme, işleme 131/1
nükhet A. güzel koku 8/9
n. -in 660/13
nükte A. ince/anlamlı sözler 151/2
n. -si 327/5
n. -sidin 406/8
n. -side 155/5
n. -sin 260/7
nükte- āmūz A.F. nükte öğreten 719/1 (ʿakl-ı n.)
nükte- dānlıġ A.F.T. nükte bilirlik
n. birle 349/5
nükte-senc A.F. nükte tartıcı, nükteyi değerlendiren 647/2
nümū-dār F. görünen, görünücü; örnek 297/6, 308/4
n. -ı 363/3
n. -ıġa 414/2
n. -ıñg 279/3
nüzūl A. inme, konaklama
n. it - 19/5

O

ocaġ ocak, ateş yakılan yer 302/7
oġ(u)l çocuk, oğul 371/1
o. -ġa 670/1
oġur uğur, bereket
o. -lar 323/5
oh̬şa- benzemek
o. -maydur 143/8
o. -r 474/4
o. -sa 211/2
oh̬şaş benzer 9/5
oh̬şaş- benzeşmek
O. -mas 321/5
oh̬şat- benzetmek
o. -adur 143/8
o. -ay 633/3
o. -ma 292/4
o. -mış 256/5
o. -tı 164/3
o. -tıñg 390/5
oḳ pekiştirme edatı 19/7, 46/7, 50/5, 361/6...
oḳ ok 228/4
o. -ı 263/1
o. -ıdın 8/8, 256/6

olmaġ olmak, oluş (krş. olmaḳ)
o. -ı 412/4
olmaġlıġ olmaklık 474/5
olmaḳ olmak, oluş (krş. olmaġ)
o. -dın 298/2
o. -dur 742/2
o. -ḳa 150/5
o. -nıñg 643/2
o. irür 557/4
oltur- oturmak
o. -duñguz 210/6
o. -ġan 550/2
o. -ġu 326/2
o. -up 659/16
o. -uptur 109/6
o. -ur 255/6
olturġuz- olturmak
o. -uñg 345/3
olturmaḳ oturmak 572/7
olturuş- yerleşmek, oturmak
o. -tı 585/7
on on
o. bir 699/1
o. ikki 375/1 (o. i. ay)
o. üç 699/1
o. sekiz miñg 156/1
oñgal- sağlık bulmak, iyileşmek
o. -ġay 30/9
o. -ġay mu 653/5
onat- birini sözle kandırmak
o. -ḳunça 555/2
or- biçmek
a. -ar sin 172/6

ordu hakanın oturduğu şehir, başkent
o. -da 549/5
ornaş- yerleşmek
o. -up 63/1
ornat- oturtmak, yerleştirmek
o. -dur 143/3
orta orta 124/8
ortaḳ ortak 320/5
or(u)n yer, mekan, mevki
o. -ı 296/3
o. -ıda 14/1
o. -ıdın 152/3
o. -ıġa 342/4
o. tut - 444/3
ot ateş 144/1, 375/3
o. -da 405/6
o. -dın 114/7
o. durur 164/4
o. -ıdın 224/4
o. -umġa 146/1
o. birle 361/6
o. sin 17/2
o. şu'lesi 286/1
o. sal - 164/6
o. tüş - 397/7
otluġ ateşli 264/4 (krş. otluḳ)
o. u ḳanlıġ 394/1
otluḳ ateşli 165/4 (krş. otluġ)
o. āh 605/4
o. irmes mü 519/3
o. yüz 238/7, 603/2
otun odun 21/5, 456/1
o. -ı 593/7

o. -ıdur 136/2

oy- oymak, oyarak çıkarmak

o. -ġay, ıdim 176/6

o. -uban 590/3

o. -up 387/4

oyaḳ- gurup itmek, batmak

o. -ıp 65/1

oyat- utanmak, mahçup olmak

o. -ḳanda 324/2

oyaġ uyanık, uyumayan; uykusuz, (krş. oyġaḳ)

o. min 411/4

oyġaḳ bkz. oyġaġ 320/2

oyġan- uyanmak

o. -maġım 455/6

o. -mas 143/4

o. -sa 549/3

o. -ur 171/5, 217/9

oyġat- uyandırmak, uyartmak

o. -adur 143/4

o. -ay 633/4

o. -mış 256/1

oyġatmaḳ uyandırmak, uyartmak

o. -ḳa 217/7

oyna- oynamak; kumar oynamak; tehlikeye atmak

o. -ban 457/7

o. -ġalı 141/6

o.-ġan kibi 185/1

o. -ġıl 370/4

o. -ġuñ 387/7

o. -p 119/4

o. -y 136/6, 166/3

oynamaġ oynamak (krş. oynamaḳ)

o. -ıdın 77/3

oynamaḳ bkz. oynamaġ 263/8, 370/4

oynaşlıḳ oynaşlık 692/2

oynaḳ- oynatmak

o. -adur 14/1

o. -ay 633/5

o. -sa 339/2

oyun oyun, raks, dans 111/3, 185/5

o. -ı 588/10

o. -ıdur 136/6

oyunçı oyuncu 660/32

oyunçılıḳ oyunculuk

o. -dur 588/10

Ö

öç- sönmek

ö. -mes 450/6

ö. -se 214/1

öçür- söndürmek

ö. -di 529/2

ö. -gen 150/2

ö. -gey 213/7

ö. -gey min 607/4

ö. -gil 46/5

ö. -ür 589/2

ög- övmek

ö. -me ! 461/3

ö. -er 559/5

ö. -se 416/4

ögün -den başka 47/4(mindin ö.)

ögür- aşırı bağırıp çağırmak, sesli ağlamak

ö. -üp 60/7

öğüt öğüt 70/5, 85/5

ök- toplamak, yığmak

ö. ! 341/1,2,3,

ökte güçlü, pehlivan

ö. -dür 70/5

öksük eksik, aşağı 334/1, 699/2

öksüt- eksiltmek

ö. -keli 82/2

ö. -megil 506/8

öküş çok 570/2

öl- ölmek

ö. -di 244/7

ö. -düm 354/2

ö. -er 221/2

ö. -erde 325/5

ö. -erge 99/6

ö. -erdin 159/2

ö. -er min 227/3

ö. -er sin 288/4

ö. -geli 326/5

ö. -gen 363/4

ö. -gende 457/1

ö. -genide 8/6

ö. -genige 288/4

ö. -genimni 508/5

ö. -genni 564/1

ö. -gey bolup 119/2

ö. -güçe 57/7

ö. -gü dik min 434/2

ö. -güm 389/4

ö. -güm durur 558/4

ö. -gümdür 349/6, 624/4

ö. -güm irdi 534/4

ö. -günçe 526/2

ö. -megen 243/7

ö. -megen bolsam 243/6

ö. -megenim 528/7

ö. -megey imes 43/5

ö. -mestin burun 580/6

ö. -mes idim 252/5

ö. -mey 377/4

ö. -sem 258/5, 368/3

ö. -sem irdi 73/3

ö. -üp idim 21/2

ö. -üp irdim 257/2

ö. -üp min 122/4

ö. -üp sin 394/7

ölmek ölme, ölüş 87/5

ö. -din 377/4

ö. -dür 271/2

ö. -ige 90/8

ö. -im 615/4

ö. -ime 474/1

ö. -imge 359/2

ö. -imni 226/2, 313/2

ö. -ni 449/5

ö. -ke 131/3
ö. -durur 207/6
ölmeklik ölüm hali 15/1
öltür- öldürmek
ö. -di 419/2
ö. -edür 562/7
ö. -eyin 301/4
ö. -ge sin 658/17
ö. -geli 235/2
ö. -geni 640/1
ö. -güm 320/9, 658/17
ö. -güsi 537/3, 618/1
ö. -güsidür 642/9
ö. -me ! 440/4
ö. -ürge 180/5
ö. -ür irmiş 627/5
ö. -ür sin 322/6
ö. -se 362/1
ö. -señg 615/1
ö. -sün 235/3, 354/1
öltürmek öldürme, öldürüm 8/1, 502/4
ö. irür 528/7
ö. üçün 128/1
ö. -imge 382/2
ölüg ölü 268/2, 331/2
ö. -ge 80/2
ö. -ler 417/2
ö. -ni 91/5, 285/1
ö. birle 196/2
ölüm ölüm 143/4
ö. ḥāli 420/7, 496/2
ʿömr A. ömür, hayat 176/2, 258/5
ö. -din 398/4
ö. -ġa 385/6
ö. -i 228/4
ö. -içe 87/5
ö. -ide 233/5
ö. -üm 157/5, 309/3
ö. -üñgni 188/7
ö. -i 573/4
ö. -dik 148/2
ö. işi 398/9
ö. sür - 14/2
ö. -i ʿazīz 398/8
ö. -i bī-ḥāṣıl 575/8
ö. -i cāvid 97/9
ö. -i cāvīdan 239/5
ö. ü devlet 127/6
ʿömr-kāh A.F. ömür eksiltici, hayat kısaltıcı 54/7
öndür yüksek
ö. -rek 643/7
öntüç ödünç, veresiye 378/5
öp- öpmek
ö. -erge 626/2
ö. -er min 56/5
ö. -keli 329/2
ö. -ke sin 479/9
ö. -künçe 626/2
ö. -megil 298/7 (yir ö.)
ö. -üp 365/1
öpmek öpme, öpüş 233/3, 410/3
ö. -ke 180/2

ötker- geçirmek 384/7
ö. -di 354/7
ö. -e almas 658/30
ö. -gey 366/6
ö. -ge sin 385/6
ö. -iñg 349/5
ö. -sem 138/4
ötük çizme, edik 128/1
öy ev (krş. iv)
ö. -deki 420/3
ö. -i 152/4, 250/7
ö. -idin 246/7
ö. -in 218/8
ö. -lerge 506/2
ö. -ni 293/1
öz kendi, öz 238/1, 321/6
ö. -i 239/2
ö. -ige 399/5
ö. -in 218/4
ö. -ümdür 215/4
ö. -imge 171/6
ö. -üme 481/5 (ö. ö.)
ö. -ümni bile 221/1
ö. -üñg 357/4
ö. -üñge 373/6
ö. -üñgge 389/6
ö. -üñgni 280/3
ö. ö. 481/5
ö. -i birle 135/7
ö. ö. -üm birle 459/3
ö. -idin h̲aberi bol - 589/8
ö. -in pāk iyle - 616/5
ö. ö. -ine aylan - 139/3
özge başka, diğer 12/6, 238/5
ö. -çe 551/1
ö. -dür 537/1
ö. -ge 565/8
ö. -lerdin 216/2
ö. -lerge 258/1
ö. -ni 218/6
ö. -niñg 128/2
ö. sarı 540/3
özlük benlik 203/5, 306/6
ö. ḥicābı 392/6
ö. -i 271/1
ö. -i birle 271/1
ö. -din 123/6
ö. -idin 299/9
ö. -ni 331/7
ö. -ümdin 435/6
ö. -üñg 382/7
ʿözr A. özür, kusur 372/3
ö. -iga 457/9
ö. ayt - 387/7
ʿözr-ḫᵛāh A.F. özür dileyici 534/3

P

p. irmes 67/6
pāye F. rütbe, derece 441/1
p. -sin 597/3
pedī-dār F. görünen, açık
p. iyle- 540/2
pelārek F. suyu iyi verilmiş çelik 660/77
penāh F. sığınma, sığınılacak yer 224/4, 534/6
pençe F. pençe
p. -mde 330/5
p. -i mercān 621/1
pend F. öğüt 12/2, 133/3
p. -i 250/5
p. bir- 123/7, 499/4
p. it- 254/6
penīr F. tereyağ 728/1
per(r) F. kanat
p. -i 465/4 (cibin p.)
p. -idin 493/1 (ṭāvus p.)
p. -im 413/7
p. -in 66/7
p. -ler 180/4
p. -leri 347/3
p. çıḳar- 245/3, 256/6
bāl ü p. 57/5
p. ü bāl 371/4
perde F. perde, örtü 324/2
p. -de 39/2
p. -sidin 403/4
p. -sin 144/6, 436/3 (cān p.)
p. -i eflāk 448/2
p. -i ḥicāb 188/1
p. -i ʿiṣmet 723/3
p. -i kitmān 640/7
p. -i pindār 16/6
perde-dār F. büyük kimselerin kapısını bekleyip içeri gireceklere kapı perdesini açıp kapamakla görevli kimse 567/6
perde-der F. perde yırtan, mec. hayırsız, utanmaz 304/5, 567/6
perde-derlıġ F.T. hayasızlık, utanmazlık
p. -dur 50/6
perdelik F.T. perdeli
p. -lerġa 50/6
perestiş F. aşırı sevgi, gönül akışı
p. iyle - 74/5
pergāle F. parça, yama, pay 407/6,494/3
p. -ler 590/5
p. -lerni 660/75
p. -si 362/4
p. -sin 176/4
p. p. 525/3
pergār F. pergel 281/8
p. -ı 145/7
gerdiş-i p. 145/7
perġāze F. kuş kanadının vücuda yapışık olan bölümü 527/7
pergend F. dağınık; azar azar 34/2, 390/1

p. -ıñġ 93/7
p. irür 93/7
p. p. 93/7, 123/3
perḫāş F. kavga, savaş
p. u heycā 660/20
perhīz F. pehriz; dince yasak edilen şeylerden uzak durma 199/3
perī F. peri, güzel; sevgili 198/4, 226/2
p. -ġa 485/4
p. -ni 226/6
p. cinsi 418/6
p. dik 659/26
p. irkin sin 71/5
p. vü yār 188/8
perī-çihre F. peri yüzlü, çok güzel 493/5
perī-peyker F. peri yüzlü, çok güzel 118/5, 124/3
şūḫ-ı p. 335/2
perī-rāst F. peri gibi güzel; perice 716/2
perī-ruḫ F. peri yanaklı, çok güzel
p. -dın 348/7
perī-ruḫsār peri yanaklı; çok güzel 86/6, 110/5
perī-ruḫsāre F. bkz. perī-ruḫsār 431/7
p. -ī 13/8
perī-rūy F. peri yüzlü
p. -umġa 129/5

perī-ṣūret F.A. peri gibi, çok güzel
p. -iġa 8/3
perī-vār F. peri gibi, çok güzel 420/
perī-veş peri gibi, çok güzel 145/2, 160/4
p. -ī 188/1, 520/3
perī-zād F. periden doğmuş, çok güzel 117/5
perī-zāde bkz. perī-zād 529/5
perīşān F. dağınık, perişan 138/9
p. -ıñgnı 294/1 (zülf-i p.)
p. -rak 142/5
p. bol - 393/1
p. iyle - 79/8, 122/7
perīşān-ḥāl F.A. hali perişan, acınacak halde bulunan, kaygılı
p. irür 373/7
p. ḳıl - 358/6
perīşānlıġ F.T. perişanlık 394/4
p. -dın 158/2, 489/6
p. -ım 494/4
perīşānlıḳ F.T. perişanlık (krş. perīşānlıġ) 319/4
perrān F. uçan, uçucu 530/4
pertev F. ışık, parlaklık; alev 161/6
p. -i 41/4
p. -idin 293/6, 440/7
p. -i ruḫsār 643/5

peyġamber F. peygamber
p. eṣḥābı 686/2
peyk F. haberci
p. -iñg 441/2
p. -i ḥarem 397/6
peykān F. okun ucu, temren 100/4, 224/4
p. -dur 132/5
p. -ġa 253/4
p. -ı 193/3
p. -ım 405/6
p. -ıñgnı 294/2
p. iken 439/4
p. çik - 55/3
peyḳānlıġ F.T. ok yemiş, yaralı
p. köñgül 394/6
peyker F. yüz,
p. -im 122/3, 413/1
p. -iñg 317/1
p. -īdür 18/3
p. -i kānī 727/1
peymān F. yemin
p. -ıda 140/8 (ᶜahd u p.)
p. -ımdadur 194/7
peymān-şiken F. yemin çeken 318/1 (ḳātil-i p.)
peymāne F. büyük kadeh
p. birle 174/5
p. -i laᶜl 508/7
peyvend F. ulaşma, varma; bağ 116/7, 123/4
p. -iñg 93/2
p. it - 373/2
p. -i ac 94/6
peyvestelıġ F.T. birlikte olma
p. -ım 434/1
piç F. büklüm, kıvrım, dolaşık
p. ile 399/3
p. ur - 151/3
p. ü tāb 188/2, 263/2
p. ü tābī 435/1
p. ü tāblıġ 9/1
pīl F. fil 98/2
p. -i gevher-keş 338/1
pīl-reng F. fil renkli 338/1(seḫāb-ı p.)
pindār F. sanma; böbürlenme 16/6 (perde-i p.)
p. -ı 145/9
pinhān F. gizli 100/5, 265/3
p. -dur 132/3
p. -ı 193/9 (nāle-i p.)
p. -ım 303/3 (dāġ-ı p.)
p. -ıma 568/5
p. -ımġa 341/3
p. -ī 596/5, 651/4
p. bol - 224/3
p. it - 365/7
p. iyle - 364/6, 403/3
p. u beyān 140/2
p. u āşkār 185/7
pinhānlıḳ F.T. gizlilik, gizleme 319/5
dāġ-ı p. 394/2
pīr F. yaşlı, tarikat kurucusu 193/7 (şeyḫ ü p.)
p. -i 276/1
p. -idin 163/6

p. -lerġa 245/9
p. -i ᶜaḳl 160/4
p. -i deyr 45/7, 226/8
p. -i ᶜışḳ 78/8
p. -i mey-kede 245/7
p. -i nuṭḳ 276/3
pīrehen F. gömlek
p. -im 417/6
pīse F. alaca (renk) 311/2
piste F. fıstık 321/2
pīş F. ön, ön taraf
p. -i ẖāne 594/6
pīşe F. sanat, meslek; iş; huy 610/5
p. -ġa 175/3
p. -ñg 343/1
piyāle F. kadeh, şarap bardağı 195/1, 377/7
p. -de 147/4
p. -dür 185/1
pūd F. argaç, dokumada enlemesine atılan atkı
p. -ı 723/2 (tār u p.)
puẖte F. tecrübesiz, toy
p. -ler 423/2
pūlād F. çelik, polat 226/4
p. -ıdın 660/75
p. -ıma 539/4, 547/5
tīġ-ı p. 226/4
pulek F.T. küçük pul 553/3
pūye F. seğirtme, koşma 342/3
p. -de 499/2
p. -din 45/6
p. -ġa 331/7, 354/5
p. -m 411/2
p. -siġa 93/5
p. ḳıl - 656/31
p. ur - 434/5
pūş F. örtü, örtecek şey 242/4
pür F. dolu; sahip, çok fazla 285/3
pür-ḥīle F. çok hileci 229/6
pür-fen F. hünerli; çok hileci 543/6, 726/3
pür-gū F. çok konuşan, geveze 270/7
pür-sebz F. alabildiğine yeşil, yemyeşil 344/7

R

rabṭ A. bağlama, bağlanma
r. u cemᶜiyyet 570/9
rāciḥ A. üstün tutulan, yeğlenen 101/5
raᶜd A. gök gürlemesi 634/2
r. -lar 189/2
rāğ F. dağ eteği, çayırlık
r. -ıġa 211/6
raġbet A. istek, kabul etme
r. -in 660/14

r. iyle - 8/1
rāğıb A. istekli, rağbet eden 50/4, 188/8
r. irdiñg 410/2
rağm A. aksine, zıttına davranan
r. -ı 137/6
r. -ığa 226/6
r. -ımğa 498/3
rāh F. yol, usul 102/1
r. -ı naṣīb 42/11
r. -ı reyhāni 596/1
rāḥat A. rahat, gönül rahatlığı 76/1, 232/7
r. kibi 343/1
r. -eyn 232/7
r. -ı rūḥ 102/1
raḥbe A. alan, meydan
r. -niñg 660/8
rāhib A. rahip
r. -dür 168/4
raḥīl A. göçmen, göç eden 314/6 (kūs-i r.)
raḥm A. esirgeme, koruma 174/3, 239/4
r. -ī 618/2
r. ehli 327/7
r. it - 371/5, 389/3
r. iyle - 356/2
r. ḳıl - 5/5, 33/4
r. sal - 126/2
raḥmet A. açıma, esirgeme, koruma 357/6
r. -iñg 2/8
r. -iñgdin 242/5
r. âyeti 533/6
r. -i Ḥaḳ bile 7/4
raḥmsız A.T. esirgemesiz, korumasız 340/1
raḫne F. yarık, yırtık 132/6
r. -din 66/2
raḫş F. gösterişli, güzel at 332/2
r. -ı 277/7
r. -ıdın 180/2
r. -ın 327/6
r. -ıñg 272/2
r. -ıñg imes 18/4
r. -ınıñg 211/3
raḫşān F. parlak 348/3
r. birle 234/5 (ḫurşīd-i r.)
raḫt F. örtünecek şey, örtü
r. -ını 266/2
raʿiyyet A. bir hükümdarın yönetimi altındaki halk
r. -idür 353/3
raḳam A. yazı yazma, yazı ile işaret 200/6, 273/2
r. bile 531/1
r. iyle - 50/4, 399/1
r. ḳıl - 273/2
rāḳī A. büyücü, kahin 129/6
raḳīb A. rakip 98/5, 471/3
r. -i 259/4
r. -i cānib 223/6
r. -i ḫāne-perdāz 279/4
r. -i tīre-rāy
raḳḳāṣ A. oynayan,oyuncu, köçek 271/

rām F. boyun eğen, itaat eden 57/1
r. -ım kirek 335/2
r. -ıñgġā 92/4
ramaḳ A. hayat kalıntısı; pek az şey 324/6
raʿnā A. güzel, hoş 144/5, 270/1
r. -ġa 376/1 (gül-i r.)
r. bile 235/7
r. ḳad 88/3
serv-i r. 270/1
r. -yı gül-ruḫ 267/2
raʿnālıġ A.T. güzellik, hoşluk (krş. raʿnālıḳ)
r. -dın 36/3
raʿnālıḳ bkz. raʿnālıġ
r. -da 355/1 (ḳadd ü r.)
rāsiḫ A. din bilgini, yazar
r. -dür 112/5
rāst F. doğru, gerçek; uygun 212/5, 222/2
r. ḳıl - 51/6
r. kil - 533/8
r. tüş - 22/4
serv-i r. 212/5
rāstlıġ F.T. uygunluk 388/3
r. -ın 125/3
rāst-mānend F. gerçeğe,doğruya yakın 123/1
raʿşe A. titreme, ürkme 105/7
raṭb A. yaş; yumuşak
r. iyle - 660/17
r. -ı laʿl 589/4
r. -ı girān 473/6
rāvī A.F. rivayet eden, söyleyen; hikâye anlatanlar 64/4, 488/4
ravża A. çiçek bahçesi; cennet bahçesi 11/6, 185/5
r. -da 247/2
r. -ġa 3/5
r. -i mīnū 536/7
r. -i Rıḍvān 18/9
rāy A. görüş, fikir, oy
r. -ını 107/1 (resm ü r.)
r. -ıñ 660/68
r. -ı munḳalib 51/4
r. -ı ṣavāb 435/7
rāyet A. sancak
r. -in 660/5
r. -i manṣūr 660/84
rāyiḥa A. koku
r. -i ʿışḳ 131/4
rāyiż A. seyis
r. -idin 144/8
rāz F. gizlenen şey, sır 216/1
r. -dın 241/2
r. -ım 220/7
r. -ını 498/3
r. -ın 708/1
r. -nı 679/1
r. ehli 582/2
rāżī A. rıza gösteren, kabul eden, boyun eğen 667/2
r. irmes min 640/3
red(d) A. geri döndürme/çevirme; kabul etmeme; inkâr etme

r. iyle - 5/1, 244/7
r. ḳıl - 136/7
ref᾿ A. kaldırma, yüceltme, giderme
r. bol - 10/7
r. it - 382/7, 392/6
re'fet A. acıma, esirgeme
r. -dür 516/7
refī᾿ A. yüksek, yüce 598/6
refīḳ A. arkadaş, yol arkadaşı 145/7, 269/7
r. -ıñġa 7/6
r. -i 416/1 (ni r.)
r. -i mihr-bān 129/7
reftār F. gidiş, salınarak yürüyüş 379/1
r. -ı 363/1
r. -ıġa 414/5
r. -ıñ 279/2
reftārlıġ F.T. salınarak yürüyüşlü 18/8
reg F. damar
r. -ler 184/3, 334/5
r. -leri 376/5
reh F. yol 410/2(krş. rāh)
r. -iñ 3/4
rehber F. yol gösterici, kılavuz 9/7
reh-güẕār F. geçit
r. -ıdın 466/2
rehin A. rehin, tutu
r. it - 556/4
rehn A. tutu, ödünç, alınan eşya 111/5
r. üçün 183/7
reh-nümūn F. yol gösteren, kılavuz 476/7
reh-nümūnluġ F.T. yol göstericilik, kılavuzluk 548/7
reh-rev F. yola giden, yolcu 524/6
reh-zenlıḳ F. yol kesicilik 654/5
rem F. ürkme, titreme 335/2
r. bol - 506/8
r. it - 10/3
r. ḳıl - 335/2
remīde F. ürkmüş, korkmuş 315/4,705
r. bol - 386/3
remz A. işaret, örtülü anlatma
r. -ide 35/9
r. -iġa 307/2
remzī A. gizli anlatımla ilgili 190
renc F. ağrı; eziyet, sıkıntı
r. -i 439/3
r. -idin 364/9
r. -iġa 177/4
r. -im 136/3
r. -ime 619/2
r. -ini 405/8
r. -īdür 10/2
r. bile 320/2
r. -i gūn-ā-gūn 159/8
r. -i ḫumār 618/6
r. -i ṭaleb 213/8
r. ü derd 152/1

r. ü ḫumār 415/6
r. ü tāb 542/2
r. ü taᶜab 258/3
r. ü teşvīr 721/5
rence F. derdli, kaygılı
r. min 469/6
renc-fersūd F. sıkıntıdan/dertten yıpranmış 126/5 (cān-ı r.)
renc-perverd F. sıkıntı besleyen, sıkıntılı
r. im 407/1
rencūr F. sıkıntılı, incinmiş, rahatsız 197/8, 202/10
r. -dür 521/7
r. ol - 400/1
reng F. renk 122/3
r. -i 148/7
r. -i birle 256/8
r. -ini 248/2
r. -ni 215/7 (ṣanᶜat u r.)
r. ḳılġan 522/3
r. r. 197/2
r. ehli 391/6 (rīv ü r.)
r. ü bū 510/7
r. ü ṣafā 10/6
reng-āmīz F. renk renk, türlü türlü renkte 199/2
rengīn F. renkli, parlak; güzel; süslü 144/6, 178/1
r. bulut 70/7
r. irür 192/1
r. iyle - 225/5
rengsiz F.T. renksiz 536/1
reᵓs F. baş 657/35
resen F. ip, urgan 448/7
r. -im 417/4
resm A. eser, iz; tarz; suret; üslup; adet; tören, merasim 81/8, 266/4
r. -idür 657/23
r. -in 501/7 (fenā r.)
r. -ini 171/1, 614/1
r. imes 28/4
āyīn ü r. 81/8
r. ü rāy 107/1
reşk F. kıskanma 153/3, 283/3
r. -din 171/4
revā A. uygun, yerinde, yakışır 3/1
r. mu 359/6
r. bol - 3/6
r. irmes 359/6
r. kıl - 390/6
r. kör - 422/1
r. ol - 5/1
revāc A. değer, kıymet 92/2
revān F. yürüyen, giden, akan; ruh 239/1, 350/4
r. -dur 178/2 (laᶜl-i r.)
r. -ımdın 352/4 (serv-i r.)
r. -ımnı 352/4
r. -raḳ kim 311/1
r. birlen 289/7 (gül ü serv-i r.)
r. iyle - 433/3

revān-āsā F. akar gibi 404/6
revāne F. giden, yürüyen
r. iyle - 432/2
revnāḳ A. süs, parlaklık, güzellik 161/3
revnāḳsız A.T. süssüz 44/2
revzen F. pencere 351/4
r. -din 726/1
r. -i 599/3
r. -idür 27/3
r. iyle - 351/4
reyḥān A. fesleğen, reyhan 376/6 (sebze vü r.)
r. -ī 596/1
r. isi 647/3
reyāḥīn A. fesleğenler, reyhanlar 225/3 (meyl-i r.)
r. -in ara 22/3
r. iyle - 225/3
r. ü öleng 338/3
reyb A. şüphe 655/22
rez ḳızı F.T. şarap 520/7
reẕl A. rezillik, alçaklık 684/1
rezm F. savaş, kavga
r. meydānı 660/82
rıżā A. razı olma, hoşnutluk 493/7
r. -sıdur 362/1
r. sın 322/7
r. bir - 254/8
rızḳ A. geçimlik; yiyecek, içecek
r. -nıñg 380/6
riʿāyet A. gütme, gözetme; sayma,s
r. -i 353/3
r. iyle - 378/2, 395/6
ribāṭ A. tekke 283/6
ricʿat A. geri dönme; gerilme
r. -ın 660/34
ridā A. belden yukarısını örten ört hırka; derviş postu
r. -sı 345/6
r. -sın 174/5 (ibrik ü r.)
rifʿat A. yükseklik, yücelik
r. ehli 587/8
rikāb A. büyük bir kimsenin katı, huzuru
r. -ın 233/3
riḳḳat A. incelik; acıma
r. -i 384/2
r. tut - 696/1
rind F. kalender, aldırışsız, düny işlerini hoş gören 8/10
r. -ler 105/9
r. imes min 416/6
r. imestür 552/7
r. -i bed-nām 335/6
r. -i dürdī-nūş 242/5
r. -i ferzāne 716/1
r. -i ḫarābāt 31/6
rindāne F. rind olana yakışırcasın 552/7
risāle A. mektup, kitapçık 195/7
risālet A. elçilik, peygamberlik 441/4
r. -i 135/4

r. -im 426/5

rīş F. yara, yaralı

r. it - 419/5

r. ol - 78/7

rīşe F. saçak, püskül

r. -sidin 730/2

rişte F. ip,bağ

r. -ġa 219/4

r. -si dik 399/3

r. -sidür 113/7

r. -sin 254/1

r. dik 361/4

r. -i cān 332/5

r. -i cism 136/3

r. -i dīn 277/5

r. -i ʿışḳ 304/5

r. -i mihr 368/5

r. -i sevdā 144/2

r. -i vaṣl 172/2

r. -i zülf 186/4

r. -i zünnār 11/4

rīv F. düzen, hile

r. ü reng 391/6

riyā A. özü, sözü bir olmama, ikiyüzlülük 107/7, 142/8

r. -dur 313/8

r. -ġa 205/3

r. birle 276/3 (ʿucb u r.)

r. eşki 712/1

r. -yi 534/8

r. -yi faḳr 660/61

r. -yı zühd 448/6

faḳr u r. 107/7

zühd ü r. 142/8

riyāḥ A. rūzgarlar 102/3

riyāż A. bahçeler

r. -ıdın 4/5

r. -ıñdın 396/4

rū F. yüz

rū-be-rū F. yüzyüze 511/6, 253/3

rubʿ A. çeyrek, dörtte bir

r. -ıdın 722/5

rūḥ A. ruh, can, nefes; sevgili 102/1, 325/3

r. -ıdın 160/5

r. -um 445/2

r. ġıẕāsı 715/2

r. -ı maḥż 191/2

r. -ı mücessem 660/43

r. u revān 131/1, 279/2

rūḥ-baḫş A.F. can bağışı 80/2

rūḥ-efzā A.F. ruha tazelik veren, cana can katan 53/7 (cām-ı r.)

r. -ġa 77/9 (laʿl-i r.)

rūḥ-perver A.F. canı besleyen, can veren

r. -dür 687/1

ruḫsār yanak, yüz 6/1, 281/5

r. -ıça 546/2

r. -ıġa 382/7

r. -ıñ 230/2

r. -ıñdur 358/2

r. ile 215/2 (zülf ü r.)

r. -ı ʿālem-sūz 469/1
r. -ı āteş-nāk 182/1
r. -ı ferruh-fāl 159/1
r. -ı gerd-ālūd 544/2
r. -ı gül-gūn 24/1
r. -ı meh-sīmā 97/1
r. -ı zaʿferān 291/6
ruhsāre F. yanak, yüz 361/1,387/6
ruhūt A. yol gereçleri
r. -ın 338/4
rukʿa A. üzerine yazı yazılan kağıt, deri parçası; yama 659/20
r. -sın 365/7
rūşen F. aydın, parlak 295/1, 351/1
r. -i 314/5
r. iyle - 250/2
r. kıl - 46/6
rūşen-rāy F. açık fikirli 682/1
rūz F. gün, gündüz 108/4
rūz-efzūn F. uzun ömürlü
r. sarı 620/5
r. -ga 275/4 (hüsn-i r.)
rūze F. oruç
r. -de 512/6
r. -dür 288/3 (iftār u r.)
r. niyyet iyle - 660/87
rūzgār F. zaman, devir, ömür; dünya 274/3, 315/6
r. -ıdın 501/3
r. -ım 371/3
r. -ım dik 421/4
r. -ımnı 263/1
r. -ın 391/4
r. -ī 209/2
r. ehli 315/6
r. (-ı) kara bol - 520/3
devr-i r. 274/3
r. -ı vaṣl 439/7
rūzī F. rızık, nasip 258/9
rücūʿ A. dönme, geri dönme 291/1
r. kıl - 291/1
rüfū F. dikişi belirsiz yama 304/5
rüst F. sağlam, güçlü
r. iyle - 548/6
rüste-hīz F. kıyamet, mahşer 146/3, 248/5
r. -i 52/4
rüsūh A. dayanıklı, sağlam 107/1
rüsül A. peygamberler 441/3, 524/4
r. -din 524/6
rüsvā F. rezil, itibarsız 77/7, 214/4
r. min 500/2
r. -sı 365/6
r. bile 235/1 (zār-ı r.)
r. bol - 430/1
r. iyle - 357/3
r. kıl - 357/1
r. -yı ʿālem 485/7
rüsvālıġ F.T. rezillik 290/4
r. birle 477/2
rü'yet A. görme, bakma, görülme 552/4
r. -in 660/9

S

saʿādet A. mutluluk 295/4, 355/3
ṣubḥ-ı s. 295/4
saʿadetlıġ A.T. mutlu 295/2
sāʿat A. saat, vakit; zaman 86/1, 176/7
ṣaʿb A. güç, çetin, zor 98/3, 224/5
ṣ. -raḳ 63/2
ṣ. iş 418/7
ṣ. imiş 439/3
ṣ. ir - 123/5
ṣ. irmiş 43/3
ṣ. irse 32/7
ṣ. irür 98/3
ṣ. irürde 502/4
ṣ. ol - 409/1
ṣabā A. doğudan esen hafif rüzgar 8/9, 38/1
ṣabā (vezin gereği) A. üç yaşını tamamlamış erkek çocuk 38/6
ṣabāḥ A. sabah 266/8 (cām-ı s.)
ṣ. -ı ḥaşr 579/7
ṣ. -ı vaṣl 404/5
ṣabāḥat A. güzellik 76/3, 101/6
ṣabāḥatlıġ A.T. güzelliği olan, güzel 398/5
ṣabīḥ güzel, hoş, şirin 101/6
s̱ābit A. yerinde duran, hareketsiz, sabit 288/7
s̱. ol - 39/8
s̱. ü seyyār 255/6
ṣabr A. sabır, tahammül 216/8, 246/7
ṣ. -dın 14/5
ṣ. -ım 189/1
ṣ. -nı 136/4 (ḫıred ü ṣ.)
ṣ. ile 179/2 (şikīb ü ṣ.)
ṣ. āyeti 25/5
ṣ. it - 94/3
ṣ. u ārām 143/6
ṣ. u ḳarār 152/4
ṣ. u ṣalāḥ 142/4
ṣ. u sāmān 644/6
ṣ. u selāmet 564/5
ṣ. u şikīb 204/1
ṣabrsız A.T. sabırsız, tahammülsüz 283/5
ṣabūḥ A. sabah içilen şarap; mahmurluk bozan içki 104/6 (cām-ı ṣ.)
ṣ. ehli 420/7
ṣ. -ı ezel 101/6
ṣ. -ı mey 147/4
ṣabūḥī A. sabah içkisiyle ilgili, mahmurluk bozan içki 21/6, 230/6, 398/1
ṣ. vaḳtıda 398/5
cām-ı ṣ. 398/1
saç saç 97/1, 293/2
s. -ı 214/3 (boyı vü s.)
s. -ıñg 6/1
s. -ıñgnı 167/4
saç- saçmak

safvet A. saflık, temizlik
s. -in 660/50
sağ sağ, sağlam; sağlıklı, akıllı, zeki 98/8, 167/5
s. -ıġa 272/6
s. -ın 13/7
s. idi 632/3
sağal- sağlığa kavuşmak, iyileşmek
s. -ur 430/3
s. -ur 184/5
s. -ur min 91/1
sağındurmak düşündürmek 85/2
sāġar F. kadeh, içki bardağı 251/2
s. -ımmı 87/6
s. -ıñg 361/6
s. -nı 164/6
s. bile 372/5
s. s. 141/1
s. -ı nāmūs 339/1
s. -ı ṣahbā 108/7
s. -ı zer-endūd 126/3
s. -ı zer-kār 281/7
sağın- düşünmek; sanmak; inanmak, güvenmek; karar vermek, anmak, söz etmek
s. -dı 382/4
s. -dıñg 282/7
s. -ġanlar 259/5
s. -ġaylar 190/5
s. -ma ! 228/1
s. -maġıl 262/2
s. -mañg 362/3
s. -mışlar 508/5
s. -sañg 388/2
sāḥāt A. açık yerler, meydanlar 76/4
saḫavet A. cömertlik, el açıklığı 660/69
ṣaḥbā A. şarap 118/8, 240/1
s. birle 235/9
cām-ı ṣ. 235/9
ḳadeḥ-i ṣ. 240/1
sāġar-ı ṣ. 118/8
sāḥet A. meydan, boşluk 660/28
s. -in 660/79
s. -i gül-zār 225/4
saḫī A. cömert, eli açık 664/2
ṣāḥib-cemāl A. güzellik sahibi, güzel
ṣ. -i 138/7
ṣāḥib-ġınā A. zenginlik/bolluk sahibi, zengin 375/5
ṣāḥib-kemāl A. olgun, kemal sahibi 522/7
ṣāḥib-ḳırān A.F. her zaman başarı, üstünlük kazanan hükümdar 446/1
ṣaḥīfe A. sayfa
s. -side 147/2
s. -sidin 305/3
ṣaḥīḥ A. gerçek, doğru; kusursuz 6/7, 101/1
ḥadīs-i ṣ. 101/1
sāḥil A. kıyı
s. 19/4
s. -ġaça 575/5
s. -i 423/5

sāḥir A. büyücü, büyüleyici etki yapan güzel 443/5, 657/40
s. durur 511/4
ṣaḥn A. avlu
ṣ. -ıda 217/6
ṣaḥrā A. kır, ova, çöl 296/4, 482/7
ṣ. -sıda 421/3
ṣ. -sıdın 302/7
ṣ. -yı belā 200/1
ṣ. -yı ʿışḳ 264/4
ṣaḥrā-nişīn A.F. sahrada oturan/ yaşayan 447/2
sāʿī A. haberci 379/2
sāʿid A. mutlu, uğurlu 469/5
ṣāiʿḳa A. götüren, süren 51/3
saḳaġ çene ile gerdan arası (krş. saḳaḳ)
s. -ın 479/9
ṣāʿḳa A. bayılma, baygınlık
s. ur- 601/1
saḳaḳ bkz. saḳaġ
s. -ıñġa 538/1
saḳat sakat 282/6
s. bol - 282/6
saḳf tavan, çatı, dam
s. -ı 401/5
s. -ıda 171/3
s. -ı münaḳḳaş 638/5
sāḳıṭ A. düşmüş, düşürülmüş 110/4
sāḳī A. içki sunan, saki 247/6, 360/5
s. -ī 398/5
s. -yā 361/6
s. irür 178/2
s. -i devrān 125/6
s. -i gül-ruḫ 430/6
s. -i meh-veş 339/5
s. -i şeng 339/4
s. -i tevfīḳ 197/7
sāḳīlıġ A.T. sakilik 235/9
saḳīl A. ağır, sıkıntılı
s. irmes 374/2
saḳīm A. hasta, hastalıklı 657/9
sākin A. hareketsiz, sakin, uslu
s. it - 417/1
s. -i deyr 420/8
s. -i deyr-i fenā 204/6
saḳḳā A. su dağıtan, saka
s. -sı 499/6
sal sal
s. -ı 181/3
sal- salmak, göndermek, yollamak
s. -adur siz 204/1
s. -ay 512/4 (ẓulmet s.)
s. -dı 226/4
s. -dım 153/2
s. -dıñ 378/3
s. -ġalı irür 199/5 (ot)
s. -ġança 378/3
s. -ġan kibi 37/3
s. -ġay 149/1
s. -ġıl 4/7
s. -ġunça 148/8 (naẓar s.)
s. -ıñ 114/4 (ḳulaḳ s.)
s. -ıp 404/2 (başını s.)
s. -ıp siz 217/4

s. -ıptur 502/3 (ot s.)
s. -maġa sin 88/9
s. -man 226/5
s. -may durur 37/2
s. -mayın 414/2
s. -mış 396/1
s. -mış olġay 197/2
s. -sa 354/5
s. -ur 142/3
ṣalāḥ A. düzelme, iyileşme, iyilik, rahatlık; dine bağlılık 81/6, 142/4
ṣ. -ım 23/5
ṣ. ehli 552/5
ṣabr u ṣ. 142/4
sālik A. bir yola giren; tarikata girmiş, mürit 29/9, 213/8
s. -ke 274/7
s. -i fānī 103/8
s̱āliṡ A. üçüncü 89/5
sālim A. sağ, sağlam; eksiksiz; korkusuz
s. -ni 146/7 (ẕihn-i s.)
salḳın soğuk yel
s. -ıdın 106/1
salmaġ salma, gönderme, yollama (krş. salmaḳ)
s. -ı 592/1
salmaḳ bkz. salmaġ 247/1
s. -ḳa 146/3
salṭanat A. hükümdarlık, sultanlık 163/1, 362/7
s. tācı 697/2
s. çap - 422/6
saman saman 445/1
s. -lar 407/3
sāmān F. servet, zenginlik; rahat
s. -dın 644/6
s. min 644/6
sāmānī A. zenginlik 264/9
ṣamed A. pek yüksek, ulu; dayim 401/8 513/9
san sayı, adet, hesap 533/2
s. -ıda 533/2
s. -dın 563/4
san- sanmak, tahmin etmek; saymak
s. -ap 438/5
s. -ar 401/1
sanga sana 7/1, 258/2, 277/4
ṣanʿat A. sanat, hüner, beceri
ṣ. -ı 493/3
ṣ. u reng 215/7
sanç- saplamak, sokmak
s. -ıban 548/6
s. -ıp 349/3
s. -ıptur 330/4
sançıl- saplanmak, sokulmak
s. -ġan 407/3
s. -ur 86/5
ṣandal Hindistan'dan getirilen güzel kokulu sert bir ağaç 223/2
ṣ. -ı 321/3
ʿūd u ṣ. 223/2
ṣanem A. put, put gibi güzel (kadın) 417/6
s. -ġa 318/5

ṣ. -ın 220/6
ṣ. -ı münkir 552/8
ṣ. -ı ṭarab 384/7
ṣ. u ḥarf 152/7
savuġ soğuk (krş. savuḳ) 115/3, 316/5
s. -dın 266/9
eşk ü s. 316/5
savuġluḳ soğukluk
s. bile 266/5
savuḳ bkz. savuġ 316/5
s. -da 685/1
savur- savurmak
s. -ay 580/3
s. -ġu dik 326/1
s. -madı 583/6
s. -maṅgız 207/5
s. -sa 471/5
s. -up
s. -uptur 189/3
s. -ur 214/7
savurmaġ savurma, savuruş (krş. savurmaḳ)
s. -dın 120/4
savurmaḳ bkz. savurmaġ
s. -ka 648/1
savut- soğutmak; (gönül) uzaklaştırmak
s. ! 70/6
s. -mış 250/4
say nehir, ırmak
s. -ınıṅg 598/1
saʿy A. çaba, çalışma, gayret 231/3
s. -dın 348/4
s. -ide 243/6
s. ile 490/6
s. it - 140/2
s. iyle - 377/4
ṣayd A. av; avlama, avlanma 119/1,4
ṣ. -ın 254/1
ṣ. -ıṅg 483/3
ṣ. -ını 382/5
ṣ. -nı 125/2
ṣ. it - 57/1
ṣ. -ı dest-āmūz 469/5
ṣ. -ı gül-reng 119/5
ṣayd-geh A.F. av yeri, avlak
s. -de 119/4
sāye F. gölge; koruma, yardım 175/2
s. dik 212/5
s. üçün 113/4
s. -i dīvār 11/5
s. -i serv 177/1
s. -i reʾfet 516/7
sāye-güster F. gölge eden; koruyan 113/6
sayġa- saymak, hesap etmek
s. -sa 708/3
sayı vakit, zaman, sıra; her, -dıkça 257/6, 498/1, 541/3...
sāyil A. (sāʾil) soran; dilenci 248/4, 612/5
s. -ġa 420/4
s. -ġaça 575/4
s. kibi 640/5

s. -ı ġam 355/3
sengīn F. taştan yapılmış, taştan
s. irür 723/2
sengīn-dil F. taş yürekli, katı yürekli 80/5
s. - ġaça 575/6
sepidār F. beyaz çam ağacı 36/6
ser F. baş
s. -i mū(y) 13/4, 318/6
s. tā ḳadem F. baştan ayağa 400/4
ser-ā-ser F. baştan başa, büsbütün 113/3, 358/5
s̱erā A. toprak 7/3
s. bustānı 25/3
ser-be-ser F. baştan başa, büsbütün 163/5, 291/4
ser-bülend F. başı yüksek, yüce 298/2
ser-çeşme F. çeşme başı, pınar
s. -si 132/8 (beḳā s.)
s. -i āb-ı ḥayāt 396/2
ser-firāz F. başı dik, benzerlerinden üstün olan 194/6
ser-gerdān F.başı dönen, sersem, şaşkın; perişan 224/1
s. -dur 184/5
ser-gerdānlıġ F.T. başı dönerlik; şaşkınlık, perişanlık
s. -ım 153/4
s. -ımġa 90/6
ser-geşte F. şaşkın, perişan 386/4
s. min 56/7, 133/1
ser-geştelik F.T. şaşkınlık, perişanlık
s. -de 407/5
s. -ke 51/7
ser-güẕeşt F. serüven, macera
s. -idin 293/5
ser-ḥalḳa F. halka başı
s. -i ehl-i naᶜīm 396/2
s. -i ġavġā 430/4
ser-ḫoş F. sarhoş 212/3
ser-keş F. dikbaşlı, itaatsiz 138/8
ser-keşlik F.T. dikbaşlılık
s. -iñdindür 534/1
ser-mest F. sarhoş 77/1
ser-menzil F.A. durak yeri
s. -i 9/7
s. -in 213/5
ser-nigūnlük F. baş aşağı olma 28/5
ser-nüvişt F. alın yazısı
s. imiş 603/6
ser-pençe F. güçlü, kuvvetli (kimse
s. -si 330/5
s. -siniñ 660/69
ser-rişte F. ipucu, tutamak
s. -sin 723/4
s. -i tevfīḳ 590/2
ser-vaḳt A.F. boş oda, yalnız görüşlecek yer
s. -ımġa 277/1, 636/2
serdābe F. derin yeraltı odası (sıcak ülkelerde)
s. -si 630/4
serḫun güçlü yörük at 719/1

serīr A. taht
s. -i rifᶜat 660/61
s. -idin 495/5 (Efrīdun s.)
sermāye F. sermaye, anamal
s. -n̄gni 124/2 (sūd u s.)
s. -sin 124/8
s. -i nā-būd 544/3
s. -i sevdā 430/3
serv F. servi 177/1
s. -ni 123/1
s. -nin̄g 373/3
s. -i 492/3 (s. ḳadin̄g)
sāye-i s. 177/1
s. -i āzād 348/3
s. -i gül-endām 177/1
s. -i gül-rū(y) 256/5
s. -i gül-ruḫ 737/1
s. -i gül-ruḫsār 158/6
s. -i gül-zār-ı rem 400/5
s. -i ḫırāmān 194/3
s. -i ḫoş-ḫırām 657/34
s. -i ḥūrī-zād 539/1
s. -i nāz 249/7
s. -i nāz-perverd 407/2
s. -i nihāl 77/2
s. -i raᶜnā 270/1
s. -i rāst 212/5
s. -i revān 352/4
s. -i sehī 139/2
s. -i semen-bū 36/5
s. -i sīm-endām 187/1
s. ü gül 256/5
s. ü lāle 195/1
s. ü ṣanevber 164/3
s. ü şimşād 3/1
serv-ḳad F.A. servi boylu 374/1
serv-ḳadlik F.A.T. servi boyluluk 83/5
serv-ḳāmet F. servi boylu
s. -in̄g kibi 573/6
setr A. örtme, kapama, gizleme
s. üçün 436/3
s. -i Sincāb 489/7
s. ü ᶜafāf 552/5
s̱evāb A. Allah tarafından ödüllendirilen hareket; hayır işleme
s̱. iyle - 233/5
sevād A. karalık, bir kentin çevresinde karartı olarak görünen bağlar, bahçeler; yazı, karalama
s. -ıdın 11/5
s. -ıġa 438/1
s. -ın 267/3 (medd ü s.)
s. -ın 313/4 (ṭūl u s.)
s. -nı 136/5
s. -ı ᶜanber 97/1
s. -ı aᶜẓam 419/4
s. -ı ḫaṭṭ 150/7
sevdā(y) F. aşk; istek, heves, ārzū 167/4, 245/9

s. -ġa 94/1
s. -ı 416/3
s. -sıġa 475/7
s. -sın 398/7
s. birle 235/5
s. irdi 129/3
s. ehli 235/5
ehl-i s. 235/5
s. -yı ḫām 299/8
s. -yı muḫāl 151/3
ışḳ u s. 245/9
sevdāyī F. (sevdā'ī) sevdalı
83/4, 196/3
s. irür 124/9
s. -i āşüfte 151/7
sevsen A. susam ağacı
s. -i 163/3 (nāz u s.)
s. -i 402/7
s. dik 402/2
s. sarı 402/3
s. ü serv 402/6
seyl A. sel 279/4
s. -i 218/2
s. -idin 197/1
s. -ler 598/1
s. -i āfet 72/3
s. -i belā 359/2
s. -i eşk 313/5
s. -i fenā 173/6
s. -i ḳahr 614/4
s. -i müjgān 405/6
s. -i sirişk 136/5
seyl-āb A.F. sel, sel suyu
s. -ı ciger-gūn 157/1
seyr A. yürüme, yürüyüş; gitme, yo
luk; gezme, gezinme; bakma
s. -ide 369/3
s. -idin 279/4
s. it - 300/5
s. iyle - 433/4
s. ḳıl - 6/6
s. -i bāġ 393/4
s. ü sülūk 546/9
s. ü sükūn 2/5
seyyāḥ A. yolcu, gezici 102/4
seyyāl A. akıcı, akan 243/9(la'l-i
seyyār A. gezegen, gezici
s. -ġa 255/6 (s̱ābit ü s.)
seyyāre A. gezegen 208/3, 431/2
s. -i 13/5
kevkeb-i s. 431/2
seyyid A. efendi, bey
s. -i pāk 677/1
seyyid-i Cemālü'd-dīn Hz.Muhammed
sezā F. münasip,uygun,yaraşır 12/2
s. -dur 139/2
s. irmiş 624/4
ṣıdḳ A. doğruluk, gerçeklik; yürek
mizliği 112/5
s. u mihr 297/6
ṣıfat A. hal, keyfiyet, şekil, kıl
nişan; ünvan 306/7, 539/9
sıġ- sığmak

s. -ar 571/9
s. -mas 152/7
ṣıḥḥat A. doğruluk, gerçeklik; sağlık 255/2
s. -ım 363/2
s. -in 137/6
s. bol - 397/5
ṣıḥḥatlıġ A.T. sağlıklı 58/9
sıḳ- sıkmak
s. -ḳay 571/9
sıḳılmaḳ sıkılma
s. -dur 56/7
sın- kırılmak
s. -ar 395/6
s. -dı 210/2
s. -dur 280/8
s. -ġan 148/9, 189/7, 364/7
s. -ġan sifāl 416/6
s. -ġusı 557/5
s. -maġay 568/5 (köñgül s.)
s. -sa 325/4
sındur- kırdırmak
s. -adur 143/6
s. -dıñg 347/4
s. -ġu dik 326/4
s. -ma ! 565/3
s. -up 332/2
s. -uptur 189/7
s. -ur 176/3
sındurmaḳ kırdırma, kırdırış 259/4, 264/7
sınuḳ kırık 567/3, 627/6
sıpḳar- süzerek içmek
s. ! 635/1
s. -ay 363/8
s. -dur 247/6
s. -ıp 105/4
sıpḳarmaḳ süzerek içme
s. -dur 247/6
ṣırāṭ A. yol; sırat köprüsü 283/5
sırdaş A.T. birinin sırlarını bilen kimse 368/1
s. -ı 152/7 (ʿışḳ s.)
sırr A. sır, giz, gizli; Allah'ın akıl ermeyen hikmeti 309/8
s. -ıġa 307/5
s. -ım 368/1
s. -ıñg 285/7
s. -ın 363/9
s. -ını 357/7
s. -ı ġayb 655/23
s. -ı ḫafī 78/1
sıva- sıvamak, sürmek
s. -dikler 421/5
sız- çizmek, nakşetmek, işlemek
s. -ġaç 245/6
s. -ġalı 508/3
s. -ġıl 253/4
s. -maġıl 257/5
sicim sicim, ip
s. -ni 111/5
sidre A. Arabistan kirazı (ağaç) 227/6
s. -dür 1/1 (şāḫ-ı s.)
s. -ġa 441/1
s. -ni 441/3

s. sarı 441/2
sidre-nişīn A. sidretü'l-müntehā sınırında duran melekler 441/1
sifāl F. testi parçası, çanak 189/7
s. -i 327/3, 413/6
s. -idin 148/9
s. -iñġa 31/6
s. -iñgni 370/7
sifle A. alçak, cimri 107/6
s. -ġa 561/6
sīḫ F. demir şiş, kebab şişi 392/3
siḥr A. sihir, büyü; fettanlık
s. -ini 443/5
s. -i ta'līm 511/5
s. -ü füsūn 7/4
sikke A. para
s. -i bihbūd 548/3
sikkizinci sekizinci 660/28
sikri- kalkmak, koşmak, seğirmek
s. -p 119/4
s. -r 504/1
s. -r min 434/5
s. -se 605/3
sikrimek koşma, seğirtme
s. -te 175/5
sikrit- koşturmak, hareket ettirmek, seğirtmek
s. -ip 74/7, 645/3
s. -ür 18/3
silik temiz,pak 325/1
s. itek:namuslu, iffetli 325/1
silsile A. zincirleme, olan şey; art arda gelen şey; soy defteri; sıradağ
s. -si 434/3
s. -sin 399/9
s. -side 430/4
sīm F. gümüş 156/5
s. -i sūde 266/1
sīm-endām gümüş gibi parlak vücutlu
s. -dur 187/1 (serv-i s.)
serv-i s. 187/1
sīm-āb F. cıva 44/2
s. -ı mudur 350/4
sīm-ber F. ak göğüslü 58/6
s. -idin 493/7
s. -ler 104/3
sīm-gūn F. gümüş renkli 153/6
sīm-ten F. gümüş tenli 195/2
sīma F. yüz, beniz 28/1
sīmīn F. gümüşten, gümüş gibi 318/7
sīmīn-beden F. ak bedenli 448/1, 660/28 /tenli
sīmurg F. anka kuşu 12/3
simyā A. eski kimya bilimi
s. -ġa 472/3
sin sen 219/3, 243/4
s. -çe 265/6
s. -dedür 493/5
s. -din 359/6
s. -dindür 2/5
s. -din yana 127/5

s. -ge 527/6
s. -i 357/7
s. -in͡g 355/1
s. -in͡g dik 1164
s. dağı 398/7
s. dik 289/8
s. dik irür 531/5
s. irdin͡g 659/5
s. irür sin 219/3
s. kibi 173/7
s. oḳ 356/2
s. oḳ sin 659/31
s. sin 275/6
sinān A. mızrak, süngü
s. -ıġa 385/7
s. -lar 349/3
s. yan͡glıġ 723/1
sincāb sincap 44/7
sindān F. örs
s. -lar ara 20/4
sin͡g- sinmek
s. -e sin͡ge 584/7
singil küçük kız kardeş 375/5
sinsiz sensiz 563/7
s. -in 657/24
singür- çekmek, hazmetmek
s. -ürdin 562/4
sip- saçmak, dağıtmak, serpmek; döküp saçmak
s. -medi 8/9
s. -mesen͡g 291/6
s. -ti 266/1
sipāh F. asker, ordu 223/4
s. -ı 163/7, 196/4
s. -ı birle 325/3
s. -ın 122/4
s. ile 54/7
sipār F. feda eden, veren 358/7
sipeh F. bkz. sipāh 223/4
s. tart - 223/4, 401/2
sipend F. üzerlik tohumu 238/7, 600/5
sipihr F. gök, gökyüzü; talih 122/1, 142/7
s. -i 168/2
s. irmes müdür 508/8
s. iyle - 222/2
s. -i ġaddār 659/5
s. -i ḥaşmet 660/59
sipihr-āsā F. gök gibi 105/4
sir-āb F. suya kanmış 42/9, 352/6
s. -ıda 370/4
s. iyle - 407/6
s. ḳıl - 376/6
s. u tāze 599/6
sirāc A. ışık, kandil, mum 92/9
sirāyet A. geçme, bulaşma
s. -i 353/2
s. iyle - 75/1
sīret A. huy, ahlak, tavır
s. -in 660/62
s. -ler 409/6
s. -ler bile 485/4
sirgek uykusuzluk
s. -im 409/4
sirişk F. gözyaşı 168/2
s. -i 195/5

s. it - 676/1
s. ḳıl - 612/5
ṣubḥ A. sabah, sabah vakti 282/6, 39/4
ṣ. -ġa 101/6
ṣ. -ıda 365/5
ṣ. -ın 148/5
ṣ. dik 371/6
tā ṣ. 397/4
ṣ. -ı devlet 459/4
ṣ. -ı dil-efrūz 337/3
ṣ. -ı eymān 365/4
ṣ. -ı ezel 377/6
ṣ. -ı hecr 440/1
ṣ. -ı ʿıẕār 104/5
ṣ. -ı iḳbāl 342/1
ṣ. -ı nūrānī 596/2
ṣ. -ı saʿādet 295/4
ṣ. -ı vaṣl 405/1
ṣ. -ı ṭāliʿ 537/8
ṣ. u şām 397/4
ṣubḥ-dem A. sabah vakti 128/5
s. -ġaça 573
s̱ubūt A. sabit olma, gerçekleşme
s̱. tap - 71/6
s̱. -i 320/5
sūd F. kazanç, kar, kazanç
s. -idür 15/6
s. ile sermāye 124/8
s. irmes 703/1
s. iste - 124/4
s. it - 256/2
s. tap - 320/5
s. u sermāye 124/2
s. u ziyān 60/4
sūd-mend F. yararlı 254/2
sūde F. sürme, sıvama
s. -din 266/1 (sīm-i s.)
sufār F. iğne deliği, ok gezi
s. -ı 362/4
ṣūfī A. sofu 314/7, 339/7
sufre A. sofra
s. -ī minḳāş 246/1
ṣufret A. sarılık; sarı renk 297/5
s̱uḳbe delik 78/3
sulṭān A. sultan, padişah, hükümdar 393/3
s. -ġa 253/5
s. -ı 232/2
s. -ınıñ 283/5
s. sin 659/23
s. -ı bahār 338/2
s. -ı ḥüsn 211/5
sulṭānlıġ A.T. sultanlık 301/5
s. -dın 267/6
ṣunʿ A. A. yapma; etki, kudret 9/2, 180/3, 311/5
ṣ. -ı 156/4
ṣ. -uñdın 2/1
sun- sunmak, uzatmak
s. -ġay 453/1
s. -up 360/3
sūr F. düğün, şenlik 197/4
s. -ın 78/4
ṣurāḥī A. sürahi, cam veya billur ka
104/9, 195/2

s. -i 6/3
s. -in͡ig 535/7
s. -ni 374/3
s. -ün͡ge 113/3
s. irmes 219/2
s. -i müşgīn 139/3
s. -i ter 113/1
s. -i zülf 39/3
sünbülī F. sülbül gibi, sünbül renkli,yağmursuz kapalı hava
s. -dür 358/5
s. şām 559/1
sün͡gek kemik 17/3
s. -din 136/3
s. -imni 262/5
s. -lerde 136/7
s. -lerdin 182/2
s. -lerim 410/2
s. -ler irür 21/5
s. dendānesi 462/3
s. irmes 442/4
süpür- süpürmek
s. ! 341/6
s. -düm 76/4
s. -gey min 607/1
süpürgü süpürge 246/5
sür- sürmek, göndermek, sürtmek, uzaklaştırmak, kovmak
s. -di 201/4
s. -dün͡g 332/2
s. -dün͡güz 210/7
s. -er 18/4
s. -ey 209/3
s. -ge sin 658/16
s. -medin͡g 316/2
s. -se 306/2
s. -sen͡g 615/2
s. -sün 657/31
s. -üp 285/1
sürāġ F. iz, belirti, nişan; müjde 167/7
s. -ın 656/6
s. iyle - 302/2
s. -ı mey-hāne 490/6
sürᶜat A. sürat, çabukluk, hız 8/7, 324/3
s. bilen 374/2
sürgen- sürüklenmek
s. -ip 409/3
sürh-rū F. kızarmış/mahcup yüz 291/6
sürh-rūluġ F. kırmızı,kızarmış/mahcu yüzlü 41/7
sürme F. sürme 125/5
s. -si 632/4
s. -i maḳṣūd 206/8
sürme-gūn F. sürme renkli 206/8
sürmek sürme, sürüş 125/2
s. -ke 55/1
sürt- sürtmek
s. -e alsam 211/1
s. -erge 602/2
s. -ey 211/2
s. -ken dik 330/5
s. -se 441/5
s. -sem 153/2

s. -üp 419/5
sürtmek sürtme, sürtüş 453/1
sürūd F. şarkı, türkü 64/9, 195/4
s. -ı 447/7
s. -ı dil-keş 17/7
s. -ı ʿişret 15/8
s. -ı nāz 220/5
sürük cemiyet, topluluk 316/6
sürūr A. sevinç
s. bile 570/8
süst F. gevşek, tembel 209/4
süst-himmetlıġ F.T. (işi) savsaklayan; ağırdan alan 69/10
süt süt 85/7
sütūn F. sütun, direk 409/5, 492/4
s. yañglıġ 506/9
süz-süzmek
s. -! 219/7
s. -di 225/7
s. -üñg 345/6

Ş

şād sevinçli, hoş, rahat 125/1, 292/1
ş. imes 418/3
ş. min 413/4
ş. bol - 399/8
ş. it - 142/1
ş. ol - 132/2
şād-āblıḳ F.T. tazelik 445/6
şād-mān F. sevinçli 273/4
ş. -dur 495/7
şād-revān yürüyüşü hoş, güzel yürüyüşlü 571/6
şādlıġ F.T. sevinçlilik 127/5, 539/2
şafaḳ A. şafak 144/6
ş. -dur 173/2
ş. -nı 242/4
ş. irmes 553/7
şafaḳ-gūn A.F. şafak renkli, kızıl 105/4
ş. mey 70/2
şāgird F. öğrenci
ş. -idür 610/6
şāḫ F. dal, budak 270/4
ş. -dın 504/3
ş. -ı erġavān 503/1
ş. -ı gül-i raʿnā 430/5
ş. -ı ḫurde-dān 259/9
ş. -ı mercān 449/2
ş. -ı sidre 1/1
şāh F. padişah, hükümdar 169/1
ş. -ı 232/3
ş. -ı bile 235/4
ş. -ı birle 227/6
ş. -ıça 660/60
ş. -ım 506/7

ş. -ımnı 425/9
ş. sin 507/7
ş. olmak 227/7
şāha F. boyunduruk
ş. -i ṭūbī 270/4
şāh-cān F. gönül sultan 487/1
şāh-rāh F. büyük, açık yol; anayol 534/5
şāh-veş F. padişah gibi, hükümdarca 248/1
şāhāne F. hükümdara yakışan şekilde, çok mükemmel 293/8
şāhid 1. A. tanık, 2. F. güzel kadın 325/7
ş. -i 188/6
ş. bile 104/8
ş. -i devrān 350/6
ş. -i maʿnī 150/6
ş. -i raʿnā 716/1
şāhlıġ F.T. hükümdarlık 223/2
ş. -da 660/61
ş. -dın 64/9
şaḥne A. güvenlik memuru/görevlisi 104/8, 614/5
şaḳ(ḳ) A. yarık
ş. iyle -
şāl F. şal 150/5
şām A. akşam 146/4, 398/4
ş. -ı 365/4 (küfr-i ş.)
ş. -ıda 291/5 (humār-ı ş.)
ş. -ıdur 306/4
ş. -ım 440/7
ş. -ı ciger-sūz 440/1
ş. -ı ġam 573/1
ş. -ı hecr 122/4
ş. -ı hicrān 151/1
ş. -ı ṣavm 230/6
ş. -ı tīre 14/7
ş. -ı ʿurūc 40/2
ş. -ı vaṣl 440/1
ş. -ı viṣāl 246/2
ş. -ı ẓulmānī 596/4
ş. -ı zülf 284/6
ş. u ṣabāḥ 102/1
şāme (kadın) başörtüsü 531/4
şāmil A. içine alan, kaplayan; çevreleyen
ş. irdi 663/2
şān A. tabiat huy; ün; keyfiyet; gösteriş
ş. -ıda 533/6
ş. -ım 201/6
ş. -ımdadur 533/6
şart A. şart 280/1
ş. -ı edeb 280/6
ş. imes 280/7
ş. irür 280/7
ş. ḳıl - 280/2
şarḳ A. doğu
ş. -dın 3/6
şāyed F. şayet, eğer, ola ki 319/9, 305/9
ş. ki 183/3
şāyeste F. yakışır, yaraşır; uygun

ş. ol - 434/7
şebāb A. gençlik, tazelik 570/5
şeb-çerāğ F. geceleri parlayan inci 293/7 (dürr-i ş.)
ş. birle 250/2
şeb-efrūz F. geceyi aydınlatan 440/7
şebeh A. benzer, benzeyiş 574/1
şeb-gīr F. gece uyumayan 633/4
şeb-gūn F. gece renkli; kara 548/4, 636/3
şebīh F. benzeyen, benzeyici 298/5, 707/1
şeb-istān F. yatak odası, mec. karanlık dünya, iç karanlığı 486/3
ş. -dın 25/3
ş. -ım 97/4 (şem-i ş.)
ş. -ımdadur 194/5
ş. -ımğa 341/5
ş. -ını 563/6
ş. -ı sipihr 102/3
şebnem F. çiğ
ş. -in 520/6
ş. -ni 559/4
ş. -zede 559/4
şeb-tāb F. ateş böceği 661/2
şecer A. ağaç 211/1
şefā'at A. bağışlanma ya da istemede aracılık
ş. -iñ 114/7
ş. defteri 40/6
şefḳat A. sevecenlik 327/7
ş. bile 454/2
şefīḳ A. sevecen, şefkatli
ş. -ī 416/1 (ni ş.)
şeftālū F. şeftali, mec. öpücük 693/2, 694/1
şeh F. şah, padişah, hükümdar 54/7
ş. -ġa 390/6
ş. -niñ 269/1
ş. min 126/3
ş. sin 390/6
ş. ā 59/10
ş. -ī 135/5
ş. bile 233/6
ş. ol - 228/3
şehlıġ F.T. şahlık, hükümdarlık
ş. üçün 513/2
şehādet A. tanıklık
ş. barmaġı 592/5
şehd A. bal 45/1
ş. kıl - 199/4
şehdlıġ A.T. ballı 600/6
şehīd A. şehit 343/6
ş. -in 99/3
ş. -iñ 474/2
ş. -iñniñ 590/4
ş. -i'ışḳ 52/4
şehlā A. ela gözlü; tatlı şaşı 29/1
şehr A. şehir, belde, ülke 196/9
ş. -i 157/7
ş. -imde 49/1
ş. ü kişver 473/1

ş. ü kūy 656/32
şeh-per(r) A. kuş kanadının en uzun tüyü
ş. -i 295/6
ş. -idin 536/5
ş. -in 660/4
şeh-süvār F. ata iyi binen
ş. -ım 159/6, 249/4
şek(k) A. şüphe, zan, duraksama 411/7
ş. -im 411/7
ş. -lerim 410/7
ş. ü reyb 655/22
şeker F. şeker 34/7, 116/1
ş.-ge 465/4
ş. çün 123/2
şeker-bār F. etrafa şeker saçarcasına tatlı
ş. -ı 186/1 (laᶜl-i ş.)
şeker-efşān F. bal saçan/serpen
ş. -dın 336/2 (kelām-ı ş.)
şeker-ḫᵛāb F. otururken gelen tatlı uyku 44/1
şeker-ḫand F. tatlı gülüş 116/5
ş. -ıñg 93/1 (laᶜl-i ş.)
şeker-ḫā(y) F. şeker çiğneyen (tatlı söyleyen)
ş. -ın 453/2
şekker F. şeker (krş. şeker)
ş. ü bādam 177/2
şekker-bār bkz. şeker-bār
ş. -ıdur 523/4
şekker-hā(y) bkz. şeker-hā(y) 240/2 (leb-i ş.)
şekker-ḫān F. şekerci dükkanı 651/5
şekker-ḫandelıġ F.T. tatlı gülüşlü 298/4
şekl A. şekil, biçim 379/1
ş. -i 238/4
ş. -idür 14/3
ş. -in 364/3
ş. -i bile 304/4
ş. ile 446/6
ş. -i miḥrāb 44/3
ş. -i peykān 336/5
şekve A. şikayet, yakarı, sızıntı, hoşnutsuzluk 258/7, 422/5
ş. ḳıl - 359/6
şemᶜ A. mum 139/4, 146/1
ş. -imdin 7/3
ş. -iġa 237/2
ş. -niñg 399/3
ş. ile nuḳl 240/2
ş. -i dil-fürūz 214/1
ş. -i hidāyet 300/6
ş. -i mezār 415/5
ş. -i rūşen 599/4
ş. -i şeb-istān 25/3
ş. ü lāle 398/1
ş. ü ṣubḥ 155/1
şamaṭ laciverde yakın bir renk/bo 282/2
şemāyil A. (şemā'il) huylar, ahlakla 379/1

ş. u şabr 616/4
şevket A. büyüklük, ululuk 281/7
şeyb A. saç sakal ağarması, ko-
cama 520/6
şeydā F. aşktan çıldırmış; düşkün,
şaşkın 105/2, 267/1
ş. -ġa 234/7
ş. min 500/1
ş. -nı 313/7
ş. birle 235/4 (Mecnūn-ı ş.)
ş. bol - 482/5
ş. ḳıl - 482/5
min-i ş.
şeyḫ A. yaşlı, tekke reisi 230/6,
280/6
ş. -i 245/7
ş. -ī 380/7
ş. -i ḫalvet-nişīn 519/5
ş. -i ḫān-ḳāh 534/7
ş. -i riyāyī 712/2
ş. ü pīr 193/7
şeyhü'l- İslām A. şeyhü'l İslam
337/7
şey'lillāh A. Allah için bir şey/
nesne 609/6
ş. -ı 134/7
ş. -ım 406/6
ş. -ım sarı 648/6
ş. -lar 149/7
şeyn A. leke, ayıp, kusur 77/7
ş. ü hücnet 660/80
şıḳ(ḳ) A. ikiye bölünmüş şeyin her
parçası; seçenek 565/3
şımal- kolunu sıvamak, sıvayıp işe g
rişmek
ş. -ıp 332/3
ş. -ıptur 329/7
şiʿār A. alamet, işaret
ş. -ı 433/1
ş. it - 81/6
şiddet A. şiddet, sertlik, katılık;
sıkılık 11/4
ş. -i 397/2
ş. -idin 279/5
ş. -im 149/3
ş. -in 133/5
ş. -irdi ikin 8/5
ş. -i ḥāl 313/3
ş. -i şevḳ 245/4
şiddetlıġ A.T. şiddetli 497/2
şifā A. iyileşme, kurtulma 203/3
ş. -sın 255/2
şīfte F. tutkun, düşkün, meftun 6/3,
172/3
ş. -ġa 208/4
ş. -lerġa 353/5 (esīr ü ş.)
ş. -si 430/6 (mey ş.)
şihāb A. akan yıldız
ş. irmes 558/3
şikāf F. yarık, yırtık
ş. imes 452/2
ş. ḳıl - 38/3
şikār F. av, avlama
ş. -ıñ 483/3
şikāyet A. şikayet, yakınma
ş. -i 353/6

ş. it - 422/5
şikenc F. büklüm, kıvrım
ş. -i 369/2
ş. -i ṭurre 154/1
şikest F. kırılmış, kırık; kırma; kırılma 139/2
ş. üzre ş. 590/7
ş. ol - 434/4
ş. sal - 590/7
ş. tap - 20/4
şikīb A. dayanma, katlanma, tahammül 204/1
ş. -im 141/3
ṣabr u ş. 204/1
ş. ü ṣabr 179/2
şingerf F. zincifre denilen boya 281/2, 466/3
ş. birle 129/1
ş. ile 269/3
ş. -ī bulut 70/1
ş. ü zengār 384/1
şingerf-gūn F. şingerf renkli 591/2
şimşād F. şimşir ağacı 31/1, 117/7, 225/4
serv ü ş. 117/1
ş. u nesrīn 225/4
şiʿr A. şiir
ş. -ime 660/36
şīr F. arslan
ş. -lerge 305/1
şīrāze F. kitap ciltlerinin iki ucunda bulunan ve yaprakları muntazam tutan ibrişimden örülmüş ince şerit
ş. -dür 191/5
ş. iyle - 527/4
şirdaġ bir tür giysi, kaftan
ş. -ı 48/5
şīre F. süt
ş. -i cān 336/7
ş. -sidür 34/7
şīrīn F. tatlı, sevimli, cana yakın 225/1
ş. imes 186/1
ş. ise 45/1
ş. iyle - 225/1
şīrīn-kār F. tatlı, hoş davranan 110/3 (şūḫ-ı ş.)
şīrīnlıġ F.T. tatlılık, sevimlik (krş. şīrīnlik)
ş. -ın 504/3
ş. -ını 559/6
şīrīnlik bkz. şīrīnlıġ
ş. -ni 123/2
şīşe F. şişe, sırça 20/4, 343/7
ş. -si 210/2
ş. -sidin 454/6 (köz ş.)
ş. dik 94/8
ş. -i nāmūs 299/9
ş. -i neng 339/1
ş. vü cām 111/3

ş. -i hicrān 39/5
ş. -i ᶜışḳ 129/3
şuᶜlelıġ F.T. alevli, harlı 183/5, 526/1
ş. āh 405/3
şūr F. şamata, gürültü
ş. u ġavġā 581/11
şūrāb F. kirli, acı su
ş. -ım 110/3
şūrābe bkz. şūrāb
ş. -si 196/5
şūr-engīz F. şamata/gürültü yapan 199/4
şūre-püşt F. sert kabuklu
şübhe A. şüphe, kuşku 197/7
şühūd A. vücut bulma, var olma 114/6, 133/8
ş. -ummı 601/6
şükr A. şükr, değerbilirlik, teşekkür 123/3, 242/7
ş. -dür 344/5
ş. -ler 148/8
ş. -ünġġa 2/9
ş. irür 13/4
ş. it - 59/6
ş. iyle - 140/9
şükūh F. ululuk
ş. ü şevket 660/47
şümāre F. hesap, sayı 196/7, 619/1
ş. iyle - 438/5
şürūᶜ A. başlama 291/1
şüyūḫ A. şeyhler 107/4

T

tā F. ta, -e kadar, -ıncaya kadar 90/2, 391/7
t. ki 253/9, 310/4
t. kim 258/4
t. ṣubḥ 267/7, 295/3
taᶜab A. yorgunluk, zahmet, eziyet 84/4, 213/3
renc ü t. 213/3
taᶜaccüb A. şaşma, şaşa kalma 440/7
t. -din 350/3
t. ḳıl - 480/2
taᶜaccübluḳ A.T. şaşakalma, şaşkınlık 660/34
taᶜaddī A. adaletsizlik
t. -ler 576/2
taᶜaḳḳul A. akıl etme, akıl erdirme
t. -ḳıl - 660/34
taᶜalluḳ A. dünya ilgisi 145/8 (terk-i t.)
t. -dın 381/6
taᶜaşşuḳ A. aşık olma
t. -um 412/4
tāᶜat A. Allah'ın emirlerini yerine getirme, ibadet 40/7

t. -dur 153/5
t. -ḳa 28/6
t. u taḳvī 81/3
taʿayyun A. itibarlanma
t. -dın 389/6
tāb F. güç, kuvvet, takat; sıcaklık; kıvrım, büklüm 42/4
t. -ı 263/2 (piç ü t.)
t. -dadur 188/2
t. -ıdın 308/1
t. -ıġa 151/2
t. -ımnı 369/2
t. -ındadur 655/4
t. -ı 435/1
t. -ı ʿışḳ 286/1
t. u teb 213/4
ṭabʿ A. tabiat, huy, yaradılış 107/3
ṭ. -ı 726/5
ṭ. -ıda 434/6
ṭ. -ıġa 658/28
ṭ. -ım 660/38
ṭ. -ıñġa 305/4
ṭ. -ī 660/35
ṭ. irmes 715/1
ṭ. -ı mevzūn 416/7
ṭ. -ı ṣāfī 729/5
ṭ. -ı zamān 131/4
ṭabaḳ A. tabak 324/5
ṭ. üzre ṭ 324/5
taban taban, ayakaltı
t. -ıdın 264/3
t. -ın 419/5
t. -ıñġa 232/5
tābiʿ A. uyan, boyun eğen
t. -iñ 7/2, 288/6
t. -lerdin 705/2
t. durur 503/7
t. bol - 79/4
ṭabīʿat huy, yaradılış 660/35
ṭabīb A. hekim, tabip 463/6
ṭ. -ler 190/4
ṭ. -ā 14/5, 213/4
ṭ. -i ḫıred 241/4
t. -i ʿışḳ 105/5
taʿbīr A. düş yorma
t. iyle - 603/1
ṭabl A. davul
ṭ. u nefīr 185/4
tāblıġ F.T. büklümlü 56/2
tābūt A. tabut, ölü taşınan sandık 71/7, 657/23
tāc F. tac 20/5, 688/1
t. -ġa 20/5
t. -ıñ 215/1 (laʿl-i t.)
t. -ı ḫurūs 148/7
t. -ı zer 293/8
t. u ḫarāc 92/1
tāc-ver F. taçlı, padişah
t. -ler 94/4
tāc-zer F. altın taç 597/3
tācir A. ticaretle uğraşan

t. -i 219/3
t. -ī 338/4
tağ dağ 454/3
t. -ça 500/7
t. -dın 375/4
t. -ıdın 133/4
t. -ığa 272/3
t. -ını 218/3
t. -nıñg 226/3
t. irür 499/2
t. kibi 177/6
t. u deşt 269/4
t. u hāmūn 157/7
tağar çanak
t. -ın 247/6
tağyīr A. başkalaştırma, değiştirme, bozma
t. -ini 603/7
t. it- 475/4
t. -i każā 263/8
taḥammül A. yüklenme; dayanma, katlanma 221/1
t. kıl- 221/1
taḥammülsiz A.T. katlanamayan, dayanamayan 314/3
ṭahāretsiz A.T. abdestsiz, pis 616/5 (t. namāz)
taḥarrük A. hareket etme, oynama
t. iyle- 175/2
taḫayyül A. hayalde canlandırma, hayal etme 232/5, 348/17
t. -i 21/2

t. -iğa 412/1
t. birle 116/2, 128/2
t. it- 348/7
taḥkīk A. gerçeği araştırma
t. üçün 615/5
taḥlīl A. ayırma, çözme
t. -iğa 377/7
taḫmīn A. tahmin, sanı, sanma 22/4
t. iyle- 660/82
taḥrīk A. çok yakma, yakılma
t. bir- 406/1
taḥrīk A. kışkırtma, azdırma
t. -i 592/4
taḥrīr A. yazma, yazılma 721/2
t. it- 475/2
t. kıl- 12/3
taḥṣīl A. ele geçirme, edinme 309/8
ṭaḥsīn A. beğenme, takdir etme 660/48
taḫṣīṣ A. ayırma; özellik 273/1
t. kıl- 273/5
taḫt F. taht
t. -ı 171/4
t. -ıñğa 69/4
t. -ı cān 115/5
t. -ı ḫilāfet 92/6
t. -ı ʿızz 92/5
taḫt-pūş F. taht giysisi
t. -uñg 69/4
taḫteʾs-ṣerā A. yeraltı 7/2
ṭāḳ A. bina kemeri, kubbe, gök kubbesi 311/1
ṭ. -ı 173/3

ṭ. -ıġa 171/3
ṭ. -ını 120/1
ṭ. -ı eyvān 79/3
ṭ. -ı kīn 295/4
ṭ. miʿmārı 508/8
ṭ. -ı mīnā-kār 545/8, 548/8
ṭ. u taʿrīf 339/7
ṭ. u turunb:çan, davul, topuz gibi çalgıların sesi 339/7
taḳ- takmak
t. -tı 180/3
ṭaḳ- nümāy A.F. kemer gösteren, gösterişli kemer 586/7
ṭāḳat A. güç, dayanma gücü
ṭ. -ım 431/4, 477/3
taḳıl- takılmak
t. -mış 263/9
taḳdīr A. beğenme, değer verme 32/3, 475/1(kātib-i t.)
t. -iñdin 2/4
t. -ini 603/6
t. it- 475/6
taḳlīd A. taklit, öykünme 258/2
t. -imni 151/4
t. it- 175/5
t. iyle- 139/2
taḳrīb A. yaklaştırma; tahmin, yolunu bulma 683/2
t. -i 450/7
taḳrīr A. anlatma
t. it- 475/3

taḳṣīr A. bir işi eksik yapma, kusur işleme
t. it- 475/5
taḳvā A. dinin yasakladığı şeylerden kaçınma 3/5
taḳvī bkz. taḳvā 124/1, 34/8
t. -de 276/1 (feyz-i t.)
t. -ġa 50/7
t. -ni 430/6
t. ḳıl- 560/6
zühd ü t. 124/1
taḳvīm A. takvim 383/3(ṣafḥa-i t.)
tal- dalmak
t. -madı 656/8
ṭalāḳ A. boşama, bırakma 208/6, 311,
talaş- dalaşmak, kavga etmek, dövüşmek; itiraz etmek
t. -ıp 379/3
t. -ıp min 580/1
t. -ıptur 144/3
t. -ḳan kibi 474/3
t. -ḳay 563/3
t. -tı 646/5
t. -ur min 474/1
talaşmaġlıḳ çekişirlik, çekişme hali
cān t. -ḳa 372/9
talaşmaḳ dalaşma (krş. talaşmaġ)330/
ṭalʿat yüz, çehre; güzellik
ṭ. -ı 459/4
ṭ. -ın 660/37
talġa- ayırmak, tefrik etmek
t. -maḍik 557/8

tāle F. Hint köçeklerinin ellerinde birbirine vurarak oynadıkları pirinçten zil ya da çalpara 525/8
ṭaleb A. isteme, istenme, dileme, istek 123/6
ṭ. -de 168/5
ṭ. -ing 3/6 (ehl-i t.)
ṭ. -i 255/3
ṭ. ḳıl- 84/2
ṭ. -i ʿışḳ 46/1
ṭaleb-kār A.F. istekli
ṭ. -dın 521/6
ṭ. -ı 363/11
ṭāliʿ A. talih, kısmet, kader, baht 114/5, 174/1
ṭ. -imġa 657/42
ṭ. -imning 160/3
ṭāliʿ-fīrūz A.F. talihi mutlu, bahtı sevinçli 214/6
ṭālib A. isteyen, istekli; öğrenci 317/5
ṭ. -dür 168/5
ṭ. -ġa 271/6
ṭ. -ḳa 90/8
ṭ. imes 509/3
ṭ. -i ḥadd-i vasaṭ 282/5
ṭ. -i ṣādıḳ 611/6
taʿlīm A. öğrenme, öğretme; okutma; meşk ile yetiştirme 511/5 (siḥr-i t.)
t. -in 391/5 (levḥa-i t.)
t. al- 499/5
t. iyle 355/2
talpın- oynayıp sıçramak, telaşlanmak, çırpınmak
t. -adur 605/3
t. -dı 269/4
t. -sa 542/3
t. -ur 62/4
t. -urın 659/21
tam ev; dam, çatı
t. -ı 453/6
t. -ıda 541/2
tam- damlamak
t. -arlar 621/2
t. -ġan 193/4, 384/2
t. -ġuçı 149/2
t. -mas 401/1
t. -ıp 243/4
tım tım t. 401/1
ṭamaʿ A. doymazlık, çok isteme 187/7
t. ehli 268/6
t. it- 233/3
t. ḳıl- 59/4
t. tut- 8/9
t. üz- 288/1
ṭamaʿsız A.T. doygun,çok istemeyen 702/1
tamar damar 99/3, 161/4
tamām A. tamam, eksiksiz 299/7,481/4
tamġa damga
t. -dur 19/6
ṭāmiʿ A. doymayan, çok isteyen 288/2
taʿmīr A. onarma, düzeltme
t. -ini 603/5
tamuġ cehennem 32/5

t. -ça 210/3
t. -nıñg 649/4
t. -da 250/4
t. -dın 283/5
t. -nı 5/7
t. ile 320/6
t. irmiş 463/5
yitti t. 5/7
tan- kaçmak, kaçınmak; reddetmek
t. -dı 440/3
t. -ma ! 24/7
ṭanbūre A. tambur 321/9
tañg- sarmak, bağlamak
t. -ġan 40/5
ṭaʿn A. ayıplama, yerme 140/4
ṭ. it- 401/3
ṭ. ḳıl- 73/3
ṭ. ur- 687/2
ṭ. -ı ʿışḳ 497/2
ṭ. u melāmet 207/2
tañg saşılacak, hayret, tuhaf 172/7, 218/7
t. -ım 366/3
t. -ıñg 366/5
tañg tan, seher
t. -da 366/4
t. -ġaça 537/6
t. -ġa tigrü 537/1
t. başı 459/4
t. irmes 376/6
t. nesīmi 426/5
t. yili 451/3
t. at- 444/1
t. u tün 366/6
tañgırġa- şaşırmak, hayrete düşmek
t. -maġıl 239/2
ṭaʿne A. çekiştirme, yerme; sövme 658/1
tanı- tanımak, bilmek, anlamak
t. -ban 104/10
t. -ma ! 480/7
t. -man 27/6
t. -mas dik 528/4
tañgla sabahleyin, erte, ertesi gün yarın 64/7, 456/5
t. -ġı 173/7
tanla- hayret etmek, şaşmak
t. -ban 457/11
t. -ġanımnı 278/4
tanuġ şahid, tanık (krş. tanuḳ)
t. -dur 729/4
tanuḳ şahid, tanık 316/4, 322/3
tap- bulmak
t. -a alġay 578/1
t. -a almas 311/2
t. -ar 164/2
t. -arda 321/9
t. -ar min 286/6
t. -ıp 1/1
t. -ıptur 365/3
t. -ḳa min 436/6
t. -ḳan kibi 20/3
t. -ḳay 3/9

t. -ḳay mu 71/6
t. -ḳum 161/1
t. -ḳunça 659/7
t. -madı 202/5
t. -madım 435/3
t. -madın͡g 359/7
t. -maduḳ 140/8
t. -maġan bolsa 4/2
t. -maġannı 369/4
t. -maġum 231/3
t. -maġundur 209/3
t. -maġun͡g 457/11
t. -mas 126/4
t. -masan͡g 49/7
t. -mış 258/8
t. -mıştur 413/5
t. -sa 286/7
t. -tı 367/5
t. -tın͡g 322/7
t. -mayın 307/9
tapıl- bulunmak
t. -mas 271/3
t. -maydur 154/7
tapmaḳ bulma, buluş (krş. tapmaġ) 306/2
tapmaġ bulma, buluş
t. -um 277/2
tapşur- güvenmek, teslim etmek, bel bağlamak, bırakmak
t. -ay 580/7
t. -ma ! 565/8
t. -un͡g 615/4
tapuḳ tapma, ibadet
t. iyle- 316/3
tār F. karanlık, tel, iplik; saç teli 308/1
t. -da 136/3
t. -dın 44/6
t. -ı 139/1
t. -ıdın 232/6
t. -ın 151/7
t. -lardın 390/2
t. birle 56/2
t. t. 158/2
t. it- 6/2
t. -ı cism 564/2
t. -ı ʿömr 456/3
t. -ı zülf 448/7
t. u pūd 723/2
ṭarab A. sevinçlilik, şenlik 46/1, 99/2
ṭ. -nı 147/1
ṭarab-āşām A.F. sevinçlilik içen; çok sevinçli/şen 57/4
ṭarab-engīz A.F. sevinç uyandıran, sevindirici, coşturucu 99/2
ṭarab-fezā A.F. sevinç artıran, sevindirici
ṭ. -ı 671/1
tārāc F. yağma, çapul, talan 295/7
t. -ıma 379/2
t. -ın͡gnı 37/2
t. u yaġmā 83/7
ṭaraf A. yan, yön; bölge, ülke; yana, doğru 224/2, 263/5
ṭ. -dın 393/4

t. -ı 143/9
t. bol- 702/2
her t. 393/4
taraġ tarak 113/3
taranġu kavak 36/4
ṭarāvet A tazelik, taze olma
ṭ. durur 559/4
ṭārem F. kubbe, künbet, gök katı 660/19
ṭ. -i aʿlā 104/11
ṭarf A. bakış, göz ucu
ṭ. -nı 250/1
ṭarḥ A. atma, bırakma; dağıtma, bölme; düzenleme, düzen 253/6
ṭ. -ın 269/6 (ʿıyş u ṭ.)
ṭ. it- 384/1
ṭ. iyle- 253/6
ṭ. -ı cefā 232/3
ṭ. -ı mihr 531/4
ṭ. -ı ṣabr 425/4
ṭ. -ı vaṣl 218/2
tarıḳ- darılmak, canı sıkılmak
t. -mang͡ 344/9
t. -mış
t. -tı 481/4
t. -tım 616/8
ṭarī A. taravatli, taze
ṭ. -din 493/3
taʿrīf A. tanımlama, ayrıntılarıyla anlatma 339/7 (ṭāḳ u t.)
ṭarīḳ A. yol, usul; meslek, sebep
ṭ. -ıda 107/1
ṭ. -ıġa 146/5
ṭ. -ı ḥilm 43/3
ṭ. -ı ʿışḳ 260/4
ṭarīḳat A. tarikat; tasavvufi mesle
510/6 (ġusl-ı ṭ.)
tārīḫ A. tarih
t. -idür 281/7
t. -ini 79/9
t. -i binā 548/8
tarḳa- dağılmak, ayrılmak
t. -ng͡ 67/8
tarḳaş- ayrılmak, dağılmak
t. -up 63/6
tarḳat- dağıtmak, bölmek
t. -ıp 451/3
t. -mış 489/3
t. -ar 224/2, 248/5
tart- çekmek
t. -adur 339/3
t. -a alġay 98/9
t. -a alsam 451/2
t. -arda 476/5
t. -ardın 157/6
t. -arġa 405/8
t. -ar idim 261/5 (mey t.)
t. -ar min 138/5
t. -ay 140/1
t. -ıban 411/5
t. -ıp 312/9
t. -ḳan dik 157/7
t. -ḳıl 576/9
t. -masun 255/9

t. -mış 99/7
t. -sunlar 190/7

tartıġ hediye, armağan
t. -lar 23/6
tartıl- çekilmek
t. -dı 146/3
tartmaḳ çekme,çekiş 143/3, 223/4
ṭarz A. usul, yol
t. -ıñ 36/1 (ṭavr u ṭ.)
ṭās F. tas, su kabı
ṭ. -ı çerḫ 660/75
taṣarruf A. idare ile kullanma
t. it- 531/3
taṣavvur A. zihinde biçimlendirme; istek, arzu 129/7, 259/8
t. it- 472/4
t. ḳıl- 623/1
tāsme F. tasma
t. -si 520/3
taṣrīḥ A. açıkça söyleme/belirtme 101/7
taṣvīr resmini yapmak
t. it- 475/1
taş taş
t. -ı 218/5
t. -ıda 408/4
t. -ı mudur 172/1
t. -ın 368/3
t. -ıñ 355/3
t. -nı 415/7
t. ile 243/3
t. ur- 407/1, 442/4
taş dış
t. -ḳı 432/5
taş- taşmak, coşmak, azmak
t. -ıptur 144/4
t. -tı 646/7
taşın- taşınmak
t. ! 508/9
taşḳarı dışarı 142/3, 563/4, 594/1
taşla- atmak, çıkarmak, fırlatmak
t. -ban 562/1
t. -ġanım 590/3
t. -maġıl 273/5
t. -p 216/7
taşlamaḳ atma, atış
t. birle 433/3
taşlıġ taşlı 296/4
ṭaşt F. leğen
t. u ṭīġ 132/1
tat- tatmak
t. -ḳalı 357/2
t. -may 459/5
ṭavāf A. tavaf, bir yerin etrafında dolaşma
t. -ıġa 272/5
ṭavf bkz. ṭavāf
ṭ. -ı ḥarem 513/9
ṭavīl A. uzun, çok süren 268/1, 657/12
ṭavīle bkz. ṭavīl
ṭ. -dür 146/3
ta'vīż A.bedel verme, karşılık verme/verilme 129/1, 545/3

ṭavḳ A. gerdanlık
ṭ. -ıġa 519/2
ṭ. -ı ġabġab 660/1
ṭavr A. tavır, hal; davranış; yapmacık gösteriş
ṭ. -ı 215/7, 299/7
ṭ. -ın 258/4
ṭ. u ṭarz 36/1
tavşal- derman kalmamak, eziyet görmek
t. -ġança 378/4
tavşaldur- dermansız bırakmak, zayıf düşürmek
t. -dı 378/4
tavuḳ tavuk 321/7
ṭāvus tavus 64/8
ṭ. perī 493/1
ṭ. u tezerv 295/5
tayıl- kaymak
t. -dılar 155/7
taʿyīn A. belli etme, tayin 225/2
t. iyle- 225/2
ṭāyir A. uçan, uçucu
ṭ. -ı ḳuds 530/6
ṭ. -i miḥnet 550/4
ṭ. -i vaṣl 405/4
ṭayr A. kuş 323/4(vaḫş u ṭ.)
ṭayyār A. uçucu, uçan 724/3
taẓallüm A. sızlanma, yanıp yakılma
t. iyle- 217/3

tāze F. taze, körpe; sulu; genç,ye 122/5, 129/2
t. -dür 191/1
t. t. 363/3
t. it- 445/1
teʿālā A. "yüksek olsun" anlamına gelen bir söz 156/4
teāl- Allāh A.ʿAllah yükseltsinʾ21 616/2
teb F. hararet 213/4 (tāb u t.)
tebaʿ A. tabi olma, uyma 288/6
teb-ḫāle A. uçuk 525/4
tebessüm A. gülümseme 116/5
t. iyle- 45/2, 217/2
tecāvüz A. sınırı aşma, saldırma
t. iyle- 492/3
tecellī A. görünme, belirme; kader talih; taṣ. ilahi sırların kalpte belirmesi 295/6
t. akşamı 536/5
t. -i ḥüsn 509/4
tecen- kendini beğenmek/ takdir et
t. -me ! 247/6
tecemmül A. süs, süsleme 338/2 (iẓhār-ı t.)
tecerrüd A. soyunma, çıplak olma 1 348/9,
t. bile 434/3
tecrīd A. ayırma, soyutlama 208/6
tecvīz A. caiz görme, görülme, izi verme 141/7
tedbīr A. önlem, çare

t. it- 475/1
t. tap- 659/24
teemmül A. iyice, ayrıntılarıyla düşünme
t. it- 199/2
tefāvüt A. fark, ayrılık 2/2, 19/7, 302/3
t. -dür 320/6
tefekkür A. düşünme, zihin yorma
t. birle 625/6
t. iyle- 659/55
tefriḳa A. ayrılma, ayrılık; bozuşma 335/7
t. -dur 337/6
tefsīr A. yorum, yorumlama
t. -i 655/2
teġāfül A. anlamazlıktan gelme
t. it- 360/6
t. iyle- 360/6
teh F. kat
t. t. 667/1
teh-be-teh F. kat kat 393/2
teḥāşī A. korkup çekinme, sakınma 683/2
tehī F. boş
t. bol- 413/6
te'ḫīr A. sonraya / geriye bırakma, geciktirme 377/2
tehettük A. utanmazlık
t. -de 660/71
tehniyet A. kutlama
t. iyle- 660/12

teḳaddüm A. geçmiş bulunma, zaman aşımı olma
t. -ünġ 101/1
t. iyle- 217/6
teḳāver F. koşucu, koşan 660/72
teḳāżā A. söyletme
t. iyle- 342/7
tekebbür A. kendini beğenme, büyüklük taslama
t. iyle- 154/6
tekellüf A. gösteriş, yapmacık
t. -ni 322/8
tekellüm A. söyleme, konuşma 260/1
t. -din 91/5
t. -ler 336/2
t. dik 327/5
t. iyle- 217/1
t. ḳıl- 655/13
te'kīd A. güçlendirme, sağlamlaştırma
t. ile 425/3
teklīf A. teklif, önerge 339/4
t. irür 322/8
tekme değme, her 446/3
tekmīl A. tam, eksiksiz, bütün
t. -in 575/9
tekrār A. tekrar, yine, bir daha 15/3, 285/4
tekye A. dayanma, güvenme; tekke 56/3
tekye-gāh A.F. dayanılacak yer
t. -ımdur 115/5
telāş A. telaş; kaygı, tasa
t. -ımnı 474/2

t. iyle- 244/7
telāfī A. ziyanı karşılama
t. -i mā-fāt 412/6
telef A. boş yere harcama, yıpratma 309/3
telh F. acı 196/5
t. imes 110/2
t. t. 644/4
t. -i mey 324/7
telh-kām F. kederli 45/8
t. bol- 1/3
telhlıġ F.T. acılık
t. birle 46/4
telḳīn A. (fikir) aşılama, kulağa koyma
t. ḳıl- 91/5
t. -i riyā 292/5
telpin- oynayıp sıçramak
t. -ür 90/2
temāşā F. bakıp seyretme; gezme 224/3
t. -dur 196/7
t. -ġa 406/7
t. -sı 152/3
t. -sıġa 618/5
t. iyle- 269/4
t. ḳıl- 27/3, 446/7
temennā A. dilek, istek
t. -sı 152/6
t. -sı üçün 486/7
t. birle 83/9
t. irür 602/2
t. iyle- 267/4
t. ḳıl- 216/2
t. -yı muḥāl 571/5
temesḫur A. maskara olma, alay etme 166/6
temettuᶜ A. kâr etme, kazanma 489/4
temevvül A. mal edinme; zenginleşme 706/1
temkīn A. ihtiyat
t. ile 384/4
ten F. ten, vücut, beden
t. -dedür 287/2
t. -din 363/1
t. -dür 184/2
t. -im 137/2, 228/5
t. -imdin 120/4
t. -imġa 274/2, 404/4
t. -imni 360/2
t. -iñg 381/3
t. -iñgçe 290/5
t. -iñge 265/5
t. zaḫmı 403/2
t. -i ḫākī 332/1
t. -i ᶜuryān 257/3
t. -i zār 637/9
cān u t. 221/2
tenāsüb A. uyma, uygunluk 228/5
t. -din 514/3
tenaᶜum A. nimet içinde, bolluk içinde bulunma
t. iyle- 217/5
t. dik 327/3

t. ehli 204/7
tenezzül A. inme, düşme
t. iyle- 699/2
teng F. denk, yük dengi
t. t. 338/4
tenke para 722/1
tenvin A. (gram.) tenvin
t. kibi 303/3
t. nūnı 72/4
tepengü eğerin etrafı ve kenarı 350/5
ter F. yaş, ıslak; taze 358/1
t. -dür 113/1
sünbül-i t. 358/1
teraḥḥum A. acıma, merhamet etme 345/1
t. -nıñg 194/4
t. iyle- 217/1
t. ḳıl- 356/4
terāne F. nağme, ahenk 220/4
t. -sin 101/4
t. iyle- 432/7
terāne- güster F. nağme yayan 126/7
terbiyet A. beslenip büyütülme 2/7
tercīḥ A. üstün tutma, daha çok beğenme 101/5
ter-dāmen F. namussuz, iffetsiz 543/3
tereddüd A. kararsızlık, duraksama 103/8
tereng F. derin su 650/5
terennüm A. şarkı söyleme
t. dik 327/4
t. iyle- 217/7
tereşşūḥ A. terleme
t. iyle- 513/3
terġīb A. isteklendirme, arzulatma
t. it- 58/8
terk A. bırakma, koyuverme, vazgeçme; ihmal
t. -i 397/2
t. -in 161/2, 183/6
t. it- 201/7
t. ite alman 650/4
t. ḳıl- 743/1
t. -i cāh it- 615/6
t. -i cünūn kıl- 81/9
t. -i dünyā iyle- 486/7
t. -i edeb 213/1
t. -i ʿışḳ 250/7
t. -i maḥabbet 659/43
t. -i mihr 19/2
t. -i nām u neng 338/8
t. -i ṭamaʿ ḳıl- 702/2
t. -i zühd 254/9
t. -i zühd ü ʿilm 254/9
tersā F. Hıristiyan 59/9, 261/7
t. -dur 196/8
t. -ġa 97/6 (dilber-i t.)
t. imen 10/4
tersān F. korkan, korkak 377/6

terṣīʿ A. mücevher kakarak süsleme, oymacılık
t. -i 69/4
tertīb A. tertip, düzene koyma 142/4, 325/7
tesbīḥ A. tespih 88/8, 441/5
t. -niñ 433/2
teselsül A. zincirleme, zincirleme gitme
t. birle 643/3
teʾsīr A. etki; içe işleme, kederlendirme 61/1, 327/4
teskīn A. sakin kılma; yatıştırma 250/4, 294/2
t. -i 45/6
t. ile 384/4
t. irür 192/4
t. bir- 726/5
t. bol- 510/5
teslīm A. tas. kendini Allah'ın kaderine bırakma
t. ḳıl- 386/6
teşne F. susamış; çok istekli
t. -ġa 97/5
t. min 363/7
teşne-leb F. dudağı kurumuş, çok susamış
t. -niñ 538/7
teşbīh A. benzetme
t. it- 3/8
teşrīf A. şereflendirme; gelme
t. -i 232/6
teşvīr A. içine atma, içine gömüp gizleme 721/5
renc ü t. 721/5
teşvīş A. karıştırma, karmaşık etm 647/4
t. -i 191/1
tetebbuʿ A. bir şeyi ayrıntılarıyla inceleme 675/2
tevābiʿ A. bir kimsenin hizmetinde lunanlar, birinin adamları
t. -in 673/1
tevaḳḳuʿ A. bekleme, umma; arzu etm isteme 281/8
t. ḳıl- 437/6
tevbe A. tövbe 347/6
t. çün 316/7
t. ḳıl- 50/7, 280/3
t. vü perhīz 559/3
t. vü taḳvī 430/6
teveccüh A. yönelme, yakınlık duym
t. -din 103/8
tevehhüm A. kurma, kuruntuya düşme
t. dik 327/6
t. iyle- 217/4
tevekkül A. işi Allah'a bırakıp kadere razı olma
t. bile 372/6
t. ehli 662/2
t. iyle- 438/6
tevellā A. yanaşma; dost tutma
t. -sı 152/8
t. iyle- 32/6

tev'emān A. ikizler 445/4
    t. -nıñg 508/5
tevfīḳ A. uyma; Tanrı yardımı 197/7, 590/2
tevfīr A. çoğaltma, artırma
    t. it- 475/7
tevḥīd A. bir kılma, Tanrı'nın birliğini kabul etme 3/9, 155/5
    bāġ-ı t. 155/5
te'vīl A. yorumlama, anlamlandırma
    t. ḳıl- 719/1
tevsen F. dik başlı, sert at 386/6
    t. -in 502/6
    t. -iñgni 310/7
    t. irdi 144/8
    t. -i çerḫ 249/4
    t. -i gerdūn 18/7
    t. ü tünd 205/4
tevsenlıḳ F.T. dik başlılık 502/6
tez̲erv F. sülün 295/5
    t. birle 321/7
tezyīn A. süsleme 225/7
    t. iyle- 225/7
ṭıbā' A. tabiatler, yaradılışlar
    ṭ. -ıda 3/2
ṭıfl A. küçük çocuk 186/4
    t. -dur 166/2
    t. -ġa 430/1
    t. -ın 250/3
    t. -lar 339/2
    t. -dik 457/7
    t. -ı mekteb 457/5
    t. u şūḫ 109/3
ṭıfl-āne A.F. çocukça, çocuk gibi 111/3
tıḳ- tıkmak, zorla sokmak
    t. -mış 423/2
tıkmaḳ tıkma, tıkış
    t. üçün 456/6
tım damla sesi
    t. t. 242/4, 430/5
    t. t. tam- 243/4, 577/3
tın- dinmek, kesilmek; dinlemek; durmak
    t. -arġa 347/8
    t. -dı 299/9
    t. -ġa min 583/5
    t. -ġa sin 414/7
    t. -maġur 210/4
    t. -maġıl 258/8
    t. -masa 148/4
    t. -may 401/9
    t. -mayın 342/3
ṭınāb A. kazığa bağlanan çadır ipi 42/3, 188/2
    ṭ. -ı 435/4
    ṭ. -ı zülf 158/5
tındur- dindirmek
    t. -ma ! 565/9
    t. -up 565/9
tınmaġ dinlenme
    t. -nı 451/9

tigür- çevirmek, dolaştırmak
t. -seng̃ 215/2
t. -ür 102/3
tik doğru, sessiz, uslu
t. naẓar 643/6
t. tur- 173/7
tik- (göz, dikiş; ağaç, bitki, ayağa...) dikmek
t. ! 172/2
t. -erdin 589/6
t. -erge 182/3
t. -er min 363/2
t. -ip 349/3
t. -ken 331/1
t. -ken çağı 446/2
t. -ke sin 469/3
t. -key min 552/2
t. -ti 232/6
tiken diken 133/2, 258/2
t. -ge 199/1
t. -im 417/5
t. -ing̃ 343/3
t. -ler 394/
tikil- dikilmek
t. ! 371/7
t. -gen 90/2
t. -miş 594/7
tikmek dikme, dikiş 431/3
t. -ke 315/2, 680/1
til dil 9/1, 216/3
t. -ge 216/3
t. -i 242/6
t. -ide 221/5
t. -im 243/2, 356/2
t. birle 216/5
t. bag̊lan- 375/2
til- dilmek, kesmek
t. -di 597/7
tilbe deli 137/6, 188/1
t. -ler dik 386/2
t. min 574/7
t. birle 231/5
t. irmes 511/4
t. köng̃ül 8/3
t. -i maḥzūn 620/1
t. -i ʿuryān 100/7
tilbelik delilik 15/2, 253/5
t. -din 284/2
t. -dindür 482/5
t. -immi 659/22
t. sal- 253/5
tilbere- delirmek
t. -p 247/7, 302/2
t. -ptür 563/7
t. -r 427/3
tilberet- deli etmek, delirtmek
t. -ti 116/3
tile- dilemek
t. -ben 588/11
t. -geç 241/7
t. -r 161/8
t. -r biz 203/3
t. -r bolsa 6/7
t. -r bolsang̃ 137/7

t. -i 39/2

tir ter

t. -din 542/1

t. -lerdindür 551/4

t. müdür 542/5

tīr F. ok

t. -i bārān 172/5, 224/7

t. -i bārān-ı belā 561/7

t. -i bārān-ı firāḳ 30/6

t. -i bārān-ı ġam 528/3

tir- dermek, toplamak, devşirmek

t. -di 338/4

t. -gen 224/7

t. -gen kibi 224/7

t. -mesün 236/2

t. -seler 224/7

t. -se tirsün 236/2

t. -sen͡g 656/22

tirāş F. tıraş 710/1

tīre F. bulanık, kara, karanlık, mec. üzüntülü 339/5

t. -dür 366/3

t. min 341/6

t. baḫt 365/5

t. it- 537/5

t. iyle- 415/2

t. ḳıl- 8/4, 9/3

t. ol- 383/4

t. -i ḳātil 136/1

tīrelıġ F.T. karanlık, bulanıklık,

t. -ın 654/9

tīrelik F.T. bkz. tīrelıġ 550/1

t. -din 18/2

t. -i 419/4

t. -ni 291/5

t. birle 152/5

tīre-rāy F. kötü fikirli 636/1

tīre-rūy F. yüzü kara; günahkar, suçlu 660/26

tirgek derlenecek yük, eşya

t. -im 409/6

tirgüz- diriltmek

t. ! 193/2

t. -ey 69/12

t. -di 135/3

t. -geli 419/1

t. -güçe 233/5

t. -sen͡g 310/8

t. -ün͡g 345/4

t. -ür 285/1

t. -ür dik 76/5

tirgüzmek diriltme

t. -çe 502/5

tiri deri

t. -ge 597/1

t. ḳal- 530/4

tirig diri, canlı 258/5, 323/4, 329/1

t. -lernin͡g 369/4

t. min 89/4

t. ḳal- 453/7

tirigley canlı, diri 117/4

tirig̮lik dirilik, canlılık, hayat 80/6, 643/2

t. -de 494/4

t. bol 145/9
tofrak bkz. tofrağ
t. -ça 134/5
t. -ka 253/6
toğ- doğmak
t. -kanda 10/4, 85/7
t. -may 132/7
tohtat- M. durdurup dinletmek, istirahat ettirmek 206/5
tokta- M. dinlenmek
t. ! 633/7
t. -ban 457/6
t. -dı 418/7
t. -may 369/5
t. -sun 49/4
toktat- M. dinlendirmek
t. -adur 143/2

t. -ay 633/7
tok(k)uz dokuz 165/1, 212/8, 219/3, 441/6, 699/1
t. eflâk 92/5
tokkuzunçı dokuzuncu 660/31
toksan doksan
t. tokkuz 212/8
tokul- dokunmak (kumaş)
t. -mış 409/1
tol- dolmak
t. -a 256/3
t. -ğalı 492/2
t. -ğan 255/4
t. -ğay 416/2

t. -ğuça 528/6
t. -uptur 283/4
tola dolu 128/6, 341/4
t. -rak 105/3
t. cām 607/6
t. sāğar 542/8
t. t. 557/7
t. bol- 481/6
t. iyle- 239/6
t. kıl- 144/4, 341/4
t. -a tut-162/7, 363/7
tolğa- dolamak, dolanmak, bükmek, burmak
t. -ban (kulağım t.)
t. -dı 98/1, 646/5
tolğan- dolanmak, dolaşmak
t. -dı 37/7
t. -ıp 235/5
t. -up min 63/5
t. -ur 139/1
t. -ur min 171/6 (öz özümge t.)
tolğaş büklüm, kıvrım
t. -ında 535/7
tolun doldurulmuş, dolu
t. ay 31/4, 424/3
ton elbise, giysi 192/7, 334/5
t. -ıda 297/3
t. -ıdın 339/2
t. -ın 144/5
t. u cism 192/3
tonluk elbiseli, giysili 503/1
toñ- donmak
t. -sa 266/6
toğul- üzülmek, kaygılanmak
t. ! 371/7
top yığın, yuvarlak

tos tüy, toz
586/2
tovurluġ heybenin çevresine çeki-
len keçe
t. -nı 594/3
toy- doymak
t. -madı 159/2
toynaġ tırnak
t. -ıġa 211/1
toz toz
t. -dın 469/4
töhmet A. suç, kabahat 562/3
t. yaḳ- 477/7
tök- dökmek, akıtmak
t. -erdin 196/8
t. -edür 246/6
t. -er min 27/2
t. -keli bol- 376/7
t. -key 21/4
t. -kü diktür 420/1
t. -meyin 206/1
t. -se 354/4
t. -üp 99/2
264/7
t. -üp min 545/6
ḳan t. 278/7, 354/4
tökmek dökme 373/4
tökül- dökülmek
t. -gen 51/5
t. -gey 454/6
t. -mes 447/6
tökülmek dökülme 254/3
töküz bütün, tam 219/1
tört dört 233/4, 311/6
t. mez̲heb 311/6
törtünçi dördüncü 660/16
töş yan, karşı, taraf, semt 253/1,
330/4
t. -ümdin 127/1
töşek döşek, yatak 325/5
t.-ler 542/4
töşük delik, yarık, oyuk 331/1, 599/
t. t. 334/3
tū-be-tū F. kat kat 512/3
ṭūbī A. cennetteki aġaç 1/1, 5/8,
227/6
ṭ. -din 416/5
ṭ. bile 337/2 (ḥūr u t.)
ṭ. vü kevs̲er 161/1
ṭ. vü Rıżvān 348/3
ṭ. vü şimşād 282/5
ṭūfān A. tufan, Nuh tufanı 364/1
ṭ. -ıdın 455/5
ṭ. -ım 404/7
ṭ. iken 439/6
ṭ. iyle- 364/1
ṭ. sal- 407/2
ṣarṣar-ı ṭ. 364/1
ṭūġ F. tuğ
ṭ. -uñga 660/64
ṭuġrā F. tura
t. -dur 196/1
t. -sın 79/4

ṭuġyān A. taşıma taşkınlık, coşkunluk, azgınlık 265/6, 312/1
ṭ. -dadur 496/6
ṭ. -ıda 563/1
ṭ. -ıdur 184/7
ṭ. iyle- 62/6
ṭ. ḳıl- 224/5
tuḥaf A. hediyeler, hoşa giden şeyler 305/8
tuḥfe A. hediye, armağan
t. -ler bile 305/9
t. -i 397/6
tuḫm F. tohum
t. -ı 172/6
t. -ı yañglıġ 28/1
t. -ıdın 238/7
t. -ın 144/4, 324/4
t. -ını 712/1
t. -ı reyḥān 449/1
ṭūl A. uzunluk, boy 524/8
ṭ. -ı 439/2
ṭ. -ı emel 384/6
ṭ. -ı müddet 660/26
ṭ. u sevād 313/4
ṭulūʿ A. (güneş) doğma 104/3, 212/2
ṭ. it- 413/2
ṭ. iyle- 596/2
ṭ. ḳıl- 27/4
ṭūmār A. tomar, dürülmüş nesne 281/3
ṭ- -da 545/3
ṭ. -ı 363/5
ṭ. -ıda 216/9
ṭuʿme A. yiyecek, azık; tad, çeşni 30/3, 119/6
ṭ. üçün 260/3
ṭ. iyle- 363/4
ṭuʿmeliġ yemeklik, azıklık 409/2
t. -ḳa 532/3
tumşuġ sivri uç, zirve
t. -ı 394/1
tumturaḳ F. gösteri, debdebe 314/6
t. sal- 314/6
tumuş- bir köşede tasalı oturmak
t. -tı 585/5
tur- durmak, olmak; inmek
t. -ar sin 172/3
t. -ay 580/1
t. -ġanı birle 30/9
t. -ġan zamān 457/3
t. -maġay min 18/9
t. -may 404/4
t. -uban 16/7
t. -ur 219/7, 224/7
ṭurfe A. görülmemiş, tuhaf, yeni, şaşılacak şey 185/3, 210/5
ṭ. -dür 99/2
ṭ. irdi 576/2
ṭ. -raḳ 304, 334/3
ṭ. min 587/4
ṭ. ḳuş 295/5
ṭ. ṣanem 399/1

turġuz- durdurmak, durdurup dinletmek, oturtmak
t. -ay 577/2
t. -madı 345/5
t. -up 258/2
turmaḳ durma, duruş 573/2
ṭurre A. alın saçı, kıvırcık saç lülesi 97/1
ṭ. -n͡g 146/1
ṭ. -si 151/2
ṭ. -sidin 154/1
ṭ. -i hindū 654/8
ṭurre-ḫam A.F. kıvırcık alın saçı/saç lülesi 451/3
turunc F. turunç 660/1
tut- tutmak, elde etmek, yakalamak; saklamak; kaldırmak; kaplamak; saymak; sunmak
t. -! 386/2, 401/6
t. -a alsan͡gız 651/4
t. -a min 101/7
t. -ar 225/5
t. ardın 410/2
t. -arġa 191/8
t. -ar idim 659/13
t. -ar irdi 576/3
t. -ar min 388/2
t. -ay 127/5
t. -ḳaç 261/6
t. -ḳalı 402/1
t. -ḳan çağda 578/2
t. -ḳanda 23/9
t. -ḳay 235/4
t. -ḳaylar 104/3
t. -ḳay min 169/5
t. -ḳıl 305/7
t. -ḳum 362/3
t. -ḳunlarıġa 574/3
t. -ḳun͡g 425/7
t. -ma 235/8
t. -maġay irdim 8/2
t. -mağıl 454/9
t. -man͡g 253/8
t. -masam 127/6
t. -masun 148/5
t. -may durur 127/6
t. -mayın 372/2
t. -may min 444/3
t. -mışam 234/6
t. -sa 144/9
t. -san͡g 107/7
t. -tı 429/7
t. -tuḳ 364/8
t. -un͡g 364/9
t. -up 222/5
t. -up min 235/2
t. -uptur 656/20
tutam tutam, dört parmağın tutacağı kadar
bir t. 322/1
tutaş- tutuşmak, ateş almak
t. -dı 433/2
t. -ıptur 227/5, 383/5

t. it- 616/10
t. ehli 582/4
tür- dürmek, katlamak
t. -üptür 189/9
türlük türlü, çeşit 258/7, 319/4
319/4
t. t. 334/4
tüş düş, rüya
t. -de 509/6
t. -te 27/1,
172/4
t. -ümge 161/1
t. kör- 175/7
tüş- düşmek; uğramak; kapılmak; aşırı ilgi göstermek; rastlamak, bulmak; yakışmak, uygun gelmek; değeri azalmak
t. -er 153/1
t. -keçe 466/5
t. -keli 434/2
t. -ken 9/3
t. -kenim 243/7
t. -key 253/1
t. -medik 253/3
t. -megen bolsa 4/3
t. -megey 253/4
t. -memiş irdi 202/2
t. -memiş min 578/6
t. -mes 460/2
t. -miş 135/2
t. -mişdürler 561/2
t. -mişem 42/10
t. -miştür 314/7
t. -se 322/1
t. -ti 397/7 (ot. t.)
t. -tüm 508/6
t. -üben 42/4, 65/4
t. -üp min 564/4
t. -üptür 548/1
tüşmek düşme ., bulma, rastlama
231/6, 407/4
tüşürmek düşürme
t. -ni 379/4
tütün tütün, duman 54/3, 456/1
t. -i 136/1,
582/2
t. -idür 136/1
tüvān-ger F. zengin, paralı
t. bol- 69/3
tüz düz, doğru; eşit, denk 101/3,
121/4
t. -dür 212/5
t. boy 94/6
t. ḳad 222/4
t. ikin 643/6
t. baḳ- 402/3
t. iyle- 478/6
tüz- düzmek, uygun bir duruma getirmek, dizmek, düzeltmek
t. ! 220/1,5
t. -diler 449/5
t. -er 18/8
t. -er min 341/5

t. -er mü 369/6
t. -geli 338/6
t. -gen 398/3
t. -gey 355/5 (bezm t.)
t. -gil 219/9
t. -medi 372/3
t. -miş 597/2
t. -üben 92/2
t. -üñg 345/1
tüzet- düzenlemek, süslemek
t. ! 384/7
t. -ti 180/5, 193/6
t. -ür 197/4
tüzlenmek düzlenme
t. kirek 546/8
tüzlük düzlük, doğruluk 281/8
t. -dedürler 219/2
t. -ige 402/3 (söz t.)
tüzmek düzme, düzenleme
t. -imdin 578/2
t. -ke 578/1
tüzüklük düzenlilik 588/8
tüzül- düzelmek
t. -di 344/5

U

u F. ve (krş. ü, vü) 3/1, 5/2, 7/8, ...
ʿubūr A. bir başka tarafa geçme, geçilme
ʿu. bile 570/1
ʿucb A. kendini beğenmişlik
ʿu. u riyā 276/3
uʿcūbe A. pek garip şey, mucize 660/9
uç uç
u. -ı 180/4
u. -ıda 724/1
u. -ıdın 17/2
u. -ın 548/9
uç- uçmak, kaçmak
u. -arda 724/4
u. -arġa 344/1
u. -ḳıl 329/6
u. -arları 724/4
u. -tı 212/7 (uyḳu u.)
u. -uban 180/4
u. -masun 354/2
u. -mış 191/3
uçaş- bahse tutuşmak
u. -tı 646/4
uçḳu uçma, uçuş
u. -sı 36/3
uçḳun kıvılcım 407/4
u. -um 413/3
u. -ın 175/5
u. -lar 23/9
u. -ları 469/4

u. -larıdın 354/3

uçmaġ uçma, uçuş (krş. uçmaḳ) 193/4, 283/5

u. -da 160/6

u. -dın 32/5

u. -ı 245/3

uçmaḳ uçma, uçuş 380/2, 570/2

u. -ḳa 6/4

uçra- karşılaşmak, rastlamak; uğramak

u. -ban 457/8

u. -dım 12/2, 254/6

u. -sa 284/4, 339/4

uçraş- görüşmek, buluşmak

u. -ıp 63/3

u. -ay 633/1

u. -sañg 540/2

uçuḳ uçuk, göz beni/nişanı 651/5

u. irmes 465/4

u. -uñg 234/5

uçur- söndürmek

u. -ġay 405/4

u. -ġu dik 385/4

uçurmaḳ söndürme

u. -ḳa 136/4

uçuz ucuz 219/8

ʿūd A. ağaç, odun 126/7

u. -ın 23/9

ʿu. u ṣandal 223/3

ufuḳ A. ufuk 324/2

ʿufūnet A. pis koku; iltahap 94/9

uġrı hırsız

u. -sı 447/4

uḳar turna 244/3

ʿuḳbī A. ahiret, öbür dünya

ʿu. -din 276/4

dünyī vü ʿu. 276/4

ʿuḳde düğüm 563/5

ʿu. -i re's 657/35

ʿuḳubet A. eziyet, işkence

ʿu. -ler 387/5

ʿu. -ler bile 152/3

uluġ büyük, ulu (krş. uluḳ) 715/1

u. -lar 64/5

u. -raḳ 589/7

uluḳ büyük, ulu 153/5

ulaş- ulaşmak, kavuşmak

u. -ıptur 144/2

u. -tı 643/3

ulus M. ulus, halk 168/5

u. -ı 177/3

u. -ḳa 96/6

u. -nı 348/5

u. -tın 272/4

ʿulya A. pek yüce 28/7 (mehd-i ʿu.)

ʿummān A. okyanus 28/7 (mehd-i u.)

ʿu. kibi 621/1

umūr hususiyetler

u. bile 570/5

un un 297/5

unut unutma, unutuş

u. bol- 477/4

unut- unutmak

u. -ḳa min 659/55

u. -sıda 513/7
u. -sıġa 733/1
uyal- utanmak
u. ! 461/3
u. -adur 185/7
uyat utanma, utanç
u. -dur 556/5
u. -ıdın 103/1
uyatlıġ utançlık, utanma hali
u. -dur 653/8
uyḳu uyku 136/5
u. -ġa bar- 128/5
u. -m 183/4
u. -umnı 166/3
u. -sıġa 143/4
u. -sı birle 409/4
u. kiter- 593/1
uyḳusız uykusuz 409/4
uyḳuluḳ uykulu 323/2
uyu- uyumak
u. -mas 171/4
uzat- uzatmak
u. -ıp 368/5
uzun uzun 157/5, 727/2
u. tillik 727/1
ʿuzv A. uzuv, organ 165/6
ʿu. -da 107/5
ʿu. -ı 253/3

Ü

ü F. ve(krş. u, vü) 1/1, 1/2, 1/4 ...
üç üç 44/1, 311/6
üçün için 486/1, 498/6
üçünçi üçüncü 660/13
üftāde F. düşkün, çaresiz 529/3
ülfet A. alışma, dostluk; konuşma, görüşme 235/4
ü. bile 541/4
ü. ol- 8/2
ümerā A. emirler, beyler 92/6
ümmehāt A. analar,
ü. ol- 2/6
üm(m)īd F. umut 250/6
ü. -i 194/4, 219/6
ü. -i birle 142/1
ü. -imdin 347/4
ü. -ni 345/7
ü. tap- 377/4
ü. -i ḥayāt 327/8
ü. -i vaṣl 127/7
ü. -i viṣāl 353/7
ümmīd-vār F. uman, umutlu
ü. -ı vaṣl-ı cānān 312/4
ümmīd-vārī F. umutluluk 209/8
ün ses, şöhret 302/5
ü. -din 171/5
ü. -i 229/7
ü. -i bile 392/5
ü. -i dür 136/5

ü. -iġa 698/2
ü. -üm 539/3
ü. -ümdin 21/7
ü. çik- 60/1
ü. tart- 388/2
üslūb A tarz, biçim, usûl 317/6
üst üst
ü. -ide 227/5, 339/6
ü. -idin 189/2
ü. -ige 82/2
ü. -ün͡ge 556/2
üstād F. üstad, usta 486/4
ü. -ı 67/4
ü. -ıça 610/5
ü. -rak 67/4
üstüḫ̮ān F. kemik
ü. -ım 21/5 (maġz-ı ü.)
üstüvār F. güvenilir, aağlam, dayanıklı 140/8
üstüvārī F. güçlü, sağlam 209/4
üz- kesmek, koparmak
ü. ! 288/1
ü. -di 277/5
ü. -düm 368/5
ü. -geli 275/5
ü. -gen 176/3
ü. -gey 332/4
ü. -gil 414/2
ü. -ün͡g 345/7
ü. -üp irdim 118/9
üze üzerine, üzerinde (krş. üzre) 148/3, 281/2
üzmek kesme, koparma 629/6 (kön͡gül ü.)
üzre üzerine, üzerinde 148/3, 281/2, 358/1 (krş. üze)
üzül- kesilmek, koparılmak
ü. -di 334/5
ü. -gen 193/5
ü. -gey 116/7
üzük yüzük 331/3, 334/6
üzüm üzüm 197/5

V

vā A. vah !, yazık ! 534/9
vā-beste F. -e bağlı/bağlanmış 86/11
vā-besteliġ F.T. bağlılık, bağlanmışlık 145/8
vācib A. yapılması gerekli; yapılması farz gibi gerekli olan; zorunlu 15/7, 352/3
v. -dür 112/2
v. bol- 352/3
vaʿde A. önceden belirtilen zaman; söz verme; vaat 277/2
v. -ġa 360/1
v. -n͡gġa 591/5
v. -sıġa 232/4
v. birle 126/4

v. ḳıl- 22/5
v. -i mihr 378/6
v. -i vaṣl 404/9
vādī A. vadi, alan; yol 198/3
(taġ ile v.)
v. -de 327/9
v. -siġa 439/2
v. -sidin 134/7 (ʿışḳ v.)
v. -sinde 169/2
v. -i hicrān 200/1
vaḥdet A. yalnızlık, teklik; birlik; Allah'a yakınlık 197/6, 314/7
v. cāmı 653/9
vaḥş A. yabani hayvan 119/7
v. -ı beyābān 234/3
v. u ṭayr 323/4
vaḥşī A. yabani, insandan kaçan; insan ayağı değmemiş 171/7
deşt-i v. 171/7
v. -i bī-yābān 472/5
vaḥşet A. vahşilik, yabanilik
v. -ḳa 234/3
vāʿiẓ A. dini öğütlerde bulunan 15/9, 270/7, 277/4
v. -ā 443/5
vāḳıʿa A. olgu 726/5
vāḳıf A. bilen, haberli; elde eden 139/4
v. imeñ 338/9
v. irmes 460/9
v. bol- 82/6
vaḳt A. çağ, zaman; fırsat 221/2
v. -ı 56/9
v. -ıda 398/5
v. -ıdur 184/1
v. -ḳa 102/4
v. -nı 326/6
vālā F. yüksek, yüce 660/76
vālā-pāye yüksek rütbe
v. -sin 660/63
vāle A. nale 53/1
v. min 43/2
v. vü şeydā 53/1
vālideyn A. ana baba 390/3
vālih A. şaşa kalmış, şaşkın 420/9
v. -i 56/8
v. min 36/2
v. bol- 4/5
varaḳ A. kağıt, kitap yaprağı 324/1
v. -da 504/1
varṭa A. kuyu gibi derin yer, uçurum
v. içre 127/2
vārestelıġ F. rahatlık
v. -ım 434/3
vāriṣ A. mirasçı 89/2
vasaṭ A. orta, iki şeyin arası 282/5
vaṣf A. nitelik; övme
v. -ı birle 245/2
v. -ıñda 242/6
v. -it- 154/3, 660/86
v. iylemek 381/2
v. ḳıl- 424/3
vāsıṭa A. aracı, araç 660/74

v. -sıda 224/9

v. -sıdur 362/1

v. ehli 49/6, 160/7

v. imes 344/7

v. üzre v. 401/4

v. ḳıl- 373/6

v. ḳılmaḳ 224/9

v. ü mihr 10/8

ehl-i v. 190/7

mihr ü v. 233/1

vefālıġ A.T. vefalılık 485/6

v. iyle- 480/7

vefā-pīşe A.F. vefalı 42/8

vefāsız A.T. vefasız, sözünde durmaz 169/3

v. -dur 320/7

v. -lar 256/9

vefāsızlıġ A.T. vefasızlık, sözünde durmazlık

v. -ları 640/6

v. bile 96/8

vefāsızlıḳ A.T. vefasızlık, sözünde durmazlık 297/7

veger F. ve eğer 348/3

veh A. vah, yazık, ay ! 232/3

v. ki 104/5

v. kim 435/3

v. ...v. 158/2, 653/2

vehm A. kuruntu, yersiz korku

v. -din 153/3

v. -idin 247/4

v. -ni 372/6

v. it- 423/3

v. iyle- 391/1

v. ḳıl- 196/8

v. -i ḫaṭ 422/3

vehmī kuruntuyla olan 327/6

vekīl A. vekil 559/2

veleh A. şaşkınlık, sersemlik

v. -i pür-fen 543/6

velī F. ancak, lakin 220/4, 244/2

v. ki 225/2

velīk F. ancak, ama, lâkin 124/3, 242/6

velīkin F. ve ancak, amma, lâkin 161/6, 247/6

v'er F. ve eğer 619/1

vera' A. haramdan kaçınma 288/3

v. irmes 288/3

verd A. gül 120/2

v. -i 354/3

v. -im 407/6

v. -i durur 424/4

verziş F. çalışma, iş 260/4, 343/2

v. -im 427/4

v. iyle- 343/2

vesāyil A. (vesā'il) vesileler

v. ḳıl- 379/6

vesīle A. bahane, sebep

v. -dür 146/1

vesme A. rastık, kaşa sürülen boya 654/1

v. birle 391/3
v. ü gül-güne 446/5
veyā A. veya 320/3, 470/4
ve A. ve
v. yāhut 444/3
vidāᶜ A. ayrılma, ayrılış 283/1
v. it- 289/3
v. iyle- 289/1
v. ḳıl- 289/2
vīrān F. yıkık, harabe 168/1
v. -da 257/1
v. -ıda 25/1
v. -ġa 253/3
v. -ıma 409/5
v. -ımġa 341/1 (cism-i v.)
v. -larġa 266/7
v. bol- 152/4
v. iyle- 364/1
vīrāne F. yıkılmış, harap olmuş yer, yapı 293/6
v. -i hecr 574/5
vīrānlıġ F.T. yıkılmışlık, haraplık 301/1, 628/2
v. -ın 25/1
vis̱āḳ A. bağ, ilişki; antlaşma, sözleşme 311/5
v. iyle- 311/5
viṣāl A. ulaşma, kavuşma 127/7, 204/7
v. -ing 12/1
v. -ingde 246/2 (şām-ı v.)
v. -ingni 199/8 (ṣubḥ-ı v.)
v. ehli 503/6
v. tüni 555/1
bezm-i v. 204/7
v'iy A.T. ve ey ! 660/63
vuḥūş A. yabani hayvanlar 157/3, 466/4
vuḳūᶜ A. olma, oluş, ortaya çıkma 291/2
vuḳūf A. anlama, bilme; öğrenme, haberli olma; bilgi 305/3
v. irmes irkin 307/9
v. ehli 701/2
vuṣūl A. ulaşma, varma, erişme 71/6, 112/7
vü F. ve

vücūd A. vücut; bulunma, var olma, varlık 114/2, 369/4
v. -ıġa 268/4
v. -umnı 399/2
v. -ung 124/1
v. -ungdın 124/4
v. -unggġa 3/1
v. u ādem 3/1

Y

yā A. ey ! , hey !
354/7
y. Rab 3/9, 198/7, 278/6
ya/yā ya,yada,veya 73/6, 127/7, 281/2
y. meger 373/5
y. ... y. 80/4, 511/4
y. ... y. ... y. 88/2
y. ... yāhūd 466/5
y. ... yoḳsa 638/2
ya yay 35/7
y. -da 260/2
y. -sıdur 362/5 (oḳ u y.)
y. -sıġa 55/3 (ḳaş y.)
y. -sını 54/1
y. birle 132/6
y. dik 391/3
y. ḳaş 733/1
yabān F. çöl, sahra 218/5, 305/2
yād F. hatırlama, anma 312/7
y. -ı 216/7
y. -ımġa 27/2
y. -ıdın 226/9
y. -ıñġġa 534/4
y. bir- 652/6
y. it- 171/6, 218/1
y. ḳıl- 357/4
y. tut- 467/8
yād-gār F. hatıra, anılık 453/7, 615/3
yafraġ yaprak (krş. yafraḳ)
y. -ıġa 272/1
y. -ın 176/4
yafraḳ yaprak 320/1
yaġ yağ 300/3
y. idi 632/2
yaġ- yağmak
y. -adur 343/9
y. -ar 325/6
y. -ḳaylar 63/8
y. -madı 595/4
y. -maġan bolsa 30/6
y. -mas idi 202/1
yaġdu ışık, parlaklık 536/5
y. -da 27/4
y. -sıda 566/5
yaġdur- yağdırmak
y. -dı 170/5
y. -duñġ 455/2
y. -ġaç 132/6
y. -ġalı
y. -ġan kibi 405/7
y. -ġay 244/1
y. -ma ! 565/2
y. -mañġız 207/2
y. -up 368/3
y. -uptur 189/1
y. -ur 311/1
y. -urda 189/4
yaġı düşman 582/4

yağın yağış, yağmur 132/5, 528/3
y. -ı 593/6
y. -nın͡g 526/5
y. irmes 508/2
yağlıġ yağlı
y. -ın͡gnı 282/2
yaġmā F. yağma, çapul, zorla mal alma, 37/1, 104/8
y. -larda 342/5
y. -sı 152/4
y. -sı üçün 486/6
y. -yī 37/4
y. iyle- 464/7
y. ḳıl- 53/2
yaḫşı güzel, iyi 239/6, 283/2
y. -dur 231/7
y. durur 528/6
y. -lardın 445/5
y. -raḳ 314/1
y. imes irdi 408/6
y. irmes irdi 446/7
y. ṭāliʿ 596/2
y. y. 47/6
y. yaman 557/7
y. ol- 532/4
yaḫşılıġ güzellik
y. -dur 198/8
yāḫūd F. yahut, veya, iyisi 157/4, 227/5, 236/4
yaḳ- yakmak; yakışmak, etkilemek; sürmek
y. -ar 300/2
y. -arda 210/3
y. -ayın 65/7 (merhem y.)
y. -ıban 300/1
y. -ıp 398/1
y.-ḳalı 341/3
y. -ḳan 259/6 (ot y. yir)
y. -ḳan kibi 42/5 (ḥınā y.)
y. -maġıl 477/7
y. -mas 714/2
y. -tı 398/1
y. -tın͡g 361/3
yaḳa yaka 42/2, 104/4
y. -da 452/2
y. -m 442/4, 502/2
y. -nı 457/3
y. -n͡gnı 332/2
y. -sın 452/2
y. dik 538/1
yaḳar- israrla istemek, yalvarmak
y. -dım 282/3 (yalbardım y.)
yaḳın yakın 17/3, 530/2
y. -dur 143/2, 405/4
y. -raḳdur 314/1
yaḳınlaştur- yakınlaştırmak
y. -dı 530/1
yaḳīn A. kesinlikle bilme, kuşkusuz bilme 113/7, 366/6
y. -ġa 410/7
yāḳūt A. yakut 131/5, 161/5
y. -ı 506/2
y. dik 354/4
y. -ı müẕāb 243/9

yak̇ūt-reng A.F. yakut renginde,
kırmızı 338/6 (bāde-i y.)
yala- yalamak
y. -dı 415/3
yalañg yalın, çıplak 318/4, 349/1
yalav parlaklık, alev; bayrak
520/1, 660/76
yalbar- yalvarmak
y. -dım 282/3
y. -ıñg 349/4
y. yak̇ar- 282/3
yalbarmak̇ yalvarma, yalvarış
y. -dur 247/1
yalġan yalan 390/4
y. -ça 378/6
y. -dur 123/1
y. -ım 404/9
y. dik 231/4
y. iken 439/5
yalġanlıġ yalanlı 628/5
yalġuz yalnız 142/7, 254/6
y. -ın 459/7
yalın- ışık saçmak
y. -ıp 600/2
y. -sam 213/6
yalk̇ı- yanılmak
y. -ptur 348/6
yalk̇ıt- yanıltmak
y. -ur 410/4
yaman kötü 239/6
y. -ım 361/5
y. -lar bile 577/7
y. -lardın 445/5
y. -nıñg 412/5
y. imes idi 299/7
y. imes irdi 408/6
y. irmes 421/9
y. irmiş 259/8
y. min 259/8
y. mu imes 239/6
y. baht 245/5
y. -lar 198/8
yamat- yamatmak
y. -k̇unça 555/6
yamġur yağmur 5222/6
y. -dın 608/1
y. -ı 453/6
y. irmes 71/4
y. suyı 623/3
yan yan, taraf; yakın 175/6
y. -dın 162/5
y. -ıda 327/9
y. -ġa 253/6
y. -ıġa 143/3
y. -ım 428/7
y. -ımdın 444/5
y. -ındaġı 655/20
yan- dönmek
y. -ar 161/8
y. -arda 620/2
y. -ıp 54/2

y. -sa 193/5
y. -up 7/3
y. -ur 176/1
y. -u kör- 596/5
yārā F. güç, kuvvet 6/4
yara yara 26/4, 198/2
y. -lardın 310/3
y. -n͡g 438/5
y. -sın 214/2
y. bol- 421/5
yara- yaramak, yararlı olmak
y. -mas 413/7
yaraġ hazırlık
y. -ın 134/5
yaraḳan sarılık
y. -dın 297/1
yaraş- yaraşmak, uygun gelmek
y. -madı 10/3
y. -ıptur 144/5
y. -tı 646/2
yarat- yaratmak
y. -maydur 314/4
y. -ıptur 205/3
yāre- F. yara
y. -din 30/2
y. -ġa 30/5
y. -m 30/3
y. -ī 13/4
y. iyle- 438/3
y. ḳıl- 387/1
yārelıġ F.T. yaralı 387/1
yāresiz F.T. yarasız 387/1

yarġaġ Kazak ve Moğolların deriden diktikleri kürk ve giysi
y. -ı 591/3 (libās-ı y.)
y. -ıma 530/4
yarġuçaḳ hayvanla döndürülen değirmen 311/3
yarıl- yarılmak, yarılıp açılmak
y. -sa 652/8 (yir y.)
yārsız F.T. sevgilisiz 178/1
yārsızlıġ sevgilisizlik
y. -dın 418/7
yarlıġ ferman, buyrultu 196/1, 363/10
yārlıḳ F.T. sevgili olma, yar olma; dostluk 635/8
y. -ḳa 554/7
yarmaġ para
y. -ı 592/7
yarmaḳ yarma, yarıp açma
y. -dur 247/4
yaru- aydınlanmak, ışımak
y. -dı 440/7
y. -ġay 206/8
y. -sa 293/6
yarut- aydınlatmak, ışıtmak
y. ! 70/3
y. -a almas 547/2
y. -ḳalı 300/2
y. -ḳalı irmestür 300/2
y. -ḳay 203/4
y. -mas 43/2, 383/5
y. -masa 300/6
y. -mış 250/2

y. -up 167/3
y. -ur 8/4
y. -urça 219/8
yarutmaġ parlatma, aydınlatma (krş. yarutmaķ)
y.-nı 275/4
yarutmaķ aydınlatma, parlatma 182/2
y. -ķa 450/2
yaruġ aydınlık, parlak (krş. yaruķ)
yaruġluġ parlaklık 537/5

yasa- yapmak, düzenlemek, kurmak; süslemek
y. -dım 100/2
y. -ġanlar 62/1
y. -ġay 248/4
y. -p 441/6
y. -ptur 567/2
y. -y 546/4
yasat- yaptırmak, hazırlatmak
y. -tı 630/4
yasavul yasakçı, zabıta memuru
y. dik 600/3
yasavulluķ zabıta memurluğu
y. -ķa 660/21
yāsemīn F. yasemen 290/5
y. mü 519/6

gül ü y. 290/5
yasta- uzatmak, dayanmak
y. -ban 457/2
y. -ġıl 370/7
yastan- uzanmak, dayanmak
y. -ıp 56/3
y. -ur 171/4

yaş yaş, göz yaşı 153/1, 244/4
y. -ı 173/2, 144/6(köz y.)
y. -ım 144/6
y. -ında 535/2
y. -ıñ 355/7
y. -lar 196/7
y. ṭök- 12/5, 246/6
ķan y. 355/7

yaş yaş, insanın yaşı
y. -ındadur 156/1,7
yaşa- yaşamak
y. -p 107/4
yaşıl yeşil 113/5, 147/2, 391/1
yaşlıġ yaşlı (göz) 296/3
yaşun- saklanmak, gizlenmek
y. -ġan 232/1
y. -ġay 103/3
y. -mış
y. -sun 240/6
yaşur- saklamak, gizlemek
y. -a al- 708/1
y. -ay 355/3, 405/3
y. -ayın 527/3

yazġur- suçlamak, kabahatlı görmek
y. ! 438/7
y. -dın͡g 347/6
y. -ma ! 713/2
y. -man͡gız 207/1
y. -san͡g 615/6
y. -uptur 189/5
yazıl- yazılmak
y. -dı 9/2
y. -ġan 396/1
y. -maydur 154/1
yazmaḳ yazma, yazış 463/4, 564/1
yazuġ suç, günah (krş. yazuḳ)
y. -dın 565/4
yazuġluġ suçlu, gönahkar 163/2
yazuḳ suç, günah 316/2, 321/8
yazuḳsız suçsuz, günahsız 322/6
yebs A. yaş şeyin kuruması
y. -idin 660/17
yed A. el
y. -i beyżā 332/3, 626/4
yede taşı insanı yıldırmadan koruduğuna inanılan bir taş 598/1
yek-pāre F. tek parça, bütün
y. ḳıl- 387/7
yek-renglik F.T. bir renkte olan; mec. özü, sözü bir 420/6, 689/2
yek-sān F. düz; bir, birlikte; eşit 312/5
y. bol- 659/31
y. -dur 132/7
y. min 472/2
yektā F. tek, eşsiz 118/9
y. -ġa 97/3 (gevher-i y.)
dürr-i y. 118/9
yeldā F. uzun 267/3
y. imiş 267/3
y. tüni 268/1
ye'''s A. ümitsizlik 388/6, 426/7
yeşm A. yağmur taşı/da denilen yeşil taş 680/1
yetīm A. tek, eşsiz
dürr-i y. 396/5
yıġ- yığmak, toplamak
y. -a alman 508/2
y. -ar 290/3
y. -dım 89/3, 214/5
y. -ıp idi 262/7
y. -lar idim 417/6
y. -sam 143/6
yıġaç ağaç 321/6
y. -ḳa 144/1
y. -nı 176/3
y. kibi 300/4
y. ṭūbī 478/5
yıġı meclis; gözyaşı, yaş 622/3
y. -mdın 481/4
yıġıl- yığılmak, toplanmak
y. -dı 531/2
y. -ġan 132/8, 410/2
y. -ur 441/4

y. tut- 314/1
yit- yetmek; ulaşmak, dönmek, kaybolmak
y. -erdin 412/2
y. -erge 659/32
y. -erin͡g 240/7
y. -er irdi 259/7
y. -er min 404/7
y. -er yitmes 338/9
y. -ip 6/6
y. -keç 426/2
y. -key 381/5
y. -key min 569/3
y. -medi 3/7
y. -megen
y. -men 654/11
y. -mes 382/6
y. -mese 3/4
y. -meske 338/9
y. -mesün 16/3
y. -meydür irse 163/4
y. -meyin 610/6
y. -miş idi 424/1
y. -miş irdi 123/3
y. -se 248/7
y. -sen͡g 254/4
y. -ti 222/5
y. -tin͡g 377/1
yitik kayıp 329/2
yitiş- yetişmek, ulaşmak, kavuşmak
y. -iptür 427/4
y. -keç 163/5
y. -ken dik 100/4
y. -key 383/7
y. -künçe 241/3
y. -kün͡g 32/7
y. -küsi 526/6
y. -megey 305/6
y. -mes 271/6
y. -sün 428/7
y. -ti 503/3
yitişmek yetişme, varma 360/4
yitkür- yetiştirmek, ulaştırmak
y. -di 218/4
y. -e al- 277/7
y. -dün͡g 347/1
y. -ey 580/6
y. -eyin 490/1
y. -ge sin 450/3
y. -gey min 607/5
y. -me 157/4
y. -medi 583/4
y. -megey irdi 586/4
y. -miş 446/2
y. -se 277/3
y. -ür 104/6
y. -ür sin 565/9
yitmek kavuşma 283/5
y. -ke 73/1, 413/7
yitmelik ulaşma, varma durumu/gereği 320/8
yitmiş yetmiş
y. ikki 7/3

yit(t)i yedi (7) 699/2
y. deryā 82/4
y. gerdūn 233/4, 699/2
y. tamuġ 5/7
yittinçi yedinci (7.) 660/25
yoḳ yok, değil 2/2, 11/4, 86/5, 99/6, 111/3
y. -ın 465/4
y. -tın 397/4
y. -tur 219/7, 405/8
y. -tur y. 312/6
y. -idi 313/4
y. irdi ikin 8/6
y. irkendür 209/2
y. irmiş 209/6
y. irse 242/7
y. ise 8/7
y. itken irür 555/3
y. mu ikin 343/7
y. turur 343/8
y. u bar 5/2, 230/5
y. y. 156/6, 246/2
yoḳla- yoklamak, araştırmak
y. -ġay 25/1
yoḳluġ yokluk, bulunmayış (krş. yoḳluḳ)
y. -ıdın 381/4
yoḳluḳ yokluk, bulunmama 380/7
y. -dur 448/6
y. sarı 573/2
yoḳsa yoksa 288/6, 487/4, 642/5
yol yol 388/6
y. -da 237/6
y. -ıdın 239/1
y. -ıġa 223/7
y. -um 22/6
y. -uñgda 429/2
y. durur 75/6
y. ehli 517/6
y. ötküçi 303/7
y. az- 370/6
y. bir- 571/8
y. -dan ḳal- 517/6
y. -dın azġur- 615/7
y. -dın yat- 615/7
y. tap- 211/4
y. tut- 403/2
yoldaş yol arkadaşı
y. -ı 598/7
y. -ım 429/3
yolı defa 64/3
bir y. 64/3
yoluḳ- karşılaşmak, karşı karşıya gelmek
y. -ḳan 623/2
y. -tı 623/1
y. -tum 206/2
y. -sa 457/8, 654/5
yon- yontmak, kalem açmak
y. -du 531/1
yor- yormak, tabir etmek
y. -ar sin 172/4

Z

ż. it- 385/4
ż. iyle- 86/2
ż. ol- 404/4
ż. sal- 3/2
ż. u cünūn 484/5
ża'fılıġ A.T. güçsüzlük 139/1, 369/2
za'ferān A. safran 129/1, 297/5
z. -ı 291/6 (ruḫsār-ı z.)
z. -ımġa 23/4
zāġ F. sevinçle bağırma; övünme 20/6, 363/4
zaḫm F. yara 6/5
z. -ı 385/2
z. -ıdın 144/7
z. -ım 191/3
z. -ın 137/3, 149/2
z. -ıġa 328/5
z. -larıdın 415/3
z. bile 403/2
z. it- 340/4
z. yi- 35/7
zāhid A. sofu 6/1, 137/7, 301/6
z. -a 48/7
z. bile 166/6
z. -i efsūrde 622/6
z. -i ḫuşk 512/6
ẓāhir A. görünen, açık belli; görünüş 244/2, 193/4
ẓ. -dīn 150/6
ẓ. -dür 258/6
ẓ. -ing 276/2 (bāṭın u ẓ.)
ẓ. durur 566/2
z. imes 190/4
z. it- 480/1
z. iyle- 262/1
z. ḳıl- 39/9
z. ol- 6/5
ẕaḫire A. gerektiğinde yemek için saklanan hububat, yiyecek 144/4, 170/7
zaḥmet A. sıkıntı, eziyet 23/1
ża'īf A. güçsüz, zayıf 260/5, 278/4, 308/1
ż. bol- 308/1
ż. -i nā-tüvān 515/3
ż. -i zār 98/9
zāl F. yaşlı
z. -idin 238/6
z. -iġa 215/5
z. -i 445/4 (çerḫ z.)
z. -in 311/6
z. -dür 141/6
z. -i felek 654/2
z. -i ḥīle 208/6
ẕāl Arap alfabesinde (ذ) harfi 460/5
ẓālim A. haksızlık eden, zulüm eden 151/6, 160/7
żam(m) A. artırma, ekleme 252/4
zamān A. zaman 231/6, 282/2
z. -da 258/4
z. -dın 161/8
z. -ı 408/8
z. -ī 147/6, 378/5
z. āşūbı 259/7

z. birlen 289/3 (āşūb-ı z.)
z. ebnāsı 488/6
z. ehli 96/8
z. z. 47/5
z. tart- 157/3
zamāne A. şimdiki zaman 147/5, 241/6
z. ehli 199/5
zamānlıġ A.T. zamanlı 133/5
żamīr A. iç, gönül, yürek; içyüz 529/4
ż. -din 126/6
ż. -ide 242/3
ż. -i 250/7
ż. -imde 495/3
ż. -iñ 70/3
ż. -ī 676/1
zār F. ağlayan, inleyen; zayıf 98/9, 119/6
z. -ġa 255/1 (min-i z.)
z. -ıça 546/1
z. -ıdur 137/2
z. -lar biz 203/1
z. mu irmes 229/1
z. -raḳ 410/3
z. irür 431/1
z. z. 133/3
z. bol- 11/1
z. iyle- 414/3
z. ol- 278/1
z. z. yıġla- 417/6
z. -ı ciger-ḫūn 157/6
z. -ı ġam- endūz 440/4
z. -ı ḫaste 659/37
z. -ı ḥayrān 5/2
z. -ı maḥzūn 157/1
z. -ı nā-tüvān 239/4
z. -ı rüsvā 83/1
z. u bī-nevā 204/7
z. u naḥīf 71/7
żarar A. zarar, eksik, kayıp
ż. -dur 14/5
ż. ḳıl- 23/5
ż. tap- 181/3
żarāfet A. zariflik, incelik, nazik-lik 252/7
ż. -dür 516/4
ẓarf A. kap, su kabı; kılıf
ẓ. -dın 454/6
ẓ. -ı 327/1
ẓ. -ḳa 276/8
zārī F. ağlayıp sızlanma 259/5, 572/1
zārlıġ F.T. ağlarlık, inlerlik 308/3
żarūr A. zorunlu, kaçınılmaz 105/8, 187/6
żarūret A. çaresizlik, yoksulluk 659/16
ẕāt A. kendi; asıl, öz, cevher 3/8, 114/3
ẕ. -ı 266/6
ẕ. -ıda 631/5
ẕ. -ıñġa 7/3
ẕ. -ıñnı 242/2 (fikret-i ẕ.)
ẕātī A. kendine özgü/özel 84/7
zāyende F. doğmuş, meydana gelmiş

z. bol- 687/1

żāyi῾ A. kayıp, yitik, zarar, ziyan 276/2

ż. iyle- 74/4, 579/3

ż. kıl- 93/5

zāyil A. (zā'il) yok olan, geçen, sona eren; yok 257/6,307/7

z. bol- 382/3

z. iyle- 463/4

z. ol- 612/3

z. ü bed-ḥāl 121/2

zebāne F. alev, ateş yalımı, terazi dili; 17/2

z. -si 604/2

zeber F. üst 49/1, 128/3

zīr ü z. 49/1, 128/3

zebūn F. zayıf, güçsüz, aciz 296/5

z. -dur min 98/7

z. -lar dik 144/8

z. bol- 95/5

z. u zārraḳ 410/3

zehr F. zehir, ağu 141/1, 242/3

z. -in 254/2

z. irür 377/5

z. yi- 10/2

z. -i bī-gümān 178/3

z. -i çeşm 238/3

z. -i firāḳ 3/1

z. -i ġam 569/2

z. -i ġuṣṣa 55/2

z. -i hecr 292/6

z. -i helāhil 463/1

z. -i ḳātil 110/2

z. -i miḥnet 348/8

z. ü ġıẕā 439/3

zehr- ālūd F. zehirli, zehire bulaşı

z. -ıdın 30/1 (tīġ-ı z.)

zehr-çeşm F. yakıcı/öldürücü göz 80/6

zehr-perverd F. zehirli, zehirleyi

z. -i 354/1 (tīġ-i z.)

zehre F. yiğitlik, cesaret 460/1

z. -i evbāş 535/6

zekāt A. zekat

z. -ı 618/6

zelīl A. alçak, aşağılık 268/6, 37

zemzeme A. ezgili, nağmeli ses; na 604/7

z. -si 21/7

zenāḫdān F. çene

z. -ıñg 513/3, 523/5

z. -ıñgda 9/2

z. çāhı 513/3, 524/8

zencīr F. zincir 511/2

z. -ide 149/6, 416/3

z. -iġa 486/5

ẕeneb kuyruk 84/6

ẓeng zenci; pas, kir 338/1, 536/1

z. -in 18/8

zenglıġ F.T. paslı 647/6

zengār F. bakır pası türünden gözt şı, pas 281/2, 384/1

z. -ı 186/6

z. -i 546/5
zengī F. zenci
z. -sini 266/3
zer F. altın 293/8
tāc-ı z. 293/8
z. -i sipihr 533/4
zer-beft F. sırma ile dokunmuş
kumaş 149/1
z. dībā 691/2
zer-beftlıġ F.T. sırma kumaşlı 298/6
zer-efşān F. altın saçan 676/2
zer-endūd F. altın yaldızlı 126/3
(sāġar-ı z.)
zer-feşānlıġ F.T. altın saçıcılık
z. -da 660/69
zer-ḥal FA. altın suyu 660/6
zer-kār F. altın işlemeli 281/7
(sāġar-ı z.)
zer-rişte F. altın tel 446/2
z. -sidin 258/1
zer-varaḳ F. altın yaprak 282/2
zer-keş F. altın işlemeli 660/61
zerd F. sarı, solgun 122/6
z. -i 354/6 (çihre-i z.)
z. -im 407/3
zerḳ A. hile, riya; iki yüzlülük
453/5
z. -ıdın 243/8
z. ehli 608/6
z. u mekr it-
z. u riyā 617/7
ẕerrat A. zerreler 74/6, 509/3

ẕerre A. çok küçük parça, zerre 18/6
ẕ. -çe 574/4
z. -ġa 101/5
z. -ni 279/6
ẕ. -ī 270/6, 386/4
ẕ. yañglıġ 224/1
ẕ. -i bī-ḥadd 294/5
z. -i maḳṣūd 279/6
z. -i ser-geşte 142/6
zerrīn F. altından; altın gibi parlak, sarı; parlak 119/8, 181/2
z. kemer 61/4
cām-ı z. 119/8
zevāl A. yok olma, sona erme 550/6
ẕevḳ A. zevk
ẕ. -ıdın 305/8
ẕ. -ını 213/3
zevraḳ A. sandal, kayık; çiçek kadehi
z. -ıġa 182/5
z. -ı mey 432/4
zeyl A. etek; son; bir şeyin altı, devamı, eki
z. -ide 471/7
z. -idin 351/7
zeynlıġ A.T. süslü, bezekli 69/4
żıd(d) A. zıt, karşıt 115/1
ẓıll A. gölge, mec.koruma, kollama
ẓ. -i ᶜāṭıfet 114/1
zırih F. zırh 561/7
zīb A. süs, bezek 446/5, 525/6
z. -iġa 303/8

z. -i kāġaẕ 599/3
zībā F. süslü, güzel 261/3
(ṣanem-i z.)
z. birle 235/1 (dil-dār-ı z.)
z. irür 446/5
zihī F. ne güzel! 101/1, 167/4, 242/1
ẕihn A. zihin
ẕ. -i sālim 416/7
ẕikr A. anma; adını söyleme; anılma 292/3
ẕ. -i 15/9, 477/4
ẕ. -ide 55/5
ẕ. -iñ 348/2
ẕ. -i bile 276/9
ẕ. -i cehr 141/7
ẕ. -i viṣāl 174/4
ẕ. ü tesbīḥ 441/5
ẕillet A. hakirlik, aşağılık
ẕ. -in 660/85
zindān F. zindan, hapishane
z. -ıda 160/1
z. -ımġa 341/7
z. durur 26/3
zinhār F. sakın, asla, olmaya 119/9, 216/3, 260/7
zīnet A. süs, bezek 161/3, 398/6
z. -i 69/4
zīrek F. anlayışlı, uyanık 234/8
z. irseñ 234/8
zīr A. sazın en ince teli
z. ü bem 627/7

zīr F. alt, aşağı
z. ü zeber 128/3, 150/4
zīver F. süs, bezek 161/3, 30/5
z. -dür 722/3
z. -ler 180/3
ziyād A. çokluk, fazlalık 147/5
ziyāde A. çok, bol 147/5
ziyān F. zarar, kayıp 124/9
z. -dur 15/6
z. -idür 15/6
z. u sūd 544/6
żiyāfet A. ziyafet, şölen
ż. ḫ̌ānı 660/70
żuʿafā A. zayıflar, güçsüzler
z. -dın 687/1
ẓuhūr A. görünme, meydana çıkma, b gösterme 197/5
ẓ. -ı 155/2
zūlāne F. mahkumların ayağına geçirilen bukağı
z. -din 497/7
ẓulm A. eziyet, haksızlık, zulüm 130/3
ẓ. -i 142/6
ẓ. -idin 236/5 (tīġ-ı ẓ.)
ẓ. -iġa 326/5 (hecr-i ẓ.)
ẓ. -ni 354/7
ẓ. -üñ 15/1 (cevr ü ẓ.)
ẓ.-üñni 378/1
ẓ. it- 233/7
ẓ. iyle- 210/7
ẓ. kör- 25/7
ẓ. -i hecr 500/9

z. ü yüz 366/3
zümre topluluk, grup
z. -i ᶜuşşāḳ 434/5
zümürrüd A. zümrüt; pek yeşil
281/2, 384/1
zümürrüd-reng A.F. zümrüt rengindе, yeşil 338/6
zünnār A. papazların bellerine bağladıkları uçları sarkık, ipten örülmüş kuşak 11/4, 158/7, 280/1
z. -ı 145/6
z. -ıça 546/6
z. -ıdın 277/5 (rişte-i z.)
z. -ıġa 33/6
z. u çelīpā 235/6

ÖZEL ADLAR

N. sarı 356/7
N. -i āvāre 111/7
N. -i bī-dil 154/7
N. -i mahzūn 239/7
Nevāyī-āsā Nevāyī gibi 84/7
Nūḥ Nuh Peygamber
N. -nıñg ṭūfānı 455/5
N.ʿömri 575/5
Nūşirevān Adaletiyle ün yapmış İran hükümdarı Ḫusrev'in sanı 503/7
Pervīn F. Ülker yıldızı 446/4
Pervīz İran hükümdarı Ḫusrev'in sanı 149/3, 199/6
ḥaşmet-i P. 559/6
Rıżvān Cennetin kapıcısı olan melek 18/9, 348/3
R. -dın 5/8, 655/6
ravża-i R. 18/9
Rūḥu'l-ḳuds Cebrail 103/5
Rūḥ-ı ḳudsī Cebrail 574/9, 660/44
Rūḥu'l-emīn Cebrail 441/2
Rūḥu'llāh Hz.İsa 3/4, 448/3
R. demi 660/65
Rüstem yiğitliği, savaşçılığıyla efsaneleşen İranlı Kahraman Rüstem-i Zāl(Zaloğlu Rüstem) 141/6, 727/4
R. -lerni 215/5
Rüstem-āyīn Rüstem donanımı 660/20
Selmān Selmān-ı Saveci adıyla tanınan İran şairi (1309-1376) 660/55
Sāmirī Hz. Musa Tūr-i Sīnā'da Allah'la konuşurken yaptığı bir buzağıya halkı taptırmaya kalkışan adam
S. -niñg 443/5
Sencer(Sincār) Eskiden Diyār Rebī'a denilen Mezapotamya'daki bir bölgede yer alan önemli bir ticaret merkezi
S. -ī 711/1
Seyyīd Cemālü'd-dīn Hz.Muhammed 91/7
Seyyīd-i Ḳureşī Hz.Muhammed 664/1
Sikender Büyük İskender 69/1, 95/2
S. -ni 450/1
S. mülki 473/4
Sīn Çin
S. -ī kibi 373/3
Sulduz Bir Türk boyu 212/9
Sulṭān Ḥüseyn Hüseyin Baykara 660/59
Süheyl Gökyüzünün güney yarım küresinde bulunan parlak ve büyük bir yıldız
S. ü Zühre 251/3
Süleymān Süleyman Peygamber 334/6
S. dik 69/2
Şāh Ġāzī Şāh Ḫusrev 682/1
Şīrīn Hüsrev ile Şirin öyküsünün kadın kahramanı 125/5
Şīrīn-veş Şirin gibi, Şirince
Ş. -imniñg 67/2
Tarḫan Moğol devletlerinde çeşitli yükümlülüklerden ayrı tutulan Türk boylarından biri
Tatar Tarar
müşg-i T. 655/6
Tatarī Tatarlarla ilgili,Tatarlara özgü
T. -dür 523/1
nāfe-i T. 523/1
Tebrīz İran Azerbaycan'ında bulunan önemli tarihi şehir.
Baġdād ile T. 99/7

AYET, DUA, HADİS VE SURELER

KAYNAKÇA

Akademiya Nauk , Drevnetyurkskiy Slovar, SSR, İnstitut Yazıkoznaniya Leningrad 1969.

Akalın, Mehmet. Târihî Türk Şiveleri, Atatürk Üni.Yay., No: 551, Ankara 1979.

Alpay, Gönül. Ali Şir Nevaî, Ferhad u Şirin (İnceleme-Metin), Ankara 1975.

Alpay, Günay. Ali Şir Nevâyî'nin Birinci Divanı, Ġarâi'bü's-sıġâr, İstanbul 1965. (İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Doktora Tezi).

Arat, Reşid, Rahmeti. Kutadgu Bilig III. İndeks, TKAE Yay., İstanbul 1979.

_________. Atabetü'l- Hakayık, İstanbul 1951 (Sözlük).

_________. Atabetü'l-Hakayık'ta g ve ġ seslerine Dair, TM IX, İstanbul 1951, s. 65-72.

Atalay, Besim. Divanü Lugat-it-Türk Dizini, TDK Yay., Ankara 1943.

_________. Abuşka Lügati veya Çağatay Sözlüğü, Ankara 1970.

Bartold, W. "Çağatay" Maddesi, İslam Ansiklopedisi, C. III, s. 266-270.

Barutçu, Sema. Ali Şir Nevâ'î, Muḥâkemetü'l-Luġateyn, Ankara 1984 (A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Yüksek Lisans Tezi).

Blochet, E. Catalogue des manuscrite Turcs de la Bibliothèque Nationale, I,II, Paris 1933.

Boldırev, A.N. Çağdaşlarının Hikâyelerinde Nevaî (Çev.: Rasime Uygun) TDAY-Belleten (1956) Ankara, s. 197-237.

Borovkov, A.K. "Badâ'i-al-luġat" Slovar Ṭâli İmanî geratskogo k sočineniyam Alişera Navoi, Moscow, 1961.

_________. A.K.(haz.) Uzbekskorusskiy Slovar, Mascow, 1959.

_________. A.K. Özbek Yazı Dilinin Kurucusu Ali Şir Nevaî, (Çev.: Rasime Uygun), TDAY-Belleten (1954), Ankara, s. 59-97.

Brockelman, C. Osttürkische Gramatik der İslamischen Literatursprachen Mittelasiens, Leiden 1951.

Caferoğlu, Ahmet. Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü, TDK Yayınları: 260, İstanbul 1968.

________. Türk Dili Tarihi II, İstanbul, 1974.

________. Çağatay Türkçesi ve Nevâî, TDED, c. IV/4 1952, s. 331-344.

Canpolat, Mustafa. Ali Şir Nevaî, Lisânü't-Tayr (İnceleme-Metin-Dizin), Ankara 1972 (A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Doçentlik Tezi).

Clauson, Sir Gerard. An Etymological Dictionary of Pre-Thirteeth-Century Turkish, Oxford 1972.

________. Sanglax. A Persian Guide to the Turkish Language by Muhammed Mahdî Xān. ("W. Gibb Memorial" Series. New Series, XX), London 1960.

Courteille, Pavet de A. Dictionnaire Turc-Oriental, Paris 1870.

Çağatay, Saadet. Türk Lehçeleri Örnekleri, VIII. Yüzyıldan XVIII. Yüzyıla Kadar Yazı Dili, DTCF Yay. No: 62, II. baskı, Ankara 1963.

Devellioğlu, Ferit. Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara 1962.

Ebu Hayyam. Kitabü'l-İdrak Li-Lisani'l-Etrak, Haz.Ahmet Caferoğlu, İstanbul 1936.

Eckmann, János Chagatay Manual, İndiana University Publications, Ural and Altaic Series, Vol. 601, Bloomington-The Hagne 1966.

________. The Divan of Gadâ'î, İndiana University Publications, Uralic and Altaic Series, Vol. 113, Bloomington- The Hagne 1971.

________. Nehcü'l-Ferâdîs II. Metin (Yayımlayanlar: S.Tezcan-H.Zülfikar TDK Yay.: 518, Ankara 1984.

________. Nevaî'nin İlk Divanları Üzerine, TDAY-Belleten (1970), s. 252-269.

________. Çağatay Dili Hakkında Notlar, TDAY-Belleten (1958), Ankara, s. 115-126.

Eckmann, János. Çağataycada Yardımcı Cümleler, TDAY-Belleten (1959), Ankara, s. 27-58.

________. Çağataycada İsim-Fiiller, TDAY-Belleten (1962), Ankara 1963, s. 51-60.

________. Çağatay Dili Örnekleri I, TDED IX. İstanbul 1959, s. 33-64.

________. Çağatay Dili Örnekleri II, TDED X, İstanbul 1960, s. 65-110.

________. Das Tschaghataische, Philoloqiae Turçicae Fundamenta, Vol. I, Wiesbaden, 1959, s. 138-160.

________. Die Tschaghataische Literatur, Philologiae Turcicae Fundamenta, c. II, Wiesbaden, 1964, s. 304-402.

________. Doğu Türkçesinde Bir Kur'an Çevirisi (Rylands nüshası), TDAY-Belleten (1967) Ankara 1968, s. 51-59.

________. Küçük Çağatay Grameri, TDED, c.X, İstanbul 1974, s. 51-64.

________. Ali Şir Nevâyî, Nesâyimü'l-Mahabbe min Şemâyimi'l Fütüvve (Basılmış Doktora Tezi), İstanbul 1979.

________. Hüseyn-i Baykara Divânı'ndan Seçmeler, 1000 Temel Eser Dizisi: 126, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 709, Ankara 1987.

________. Eski Türkçede İsim-Fiiller, İÜEF. Yay. No: 2731, İstanbul 1980.

________. Seydi Ali Reis'in Çağatayca Gazelleri, TDED, c. XVI, İstanbul 1968, s. 41-54.

________. Doğu Türkçesinde Ek Uyumsuzluğuna Dair, TDED, c. XVIII, İstanbul 1970, s. 113-124.

________. Nevâyî'nin "Hâlât-ı Seyyid Hasan Big" Risalesi, TM, c. XVI (1971), İstanbul 1971, s.89-110.

Eraslan, Kemal. Hâlis'in Hikmetleri, TDED, C. XX, İstanbul 1972, s. 105-156.

________. Ali Şir Nevâyî'nin "Hâlât-ı Pehlevan Muhammed" Risalesi, TM XIX (1977-1979), İstanbul 1980, s. 99-164.

________. XV. Yüzyıl Çağatay Edebiyatı, Büyük Türk Klasikleri, c. 3, Ötüken-Söğüt Yay. İstanbul 1986, s. 59-132.

________. Çağatay Şiiri, TD, c. LII, s. 415,416,417 (Türk Şiiri Özel Sayısı II), Ankara 1986, s. 564-718.

Ercilasun, A.Bican Kutadgu Bilig Grameri : Fiil, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yay., Ankara 1984.

Eren, Hasan. Çağatay Lügatleri Hakkında Notlar, DTCFD c. VIII/1-2, Ankara 1950, s. 145-163.

Fehengi Ziya, Gencinei Güftar, Farsça-Türkçe Lûgat, (Çev.: Ziya Şükün) 3 cilt, M.E.B. Yay., İstanbul 1984.

Gabain, A.V. Ozbekische Grammatik, Leipzig und Wien, 1945.

________. Eski Türkçenin Grameri (Çev.: Mehmet Akalın) TDK Yay., Ankara 1988.

Gulam,A.G./Zâhidov, Aziz/Kayumov, A./Süleyman Hâmid/Şemsiev, Parsa/Zarif, Hadi/Babacan, R. Alişer Nevâiy, Asarlar (Hazâyinul-maaniy/ Bedâi'ul-vasat, Üçüncü tom) Uzb. SSR Fanlar Akademiyası Neşriyatı, Taşkent 1963-1965.

Hacıova,A. Kremena. Türkçede İken'in Durumu ve Fonksiyonu, TDED, c. XVIII, İstanbul 1970, s. 1-8.

İnan, Abdülkadir. Çağatay Edebiyatı, Türk Dünyası El Kitabı, Ankara 1976 s. 484-501.

Kadri, Hüseyin Kazım. Türk Lügatı, 4 cilt, İstanbul 1927-1928, 1943,1945

Köprülü, F. Ali Şir Nevaî ve Tesiratı, Türk Dili ve Edebiyatı Hakkında Araştırmalar, İstanbul 1934, s. 257-266.

________. "Çağatay Edebiyatı" Maddesi, İslam Ansiklopedisi, c. III, s. 270-423.

Kúnos, I. Sejx Suleyman Efendi's Çağatay-Osmanisches Wörterbuch, Budapeşte 1902.

Levend, Agâh Sırrı. Ali Şir Nevaî, 4 cilt, TDK Yay., No: 239,244,253, Ankara 1965-1968.

________. Nevaî'nin Eserleri TDAY-Belleten (1957), Ankara, 189-193.

________. Türkiye Kitaplıklarındaki Nevaî Yazmaları, TDAY-Belleten (1958), Ankara, s. 102-159.

Mallaev, N.M. Uzbek Adabiyati Tarihi, Birinci Kitap, "Ukutuvçi" Neşriyatı, Taşkent 1965.

Pavet de Courteille, A.J.B. Dictionnaire Turc-Oriental, Paris, 1870.

Radloff, Wilhelm. Versuch Eines Wörterbuches der Türk-Dialecte, 4 cilt Petersburg 1893-1911,(Moscow 1963).

Redhouse, W. Turkish-English Lexicon, Beyrut 1974.

Semenov, A.A. Opisanie Rukopisey Proizvedeniy Navoi, ḫranyaşçiḫsya v Gosudarstvennoy Publiçnoy Biblioteke Uzb SSR, Taşkent 1940.

Steingass, F.A. Comprehensive Persian-English Distionary, London 1963.

Süleyman, Hâmid. Alişer Nevâiy, İlk Devân, 1966 Yili Kuçirilgan Gülyazmanıng Faksimil Neşri. Neşrga Tayyârlâvçi Filologiya Fanları Doktori Prof. Hâmid Süleyman, Taşkent 1980.

________. Alişer Nevâiy, Hazâyinul-Maâniy, İlmiy-tanqidiy Tekst Asâsida Neşrga Tayyârlavçi Hâmid Süleyman, 4 cilt, Taşkent 1959-1960.

________. Nevâiy Asarlarining Menba'ları ve Neşri Hakıda, Alişer Nevâiy, Asarlar, Uzb. SSR Fanlar Akademiyası Neşriyatı, Taşkent 1963-1965, c. I, s. 27-45.

Şeyh Süleyman Efendi. Lugat-i Çağatay ve Türki-yi ʿOsmânî, İstanbul 1928(=1882).

Şemseddin Sâmi, Kamûs-i Türki, Dersaadet, İstanbul 1317.

Şemsiev, P./İbragimov, S. Uzbek Klassik Adabiyatı Asarları Uçun Qisgaça Lugat, Taşkent 1953.

TDK. Et Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-Lugati't-Türkiye, Çev. Besim Atalay, İstanbul 1945.

TDK. İbnü Mühenna Sözlüğü, İstanbul 1934.

Tekin, Talat. Türkçenin Yapısı ve Eşsesli İsim-Fiil Kökleri, HSBBD, c. 5, s. 1, Mart 1973, s. 36-46.

__________ A Grammar of Orkhon Turkic, İndiana University Publications, Uralic and Altaic Series, Vol. 69, Bloomington Mouton and CO., The Netherlands 1968.

__________ Türk Dil ve Lehçelerinde Ünsüz İkizleşmesi, HSBBD. c. 3, s. 1 Mart 1971, s. 1-8.

__________ Ana Türkçede Asli Uzun Ünlüler, Hacettepe Üniversitesi Yay., B. 15, Ankara 1975.

Thúry, József. A "Behşet-ül-Lugat" Czimű csagatáj Szótár. Budapest 1903.

Togan, Zeki Velidi. "Ali Şir (Nevaî)" Maddesi, İslam Ansiklopedisi, s. 349-357.

Uygun, Rasime. Ali Şir Nevaî'nin Ferhad ü Şirin'i, TDAY-Belleten(1957) Ankara, s. 115-130.

Vámbéry, Ármin. Abuşka. Csagatajtörök szógyűjtemény, Pest 1862.

Vámbéry, Herrman. Ćagataische Sprachstudien, Leipzig, 1867.

Volin, S.L. Leningrad Kitaplıklarındaki Nevaî Yazmaları Hakkında, (Çev.: Rasime Uygun), TDDY-Belleten(1955), Ankara, s. 99-141.

Zâhidov, Vâhid. Ulmes Halk Dehâsı, Alişer Nevâiy, Asarlar, T.I., Uzb. Fanlar Akademiyası Neşriyatı, Taşkent 1963, s. 5-26.

Zenker, Julius Theodor. Türkisch-Arabisch-Persisches Handwörterbuch. Dictionnaire Turc-Arabe-Persan. 2 cilt, Leipzig, 1866-1876.

Zülfikar, Hamza. Çağatayca Bir Kuran Tefsiri, TÜD, C.VI, s.1, Ankara 1974, s. 153-195.